

ALEXANDR VOINOV
„OPERATȚIA K.V.”

ALEXANDR VOINOV

„OPERAȚIA K. V.”

În românește de **CLAUDIA
PĂTRAȘCU**
ANDREESCU și **IRINA**

EDITURA TINERETULUI

Coperta: D. IONESCU

**Александр Воинов
ОТВАЖНЫЕ
Дедгиз - Москва 1961**

**luminosului chip
Valea Kotik,
Sovietice.**

**În amintirea
al pionierului
Erou al Uniunii**

EXECUȚIA DIN PIAȚĂ

— La o parte, băiete!

O lovitură dată cu patul puștii, și Kolea scoase un țipăt de durere, prăbușindu-se în șanț; dar în aceeași clipă sări în picioare, se strecură printre soldații din escortă și se agăță cu mâinile tremu- rînde de gîtul mamei sale. Cu un gest deznădăj-duit, ea îi cuprinse umerii firavi, strîngîndu-l la piept, și îi șopti cu glas sugrumat:

— Du-te la unchiul Nikita!... La unchiul Nikita!...

Băiatul simți pe obraz atingerea buzelor fier- binți și aspre. Mirosul greu și acru din închisoare, care în cîteva zile pătrunsese în hainele și în părul mamei lui, îl înăbușea. Vedeă dunga vînată și umflată care îi brăzda obrazul, de la coada ochiului la bărbie.

Cineva din spate strigă cu glas strident:

— Încetați odată!... Mai repede!

Băiatul simți două mîini, cu degetele ca niște cîrlige, care i se înfipseră în umăr. Țipă de durere, însă nu se desprinse de lîngă mama lui.

În mulțime se auziră glasuri de femei:

— Lăsați-l să-și ia rămas bun!

— E copilul ei!

Dar mama nu-i dădea drumul și-l ținea la piept.

— Adio, copilul meu, adio! șopti ea.

Peste o clipă, un polițai îl smulse de la pieptul mamei și-l îmbrânci spre mulțimea de oameni. În întâmpinarea băiatului se întindeau zeci de mâini.

Kolea nu striga, nu se zbătea... Polițaiul îl îmbrînci în șanț și, grăbind pasul, porni spre spînzurătoare înălțată în mijlocul pieței.

Cei din oraș știau încă de dimineață, din anunțurile lipite pe porțile caselor și pe stîlpi, că în cursul zilei va avea loc o execuție. Comunicatul spunea că va fi spînzurată o spioană. Meyer, comandantul orașului, dăduse ordin ca toți locuitorii să asiste la execuție.

Piața uriașă era ticsită de oameni aduși cu forța. Un pluton de S.S.-iști, formînd un pătrat bine strîns, înconjura spînzurătoarea. Și acolo, escortată de soldați, stătea o femeie tînără, de vreo treizeci de ani. Pe fața ei chinuită se citea concentrare și indiferență. O şuviță de păr blond îi scă-pase de sub broboadă și flutura în vînt. Privea liniștită și demnă, Cu mîinile legate la spate, cu umerii drepți, părea cioplită în piatră.

Fuseseră condamnați mulți la moarte prin spînzurătoare, și, de fiecare dată, Kurt Meyer, comandantul orașului, silea pe locuitori să asiste la aceste crime. Acum umbla de colo-colo în spatele soldaților, ca un adevărat stăpîn. Era înalt, bine legat. Mantaua neagră de piele și chipiul îi dădeau un aer trufaș. Tot aici se afla și Blinov, primarul orașului, un om între două vîrste, cu sprîncenele stufoase și întotdeauna încruntate. Primarul se străduia să nu se uite nici la spînzurătoare, nici la condamnată. În oraș se vorbea că nu-i place să asiste la execuții.

Pe femeia care urma să fie spînzurată peste cîteva minute o cunoștea tot

oraşul. Pînă la răz- boi fusese crainică la postul de radio. Glasul Eka- terinei Ohotnikova, cu timbrul cald, catifelat, era cunoscut de către toţi cei de faţă. Acum, cînd stătea tăcută în faţa spînzurătorii, mulţi o vedeau pentru prima oară.

Kolea rămase în mijlocul mulţimii. Nu vedea spînzurătoarea din pricina oamenilor care stăteau

în fața lui, buluciți unul într-altul. Două femei ne-cunoscute, cu broboadele pe cap, îl țineau de mâini. Una dintre ele îl mîngîia pe creștet, cu mișcări grăbite.

— Duceți-l de-aici! spuse un bătrîn, făcîndu-și loc prin mulțime. De ce să vadă toată grozăvia asta?... Fie-vă milă de băiat și luați-l cu voi!

Bătrînul, care ținea în mâini un trepied pentru aparatul fotografic, îl privi o clipă pe Kolea și porni încet mai departe, tîrșîindu-și picioarele slăbănoage. Era fotograful Iakușkin, Atelierul lui se afla tot aici, în piață, într-o gheretă veche, căzută într-o rînă. Hitleriștii îl obligau întotdeauna să fotografieze execuțiile. Pe Iakușkin, copiii din oraș îl cunoșteau cu mult înainte de izbucnirea războiului. „Uite-aici, uite-aici, uite păsărica!” spunea el micilor clienți, scoțînd de pe obiectiv un căpacel negru. Și cîte perechi de ochi de copil, larg des-chiși și mirați, nu se întipăriseră pe fotografiile făcute de el! Da, Iakușkin era un bătrîn de treabă.

Femeia îl trase pe Kolea spre ea:

— Hai, băiete! Să mergem...

Băiatul o urmă supus, fără s-o întrebe cine e și unde îl duce. Aici se petrecea ceva îngrozitor. Mama lui va fi spînzurată și nimeni nu-l va putea împiedica pe călău să săvîrșească crima.

Chinuit de nopțile de nesomn petrecute în odaia lui pustie și rece, Kolea nu mai plîngea. Din cînd în cînd sughița. Cînd se apropiată de colțul ulicioarei, băiatul se întoarce și o văzu pe mama lui, înălțată deasupra

mulțimii. Alături de ea stătea călăul. Rumen, lat în spete, calm, el trăgea încet de lațul din jurul gâtului femeii. Cîteva șuvițe de păr i se agățaseră în ștreang. Călăul le scoase cu grijă, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-i strice pieptănătura...

Deodată mama se smuci înainte și, peste mulțimea din piață, răsună vocea Ekaterinei Ohotni- kova:

— Tovarăși! Fiți curajoși!... Fiți...

Călăul făcu o mișcare bruscă și capul femeii se legănă fără viață...

— Mamă! strigă băiatul, cu glas sălbatic.

Strigătul lui Kolea răsună în toată piața. Cineva din mulțime scoase un țipăt înăbușit. Un altul în- cepu să urle. Femeia îl strînse pe Kolea de mînă și-l trase după ea:

— Să mergem!... Haide!... Nu mai sta...

Mulțimea părăsea piața și Kolea se văzu înconjurat din toate părțile de oameni. Femeia îi dădu drumul o clipă și el o luă la fugă înapoi. Făcîndu-și loc cu coatele, se străduia să ajungă din nou lîngă spînzurătoare, dar nu reuși. Cineva îl înșfăcă zdravăn:

— Stai, băiete, oprește-te!

Fără să-și dea seama ce face, Kolea începu să se zbată, însă Iakușkin, fotograful, îl ținea strîns.

— Nu trebuie să te duci acolo... Nu trebuie...

Luptîndu-se din răsputeri, el îl întoarse din drum pe băiat, care se împotriva cu îndîrjire. Într-o mînă ținea trepiedul cu aparatul, iar cu cealaltă trăgea îndărăt copilul, vrînd să-l scoată din piață. La o răscruce îi ajunse din urmă femeia cu broboada și se apropie de Kolea:

— În sfîrșit!... Te pierdusem... Hai!

— Nu! o opri cu asprime Iakușkin. La mine, Klavdia Feodorovna, are s-o ducă mai bine... sînt singur și, oricum, cîștig mai mult decît dumneata... O să-mi țină loc de nepot...

Dar Klavdia Feodorovna nu se lăsa:

— Nu se poate, Ivan Mitrici, băiatul are nevoie de mîngîiere și de căldură maternă. Eu mai cresc unul. În doi, o să-i fie mai ușor... Și-apoi i-am cunoscut și părinții...

Iakușkin se înfurie. Lăsă mîna băiatului și se apucă să-și îndrepte cureaua aparatului fotografic, care-i căzuse de pe umăr.

— Cum ai să poți hrăni doi? strigă el. Pe timpurile astea, nici singură nu reușești să mănînci ca

să te sature, darămite-n trei! Și eu l-am cunoscut pe taică-său. A fost un om de ispravă... Hai, Kolea!... Iakușkin se întoarse să ia băiatul, dar Kolea dispăruse!

— Ei, drăcie! Unde s-o fi dus? Chiar acum a fost aici — spuse descumpănită Klavdia Feodorovna.

Și porniră în fugă amândoi, în direcții diferite, să caute băiatul.

NOAPTEA

Kolea era singur și stătea culcat pe patul desfăcut. Îmbrăcat cu paltonul, cu căciula trasă adînc pe frunte, privea cu ochii larg deschiși în întuneric. Într-un colț strălucea palid faianța sobei reci. Era noapte... noaptea asta cumplită, după execuția mamei sale...

Frigul din cameră sporea parcă și mai mult singurătatea. O dată cu mama plecase de aici și căldura. Casa îi părea străină.

„Ce-o să se întîmple acum? Ce-o să fac?” se gîndea Kolea. De cîte ori nu văzuse la cinema cum, în ultima clipă, în oraș intrau ostașii roșii, care-i salvau pe cei condamnați la moarte. Fără să aibă timp să scoată scăunelul de sub picioarele celui ce urma să fie spînzurat, călăul cădea secerat de un glonț bine țintit, iar dușmanii fugeau care-ncotro. Da, în filme se întîmplă așa... dar acum...

Cît timp trecuse oare de cînd în camera asta locuise împreună cu tatăl și cu mama lui? Parcă a fost ieri... Tatăl lucra la depoul de locomotive. Uneori îl lua și pe Kolea cu el. La depou erau foarte multe lucruri interesante de văzut. Și lui Kolea îi plăcea să privească

mai ales platoul rotund pe care se întorceau locomotivele. Uriase, scoțînd fum, ele veneau rînd pe rînd pe platou și, asemenea unor jucării mecanice, începeau să se rotească în jurul propriei lor axe.

Tata era un om înalt și mustăcios. Părea întotdeauna ursuz. Copiii din vecini se cam temeau de el. Uneori el ieșea în curte să-i vadă cum se joacă cu porumbeii. Stătea cît stătea, și deodată își vîra două degete în gură și fluiera ca un haiduc. Speriați, porumbeii își luau zborul în înaltul cerului. Cît se străduise Kolea să fluiere și el haiducește, dar nu reușise... Tata nu-l certa niciodată cînd sărea jos de pe acoperișul magaziei. Se făcea că nici nu bagă de seamă strengăriile lui. Maică-sa, în schimb, era severă. „Alexei — îi spunea ea tatălui — ai să faci din băiatul nostru un derbedeu”... „Cîte nu se-ntîmplă în viață! îi răspundea tata. Dacă Kolea o să rămînă vreodată singur, să nu-i fie teamă de nimic”... „Vorbești prostii!” se supăra mama și pleca la bucătărie. Kolea asculta atent și, în adîncul sufletului, era convins și el că tata vorbește prostii. Cum, adică, ar putea el să rămînă singur? Toți vecinii spun că părinții lui sînt oameni tineri. Odată, într-o prăvălie, un vînzător bătrîn i-a spus mamei: „Nu-i frumos! Pentru dumneata cumperi șuncă, iar frățiorului nu-i iei nimic! Ia-i și lui niște bomboane!” Mama a zîmbit, îmbujorată la față, și-a scuturat părul blond și i-a cumpărat lui Kolea un baton de ciocolată. Cînd i l-a dat, i-a zis veselă: „Poftim, frățioare!” Kolea s-a întors

spre vânzător, spunându-i grav: „Mi-e mamă, nu soră!” Toată lumea care era în prăvălie a râs. „De ce m-ai trădat?” a protestat mama, rîzînd și ea.

Cînd se întorcea seara de la școală — căci era în seria de după-amiază — îl găsea întotdeauna acasă pe tatăl lui, care își lua cina. După ce stătea la masă, tatii îi plăcea să povestească cele în- tîmplate în timpul zilei. Mama cosea sau spăla vasele, ascultînd fără să-l întrerupă. „Ei, ce-ai adus?” îl întreba de obicei tata, cînd Kolea trecea pragul casei. Asta însemna: „Ce note ai primit astăzi în carnet?” Dacă vedea vreun 3, se poso- mora și începea să-și răsucescă mustața, ceea ce dovedea că era supărat. Kolea se dezvinovăța: învățătoarea Maria Pavlovna i-a pus notă mică nu din cauză că n-a știut lecția — spunea el — ci pentru că a avut o pată pe caiet...

„Să ai grijă de mama! i-a spus tatăl în ziua cînd a venit acasă îmbrăcat în uniformă militară nouă și l-a îmbrățișat pentru ultima oară. Ai grijă de ea! Tu ai rămas acum singurul bărbat în familie!”

Zîmbetul de pe fața tatălui nu l-a putut înșela pe Kolea; băiatul a surprins tremurul din ochii lui și, o clipă, i s-a părut că a zărit o lacrimă. Mama l-a sărutat îndelung, vorbindu-i aproape în șoaptă, în timp ce tata o mîngîia pe păr, cu mîna lui mare și aspră.

„Așadar, bagă de seamă — i-a spus el, cu un aer foarte serios — e greu, știu, e foarte greu, dar trebuie să fii tare și înțeleaptă... Totul e să știi să te stăpînești”... Din prag s-a întors spre ea: „Poate totuși ar fi bine să pleci?”... „Nu, nu plec — i-a răspuns mama repede — rămîn aici”...

Cînd tata și-a mai luat încă o dată rămas bun de la ea și de la Kolea, fața lui era atît de gravă, încît băiatul nu s-a putut stăpîni și a izbucnit în hohote de plîns.

În stradă îl aștepta o mașină. Peste cîteva clipe, mașina a dispărut după colț...

La o săptămînă, în oraș au intrat hitleriștii. De atunci a început o altă viață, neobișnuită. Se dăduse ordin ca toți porumbeii să fie omorîți, iar dacă Kolea nu s-ar fi supus, hitleriștii l-ar fi împușcat și pe el, și pe cei din casă. Inima lui de copil tremura văzînd porumbeii care cădeau ca niște ghemulețe calde în cerdac. Polițaiul le suceea gîtul...

Mama devenise și mai severă. Nu-i dădea voie să iasă din curte, de teamă să nu i se întâmple ceva.

În casa vecină se instalase un ofițer german, pe care-l chema Karl Werner. Purta o tunică cenușie, cu multe insemne, și un chipiu cu cozoroc negru, lucios. Ofițerul avea o față mare, veselă. Dimineața, în timp ce se îmbrăca, îi plăcea să fredoneze. Suna foarte caraghios în nemțește „Katiușa”..

Odată, ofițerul, cu cămașa descheiată, de sub care i se vedea pieptul păros, scoase capul pe fe-

reastră și-l văzu pe Kolea călare pe gard, străduindu-se să apuce un pisoai cafeniu care mieuna într-un copac. Îi făcu semn cu mîna să se apropie:

— Junge! Junge¹!

Cînd îl auzi, Kolea sări speriat de pe gard și se îndreptă spre cerdac, dar își dădu deodată seama că este cu neputință să nu asculte un ofițer neamț, și se apropie timid de fereastră. Ofițerul, mijindu-și ochii, se uită la el și clătină binevoitor din cap: „Nu te ține de pozne!”, iar apoi, fără veste, cu un gest nepăsător, îi aruncă un baton mare de ciocolată. Kolea încercă să refuze, dar ofițerul se încruntă și închise furios fereastra.

Băiatul o luă la fugă spre casă cît îl țineau picioarele și, tulburat, așteptă întoarcerea mamei, care se dusesse la primărie să-și găsească ceva de lucru...

Din cînd în cînd, Kolea se uita cu coada ochiului pe scrin, la batonul de ciocolată înfășurat în poleială strălucitoare. Nu, ar fi fost cu neputință să refuze! Și așa, ofițerul s-a supărat...

El, Kolea, răspunde doar pentru întreaga familie și trebuie să fie prudent și prevăzător.

Se întîmplă însă un lucru de neînțeles pentru Kolea. Ofițerul începu să vină cam des pe la ei pe acasă. Era vesel tot timpul și de fiecare dată îi aducea bomboane. Pînă la sosirea lui, mama îi spunea lui Kolea să stea în casă și să nu plece nicăieri. Neamțul o rupea puțin pe rusește. Cînd vorbea, amesteca atît de caraghios cuvintele nemțești cu cele rusești, că te prăpădeai de rîs. Cuvin-

¹ Tinere! (în limba germană în text), (n. t.)

tele rusești le schimonosea de tot și, în loc de „muncă”, spunea „munchen”, iar puilor de găină le spunea „curche”.

Cînd venise pentru prima oară la ei, Werner adusese un pachet cu mîncare. Kolea îl privise curios, ascuns în spatele maică-si. Emoționată și binevoitoare, ea îl poftise pe oaspete să-și scoată mantaua și să ia loc la masă. Werner își ștersese cu

grijă picioarele, își scosese mantaua și, mulțumind politicos, se așezase pe locul unde de obicei stătea tatăl lui Kolea.

În seara aceea, Werner fusese amabil și atent. Îl îmbia mereu pe Kolea să mănânce bomboane; băiatul vorbea puțin și, din când în când, se uita stingerit la maică-sa. Ea era îmbrăcată cu rochia lucioasă de mătase pe care și-o făcuse anume pentru Anul nou. Părul blond și lung îi sta răsfirat pe umeri în bucle, din care pricină părea și mai tânără ca de obicei. Mama bea vin și râdea tot timpul...

Treptat, în mima băiatului se cuibări o neliniște apăsătoare. „De ce oare neamțul ăsta s-a așezat chiar pe locul tatii? De ce oare mama s-a îmbrăcat atît de frumos? Pentru el?... De ce bea vin și râde? De ce se uită tot timpul la neamț?” Fără să vrea, Kolea își ridică ochii spre peretele pe care, într-o ramă de culoare deschisă, atîrnase întotdeauna portretul tatii. Și acum, în locul lui, văzu un pătrat întunecat, cuiul îndoit, iar rama și portretul nicăieri...

Asta a fost ultima picătură. Simți o ură atît de înverșunată împotriva maică-si și a oaspetelui, încît nu se putu stăpîni. Cu ochii plini de lacrimi, se ridică și ieși repede din odaie.

— Kolea! îl strigă mama.

Băiatul trînti ușa în urma lui și se cățără furios în hulubăria rămasă pustie. Aici, totul îi amintea de trecut; în grilaj rămăseseră agățate pene mici și moi, iar într-un colț, cutia ruginită de conserve, cu puțină apă pe fund, mirosea acru a porumbei, și lui Kolea i

se părea că mai aude încă gunguritul lor molcom...

Se ghemui într-un colț. De jos se auzi trîntin- du-se ușa și glasul mamei care-l striga încet:

— Kolea! Kolea!

În sufletul băiatului se dădea o luptă grea. Se petrecea ceva complicat și de neînțeles pentru el. Totul se schimbase. O ura pe maică-sa... Dacă tata ar fi fost acasă, neamțul n-ar mai fi îndrăznit să se așeze pe scaunul lui! De ce mama dăduse jos

portretul de pe perete? Cum îndrăznise? Niciodată nu se îmbrăcase așa, cînd era tata acasă. Numai de Anul nou se gătea. Și acum își pusese rochia asta pentru afurisitul de neamț! Bea cu el vin și rîde... Nu, el, Kolea, nu mai poate să rămînă aici; trebuie să fugă. Să plece pe front, să-l găsească pe tata și să-i povestească tot... tot...

Jos, în cerdac, mama continua să-l cheme. Din nou se auzi ușa trînlindu-se. Era Werner, care ieșise din casă și-l striga și el cu voce scăzută:

— Kolea! Kolea!

Băiatul nu răspunse. În curte era întuneric și prin grilaj vedea în capul scării două siluete întunecate. Werner și maică-sa vorbeau încet și el nu înțelegea nimic.

— Dummer Knabe¹! spuse deodată neamțul.

— Prost! Prost de tot! întări maică-sa.

Și faptul că mama lui fusese de acord cu Werner îl convinse o dată mai mult pe Kolea că ea îi trădase pe el, pe tatăl său și pe toți ceilalți...

Înecîndu-se de furie, își înfipse degetele în grilaj cu atîta putere, încît îi veni să plîngă de durere. De îndată ce vor pleca ei doi, el va fugi, se va îneca în rîu și va muri. Cum putea mama să se poarte în felul ăsta? Dar mai înainte trebuie să-l omoare pe Werner. Va intra pe fereastră în camera neamțului și-i va zdrobi capul cu toporul.

Mama și Werner mai stătură încă puțin de vorbă, pe urmă se auziră treptele trosnind: Werner coborî și

¹ Băiat prost! (în limba germană în text). (n.t.)

porni pe cărare. Portița se închise scîrțîind ușor. Apoi se lăsă liniște.

Era pentru prima oară cînd Kolea se simțea singur și neajutorat. Nu știa ce trebuie să facă... încotro s-o ia... Mama rămase nemișcată în întuneric, frămîntată de gînduri, și părea că uitase că el, Kolea, băiatul ei, e aici, aproape de ea.

Pe cer strălucea clipind puzderie de stele. Dinspre Don adia un vînticel cald. Kolea își amintea de serile cînd, împreună cu părinții, pleca să se plimbe pe malul apei. Mama și tata se așezau pe o bancă, iar el, chincindu-se la picioarele lor, asculta țîrîitul greierilor în iarbă, fără să-și dezlipească ochii de pe întinderea netedă, tainică și întunecată a fluviului.

Era fericit pe-atunci; nu bănuia că-i va fi dat să trăiască o atare durere; să stea aici, în hulubăria pustie, și să simtă că o forță plină de cruzime, cu neputință de biruit, îi desparte pentru vecie.

Deodată mama coborî scările. Silueta ei întunecată se apropia de hulubărie. Kolea își ținu răsufarea.

— Kolea, dă-te jos! spuse mama.

Băiatul nu răspunse.

— Dă-te jos! repetă mama, cu aceeași severitate cu care îi vorbea cînd Kolea făcea vreo poznă. Imediat să ieși de acolo! M-auzi?

— Nu ies și gata! îi răspunse răgușit Kolea, li- pindu-și obrazul de grilajul ruginit.

Atunci mama, cu o agilitate pe care Kolea nu i-o bănuia, luă scara, o propti de portița hulubăriei și se urcă repede sus. Cînd ajunse la el și îi văzu ochii în

care străluceau încordarea și obida, mama îi spuse încetișor:

— Trebuie să ai încredere în mama ta, Kolea! Așa ți-a spus și tata și așa trebuie să fie. Când ai să fii mare, ai să înțelegi...

Era atît de tulburată și de gravă, încît Kolea o crezu... Era pentru prima oară că mama vorbea cu el cum vorbești cu un om mare...

Da, mama nu-l mințise. Dar ar fi fost mai bine dacă el ar fi zdrobit atunci capul neamțului. Cu siguranță că mama lui ar fi trăit azi.

Cu o săptămînă în urmă, Werner plecase la Belgorod, la statul major al armatei din care făcea parte. La întoarcere fusese atacat pe drum și se comunicase oficial că Werner a fost omorît. Din mașina lui dispăruse o geantă cu documente importante.

La două zile după întîmplarea asta, comandantul orașului, Kurt Meyer, i-a ordonat mamei să se prezinte la gestapo, la interogatoriu. S.S.-iștii bănuiau că ea știa ceva în legătură cu plecarea lui Werner și furnizase informații ilegaliștilor...

...Începuse să se lumineze de ziuă. În cameră, lucrurile își căpătară treptat contururile reale.

Kolea nu știa ce să facă și încotro s-o apuce. Să se ducă la unchiul Nikita? Nu greșise oare mama cînd îl trimisese la el? Poate că atunci nu-și mai dădea seama ce vorbește. Despre unchiul Nikita se povesteau în oraș lucruri îngrozitoare. Încă din prima zi el se vînduse nemților. Iar acum lucrează la primărie, și primarul Blinov n-are în

preajma lui o slugă mai devotată. Chiar în seara cînd veniseră s-o ia pe mama, unchiul Nikita era în curte, înarmat cu un automat. Și-atunci cînd mama trecuse pe lîngă el, îndreptîndu-se spre furgonul acoperit cu prelată care o aștepta, Nikita o înjurase și o amenințase cu pumnul lui mic și zbîrcit. Nu, de data asta mama greșise. El nu se va duce la Nikita; pentru nimic în lume nu se va duce la omul ăsta!

Istovit de toate întîmplările zilei, Kolea adormi. Cînd se trezi, era ziuă. Sări iute din pat și nu-și dădea seama de ce-i așa de frig în cameră, de ce în jurul lui e atîta dezordine, de ce e singur... Într-o clipă însă își aminti și i se făcu și mai frig. Se simțea părăsit...

Scotoci în bufet și găsi cîtiva pesmeți — asta era tot ce mai rămăsese din proviziile lor. Apoi fierse pe lampa de gaz niște apă, o turnă într-o cană și bău apa fierbinte, frigîndu-și buzele, cu gîndul să se mai încălzească cît de cît.

De afară se auziră strigătele sacadate ale unei comenzi. Se zări o clipă silueta unui cavalerist neamț. Apoi răsună tîrșîit de pași.

Kolea se sculă de la masă și aruncă o privire pe stradă. Își puse iute căciula în cap și, uitînd să încuie ușa, o zbughi în curte. La poartă se îngrămădise mulțime de oameni, privind coloana de prizonieri de război care înainta încet, escortată de S.S.-iști.

Erau vreo două sute. Mulți dintre ei erau răniți și se sprijineau unul de celălalt. Femeile le aruncau bucăți de pîine. S.S.-iștii nu dădeau voie pri-

zonierilor să le ridice și călcau plinea cu cizmele lor grele.

— Kolea! strigă Anna Nikolaevna, vecina lor, o femeie bătrână, căruntă, care fusese cândva profesoară. (Cînd mama lui Kolea avea vîrsta pe care o are el acum, bătrîna îi fusese profesoară de geografie.) Unde-ai umblat haihui pînă la miezul nopții? Am fost de vreo cinci ori să te caut. Hai, vino să-ți dau să mănînci...

Dar Kolea n-o auzea. I se păru că printre prizonieri a zărit un chip ce-i era tare cunoscut... Uite, prizonierul acela înalt, care șchioapătă de piciorul drept... Capul și-l ține puțin aplecat... Kolea fugi ca să depășească coloana, scrutînd fețele istovite și cenușii ale prizonierilor.

Și deodată îl văzu pe rănitul acela înalt. Tata!... Era tatăl lui! Cît slăbise și ce îmbătrînit arăta? Carîmbul cizmei din piciorul drept era spintecat; de sus pînă jos, și glezna, înfășurată în niște cîrpe murdare, semăna cu un butuc gros. Se citea pe fata lui că fiecare pas îi pricina o suferință cumplită. Prizonierul închidea ochii și își mușca buzele.

— Tată!... strigă Kolea.

Tatăl se întoarse și se opri năucit din mers.

— Kolecika! strigă el. Unde-i mama?

Dar S.S.-istul, înfuriat, strigă ceva și îl îmbrînci pe rănit. Acesta începu din nou să șchiopăteze: porni privind tot timpul spre Kolea, care continua să meargă alături de coloană. Ce n-ar fi dat băiatul să se poată apropia de taică-su, să se ghemuiască la pieptul lui, să plîngă...

— Unde-i mama? întrebă din nou tatăl, când S.S.-istul se îndepărtă și nu-i mai putea auzi.

Kolea tăcea. Cum să-i spună adevărul? Se împiedică în mod intenționat și căzu ca să poată ră- mîne puțin în urmă și să se gîndească ce trebuie să facă. Pînă azi, Kolea nu știuse că sînt lucruri care pot fi spuse, și lucruri care nu trebuie spuse. Maică-sa îl poreclise chiar „gură-spartă”. Acum însă își dădea seama că nu trebuie să spună adevărul: tata era și așa destul de nenorocit.

Coloana străbătu cîteva străzi. S.S.-istul rămase în urmă și Kolea fu bucuros că nu poate să răspundă. Iar tata se uita mereu la el, zîbind chinuit, și parcă nu mai schiopăta chiar atît de tare.

Lagărul de prizonieri „Ost-24” se afla la marginea orașului. Acolo fuseseră înconjurate cu sîrmă ghimpată cîteva cvartale. De obicei, prizonierii erau duși în lagăr pe străzi dosnice; de data asta însă fură duși prin piață, ca să vadă spînzurătoa- rea și să știe ce-i așteaptă dacă vor încerca să fugă sau să se revolte împotriva hitleriștilor.

Cînd coloana coti în ulicioara care dădea în piață, Kolea, în culmea deznădejdiei, izbucni în plîns. Mergea alături de prizonieri și-și ștergea repede lacrimile, ca să nu le vadă tata. Dar el le văzu și simți că s-a întîmplat ceva neobișnuit. Cînd atenția S.S.-iștilor era atrasă în altă parte, el îi făcea semn lui Kolea să se apropie. Și băiatul se apropia, dar nu apuca să-i spună nici o vorbă, deoarece îl opreau hitleriștii.

— Unde-i mama? întrebă tata pentru a treia oară.

În timpul acesta, coloana ieși din ulicioară și intră în piața acum pustie. Toate gheretele erau bătute cu scînduri. În stînga, la capătul pieței, în dreptul unor tejghele acoperite, se vedea un pîlc de oameni: acolo se făcea schimbul cu haine, pentru o bucată de pîine sau o sticlă de ulei rînced.

Era cu neputință să nu vezi spînzurătoarea... Se înălța chiar în drum și-ți atrăgea privirile fără să vrei. Și tatăl o văzu... Se opri din mers, își ridică îngrozit brațele în sus, se dădu un pas înapoi și se prăbuși la pămînt. Coloana de prizonieri se opri, și atunci Kolea, făcîndu-și loc printre oameni, se aplecă asupra tatălui său, căzut în nesimțire.

— Tată!

— Ridicați-l mai repede! strigă alarmat cineva. Altfel îl împușcă hitleriștii!

În spate se auziră pași grăbiți și glasurile furioase ale S.S.-iștilor care înjurau.

— Pleacă, pleacă de-aici! N-auzi? îi spuse cineva. Ei, drăcie! Cin' te-a pus să-l necăjești pe taică-tu?

Cîțiva prizonieri îl ridicară pe tatăl lui Kolea și-l puseră repede pe picioare.

— Hai, vino-ți în fire... Ce Dumnezeu, ești bărbat! Trebuie să pornim...

Cu încetul, tata își reveni. Din gură i se prelingea o șuviță subțire de sînge. Doi prizonieri îl luară de subsuori, sprijinindu-l, și coloana porni din nou la drum.

Kolea fugi după coloană pînă la lagăr,
dar poarta se închise grea în urma
prizonierilor. Tîrîndu-și picioarele,
băiatul porni înapoi spre oraș.

URMĂRIREA

Pe stradă, cineva îl strigă încet pe nume. Se întoarce și în fața lui se afla unchiul Nikita.

— Mergi după mine! îi spuse el, privind neliniștit în jur. De bună seamă că maică-ta ți-a vorbit despre mine.

— Mi-a vorbit...

— Ei, atunci haide... Dar să nu intri pe poarta din stradă, du-te prin dos și sari gardul în dreptul magaziei. Nu trebuie să fii văzut cu mine... Ai înțeles?

— Am înțeles.

Nikita îl bătu ușurel pe umăr și porni cu Kolea prin piață, spre strada Iaroslav, unde locuia într-o căsuță împrejmuită cu gard înalt. La capătul străzii începea mahalaua.

Pînă la război, unchiul Nikita fusese responsabilul băii publice. Munca lui nu era grea, dar, așa cum îi plăcea lui însuși să spună, era „fierbinte”. Nimeni nu s-a mirat cînd, la venirea hitleriștilor, el a rămas în oraș. Continua să facă foc la baie, de data asta însă pentru soldații hitleriști, și comandantul Kurt Meyer îl considera un om folositor.

Dar cînd Nikita Kuzmici Borzov a fost numit ajutor de primar, oamenii și-au

dat seama că în omul acesta, cu înfățișare atît de firavă, sălăşluieşte un diavol. Nimeni nu ştia mai bine ca el să organizeze o razie atunci cînd trebuia trimis în Germania încă un lot de oameni. Mobilizase pe ingineri şi-i fortase să refacă centrala electrică distrusă; iar în ceea ce priveşte baia, funcţiona fără întrerupere.

Nikita Kuzmici nu era iubit de locuitorii oraşu-lui. Înainte i se adresau respectuos, după numele patronimic; acum însă îl porecliseră cu dispreţ „băieşul”. Nikita Kuzmici ştia şi le răspundea cu un zîmbet răutăcios. „Nu-i nimic, lasă — spunea el — o să le-arate el, «băieşul», ce poate! Sînt pe-aici unii care vor face o baie straşnică la mine, poate că se vor scălda chiar în sînge”...

Kolea mergea puţin mai în urma lui Borzov, care păsea grav, străduindu-se să arate, în pofida înfăţişării lui firave, că este o persoană importantă şi un temut reprezentant al autorităţilor.

Kolea nu s-ar fi dus la „băieş” pentru nimic în lume, dar îşi aminti de sfatul pe care i-l dăduse mama lui atunci cînd o văzuse pentru ultima oară. De altfel, după cît se pare, nici Nikita nu doreşte din cale-afară să-l ia cu el. Se teme, desigur, să nu fie şi el suspectat.

Se apropiaseră de casa lui Nikita Kuzmici cînd, deodată, de după colţ, apărură doi soldaţi care duceau sub escortă un arestat la închisoare.

Arestatul era un tînăr care n-avea nici 30 de ani. Vînjos, nebărbierit, îmbrăcat cu nişte pantaloni negri, uzaţi, şi cu un veston cafeniu de sub care se vedea o cămaşă cenuşie de murdară ce era,

mergea fără grabă, urmîndu-l supus pe soldatul din fața lui. Deodată, în clipa cînd unul din escortă se opri ca să-și aprindă o țigară, arestatul se năpusti înainte, fugi spre casa vecină cu cea a lui Nikita Kuzmici și într-o clipă dispăru după poarta ei. Soldații își ridicară automatele, traseră, dar... minune, gloanțele nu-l nimeriră pe fugar...

Pe Borzov parcă-l pocnise cineva în cap. Uită într-o clipă de situația lui suspusă și porni în goană în urma soldaților. Judecînd după împușcăturile care se auzeau din ce în ce mai slab, soldații se aflau destul de departe. Fugarul se străduia să se strecoare prin niște curți dosnice.

Împreună cu alți băieți care ieșiseră alarmați din casele învecinate, Kolea alergă și el spre poartă, dar nu mai văzu pe nimeni.

Trecu un sfert de oră. Oamenii începură să se împrăstie pe la casele lor și Kolea rămase singur, în dreptul porții. Atunci se hotărî să sară peste gard, ca să ajungă înaintea unchiului Nikita și să-l aștepte în curte.

Sări gardul scund de nuiiele al curții vecine, străbătu grădina de zarzavat și se pomeni în dreptul unui alt gard destul de înalt. Judecînd după forma ascuțită a acoperișului și a giruetei care se înălța deasupra, casa din spatele gardului era a lui Borzov.

Kolea se uită în toate părțile, ferindu-se să nu fie văzut de careva, și se lăsă în urzicile ce creșteau înalte și dese pe lîngă uluci. Aici, gardul avea o crăpătură și băiatul încercă să treacă prin ea, dar locul era prea îngust și

umplut cu sticlă spartă. Kolea se hotărî să caute altui mai potrivit, dar oriunde încercă să sară, dădu peste sîrmă ghimpată pusă pe trei rînduri. Atunci îl ocoli și, îngîndurat, se întoarse înapoi. Numai într-un singur loc, între gard și magazie, află un spațiu îngust unde nu era sîrmă. Ciudat lucru! Chiar acolo unde puteai sări mai ușor, gardul rămăsese fără apărare! Kolea se cățăra pe magazie, își trecu piciorul peste ulucă, dar, speriat, îl trase repede înapoi. În curte, din coteț, sărise un dulău negru, uriaș. Dacă ar mai fi întîrziat o clipă, cîinele l-ar fi înșfăcat de picior.

Animalul lătra furios.

— Taci! strigă Kolea. Taci odată, cînd îți spun!

Băgă de seamă că lanțul lung de care era legat cîinele fusese calculat exact pentru această dis-tanță a gardului. Dacă ar fi sărit ceva mai la stînga sau mai la dreapta, cîinele n-ar mai fi fost primejdios. Totuși, acolo unde nu putea ajunge cîinele era pusă blestemata aia de sîrmă. Ce să facă? Nu, trebuie să se întoarcă înapoi la spărtura din gard și să încerce să treacă. Dacă va reuși să rupă mă-car o șipcă, atunci va putea să se strecoare în curte.

Kolea sări jos de pe magazie și căzu cu picioarele pe ceva moale. În urzici zăcea un om care scoase un strigăt de durere. Era arestatul fugit de sub escortă cu cîteva minute în urmă. Fața îi era mînjită cu sînge și noroi, părul, încîlcit. Frecîndu-și piciorul lovit, îl privi speriat pe Kolea.

— Nu-ți fie teamă — spuse băiatul — nu te trădez!

— Dar tu cine ești?

— Kolea!

— Soldații au plecat? întrebă fugarul, conști- nuînd să-și frece piciorul.

— Au plecat.

— Dar se vor întoarce cu siguranță. Și vor veni cu câinele... A cui e casa asta din spatele gardului?

— A „băieșului” — răspunse Kolea.

Fugarul zîmbi amar:

— Zău? Ia te uită ce noroc! M-aș ascunde chiar în curtea lui. Acolo e sigur că n-o să mă caute nimeni.

— Hai cu mine! spuse încetișor Kolea. Am văzut aici, în gard, o crăpătură.

— Ție ți-e ușor să spui „hai cu mine”! oftă fugarul. Cum de-ai brodit să sări tocmai pe piciorul meu? Numai să nu mi-l fi rupt... Da’ unde-o fi crăpătura?... Ia arată-mi-o!

Kolea se strecură spre crăpătură și nu mai simțea bășicile care, din pricina urzicilor, îi apăruseră ca o constelație roșie pe mâini. În spatele lui, respirînd greu, se tîra fugarul.

— Poate că ar fi mai bine să rămîi în urzici pînă la noapte — spuse Kolea.

— Nu, nu, aici dau ei ușor de mine. Arată-mi unde-i crăpătura. Să încercăm. Poate așa am să pot scăpa...

Kolea se tîrî pe brînci pînă la gard și văzu că prin crăpătură ar fi putut să se strecoare numai bine un motan mare, dar pentru el, locul ăsta era prea îngust.

— Ia să văd ce-i acolo — spuse fugarul și, dîndu-l pe Kolea la o parte, se uită în curte. Da, și cîinele e destul de

departe... Aha, uite și magazia! Bine ar fi să pot ajunge acolo... Deodată se învioră;

I-ascultă, măi băiete, caută tu pe undeva un bolovan și, cu ajutorul lui, scoatem noi o scîndură din gard!

Nu era mare lucru să găsești un bolovan, și Kolea îl dădu fugarului. Acesta își scoase cămașa, înveli bolovanul în ea și începu să lovească cu putere, dar fără zgomot, marginea de jos a scîndurii. După cîteva lovituri, uluca se desprinse din cuie. Mai lovi de cîteva ori și scoase încă una.

— Intră tu întîi — îi spuse lui Kolea — și vezi dacă nu-i cineva prin curte.

Kolea desfăcu scîndurile și, cu inima bătînd să-i sară din piept, se strecură prin crăpătura care acum era destul de largă, dar dădu iar de urzici.

În dreapta, chiar aproape de gard, se afla o magazie mică de lemne, care era descuiată, iar în stînga, în dosul copacilor, se vedea cotețul cîinelui. Zăngănindu-și lanțul, dulăul lătra furios.

Căsuța lui Nikita Kuzmici se înălța în mijlocul curții. La ușă atîrna un lacăt, ceea ce dovedea că nu era nimeni acasă. Pentru orice eventualitate însă, Kolea ocoli cu băgare de seamă casa. Toate ferestrele erau închise și perdelele lăsate.

Liniște.

Băiatul se întoarse la gard și strigă încetișor:

— Treci repede! Nu-i nimeni!

— Saltă puțin scîndurile... Uite-așa... Și fugarul își strecură cu greu umerii prin crăpătură. Dă-mi mîna... Trage-mă puțin...

Kolea apucă cu ambele mâini palma lui lată, cu degetele scurte, și începu să-l tragă din răsputeri.

— Haide, haide! Mai iute! șoptea fugarul, stră- duindu-se să se strecoare printre scînduri. Reuși în sfîrșit și, sleit de puteri, căzu pe pămînt. Se opri o clipă, respirînd greu și sacadat.

— Ascunde-te! Nu mai sta! Ascunde-te mai repede! î! grăbea Kolea. Acuși poate să se-ntoarcă...

Fugarul se ridică cu greu și porni schiopătînd spre magazie.

— Ar fi bine să bați cuiele la loc — îi spuse el, trecînd pragul.

Dar Kolea nu avu timp să bată cuiele. Se auzi scîrțîitul porțiței și băiatul abia apucă să se depărteze de magazie. Pe cărare, cu pași repezi, Borzov se îndrepta spre casă. Se vedea că e nemulțumit de ceva și, cu vîrful bățului pe care-l ținea în mîină, reteza tulpinile florilor.

Kolea încremeni. I se părea că stă prea aproape de magazie și de locul de unde fuseseră scoase scîndurile din gard. Dacă fugea înapoi, putea să-l trădeze pe omul care îi încredințase viața. Dacă rămînea pe loc, trebuia să explice cum a reușit să intre în curtea păzită cu atîta strășnicie de dulăul acela fioros.

Se auzi zgomotul lacătului pe care îi descuia Nikita Kuzmici și ușa se dădu în lături. Cînd „băie- șul” o să intre în casă, Kolea va putea să fugă. „Să fugă, să fugă!” — numai la asta se gîndea el acum.

Dar Nikita Kuzmici nu se grăbea. Stătea întors cu spatele și se gîndea la

ceva. Apoi Kolea îi auzi glasul abia șoptit:

— Vino după mine!

Ușa se trînti și Nikita Kuzmici dispăru în dosul ei. Kolea se ridică de jos și urcă cu teamă treptele pridvorului, ezitînd multă vreme înainte de a intra. Inima îi bătea cu putere.

— Da' intră odată! auzi el vocea surdă a lui Nikita Kuzmici.

Cu pălăria în cap și îmbrăcat cu paltonul, „băieșul” stătea în mijlocul camerei. Fața lui ascuțită era numai răutate, iar mîinile răsuceau cu gesturi nervoase bățul.

— Cum de-ai nimerit aici? întreba el, străduin-du-se să vorbească liniștit. Ți-am spus să sari gardul!

— Păi am sărit! răspunse Kolea.

— Uită-te-n ochii mei... Minți! Te-ar fi sfîșiat cîinele! Cum ai ajuns aici, răspunde?

— Am sărit gardul — răspunse băiatul, străduindu-se să privească drept în ochii pătrunzători ai lui Borzov.

— Haide, Haide rise Borzov. Văd eu că ești tare la minciuni. Ei, nu-i nimic. De ce nu m-ai așteptat? Ai văzut doar că nu m-am dus acasă!

— Am văzut!

— Și eu ce ți-am spus? Să sări gardul atunci cînd am să fiu eu acasă. Te-ar fi putut mușca dulăul!

— Da', cîinele e-n lanț!

— Aha, asta înseamnă că te-ai cățărat pe magazie!

— Da.

— Așa, așa... Atunci n-ai sărit în curte, urcîn- du-te pe magazie... Și eu care credeam că te-a cruțat cîinele! Eh, ia te

uită... Prin urmare, în gard există o crăpătură... Haide să mi-o arăți...

— Nu, nu! strigă înspăimîntat Kolea. Să nu te duci acolo!

— De ce să nu mă duc? întrebă Borzov, privindu-l printre gene. Doar crăpătura nu-i în gardul tău, e într-al meu! Hai să mi-o arăți!

— Nu, nu, nu merg...

Deodată Borzov se îmbună parcă:

— Ce-i cu tine, Kolea?... Bine, nu te duce, am s-o găsesc eu și fără tine. Uite, am aici niște plăcinte, ia și mănîncă!

Puse o farfurie cu plăcinte pe masă și ieși în curte. Cu inima cît un purice, Kolea se apropie de fereastră și-l urmări cu privirea. Borzov mergea încet de-a lungul gardului, cercetîndu-l cu atenție. Deodată se aplecă și ridică ceva de jos. Kolea văzu cu groază că în mîiniie „băieșului” era cămașa fugarului, în care fusese învelit bolovanul.

Mai departe, totul se desfășură cu o iuțeală uluitoare. Borzov se repezi spre cîine, îl scoase din lanț, și cîinele, lătrînd furios, se năpusti spre magazie. Borzov deschise ușa, dar o trînti repede la loc, închizînd-o cu zăvorul.

— Păzește-l! strigă el cîinelui și ieși în fugă.

Kolea se repezi în curte și, în clipa aceea, și-ar fi dat viața ca să-l poată ajuta pe fugar. Cîinele se năpusti însă asupra lui și-l trînti la pămînt. Botul uriaș îi atinse fața și Kolea îi simți umezeala fierbinte.

Închis în magazie, fugarul bătea cu putere în ușă, străduindu-se s-o spargă.

— Dik, înapoi! Culcat! strigă Borzov, care intrase în goană în curte, împreună cu doi soldați. Am dat de el... e aici, în magazie! Luați-l...

Cîinele, ascultîndu-și supus stăpînul, se culcă alături de Kolea, privindu-l cu ochii injectați. Soldații scoaseră din magazie fugarul, care se zbătea înjurînd de mama focului; ei îl loveau peste mîini și peste picioare.

— Pleacă, ticălosule! Hai, cară-te! îi strigă Borzov. Plînge ștreangul după tine!

Fugarul îl potopi cu un torent de înjurături:

— Trădătoruie! Băieș blestemat! Nu se știe care din noi doi o să crape mai întîi!

În sfîrșit, fugarul fu luat pe sus. Borzov închise magazia, își șterse sudoarea de pe frunte și răsufală adînc.

— Hai să mergem! spuse el cu glas liniștit lui Kolea.

Dar Kolea, plin de ură, se strînse ghem. Ochii lui Borzov deveniră înfiorători. Îl apucă de mîină cu degetele lui tari ca niște cîrlige și-l trase în casă.

— E prea devreme, cățelandrule, să poți judeca!

Kolea îl mușcă de mîină:

— Lasă-mă-n pace, dă-mi drumul!

— Ți-arăt eu ție „lasă-mă-n pace”! Borzov îmbrînci băiatul în cameră și încuie ușa cu cheia. Rămîi puțin aici și pe urmă stăm noi de vorbă!

ÎN CASA LUI NIKITA BORZOV

Ceva mai târziu, Nikita Kuzmici îi aduse lui Kolea demîncare: o bucată mare de carne fiartă, pîine cu unt și ceai fierbinte. Puse gospodărește farfuriile pe masă și se așeză alături de băiat, cu aerul unei gazde ospitaliere:

— Hai la masă, nepoțele!...

Din cauza războiului, oamenii se împrăștiaseră care încotro. Rudele erau despărțite. Unii se evacuasera departe, în spatele frontului, alții plecasera pe front: Kolea, după moartea mamei lui, nu mai avea pe nimeni în oraș, afară de unchiul Nikita. Cine altul ar fi putut să poarte de grijă orfanului? Dar Kolea se ghemuise într-un colț și-l privea pe unchiul său cu ochii încărcăți de ură. De ce îi poruncise oare mama să vină la el? De bună seamă, el este acela care a trădat-o, numai că ea n-a știut.

— Mănîncă, Kolea! insistă Nikita Kuzmici și trase farfuria mai aproape de băiat. Mănîncă, dacă-ți spun! Ce-ți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala?...

Dar Kolea nu se atinse de mîncare. Trecuse prin atîtea încercări în ultimele zile, încît se maturizase dintr-o dată. Pînă acuma, inima lui curată și încrezătoare de copil ar fi fost gata să-l

creadă pe Nikita, dar din clipa aceasta se temea de el și-l ura. „Mai repede, cum să fug mai repede de-aici!” se gîndea el, pitindu-se în colțul camerei.

Nikita Kuzmici ședea posomorît, cu mîinile pe masă, și privea băiatul.

— Ia ascultă, mucosule, mult timp ai să te mai joci cu nervii mei? bombăni el. Prea mă scoți din sărite și-o să-ți trag o mamă de bătaie cu cureaua, de-o să mă ții minte cîte zile oi avea!

— Tata nu m-a bătut niciodată — îi răspunse dușmănos băiatul.

— Păcat! Văd că nu prea ascuți. Năravul din fire... Cîți ani ai? Treisprezece?

— Încă n-am împlinit...

— Așadar, treisprezece ani! Nu mai ești un copil! Trebuie să înțelegi...

Kolea îi aruncă o privire răutăcioasă:

— Ce să-nțeleg?

— Uite ce! Mama ta te-a trimis la mine?

— Da — răspunse încet Kolea.

— Mergea la moarte și te-a trimis la mine! Așadar, ți-a vrut binele. Da sau ba? Hai răspunde, de ce taci?

— Nu știa ce rău ești!

Nikita Kuzmici sări în sus și izbi atît de tare cu pumnul în masă, încît farfuriile zăngăniră,

— Ești prea crud la minte încă. Da! Nu ești decît un cățelandru. Cum poți tu să-i judeci pe cei mari?! Nu știi nimic despre viață și nu-i cunoști prețul. Nu știi cît sînge se varsă pentru ea! Borzov își duse mîna la inimă și, cu pași tîrșîiți, trecu în odaia vecină, prăvălindu-se pe pat.

— Apă, dă-mi apă! îngîină el.

Pesemne avea un atac de inimă. Întins pe pat, părea atît de mic, de bătrîn și de lipsit de apărare, încît Kolea simți cum îi tresare inima.

Îi aduse repede din tindă o cană cu apă rece și scoase din dulapul pe care i-l arătă unchiu-său niște prafuri. Luîndu-și doctoria, Nikita Kuzmici rămase cîteva clipe nemișcat, cu ochii închiși. Kolea ședea tăcut pe marginea patului și privea țintă fața palidă și zbîrcită. Se gîndea ce să facă mai departe. În lagăr, la tatăl lui, nu se putea duce, pentru că n-o să-l lase nimeni să intre. E chiar primejdios să se ducă pînă acolo. Dacă hitleriștii vor afla că femeia spînzurată în piață a fost nevasta prizonierului... s-ar putea să-l omoare și pe tata. Să-i spună toate astea unchiului Nikita, sau nu? Poate să aibă încredere în el? O să-l ajute oare?

Peste vreo zece minute, Nikita Kuzmici deschise ochii și, cu privirea tulbure, se uită la Kolea.

— Mi-a trecut! răsufală el, ușurat. Cît pe-aci să-mi dau duhul... Bine c-ai fost tu lîngă mine.

Borzov mai stătu puțin întins pe pat, apoi se ridică în capul oaselor și începu să-și încheie cămașa la piept.

— Un' te duci, unchiule Nikita?

— Nu mă duc nicăieri, stau acasă. Dar nu se poate să rămîn multă vreme culcat; mă sufoc și mi se oprește inima. Ei, hai, du-te și mănîncă!

Ascultător, Kolea se duse la masă și-și tăie o bucată de carne.

— Mănîncă mai mult — îi spuse unchiul Nikita, așezîndu-se de cealaltă parte a mesei. Unge pîinea cu unt...

Kolea mîncă repede, iar unchiul Nikita îl urmărea tăcut. Deodată, el observă în ochii lui Kolea o licărire șireată. Băiatul aruncă o privire bătrînului, iar apoi își lăsă din nou ochii în jos.

— Unchiule, de ce l-ai predat pe omul acela polițailor? întrebă el, cu glas scăzut.

Nikita Kuzmici se aprinse.

— Ia ascultă — îi strigă el, pierzîndu-și răbda-rea — nu cumva îmi iei un interogatoriu? Spune-mi, mai bine, cum de-a nimerit el în curtea mea?

— Eu l-am ascuns.

— Tu? Dacă ar fi aflat gestapoul, ne-ar fi împușcat pe loc pe amîndoi!

— Dar n-ar fi aflat nimeni, dacă nu spuneai dumneata.

Nikita Kuzmici se enervă și schiță un gest larg:

— Ce să mai vorbesc cu tine? Ești un prost! E o mare fericire că l-am găsit eu în magazie... Că dacă s-ar fi făcut aici, seara, percheziție, cum aș fi putut să le explic? Mi s-ar fi spus cu siguranță: „L-ai ascuns înadins”.

— Dar ai fi putut să-l lași să plece.

— „Să plece!” îl îngîină Nikita Kuzmici. E ușor de zis, da' greu de făcut!

Kolea împinse farfuria deoparte.

— Ce-i cu tine? îl întrebă alarmat Nikita Kuzmici.

— Ești un om rău, unchiule Nikita. Asta e! Mai bine am să plec de la dumneata.

— Ai să pleci?

Kolea continuă cu îndărătnicie:

— Da! Mai bine mă duc în lagăr, să stau acolo cu tata!

— În lagăr?! se miră Nikita Kuzmici. În care lagăr?

— Ei, în lagărul acela care-i la marginea oraşului, în dosul sîrmei ghimpate.

Cutele de pe fruntea lui Nikita Kuzmici se adînciră şi mai tare. Privea încordat faţa băiatului şi se străduia să înţeleagă ce-i spune.

— Tata? Care tată? Tatăl tău? E acolo?

Kolea nu-i răspunse. Nu, n-o să-i spună nici un cuvînt mai mult.

— De ce-ai pomenit de tata? L-ai văzut cumva?

Kolea se ghemui din nou în colţul lui. Cum de scăpase vorba asta? Acum o să moară şi tata. Nu, nu, unchiul lui nu va mai afla nimic. Nici un cuvînt!

— L-ai văzut în coloana prizonierilor? întrebă Nikita Kuzmici, apropiindu-se de băiat. Spune! L-ai văzut?

Kolea se străduia să nu-şi plece ochii sub privirea scrutătoare a lui Nikita Kuzmici.

— Nu, nu l-am văzut... Am spus-o aşa, într-o doară... Am născocit...

Nikita Kuzmici clătină cu îndoială din cap:

— Astfel de lucruri nu se spun aşa, într-o doară... mai ales acum, cînd ţi-ai pierdut mama... Se așeză din nou şi-şi aprinse o țigară. Uite ce-i, nepoate — zise el după ce se gîndi puţin — îţi interzic să ieşi din curte! Va veni vremea potrivită şi am să-ţi spun eu unde să te duci şi ce să faci... Ei, şi-acum, sper că ne-am înţeles?

— Ba am să fug — răspunse cu încăpătînire şi ură băiatul.

— Bine, dacă-i aşa!... Atunci...

Se auzi cheia răsucindu-se de două ori în broască.

Kolea se repezi la fereastră. În ramă erau înfipti drugii groși de fier. Nici cu ferăstrăul, chiar dac-ai tăia la ei o zi întreagă, și tot nu-i puteai răzbi.

Peste cîteva minute, unchiul Nikita, în palton, cu gulerul ridicat, ieși din curte, după ce dădu drumul cîinelui din lanț.

Kolea rămase singur și-l cuprinse deznădejdea. Trăgea de ușă cît îl țineau puterile, se arunca în ea cu tot trupul, străduindu-se s-o spargă, izbea cu picioarele, dar în zadar. Ușa masivă de stejar nu ceda de loc și ar fi putut să reziste asaltului unui om mult mai voinic. Se zguduia numai și vuia surd sub loviturile lui. Nu, din odaia asta nu va putea ieși niciodată. Kolea își băgă capul în sobă, însă hornul era prea îngust. Se alese doar cu nasul și obrajii mînjiți de funingine.

Unde se dusesese oare „băieșul”? Plecase, de bună seamă, la gestapo, să anunțe ceea ce aflate despre tatăl lui Kolea. „Ce-am făcut, ce-am făcut! se căina băiatul. Cum să-l ajut pe tata? Cum să-l salvez?”

Numai de s-ar întoarce odată unchiul Nikita! O să-l omoare, da, o să-l omoare cu cuțitul ăsta care stă pe masă. Și Kolea apucă un cuțit mare de bucătărie, cu vîrfu ascuțit. Da, da, o să-l omoare...

Se întuneca repede. În curtea pustie lătra plictisit cîinele. Copacii, pe care toamna îi văduvise de frunze, își legănau trist ramurile înnegrite. În camera alăturată se auzea tic-tacul ritmic al unui ceas de perete...

Cît timp să fi trecut oare? O oră, două, trei? Kolea şedea cu ochii deschişi şi se gîndea încordat. Îşi aminti de copilăria lui, îşi aminti de tatăl şi de mama lui... Tot timpul avea în faţa ochilor dunga vînată de pe obrazul mamei, pe care o văzuse atunci cînd ea se aplecase să-l sărute pentru ultima oară... Imaginea i se întipărise în minte şi-l obseda. De porumbei, de jocurile cu prietenii nu-şi mai amintea de loc. Era un biet omuleţ asupra căruia năvăliseră dintr-o dată toate necazurile şi care se străduia să înţeleagă ce trebuie să facă de acum încolo.

Deodată, cîinele începu să latre furios. Kolea se apropie de fereastră şi văzu o siluetă neagră ce venea dinspre poartă. Unchiul Nikita A tras zăvorul... În coridor se auziră paşi tîrşiiţi. Țăcăni întrerupătorul şi, prin crăpătura uşii, în odaie pătrunse o fişie îngustă de lumină. Borzov rămase în tindă, să-şi scoată paltonul, apoi se apropie de uşă.

Kolea se lipi de pervaz. De îndată ce unchiul Nikita va deschide uşa, el îl va da lovitura. Dar liniştea din cameră îl făcu pe Nikita Kuzmici să devină bănuitor.

— Dormi? întrebă el de după uşă. Bine, dormi, nu te mai tulbur.

Unchiul Nikita țăcăni iar întrerupătorul şi plecă în camera vecină, care-i servea drept sufragerie. Umblă multă vreme prin odaie, trăgînd la o parte mobilele, făcînd zgomot: parcă mişca dulapul din loc... sau poate masa? Kolea trăgea cu urechea la zgomotele ce veneau din încăperea alăturată şi se gradea ce să facă: să-l

cheme pe unchiul Nikita sau să aștepte pînă ce va deschide el ușa?

Se hotărî să aștepte ca unchiul Nikita să intre singur în cameră.

După un timp, „băieșul” trecu în tindă. Se auzi iar zăvorul și Nikita Kuzmici trînti ușa. Apoi liniște. Se dusesese în curte. Dar zadarnic se strădui Kolea să-i deslușească umbra în partea aceea a curții unde era poarta, că tot nu reuși să vadă nimic. Auzi numai zăngănitul lanțului de care sta legat cîinele, și lătratul lui. I se păru ciudat însă că acum cîinele lătra în cealaltă parte a curții. „Acolo oare ce păzește?” se întrebă el.

Nikita Kuzmici nu rămase multă vreme afară. Peste cîteva minute se întoarse, încuie bine ușa pe dinăuntru și stinse lumina. Judecînd după liniștea care se lăsase în casă, Kolea fu convins că bătrînul se culcase și adormi și el, dar fu trezit de niște voci înăbușite. Era o noapte întunecoasă. Pe sub ușa nu străbătea nici cea mai slabă rază de lumină. Pesemne că ușa odăii vecine, care dădea în tindă, era bine închisă.

Somnul îi pieri pe loc și Kolea își lipi urechea de gaura cheii. Da, fără îndoială, se auzeau două voci. Una surdă, necunoscută, cealaltă pițigăiată, a unchiului Nikita. Dar băiatul nu putu să deslușească nici un cuvînt.

Kolea își lipi urechea de perete, mai aproape de soba care încălzea două camere: aceea în care se afla ei, și odaia vecină unde unchiul Nikita discuta cu necunoscutul. Faptul că această discuție avea loc în toiul nopții îi făcu pe Kolea să devină atent. Despre ce

vorbesc oare? De bună seamă că uneltesc ei ceva. Aici, în colț, la peretele de lîngă sobă, se auzea ceva mai bine, dar cuvintele nu se deslușeau totuși.

Deodată, pe Kolea îl străfulgeră un gînd: ce-ar fi dacă și-ar vîrî capul în sobă? Zis și făcut.

Într-adevăr, așa se auzea bine. De cealaltă parte a peretelui, soba avea probabil o răsufălătoare, oarece glasurile răsunau acum foarte limpede.

— Ești convins? întrebă vocea groasă, care i se păru cunoscută lui Kolea,

— Absolut convins — răspunse unchiul Nikita.

— Ai controlat?

— Am controlat.

Urmă un moment de liniște.

— Și cine l-a mai văzut în afară de Kolea? întrebă iar vocea groasă.

— Încă trei oameni... Dar ăștia tac... Era cît pe-aci să se trădeze cînd a căzut în piață,

— Cîți prizonieri sînt acum în lagăr?

— Vreo șase sute.

— Și cînd o să-i ducă de-aici?

— Meyer spunea că vor începe să construiască fortificațiile peste cîteva săptămîni. Dar, bineînțeles; prizonierii vor fi trimiși acolo mai înainte.

— Și tu ai să știi din timp?

— E foarte greu, dar am să-ncerc.

Kolea înțelese că era vorba despre tatăl lui. Poate că omul care vorbește cu unchiul Nikita este un ilegalist? Dar atunci de ce vorbește cu unchiul Nikita despre un lucru atît de important? Și deodată Kolea sări ca ars. În ajunul arestării sale, mama se întîlnise și ea cu

unchiul Nikita. Nu, ea nu se dusesese la el acasă, fusese la el la primărie, iar când se întorsese, era tare tulburată. Acum e sigur că unchiul Nikita atrage oamenii, apoi îi trădează. Trebuie să-l prevină pe cel care se află în odaia alăturată. Omul ăsta habar n-are că unchiul Nikita l-a trădat astăzi pe fugarul acela!

— Acțiunea asta trebuie s-o ducem la capăt cu orice preț — spuse din nou vocea groasă. Va trebui să pornim cu tot grupul pentru îndeplinirea ei! Dar înțelege și tu: cea mai mică greșeală ne poate fi fatală. E nevoie de multă prudență, ca să nu cădem în cursă...

— Da, trebuie să acționăm prin surprindere — răspunse Nikita Kuzmici, și lui Kolea i se păru că-l vede zîbind. Tăcură din nou. Dar ce să fac cu băiatul? întrebă Borzov.

— Ține-l deocamdată la tine.

— Nu vrea. Spune că va fugi...

— Acum, în nici un caz nu-l putem lua cu noi. Să stea vreo lună la tine.

— Voi fi nevoit să-l țin încuiat.

— Ei, asta-i prea de tot!

— Văd eu cum fac. Dacă se obișnuiește aici, atunci e altceva... Bea-ți ceaiul că se răcește.

— Nu, nu-mi arde mie de ceai! Trebuie să plec. Dik e legat?

— Legat.

— Rău câine mai ai!

Nikita Kuzmici rîse:

— Da, într-adevăr! Dar pentru asemenea viață, e cel mai potrivit paznic.

Se auzi zgomotul unui scaun împins la o parte.

— Uite ce-i, Ghenadi Andreevici...

— Nu Ghenadi Andreevici, ci Pavel Martînovici — îl corectă Ghenadi pe interlocutorul său.

Kolea își reținu cu greu un strigăt de bucurie. Cum de nu și-a dat seama pînă acum? Sigur, ăsta era glasul lui Ghenadi Andreevici, profesor la școala unde învățase el.

Poate că ar fi bine să strige, să bată din picioare, să-l cheme în ajutor! Să-i povestească tot adevărul despre unchiul Nikita! Ei, dar dacă unchiul Nikita o să-l omoare pe Ghenadi Andreevici cînd o să vadă că acesta știe tot adevărul despre el? Nu, trebuie să tacă, să rabde și să asculte mai departe...

— Și-acum, Nikita Kuzmici, ține minte locul de întîlnire — spuse Ghenadi Andreevici — satul Ma- linovka.

— Așa!

— Casa Poloznevei. La marginea satului...

— Așa... țin minte.

— Parola: „Se poate să beau puțină apă?” Și ți se va răspunde: „Apă e multă, poți să bei cît vrei!” Ai înțeles? Repetă!

Și Nikita Kuzmici repetă:

— „Se poate să beau puțină apă?”

— Știi acuma care-i sarcina ta? întrebă Ghenadi Andreevici. Nu trebuie să-ți repet nimic?

— Am înțeles tot, Pavel Martînovici!

— Acționează, dar cu multă prudență! Rămii cu bine... Du-te și ține cîinele pînă sar eu gardul...

În tindă răsunară surd pașii celor doi oameni. Se auzi trîntindu-se ușa de la intrare. În fundul curții, cîinele începu să latre și lătratul lui deveni din ce în ce

mai puternic. Nikita Kuzmici mutase cîinele la locul lui... Peste o clipă se auzi din nou zăvorul. Borzov rămase cîteva minute lîngă ușa în dosul căreia, tremurînd de încordare nervoasă, stătea Kolea. Ascultă puțin și, văzînd că e liniște, Nikita Kuzmici se întoarse în camera lui.

Kolea își vîrî din nou capul în sobă.

— Dumneata ești, domnule Blinov? auzi el glasul unchiului Nikita. Iartă-mă că-ți telefonez în toiul nopții, dar trebuie să-ți comunic ceva extrem de important... Da, aș putea să aștept și pînă dimineață... Am înțeles... mîine, fix la ora 9, sînt la dumneata...

Cuvintele acestea spulberară toate îndoielile lui Kolea.

Pe Ghenadi Andreevici și pe ceilalți ilegaliști care luptau împreună cu el îi pîndea, fără îndoială, o mare primejdie.

O ZI GREA

Kolea se răsuci pe divanul îngust și tare, fără să poată adormi; spre dimineață, răpus de oboseală, căzu într-un somn adânc și greu. Se trezi însă brusc. Presimțirea unei primejdii apropiate, care se cuibărise dintr-o dată undeva în tainițele conștiinței lui, îl făcu să se dezmeticească repede. Sări în sus ca ars. Zvîrli cît colo mantaua ruptă cu care se învelise și rămase în mijlocul camerei, cu părul zbîrlit și cu obrazul brăzdat de dîra roșie pe care i-o lăsase perna aspră.

În ușa, fără să treacă pragul, stătea Nikita Kuzmici, îmbrăcat cu paltonul și cu șapca în cap.

— Tu, Kolea, ar fi bine să lucrezi la pompieri — spuse el, zîmbindu-i cu blîndețe.

Kolea își holbă ochii cîrpiți de somn, simțind în tot corpul o amorțeală neplăcută. La fereastră se ițea o dimineață însorită și luminoasă. În vîrfurile gardului se foia un cocoș mare și frumos, care-și scutura semeț penele.

— Nu te teme, nu m-ating de tine — îi spuse liniștit Nikita Kuzmici. Și nici n-am să te-ncui... Ești liber să umbli prin toată casa. Mîncarea-i pe masă. Dar în

curte să nu ieși, că te sfîșie cîinele... Și să fii cuminte... Cînd mă-ntorc deseară, vedem noi ce-i de făcut...

Și Nikita Kuzmici ieși fără să mai încuie ușa în urma lui. Kolea îl văzu cum dă drumul cîinelui din lanț, apoi cum, îndreptîndu-se cu pași grăbiți spre poartă, părăsește curtea. Se opri puțin în loc, îl amenință sever cu degetul și păși în stradă.

Băiatul se trînti din nou pe divan. Undeva, dincolo de perete, se auzea tic-tacul ritmic al ceasului. În curte, cocoșul cînta vesel, iar cîinele, care alerga sub ferestre, îi răspundea cu un mîrîit furios.

Casa lui Nikita Borzov avea trei camere. În prima, cea mai spațioasă, era o sobă mare de cărămidă, acoperită cu o plită groasă de fontă, cu trei ochiuri. În dreapta, în colț, se afla un bufet pentru vase, iar în mijloc, o masă grea de stejar, cu picioarele scurte. La masa asta mîncă unchiul Nikita și tot la ea scria seara, punînd în față vechiu-i registru de contabilitate, cu copertile negre. Ușa din stînga dădea într-o cameră mică, din care aproape trei părți erau ocupate de un pat lat. Deasupra patului, într-o ramă neagră, atîrna o fotografie mare a unchiului Nikita. Fotografia asta fusese făcută încă în ajunul revoluției, cînd lucra tot la baia orășenească, pe atunci proprietatea negustorului Trifonov. Fotograful îl pusese să stea în picioare, lîngă o etajeră pe care fusese așezat un vas frumos, cu trandafiri mari de hîrtie. Umerii înguști ai unchiului Nikita erau strînși într-un surtuc negru, împrumutat

anume pentru această ocazie, iar fața, și așa destul de mică și inexpressivă, părea și mai mică din pricina mustăților cu vîrfurile ascuțite și răsucite în sus ca niște săgeți.

În a treia cameră, în care stătea acum Kolea, se afla un divan, iar pe pereți atîrnau cîteva litografii tăiate din reviste vechi. Camera asta n-avea o destinație anume, și unchiul Nikita o punea la dispoziția rudelor care veneau cîteodată la oraș.

De cînd ajunsese însă o personalitate importantă în oraș, angajase o femeie în vîrstă, care venea de două ori pe săptămînă și-i avea grijă de gospodărie. Unchiul Nikita își încălzea singur mîncarea pe o lampă de gaz care afuma toată casa.

Kolea găsi pe masă un castron cu carne fiartă, niște castraveți murați, pîine neagră și plăcintă cu varză. Văzînd aceste bunătăți, nu rezistă și luă un cuțit, repezindu-se lacom asupra mîncării. Înghițea bucățile de carne pe nemestecate și mușca din castraveți de-i trosneau dinții.

Bucata mare de carne și osul cu măduvă care rămăseseră mai puteau sătura vreo cinci oameni. Plăcinta, cu toate că nu era proaspătă, i se păru deosebit de gustoasă. Îi lipsea numai ceaiul. Dar, la urma urmei, după ce mîncase castraveți murați, putea să bea o cană cu apă rece. La vîrsta lui Kolea, astfel de lipsuri nu-ți strică buna dispoziție, și băiatul se simți mult mai în putere. Își luă inima în dinți și deschise ușa spre pridvor. De cum îl zări, cîinele începu să mîrîie surd, rînjindu-și colții

albi și uriași și, în salturi mari, se năpusti spre el. Kolea trînti ușa chiar în clipa cînd labelle păroase ale cîinelui atinseră pridvorul, apoi alergă la fereastră. Dulăul ședea pe treapta de sus, privind spre ușă cu ochi flămînzi și răi. Kolea întredeschise ușa. Dulăul începu să latre prelung. Nu, cu animalul ăsta nu te poți înțelege! Dacă ar încerca să-l cîștige totuși cu ceva? Tăie o bucată de carne, fluieră și i-o aruncă. Cîinele adu-mecă bucată și se îndepărtă nepăsător.

Da, fără îndoială, unchiul Nikita știa în paza cui își lăsase nepotul! Unui asemenea paznic poți să-i încredințezi liniștit toată casa.

Orele se scurgeau chinuitor de încet... Soarele scăpăta spre asfințit. Kolea umbla agitat de colo pînă colo, străduindu-se în zadar să găsească o soluție de a ieși din casă. Într-un colț, după sobă, găsi o frînghie lungă și-i făcu un laț la un căpăt. Încercă de cîteva ori să-l zvîrle pe gîtul blestematului de cîine, dar dulăul se ferea cu dibăcie sau apuca frînghia cu dinții, încercînd s-o rupă. Acest joc enervant continuă timp îndelungat. Pînă la urmă, Kolea obosi și se urcă pe pervazul ferestrei.

Ce să facă? În timp ce el zace închis aici, unchiul Nikita i-a și povestit, desigur, lui Meyer despre vizita din timpul nopții. Acum hitleriștii cunosc parola și vor trimite un spion la văduva Poloz-neva. Iar mai departe... Deodată parcă-l văzu pe Ghenadi Andreevici zăcînd la pămînt, cu un glonț în cap... Și băiatul se gîndi la taică-su: „Ce-o să se

întîmple cu tata? Unchiul Nikita a aflat că este în lagăr. Cu siguranță că tata va fi spînzurat... Doamne, ce prostie am făcut că i-am spus unchiului Nikita!"

Trebuie să scape cît mai repede din casa asta blestemată, dar ce te faci cu afurisitul de cîine?... Ce-ar fi dacă s-ar înfășura în plapumă și ar ieși în goană?... Nu, nu se poate, cîinele, oricum, se va năpusti asupra lui și-l va sfîșia cu colții. Ah, să-l otrăvească, dar cu ce? Dacă l-ar pocni în cap cu vătraiul din dosul sobei? Kolea coborî de pe pervaz și luă vătraiul plin de funingine: vătraiul avea coada arsă în două locuri și abia se mai ținea. Toporul... Dacă ar lua toporul? Kolea se repezi să-l caute prin toată casa. Dar nu-l găsi nici în odaie, nici în cămară, nicăieri. Probabil că unchiul Nikita îl ascunsese în magazie.

În tindă, Kolea se opri deodată locului. Între ușa care dădea afară și ușa care dădea în casă era un spațiu destul de... Ce-ar fi să ademenească dulăul acolo, apoi... O, dac-ar reuși!

Intră în cameră, luă lațul, îl desfăcu, apoi se întoarse în tindă, legă capătul frînghiei de clanța ușii de afară, iar restul funiei îi trecu, prin tindă, în casă. Apoi închise ușa dinăuntru, însă nu de tot, ci numai atîta cît să rămînă o crăpătură îngustă, și trase frînghia spre el. Asta e! Ușa de afară se trînti. Kolea împinse apoi ușa dinspre odaie și o închise bine, strîngînd frînghia de pervaz! Ca să fie mai sigur, Kolea legă capătul funiei de un picior al mesei.

Așa! Dacă dulăul va nimeri în tindă, din capcana asta n-o să mai poată scăpa.

Acum rămăsese de făcut ceea ce era mai important, și anume să-l ademenească în casă, iar el, Kolea, să aibă timp să închidă și ușa dinăuntru. Da, dar cum? Să-i mai arunce niște carne? Cîinele n-a mîncat nici bucata aceea; uite-o, mai zace și acum în praf, lîngă scară. Nu, trebuie să născocească altceva.

Kolea stătu puțin și se gîndi. Cine ar fi putut bănui că acest băiețandru firav, cu obrajii palizi și ochii mari, cenușii e gata să se încaiere cu un dulău puternic, mare și rău, dresat anume pentru a prinde oameni!

Ieși în pridvor și se opri pe treapta de sus. Cîinele stătea culcat pe cărarea care ducea spre poartă, cu labelle întinse înainte, și-l privea cu atenție. Părea obosit, dar, conștient de forța sa, își alesese o poziție favorabilă. Poftim de încearcă să treci pe lîngă el, dacă poți!

Kolea stătu puțin locului, făcîndu-și curaj. Hotărîrea pe care o luase s-ar fi putut termina pentru el într-un mod îngrozitor. Ieri îl salvase unchiul Nikita, acum însă, dacă-l prinde, cîinele nu-l va cruța. Deodată băiatul își scutură capul, se strînse ghem de parcă s-ar fi pregătit să se arunce într-o apă rece ca gheața și sări de pe pridvor pe cărare, năpustindu-se spre cîine.

Surprins, dulăul se ridică în picioare, se dădu speriat înapoi, dar în aceeași clipă, rînjindu-și colții, își făcu vînt ca să-i taie calea. Kolea mai făcu vreo zece

pași în fugă, se întoarse și se repezi spre pridvor, auzind în urma lui răsuflarea grea a cîine- lui.

Năvăli ca năuc în pridvor, apoi în tindă, observă cum îl urmărește umbra neagră, trînti ușa dinăuntru și se lipi de ea, pierzîndu-și aproape cunoștința. Înfuriat, cîinele zgîria ușa cu labele. Venindu-și puțin în fire, Kolea întredeschise ușa și trase de frînghie. Ușa de afară se trînti și cursa se închise.

Urlînd înfiorător, cîinele se zbătea ca turbat în spațiul îngust dintre cele două uși, dar acum nu mai era periculos. Peste cîteva minute, Kolea se cațără pe gard, chiar prin locul pe unde sărise în ajun. Uff! Iată-l în curtea vecină! Nu îndrăznise să iasă pe poartă, de teamă că-l va întîlni în drum pe unchiul Nikita. Se strecură prin curți dosnice și ajunse în strada vecină. Simțindu-se scăpat de primejdie, se așeză pe o grămadă de lemne, să mai răsuflă puțin.

În sfîrșit e liber! Ce să facă acum? Încotro s-o ia? Toată ziua fusese atît de preocupat de dorința de a fugi, încît nici nu se gîndise măcar unde se va duce după aceea.

Acasă la el nu voia să se mai întoarcă. Prea îi stăruia în minte noaptea aceea îngrozitoare, noaptea cînd rămăsese singur, după uciderea mamei lui. Trebuie să ajungă cît mai curînd în sat. Își amintește bine parola. „Se poate să beau puțină apă?” Dacă va merge mai repede, pînă se înserează va fi acolo.

Kolea se îndreptă spre poarta din dosul căreia se vedea strada. Ajuns aici, se uită cu prudență în jur. Se părea că

nu-l pîndește nici o primejdie. Niște femei veneau de la piață. Pe cealaltă parte a străzii trecea încet un polițai. Cu ăsta ar fi mai bine să nu se întîlnească.

Kolea se întoarce și porni în sens opus. La colțul străzii auzi în urma lui niște pași tîrșiiți; se uită îndărăt și dădu să fugă, dar era prea tîrziu. O mîna osoasă și puternică îl înșfăcase de umăr.

— Încotro fugi, băiete? spuse un bărbat cu glasul blînd. Hai, nu te zbate! Nu trebuie să-ți fie teamă de mine! Ia te uită în ce hal ești! Istovit de-a binelea... Hai cu mine! Nu trebuie să rămîi pe stradă. Ai să te prăpădești.

Și, strîngîndu-l zdravăn de mîna, îl tîrî cu sila după el. Nu-i era ușor bătrînului să ducă în mîna stîngă trepiedul aparatului fotografic, iar cu dreapta să tragă băiatul, care se împotrivea din răputeri. Dar fotograful din piață nu voia să lase nici trepiedul, nici mîna băiatului. Fără trepied, n-ar mai fi avut din ce trăi, iar băiatul... Cum ar fi putut lăsa omulețul ăsta, părăsit de toți, să se descurce singur?

NOI ÎNCERCĂRI

Iakuşkin mergea încet, tîrîndu-şi anevoie picioarele, şi ofta adînc. Avea aerul unui om bolnav şi istovit de puteri. Deodată se opri.

— Ei, Kolea — spuse el — n-am să te iau cu sila. Dacă vrei, poţi să pleci, uite drumul, dar la mine, să ştii, ai s-o duci bine. Dacă rămîi singur, te prăpădeşti cu zile. Hai vino! N-o să-ţi pară rău.

Ochii spălăciţi, cu pleoapele zbîrcite, îl priveau blînd. În toată înfăţişarea lui era ceva care te făcea să ai încredere în el.

— Dă-mi trepiedul! zise Kolea. Ți-l duc eu.

— Na, du-l tu! răspunse Iakuşkin, bucuros, şi-i întinse trepiedul de lemn. Dar bagă de seamă, du-l cu grijă! Să nu-l scapi...

Kolea nu se aşteptase la atîta încredere din partea bătrînului. De cîte ori a dorit să pună şi el mîna pe aparatul în jurul căruia oficia bătrînul fotograf, dar lucrul acesta i se părea atît de imposibil, încît nici măcar nu încercase s-o facă. Şi-acum, poftim, duce el singur trepiedul! Cînd îl priveai, trepiedul părea greu şi masiv, dar de

fapt era ușor, fiind făcut din lemn de frasin uscat.

Kolea mergea țănoș alături de Iakușkin, închi- puindu-și că e scutierul lui.

— Ai să locuiești la mine — îi spuse bătrînul — și-am să te învăț multe lucruri...

— Să și fotografiezi?

— Bineînțeles.

— Și e greu tare?

— Greu, dar dac-ai să fii sîrguincios, ai să în-veți.

Kolea îl privi atent: nu cumva glumește? Dar bătrînul îl bătu ușurel pe umăr.

— Ai să devii un bun fotograf... Și-ai să vezi cum o s-o ducem noi doi! Eu am să stau la casă, iar tu o să fotografiezi.

— Cu un aparat mare?

— Da, cu cel mai mare.

Merseră în tihnă pînă la casa lui Iakușkin, aflată pe una din străduțele lăturalnice. Gardul strîmb, care fusese cîndva verde, acum era de un cenușiu murdar. Căsuța mică părea crescută din pămînt. Construită încă la mijlocul veacului trecut, schimbase mulți stăpîni care, după cum se vedea, nu prea se îngrijiseră de ea. Zidurile deveniseră vine-ții din pricina intemperiilor, pridvorul scîrțîia din toate încheieturile de îndată ce puneai piciorul pe el, iar ușa de la intrare avea prinse pe margini fișii de pîslă. Și-năuntru, casa era la fel de neîngrijită și avea un aspect jalnic. Ciudat lucru însă: nimic din interiorul ei nu trăda profesiunea stăpînului. Pe pereți nu atîrnau fotografii, nu se vedea nici un album. Numai m cămăruța

întunecoasă, lipită de bucătărie, se aflau borcane cu lichid fixativ și felurite ustensile, de care un fotograf nu se poate dispensa.

În căsuța aceasta, Kolea se simți uimitor de liber, Iakușkin puse aparatul pe o măsuță așezată în fața unei oglinzi vechi, cu ramă neagră, și luă trepiedul din mîna lui Kolea.

— Ei, iată că am ajuns! Îndată o să-ți dau să mănînci și să bei ceai...

Kolea simți că-l cuprinde un val de energie.

— Dumneata stai jos spuse el, făcînd pe gospodarul. Unde-i samovarul? Las' că-l pun eu sin-gur...

Iakușkin zîmbi:

— N-am samovar. Am numai un ceainic. Apa-i în căldare, după ușă, iar lampa de gaz, pe plită... După cum văd, ești un băiat isteț. Frumos din partea ta că ajuți un om bătrîn...

Cît timp Kolea se ocupă de ceainic, Iakușkin. puse masa. Scoase din dulap o bucată de brînză, pîine și puțin unt.

— Să-mi spui Ivan Mitrici — zise Iakușkin, bă- gînd de seamă că băiatul, neștiind cum să i se adreseze, se simțea stingherit — și acum nu te mai agita atîta, stai jos și odihnește-te... Unde ai fost toată ziua și toată noaptea? Te-am căutat de-am căzut din picioare de oboseală. Credeam că te-ai rătăcit pe undeva,...

Kolea îi povesti ce i se întîmplase din clipa cînd îl luase unchiul Nikita. Nu-i pomeni însă de discuția pe care o auzise în timpul nopții. Deși i se părea că poate să aibă deplină încredere în Iakușkin, își dădea totuși seama că

secretul ăsta nu trebuie să-l destăinuiască nimănui.

Ascultînd cu atenție cum unchiul Nikita predase gestapoului pe prizonierul fugar, Iakușkin rămase multă vreme tăcut, dus pe gînduri.

— Ce ticălos! izbucni el deodată. Trădătorul! S-a vîndut pentru o cutie de conserve! Ai făcut foarte bine că ai fugit de la el.

— Dar dacă unchiul Nikita o să vină aici? întrebă Kolea.

— Nu vine — răspunse ferm Iakușkin — e un laș! Ia zi, cum te-a dus la el, pe furiș, ai?

— Mi-a spus să nu mă apropii de el, ci să merg în urma lui.

— Păi vezi! N-a vrut să te lase să ieși din casă, temîndu-se că polițaiul o să afle că ești rudă cu el... Nu-i nimic, există oameni care țin socoteală de tot ce se petrece...

— Și dumneata îi cunoști? întrebă Kolea.

În naivitatea sa, băiatul credea că bătrînul știe adevărul despre Ghenadi Andreevici și vorbește tocmai despre el. Dar, spre mirarea lui, Iakușkin deveni dintr-o dată tăcut, încruntîndu-și sprînce- nele stufoase, care îi acoperiră aproape complet ochii.

— Ei, asta n-are nici o legătură cu treaba noastră — îi răspunse el pe ocolite. Iar unchiul ăsta al tău va răspunde pentru tot ce uneltește. Pentru tot! Și făcu un gest amenințător cu degetul. Și pentru viața mamei tale va răspunde, bestia!

Kolea simți cum i se frînge inima de durere. Lupta greu cu ispita de a-i

povesti lui Iakuşkin totul, pînă la capăt: şi despre discuţia pe care o auzise în timpul nopţii, şi despre locuinţa conspirativă din casa văduvei, şi despre tatăl său care se chinuia în lagăr, şi despre faptul că vrea să ajungă pînă la Ghenadi Andreevici, ca să-l roage să-i ajute.

— Ia vezi, parc-a fiert apa — grăi Ivan Mitrici — aud cum saltă capacul ceainicului. Caută ceaiul în dulap.

Kolea se duse în bucătărie. Într-adevăr, apa fierbea şi din ceainic ieşeau şuviţe cîrlionţate de aburi. Băiatul apucă mînerul de fier, dar îşi arse două degete.

— Aoleu!

— Ce-ai păţit? îl întrebă Ivan Mitrici din camera cealaltă.

— M-am fript la degete — se văită Kolea.

Dar strigase nu numai pentru că-şi arsese degetele. În curte, sub plopi, stătea unchiul Nikita. Cînd apăruse? Doar în clipa asta s-a uitat pe fereastră, şi în curte nu era nimeni! Observînd că băiatul îl vede, unchiul Nikita îi făcu semn, ducîndu-şi degetul îa buze. Ce înseamnă asta? Un avertisment? Sau poate trebuie să tacă...

Fără să-şi dea seama, Kolea se întoarse: Iakuşkin îl văzuse oare şi el pe unchiul Nikita? Fotograful se dusesese în cămăruţa de lîngă bucătărie şi umbla la nişte borcane, tuşind într-una bătrîneşte. Cînd Kolea privi din nou, unchiul Nikita dispăruse. Pe cărarea ce ducea spre gard nu mai era nimeni. În acelaşi timp se auzi scîrţîitul treptelor şi cineva care orbecăia în tinda întunecoasă, în faţa uşii, căutînd clanţa.

Deoarece nu nimerea, deschise ușa trăgînd-o de fișia de pîslă.

Unchiul Nikita! Să se salveze, să fugă cît mai repede de omul ăsta afurisit!

Se, auzi scîrțîitul balamalelor ruginite ale ușii și zăngănitul geamului, care abia se mai ținea în rama cu chitul uscat și căzut pe alocuri. Kolea era gata să sară pe fereastră cînd deodată, din spatele magaziei aflate în fundul curții, apăru un polițai roșcovan, înalt, cu un automat în mînă, care strigă:

— Ei, înapoi! și ridică automatul.

Speriat, băiatul se întoarce în bucătărie. În camera vecină, Ivan Mitrici ieșise în întîmpinarea unchiului Nikita și începură să discute.

Kolea se frămînta să-și găsească un loc unde să se poată ascunde... Ca să se cațare în pod, trebuia să iasă în tindă și să treacă neapărat prin odaia unde îl aștepta unchiul Nikita. Dar beciul? Poate că există vreun chepeng în podea? Nu, toate scînduriile erau bine așezate una lîngă alta și nu se vedea nici urmă de chepeng. Deznădăjuit, Kolea se ghemui lîngă ușorul ușii întredeschise, ascultînd ce vorbea Ivan Mitrici cu „băieșul” acela blestemat, dar nu discutau despre el. Ivan Mitrici îl ruga cu insistență pe unchiul Nikita să se dezbrace și să ia loc la masă, dar acesta refuza, pretinzînd că e ocupat. Trecînd pe strada asta, spunea Borzov, își adusese aminte că nu se mai fotografiase de mult, și cum primarul Blinov ceruse ca toți funcționarii să aducă fotografii, intrase la Iakușkin.

Ivan Mitrici întrebă ce dimensiuni să aibă fotografiile și se plînzea că e tare

greu să facă rost de hîrtie bună. N-are nici un fel de legături cu ofițerii hitleriști și, dacă uneori i se mai aduce hîrtie, el se ferește s-o cumpere, de teamă să nu fie învinuit că a furat-o. Nikita Kuzmici făgădui să-i facă rost de tot ce are nevoie, mai ales că, pentru el, lucrul ăsta nu prezintă nici o dificultate, deoarece îndeplinește funcțiuni cu totul speciale la primăria orașului.

Vorbeau ca doi oameni care își cunosc valoarea și care ocupă în societate un loc de prim rang. Pînă și în tonul lui Ivan Mitrici era multă demnitate. El îl roagă, dar dacă-i este greu, nu insistă. La rîn-dul său, Nikita Kuzmici îi promite, însă nu se obligă să-l servească negreșit.

Ivan Mitrici îl pofti pe Borzov să treacă a doua zi dimineață pe la atelier, și el va face tot ce trebuie. Apoi se lăsă tăcere. Se părea că totul a fost aranjat, iar lui Nikita Kuzmici nu-i mai rămînea decît să plece. Într-adevăr se auzi zgomotul scaunelor împinse la o parte. Nikita Kuzmici se ridică și se apropie de ușă. Kolea răsufală ușurat. În sfîrșit pleacă!

Dar Borzov parcă-și aminti de un lucru care n-avea prea multă importanță:

— Ah, da, Ivan Mitrici... Uitasem. Știi, băiatul acela care s-a luat după dumneata trebuie să vină cu mine.

Kolea simți că dincolo de ușă se lăsase o tăcere apăsătoare. Pesemne că Ivan Mitrici căuta să-și adune gîndurile. Lovitura fusese prea neașteptată.

— Vorbești de Kolea? întrebă el, cu neliniște.

Dar tonul era al unui om hotărât să nu cedeze. Și băiatul crezu că bătrînul poate să-l apere. Ieși din bucătărie și se repezi spre unchiul Nikita:

— Dumneata să pleci, pleacă de-aici!

Unchiul Nikita făcu un semn cu capul spre ușă:

— Să mergem! Hai mai repede!

Iakușkin îl acoperi pe Kolea cu trupul lui.

— Băiatul ăsta va rămîne aici! spuse el, foarte hotărât.

— Ba nu, băiatul ăsta va merge cu mine!

Iakușkin zîmbi:

— Mi se pare că ești unchiul lui? Nu? Și dumneata știi care pot fi consecințele...

— Da, știu tot, domnule Iakușkin. E nepotul meu și de aceea îl iau cu mine. De altfel am și un ordin al lui Blinov...

— Ordinul lui Blinov? întrebă alarmat Iakușkin. Și ce nevoie are, mă rog, Blinov, de băiatul ăsta?

Unchiul Nikita îi aruncă lui Kolea o privire răutăcioasă:

— Băiatul ăsta știe prea multe! Și are limba cam lungă. Vorbăria-i de prisos, va merge cu mine. E arestat!

Iakușkin își desfăcu mîinile a neputință și se dădu un pas înapoi:

— Dumnezeu o să te pedepsească, Nikita Kuzmici! Omori oamenii pentru nimica toată!... Vino aici, băiatul meu, să te sărut. N-am putere să te apăr, dar am să umblu peste tot ca să fii eliberat...

Nikita Kuzmici deschise larg ușa.

— Treci înainte! i se adresă el cu brutalitate lui Kolea. Să nu cumva să-ți

treacă prin cap să fugi! Cînd sînt în exercițiul funcțiunii, nu țin seama de nici un fel de legături de rudenie.

Iakușkin îl conduse pe Kolea pînă la poartă, și acolo își luară rămas bun. Polițaiul cel roșcovan aștepta în mijlocul curții și, la un semn al lui Borzov, îmbrînci băiatul cu patul automatului:

— Hai, mișcă-te mai repede!

Kolea porni în fața polițaiului, iar unchiul Nikita îl ajunse din urmă.

— Dracu' să te ia, că multă bătaie de cap mi-ai mai dat! îl ocărî el cu jumătate glas. De ce-ai fugit? Cine te-a pus? Acum va trebui să stai la beci. Un singur lucru te rog: să taci chitic. Auzi? Măcar cît ai să fii la beci să taci... că de nu...

Polițaiul mergea foarte aproape de ei, așa că unchiul Nikita nu mai spuse nimic; din cînd în cînd arunca doar cîte o privire semnificativă arestatului.

Curînd, Kolea fu aruncat în beciul depozitului de făină, unde fusese înjghebată un fel de închisoare de tranzit. Aici erau aduși toți cei arestați, și tot aici se hotăra soarta lor: care să fie trimiși la gestapo, care să fie judecați pe loc. În beci mirosea a făină și a șoareci. Din stradă, printr-o ferestruie murdară așezată chiar aproape de plafon, se strecura cu zgîrcenie o lumină tulbure. Ferestruia asta era atît de îngustă, încît n-avea nevoie nici de gratii; un om mare nici nu s-ar fi putut strecura pe acolo. Nu vedeai decît un crîmpei de cer și bocancii grei din picioarele santinelei.

De-a lungul peretelui se înșirau paturi de lemn din scînduri groase, înnegrite

de vechi ce erau. Acolo ședeau doi bătrâni, îmbrăcați cu niște pufoaice jerpelite, și o fetiță slăbuță, de vreo cincisprezece ani, care plîngea; de sub băsmăluța cu care era îmbrobodită ieșeau două codițe subțiri, blonde. Paltonașul vechi și rochița peticită îi dădeau un aer și mai trist. Într-un colț întunecat zăcea un om învelit cu o manta murdară.

Kolea auzi cum se trîntește ușa în urma lui, și zăvorul îl izolă de restul lumii. Porni încet spre pat și se așează pe margine.

Bătrînii îl priviră uimiți.

— Ei, drăcie, acum s-au luat și de copii! spuse unul dintre ei, cu fața ciupită de vărsat.

Fetița se opri din plîns și privi uimită la Kolea. Faptul că aici, în beci, se afla și băiețandru' ăsta pirpiriu, care era tot atît de nefericit ca și ea, o mai liniști.

— Vino să stai lîngă mine! zise fetița și se dădu mai spre perete, făcîndu-i loc. Cum te cheamă?

— Kolea! Dar pe tine?

— Maia.

— Eu te cunosc, te-am văzut pe stradă.

— Și eu te-am văzut.

— Locuiești pe Kostromskaia?

— Pe Kostromskaia.

— Tatăl tău lucra la depou?

— La depou. , -r

— Și al meu tot la depou... Mecanic...

— Al meu e lăcătuș. Cum te mai cheamă?

— Ohotnikov. Kolea Ohotnikov.

— Pe mine mă cheamă Șubina. Tatăl meu povestea adeseori despre tatăl tău... E mustăcios și, cum să zic, așa,

cam morocănos. Tot timpul îi ocăra pe lăcătuși.

Dar Kolea nu voia să vorbească despre tatăl lui și o întrebă:

— Pe tine de ce te-au luat?

— Au vrut să mă trimită în Germania și m-am ascuns.

— Cîți ani ai?

— Paisprezece... Dar la comandatură mi-au spus că nu e adevărat și că am șaisprezece.

— Eu am cincisprezece — minți Kolea, deoarece nu voia să fie mai mic decît fetița.

— Dar pe tine de ce te-au luat? întrebă ea.

Kolea se posomorî.

— Pe mine... Mie mi-au omorît mama — spuse el — iar eu am fugit de la unchiul Nikita. El este acela care m-a prins și m-a adus aici.

— Care unchi Nikita? Ăla care lucrează la primărie?

— Chiar el — confirmă Kolea. A vrut să mă țină închis, dar eu am fugit... Și de aici am să fug.

Maia oftă:

— De-aici n-ai cum să fugi! și-i arătă din ochi cizmele negre ce patrulau în dreptul pătratului luminos al ferestruii, bocănind ritmic pe pavajul din curte.

— Ba tot am să fug! repetă cu îndărătnicie Kolea.

Omul care zăcea în colțul întunecos își scoase capul de sub mantaua ce-l acoperea și se sprijini într-un cot.

— Vocea asta mi-e foarte cunoscută — rosti el și Kolea recunoscă fugarul pe care încercase să-l salveze în curtea unchiului Nikita. Și tu ești aici? Ei, asta-i bună! La orice, dar la asta nu m-aș fi așteptat! Cum de te-au înhățat?

— Uite-așa, m-au înhățat și gata! răspunse posomorît Kolea.

Omul clătină din cap.

— Nu, nu m-aş fi aşteptat să te văd aici — repetă arestatul şi, coborînd de pe patul de lemn, se așeză lângă Kolea şi îi întinse mîna. Şi-acum, tinere, hai să facem cunoştinţă! Spune-mi Mişa... Nu cumva din cauza mea te-au adus aici?

— Nu — zise Kolea — pe mine m-a vîndut un- chi-meu.

— Și ce vor să facă cu tine?

— Habar n-am.

Mișa zîmbi:

— Ei, hai, nu te pierde cu firea! Principalul e să te ții tare. Pe urmă vedem noi ce-o să mai fie...

Unul dintre bătrîni oftă:

— Cîndva, în beciul ăsta vindeam făina negustorului Dorofeev. Dar pe-atunci nu știam că tot aici o s-aștept să-mi sune ceasul din urmă...

SE ÎNCURCĂ ÎTELE...

Primarul Blinov apăruse în oraș curînd după ce acesta fusese ocupat de hitleriști. Ce făcuse pînă în ziua cînd comandantul orașului, Kurt Meyer, îl adusese la primărie, era pentru toți o taină. Blinov singur spunea că ani de-a rîndul fusese învățător la Belgorod. Dar într-o zi, cînd a fost întrebat cum se numește strada principală din acest oraș, el a mormăit ceva și a evitat să răspundă.

Chiar în primele zile, noul primar dădu a înțelege populației că el nu este adeptul măsurilor aspre. Raziile din piață și din oraș deveniră mult mai rare. Autorizațiile de plecare în alt oraș se eliberau mai ușor. Cînd începură să-i strîngă pe tineri pentru a fi trimiși în Germania, el dădu dispoziții medicilor ca, în măsura posibilităților, să-i scutească pe toți acei cu sănătatea mai subredă.

Curînd, în tot orașul se răspîndi zvonul că primarul este în legătură cu ilegaliștii. Dar după ce în piața orașului fură spînzurați trei partizani, iar mai pe urmă și Ekaterina Ohotnikova, zvonul încetă.

Într-un fel sau altul, populația orașului simțea diferența dintre Blinov și Kurt Meyer. În timp ce Meyer nu-și ascundea de loc cruzimea, Blinov, cu o grijă deosebită, scotea în evidență faptul că, și în cele mai grele împrejurări, el continuă să apere interesele locuitorilor. Tocmai de aceea nu-i plăcea să asiste la execuții. Când Kurt Meyer îl silea totuși să vină, pe chipul abătut al primarului se citeau chinurile sufletești îndurate de el în timp ce privea la această cumplită cruzime.

Blinov era un bărbat de vreo 45 de ani. Fața lui lată, bine bărbierită, avea întotdeauna o expresie de bunăvoință și corectitudine. Ținuta mândră, cu umerii drepți, impunea. Când ieșea pe stradă (îi plăcea să umble fără escortă), își scotea pălăria, salutînd pe toți aceia care fuseseră în audiență la el, chiar dacă-i primise numai o singură dată.

Se spunea că este un bun cunoscător al operelor de artă. Părăsind în grabă orașul, autoritățile sovietice nu avuseseră timp să evacueze galeria de tablouri din muzeul local. Toate tablourile fuseseră împachetate cu grijă, însă omul căruia i se încredințase misiunea să le scoată din oraș întârziase pe undeva, pierzînd mult timp. Când, în sfîrșit, veniră camioanele, nu mai era nimic de făcut, deoarece tancurile hitleriste se apropiau de Seima.

Un timp, lăzile cu tablouri rămaseră în subsolul muzeului orășenesc. Când fu numit primar, Blinov găsisse pe unul din vechii lucrători ai muzeului, Grigori Fomici Trapeznikov, care trudise mai bine de 40 de ani în meseria ce îi era

atît de dragă. Blinov îi dădu ordin să se întoarcă la muzeu și să pună exponatele la locul lor.

În curînd, muzeul se deschise din nou. Tablourile atîrnau în aceeași ordine ca și mai înainte. Primarul venea și, cu aerul unui cunoscător, admira extaziat pînzele. Odată trimise la muzeu o comisie, care făcu o inventariere amănunțită a tablourilor și le evaluă pe fiecare în parte, în mărci nemțești.

La cîteva zile după această întîmplare, în muzeu apăru comandantul orașului, Kurt Meyer. Înalt, bine legat, în tunică de colonel S.S., el trecu ca o vijelie prin anfilada de camere, întovărășit de adjutantul său și de ajutorul primarului, Nikita Borzov. Pe fața lui plină, cu fruntea dreaptă, cu bărbia masivă, nu se putea citi nici un fel de interes pentru operele de artă expuse.

Adjutantul abia reușea să se țină după el. Și undeva, mult în urma lor, străduindu-se să nu-i piardă din vedere, mergea iute, cu pași mărunți, pipernicitul Nikita Borzov.

După ce străbătu camerele și se întoarse din nou la intrarea principală, Kurt Meyer se opri brusc, își scoase batista și își șterse nădușeala de pe ceafa grasă.

— Reu, forte reu! zise el, clătinînd din cap. Unde este portret de la Adolf Hitler? Asta întreb eu la voi!

Borzov recunoscă pripit:

— E o greșeală a noastră, domnule Meyer. O să-l punem numaidecît...

— Gut¹! spuse Meyer și, fără a-și lua rămas bun de la Grigori Fomici, ieși ca o furtună.

Cînd cei trei urcară în mașină, Grigori Fomici îi telefonă lui Blinov, ca să-l anunțe despre această vizită neașteptată.

Primarul îl ascultă și-i mulțumi cu răceală.

Nu, era imposibil să-ți dai seama ce gîndește și ce vrea acest Blinov! Își făcea jocul, în care nu iniția pe nimeni. Chiar și Kurt Meyer, căruia i se ordonase de sus să-l numească primar pe Blinov, încetase să mai aibă încredere în el. Curînd, Meyer înțelese că Blinov avea la Berlin proptele foarte puternice. Dar cine-l sprijinea oare pe primarul orașului? Se pierdea în fel de fel de supoziții, și informația pe care o ceru la Direcția centrală a gestapoului nu-i adusesese decît neplăceri. I se răspunsese scurt: „Nu vă băgați în treburi care nu vă privesc!” Din atitudinea îndrăzneată a primarului se vedea limpede că nu intenționa de loc să recunoască autoritatea lui Kurt Meyer și, dacă ar fi fost nevoie, ar fi scris oricînd un denunț împotriva lui.

Relațiile dintre primar și comandantul orașului nu erau de fel cordiale și se înrăutățiră mai ales după ce Kurt Meyer află că Blinov îl trăsese pe sfoară, momindu-l să facă evaluarea tablourilor, care, după cum s-a constatat, valorau milioane de mărci.

Încearcă de le mai ia dacă poți! Blinov ar fi comunicat de îndată la Berlin, și Meyer nu putea să înțeleagă cu nici un

¹ Bine! (în limba germană în text). (n.t.)

preț de ce rusul se bucură sus de același sprijin ca și el, neamț sadea, care in-trase în rîndurile hitleriștilor încă înainte de lovitura din '33! Se străduia să pătrundă misterul vieții primarului, și trimise special un om la Belgorod, ca să verifice dacă într-adevăr Blinov lucrase acolo ca profesor. Peste trei zile îi fură prezentate dovezi incontestabile. Blinov spunea purul adevăr.

Kurt Meyer încercase să-l supravegheze, dar peste o săptămînă primi o muștrare aspră din Germania. De unde și cum se aflase acolo, Meyer nu putea pricepe. I se puse numai în vedere că Blinov are împuterniciri speciale și, cu toate că e rus, se bucură de toate drepturile unui neamț.

Comandantul știa că în oraș rămăsese o puternică organizație ilegală. Uneori i se părea că ține în mînă toate firele care l-ar putea duce la ea, dar firele acestea se rupeau pe neașteptate. Din cînd în cînd reușea să prindă cîte un ilegalist, dar acesta nu-și trăda tovarășii chiar dacă era supus la cele mai cumplite torturi.

De cîte ori afla despre un nou eșec al lui Kurt Meyer, Blinov se mulțumea să strîngă din umeri, și pe fața lui lată apărea un zîmbet răutăcios. Nu, hotărît lucru, metodele lui Kurt Meyer sînt prea grosolane. În Rusia trebuie altceva. El, Blinov, merge pe alte căi. Mai încet, poate, dar mai sigur. Va cuceri inimile oamenilor, și atunci cînd aceștia vor înțelege că le e prieten, vor veni singuri la el.

Și Ekaterina Ohotnikova a căzut victima concurenței în lupta surdă care s-a dat între comandant și primar. Maiorul Werner nu fusese omorât, așa cum se spusese în comunicatul oficial. Fusese doar grav rănit și trimis de urgență departe, în spatele frontului. În ultimul timp, Werner se împrietenise cu Blinov și, prin informatorii săi, Meyer a aflat că Blinov intenționează s-o cunoască mai de aproape pe Ohotnikova. Comandantul avea informații că ea rămăsese în oraș cu o anumită misiune, dar aceste informații erau departe de a fi verificate. Probabil că Blinov poseda date mult mai precise, pentru că atunci când se întâmplase accidentul cu Werner, Blinov cruțase femeia și tot el a fost acela care i-a ordonat lui Nikita Borzov s-o cheme și să-i propună o muncă mai ușoară, o muncă în care să se poată evidenția. În aceeași noapte, Meyer a arestat-o pe Ohotnikova, și cum n-a putut obține nici un fel de mărturisiri de la ea, a spânzurat-o a doua zi.

Cu toate acestea, Kurt Meyer și Blinov se comportau ca cei mai buni și mai vechi prieteni, se vizitau des și-și pierdeau ore întregi, rostogolind bilele de fildeș pe postavul verde al mesei de biliard,

În dimineața asta, Kurt Meyer s-a trezit devreme. Se simțea ușor ca o pasăre. Orice s-ar spune, când ai aproape 50 de ani, trebuie să te gândești la sănătate.

De zece ani, Meyer nu mănâncă dimineața decît varză crudă, iar seara, bea lapte. Scleroza, boala bătrânilor, nu

l-a atins încă. O memorie minunată, nervi tari și o uriașă rezistență fizică, iată răsplata tuturor privațiunilor impuse. Se gîndea la toate bucuriile de care s-a lipsit, dar nu-i părea rău.

Meyer se bărbieri cu grijă, se îmbracă și, după un dejun frugal, se apucă de lucru.

Locuia într-o casă cu etaj, așezată în fundul unei grădini. Prin fereastră se vedea pistolarul care se plimba prin fața porții. Meyer se gîndi cît de diferită este soarta oamenilor. Iată, soldatul acesta, care face de pază, este supus în fiecă clipă unei primejdii mult mai mari decît el însuși. Și totuși, dacă ai putea citi în sufletul lui, de bună seamă ai afla că e fericit că se află aici, în spatele frontului, și că nu stă nopți de-a rîndul sub bombardament, în vreo cazemată infernală... Fiecare om cu bucuriile și necazurile lui...

Meyer își aprinse țigara și deschise un dosar din care scoase o foaie de hîrtie. Era nota trimisă de agentul său T-A-87. Da, agentul T-A-87 este un om

de nădejde. Asta-i neîndoielnic... Chiar atunci când rămînea singur cu el însuși, Meyer nu-și aducea aminte adevăratele nume ale celor care lucrau cu el. Obişnuința lui de agent cu experiență îi intrase în sînge și-l făcea să-și țină gura, lucru care se manifestă și de data asta.

T-A-87 îi scria că, conform informațiilor pe care le deținea, în timpul execuției Ohotnikovei, în piață fuseseră niște oameni suspecti. Printre alții îl văzuse pe fostul învățător Stremeannoi, care — consideră el — este în legătură cu organizația ilegală. Mai târziu, Stremeannoi fusese văzut pe drumul care duce la Malinovka. Trebuie să se stabilească ce face și unde lucrează omul acesta. Agentul mai releva devotamentul lui Borzov, ajutorul primarului, care denunțase pe arestatul ce fugise de sub escortă și se ascunsese în curtea lui.

Citind aceste rînduri, Meyer zîmbi dezamăgit. Cine altul știa mai bine decît el însuși cele petrecute în curtea lui Nikita Borzov! Făcuse mai întîi o verificare temeinică a unora dintre oamenii cei mai apropiați de Blinov. Despre înscenarea cu fuga știau numai el, doi soldați din escortă și omul care fugise. Dar soldații nu puteau divulga nimic, deoarece fuseseră trimiși pe front cu primul batalion de marș, iar arestatul șade acum la beci.

Înainte de a lichida organizația ilegală, Meyer trebuia să strecoare în rîndurile ei un om de nădejde, care ar fi putut să stabilească structura organizației. După părerea lui, T-A-87 nu era omul potrivit.

Pentru această misiune avea nevoie de un agent care să câștige încrederea ilegalistilor.

După îndelungate căutări, Meyer își opri alegerea asupra lui Mihail Iurenev, un tânăr actor. Acest Iurenev îi solicitase de altfel lui Meyer o întrevvedere absolut secretă și urgentă. În timpul acestei discuții fără martori, Meyer constată că tânărul vorbea bine germana și avea motive temeinice să fie nemulțumit de Puterea sovietică. Talentul lui nu fusese prețuit. În teatru fusese ținut mult timp deoparte și nu i se dăduse nici un rol important. În trecut, tatăl său avusese o mare moșie lângă Vitebsk, și acum Iurenev cerea ca, de îndată ce armata germană vă ajunge acolo, să fie repus în drepturi.

Meyer era prea șiret pentru a crede dintr-o dată în această spovedanie. Cerceta cu atenție fața frumoasă și arsă de soare a tânărului. În toată înfățișarea actorului era ceva atrăgător; avea un fel de a privi care-l făcea pe dată simpatic interlocutorului său.

Iurenev se comporta cu oarecare stângăcie, dar se vedea că este inteligent, perspicace și destul de curajos de vreme ce se hotărîse singur să ceară o întrevvedere șefului gestapoului.

Meyer îl rugă să treacă peste o săptămână și, în timpul acesta, îl verifică. Da, Iurenev nu mințea. Fusese într-adevăr angajat la teatrul din localitate, și odată, în ziar, apăruse o cronică nefavorabilă la adresa lui. În zece ani nu i se încredințase nici un rol important.

La cea de-a doua întâlnire, care avu loc exact la data fixată, Meyer încredință noului său colaborator misiunea de a cerceta loialitatea lucrătorilor de la centrala electrică a orașului. Timp de o lună, Iurenev lucră acolo ca secretar. La scurt timp îi trimisese un raport, indicînd cu exactitate pe toți cei în care nu se putea avea încredere.

La cererea lui Meyer, trei dintre ei fuseseră concediați, iar altul, care lucra la secția unde se făceau înscrieri pentru trimiterea la muncă forțată în Germania a cetățenilor sovietici, fu chiar internat în lagăr: lua mită și în schimb dădea adeverințe de scutire.

Cea de-a doua misiune a fost mai grea. Meyer aflase că la depoul căilor ferate avuseseră loc, unul după altul, trei sabotaje. Prima dată, cineva turnase nisip în uleiul cu care se ung osiile. A doua oară, din pricina unor cauze care n-au putut fi stabilite, se înțepenise platforma rotativă, ceea ce a făcut ca locomotiva care trebuia să transporte un eșalon cu muniție să întârzie două ore; a treia oară, pe neașteptate, s-a ars transformatorul și depoul a rămas în întuneric timp de trei zile și trei nopți.

Nimic nu l-ar fi putut convinge atît de mult pe Meyer că agentul este un bun actor, ca deplina transformare petrecută cu Iurenev. atunci cînd acesta se prezentase pentru a primi ultimele instrucțiuni. În fața lui Meyer se afla un muncitor tînăr, într-o scurtă vătuită, veche, plină de pete de ulei. De sub șapcă îi cădeau șuvițe de păr nepieptănat, privirea îi era stinsă, iar fața pierduse orice expresie. „Da — aprobă

în gînd Meyer — tînărul ăsta o s-ajungă departe.”

Pentru noua lui misiune, Iurenev n-a avut nevoie decît de două săptămîni. Lucra foarte conştiincios ca salahor. Căra cărbuni, transporta cu căruciorul piesele grele ale locomotivelor, făcea focul la cuptoare. Nimeni nu dădea atenţie tînărului cu faţa mînjită de unsoare, care trăgea din greu la munca cea mai murdară. Şi cu toate acestea, numai datorită lui, Meyer a putut să raporteze şefilor săi că în depou s-a restabilit cea mai deplină ordine şi că cel care punea la cale sabotajele era lăcătuşul Ser- gheev. Prins asupra faptului tocmai cînd voia să ascundă în cuptorul unei locomotive o grenadă antitanc, Sergheev a început să tragă şi a fost omorît de agentul care-l urmărea. Agentului i s-au adus mulţumiri, primind şi o răsplată în bani.

Da, într-adevăr, aşa se petrecuseră lucrurile. Iurenev îl împuşcase pe lăcătuşul Sergheev în timp ce acesta scosese din geanta cu scule grenada şi o băgase în cuptorul locomotivei.

Temîndu-se de pedeapsa ilegaliştilor, Iurenev se hotărîse să dispară, aşa că îl rugase pe Meyer să-l aresteze şi să lanseze zvonul că el, chipurile, ar fi acţionat împreună cu Sergheev. Întrucît la omorî- rea lăcătuşului nu mai fusese nici un martor, lucrul acesta îl putea feri pe Iurenev de suspiciunea de a fi învinuit de trădare, creîndu-i chiar reputaţia unui om năpăstuit de hitlerişti.

Ideea i se păru interesantă lui Meyer. În pre-zenţa tuturor, doi S.S.-işti îl

scoaseră pe Iurenev din depou și, îmbrîncindu-l cu brutalitate într-o mașină, îl duseră cu ei. O săptămână încheiată Iurenev stătuse într-o celulă unde, între altele, trebuie spus că fusese hrănit foarte bine.

În timpul acesta, Meyer se gîndi că n-ar strica de loc să-l verifice pe Nikita Borzov. Atunci a fost pusă la cale și înscenată fuga arestatului, rolul principal fiind jucat de Iurenev, care se ascunsese intenționat în curtea „băieșului”. Borzov se dovedi a fi în afară de orice bănuială, deoarece chiar el îl prinsese pe Iurenev și ordonase să fie arestat.

Așa se întîmplă că agentul fu închis din nou. Acum Meyer își spărgea capul să găsească o soluție, ca să poată încredința ajutorului său o altă misiune. Să-l lase să plece, era exclus: risca să fie demascat. Ținîndu-l închis, pierdea un timp foarte, prețios, și comandantul se frămînta fără să găsească soluția.

Toate încercările lui de a da de urma organizației ilegale se soldaseră pînă acum cu un eșec. Între timp, în oraș actele de diversionism se țineau lanț: lucrurile ajunseră atît de departe, încît fuseseră tăiate pînă și antenele de pe avioane. În timpul unui zbor, un avion „Junkers”, nemaiavînd legătura, era cît pe-aci să se prăbușească, întrucît sîrma antenei se încurcase în aparatele de bord și pilotul o dibuise cu mare greutate, riscîndu-și viața.

Nu, lucrurile nu mai puteau să meargă așa! La vîrsta lui i s-ar fi convenit o muncă mai ușoară! Meyer ceruse de mult să fie mutat în altă parte, într-un

centru mare, unde experiența și cunoștințele lui și-ar fi putut găsi, într-adevăr, o întrebuințare eficace. În ultimul timp ceruse să fie trimis din nou în Belgia — acolo își petrecuse ultimii trei ani și n-o dusesese de loc rău — dar i se răspunsese că orașul O. era foarte important din punct de vedere strategic și că el, cu experiența pe care o are, este foarte indicat să rămână acolo.

Soneriei telefonului îl trezi la realitate. Suna ofițerul de serviciu pe gestapo, care-l înștiința că Mihail Iurenev cerea să fie chemat imediat la interogatoriu.

Peste cincisprezece minute, Kurt Meyer intra în cabinetul său de lucru; o cameră nu prea mare și foarte modest mobilată, cu un birou, o călimară masivă, o casă de fier și, într-un colț, o măsuță cu cîteva scaune. Pe măsuță se afla o carafă cu apă. Lui Meyer nu-i plăcea ca la serviciu să aibă lucruri inutile.

În afară de colaboratorii cei mai apropiați, nimeni nu știa care sînt adevăratele relații între arestat și șeful gestapoului, de aceea Iurenev fu adus sub o pază foarte severă.

Cînd intră în cabinet, cu părul ciufulit, nebărbierit, cu mantaua ruptă atîrnînd pe el, agentul avea aerul unui deținut trecut prin multe încercări,

— Ei — îi spuse Meyer în limba germană — văd că te-ai obișnuit repede cu noul dumitale rol.

Iurenev se lăsă în fotoliu și întinse mîna să ia o țigară din pachetul desfăcut, aflat pe birou.

— Oricum, e mai bine decît să simți cum ți se trag gloanțe în spate — spuse el, zîmbind cu amărăciune.

— Da, dar gloanțele zburau pe-alături.

— Din păcate, soldații din escortă au fost niște proști țintași și puțin a lipsit să nu mă omoare.

Meyer rîse înveselit:

— Mi s-a spus că adversarul dumitaie cel mai periculos a fost un cîine.

— Blestemat dulău! răspunse Iurenev, dînd din cap. Din cauza lui m-au prins!

— Ți-a fost greu să pătrunzi în curte?

Iurenev trase adînc din țigară.

— Am avut noroc c-am dat acolo de un băiat, care m-a ajutat să rup o scîndură din gard; s-a strecurat întîi el, și pe urmă m-a tras și pe mine.

Meyer se însufleți:

— Ia te uită! Așadar, ai avut și un aliat?

— Da, și încă unul foarte activ.

— Cine e? Cine-s părinții lui?

— După cum am reușit să aflu, este băiatul Eka- terinei Ohotnikova, care a fost executată de curînd.

— Băiatul Ohotnikovei?! întrebă Meyer, ridicînd mirat din sprîncene. Ce căuta el în curtea lui Borzov?

— Borzov e unchiul lui: e văr cu tatăl băiatu-lui...

— Bravo! Dumneata îmi spui niște noutăți foarte interesante! Și unchiul își iubește nepotul?

— Ei, asta nu mai știu, dar în schimb știu altceva...

— Ce anume?

— Că nepotul își urăște unchiul...

— Îl urăște? Și de ce, mă rog?

— Consideră că e un trădător și nu-i poate ierta că m-a trădat.

Meyer tăcea. Părea înduioșat:

— Un copil, ce vrei! Copilul tot copil rămîne! Însuflețit de sentimente nobile... Probabil că salvatorul dumitale nu e băiat rău?

— Nu — răspunse Iurenev, zîmbind obosit. Băiatul ăsta nu-i dintre cei fricoși.

— Și ce vîrstă să aibă?

— Știu și eu! Vreo treisprezece-patrusprezece ani.

Meyer oftă.

— Ei, ce să-i faci, băiatul a rămas orfan; unde putea să se ducă în altă parte, decît la unchi-său! Rămase pe gînduri, bătînd darabana cu degetul pe marginea mesei. Hm, ciudat, în timpul interogatoriului Ohotnikova mi-a spus că nu are rude în oraș! De ce n-a pomenit oare de Borzov?

Iurenev își dădu pe spate părul care-i căzuse în ochi:

— Asta nu-i de mirare. De cînd a început să lucreze pentru noi, Borzov e renegat de toată lumea.

Pe Meyer îl enervă cuvîntul „noi”, rostit atît de calm, în treacăt, și care-i puneă parcă pe picior de egalitate. De aceea urmă iritat:

— Cu atît mai mult! Ce a împiedicat-o să-l compromită în ochii noștri? Pronunțîndu-i numele, ar fi făcut să devină suspect. Și asta ar fi fost cea mai grozavă răzbunare.

Iurenev zise:

— Nu-mi pot explica, dar ceea ce știu, e că Borzov a căutat să țină băiatul la el, însă puștiul a fugit.

Meyer stătea în fața lui Iurenev și îl cerceta cu o privire scrutătoare. Își formase această deprindere de a-și privi țintă interlocutorul, vrînd parcă să-i pătrundă în suflet.

— Nu pot să înțeleg un singur lucru — începu el — dumneata îmi povestești despre acest băiat atîtea amănunte, de parc-ai ști foarte bine ce s-a întîmplat și mai departe cu el. Nu cumva ți-a povestit tot ce i s-a mai întîmplat și după ce v-ați strecurat prin gaura gardului?

Iurenev rise. Într-adevăr, întrebarea fusese bine țintită.

— De mult n-am mai fumat țigări atît de bune — zise el, aprinzîndu-și o altă țigară. Așadar, domnule Meyer, important este că băiatul se află acum împreună cu mine.

— Cum, împreună cu dumneata?! se miră Meyer.

— În beci.

Meyer ridică sprîncenele, mirat:

— Și cum a ajuns acolo?

— L-a adus Borzov.

— Pe propriul lui nepot? Dar chiar dumneata mi-ai spus că băiatul a fugit de la el.

— Da... și totuși... probabil că n-a știut să se ascundă bine... Borzov l-a găsit la fotografia acela bătrîn și l-a adus la noi.

— Bine, dar ce l-a îndemnat s-o facă?

— Din păcate nu mi-a explicat — rîse Iurenev. Cred însă că a făcut-o din prea mult zel.

— N-aș vrea să am un astfel de unchi — spuse Meyer. Și-acum dumneata ai venit să-mi comunici lucrul acesta?

— Nu, domnule Meyer — răspunse Iurenev. Am conceput un plan interesant.

Meyer se întoarse la locul său și se sprijini greoi cu mâinile de masă, gîndindu-se încordat:

— La care fotograf spui că s-a ascuns băiatul?

Iurenev arătă cu capul spre fereastră:

— La acela care lucrează în piață. Vă amintiți de el, un bătrînel cărunt, știrb. Îi place să fotografeze copiii în barcă...

— Parcă l-am văzut — murmură Meyer, încrețindu-și fruntea. De altfel, asta n-are nici o importanță. Expune-mi acum planul dumitale.

Iurenev își trase scaunul mai aproape de masă. Deși în cabinet nu era nimeni, începu să vorbească pe șoptite:

— Vedeți, domnule Meyer, eu nu cred că băiatul va fi lăsat singur.

— Cine să-l lase? întrebă Meyer, ciulindu-și urechile.

— Prietenii Ohotnikovei. Nu mă îndoiesc nici o clipă că cineva dintre ei o să-l adăpostească.

Meyer se lăsă pe speteaza fotoliului.

— Da, da, adevărat — spuse el — asta e o idee interesantă!

— Și încă nu e tot — continuă Iurenev. L-am auzit pe băiat pomenind de cîteva ori de satul Malinovka... știți, satul care se află la cincisprezece kilometri de oraș, mai departe de șosea.

„La naiba! se gîndi Meyer. Pentru a doua oară aud azi de Malinovka!”

Dar, fără să-și trădeze uimirea, zîmbi sceptic:

— Ce legătură ar putea să aibă el cu Malinovka?

— E posibil ca acolo să-l aștepte cineva...

Meyer privi îngândurat spre fereastra pe care jucau pete de soare.

— Ei, bine — spuse el — în cazul acesta vom elibera băiatul. Dar cu ce-mi garantezi că el o să se ducă acolo? Doar nu-l putem lua de mână și duce noi!

— Păi asta e! exclamă cu însuflețire Iurenev. Trebuie ca puștiul să tragă pe cineva după el... Pe mine, de pildă!

— Pe dumneata?! Meyer izbucni în râs, Propunerea i se părea absurdă. Dumneata, se știe, ai mai fugit o dată și ai fost prins... Ei, dacă și a doua oară vei face la fel, atunci chiar și idiotul cel mai idiot își va da seama cine ești! Dar ce-ar fi dacă te-am împușca? Întrebă deodată Meyer. Da, da, să te-mpușcăm! Iurenev păli și se clătină. Apoi, noaptea, ai să ieși din șanț... bineînțeles, n-ai să fii mort de-a binelea — glumi sinistru Meyer — și vei bate la ușa primei case care-ți va ieși în cale. Vei apărea acolo plin de sânge și numai în rufăria de corp. Zvonul acesta se va răspîndi ca fulgerul în tot orașul.

— Și după aceea? Vocea lui Iurenev tresări.

— În drum te vei întâlni întâmplător cu băiatul, pe care noi, între timp, îl vom lăsa să plece unde vrea... Meyer se așeză picior peste picior și-l privi ironic: Unde preferi să primești glonțul? În mână sau în gleznă?

— Mai bine în mână, ceva mai sus de cot, în așa fel ca glonțul să nu-mi atingă osul.

— Modestă dorință! Și-acum, ia să ne gîndim cine poate garanta totuși că băiatul se va duce la casa conspirativă? Dacă știe ceva, îl putem face să vorbească cu mijloace mult mai simple!

— Mi-e teamă că nu știe nimic.

— Și-atunci, la ce bun toată înscenarea asta?

— Cum la ce bun?! spuse enervat Iurenev. Nimeni nu se va mai îndoi că sînt o victimă a gestapoului, și atunci ilegaliștii mă vor căuta ei pe mine... Băiatul o să-mi fie cel mai bun martor: m-a salvat din curtea lui Borzov și acum stă împreună cu mine în beci.

Meyer își mușca îngîndurat buzele. În planul ăsta era ceva ce nu-i plăcea de fel! I se părea prea greoi. Și experiența lui îndelungată îi dovedise că cei mai bun plan este întotdeauna cel mai simplu.

— Ia-ți țigările și du-te înapoi! îi ordonă el, grosolan. Am să mă mai gîndesc.

Iurenev privi cu părere de rău pachetul cu țigări și, fără să-l ia, porni spre ușă.

— Dar țigările? îi strigă comandantul din urmă.

— Nu uitați că stau într-o celulă comună, domnule Meyer.

Își duse mîinile la spate, așa cum sînt obligați să facă deținuții, și împinse ușa cu piciorul.

Meyer îl urmări cu privirea pînă ieși, apoi se plimbă tăcut o vreme dintr-un capăt într-altul al camerei. Pe urmă, luînd brusc o hotărîre, deschise larg fereastra, luă de pe masă carafa cu apă și o puse pe pervaz. Era semnul

convențional pentru T-A-87, care însemna că Meyer vrea să-l vadă imediat.

Peste vreo două ore, când începuse să se întunece, pe poarta gestapoului ieși o mașină în care, în afară de Meyer, nu mai era nimeni. Mașina străbătu multe străzi pînă cînd ajunse la șosea.

Nu departe de oraș, pe un dîmb înalt, se aflau ruinele unui mare siloz ce semăna cu un castel părăsit. Silozul fusese bombardat cu un an în urmă și acum sălășluiau acolo doar liliecii. Drumul care ducea spre el și care înainte fusese foarte umblat începuse să fie năpădit de iarbă. Odată, pe o pantă a dîmbului, sărise în aer o capră din pricina unei mine ce explodase. De atunci, nici unul dintre locuitorii orașului nu se încumeta să se aventureze pînă acolo.

Spre locul acesta pustiu se îndreptă Kurt Meyer. Opri mașina în spatele unui morman de bolovani, ca să nu poată fi văzută din drum. Sărind din piatră în piatră, se strecură pînă la o crăpătură între doi pereți care, în prăbușire, alcătuiseră un fel de arcadă. Făcu cîțiva pași, deschise o ușă joasă într-un perete ce ducea spre pivniță, aprinse o lanternă și, ținînd pentru orice eventualitate în cealaltă mînă un pistol cu cocoșul ridicat, păși pragul.

Cine și-ar fi putut închipui că în pivnița asta, cu ziduri groase de beton, Kurt Meyer se întâlnea din cînd în cînd, în cea mai mare taină, cu agentul T-A-87, și că aici, sub o lespede a pardoselei de piatră, se află un fel de „cutie de scrisori” în care T-A-87 își

depunea rapoartele, iar Kurt Meyer îi lăsa instrucțiunile?

Cine era T-A-87 știa numai el, Meyer, și câțiva dintre șefii lui superiori. Rapoartele, scrise cu litere rusești de tipar, erau iscălite cu semnul convențional „T-A-87”. Chiar dacă cineva de la gestapo ar fi bănuț ceva despre existența acestui informator, tot n-ar fi aflat mare lucru. Meyer avea propria sa rețea de informații, a cărei conducere n-o încredința nimănui.

Comandantul se întoarse în oraș seara târziu. Era foarte bine dispus și ordonă ca Iurenev să fie adus imediat în biroul lui.

Discuția dintre cei doi a fost scurtă: trebuia precizat planul de acțiune. Iurenev va fi rănit ușor, aici, între zidurile gestapoului, și mîna îi va fi bandajată. Va sta între condamnații la moarte. După ce se va trage, el se va prăbuși în șanț și va fi acoperit, cu un strat subțire de pămînt. Înainte de-a ieși din șanț, își va rupe bandajul. Dacă locatarii caselor din vecinătate îi vor refuza, de frică, ajutorul, Iurenev își va găsi îmbrăcămintea sub o căruță stricată ce se va afla în apropierea șanțului unde va avea loc execuția.

Iurenev ascultă cu un aer liniștit expunerea planului.

— Dar băiatul? întrebă el.

— Pe băiat îl vom elibera — spuse Meyer. Iar dumneata vei rămîne în clădirea asta. Am să-ți trimit un om cu care vei pune la punct toate amănuntele acțiunii...

C A P I T O L U L V I I I

O CONVORBIRE SECRETĂ

În timp ce la gestapo Kurt Meyer vorbea în taină cu Mihail Iurenev, în clădirea mare de piatră din apropierea gestapoului primarul orașului discuta și el în taină cu ajutorul său, Nikita Borzov.

Blinov avea un cabinet spațios, care pînă înainte de război aparținuse lui Morozov, președintele Sovietului orășenesc. Primarul ședea într-un fotoliu, deasupra căruia atîrna un portret uriaș al fîhrerului. Cînd intra un hitlerist, Blinov se scula în picioare și, cu o mișcare repezită, își arunca mîna înainte. În această mișcare erau anumite nuanțe pe care un ochi neexersat nu le-ar fi putut prinde: înălțimea pînă la care ridica brațul, felul în care ținea palma întinsă, maniera în care saluta, toate acestea determinau rangul vizitatorului său. Blinov cunoștea foarte bine toate regulile ierarhiei militare. Dacă persoana pe care o saluta era un om neînsemnat, mișcarea mîinii lui avea ceva ocrotitor. Dacă era însă un reprezentant al autorităților, mișcarea era avîntată și energică.

Blinov îndeplinea foarte multe funcțiuni. Elibera autorizații pentru

deschiderea prăvăliilor particulare din localitate, a brutăriilor și a băcăniilor, fixa impozitele. El confirma și listele cu cei care erau trimiși în Germania, la muncă. Avea și multe alte sarcini tot atât de urgente și importante, dar toate avînd același caracter: măsuri de represiune împotriva locuitorilor orașului.

După felul în care Blinov iscălea multe din dispozițiile sale — se pare că o făcea cu o oarecare silă — se putea presupune, că vrea să fie un pă-rinte blînd al orașului, și dacă nu reușea, era oare vina lui? Așa erau vremurile, aspre și neînduplecate...

Acum Blinov avea o convorbire importantă cu Nikita Borzov. De bună seamă că discutau de multă vreme: în scrumiera de pe masă crescuse un morman întreg de mucuri de țigară. Amîndoi fumau pe întrecute și, după aerul lor preocupat, se vedea că ceea ce discutau era o treabă foarte complicată.

— Nu înțeleg de ce a procedat așa — spunea Blinov.

Nikita Kuzmici morfolea între dinți capătul țigării, cu un aer foarte concentrat. Fața lui mică și ascuțită, ochii întunecați și holbați exprimau o mare nedumerire.

— Nu știu, Ilia Ilici. Ce să zic? Nu mai pricep nici eu nimic.

— Hai să ne mai gîndim — îl îndemnă Blinov, sorbind din paharul cu ceai rece. Să presupunem că nu tu l-ai fi găsit pe fugar în magazie. Ce s-ar fi întîmplat?

— În timpul nopții ar fi avut loc o percheziție, omul ar fi fost găsit la

mine, iar eu, pentru că l-am ascuns, uite asta aş fi păţit! Şi Nikita Kuzmici făcu un gest semnificativ, rotindu-şi palmele în jurul gâtului de parcă ar fi înnodat un laţ, apoi îşi repezi mîna în sus şi plescăi din limbă.

— Şi ce-ar fi cîştigat cu asta? întrebă Blinov.

Nikita Kuzmici dădu din umeri:

— Păi tocmai ăsta-i tot secretul, Ilia Ilici. Eu nu mă simt vinovat cu nimica.

— Ia stai niţel — interveni din nou primarul, ridicînd un deget în sus — mi se pare că încep să-nţeleg... Ascultă...

Borzov se apropie de el şi ridurile mărunte din jurul ochilor i se strînseră ca o armonică. Țigara pe care o ținea în mîna stîngă tremura mărunț.

— A vrut să te înlătore pe tine — continuă încet Blinov — şi-n locul tău, să pună un om de-al lui! Ei, cum ți se pare, n-o fi cumva ăsta adevărul?

Blinov se lăsă pe speteaza fotoliului şi-l privi zîmbind pe Borzov, satisfăcut de impresia pe care o produsese asupra acestuia presupunerea lui, care era cel puțin a zecea la număr.

— S-ar putea — zise Nikita Kuzmici, dînd din cap şi răsufînd uşurat. S-ar putea chiar foarte bine. Peste tot numai intrigi şi iar intrigi...

Blinov tăcu, apoi se gîndi din nou, cîntărind ideea care-i venise în minte.

— Eu cred că am dreptate — reluă el, cu mai multă siguranță de data asta. Dar dacă-i așa, atunci tu, Nikita, trebuie să fii cu ochii în paişp'ce. Să nu vorbeşti mai mult decît trebuie şi să faci numai ce-ţi poruncesc eu.

— Am înțeles, Ilia Ilici! consimți Borzov, cu un aer mulțumit. Fără dumneata, n-am să fac nici o mișcare...

— Ei, asta ar fi cam exagerat! Ești ajutorul meu totuși și ai și tu oarecari împuterniciri... Prudența nu strică, dar nici nu trebuie să te lași cuprins de panică. Blinov vorbea cu siguranța omului care-și cunoaște puterea. Și-acum, despre nepotul tău. La ce dracu' l-ai lăsat să-ți scape din mână? M-ai trezit în toiul nopții, spunându-mi că ai o treabă urgentă, și când colo...

Nikita Kuzmici zîmbea cu un aer vinovat:

— Eu am vrut să influențez, ca să zic așa, starea lui psihică! Dar el nu m-a dus numai pe mine, a dus de nas și câinele...

Blinov rîse cu toată gura. Era rîsul sănătos al omului care stă bine înfipt pe picioarele lui.

— Zici că a dus și câinele! De bună seamă că dulăul tău e mai deștept ca tine!

Nikita Kuzmici se burzului. Își încruntă sprînce- nele și, cu un aer ofensat, se îndepărtă de masa la care ședea primarul.

— Haide, haide, am glumit — spuse împăciuitor Blinov. Nu te supăra... Spune-mi totuși de ce l-ai băgat pe repotu-tău la zdup?

— Cum de ce? Cine știe ce ar fi fost în stare să mai trîncănească prin oraș!

— Ei bine, și ce ești de părere să facem cu el?

Nikita își desfăcu mîinile în lături a neputință:

— Nu mă duce mintea. Dar ceva trebuie să născocim totuși.

Blinov făcu șiret cu ochiul și se apropie de Borzov:

— Uite ce-i, Nikita, băiatul ăsta nu trebuie să se prăpădească așa, de pomană. Trebuie să-l dăm în grija cuiva...

— Cine e nebun să-l ia?! se miră Nikita Kuzmici,

— Îl vor lua cei care au nevoie de el. Uite care-i propunerea mea! Hai să-i dăm drumul și să întrebăm dacă nu vrea să-l înfieze cineva. Mi-ai spus că împreună cu el mai stă și o fetiță.

— Da, una Maia Șubina, de vreo paisprezece ani.

— Și pe ea trebuie s-o eliberăm; de ce să trimitem un copil în Germania?... Ehe, peste vreo doi ani... Tare ne mai place să sărim peste cal! Eu, unul, sînt pentru dreptate. O să punem fata în libertate.

Nikita îl privi cu înțelegere: planul primarului i se părea bun.

— Și-apoi, nimeni n-o să pună la îndoială faptul acesta — zîmbi el. Adică faptul că purtăm de grijă copiilor...

— Asta-i! îl susținu Blinov. Noi nu ne răzbunăm pe copii. Dacă părinții lor ne sînt dușmani, îi pedepsim! Dar ce vină au copiii? Despre asta trebuie să scriem și în ziarul local. Un articol mare! Să-l citească toți. Nu, zău, Nikita, spune, nu sînt eu un om bun? întrebă primarul și se aplecă spre Borzov.

— Chiar foarte bun — rosti cu căldură Nikita Kuzmici. Un om inimos, Ilia Ilici! Asta ești!

— Vezi de Ține-mi parte! Cu mine n-ai să te pierzi niciodată! Noi doi o să mai punem la cale treburi mari. Stai să se termine războiul, și atunci, bineînțeles, hitleriștii nu vor pleca de-aici. Cine o să conducă țara? Noi, Nikita! Noi o să plecăm împreună la Moscova, o să mergem la Kremlin, eu am să fiu membru în guvern și n-am să te uit. Am să te fac primar la Harkov...

— Nu, mai bine la Saratov — spuse Nikita Kuzmici — că de-acolo sînt...

— Fie și la Saratov. E un oraș destul de frumos! Și noi o să fim sprijinul noii ordini! Închipuie-ți, băieșul Nikita Borzov, primarul Saratovului! Asta o să fie răsplata pentru că ai slujit cu credință... Și-o să mai primești și Crucea de fier. Știi tu ce înseamnă să primești Crucea de fier? Înseamnă că o să devii cetățean al Vaterlandului și o să ai drepturi depline.

Blinov se aprinse vorbind. Sări de pe scaun și se apropie de un cufăr nu prea mare, ferecat, care stătea într-un colț și-i ținea loc de casă de bani.

De cîte ori nu cercetase Nikita Kuzmici cufărul ăsta uimitor, cu diferite ținte și ornamente în forma de scoică, dar nu văzuse nici o broască, și cu toate acestea cufărul se închidea perfect. Blinov nu-i povestise niciodată cum ajunsese cufărul la el și cum de-l adusese de la Belgorod. Borzov nu apucase să vadă niciodată cum îl descuie Blinov. Și nici de data asta, cînd primarul se aplecă deasupra cufărului și începu să caute ceva la marginea lui, Nikita Kuzmici nu reuși să vadă nimic: îl împiedica spatele lat al lui Blinov. Se

auzi un scîrîtîit, un țăcănit și Blinov săltă capacul greu.

Borzov crezu că se va petrece un lucru extraordinar, dar Blinov scoase din cufăr o cărticică subțire, cafenie, care era statutul Ordinului Crucea de fier. Citi îndelung nenumăratele lui paragrafe, de parcă și căpătase ordinul și nu-i mai rămăsese decît să-și precizeze drepturile.

Pe neașteptate, ușa se deschise și în prag apăru Kurt Meyer. Se opri o clipă în loc, cercetînd cabinetul cu aerul unui om care își cere scuze pentru faptul că a intrat neanunțat.

Blinov sări de pe scaun și, plin de bucurie, își desfăcu brațele.

— Domnule Meyer! Ce plăcere! Intrați, vă rog. Chiar acum voiam să vă dau un telefon, să vă poftesc la o cafea.

Ocoli repede masa și ieși în întîmpinarea musafirului. Meyer își scoase chipiul, îl aruncă cu un gest obosit pe scaunul din apropierea lui și strînse prietenește mîna lui Blinov.

— Pe cuvîntul meu, cred c-aș fi murit de plictiseală în orașul ăsta, dacă n-aș fi avut un prieten atît de bun ca dumneata! spuse el.

Fața lui Blinov se lăți într-un zîmbet de mulțumire:

— Da, domnule Meyer, și eu credeam că adevărata prietenie se poate naște numai în tinerețe. Dar, după cum se vede, încercările războiului îi apropie pe oameni și mai mult.

Meyer se așeză la masă și se uită cu un aer vesel la Nikita Borzov, care nu cunoștea bine limba germană și se străduia să înțeleagă ce vorbesc, dar

pînă la urmă tot nu înțelese nimic. Totuși, după tonul cu care se ducea discuția, își dădu seama că nu-l amenință nici un pericol.

— Tumneata este un om braf — îi spuse deodată Meyer în limba rusă. Eu știi ce faptă vites făcut. Tumneata prins criminal! Mulțumesc! Noi împuș- cam la el!

În timp ce neamțul vorbea, găsindu-și cu greu cuvintele, Nikita Kuzmici se chirci și întreaga lui făptură pirpirie exprima un nemaipomenit zel și un devotament fără margini.

— Bine, poți pleca, Borzov! îl concedie Blinov. Unde-ai să fii? În biroul dumitale? Dacă va fi nevoie, am să te chem.

Borzov se sculă și ieși în grabă: „E mult mai sănătos să fii cît mai departe de oamenii ăștia, mai ales cînd sînt împreună”...

— O slugă devotată! spuse Meyer, după ce Borzov închise ușa. Aici, în Rusia, întîlnești rar astfel de oameni.

— Astăzi sînteți foarte obosit, domnule Meyer — începui Blinov și, deschizînd ușa biroului, scoase de acolo o sticlă cu coniac și două pănărele. Bem?

— Cu plăcere — rosti Meyer. Am avut o zi foarte grea... Toate mi-au mers de-a-ndoaaselea. Mi-a telefonat reprezentantul „Todt”¹-ului, Schwartzkopf. ăsta a înnebunit de-a binelea: vrea să construim o sută douăzeci și două de cazemate, într-o lună și jumătate...

— Imposibil! sări Blinov, dînd din umeri. Nu ne-ajung oamenii. În, lagăr n-au mai rămas decît vreo șase sute. Jumătate din ei sînt bolnavi și răniți...

— Ei, desigur! zîmbi răutăcios Meyer. I-am spus și eu lui Schwartzkopf, dar el a început să strige că am la dispoziție un oraș întreg.

— Da, dar noi i-am expediat pe toți cei apți de muncă.

— Crezi că lui îi pasă? Zice că ăsta este ordinul führerului și trebuie executat.

Tăcură amîndoi, plini de respect.

— Prea bine — murmură Blinov — o să facem tot ce se poate, pentru ca treaba să meargă din plin.

Meyer își descheie vestonul, scoase din buzunarul dinăuntru o hartă împăturită cu grijă și o întinse pe masă:

— Uite-aici, Ilia Ilici. Felul în care îi pronunța numele părea ciudat, dar lui Meyer îi făcea plăcere. Raionul fortificat se găsește la șaizeci de kilometri vest de oraș. Uite Malinovka, iar mai departe, Novîi Oskol. Aici sînt

¹ Todt — societate de construcții care deservea armata hitleristă. (n. a.)

cinci sate, din care se evacuează acum locuitorii. Bineînțeles că toți cei apti de muncă sînt lăsați pe loc. Oamenii noștri vor locui în casele celor evacuați. Atît locul unde se găsește cît și planul raionului fortificat constituie cel mai strict secret. Schwartzkopf a spus că, în cazul cînd rușii vor ataca pe neașteptate, trebuie făcuți inofensivi toți aceia care sînt bănuți că ar cunoaște locul unde se află fie și numai o singură cazemată.

Blinov cerceta cu atenție harta.

— Da — spuse el, oftînd. Se vede că situația de pe front nu este dintre cele mai strălucite, dacă trebuie să ne grăbim în halul ăsta!

Meyer îl privi cu asprime:

— Te îndoiești de victoria fûhreralui?

— Nu, vai de mine! Se poate! îi răspunse repede Blinov. Mă gîndesc pur și simplu că noi doi va trebui să muncim foarte mult...

Tăcură din nou. Pleoapele umflate ale lui Blinov îi acoperiseră apleoape complet ochii. Se aplecă și mai mult asupra hărții și Meyer nu-i mai văzu fața. În birou se lăsă o liniște grea, plină de încordare.

— Ei — zise după cîteva minute — te rog să mă ierți, Ilia Ilici, poate că am fost cam brutal... Trebuie să privim însă adevărul cu bărbăție. E drept că pe front situația este grea și pe Volga lucrurile merg destul de prost... Își trase scaunul mai aproape de masă și se aplecă și el deasupra hărții. Ar fi de dorit ca raionul fortificat să apere orașul spre est — spuse el, înfigîndu-și creionul în hartă, undeva pe lîngă Don

— dar asta este imposibil, frontul e prea aproape. După cum mi-a explicat Schwartzkopf, dacă rușii pornesc ofensiva, avem prea puțin timp pentru manevre.

— Când trebuie să trimiteți acolo oamenii? întrebă Blinov.

— Asta-i cel mai important lucru — vorbi Meyer, observînd răceala cu care fusese pusă întrebarea. Schawartzkopf cere ca fiecare grup care va construi o cazemată să fie perfect izolat de grupurile de la celelalte cazemate. Nimeni nu trebuie să știe mai mult decît strictul necesar. Pe toți care vor manifesta o curiozitate nelalocul ei îi vom împușca! Numai în aceste condiții vom putea păstra secretul.

— Când trebuie s-ajungă oamenii la locurile respective? repetă Blinov întrebarea.

— Cel mai tîrziu în șaptezeci și două de ore de la primirea ordinului.

— Dar n-am mașini. Cu ce să-i transport?

— Dacă n-ai mașini, să meargă pe jos.

Pentru prima oară de cînd discutau, Blinov se uita la el și Meyer îi surprinse privirea dură.

— Nouă nu ne convine asta — spuse primarul. Mai înțelept este să le cruțăm forțele.

— Bine, o să vedem, o să vedem cum facem. Meyer se sculă și începu să se plimbe prin cameră. Poate c-am să fac rost de niște mașini la intendență. Pentru asta nu merită să ne certăm! Hai mai bine să bem ceva.

Băură cîte un pahar de coniac, apoi Meyer strînse cu grijă harta și o puse în

buzunar. Blinov mai turnă cîte un pahar. Își recăpătase calmul.

— N-ați știut să prețuiți coniacul ăsta — spuse el. Îmi pun capul că habar n-aveți ce-ați băut.

— Martini? întrebă Meyer, străduindu-se să vadă eticheta pe care Blinov o acoperise cu mîna.

— N-ați ghicit! Este un coniac din Caucaz, vechi de zece ani! Am făcut rost de două sticle. Una din ele e numai pentru dumneavoastră. Și Blinov puse alături de sticla începută alta nedesfundată, cu dopul ceruit: Asta-i a dumneavoastră, domnule Meyer, și nu mă întrebați de unde am făcut rost de ea, pentru că altele nu mai există.

Meyer izbucni în rîs.

— Ei, ai vorbit ca un adevărat stăpîn al orașu- lui! Nu cumva îți închipui că eu, în căutarea coniacului, o să-ncep să fac percheziții în masă?

— Deh, ar fi fost un prilej admirabil! zîmbi Blinov. Nu se știe... Poate că ați avea succes...

— Și fiindcă veni vorba, vreau să-ți fac și eu un mic dar — spuse Meyer. Îl privi țintă pe Blinov, care dădea din mîna, vrînd să arate că refuză. Nu, nu te grăbi, un astfel de dar nu se poate refuza. Îți ofer minunata posibilitate de a arăta încă o dată locuitorilor orașului cît de curată este inima dume- tale. Am aflat că în beciul poliției se află doi copii: o fetiță și un băiat: băiatul e al Ekaterinei Ohotnikova. N-am să-i mai țin la mine. Dă-le drumul! Copiii rămîn tot copii!

Ochii lui Blinov străluciră, dar se stinseră îndată: „Ce-o fi pus la cale Kurt

Meyeir? Nu cumva e o cursă? Știe oare că băiatul este nepotul lui Nikita Borzov?"

— Mulțumesc, domnule Meyer — zise el cu căldură. Fără îndoială că trebuie să-mi întăresc cât mai mult autoritatea... Vă sînt foarte recunoscător... Dar unde să-i duc?

— Cred că vor ști ei singuri unde să se ducă.

În clipa aceea sună telefonul. Blinov luă receptorul, răspunse și, în timp ce asculta, Meyer observă că primarul se schimbă la față, căpătînd treptat o expresie dureroasă. În sfîrșit, Blinov, parcă preocupat de ceva, puse fără grabă receptorul în furcă.

— Au fugit — răspunse el la întrebarea mută a lui Meyer.

— Cine?

— Copiii!

— Au fugit?! zbieră Meyer, cuprins de furie. Ia ascultă, domnule Blinov, ce fel de ordine e asta? Cine răspunde de poliție, eu sau dumneata?

Luîndu-și în grabă chipiul de pe scaun, ieși trîntind ușa în urma lui. Coniacul rămase neatins.

De îndată ce ecoul pașilor lui se stinse, Blinov ridică receptorul telefonului interior:

— Borzov, vino imediat la mine! strigă el.

FUGA

Beciul casei vechi și trainice, construită în urmă cu un veac, îi păruse șefului gestapoului cel mai sigur loc pentru arestați. Și pînă acum, într-adevăr, nimeni nu reușise să fugă de acolo. Uși grele, ferecate, o ferestruie prin care un om mare nu s-ar fi putut strecura pentru nimic în lume! Dar un copil? Cine s-ar fi gîndit la una ca asta?...

Cînd polițaiul îl duse pe Iurenev la interogatoriu, bătrînii se priviră între ei și răsufiară ușurați.

— Măcar de nu te-ai mai întoarce, secătură! se oțărî ciupitul și scuiță.

Kolea se supără și-i luă apărarea lui Mișa:

— De ce-i zici așa? Ce-a făcut?

— Ești încă mic și n-ai minte! Cînd ai să mai crești, ai să-nțelegi.

Maia era de partea lui Kolea.

— Dar de ce-i rău Mișa, bunicule? E un om vesel — spuse ea.

— Păi vezi, tocmai asta-i, e chiar prea vesel — bombăni al doilea bătrîn, cel cu barba roșcată și răvășită, pe care-l chema Stepan Lukici. După o atare veselie, oamenii plîng de obicei cu lacrimi de sînge.

Bătrînii tăcură posomorîți. După unele semne, ei își dădură seama că Mihail fusese adus în mod special în beci. Prea era liniștit! Dormea mult și, ciudat, nu era cuprins de acea stare de așteptare, plină de neliniște, prin care treceau toți deținuții. Iar cînd fusese chemat la interogatoriu, sărise ca ars de parcă atîta ar fi așteptat.

Prost actor! N-a știut să-și joace rolul! Bătrînii și-au dat repede seama că e suspect. În ultimele zile nu reușise să afle nimic de la ei. Și toată tărășenia cu fuga lui pe care le-o povestise Kolea nu-i impresionă pe bătrîni cîtuși de puțin. Dacă e un om cinstit, atunci trebuie să fie într-adevăr un mare dobitoc că s-a ascuns în magazia ajutorului de primar! Să te încrezi într-un astfel de om, e ca și cum te-ai duce să te denunți singur.

Kolea ședea lîngă Maia și se gîndea. Complicată mai e viața! Înainte, totul i se păruse foarte simplu. Se juca în curte cu copiii, iar cînd a crescut mare, a început să meargă la școală. Fusese făcut pionier în fața statuii lui Lenin. Își amintea și acum ziua aceea de primăvară. Văzîndu-l cu cravata roșie, tatăl ridicase mîna, plin de veselie: „Kolea, fi gata întotdeauna „Gata oricînd!” răspunsese băiatul. Tata muncea, el învăța, iar mama lucra și ea; dar oriunde ar fi fost — pe terenul de joc, în grădină sau pe malul lacului — auzea mereu glasul mamei răzbătînd din megafon. Era o voce calmă, și lui Kolea i se părea oarecum străină, dar se mîndrea că mama lui e crainică la radio și că numele ei e cunoscut în tot orașul. Faptul că avea și tată, și mamă i se

părea tot atît de firesc ca și casa în care locuia, ca și școala unde învăța, ca și strada unde cunoștea fiecare copil. Viitorul i se înfățișa foarte limpede: va crește, va deveni operator de cinema sau, mai bine chiar, mecanic de locomotivă. Șinele aleargă departe, iar trenul gonește, gonește mereu! Și pe locomotivă, alături de tata, e el, Kolea. Pe lîngă ei trec în goană stîlpii de telegraf, haltele, iar hăt-depart se întind nesfîrșite ogoarele... fumul zboară din coș și se risipește în pămătufuri albe prin tufișurile de pe marginea terasamentului... Și locomotiva gonește, gonește mereu, luînd viteză!...

Da, nu demult mama mai avea încă grijă de Kolea, ocrotindu-l de toate primejdiile și necazurile. Acum însă fusese aruncat în plină vîltoare. Va putea el oare să iasă la liman? Oamenii nu erau de loc așa cum și-i închipuise el; se schimbau chiar sub ochii lui. Kolea nu-l iubise niciodată pe unchiul Nikita, însă nu știa că e un trădător. Îi fusese frică de fotograful din piață, și cînd colo, tocmai bătrînul acela se arătase a fi un om bun și voise chiar să-l salveze. Mișa suferise din pricina hitleriștilor, dar bătrînii ăștia răi nu aveau încredere în el. Băiatul nu mai înțelegea nimic.

Îngîndurat, privea prin ferestruie bucata de cer pe care atîrna, gata parcă să cadă, un nor cenușiu. Iată și santinela care trece cu pas rar. Acum nu mai are bocancii negri, cu talpa groasă, ci niște cizme vechi de iuft.

Maia moțăia într-un colț. Părea că doarme. Și fața ei cenușie trăda multă oboseală. Coditele despletite și rochița mototolită făceau ca întreaga-i înfățișare să pară mai jalnică, mai lipsită de apărare.

Dis-de-dimineată, polițaiul aduse fiecăruia dintre ei câte o strachină cu o zeamă lungă și o bucată de pîine aproape crudă. Era puțin, dar Kolea îi mai dădu din porția lui și Maiei. Prea era slabă fetița. El nu observă că, după asta, ochii celor doi bătrîni deveniră mai blînzi, iar ei mai puțin bănuitori și mai vorbăreți.

Trecuseră cîteva ceasuri de cînd Mișa fusese dus din beci, și băiatul începu să fie îngrijorat. Bătrînii ăștia pot să spună ce vor. Peste tot li se năzare numai spioni!

Maia se trezi și începu să-și împletească coditele. Avea niște mîini foarte subțiri și părea uimitor de firavă.

— Maia, tu ești pionieră? întrebă deodată Kolea.

Bătrînii din colt zîmbiră. Maia îl privi mirată:

— Bineînțeles că sînt! Am fost chiar președintă de detașament. La toamnă urma să intru în Com- somol! spuse ea.

— Vorbiți mai încet — le zise ciupitul — că v-aude polițaiul și vă dă el vouă Comsomol!

— Nu ne-aude — răspunse Kolea — și chiar dacă ne-aude, ce poate să ne facă?

— Găsește el ce! bombăni ciupitul și tăcu.

Apoi se așeză la fereastră și începu să privească cu grijă în ulicioara îngustă,

de-a lungul căreia se întindea zidul cenușiu de piatră. Îi făcu semn celuilalt, cu barba roșcată, să se apropie de el. Se așezară amândoi pe paturile de lemn de lângă fereastră și începură să vorbească în șoaptă. Când în dreptul ferestruii apăreau cizmele de iuft, bătrînii se trăgeau la o parte. Când cizmele se-ndepărtau, ei se apropiau din nou de fereastră.

— Ce crezi tu? Ce poate să ni se-ntîmple? întrebă Kolea.

Fata își încreți fruntea:

— Nu știu. Pe mine s-ar putea să mă trimită în Germania.

— Ar fi bine dacă pe mine m-ar trimite în lagăr — zise Kolea, oftînd. Aș sta împreună cu tata...

— N-o să te trimită — vorbi Maia cu hotărîre. Tu nu ești prizonier.

— Da' ce-o să facă cu mine?

— O să te țină cît o să te țină, pe urmă o să te trimită la unchi-tu.

Kolea se aprinse:

— Degeaba, că iar am să fug de la el!

— Și unde ai să fugi, mă rog?

— Treaba mea! La Iakușkin! Sau poate la Malinovka! Și plecîndu-se spre ea, îi șopti pe un ton conspirativ: Eu știu un cuvînt pe care, dacă-l rostesc, partizanii mă primesc imediat!

— Ce cuvînt? întrebă Maia, curioasă.

— Ei, un cuvînt! Nu pot să-ți spun. E secret!

Ciupitul deveni foarte atent:

— Dar pe cine cunoști tu la Malinovka?

— Ehe, multă lume! răspunse misterios Kolea.

Iar își vîră moșii ăștia nasul unde nu le fierbe oala!

— Pe cine, de pildă? insistă ciupitul.

— Ei, știu eu o mătușă care stă la marginea satului.

— Da' cum o cheamă?

Kolea îl privi bănuitor:

— De ce mă-ntrebi, bunicule?

— Păi, foarte simplu, pentru că și eu sînt din Malinovka. Tot satul mi-e neam și cumătru...

— Ei, da' de Polozneva ai auzit? întrebă Kolea cu prudență. Nici el nu era sigur că reținuse bine numele.

Bătrînii se priviră încremeniți. Pe fețele lor brăzdate de vîrstă își făcu loc spaima. Îl priveau pe Kolea cu curiozitate și, în același timp, cu neîncredere. „Cine ești tu? grăiau parcă ochii lor. Îți dai tu oare seama ce trăncănești?”

— Am auzit eu de femeia asta — zise Stepan Lukici — numai că ea a plecat de mult din sat...

— Unde-a plecat? se neliniști Kolea.

— Ei, asta-i bună, să-ți spun și unde-a plecat! se posomorî bătrînul. A plecat, și-atîta tot! Da' tu ce fel de rudă ești cu ea?

Kolea tăcu.

— Ia zi, pe cine mai cunoști în sat? continuă ciupitul.

— Nu mai cunosc pe nimeni! se oțărî Kolea și se întoarse cu spatele la bătrînii ăștia curioși, apro- piindu-se de Maia.

Fata își împletise codițele și stătea tăcută, cu un aer obosit, sprijinită de zidul murdar.

— Afară plouă! rosti ea, gînditoare.

— Mie-mi place cînd plouă — răspunse Kolea. După ploaie cresc ciuperci multe.

Maia se învioră:

— Ce bine e să umbli prin pădure! Mergi și vezi fragii la picioarele tale! O puzderie de fragi! Îi culegi și ai impresia că de după fiecare tufă poate să iasă un urs! Ție ți-e frică de urși?

— N-are de ce să-ți fie frică de ei — zîmbi Kolea. Nu numai de urși, da' nici de lupi nu mă tem! Cînd vezi un lup, fluieri o dată și el vine spre tine ca un cîine...

Ciupitul rîse înveselit de curajul băiatului:

— Tu ai văzut vreodată un lup viu?

— Am văzut!

— Și cum arată?

— E mare și cenușiu!

— Tu ești cenușiu! rîse iar bătrînul. Lupii care au fost pe la noi erau cafenii. Și pe ultimul, dacă vrei să știi, l-au omorît în 1925. Tu nici nu erai încă pe lume!

Kolea mormăi ceva, neștiind cum să răspundă la asemenea umilință. Dar Maia îi luă apărarea:

— Asta nu-i adevărat, bunicule, și-acum mai sînt lupi pe la noi. Nu cafenii, cum spui matale, ci cenușii. Am văzut și eu unul, l-a adus chiar fratele meu de la vînătoare.

— Știi ceva, Timoșa — spuse deodată bătrînul cu barba roșcată, adresîndu-se celui ciupit — și eu am cunoscut odată un vînător, care a omorît un lup cenușiu. A fost învățător la noi, unul Ghenadi Andreevici! N-ai auzit de el?

Acela care avea o barcă. Venea deseori pe la noi pe-acasă...

Kolea ciuli urechile. De ce o fi pomenit oare moșul tocmai de Ghenadi Andreevici? Să-i spună că-l cunoaște și el?

— Da, mi-aduc aminte — răspunse Timofei — era un om de treabă. Unde-o fi oare acum?

— Nu știu. Se spune c-a rămas... Dar poate c-o fi plecat... Mai știi?...

Tare ar fi vrut Kolea să spună că el știe unde se află acum Ghenadi Andreevici și să arate cât este de bine informat. Dar în ultimele zile învățase să tacă.

— La școala ta a fost Ghenadi Andreevici învățător? întrebă deodată roșcovanul, adresându-se lui Kolea. Ei, da' de ce taci? Răspunde!

Bătrînii îl priviră cu încordare și Kolea înțelese: toată discuția aceasta nu începuse întâmplător. Așteptau ei ceva de la el...

— Ei, și ce dac-a fost învățător la școala noastră? zise el, încruntându-se.

— Dacă l-ai vedea, l-ai recunoaște?

— Cred că da.

Bătrînii șușotiră între ei, apoi Stepan Lukici, răsuflînd greu, se tîrî spre colțul cel mai îndepărtat al patului și făcu semn copiilor să se apropie.

— Ia veniți aici! le șopti el.

După expresia feței, părea că întineriseră dintr-o dată și Kolea înțelese că bătrînii luaseră o hotărîre foarte importantă. Băiatul îi făcu semn Maiei cu capul și amîndoi se așezară lîngă moș Stepan. În timpul acesta, Timofei nu-și lua ochii de la fereastră.

— Ascultați, băieți, voi vreți să ieșiți de-aici? Întrebă cu un aer serios Stepan Lukici.

— Bineînțeles că vrem — răspunseră Kolea și Maia.

— Măi copii, voi trebuie să fugiți de-aici, pentru că altfel, vai de pielea voastră!

— Cum să fugim? Întrebă Kolea, privindu-l neîncrezător. Bătrînul ăsta i se părea cam țicnit.

— Foarte bine. Numai dacă n-o să vă fie frică.

— N-o să ne fie! se oțărî Kolea.

Timoșa, care nu-și lua ochii de la fereastră, făcu deodată un gest repezit cu mîna.

— Ia veniți aici! O să vă puteți voi strecura prin golul ferestrei?

Kolea se cățără în genunchi pînă sus și, săltîndu-se puțin, măsură din ochi spațiul. Da, putea să treacă. Și Maia, cu atît mai mult.

— Dar ție, Maia, nu ți-e frică? Întrebă Stepan Lukici.

— Mi-e teamă, dar am să pot trece.

— Uite ce, măi copii — șopti Stepan Lukici. Peste o jumătate de oră polițaii se duc la masă. Urcă la etaj, și în post nu rămîne decît o singură santinelă... Eu am să bat în ușă, cerînd să vină șeful. Și atunci va trebui să faceți lucrul cel mai important. În timp ce santinela de pe ulicioară se va repezi spre ușa noastră — pentru treaba aceasta el trebuie să coboare în beci — Timoșa va sparge geamul și voi o să vă strecurați pe fereastră. Numai să nu fugiți, ca să nu atrageți atenția asupra voastră. Mergeți liniștiți. Dar de îndată ce cotiți

după colț, fugiți în curtea aceea cu două ieșiri.

— Curtea care-i alături de lăptărie... — spuse Kolea.

— Chiar așa. După cum văd, cunoști bine orașul... Intrați acolo, și apoi luați-o la fugă cît vă țin picioarele.

Kolea îl asculta plin de însuflețire, dar deodată fața lui se posomorî:

— Și după aceea, unde să mergem?

— Cum, tu n-ai pe nimeni? întrebă bătrînul.

Kolea se gîndi:

— Am să mă duc la unchiul Iakușkin. El o să m-ascundă.

— Dar tu, unde ai să te duci? o întrebă Stepan Lukici pe Maia.

Fata îl privi descumpănită:

— Eu, bunicule, n-am unde să mă duc. Eu n-am casă n-am pe nimeni...

— Dar părinții tăi unde sînt?

— Tata e arestat — spuse Maia — iar mama s-a rătăcit nu știu pe unde. Mergeam spre Voronej și, într-o gară, mama a coborît din tren să ia apă, dar chiar atunci trenul a pornit...

— Și cum ai nimerit aici, în oraș?

— Trenul nostru a fost bombardat. Toți care au rămas în viață au plecat care-ncotro, iar eu m-am întors aici.

— Mare dandana! se necăji Stepan Lukici. În- tr-adevăr, unde o să vă duceți? Ei, ce zici, Timoșa, putem avea încredere în ei?

— Da' dac-o să fie prinși? spuse cu îndoială ciupitul.

— Adevărat, la asta nu m-am gîndit — răspunse Stepan Lukici, oftînd din greu. Deh, ce să-i faci, Timoșa, fără risc nu se poate ieși din încurcătura asta.

— Lucrurile trebuie făcute cu chibzuială — răspunse celălalt. Dacă n-o să ne gîndim bine, copiii au să se prăpădească, noi vom pătimi și mai băgăm și pe alții în belea...

Stepan Lukici cercetă atent copiii de parcă le-ar fi cîntărit puterile. Kolea tremura ca varga. Îi era teamă și, în același timp, tare ar fi vrut să scape din beciul ăsta blestemat! Maia, dimpotrivă, ședea liniștită și indiferentă. Părea că se pregătise pentru lucrul cel mai grav care i se putea întîmpla și n-o mai înspăimînta nimic.

— Văd eu că sînteți niște copii cuminți — vorbi Stepan Lukici — dar, ca să vă spun drept, de voi depinde un lucru mare. Noi, totuna, o să murim. Astăzi o să fim confrunțați cu un trădător. După aceea, nici n-o să putem spune măcar cine e. În zori, probabil că vom fi împușcați... Maia, dă-te puțin mai încolo! Vreau să-i spun lui Kolea ceva la ureche... Tu nu trebuie să auzi.

Maia se îndepărtă spre celălalt colț al beciului. Nu se supăraseră. Dacă nu trebuie să știe, înseamnă că nu trebuie: ori nu vor să-i spună, ori nu au încredere în ea.

Între timp, Stepan Lukici îi șoptea lui Kolea:

— Uite ce: dac-ai să-l vezi pe Ghenadi Andreevici, să-i spui c-am nimerit într-o cursă...

— Dar unde să-l văd? întrebă încet Kolea.

— Nu știu unde, dar dac-ai să-l vezi cumva... Să-i spui c-am fost trădați.

— Am să-i spun.

— Și-acum ascultă aici! Pe strada Spartacus, la numărul 6, locuiește Klavdia Feodorovna. Pînă la război a lucrat la Casa copilului. Cînd ai să scapi de-aici, caută să te streкори, împreună cu Maia, pînă la ea. E o femeie de treabă și o să v-ascundă. Dar bagă de seamă, este o adresă foarte secretă! Stepan Lukici ridică mîna în sus: Și-acum, jură-mi pe cuvîntul tău de pionier că, în afară de Ghenadi Andreevici, n-ai să dezvălui nimănui tot ce-ai aflat de la mine. Jură!

— Jur! șopti Kolea.

— Chiar de-ai să fii față în față cu moartea, să nu suflă o vorbă! Secretul acesta să moară o dată cu tine!

— Jur! repetă Kolea.

Afară se auzi scîrțîind poarta de fier, și în curtea închisorii intră un camion.

— Au adus masa! rosti Timofei.

În spatele ușii răsunară glasurile polițailor și zăngănitul gamelelor mari, pe care le urcau sus, în sala de mese. Se auzeau pași tropăind pe scări. Polițaii fluierau, se ocărau între ei și făceau mare tărăboi. Apoi din nou se lăsă liniște.

Ușa care dădea în beci rămase pentru scurt timp fără pază. La ieșirea din coridor stătea o santinelă care supraveghea și beciul, și scara ce ducea sus, spre camerele anchetatorilor; la vremea prînzului, postul acesta rămînea fără pază. Arestații erau bine zăvorîți. Santinela care patrula tot timpul afară în stradă, în caz de nevoie, intra în curte și cobora pe scara dreaptă care ducea la beci. Timp de două- trei

minute, pe stradă nu mai rămînea nici un polițai.

Tocmai pe acest lucru contau bătrînii. Spartul geamului era chestie de-o secundă, iar un minut, un minut și jumătate le trebuia copiilor să se poată strecura în ulicioară, așa că, în timp ce santinela va fi lîngă ușa beciului, copiii se vor și afla în libertate.

Desigur, riscul era mare. Dar în cazul cel mai rău, copiii vor fi din nou închiși în beci. La pedeapsa care-i aștepta pentru faptul că i-au ajutat să fugă, bătrînii nu se mai gîndeau acum. Din discuția anchetatorului cu șeful poliției ei înțelesesă că a doua zi îl vor vedea pe cel ce i-a trădat. După confruntare vor fi desigur împușcați. Trebuie să fie împușcați, pentru ca trădătorul să poată acționa în liniște, fără pericolul de a fi demascată.

Stepan Lukici își frămînta nervos barba roșcovană. Îl mai privi încă o dată pe Kolea din cap pînă-n picioare. Băiatul ședea ghemuit pe pat, și concentrarea îi ascuțise parcă trăsăturile feței. Maia stătea alături de el și privea țintă la fereastră.

— Hai — zise bătrînul — pregătiți-vă! Cînd am să bat în ușă, voi urmăriți picioarele santinelei și, de îndată ce se va repezi spre dreapta, tu, Timoșa, numără pînă la trei și sparge geamul cu gamela... Scoate fereastra cu totul, iar voi, copii, cățărați-vă în liniște, nu vă agitați...

Timofei luă gamela de aluminiu în care li se dădea supă și se lipi de zid, lîngă fereastră. Kolea și Maia încremeniră pe loc.

Stepan Lukici se apropie de uşă şi începu să bată cu pumnii, cu picioarele, apoi apucă scăunelul şi-l izbi atît de tare, încît se făcu ţandări.

— Santinela a fugit, vine! strigă Timofei şi, cu faţa lividă de emoţie, aşteptă cîteva clipe, apoi, repezindu-şi braţul, aruncă gamela: geamul se făcu ţandări.

— Gata! comandă Stepan Lukici, întorcîndu-se spre copii.

Kolea se săltă, se sprijini cu genunchiul de o ieşitură a zidului şi se strecură cu agilitate prin fereastră.

— Să nu fugi! Stai niţel! îi şopti Timofei. Aş- teapt-o şi pe Maia...

Santinela coborîse şi, uitîndu-se prin vizetă, striga.

— De ce baţi în uşă? Ia vezi, că acumă trag!

Stepan Lukici acoperise însă gemuleţul cu capul lui şi striga şi el:

— Cheamă şeful! Să vină şeful aici!

Timofei o săltă pe Maia spre fereastră. Uşoară ca un fulg, fetiţa fu într-o clipă alături de Kolea. Acesta îi strînse mîna cu putere şi amîndoi ieşiră din ulicioară, în stradă.

Era o zi posomorîtă şi ploioasă. Pe străzi, oamenii mergeau grăbiţi, fiecare cu treburile lui. Două maşini trecură în viteză mare. De după colţ se iviră poliţaii care probabil fuseseră schimbaţi din post. Dar de unde să le dea lor prin cap că băiatul ăsta, în hainele lui vechi şi ponosite, şi fetiţa slăbuţă, cu codiţe, care îl însoţea, evadaseră chiar atunci? Aşa că trecură pe lîngă copii fără să le dea nici o atenţie.

Kolea se străduia să meargă încet, dar inima-i bătea să-i sară din piept. Văzîndu-i pe polițai, vru să fugă, însă Maia îl opri.

— Mergi încet — îi șopti ea — și ascultă-mă pe mine! Îi strînse mîna cu atîta putere, încît fără voie, el se supuse.

Dădură colțul. Lîngă lăptărie era un șir lung de oameni. Trecură încet pe lîngă ei, intrară pe poarta curții cu două ieșiri și de-abia aici o luară la fugă de parcă i-ar fi plesnit cineva peste picioare.

Alergau prin fundături, prin grădini, săreau garduri. În orașul ăsta în care se născuse, unde totul îi era atît de apropiat, Kolea se simțea ca o fiară hăituită care trebuie să se ascundă, să stea la pîndă, ferindu-se și de umbra ei.

Se opriră tocmai la rîpa din marginea orașului. Aici, în tufărișul des, la o depărtare destul de apreciabilă de ultimele case, putură în sfîrșit să se odihnească.

— Voiai să te duci la nu știu care fotograf! îi spuse Maia după ce-și mai traseră puțin sufletul.

Kolea se gîndi:

— Nu se mai poate. O să fim prinși îndată. Acolo va fi primul loc unde o să mă caute unchiul Nikita.

O rafală de vînt aduse cîteva picături de ploaie. Copiii ședeau alături, pe o piatră mare, năpădită de mușchi, lipiți unul de altul ca să le fie mai cald, și se sfătuiau ce trebuie să facă de acum înainte...

LOCUIŢA CONSPIRATIVĂ

Klavdia Feodorovna Şuhova făcea parte dintre oamenii care primesc cu dîrzenie loviturile soartei. Mulţi tineri i-ar fi putut invidia energia. „De căzut, e uşor — spunea ea — să te ridici e greu.” Şi în împrejurările cele mai vitrege, ea nu-şi pierdea niciodată cumpătul.

Avea aproape 50 de ani. Înaltă, bine făcută, cu părul cărunt, pieptănat lins spre spate, impunea tuturor respect, chiar şi duşmanilor. În primele zile ale războiului, Casa copilului, a cărei responsabilă era, se evacuase, iar ea rămăsese pe loc din pricina unui băiat bolnav. Băiatul acesta trebuia evacuat cu o maşină sanitară. Dar s-a întîmplat ca şoferul, în grabă, să încurce adresa, aşteptînd pe altă stradă. În timp ce Şuhova alerga deznădăjduită să caute un mijloc de transport, tancurile nemţeşti au năvălit în oraş şi hitleriştii au alungat băiatul din spital. Şuhova îl luă la ea acasă şi-l îngriji, ca pe copilul ei. Se lipsea de multe, îşi vindea lucrurile, împlotea broboade, numai să-l poată hrăni.

În noaptea aceea nu putu să adoarmă multă vreme. Vîntul zgîlţîia obloanele. În curte urla prelung cîinele... După ce

camuflă bine ferestrele, Klavdia Feodorovna începu să împletească niște ciorapi pentru Vitea, care dormea liniștit. Andrelele lungi sclipeau la fiecare mișcare a mâinilor ei. Era liniște. Nu se auzea decît tic-tacul ritmic al ceasului.

Deodată, cîinele încetă să mai urle, dar începu să latre scurt și răgușit. Ce-o fi asta?... Klavdia Feodorovna lăsă lucrul din mînă și ascultă cu atenție. Cineva se furișa încet pe sub fereastră, străduindu-se să pășească fără zgomot. Pietrișul îl trăda însă.

Femeia se uită la ceas: două și jumătate. Poate că vreunul dintre polițai văzuse lumină în camera ei? Nu, pătura groasă acoperea bine fereastra și nu lăsa să treacă nici o rază. Vecinii? Dar nici unul dintre ei n-are permis să circule noaptea!

Foșnetul de sub fereastră încetă de parcă omul se pitulase, așteptînd ceva. Klavdia Feodorovna coborî fitilul lămpii, se apropie cu pași ușori de fereastră și, ridicînd puțin pătura, privi în curte. În lumina lunii, pe cărare, se zări o umbră care dispăru după colțul casei. Treptele pridvorului scîr- țîiră încetișor și cineva bătu abia auzit cu degetele în ușă: cioc-cioc-cioc! Fiecare bătaie era ca o lovitură de ciocan în tîmpla ei.

— Cine-i acolo?

— Aveți o cameră? întrebă încet o voce de bărbat.

— Toate camerele sînt ocupate — răspunse ea.

— Lăsați-mă să mă încălzesc puțin!

Zăvorul zăngăni și Klavdia Feodorovna se dădu la o parte. În cameră intră un om într-un palton negru. Închise repede

ușa în urma lui și, trăgîn- du-și cu greu răsufierea, se apropie de masă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă ea, alarmată. Știi că nu trebuie să vii la mine!

— Știu — răspunse omul — dă-mi puțină apă, sînt tare obosit!

Klavdia Feodorovna scoase din dulap o cană, turnă apă din ceainic și i-o întinse. Omul bău cu sete, apoi se așeză obosit pe scaun. Lumina slabă făcea ca trăsăturile feței lui să se deslușească anevoie. Din gulerul ridicat al paltonului se vedea numai nasul și ochii, care străluceau ca aprinși de febră.

— E ceva care nu suferă amîinare — spuse el cu glas răgușit de tulburare și oboseală. Chiar acum au fost împușcați la gestapo Stepan Lukici Vla- senko și Timofei Petrovici Skurihin.

— Îngrozitor! șopti Klavdia Feodorovna.

— În timpul interogatoriului — continuă bărbatul — s-a aflat că ei au stat în beciul poliției orășenești împreună cu băiatul Ohotnikovei, femeia aceea pe care au spînzurat-o, și cu o fetiță. Azi, copiii au fugit...

— Ia te uită! se miră Klavdia Feodorovna. Și unde sînt?

— Nimeni nu știe nimic. Meyer turbează. I-e frică să nu le fi transmis ceva ilegaliștilor...

— Ascultă — spuse Klavdia Feodorovna — în oraș se vorbește că dumneata însuși ai dus băiatul la poliție. E adevărat?

Nikita Borzov — căci el era misteriosul vizitator — dădu înciudat din mîină:

— Am fost nevoit s-o fac! Meyer a trimis la mine un spion, care l-a văzut pe Kolea în curtea mea...

— Trebuia să găsești altceva. La poliție, pe băiat îl pîndea o primejdie îngrozitoare.

— Oricum, i-ar fi dat drumul! Mai mult chiar: în clipa cînd a fugit, se hotărîse ca acești copii să fie lăsați în libertate... Voiau să-i pună sub urmărire. Meyer se gîndea că se vor duce de-a dreptul la ilegaliști...

— Ingenios! exclamă Klavdia Feodorovna. Și mai departe?

— Orașul se află în stare de alarmă... Și ceea ce mă neliniștește mai mult este faptul că Meyer a trimis trei mașini cu soldați spre Malinovka...

Klavdia Feodorovna se plimba tăcută prin cameră.

— Poate că Vlasenko și Skurihin n-au putut rezista la interogatoriu și au recunoscut ceva?

— Nu, nu, exclus! vorbi cu căldură Borzov. Am fost acolo aproape tot timpul, n-au scăpat nici un cuvînt, bieții bătrîni!

— Atunci, ce-i de făcut? întrebă Klavdia Feodorovna.

— Dumneata îl cunoști pe Kolea Ohotnikov? Știi cum arată? întrebă Nikita Kuzmici.

— Da. În ziua execuției am vrut să-l duc la mine, dar m-a împiedicat fotograful din piață. Voia și el să ia băiatul și, în timp ce ne certam, Kolea a dispărut.

— Până la urmă, fotograful a pus totuși mâna pe el! Vezi bine, are nevoie de mâini tinere și zdravene. A vrut probabil ca băiatul să-i țină loc de femeie de serviciu.

— Vorbești cu păcat, Nikita Kuzmici — replică Klavdia Feodorovna. Bătrînul Iakușkin nu-i om rău.

— Dacă zici dumneata... — răspunse Borzov — dar acum cel mai important lucru este să găsim copiii, pentru că altfel vor încerca să se strecoare spre Malinovka și vor nimeri într-o cursă.

— De ce crezi că se vor duce tocmai acolo?

— Datorită unui cuvînt pe care l-a scăpat Blinov, am înțeles că băiatul a pomenit cuiva de Malinovka.

Deodată, speriată, Klavdia Feodorovna îl apucă de mînă,

— Taci! șopti ea și, la lumina slabă și tulbure a lămpii care aproape se stingea, se vedea cum pălise. Vin!

Cu mișcări repezi, Nikita Kuzmici scoase pistolul și se lipi de ușorul ușii.

— Dacă vin aici, trag — rosti el.

Klavdia Feodorovna arătă cu capul spre Vitea, care dormea:

— Nu se poate! Nenorocești băiatul!

Fața lui Nikita se schimonosi de ură. Strînse cu putere la piept pistolul, care lucea palid. Se făcu liniște și nu se

mai auziră pași. Apoi din nou scîrțîi
pietrișul. Ciudat însă, cîinele încetase
să mai latre!

Klavdia Feodorovna privi încordată pe
fereastră, cercetînd întunericul, și
deodată, oftînd încetișor, porni repede
spre ușă. Cînd trecu pe lîngă el, Borzov
se dădu în lături fără să vrea. O clipă
avu

impresia că a nimerit într-o cursă. Se lipi și mai tare de perete, pregătindu-se pentru tot ce poate fi mai rău. Niciodată nu ar fi putut explica lui Kurt Meyer sau lui Blinov ce căuta el acolo, în toiul nopții.

— Nikita Kuzmici, uite cine-a venit! răsună glasul liniștit al Klavdiei Feodorovna.

Borzov ieși cu prudență din ungherul unde se pitise. În fața lui stăteau istoviți, dar vii și nevătămați, Kolea Ohotnikov și Maia Șubina.

O NOUĂ ÎNCERCARE

Dacă n-ar fi izbucnit războiul, Ghenadi Andreevici Stremeannoi ar fi rămas profesor la școala unde preda istoria.

Puțin adus de spate, într-o haină neagră, uzată, cu pantalonii lustruiți, intra liniștit în clasă și întotdeauna își începea lecția cu aceeași întrebare: „Așadar, copii, unde am rămas data trecută?” După aceea făcea o pauză lungă și aștepta să i se răspundă. Nu era un pedant, dar îi plăcea să se convingă că elevii lui nu uită repede materia predată de el.

După moartea soției sale, Ghenadi Andreevici locuia împreună cu cei doi băieți. Viața lui se scurgea în liniște.

Cînd hitleriștii au început să se apropie de oraș, comunistul Stremeannoi a fost chemat la comitetul raional de partid. Credea că i se va încredința o muncă în legătură cu evacuarea... Dar secretarul comitetului raional îl pofti într-o mașină și-l duse la comitetul orășenesc. Aici a stat de vorbă cu secretarul comitetului orășenesc și cu reprezentantul secției de cercetare. I se propunea să rămînă în oraș și să treacă în ilegalitate. Nimeni nu i-a ascuns primejdia legată

de această muncă. Cea mai mică greșeală putea să-i fie fatală. El era acela care trebuia să hotărască dacă rămîne sau nu. A doua zi dimineată pleca un eșalon spre răsărit, și dacă nu voia să rămînă, putea să plece o dată cu eșalonul.

Ghenadi Andreevici acceptă pe loc. Fiii lui se aflau pe front. Nu mai avea nici un fel de obligații. Prima misiune pe care trebuia s-o îndeplinească nu era prea dificilă. După venirea hitleriștilor trebuia să deschidă o mică papetărie pe una din străzile principale. Această prăvălioară urma să fie locuință conspirativă. Pentru ca nemții să nu bănuiască nimic, el va spune că, înainte vreme, tatăl său a fost un mare negustor; pentru mai multă siguranță i se întocmiră acte care dovedeau că el, Streme- annoi, fusese prost văzut de bolșevici. Învăță pe dinafară cifrul și adresele de care avea nevoie, verifică străzile din jurul prăvălioarei, în caz că va fi silit să dispară pe neașteptate. Își întipări bine în minte adresa unde, în caz de nevoie, va fi ascuns și de unde va fi trimis într-un loc lipsit de primejdii.

Cunoștea numai doi-trei oameni din viitoarea organizație ilegală, dar intuia, își dădea seama că se creează o organizație puternică și că el nu este decît una din verigile ei.

Totuși, chiar din primele zile ale ocupației, ilegaliștii primiră o grea lovitură. S.S.-iștii l-au prins pe stradă pe Losev, conducătorul organizației ilegale din oraș, singurul om căruia Ghenadi Andreevici trebuia să-i dea

ascultare. Cauza arestării și soarta lui Losev au rămas necunoscute.

Ghenadi Andreevici se aștepta ca noaptea hitleriștii să vină să-l ridice, de aceea se pregăti să-și vîndă scump pielea. Totuși gestapoul nu se atinse de el. După ce și-a mai revenit, a început să-și înjghebeze prăvălioara. Dar nici de astă dată nu avu noroc; casa în beciul căreia fuseseră ascunse din timp topurile de hîrtie, creioanele, gumele și caietele, în sfîrșit, toată marfa pe care el trebuia s-o expună pe tejghelele „magazinului” său atunci cînd va veni vremea, arsese. Fu cuprins de desperare. Ce să facă? Unde să se ducă?

Singurătatea și inactivitatea erau de nesuportat. Dezorientat, nu știa dacă e bine să recurgă la adresa secretă. Nu-i prea devreme? Mai există oare organizația? Dar peste cîteva zile i se dădu de știre că a fost numit alt conducător — tovarășul Sergheev, lăcătuș la depoul de locomotive.

La o întîlnire conspirativă, Sergheev, un tînăr cu haină neagră, plină de pete de ulei, care avea o ținută gravă și vorba domoală, îi propuse să intre ca salahor la depou.

Cu tot regimul aspru pe care îl înstăpîniseră acolo hitleriștii, Ghenadi Andreevici mai prinse curaj. Era împreună cu tovarășii lui. După regulile conspirației, Sergheev nu vorbea niciodată cu Stre-meannoi în prezența altora, dar acesta îi simțea pretutindeni privirea atentă și ajutorul. La indicația lui Sergheev, Ghenadi Andreevici turnase în uleiul cu care trebuia să se

ungă osiile vagoanelor nisip amestecat cu pământ. Era o treabă grea, dar cel mai greu a fost să-l înșele pe inginerul hitlerist, un om foarte bănuitor, care controla orice amănunt. Trebuia să ai dibăcia unui scamator sau a unui jongler, ca să-i arăți butoiul cu ulei curat și, în același timp, să torni în ungător uleiul cu nisip. Era jocul cu moartea. Și totuși Ghenadi Andreevici duse misiunea la bun sfârșit.

Dar nu-i fu dat să stea multă vreme împreună cu Sergheev, deoarece n-a trecut mult și acesta a fost omorât. Cine a făcut-o și cum? Mister. A doua zi după căderea lui, gestapoul l-a arestat pe Mihail, tânărul acela chipeș care pînă la război fusese actor de mîna a treia la teatrul orășenesc, iar acum lucra la depou ca secretar. Cineva lansase zvonul că Sergheev și Mihail colaboraseră și că Mihail ar fi un activ ilegalist.

Istoria se repeta. Ghenadi Andreevici se trezi din nou cu totul izolat de organizația ilegală. Crezu că a fost uitat. Să se ducă la locuința conspirativă? Aceasta trebuia folosită numai în cazuri extreme și el nu se putea hotărî. Din nou începu o perioadă de inactivitate forțată.

Dar iată că fu chemat la o întâlnire secretă. Dis- de-dimineată, în drum spre depou, coborî în rîpă; aici, într-o carieră părăsită, îl aștepta reprezen-tantul comitetului regional ilegal, care-l înștiință că a fost numit conducătorul organizației ilegale din oraș. Numirea aceasta îl găsi nepregătît. Era gata să îndeplinească orice misiune, oricît de

grea, era gata să-și riște viața, dar să conducă întreaga organizație, să țină în mâinile lui toate firele, să dispună de soarta atîtor oameni... Nu-l vor depăși toate astea?... Va putea el oare face față? Niciodată nu ocupase posturi de răspundere. Își dădu seama însă că în felul acesta raționa înainte de război. Acum împrejurările cer de la oameni altă atitudine. Și Ghenadi Andreevici primi sarcina.

Ilegaliștilor li se cerea să facă o recunoaștere a raionului fortificat pe care nemții aveau de gînd să-l construiască. Deocamdată aflaseră exact locul unde va fi amplasat, deoarece locuitorii din cîteva sate din apropiere fuseseră evacuați de cotropitori. Urma să se afle lucrul cel mai important: planul fortificațiilor, capacitatea lor și armamentul cu care vor fi înzestrate.

În aceeași noapte, Stremeannoii se întîlni cu alți trei membri ai organizației ilegale. În timpul discuției, Ghenadi Andreevici înțelese că avea un sprijin credincios și sigur. Acum, cînd cunoștea în amănunt felul cum sînt dispuse forțele, putea să-și dea mai bine seama de valoarea oamenilor care activau împreună cu el. Multă vreme nu-și putuse reveni din uimire, aflînd că Nikita Borzov reușise să ajungă ajutorul primarului, cîștigîndu-i chiar încrederea.

Dacă planurile și acțiunile lui Kurt Meyer puteau fi aflate de către ilegalisti, Blinov și acțiunile lui rămîneau pentru ei un mister. Nici Nikita Borzov n-ar fi putut spune ceva

precis despre primar. Ce fel de om e? Ce urmărește? O fi un prieten ascuns sau un dușman viclean? După anumite indicii, primarul Blinov era oarecum în opoziție cu Meyer. Uneori primarul reușea să ușureze soarta oamenilor. Datorită faptului că numise o comisie medicală, cîteva zeci de femei fuseseră scutite de a fi trimise în Germania. Ce vrea, la urma urmei, acest Blinov? Nu cumva caută legătura cu organizația ilegală, pentru ca să-i poată da un ajutor direct?

Ulterior, Ghenadi Andreevici a discutat mult cu Borzov această problemă. Tare ar fi vrut să dea cărțile pe față și să se stabilească o dată pentru totdeauna adevărul! Dar de fiecare dată hotărau că trebuie să mai aștepte, să mai verifice, să mai adune dovezi. Într-o astfel de treabă, o greșeală cît de mică, o imprudență, duce la moarte sigură. Și membrii organizației ilegale continuau jocul complicat cu primarul, silindu-l să dea dovadă de compătimire și punîndu-l în situația de a face concesi.

În lupta ascunsă, plină de neprevăzut, organizația ilegală obținuse multe succese. Asupra unui curier care fusese atacat s-au găsit niște documente de mare importanță, printre care și un cod radio. Timp de cîteva zile, pînă cînd nemții au schimbat codul, partizanii au descifrat toate comunicatele lor. La marginea orașului, în apropiere de depozitul de bombe, niște mine care fuseseră puse pe drum au făcut să sară în aer patru camioane Krupp, de 10 tone fiecare, care transportau lăzi cu

explozibil. Ilegaliștii urmăreau mișcările trupelor germane, numărau mașinile, notau numerele regimentelor, și toate acestea le transmiteau prin radio, peste linia frontului. Stația de radio, ascunsă într-o carieră de piatră părăsită, fusese interceptată de câteva ori. Nemții înconjurară raionul de unde se transmiteau informațiile, dar toate cercetările lor au rămas zadarnice. Stația de radio portativă se afla în fundul unui puț de explorare, acoperit cu un bolovan uriaș. Pietrișul din carieră nu păstra nici o urmă. Radiotelegrafistul dispărea înainte ca mașinile cu soldați venite din oraș să poată ajunge aici.

Cu toate astea, în ultimele săptămîni pierdură cîțiva oameni: după Sergheev urmă Ekaterina Ohotnikova, care nici nu avusese timp să-și desfășoare activitatea așa cum ar fi trebuit. Ea nu știa nimic în legătură cu atacul asupra lui Werner, avînd cu totul altă misiune.

Într-o seară, plimbîndu-se pe malul apei, Ghenadi Andreevici se opri deodată, lăsîndu-se pradă amintirilor de demult. Privea pînza albastră a fluviului, pe care o încrețea ușor vîntul, ogoarele ce se întindeau pînă hăt-departe, căsuțele albe ale satului care se vedeau în zare și care coborau parcă în fugă panta unui deal. Și în fața ochilor îi apăru copilăria...

...Odată, tare demult, tata îl luase cu ei afară din oraș. Merseseră multă vreme prin crînguri și văgăuni. Lui Ghenadi îi plăcea, deoarece i se părea că se ascund de cineva și se furișau de parcă s-ar fi jucat. Dintr-un tufiș răsări

un muncitor cu mustățile negre, care îl opri pe tata și-i spuse cu dojană: „Se poate să vii cu copilul? Dacă scapă vreo vorbă?” Și tatăl, simțindu-se vinovat, stătu cît stătu locului, apoi făcu cale-ntoarsă. Tata mergea tăcut, iar Ghenadi îl urma, cu capul plecat. Așa s-au întors în oraș.

De atunci trecuseră mulți, foarte mulți ani. Nu-și mai amintea locul unde se afla crîngul, nici văgăuna, dar era sigur că pe undeva pe acolo, departe, dincolo de fluviu. După revoluție, pe ogoarele arse, împleticindu-se în cernoziomul gras, înaintau în lanț de trăgători și atacau cînd albi pe roșii, cînd roșii pe albi, iar cavaleria, chiuind sălbatic, trecea și ea în goană.

Nesfîrșitele cîmpii rusești văzuseră multe bătălii...

Ghenadi Andreevici avusese o familie numeroasă și unită. Dar unde sînt acum toți ai lui? Unde-i băiatul cel mare, Konstantin? Unde-i Egor? Egor întîmpinase războiul la graniță... Pînă acum nu aflase nimic despre el... Nu, nu trebuie să se mai gîndească la toate astea...

Pe front, o zi face cît trei, iar în ilegalitate, o oră face uneori cît un an întreg. Ghenadi Andreevici cîștiga experiență și, o dată cu ea, și încredere în forțele sale. Multe din firele organizației le ținea cu fermitate în mîna lui.

Pe neașteptate, într-o noapte întunecoasă de septembrie sosi la el un agent de legătură, cu un ordin din partea comitetului regional ilegal.

Trebuia să se prezinte la detașamentul de partizani.

Cu foarte multă prudență, Ghenadi Andreevici încredință locțiitorului său conducerea organizației și așteaptă căderea nopții în crîngul din marginea orașului. Cînd se întunecă, trecu Donul, ținîndu-se de o buturugă pe care o găsi pe mal.

Ud pînă la piele, tremurînd de frig, porni peste ogoarele care duceau spre Malinovka, străduin- du-se să nu iasă la drum. În spărturile dintre nori, luna se juca de-a v-ați ascunselea. Undeva, departe, raza luminoasă a unui reflector pipăia cerul. Din cînd în cînd, la orizont se ivea o lumină care tremura cîteva clipe înroșind norii, apoi se stingea repede. Și abia după aceea, vîntul aducea ecoul unei explozii îndepărtate.

În sfîrșit apărură niște căsuțe abia conturate. Ghenadi Andreevici ajunsese la capătul drumului, întîlnirea trebuia să aibă loc la ora trei dimineața, într-o casă părăsită, la marginea Malinovkăi.

Cîndva, în această casă veche, cu ferestrele bătute în scînduri, locuise văduva Polozneva. În primele zile ale războiului, ea plecase la fiică-sa, care se măritase cu un an în urmă și locuia cu soțul ei la Tambov. Casa asta, lăsată într-o rînă, o aleseseră ilegaliștii drept loc de întîlnire cu partizanii. Din cînd în cînd se adunau aici pentru a discuta acțiunile ce urmau să fie executate. Ușa și ferestrele rămîneau tot timpul bătute în cuie și ei se strecurau în casă printr-o gaură nu prea mare, făcută în peretele de lut, pe care o acopereau cu fîn putred, rămas de anul trecut.

Pentru și mai multă siguranță, se apropiau de casă numai când erau pe deplin convinși că adăpostul lor n-a fost descoperit. Omul care fixa întâlnirea venea cu mult timp înainte și stătea la pîndă în tufișuri, observînd dacă prin apropiere nu li s-a întins vreo cursă.

Dacă Kolea ar fi reușit să se strecoare pînă aici, de bună seamă că n-ar fi găsit pe nimeni. Casa Poloznevei nu era locuită și nici la parolă nu avea cine să-i răspundă.

Ghenadi Andreevici privi multă vreme micul ca- dran al ceasului, străduindu-se să vadă dacă a ajuns la timp. Vedea numai cadranul alb, dar nu putea desluși acele. În sfîrșit îl ajută luna, care luminează pentru o clipă marginea crîngului. În raza ei rece care luneca printre ramurile desfrunzite străluciră acele. Două și jumătate! Ghenadi Andreevici oftă ușurat: nu întîrziase! Pînă la întîlnire mai avea încă o jumătate de oră.

Asculta foarte atent zgomotele nopții. Din locul unde se afla el și pînă la locul de întîlnire erau vreo două sute de metri. Casa era izolată ca o fermă. Un loc mai bun pentru asemenea întîlnire nici că s-ar fi putut găsi.

Dar unde-i omul care trebuia să-l întîmpine? Să fie în casă? Sau poate că s-a pitit prin apropiere și așteaptă ora stabilită?

De departe, vîntul aducea zvon de pădure. Undeva trosni o ramură. Pași? Nu... E vremea, care-și deapănă mersul... Unei rămurele uscate i-a sunat ceasul să cadă și a căzut...

Auzi glasuri ce se apropiau. Ghenadi Andreevici rămase nemișcat. El nu vedea oamenii, dar, jude-cînd după voci, se părea că-s numai doi. Mergeau grăbiți spre sat și vorbeau între ei. Ghenadi se afla prea departe, de aceea nu putea desluși cuvintele. Țărani nu erau, pentru că noaptea nimeni n-avea voie să iasă din sat. Nu puteau fi decît polițai sau soldați nemți. Dar ce căutau, la o oră atît de tîrzie, pe drumul de țară?

Întorcîndu-și privirea, cercetă întunericul, să vadă dacă nu zărește vreo umbră lunecînd în jurul casei. Nu, nu era nimeni. Vocile se stinseră, pașii se îndepărtară. Undeva, departe, se auzea lătratul unui cîine, care se stinse și el, cu încetul.

Cît timp trecuse oare? Ghenadi Andreevici nu-și dădea seama.

Luna se ascunsese din nou în nori. Nimic nu trăda prezența unui om prin apropiere. Din casă nu străbătea nici o rază de lumină, nici un zgomot. Iată că se iviră primele semne firave ale răsăritu-lui. Ghenadi Andreevici se uită la ceas. Era patru fără un sfert! Întîrziase cu patruzeci și cinci de minute; fără îndoială că omul, dacă e în casă, n-o să mai aștepte mult timp. După ce se va lumina de ziuă, nu va mai putea ieși neobservat.

Străduindu-se să pășească cu cît mai multă grijă, își părăsi adăpostul și porni spre casă. Pretutindenii domnea liniște. Pînă și cîinii tăceau în ceasul prevestitor al zorilor.

O adiere ușoară îi atinse fața, și Ghenadi Andreevici strînse înfrigurat

din umeri. A obosit. A obosit cumplit. Ce n-ar da să se trîntească pe un braț de fîn uscat și să doarmă!

Atinse în sfîrșit gardul de nuiiele. Făcu cîțiva pași și, găsind o prăjină ruptă, sări gardul. Călcă pe un ciob care se sparse, iar Ghenadi Andreevici mergea repede spre casă, strîngînd pistoletul în mînă. Dacă nimerește într-o cursă, va trage și se va apăra pînă la ultimul glonț.

Rămase o clipă în pridvor, căutînd să-și reamintească parola, ale cărei cuvinte parcă-i zburaseră din minte. Era rezultatul încordării nervoase și al nopții de nesomn. În aceeași clipă intui că nu e singur. Cu toate simțurile ascuțite la maximum, își dădu seama că este urmărit, că în dosul ferestrelor bătute în scînduri stă cineva la pîndă...

Ghenadi Andreevici se lipi de zid. Da, dincolo de perete se deslușea foarte limpede un foșnet. Cineva se strecura spre ușă... apoi iar se apropia de fereastră! Își dădea seama probabil că poziția din fața geamului e mai bună.

Ghenadi Andreevici își simți gura uscată și își umezi buzele cu limba. Deodată își aminti parola. Cum de o uitase? Urcă treptele strîmbe ale pridvorului și bătu încetișor cu mînerul pistoletului în ușă.

Dinăuntru îi răspunse o voce groasă:

— Cine-i?

— Se poate să bea puțină apă?

Vocea îi răspunse:

— Apă? Apă e multă, poți să bei cît vrei! Stai nițel că vin îndată!

Și Ghenadi Andreevici auzi cum omul, care acum nu se mai ferea, pășea prin

cameră. Peste o clipă apăru de după colțul casei. Ieșise probabil prin gaura din perete. Era greu să-i deslușești fața și nu i se vedea decît barba.

— Să mergem mai repede, Pavel Martînovici! spuse omul. Acuși răsare soarele și n-avem de ce mai zăbovi pe aici.

Crîngul se afla aproape.

Cînd se lumină de ziuă, Ghenadi Andreevici văzu că însoțitorul lui nu mai era un om tînar, dar în schimb era robust; avea o barbă blondă, fața lată și ochii cenușii, adînc înfundați în orbite, cu o expresie inteligentă și puțin ironică. Spuse că-l cheamă Haritonov și se arătă a fi foarte vorbăreț.

Pădurar bătrîn, slujise încă în anii războiului civil în regimentul Bogunsk, sub comanda lui Șciors. În ultima vreme nu mai lucra. Locuia la familia fiului său mai mare, care-i luase locul, iar el, bătrînul, ajuta în gospodărie. Băiatul nu era acasă, plecase la război, iar bătrînul rămăsese cu noră-sa, care se dusesese la o mătușă în satul vecin.

Înainte de retragerea trupelor sovietice, lui Haritonov i se propusese să-i ajute pe partizani. În pădurar se trezi setea de muncă. Rămăsese în casa lui, care devenise locuința conspirativă a partizanilor.

Ca și casa Poloznevei, casa lui Haritonov era mai răzleață, chiar la marginea pădurii. În nopțile întunecoase de toamnă te puteai strecura neobservat pînă la staul, iar de acolo în casă. Locuința lui Haritonov era trainică, făcută din bîrne. Din horn se strecura printre copaci un fum subțire.

Totul îți dădea impresia de liniște și izolare de furtunile vieții.

De îndată ce păși pragul,, Ghenadi Andreevici fu învăluit de căldură. I se păru că miroase a lapte proaspăt muls, care îi plăcea atît de mult.

Haritonov închise ușa și se așeză la masă.

— Stai jos, Pavel Martînovici — spuse el — și arată-mi actele dumatiale! Ia să vedem dacă nu-i nevoie să mai schimbăm ceva prin ele...

Cercetă îndelung și cu atenție permisul de liberă trecere și adevărîța pe care i le dăduse Borzov. Toate aveau un aspect foarte convingător. Borzov făcuse rost de ele încă de mult, și nu rămînea decît să fie completate cu datele pe care le scrisese chiar Ghenadi Andreevici. După acte, numele lui era Pavel Martînovici Tokariov.

— E bine — zise Haritonov, cercetînd cu luare- aminte fiecă rînd. Totul e-n ordine. Nu poți să te-agăți de nimica.

— Dar despre ce este vorba, totuși? întrebă Ghenadi Andreevici.

Bătrînul părea preocupat de niște probleme foarte importante.

— Mi s-a ordonat să vă transmit itinerarul — spuse Haritonov, adresîndu-i-se cu „dumneavoastră”, și după felul cum devenise dintr-o dată serios, Ghenadi Andreevici înțelese că bătrînul nu e chiar atît de blînd cum pare la prima vedere.

Dar Haritonov nu trecu imediat la miezul problemei. Se sfătuiră mult timp în șoaptă cum să procedeze. Ghenadi Andreevici îl asculta, privin- du-i fața severă, brăzdată de cute. Da, bătrînului

îi venea foarte greu... dar ordinul trebuia îndeplinit.

— Mă doare sufletul — grăi Haritonov — știu că trebuie, dar nu pot... Ce vrei? Nu pot...

Ce-l putea sfătui Ghenadi Andreevici? Fiecare își are calea lui, grea, primejdioasă, pe care trebuie să meargă pînă la capăt, pentru că altă soluție nu există.

Adunîndu-și gîndurile, Haritonov începu să-i arate amănunțit pe ce drum și pe ce cărări avea să ajungă la tabăra partizanilor.

— Și-acum dormi și te odihnește — spuse el, cînd se convinse că cel care-i fusese dat în grijă cunoaște bine drumul. Că e lungă calea... Să mergi și să tot mergi... pînă te sature... Eu mă duc în sat și mă-ntorc îndată... Și oftînd amarnic, ieși din casă.

Ghenadi Andreevici se trînti pe pat, scoțîndu-și numai cizmele. Deodată îl cuprinse un somn atît de adînc, cum numai în copilărie i se întîmplase. Se trezi tot atît de repede, simțind parcă un gol lăuntric, și sări în picioare. Haritonov era îmbrăcat, gata de drum.

— E timpul? întrebă Ghenadi Andreevici, privind pe fereastră. În zare, deasupra pădurii, zburau libere păsările. Am dormit mult?

— Trei ceasuri — răspunse Haritonov.

— Ai fost în sat?

Haritonov încuviință din cap și se așeză la masă.

— Agentul de legătură a venit la dumneata — zise el.

— De unde?

— Din oraș. Nikolai, feciorașul femeii care a fost spânzurată... Ohotnikova!

— Cum se poate?! se miră Ghenadi Andreevici. Cine l-a trimis?

— Cred că Nikita. Băiatul se cam ferește, mie nu vrea să-mi spună nimic.

— Unde-i?

— L-am mințit că nu ești aici, dar el nu vrea să creadă. „Eu, zice, am s-aștept! Cum vine Pavel Martînovici, spune-i să iasă la marginea pădurii... Mă găsește el...”

— E prudent, diavolul! zîmbi Ghenadi Andreevici.

— Și slab de-i numeri coastele, da' ce ochi! Te privesc de te străpung, nu alta! Haritonov își scoase punga cu tutun și începu fără grabă să-și răsucescă o țigară. Numai știi ce? Simt eu că n-a venit el cu o veste bună la tine... Prea se grăbea, și când a aflat că nu ești aici, s-a întunecat tot...

— Știa doar că trebuie să vin!

— Nu. Nu știa nimic. La început l-am luat pe ocolite. „Du-te, i-am zis, cu Dumnezeu, că aici nu se găsește nici un Pavel Martînovici. Nici n-a fost vreodată!” Iar cu coada ochiului mă uit ce face. „Ai niște lapte?” zice. „De unde lapte? îl întreb eu. Ce-i cu tine, ai picat din cer? Am uitat de mult cum arată o vacă, dacă are coarne”... Ei, dar el o ținea una și bună: „Se poate să bea puțină apă?” Se vede că și-a adus aminte de parolă și mă lua la sigur... Bine, m-am gândit eu, să te-ajut atunci puțin. „Apă e multă, poți să bei cât vrei!” Cum am spus vorba asta, s-a înseninat și s-a așezat pe laviță. „Bunicule, zice, nu mai am putere să

merg mai departe"... S-a odihnit puțin și atunci am intrat cu el în vorbă... Haritonov trase adînc în piept fumul de mahorcă și dădu drumul unui nor de fum înecăcios.

Fereastra era larg deschisă. Pe gardul de nuiete se afla o cioară flămîndă, cu aripile desfăcute, parcă gîndindu-se încotro să-și ia zborul după mîncare. Pe șoseaua strînsă între două ogoare trecură niște mașini. Dacă n-ar fi fost stîlpii de telegraf, ai fi crezut că mașinile merg direct pe cer.

— Auzi-i! Vin! Se grăbesc, diavolii! se necăji Haritonov. Trebuie să pleci, și cît mai repede!

— Bine, plec! zise Ghenadi Andreevici. Numai bagă de seamă, fii prudent!

— Dar îmbrăcămintea?

— Mă descurc eu într-un fel...

Haritonov oftă și-i strînse mîna lui Ghenadi Andreevici:

— Atunci, mergi cu bine. Și spune-i lui Kolesnik că am făcut întocmai cum mi-a ordonat el. Și mai spune-i, te rog, că o fac împotriva inimii mele.

— Am să-i spun neapărat!

— Pleacă, hai, mai repede! îl grăbi Haritonov și deschise ușa.

Ghenadi Andreevici sări gardul de nuiete din spatele casei și, făcînd un ocol, se îndreptă spre marginea pădurii. Coborî întîi într-o rîpă nu prea adîncă, de unde nu-l putea vedea nimeni. Coti apoi în crîngul dezgolit de vîntul toamnei Frunzele ruginii foșneau sub picioare. „Vine iarna — se gîndi Ghenadi Andreevici. O să fie și mai greu. Trebuie să acționăm repede”...

Undeva, în desiş, cîntau păsărelele. Deodată un ghemotoc galben roşcat se căţără fulgerător pe un brad înalt. O veveriţă! Şedea pe o ramură groasă şi-l privea cruciş, cu ochişorii ei negri şi rotunzi... În natură, viaţa se desfăşura la fel, după legile ei. Acum să fi avut o puşcă şi să vîneze raţe... Iar apoi să stea lîngă foc şi, mijindu-şi ochii din pricina fumului, să privească cum se scurge răşina de pe crengile brazilor...

Iată şi marginea pădurii. Printre copaci, într-o poiană, zări o căpiţă de fîn în formă de piramidă. Se uită împrejur, dar nu văzu pe nimeni. Ghenadi Andreevici se opri. Poate că băiatul îl caută. Se hotărî să-l aştepte. Minutele se scurgeau chinuitor de încet. Deşi simţurile lui erau încordate la maximum, nu simţi că cineva se furişează pe la spatele lui.

Deodată auzi un glas care-l striga încet:

— Pavel Martînovici...

Tresări, se întoarse repede, şi mîna, singură, parcă smulse pistolul din buzunar.

La cîţiva paşi de el, între tufişuri, stătea un băieţandru slăbuţ, puţin adus de spate, într-o haină neagră, peticită. Faţa speriată avea un aer serios, de om în toată firea, iar în înfăţişarea lui era ceva grav.

— Kolea! Ohotnikov!

Cu toate că ştia că trebuie să-l întîlnească, Ghenadi Andreevici se miră totuşi. Era acelaşi Kolea Ohotnikov, care uita mai des decît ceilalţi copii lecţiile, şi totuşi acum parcă era altul: maturizat, trecut prin multe încercări,

cu buzele strînse cu îndărătnicie, cu ochii căzuți în fundul capului.

— Ei, bună ziua, Kolea!

Ghenadi Andreevici se apropie de el și-i puse cu duioșie mîna pe umăr. Băiatul lăsă capul în jos și oftă adînc: dacă alături de dînsul ar fi fost acum tatăl lui, i-ar fi spus: „Vai, tată, cît sînt de obosit!” Dar văzîndu-l pe Ghenadi Andreevici, se frămînta dezorientat. Era fericit că, în sfîrșit, îl vedea pe omul în care avea încredere mai mult decît în toți ceilalți. Ar fi vrut să rămînă pentru totdeauna alături de profesorul său. Dar cine știe cum o duce acum Ghenadi Andreevici și dacă lucrul acesta este cu putință!

Ședeau într-o viroagă, acoperită din toate părțile de tufișuri dese. Ghenadi Andreevici scosese din buzunar o bucată de pîine cu slănină și i le întinse lui Kolea. În timp ce băiatul mîncea, Ghenadi Andreevici citi cu atenție raportul lui Nikita Borzov, care era destul de scurt: „Ost-24 va fi mutat curînd la Novîi Oskol. Prizonierii vor fi duși cu mașinile”.

Rămînea însă necunoscut lucrul cel mai important: data. Dacă ar fi reușit să stabilească ziua, ar fi putut să atace escorta și, eliberînd prizonierii, ar fi întîrziat pentru o bucată de vreme începerea lucrărilor de fortificație în raion.

Trebuia să transmită raportul cît mai repede la detașament.

— Uite ce-i, Kolea, să mergem, frate, că n-avem timp de pierdut — zise Ghenadi Andreevici și se ridică hotărît în picioare.

Dar Kolea nu-l urmă:

— Ghenadi Andreevici, nu sînt singur aici.

— Cum nu ești singur? întrebă speriat Stre- meannoî.

— Sînt cu Maia.

— Care Maia și unde e?

Ghenadi Andreevici se așeză din nou jos, alături de băiat.

— Am să vă povestesc îndată tot...

Și Kolea, încurcîndu-se, începu să istorisească grăbit întreaga pățanie. Și cu cît îl asculta, cu atît se neliniștea mai mult Ghenadi Andreevici. Cine este acest Mișa pe care l-a salvat Kolea? Nikita Kuzmici nu are încredere în el și, probabil, nu degeaba. Ce este, în fond, cu acest Iakușkin, fotograful din piață? Cam țicnit, dar de treabă. Poate că i-ar ajuta cu bucurie pe ilegaliști. La toate acestea trebuia să chibzuiască în mod serios.

— Uite ce-i, Kolea — spuse el — o să fiu nevoit să vă duc, pe tine și pe Maia, la partizani. Unde e ea?

— Am ascuns-o acolo, în fundul pădurii, Pavel Martînovici — răspunse Kolea. Dacă eu aș fi fost atacat, ea s-ar fi salvat și ar fi transmis totul...

Ghenadi Andreevici zîmbi cu blîndețe:

— După cum văd, ești un adevărat conspirator! Adu-o și pe ea aici! Am să vă explic la amîndoi cum trebuie să acționați.

Kolea se ridică și începu să-și scuture de pe pantaloni firele de iarbă uscată.

— Dar nu-i numai Maia acolo — îndrăzni el — mai e și Vitea Nesterenko!

— Care Nesterenko?

— Un băiat. E cu un an mai mare ca mine. Pe el l-a luat Klavdia Feodorovna din spital...

— E bolnav?

— Nu, acum e sănătos. A avut congestie pulmonară... Și e tare slab.

— Mai slab ca tine?

Kolea zîmbi:

— Eu sînt voinic!

— Ei, hai, du-te mai repede!

Kolea făcu cîțiva pași și se opri. Deodată se întoarse:

— Pavel Martînovici, despre tata pot să vă povestesc?

Ghenadi Andreevici dădu din mîină, cu o mișcare ostenită:

— Știu, Kolea, știu tot!...

Băiatul dispăru în spatele tufișurilor. Sub picioare îi trosneau ramurile uscate. Vîntul foșnea în pomii desfrunziți. Undeva, în spatele pădurii, se auzi șuieratul răgușit al unei locomotive. Dinspre haltă răzbătea scîrțîitul frînelor și Ghenadi Andreevici ascultă cu atenție. Dădu tufișurile la o parte și privi cu încordare în amurgul care se lăsase. Casa pădurarului nu se mai deslușea.

— Kolea! strigă Ghenadi Andreevici, cînd siluetele copiilor se iviră din spatele tufișurilor și în fața lui apăru o fetiță mărunțică, cu două codițe blonde, care-l privea curajoasă drept în ochi. Cu ei, mai era un băiețandru înalt, bine legat, dar cam puhav, pe fața căruia se așternuse uluiala.

— Iată-i, ei sînt, Ghenadi Andreevici! și Kolea făcu un gest atît de larg și de energic, încît ai fi zis că el era

Cernomor¹, iar în spatele lui mergeau treizeci și trei voinici din basme.

— Kolea — vorbi repede Ghenadi Andreevici — furișează-te spre casă și uită-te dacă nu trece cineva pe drum! Dar să vii iute! Fă în așa fel, ca să nu te vadă nimeni! Peste zece minute să fii înapoi!

Kolea dispăru în tufișuri. Maia dădu să se repeadă și ea după el, dar Ghenadi Andreevici o opri. Băiatul cel gras nu manifesta nici un interes.

Kolea se întoarse peste cinci minute, abia răsu- flînd, obosit, și-i spuse că în casa pădurarului erau polițai și soldați hitleriști, care coborau chiar acum din camion. Împreună cu ei se afla și bătrînul Haritonov, care vorbea ceva cu ofițerul.

Ghenadi Andreevici tăcu cîteva clipe. Da, Haritonov este într-o situație grea.

— Să mergem, băieți, veniți după mine! Mai repede! Nu avem timp de pierdut! Aici este o apă nu prea adîncă... Hai s-o trecem prin vad, ca să ștergem urmele, să nu ne găsească cîini polițiști.

Și se afundară repede în pădure.

¹ Personaj fantastic din Ruslan și Ludmila. (n.t.)

ÎN CĂUTAREA UNEI SOLUȚII

Strecurîndu-se împreună cu copiii prin desișul pădurii, Stremeannoî se gîndea că în împrejurări grele se dezvăluie cu adevărat caracterul unui om. Uite, acești doi băieți care pînă mai ieri fuseseră elevii lui, precum și fetița asta orfană își încep viața în condiții foarte grele. Ce fel de oameni vor deveni ei dacă vor mai rămîne în viață? Chiar acum, cînd merg unul în spatele celuilalt, fiecare se manifestă conform firii sale. Kolea Ohotnikov și-a rupt un băț mare, cu noduri, și pășește dîrz în fruntea tuturor, fără grabă, ca un pelerin. El este avangarda micului detașament. În spatele lui vine Maia. Umerii ei înguști se pleacă sub greutatea rucsacului. Dar ea merge cu îndărătnicie în urma lui Kolea, călcînd apăsător cu picioarele încălțate în cizme grele, soldățești. Rucsacul cu alimente l-a luat ea la ultimul popas, și pentru nimic în lume nu vrea să i-l dea lui Vitea Nesterenko, care-i mult mai voinic decît ea, și nici lui Ghenadi Andreevici. Fetița asta o să ajungă departe. Vitea Nesterenko, care pășește în urma Maiei, i se pare lui Ghenadi Andreevici mai puțin activ și mai puțin indepen-

dent. Cu toate că e cu o jumătate de cap mai înalt decît Kolea și mai lat în umeri decît el, întreaga lui înfățișare e lipsită de siguranță și ascultă cu supunere tot ce-i spune Kolea.

Au mers toată noaptea după busolă.

Ocoleau satele. De cîteva ori auziră în depărtare soldați nemți vorbind între ei. În zori ajunseră la un drumeag ce străbătea ogoarele și se strecura printre dîmburi nu prea înalte, ale căror contururi se profilau tot mai limpede în lumina cenușie a zilei care începea.

Pînă în clipa asta, Ghenadi Andreevici își condusesese grupul spre miazăzi. Acum însă cotiră brusc spre apus. Trebuia să mai meargă încă vreo 15 kilometri prin mlaștină; era partea cea mai anevoioasă a drumului, dar, în schimb, aici nu se aflau posturi nemțești.

Spre seară ajunseră în sfîrșit la detașamentul partizanilor. Cînd santinela strigă la ei, lui Ghenadi Andreevici aproape nu-i veni să creadă că au ajuns. Refuzară mîncarea: de îndată ce intrară în bordeiul de pămînt, se prăbușiră pe paturile de lemn și căzură într-un somn adînc, fără vise.

Comandantul detașamentului de partizani era Anton Mironovici Kolesnik, un maior de vreo 27 de ani. Unitatea lui fusese încercuită lîngă Harkov. O mare parte a batalionului pierise, iar el, împreună cu un grup de ostași, începu să se strecoare spre răsărit. Dar drumul le era tăiat pretutindeni și în toate satele se aflau puternice garnizoane nemțești. Atunci Kolesnik își duse oamenii spre nord, la Belgorod. Pe

parcurs li se alăturară ostași și ofițeri, care se străduiseră să treacă unul cîte unul linia frontului, ce se îndepărta mereu spre răsărit. Li se mai alăturară și locuitorii raioanelor prin care trecea drumul lui Kolesnik. De cîte ori nu fură nevoiți să înainteze luptînd! Avuseseră pierderi mari. Și totuși, cei care doreau să meargă împreună cu ei se dovediră a fi atît de numeroși, încît Kolesnik organiză un adevărat detașament de partizani.

Ajungînd în desișul pădurii, partizanii aleseră un loc pentru tabără și începură să acționeze. Curînd li se duse vestea pînă la comitetul regional ilegal, care trimise un reprezentant al comitetului spre a se întîlni cu Kolesnik.

În felul acesta, detașamentul stabili legătura cu Marele Pămînt. Partizanii știau acum că acțiunile lor sînt cunoscute la Moscova, și asta le dădea mai mult avînt și îi făcu să se simtă și mai uniți. Comitetul regional îi ordonase lui Kolesnik să intre în legătură cu organizația ilegală din cel mai apropiat oraș și să-i dea ajutor, așa că ilegaliștii și partizanii deveniseră verigile aceluiasi lanț... Locul unde se afla tabăra detașamentului era înconjurat de jur împrejur de mlaștini aproape de nestrăbătut.

Partizanii trăiau în bordeie de pămînt. Ca rezultat al ultimului atac plin de îndrăzneală pe care-l dăduseră asupra unui tren regimentar german, detașamentul avea provizii pentru vreo două săptămîni. Uneori făceau incursiuni în satele vecine, unde stabiliseră dinainte legături trainice cu

cîtiva dintre primari. Partizanii încărcau căruțele cu făină, plecau, iar primarii dădeau fuga de îndată în satul vecin unde se afla gestapoul și se rugau cu lacrimi în ochi să-i apere de „blestemații de partizani”, care-i pradă. În felul acesta îndepărtau orice bănuială care ar fi putut să apese asupra lor.

Natura îi dăruise lui Kolesnik o statură uriașă; totul era uriaș la el: pieptul musculos și foarte lat, pumnii grei și păroși. Pentru picioarele lui nu se găseau niciodată încălțări, și cizmarii din detașament îi făcură un calapod special.

În Kolesnik se îmbinau în mod uimitor pedanteria și exigența pentru cele mai mici amănunte, cu concepțiile largi în rezolvarea problemelor importante. El putea să ocărăscă pînă răgușea pe un partizan mai indolent care, temîndu-se de răceală, nu făcuse baie o lună întreagă, și putea, în același timp, să ridice tot detașamentul în picioare dacă vreunuia dintre ei i se întimpla o nenorocire.

Nu se știa dacă avea familie. Cînd de la comitetul regional se comunicase că există posibilitatea de a se trimite scrisori rudelor peste linia frontului, el n-a scris nimănui.

În detașament era respectat, dar oamenii se cam temeau de el. Era încăpățînat ca un catîr. Vai de acela care n-ar fi îndeplinit ordinul lui! Îl judeca fără milă. Și dacă își pierdea încrederea în cineva, Kolesnik făcea în așa fel ca toți să afle cauza pentru care se făcuse vinovat omul respectiv.

Trebuie spus, pe bună dreptate, că maiorul Kolesnik poseda o tărie de caracter rar întâlnită. Poate datorită acestui fapt detașamentul avea puține pierderi. Simțind întotdeauna voința lui fermă, chiar și cei mai slabi luptau cu dârzenie în momentele hotărâtoare.

...Dimineața, Kolesnik intră în bordeiul în care dormea Ghenadi Andreevici și copiii. Fără pic de milă, trase de el ca să-l trezească. Scrișnind din dinți din cauza cumplitei oboseli, Ghenadi Andreevici se așeză pe marginea patului, închizând ochii din pricina luminii puternice a soarelui care se strecura prin ferestruie, căzându-i drept în ochi.

— Scoală, scoală odată, Ghenadi Andreevici! bubui ca un tunet vocea lui Kolesnik. Stătea în fața lui, în poziția incomodă a omului înalt pentru care tavanul e prea jos. O să dormim destul pe lumea cealaltă!

Peste zece minute, Ghenadi Andreevici cobora scara scîrțîitoare în bordeiul comandantului. Pe masă se aflau două străchini cu supă grasă, aburindă, și câni cu ceai tare.

Cu un gest larg, Kolesnik îl pofti pe Ghenadi Andreevici:

— Stai jos, să mîncăm ceva. Pe urmă o să discutăm toate problemele!

Se așezară. Ghenadi Andreevici mîncă cu poftă și așteptă ca Kolesnik să-i vorbească.

— Comitetul regional ilegal a hotărît să fii rechemat din oraș. S-au primit știri că S.S.-iștii sînt pe urmele dumitale.

Ghenadi Andreevici privi cu atenție pe comandantul detașamentului, dar nu

spuse nimic. Kolesnik scoase din buzunar punga cu tutun, o bucată veche de ziar și, după cum se exprima chiar el, începu „să-și construiască o țigară”. Peste o clipă, în bordei pluteau valuri albastrui de fum înecăcios.

Ghenadi Andreevici îi înmînă raportul trimis de Borzov.

— Dumneata ce crezi, o să putem pătrunde în raionul fortificat? întrebă Kolesnik.

Ghenadi Andreevici nu-i răspunse imediat.

— Nu-i chiar atît de simplu. Pînă acolo sînt vreo patruzeci de kilometri, și tot prin stepă deschisă... Drumurile-s păzite cu strășnicie de garnizoane puternice.

Kolesnik dădu gînditor din cap:

— Da, vorba cîntecului: „Stepa nesfîrșită!” Ceea ce este înșă grav e că nu știm ziua și ora cînd hitleriștii vor trimite oamenii.

— Dar Borzov ar putea să ne comunice — zise Ghenadi Andreevici.

— Ar putea, deși asta-i o treabă foarte riscantă — vorbi Kolesnik, clătinînd din cap. În jurul șoselei sînt numai cîmpii, și acolo nu te poți ascunde din vreme. Probabil că prizonierii vor fi escortați de un detașament de pistolari. Riscul e foarte mare și nu se știe dacă vom obține vreun rezultat.

Argumentele lui Kolesnik erau convingătoare.

— Atunci, ce propui dumneata? întrebă Ghenadi Andreevici.

— Propun să mergem pe alt drum. Să luăm legătura cu prizonierii de război și

să organizăm un grup care să ne trimită informații direct de pe șantier...

— Propunerea e bună — încuviință Ghenadi Andreevici. În lagărul de prizonieri avem un om de nădejde: Alexei Ohotnikov. Nevasta lui a fost spîn- zura-fă de hitleriști.

— Cum o să-l putem recunoaște? întrebă preocupat Kolesnikov. Doar nu te poți apropia de lagăr, împreună cu Nikita Borzov!

— Treaba asta poate s-o facă fiul lui Ohotnikov.

— Dar de unde să-l luăm?

— E aici, în tabără.

— Ei, ăsta mai zic și eu noroc! exclamă Kolesnik. Este cumva unul din cei doi băieți? Care din ei?

— Cel slăbuț. Pare mai mic decât celălalt, dar de fapt e mai mare ca vîrstă și mai înțelept.

Acum, Stremeannoi era cel care conducea discuția. El cunoștea foarte bine locul unde se afla la-gărul. Cu toată paza foarte severă, locuitorii luau totuși legătura cu prizonierii de război și le dădeau îmbrăcăminte și mîncare. Propunerea lui Ghenadi Andreevici se reducea la aceea că băiatul, amestecîndu-se în grupul de femei care se apropiau în fiecare zi de gardul de sîrmă, să dea o legăturică cu pîine și cartofi prizonierilor, strigîndu-l pe taică-su. În felul acesta îl va arăta ilegalistilor aflați alături de el. După aceea, partizanii vor găsi un mijloc de a-i transmite lui Alexei Ohotnikov instrucțiunile necesare.

Kolesnik nu fu de acord cu această propunere. Nu, riscul era prea mare, iar

rezultatele, îndoielnice. Gîndindu-se puțin, ajunseră la concluzia că omul care va merge în lagăr trebuia găsit chiar în oraș. După ce se gîndiră la mai multe variante, alegerea lor se opri asupra Klavdiei Feodorovna. Ea îl cunoștea bine pe Alexei Ohotnikov și nu trebuia să se apropie prea mult de gardul de sîrmă. Putea să stea la distanță, observînd ce se petrece de cealaltă parte a împrejurării, și să-i facă un semn lui Ohotnikov, ca el să înțeleagă: „N-ai fost uitat, tovarășii se interesează și au nevoie de tine”.

Kolesnik propuse să se trimită un agent de legătură la Klavdia Feodorovna, ca să-i comunice misiunea. Dar își dădură seama că o hotărîre definitivă nu poate fi luată chiar atît de repede.

Ca să se strecoare pînă în oraș, agentul de legătură avea nevoie de o zi și o noapte. O zi trebuia să stea acolo. În eventualitatea că i s-ar întîmpla ceva pe drum, urmează să mai adauge încă douăzeci și patru de ore. Apoi va fi nevoie de două-trei zile, pentru ca, în sfîrșit, să-l poată vedea pe Alexei Ohotnikov. Deoarece va trebui să aștepte cu multă răbdare pînă cînd acesta va trece întîmplător pe lîngă acea parte a sîrmei ghimpate de unde se va face observarea. Va mai trece o zi pînă cînd agentul de legătură o să comunice rezultatele misiunii lui la detașament. În felul acesta, pentru îndeplinirea misiunii, va fi nevoie de o săptămînă întreagă.

La naiba! O săptămînă numai pentru a-l putea vedea, dincolo de sîrma

ghimpată, pe omul de care aveau nevoie! Dar cît timp le va trebui ca să poată lua legătura cu el și apoi să se poată organiza un grup ilegal? Oare toate astea nu s-ar putea face mai repede? Într-o săptămîină, ehei, cîte nu se pot întîmpla! Și dacă, pe neașteptate, într-o dimineață se va afla că lagărul a fost evacuat și toți prizonierii au fost duși într-o direcție necunoscută?

Deodată ușa scîrțîi și în deschizătura ei se zări capul ciufulit al unui partizan. Probabil că cineva care stătea în spatele lui îl trăgea înapoi, nelăsîndu-l să intre. Afară era învălmășeală. Totuși, ținîndu-se zdravăn cu mîinile de ușor, partizanul nu se dădea dus și fața lui exprima o deznădejde fără margini.

— Anton Mironîci! zise el cu o voce răgușită. Vino o țîră!... E ceva urgent!

Kolesnik se ridică și, pășind greoi, ieși afară.

„S-a întîmplat ceva!” se gîndi Ghenadi Andreevici.

Prin pereții subțiri ai bordeiului răzbăteau pînă la el glasurile enervate ale partizanilor, printre care se deslușea limpede vocea de bas a lui Kolesnik. Apoi vocile se îndepărtară. Cu încetul, nu se mai auziră de loc. Kolesnik se întoarse repede, în mîină cu un bilet boțit pe care-l citea foarte atent.

— O comunicare importantă — spuse el. Ieri i-am ordonat lui Kulikov să se strecoare pînă în Strijevți și să afle dacă acolo sînt detașamente de pedepsire. Și ce crezi că-mi comunică el? Că în sat au apărut doi oameni suspecti, care spun că au fugit din lagărul de prizonieri...

Totuși, ziua-n amiaza mare, s-au ascuns într-o magazie aflată în apropiere de casa polițaiului, și nevasta lui le-a dus pe furiș demîncare.

— Și cine-i polițaiul ăsta? întrebă Ghenadi Andreevici. Poate că e un om de-al nostru. L-ați verificat?

— L-am verificat noi — zise Kolesnik, aruncîndu-i o privire posomorîță. E o vulpe șireată... Una făgăduiește și alta face. La prima ocazie îl vom înlătura... Ei, ce să-i faci!... Se gîndi puțin, apoi continuă: Să-i aducă Kulikov aici. O să-i interogăm și lucrurile se vor lămuri...

— Și lucrurile se vor lămuri... — repetă Ghenadi Andreevici.

Kolesnik scoase din porthartă un blocnotes vechi și începu să scrie răspunsul pentru Kulikov.

LAGĂRUL „OST—24”

Evadarea celor doi copii îl scosese din fire pe Kurt Meyer, nu numai pentru faptul că avea nevoie de ei, dar era pur și simplu o totală lipsă de disciplină și ordine. Asta denotă că poliția lucrează prost. Astăzi au fugit copiii, iar mâine vor fugi ceilalți arestați.

Pentru orice eventualitate trimise în direcția Ma- linovkăi un detașament îmbarcat în trei mașini și instalează pe drum posturi întărite. Dar nu obține nici un rezultat.

În ultimul timp, Meyer nu se mai putea lăuda cu succese. Când reușise să afla numele conducătorului organizației ilegale, acesta plecase la partizani. Acum trebuia să caute alte căi. Una dintre ele era să trimită la partizani doi oameni care, chipurile, ar fi fugit din lagărul de prizonieri.

În zilele următoare, după ce agenții pleacă în pădure, el a cerut să i se comunice în permanență care este soarta lor. Și când, în sfârșit, în a cincea zi i se aduse un plic secret, cu un manifest al partizanilor, după ce-l citi, rămase mult timp pe gânduri, căutând o soluție; acțiunea nu reușise: cei doi agenți fuseseră prinși și împușcați.

Nici înscenarea cu executarea lui Iurenev nu mai avea acum nici un rost. Era o prostie să riște un agent atît de prețios, care îi va aduce mult mai multe foloase dacă va fi internat în lagărul de prizonieri. Iurenev îl va informa cu regularitate despre starea de spirit a deținuților. Acolo trebuie să aibă neapărat un om de nădejde. Pînă la începerea lucrărilor în raionul fortificat mai rămăse-seră doar cîteva zile. În curînd oamenii vor fi trimiși acolo și Meyer se putea aștepta la orice surpriză.

Aflînd despre hotărîrea comandantului, Iurenev începu să-l implore. Nu e cu putință ca un agent credincios ca el să ducă viața de sclav a celor închiși în lagăr, să muncească împreună cu ei, să mă-nînce toate lăturile; nu, el nu va rezista la toate umilințele astea. Altfel își închipuise el colaborarea cu Meyer. Nu concepea să fie supus unor încercări atît de degradante. Dar dacă nu va mai putea munci, și supraveghetorul, neștiind cine este, îl va împușca? Nu, nu, e prea mult... acceptă orice, dar în raionul fortificat nu se va duce.

Kurt Meyer rămase surd la rugămințile lui. Singura favoare acordată a fost aceea că a poruncit să i se dea mîncare bună în ultima seară. În celulă i se aduse cina de la popota ofițerilor și o sticlă cu vin. Iurenev o bău și, într-un acces de desperare, beat-mort, înjură și lovi cu picioarele în ușă, cerînd să fie eliberat, dar gardianul nici nu-și aruncă privirea prin vizeta celei.

Dimineața fu trimis sub escortă în lagărul de prizonieri. Îndată ce ușa barăcii se închise în urma lui, toate favorurile de care se bucurase pînă atunci luară sfîrșit. Iurenev deveni deținutul cu numărul 564. Toate informațiile trebuia să le transmită comandantului lagărului, căpitanul Berg, fără a lua însă personal legătura cu el. Pentru îndeplinirea acestei misiuni i s-a comunicat un cifru.

Stînd pe patul de lemn acoperit cu paie putrede, blestema clipa cînd a intrat în slujba gestapoului, devenind astfel un criminal și un trădător. Acum fusese trimis la moarte sigură. O să sape împreună cu toți ceilalți pămîntul, o să care saci cu ciment, o să îndure foamea. Și dacă va fi persecutat, nu se va putea plînge, de teamă ca cei din jur să nu-i bănuiască legăturile cu gestapoul. Va deveni un sclav la fel ca toți ceilalți prizonieri. Dar, spre deosebire de ei, el era necinstit și ticălos. Își va trăda tovarășii și, în fiecare clipă, se putea aștepta să fie demascat și pedepsit. Judecata celor din ilegalitate este aspră și neînduplecată, iar sentința poate fi numai una singură — moartea.

Da, a nimerit într-o cursă de șoareci din care nu mai poate scăpa. E condamnat! Numai o minune îl mai poate salva. Cuprins de desperare, se trînti cu fața în jos pe patul mizer. Stătu așa mult timp. Părea căzut în nesimțire.

— Nu te pierde cu firea, tovarășe — auzi el o voce calmă, puțin răgușită — prin toate trebuie să treci în viață.

Își ridică încet capul și deschise ochii. Alături de el, pe marginea patului, sedea un bărbat înalt, slab, într-o tunică cîrpită cu grijă. Fața lui prelungă, cu bărbia proeminentă, arăta foarte obosită, dar în același timp energică; îți insufla putere și hotărîre. Un astfel de om cunoaște valoarea cuvîntului și a faptei. Printre pleoapele mijite, ochii lui cenușii priveau cu compătimire.

Iurenev se săltă și se sprijini în coate.

— Nu-i nimic grav — bîigui el, stingherit. M-a cuprins o slăbiciune...

Baraca în care se găseau fusese construită de curînd, chiar de către deținuți, din plăci mari de stuf presat. Ea îi apăra de vînt, ce-i drept, dar nu și de frig. De-a lungul pereților se înșirau pe două rînduri paturi înguste de lemn pe care dormeau deținuții. Strîngîndu-se unul în celălalt, de-abia aveau loc să stea fiecare pe o rînă.

În timpul nopții, din două în două ore, cel care era de serviciu comanda:

— Întoarce-te pe dreapta! Întoarce-te pe stînga!

De voie, de nevoie, toți se întorceau deoarece nu puteau dormi toată noaptea pe o singură parte. Mîncarea li se aducea de două ori pe zi: la 7 dimineața și la 5 seara. Fiecare primea cîte o bucată de pîine și o jumătate de gamelă de zeamă din crupe de mei, în care pluteau uneori bucățele de carne.

Bucătăria se afla în celălalt capăt al lagărului și supa o aduceau cei care erau de serviciu.

La împărțirea mîncării asista întotdeauna gefreiterul Gunder, un bărbat înalt și obez, care stătea cu

picioarele rășchirate, cu mâinile la spate, privind plin de îngîmfare la deținuți. Ritualul împărțirii mîncării fusese precizat pînă în cele mai mici amănunte. Se ridica o dată polonicul și omul pleca. Următorul făcea un pas înainte și întindea gamela. Din nou se ridica polonicul... Dacă primeai mai puțin, n-aveai cui să te plîngi. Alături era un lighean mare de aramă, cu pîinea tăiată felii. Ia o bucată și, hait, cară-te!

În lagăr se aflau aproape șase sute de deținuți, printre care prizonieri de război, tineri de vîrsta recrutării, precum și acei pe care hitleriștii îi considerau pur și simplu suspecti. Cea mai mare parte dintre deținuți locuia în barăci. Dar întrucît nu era suficient loc pentru toți, ceilalți fuseseră închiși în casele de lemn de pe străzile din apropiere. Toată această parte a orașului era înconjurată cu un gard înalt de sîrmă ghimpată, iar la fiecare sută de metri stătea o santinelă.

Iurenev privi pereții galbeni, împlețiți din nuiiele subțiri. Dacă în baracă ar fi luat foc ceva, ar fi ars cu toții ca șoarecii. Nimeni nu s-ar fi putut salva. Da, n-are ce zice, la frumoasă treabă l-a trimis aici Kurt Meyer, fir-ar el blestemat să fie de nemțoi!

Curînd, Iurenev cunoscuse oamenii cu care se afla împreună.

În dreapta, vecinul lui de pat era Alexei Ohotnikov, omul care se purtase atît de prietenos cu el în clipa cînd fusese cuprins de desperare; în stînga, ostașul Eremenko, un om tăcut, care suferea cumplit din pricina unei răni

vechi la picior. Fusesse luat prizonier lângă Voronej, încă în iunie, și pînă acum nu se putuse obișnui cu viața de lagăr: noaptea ofta, gemea și înjura de mama focului. Iurenev le povesti cum încercase să fugă și cît de cumplite fuseseră interogatoriile de la gestapo făcu și unele aluzii la faptul că ar fi în legătură cu organizația ilegală. Fața lui tînără, deschisă, cu privirea obosită, pe care se reflectau suferințele îndurate, îi atrase simpatia celor din jur. Și oamenii îl crezură. Se împrietenii repede cu Alexei Ohotnikov. Amîndoi erau din același oraș. Iurenev îi povesti amănunțit lui Ohotnikov tot ce știa în legătură cu moartea Katiei. O cunoscuse foarte bine. O văzuse în studio atunci cînd Iurenev făcuse imprimări pentru radio.

Un singur lucru îl reținea pe Ohotnikov să fie sincer pînă la capăt cu noua lui cunoștință. Orice-ar fi spus, orice-ar fi făcut, Iurenev era stăpînit de o permanentă neliniște care nu-l părăsea de loc. Se uita tot timpul în jur de parcă i-ar fi fost teamă că toți trag cu urechea; ba se pleca spre interlocutorul său, vorbindu-i în șoaptă despre lucruri pe care i le-ar fi putut spune foarte bine cu glas tare, ba ședea ore întregi dus pe gînduri, cu fața posomorîtă, iar uneori, pe neașteptate, devenea uimitor de vorbăreț și comunicativ. Alteori, fără nici un motiv serios, îl apucau furiile; fața i se schimonosea îngrozitor și înjura ca un surugiu, apoi privea în gol. Semăna cu un cîine gata să urle la lună... Schimbările bruște de dispoziție, veșnica

teamă din privire, ciudăţeniile în comportare îl făcură pe Ohotnikov să-l urmărească mai atent pe noul său vecin.

În primele zile, artistul Iurenev reuşi să nu se dea în vileag, dar apoi, copleşit, îşi pierdu încrederea în viitor şi nu mai găsi în el forţe să se prefacă. Pierduse controlul.

Ohotnikov se străduia să-i înţeleagă firea. Avusese întotdeauna un sentiment de admiraţie faţă de oamenii de artă. Ce fericit fusese când Katia, tînără actriţă, consimţise să se mărite cu el, un simplu maistru la depoul de locomotive! Majoritatea prietenilor ei făcea parte din lumea artiştilor. Şi cum să nu înţeleagă el starea de spirit a acestui tînăr actor care fusese rupt de teatru, de artă! Iurenev îi amin- tea de Katia, şi el se strădui să-l ajute. Cît de de- parte rămăsese trecutul lui! Şi doar casa în care locuiseră Ohotnikovii se afla la vreo cinci minute de baraca asta, dacă ai fi luat-o de-a dreptul peste cîmp.

Odată, Iurenev povesti despre băiatul care îl ascunsese de urmăritori; dar cînd rosti numele băiatului, iar Ohotnikov îl rugă să-i descrie mai amănunţit înfăţişarea lui, actorul rămase uimit de schimbarea care se petrecu fulgerător la interlocutorul său: Ohotnikov păli, mîinile i se agăţară tremurînd de haină de parcă nu mai avea aer. Se înăbuşea.

— Păi ăsta-i chiar băiatul meu! rosti el anevoie. Kolea! Kolecika al meu!

Cînd Iurenev îi istorisi cele petrecute în curtea lui Nikita Borzov, lui Ohotnikov i se spulberară şi ultimele

îndoieli. Începu să rîdă înveselit, și toți deținuții amuțiră. Oamenii se dezobișnuiseră să mai audă un rîs atît de vesel, pornit din inimă. Aici, în mijlocul atîtor suferințe și nenorociri, rîsul părea un sacrilegiu.

— Încetează odată! strigă enervat cineva, din ce- lălalt colț al barăcii.

Ohotnikov amuți, cu ochii pironiți la Iurenev, iar acesta, fără să vrea, se dădu înapoi: atît de pătrunzătoare era privirea mecanicului...

Un timp rămaseră amîndoi tăcuți; sentimentul de neliniște puneă tot mai mult stăpînire pe Ohotnikov. Se întîmplase ceva, dar nu putea să-și dea seama ce anume și nu dormi toată noaptea, fră- mîntat de griji. Își amintea de Katia și în fața ochilor îi revenea mereu scena povestită de Iurenev. Ce îndrăzneț era Kolea! Acum, băiatul acesta era toată viața lui! Dar îl va mai vedea oare vreodată?

...Ziua aceea cumplită cînd fusese lovit de schizele unei bombe care explodase în timp ce trupele sovietice se retrăgeau... Cînd își revenise, era înconjurat de dușmani... Și din nou revedea mica siluetă a lui Kolea, care, împiedicîndu-se, mergea în urma convoiului de prizonieri...

Simțea în ceafă răsufierea regulată a lui Ere- menko, iar pe piept îl apăsa spatele lat al lui Iurenev, care stătea nemișcat de parcă încremenise. Ohotnikov avea impresia că tînărul nu doarme. Și

cînd cel care era de serviciu strigă: „Întoarce-te pe partea dreaptă!”, și toți se întoarseră în mod automat, lui Ohotnikov i se păru că în întuneric ochii lui Iurenev strălucesc. Sentimentul acela dușmănos, de neliniște, de care actorul nu se putea descotorosi, deveni și mai puternic, și mai apăsător...

Într-adevăr, Iurenev nu dormea. Se gîndea încordat la ceea ce trebuia să facă. Kurt Meyer va fi, bineînțeles, mulțumit dacă el va da în vileag pe comunistul Ohotnikov, bărbatul Ekaterinei Ohotnikova, omul care se bucură de atîta încredere printre deținuți. Dar oare, drept răsplată, va putea scăpa de aici? Nu. Kurt Meyer e prea viclean. Cu el trebuie să te tocmești ca la ușa cortului. Pentru asta e nevoie să ai cît mai multă marfă. „Răbdare — își spunea Iurenev — răbdare, Mihail! Ești pe drumul cel bun. Învață să taci și vei învinge. Cu cît miza e mai mare, cu atît și cîștigul va fi mai mare!”

ÎN CERCETARE

În zori, Kolesnik primi o comunicare din care află că în gara Sinelnici sosise un eșalon — vreo 30 de platforme cu fîn. După grija cu care fînul fusese presat și aranjat în baloturi uriașe, precum și după alte indicii, nu încăpea îndoială că fînul sosea de departe, poate chiar din Germania.

Ciudat! De obicei, nemții aduceau pentru caii lor de tracțiune fîn din satele vecine. E adevărat că pe Don se afla cavaleria ungurilor, dar nici pentru ei fînul nu se aducea niciodată în eșaloane întregi.

Peste o jumătate de oră, în bordei se ținu un consiliu militar. Kolesnik îl întrebă amănunțit pe unul dintre partizani, om de prin partea locului, ce reprezintă de fapt gara Sinelnici. Ghenadi Andreevici întinse harta pe masă și studiară drumul ce ducea acolo.

Partizantul cunoștea bine raionul: pînă la război, Sinelnici fusese o mică haltă, cu trei linii ferate care nu avea nici măcar pompă de apă. Dar acum această haltă căpătase o foarte mare însemnătate, devenind o bază importantă a hitleriștilor, în spatele frontului. Drumurile de acces erau bine

întărite. În multe locuri, jur împrejurul gării, fuseseră construite cazemate. În toate direcțiile se întindeau lungi șiruri de sîrmă ghimpată, iar terenul din vecinătate fusese minat. Fără luptă, nimeni nu s-ar fi putut apropia de gară.

— Uite ce — zise Kolesnik, după ce-l ascultă. Trebuie să văd totul cu ochii mei. O să mergem în cercetare și după aceea o să hotărîm.

Peste două ore, un grup de cercetare alcătuit din cinci oameni se înfundă în pădure. Pînă la gară, în linie dreaptă, nu erau mai mult de zece kilometri; în afară de Ghenadi Andreevici și Kolesnik, din detașament mai făceau parte trei partizani-pistolari. Kolesnik îi luase cu el pentru orice eventualitate: poate că va fi nevoie să trimită un agent de legătură înapoi în tabără. Cîte lucruri neprevăzute nu se pot întîmpla pe drum!

Timp de o oră și jumătate se strecurară prin mlaștini; partizanii îi duceau pe cărări știute numai de ei; sub picioare colcăia și făcea bășici apa stătută, dar mușchiul gros reușea totuși să-i țină la suprafață.

Era o zi însorită de toamnă; una din acele zile cînd ți se pare că vara încă n-a plecat și chiar frunzele îngălbenite ale mestecenilor își recapătă culoarea. Prin copaci țopăiau vesele veverițele. Cățărîndu-se în vîrfurile ramurilor, cercetau uimite oamenii.

Partizanii mergeau în șir indian și se opreau din loc în loc să se mai odihnească sau să îmbuce ceva. Kolesnik obosise. Era dintre acei oameni foarte voinici, care pot să ridice o

greutate de mai multe puduri, dar care îndură greu un efort fizic mai îndelungat; în ceea ce-l privea pe Ghenadi Andreevici, acesta se străduia din răspuțeri să-și ascundă durerea ce-i săgeta tălpile rănite pînă la sînge. Se căznea să meargă drept, în urma tinerilor partizani, care vorbeau în șoaptă despre treburile lor de parcă n-ar fi fost amenințați de primejdii la fiecare pas.

Deodată, undeva foarte aproape, dincolo de copaci, fluieră prelung și răgușit o locomotivă. Fără să vrea, toți se opriră ca și cum fluieratul locomotivei ar fi fost un avertisment al primejdiei ce-i pîndea. Kolesnik trimise pe unul dintre partizani să vadă care-i situația. De bună seamă că de-a lungul terasamentului se aflau așezate posturi. Lucrul cel mai important era să le ocolească și să se apropie neobservați de gară.

Partizanul plecă și se întoarse după zece minute. Pe fața-i plină, arsă de vînt, cu o mustăcioară scurtă, roșcată, pe care și-o lăsase ca să pară mai în vîrstă, se citea îngrijorarea. Încă de departe făcu un semn deznădăjduit cu mîna și Kolesnik bombăni printre dinți:

— Pe Kulikov ăsta n-o să-l mai trimit niciodată în cercetare! Întotdeauna aduce numai vești proaste, îi place să exagereze!

De data asta însă Kulikov nu exagera. Chiar atunci sosise o garnitură cu soldați nemți și, de-a lungul terasamentului, la fiecare două sute de metri, fuseseră puse santinele. La o cotitură bruscă a drumului, acolo unde

calea ferată începea treptat să coboare spre pod, se ivise o cazemată cu mitraliere și tunuri, care cu două-trei zile în urmă nu existase...

Se hotărîră, să se afunde din nou în pădure și, făcînd un ocol, să iasă direct la un dîmb înalt, acoperit de copaci, din vîrfurile căruia puteau vedea ce se întîmplă în gară.

Mai tîrziu, Ghenadi Andreevici nu și-a mai putut aminti cum a reușit totuși să meargă. Obielele din pînză aspră și groasă, pe care nu știa să și le înfășoare îi păreau niște ferăstraie ce-i răneau picioarele. Kolesnikov, observînd cum șchioapătă, opri grupul și îi porunci lui Ghenadi să-și scoată cizmele.

Privindu-i picioarele însîngerate, clătină supărat din cap și se întoarse spre partizani întrebînd:

— Care dintre voi are cizme ce-i sînt prea mari?

— Eu, Anton Mironîci — răspunse Kulikov.

— Ia schimbă-le iute cu tovarășul Stremeannoi și arată-i cum trebuie să se încălțe!

La amiază, grupul de cercetare ajunsese în vîrfurile dîmbului. Agățîndu-se de copaci, toți începură să urce panta abruptă.

Tinerii făceau lucrul acesta cu mai multă agilitate decît comandantii lor mai vîrstnici, dar pînă și Ghenadi Andreevici se prinse cu nădejde de trunchiuri și nu alunecă de loc. Pe culme se opriră.

Și cu ochiul liber se vedeau garniturile lungi de tren și cuburile gălbui de fîn presat așezate pe platforme.

Kolesnik și Ghenadi Andreevici cercetară pe rînd garniturile cu binoclul. Da, eleganța ciudată cu care erau întocmite cuburile ascundea ceva suspect.

— La ce le trebuie atîta fîn? întrebă mirat Kolesnik. Asta le-ajunge pentru un corp întreg de cavalerie timp de un an de zile.

— Cu siguranță că aici e ceva necurat la mijloc, au ei un scop, nu se poate — observă Ghenadi Andreevici.

— Ce-ar fi dacă am da foc fînului? Grozav ar mai arde! rosti simplu Kulikov. Anton Mironîci, zău, hai să-i dăm foc!

— Întîi încearcă de te-apropie de el! îi răspunse supărat Kolesnik.

Într-adevăr, dacă o singură garnitură cu fîn ar fi luat foc, era puțin probabil că s-ar fi putut salva și garniturile vecine, încărcate cu mine și obuze. Or, pentru asta, ar fi fost de ajuns un singur chibrit! Dar cum să te-apropii de ele?

Toți se gîndeau cu încordare. Gara era bine păzită, ceea ce se vedea și dintr-o singură ochire: jur împrejur se aflau cel puțin opt cazemate, amplasate ca pe tabla de șah. De-a lungul vagoanelor se plimbau santinele, și fără îndoială că mulți soldați se găseau în adăposturi.

Spre gară ducea un singur drum care înconjura dîmbul și care apoi, făcînd un unghi drept, se întindea pînă la bariera de cale ferată. Drumul acesta era ținut sub focul a patru cazemate, fără a mai pune la socoteală și focurile ce puteau fi trase din punctele mascate.

Privind în jos, la poalele dîmbului, Ghenadi Andreevici exclamă deodată uluit:

— Ia priviți!

Toți se uitară în direcția în care el arăta cu mîna. De după dîmb ieșise la drum o vacă costelivă, albă, cu pîntecele supt. La început li se păru că vaca este singură. Apoi partizanii văzură doi flăcăiași, cu nuiiele în mînă, mergînd agale în urma vacii și vorbind între ei.

— Interesant! se miră Ghenadi Andreevici. Unde-o duc oare?

— După cît se pare, la gară — zise Kolesnik.

— La gară? Dar ce să facă acolo?...

Nimeni nu-i răspunse. Într-adevăr, ce rost avea ca flăcăiașii să ducă vaca tocmai acolo unde le va fi în mod sigur luată? Va fi minune dacă ei înșiși vor rămîne în viață!

— Merg totuși cu destulă siguranță — observă Ghenadi Andreevici — de parcă nu s-ar teme de nimic...

— Da, asta-i adevărat — încuviință Kolesnik. Ar trebui să-i oprim.

— Și la ce-o să ne folosească? întrebă Kulikov.

— Mult de tot! grăi deodată cu însuflețire Ghenadi Andreevici. Îi venise pe neașteptate o idee îndrăzneată: Vaca asta ar putea s-o ducă altcineva, nu ei!

— Mda! mormăi Kolesnik, gîndindu-se la un plan care nu era totuși pe deplin limpede. Ei, bine — se hotărî el deodată — tovarășe Kulikov, ia adu băieții ăia aici! Dar bagă de seamă, să nu-i sperii!

Kulikov și încă un tovarăș alergară cît îi ținură picioarele spre poalele

dîmbului. Printre copaci se zăreau pufoaicele lor jerpelite. Partizanii îi ajunseră repede din urmă pe băieți, care, de spaimă, aruncară nuielușele din mâini.

— Kulikov iar face pe nebunu'! zise supărat Kolesnik. Îi spui limpede „Nu-i speria”, și el se năpustește ca o fiară asupra flăcăilor!

Se aplecă deasupra rîpei, ca să-i vadă mai bine. pe flăcăiașii care urcau grăbiți, mergînd înaintea partizanilor. Păreau să nu aibă mai mult de treisprezece-paisprezece ani. Îmbrăcați în zdrențe, aveau ceva care-i făcea să semene între ei — poate nenorocirea comună care le nimicise copilăria. Mulțumiți de faptul că au îndeplinit ordinul, tinerii partizani aduseră băieții în poiană.

— Iată șoimii, Anton Mironîci! rosti vesel Ku-likov. Iar astea-s actele lor!

— Actele?! se miră Kolesnik. Ia dă-le-ncoa'!

— Cum te cheamă, mă băiete? se adresă Ghenadi Andreevici celui ce se afla mai aproape de el.

Era un flăcăiaș înalt, slăbuț, cu o expresie de concentrare și istețime în ochii albaștri ce trădau inteligența-i înnăscută.

— Sioma — răspunse acesta și se uită cu un aer ocrotitor la celălalt băiat, mai mic de statură, cu părul negru și ochii căprui, în care nu se uscaseră încă lacrimile.

— Și unde vă duceți voi, Sioma? intră Kolesnik în vorbă. Nu te teme, nu-ți facem nimic...

— Știu că n-o să ne faceți nimic —
răspunse Sioma — numai c-o să ne luați
vaca.

— Da' de ce să vă luăm vaca?

— Pentru că voi sînteți partizani... și n-aveți ce mânca!

— Ei, aici ai cam greșit-o — rîse
Kolesnik. Vrei să-ți dau slănină?

Scoase dintr-un buzunar o bucată de
slănină, plină de fire galbene de tutun,
din celălalt, o bucată mare de pîine, tăie
totul cu un cuțit, pe care i-l întinse
Kulikov, făcu două părți egale și le dădu
băieților:

— Mîncăți! Partizanii au multe
bunătăți!

Băieții se fîstîciră. Primul întinse mîna
Sioma, iar după el, și celălalt.

— Voi sînteți frați? întrebă Ghenadi
Andreevici.

— Nu, nu sînt frați — zise Kolesnik,
fluturînd două hîrtiuțe. Ia uitați-vă ce
lucru interesant, tovarăși! Priviți ce
scrie aici...

Îi întinse lui Stremeannoi hîrțile, care
erau des-tul de boțite. Se vedea că
trecuseră prin multe mîini.

Ghenadi Andreevici luă actele și le citi
pe fie-care în parte de cîteva ori. Unul
era o foaie de însoțire, semnată de
primarul satului Strijevți. În ea se
spunea: „Una vacă spre a fi tăiată
pentru

nevoile comandamentului gării Sinelnici", celălalt act era un bilet de liberă trecere, cu ștampila comandaturii germane; cineva, cu un scris încâlcit, trecuse acolo numele și prenumele celor doi băieți — Simion Bușuev și Vasili Lomakin.

Planul îndrăzneț care se născuse în mintea lui Ghenadi Andreevici de îndată ce văzuse vaca și pe cei doi flăcăiași devenea acum mai limpede. Profesorul îl chemă deoparte pe Kolesnik, în dosul tufișurilor, ca să nu-i poată auzi nimeni, și-i expuse planul său.

— Iată ce zic eu — vorbi Kolesnik, după ce-i ascultă propunerea. Haide să mai cercetăm o dată băieții. Să aflăm dacă ei știu unde se duc și dacă au pe cineva cunoscut în gară.

Se întoarseră în poiană, stăpînindu-și cu greu tulburarea care-i cuprinsese. Băieții înfulecau din slănină în timp ce tinerii partizani, rîzînd, priveau jos spre drum.

— De ce rîdeți? întrebă Kolesnik și deodată băgă de seamă că sînt numai doi. Unde-i Kulikov?

Partizanii izbucniră într-un rîs zgomotos.

— E acolo, aleargă vaca! spuse unul dintre ei. Da' vaca vrea să-l ia în coarne!

Kolesnik se supără:

— Decît să rîdeți atîta, mai bine v-ați duce și l-ați ajuta.

— Se descurcă el și singur.

Comandantul se apropie de băiețandrii, care-l priveau fără pic de teamă. Numai ochii lui Sioma deveniseră mai gravi.

— Nene, dacă ne iei vaca — rosti el — să ne dai măcar o recipisă, că altfel ne omoară primarul în bătai.

Kolesnik zîmbi:

— O să primiți recipisă, băieți, și nu numai recipisă, ba chiar o să-i scriem o scrisoare primarului vostru. Cum îl cheamă?

— Gordeev. Dar noi îi spunem „Cîrjă”.

— De ce „Cîrjă”?

— Pentru că e beteag. Șchioapătă de piciorul stîng.

— O să vină ea vremea și o să-l betegim noi și de celălalt. Dar a cui e vaca?

— A colhozului.

— Și unde o duceți voi, știți cumva?

— La gară.

— De ce?

— Să se hrănească soldații cu ea! spuse deodată Vasea, cu o voce subțirică.

Toți izbucniră în rîs, atît de neașteptat răsunase glasul băiatului.

— Da’ ce, ei n-au ce mînca? întrebă Kolesnik.

— Asta nu mai știm — zise Sioma. Știm numai că un ofițer i-a poruncit lui „Cîrjă” să i-o trimită.

— Și de multe ori ați mai dus voi vaci la gară?

— Nu. Acum e prima oară. .

— Da’ acolo vă cunoaște careva?

— Nu ne cunoaște nimeni.

— Ia spuneți, nu vă e teamă? Dacă vă ares-tează?

— „Cîrjă” ne-a spus că, dacă mergem cu vaca, ne lasă-n pace. Apoi ne-a dat și comandantul bilet de liberă trecere.

— Și de cît timp sînteți pe drum?

— Am plecat azi dis-de-dimineată.

— Și când trebuie să vă-ntoarceți?

— Când ne-or lăsa nemții.

Kolesnik zîmbi:

— Înțelepte vorbe!... Voi aveți părinți?

— Eu am un bunic, iar Vasea, pe măsă.

— Și cum de v-au lăsat să plecați?

— Încearcă să te-mpotrivești! „Cîrjă” are un băț, uite-atîta! și Sioma întinse brațul, cu pumnul strîns, arătînd cît e de lung ciomagul primarului.

— Ajungem noi și pîn’ la el! vorbi cu răutate Kolesnik, mijindu-și ochii. Curînd îi venim noi de hac și primarului vostru!

Planul lui Ghenadi Andreevici fu acceptat cu unele modificări. Deocamdată, băieții fură reținuți. Kolesnik scrise locțiitorului său un ordin și i-l dădu lui Kulikov, care, în sfîrșit, reușise să lege vaca de un copac.

— Ține — zise comandantul — îți dau pentru treaba asta două ore. Înapoi, să vii în galop, călare. Și bagă de seamă, totul depinde de tine!

Lui Kulikov nu trebuia să-i spui de două ori un lucru. Băgă ordinul în buzunarul bluzei, se încheie cu grijă și porni în goană spre tabără.

O MISIUNE IMPORTANTĂ

Din clipa în care Nikita Borzov și Klavdia Feodorovna hotărâseră să trimită băieții la Ghenadi Andreevici, soarta lui Kolea se schimbă brusc. În ultimele săptămâni trecuse prin multe încercări și se simțise îngrozitor de singur.

Pe Kolea îl enerva moliciunea și nehotărârea lui Vitea Nesterenko, noul său tovarăș. Pentru orice fleac se sfătuia cu Klavdia Feodorovna. Iar Maia nu-l iubea din cauza urechilor lui mari și îndepărtate de cap: îl poreclise „Clăpăugul”. Vitea căuta să-l imite pe Kolea, dar nu reușea. Se suiau amândoi pe acoperișul magaziei, însă Kolea sărea jos. Vitea își făcea multă vreme curaj, măsura din ochi distanta, căuta locul de unde să sară, ca să nu nimerească într-un copac, ci pe pământ mai moale, însă pînă la urmă nu se putea hotărî. Toate acestea îi dădeau Maiei o mare satisfacție; stînd jos, revărsa asupra lui Vitea un potop de batjocuri.

Cînd Kolea află că Klavdia Feodorovna îi trimite pe toți trei la Ghenadi Andreevici, se bucură foarte mult. Acum o să-i poată transmite tot ce i-a

spus Stepan Lukici, și-apoi va fi tot timpul alături de Ghenadi Andreevici — ce-și putea dori mai mult! Fără îndoială c-o să-l poată ajuta și pe taică-su să fugă din lagăr. Și ce minunat va fi atunci când amîndoi vor pleca la partizani!

Multă vreme băiatul nu s-a putut obișnui cu ideea că unchiul Nikita nu este un trădător. Mereu vedea în fața ochilor automatul lui și seara aceea cînd S.S.-iștii veniseră s-o ia pe mama... Ei, și dacă în-tr-adevăr unchiul Nikita este unul de-al lor, cum rămîne cu Mihail? Kolea își amintea cu cît dispreț vorbiseră despre Iurenev bătrînii partizani. Cum vine asta? Chiar în fața lui, Mihail a fugit de sub escorta polițailor! Înseamnă că e totuși unul de-ai lor! Și-apoi unchiul Nikita, care și el e de-ai lor, îl predase gestapoului! Bietul Kolea, avea de ce să i se învîrtească strașnic capul. În orice caz, după ce bătrînii se purtaseră fată de Mihail cu atîta dispreț, băiatul pierduse încrederea aceea nesfîrșită pe care o avusese la prima lui întîlnire cu fugarul.

Toate aceste gînduri începură să-l frămînte pe Kolea abia cînd ajunsese în tabăra partizanilor. Evenimentele care se petrecuseră nu demult păreau acum foarte îndepărtate...

Trecuseră doar două zile de cînd în zori unchiul Nikita îi condusesese prin toate fundăturile, pînă la marginea orașului, explicîndu-le încotro trebuia să se îndrepte. De la oficiul de plasare li se dăduse o hîrtie în care scria că se duc să-și caute de lucru în satul Cernizovka. Într-adevăr, cu vreo cinci

kilometri înainte de a ajunge în sat trebuia s-o ia la stînga și să se îndrepte spre pădure. Apoi Kolea urma să-i lase pe ceilalți doi în inima pădurii, iar el să plece în căutarea lui Ghenadi Andreevici.

Copiii ajunseseră cu bine la pădure; pe drum, polițaii îi opriseră de cîteva ori spre a le verifica actele, iar odată le porunciseră chiar să-și dezlege sacul... Dar n-au fost arestați. Parcă puțini tineri plecau din oraș să caute de lucru...

Pentru prima oară, după multă vreme, copiii se simțeau în siguranță în tabăra de partizani. Aici li se găsi de îndată-de lucru. Maia fu trimisă la unitatea sanitară, la felcerul Miheev, care de mult cerea să i se dea un ajutor. Vitea fu dat la bucătărie, la dispoziția bucătarului Potapîci, care lucrase cîndva la cel mai mare restaurant din oraș; înainte, Potapîci avea o burtă uriașă, care, după cum îi plăcea lui să spună, era „firma lui”, acum însă, bucătarul slăbise tare mult. Acesta îl luă pe Vitea cu el, îi dădu un cuțit mare și-l puse de

îndată la curăţatul cartofilor. Băiatul lucra conştiincios, dar încet, şi Potapîci îşi cam rîdea de el, zicîndu-i „mîrtoagă bătrînă”. Cel mai bine nimerise Kolea. Locţiitorul comandantului taberei de partizani, cavaleristul Dudnikov, care suferea din pricină că trăieşte în pădure, departe de stepele nesfîrşite, puse băiatul să îngrijească de cai. Şi Kolea primi o perie şi o ţesală.

Viaţa din tabăra îşi urma cursul normal. Partizanii întăreau bordeiele, făceau de santinelă, plecau în cercetare. Cu trei zile în urmă, un grup de partizani atacase o coloană de maşini încărcate cu muniţie. O parte din muniţii explodase, iar restul de vreo treizeci de lăzi cu gloanţe pentru automate fusese adus în tabără şi împărţit celor care aveau automate de captură.

În bordeiul statului major, şeful statului major, Velikanov, şi comandanţii a două companii întocmeau un raport privitor la acţiunile detaşamentului în ultimele trei luni, raport care era aşteptat la statul major al mişcării de partizani. Ei expuseră amănunţit toate operaţiile: fusese azvîrlit în aer un pod de cale ferată, din care pricină timp de o săptămînă fusese întreruptă circulaţia; au fost săvîrşite atacuri asupra garnizoanei nemţeşti din cătunul Krutoi dar şi au fost aruncate grenade în casele unde locuiau soldaţii nemţi; după o luptă scurtă, dar aprigă, partizanii se retrăseseră, iar hitleriştii îşi îngropaseră morţii timp de două zile; grupa de diversionişti aruncase în aer un depozit de muniţie şi trei depozite de combustibil; un eşalon cu trupe şi

tehnică de luptă deraiase. Nu era întâmplător faptul că hitleriștii păzeau cu atîta strășnicie calea ferată.

Trecuse de mult de amiază, cînd Kulikov ajunsese în tabără. Scurta vătuită o ducea pe braț, iar gulerul bluzei îi era deschiat. Automatul, care-i atîrna de cureaua, îl ținea strîns la piept de parcă și-ar fi găsit în el un sprijin. Se lăsă istovit pe o bîrnă, lîngă butoiul cu apă, dar nu avu putere să scoată o cană cu apă și să bea. Se odihni puțin, apoi se ridică și porni în căutarea lui Dudnikov. Îl găsi lîngă conovăț. Supravegheat de el, Kolea curăța singur un cal murg, cu burta mare și coama neagră.

— Copitele, curăță-i copitele! îl dăscălea cu blîndețe Dudnikov. Stai aici, în dreapta, așa, acum ridică-i piciorul... Nu te teme că nu te lovește...

Văzîndu-l pe Kulikov, care se apropia, se întoarse alarmat:

— Ce s-a întîmplat?

Kulikov se sprijini istovit de copac, scoase din buzunar plicul și i-l întinse.

— L-a trimis Anton Mironîci! Ceva urgent.

— Tu du-te și te odihnește! spuse Dudnikov, desfăcînd plicul.

Kulikov clătină din cap:

— Trebuie să mă-ntorc iute. Pregătiți calul!

Dudnikov își ridică ochii de pe scrisoare.

— Da' tu știi ce scrie aici? întrebă el.

— Nu, mi s-a ordonat să vă transmit, iar dumneavoastră să hotărîți singur...

Dudnikov se-ntoarse spre Kolea și-i spuse sever:

— Lasă țeșala! Și cheamă-ți prietenul! Plecați într-o misiune... Repede...

Kolea îl privi uluit pe comandant. Nu, omul ăsta nu glumea.

Dudnikov se uita la Kolea cu o expresie nouă, concentrată, străduindu-se parcă să înțeleagă la ce poate fi bun un băiat atît de pirpiriu.

Kolea zvîrli țeșala în iarbă și se năpusti valvîr-tej spre bucătărie. În drum era cît pe-aci s-o doboare pe Maia, care ducea în bordeiul lui Miheev niște sticlute cu doctorii.

— Plecăm în misiune! strigă el și alergă mai departe.

Plină de demnitate, Maia se dădu la o parte și-l privi cu un aer grav în care se întrezărea totuși mîhnirea.

Bucătarul nu-l reținu pe Vitea Nesterenko. Mai bine zis, îl lăsă chiar să plece cu oarecare ușurare. Băiatul ăsta reușise ca, în timp de două ore, să strice cel puțin o jumătate de sac de cartofi. Tăia coaja atît de groasă, încît dintr-un cartof mare ră-mînea unul mic cît o alună.

Auzind că-l cheamă Dudnikov, Vitea se însufleși. Începuse să-l doară spatele din pricină că șezuse multă vreme aplecat deasupra cazanului de aramă, în mijlocul unui morman de coji de cartofi. Kolea îl trăgea cu atîta putere, încît Vitea nici n-apucă să-și scoată din cap tichia albă de bucătar. Băiatul își veni în fire abia după ce făcură aproape jumătate de drum pînă la conovăț.

— Ei, stai oleacă, nu te grăbi așa! spuse el cu glas rugător. Mă doare spatele!

— Ia te uită ce cocuță delicată! rîse Kolea. Parc-ai fi un moșneag de nouăzeci de ani!

— Să fi stat și tu trei ceasuri încovoiat, și atun- cea să vorbești!

— Ajunge! Nu mai trăncăni! rosti cu asprime Kolea. Mergem într-o misiune de luptă.

— Ia mai lasă-te de fleacuri!

Kolea se opri sufocat de indignare. Mare nătîng mai e și Vitea ăsta!

— Scoate-ți mai bine tichia, caraghiosule... Că altfel îi spun lui Dudnikov că ești un laș!

— Eu, laș?! și Vitea se repezi la el cu pieptul înainte.

Avea pumnii mai tari decît ai lui Kolea și nu se știe ce s-ar fi întîmplat dacă nu i-ar fi strigat Dudnikov:

— Ei, voi, vitejilor! Veniți aici! Țineți caii!

Băieții o luară la fugă spre el. Dudnikov dădu copiilor dîrlogii și dispăru. Lui Kolea i se nimeri chiar calul pe care-l țeșălasese adineauri. Calul stătea liniștit, privindu-l cu ochi mari și umezi. Băiatul puse mîna pe șaua tare, galbenă, și-și închipui cum va galopa el prin pădure. Vitea avea un cal înalt și roib, cu picioarele subțiri, care tot timpul juca neliniștit și voia să-l muște. Vitea îl trăgea speriat de dîrlogi, strigîndu-i:

— Stai, calu' naibii... Acum ți-arăt eu ție... Afurisitul...

— Ține-l mai strîns! îl povătuia Kolea cu tonul unui cavalerist încercat. Să simtă că-l stăpînești...

Vitea bombănea și se învîrtea în jurul animalu-lui. În sfîrșit găsi o soluție: îl

duse în dreptul unui tufiş şi calul începu să rupă frunze cu dinţii lui gălbui.

Stătură aşa vreo zece minute. În depărtare se iţea silueta uscăţivă a lui Dudnikov, care intra când într-un bordei, când în altul, iar în urma lui, mişcîndu-şi anevoie picioarele, umbla Kulikov, ronţăind un pesmet.

În sfîrşit terminară toate treburile. Dudnikov dădu partizanului un rucsac ticsit şi amîndoi se întoarseră la băieţi.

— Când ajungi acolo, să le dai să mănînce — spuse el şi, spre bucuria lui Vitea, Kulikov îi luă din mînă dîrlogii calului nă răvaş. Şi-acum, plecaţi!

— Dar unde mergem? întrebă Vitea.

— În misiune — răspunse Dudnikov, urmărindu-l pe Kolea cum se chinuia să se caţăre pe cal. Scara era prea înaltă şi băiatul nu nimerea de loc. Ei, hai să-ţi ajut! Te-ai urcat vreodată în şa?

— Nu — mărturisi Kolea.

— Chiar dac-ai fi minţit, tot nu te-aş fi crezut.

Dudnikov trase de dîrlogi şi săltă băiatul pe cal.

— Să nu goneşti — zise el, aspru — şi să mergi în urma lui Kulikov!

— Iar tu, aşază-te în spate! îi ordonă Kulikov lui Vitea. Uite aşa! Şi ţin-te bine! Ei, am plecat!

Deodată Kolea se-ntoarse:

— Dar armele?

Dudnikov se mulţumi să le facă semn cu mîna.

Faţă de timpul care-i fusese acordat, Kulikov în- tîrziase numai cu douăzeci de minute. Aducea pe cei doi băieţi, sacul cu merinde şi alte cîteva lucruri

de care aveau nevoie pentru a îndeplini cu succes planul pus la cale.

Curînd, Kulikov și băieții ajunseră în poiana unde-i aștepta Kolesnik și Ghenadi Andreevici. Kolea sări sprinten din șa. Vitea încercă și el, dar, spre hazul tuturor, se prăvăli în iarbă ca un sac de cartofi. Calul năvălaș pe care călărise îl deșălase de tot.

— Ei, acu' văd și eu c-ati ajuns vii și nevătămați — rosti rîzînd Kolesnik. Odihniți-vă, mîncăți, iar apoi o să stăm de vorbă.

Pentru a păstra toate regulile conspirației, cei doi flăcăiași fuseseră duși în pădure și lăsați acolo în paza unui partizan. Se hotărîse să li se dea drumul după ce operația va fi terminată.

Îndată ce Kolea și Vitea mîncară, Ghenadi Andreevici le povesti cum partizanii opriseră băieții din sat, le dădu să cerceteze hîrțiile pe care le avuseseră asupra lor flăcăiașii, iar apoi le arătă vaca priponită de un copac, lîngă drum.

— Ce trebuie să facem noi? întrebă nerăbdător Kolea.

— Va trebui să luați nuielușele, să duceți vaca la gară și s-o predați comandantului.

— Atîta tot?

— Nu — intră în vorbă Kolesnik. Cel mai important lucru urmează de-abia acum... Vedeți voi acolo, în depărtare, cuburile alea galbene?

Kolea și Vitea priviră spre gară, unde, în lumina puternică a soarelui, străluceau niște pătrate de aur.

— Vedem — rostiră ei într-un glas.

— Ce poate să fie, după părerea voastră?

— Fîn — ghici îndată Kolea.

— Așa e! Ei, fînul ăsta trebuie neapărat să ia foc. Ați înțeles? Vedeți eşaloanele care sînt alături? Dacă reușiți, vor sări în aer.

— Da' cum să facem treaba asta? întrebă Vitea. Să le aprindem cu un chibrit?

Kolesnik clătină din cap:

— Nu. Pentru așa ceva, un chibrit nu-i bun. Acolo sînt multe santinele. Nici n-apuci să aprinzi chibritul, că te-au și împușcat pe loc. Avem noi aici, pusă bine, o jucărie. Și el le arată în palmă o cutie obișnuită de chibrituri. E încărcată. Peste un ceas se va aprinde singură și flacăra ei va fi atît de puternică, încît va putea să aprindă chiar o carcasă de fier.

Kolea luă cutia și o cîntări în palmă: era destul de grea. I-o dădu și lui Vitea, care atinse cu vîrful degetului eticheta ștearsă, dar n-o luă în mînă, de teamă.

— Cînd o să treceți bariera — spuse Kolesnik — unul dintre voi, fie chiar tu, Vitea, va trebui să lovești vaca atît de tare, încît ea să fugă spre platforma cea mai apropiată. Cînd vaca își va vîrî botul în paie, începeți s-o trageți de acolo. Unul dintre voi îl va acoperi pe celălalt, care va trebui cu orice chip să bage cutia în fîn... Bineînțeles, dacă nu se va apropia vreo santinelă de voi. Nu trebuie să riscați! zise Kolesnik, ridicînd glasul. În caz de primejdie, zvîrliți cutia, și atîta tot... Ați înțeles?

— 'țeles! spuse Kolea.

Vitea tăcea încruntat, Ghenadi Andreevici îl privi cu îngrijorare:

— Ce-i cu tine, Vitea, ți-e teamă?

— Nu sînt de acord — zise băiatul,

— Cu ce nu ești de acord?!

Toți se uitară la el.

— Eu pot să mîn vaca — vorbi el, fără să ridice capul — dar cutia, dați-i-o lui Kolea... Mie, toate celea-mi cad din mînă.

Ghenadi Andreevici răsufală ușurat:

— Dar bineînțeles, Vitea, Kolea o să ducă cutia! Asta-i tot! și Ghenadi Andreevici se sculă în picioare. Acum am să vă spun cine sînteți. Tu, Kolea, ești Simion Bușuev. Repetă!

— Simion Bușuev — repetă Kolea.

— Iar tu, Vitea, Vasili Lomakin.

— Vasili Lomakin — repetă Vitea.

— Siomka și Vaska — zise Ghenadi Andreevici. Iată actele! Nu uitați să cereți o iscălitură pe foaia de însoțire! Și acum am să vă spun cîte ceva despre rudele voastre, despre primar și despre satul de unde veniți...

Peste o jumătate de oră, cei doi băieți știau pe de rost noile lor biografii. Partizanii aduseră nuiielele pe care flăcăiașii le aruncaseră în drum. Cînd băieții le luară în mînă, se văzu că nu sînt îmbrăcați ca la țară. Kolea avea o haină de oraș, iar Vitea, o cămașă nouă, cadrilată.

Ochiul experimentat al lui Kolesnik observă pe loc nepotrivirea.

— Trebuie să vă schimbați hainele — spuse el.

Toți încuviințară. Băieții fură nevoiți să tremure de frig pînă cînd partizanii schimbă hainele lor cu cele ale

flăcăiașilor peste cîteva minute însă, Kolea și Vitea se transformaseră așa de mult, încît erau de nerecunoscut.

Kolea ascunse cutia în buzunarul pantalonilor.

— Ei, copii, vă doresc succes! le ură Ghenadi Andreevici și-i sărută pe amîndoi. Băgați de seamă, acționați cu multă prudență. Și nu vă grăbiți. Țineți minte că v-a trimis starostele, iar celelalte treburi nu vă privesc pe voi! Să știți că vă așteptăm.

— Nu uita, Kolea — îi aminti Kolesnik — peste o oră, cutia va exploda. Dacă nu vei reuși s-o bagi în fîn, arunc-o, n-o ține la tine!

— Bine, bine, țin minte! Ei, noi am plecat! zise Kolea.

Se întoarse și își dădu drumul pe panta dîmbului, în jos, spre drum. În urma lui își dădu drumul și Vitea, dar cu mai puțină agilitate. Kolesnik îi făcu un semn lui Kulikov, și acesta alergă după băieți.

Toți îi urmăreau în tăcere: iată-i, au coborît; acum au ieșit la drum și se opresc. Kulikov a dezlegat vaca și a înghiontit-o în coastă. Dînd din cap, vaca iese la drum și se oprește, așteptînd. Kolea o plesnește cu nuielușa peste greabăn. Vaca se întoarce supusă și pornește împleticindu-se spre gară. E bătrînă și tristă; are o culoare alb-murdară și burta suptă, pe care se văd pete cafenii. Pesemne că primarul e un mare șmecher, de vreme ce a hotărît să trimită nemților o vită atît de slabă și de bătrînă. Vaca merge încet, cu capul în pămînt, de parcă și-ar da seama de soarta ce-o așteaptă.

Un timp, băieții tăcură. Le era cam teamă să meargă pe drumul ăsta, drept în mîna dușmanilor, în veșminte străine, cu acte străine, mînînd o vacă străină. Flăcăiașii de la colhoz spusese că în gară nu-i cunoaște nimeni, dar cîte nu se pot întîmpla în vremurile astea! Și dacă primarului îi trăsnește prin cap să vină aici, ca să-i facă pe plac șefului? Într-o asemenea treabă nu poți să prevezi niciodată totul...

— Ei, Vitea — spuse deodată Kolea — dar n-am aflat tocmai ce-i mai important!

— Ce anume? întrebă Vitea și se opri.

— Cum o cheamă pe vacă!

Dar Vitea n-avea chef de glumă.

— Ia fugi de-aici, nesperiosule! se stropși el. Mai bine vezi să nu uiți cum te cheamă pe tine! Te cheamă Siomka. E de ajuns să greșești o singură dată, și te prăpădești din te miri ce!...

— Vasea, noi vom trăi, noi nu vom muri...

— Mie nici prin gînd nu-mi trece să mor — zise Vitea. Eu vreau să mă fac inginer!

— Gura! strigă Kolea. Dacă ai plecat în misiunea asta, numai la vacă să te gîndești... Vorbește despre vacă...

— Da' ce vrei să vorbesc despre vacă? se supără Vitea. Ce faci pe deșteptu'?! Crezi că sînt mai prejos decît tine?

— Mai prejos, mai neprejos, da' cutia n-ai vrut s-o iei!

Vitea oftă din greu și nu-i răspunse nimic. Kolea tăcu și el. Vaca îi ducea spre drumul închis de barieră. Se vedeau santinelele care îi cercetau cu atenție.

Cînd mai rămăseseră doar vreo două sute de metri pînă la barieră, și santinela în tunică cenușie le ieși înaintea, îndreptîndu-și pe piept automatul negru, Kolea trecu în fața vacii. Simțea tot timpul greutatea cutiuței în buzunar. I se părea că această nefericită cutie de chibrituri cîntărește cel puțin cinci puduri.

„Trebuie să fiu tare! își spunea Kolea. Mă apropii, scot actele, le arăt santinelei, iar apoi Vitea lovește vaca sub coastă, în dreapta”...

Cu cît se apropiau mai mult de barieră, cu atît li se părea mai simplu de îndeplinit planul. Într-ade-văr, ultima platformă cu fîn aproape că atîrna deasupra barierei.

Kolea răsufală ușurat. Avea impresia că nu-i prea greu să joace teatru. Se întoarse și-i spuse încetișor lui Vitea:

— Ne apropiem!

Vitea își ridică posomorît nuielușa și făcu gestul cu atîta oboseală și resemnare, de parc-ar fi spus: „Ei, de-acu' fie ce-o fi!”

Neamțul îi privi vesel de sub casca de fier și strigă cu un aer aproape pașnic:

— Halt¹!

Apoi se apropie mai mult, mîngîie vaca pe gît, îi cercetă botul și clătină necăjit din cap. De bună seamă că nu-i plăcea halul ei de slăbiciune. O privi din nou cu atenție, o ocoli, observă petele de pe coasta stîngă și spuse ceva cu dojană. Hotărînd probabil să explice băieților ce gîndea, rupse de pe marginea drumului un smoc de iarbă și-l întinse vacii.

¹ Stai! (în limba germană în text). (n.t.)

Aceasta îl apucă cu buzele ei umede și începu să rumege alene.

De cîte ori trecea pe lîngă el, lui Kolea i se părea că soldatul îi cercetează cu atenție buzunarul. Fața tînăra a neamțului, cu mustăcioara neagră, i se părea de nepătruns. Întreaga lui înfățișare — încins cum era în curele, cu automatul negru pe piept — părea misterioasă și ciudată.

În sfîrșit, soldatul se plictisi de acest joc, luă din mîna lui Kolea actele, le cercetă în fugă și, neînțe- legînd probabil nici o iotă pe rusește, le acceptă ca absolut satisfăcătoare. Pentru el, biletul de trecere era vaca. Știa pesemne că trebuie să fie adusă o vacă.

Îi inapoie lui Kolea actele și se îndepărtă ca să ridice bariera. Se apropia clipa hotărîtoare. Kolea văzu cum fața lui Vitea devine cenușie și el însuși simți un gust acru în gură. Totul începu să i se în- vîrtească în fața ochilor. Vedea numai vaca, grămada mare de fîn presat care se înălța pe platformă și simțea greutatea nemaipomenită a cutiei de chibrituri în buzunar.

Bariera scîrțîi și porni să se ridice îngrozitor de încet... Kolea se apropia de Vitea și acesta ridică nuiua sa să lovească vaca. Din locul unde stăteau și pînă la platformă nu erau mai mult de zece metri.

Și deodată, într-o singură clipă, din tot planul lor elaborat cu atîta migală se alese praful! Din partea opusă se apropie un soldat de statură uriașă, cu baioneta la șold, care strigă ceva

santinelei, iar aceasta îi răspunse rîzînd. Uriaşul veni lîngă vacă, o apucă de coarne şi, rîzînd în hohote, o trase după el. Abia tîrmdu-şi picioarele, băieţii îl urmară. Totul era pierdut. Nu le rămînea decît să se supună soartei. Singurul lucru pe care-l mai puteau face era să aducă înapoi recipisa de primire a vacii. Să treacă prin atîtea emoţii, ca pînă la urmă să nu facă nimic!

Trecură dincolo de barieră şi soldatul coti spre gară. Apropiindu-se de clădire, el strigă ceva. La ferestre apărură capetele altor soldaţi. Pesemne că le spusese ceva vesel, deoarece, drept răspuns, toţi izbucniră în rîs. Bineînţeles că era vorba de vacă. Imediat se adunară cîţiva soldaţi, care o cercetau şi făceau haz,

În capul scărilor apăru un ofiţer înalt şi uscăţiv. Fără a arunca vreo privire copiilor, care, uitaţi de toţi, stăteau la o parte, se apropie de vacă şi o examină eu dezgust. Îi dădu ocol de cîteva ori, apoi ofiţerul făcu semn copiilor să se apropie.

— Ticălos! începu el. Spui primar că eu bate la el cu băţ!

— Am înţeles, domnule ofiţer! zise Kolea.

Ofiţerul se întoarse din nou spre vacă.

— Jmecher! Trimis vaca mortăciuni! Clătină supărat din cap cîtva timp. Deodată, pe faţa lui apăru o expresie de îndoială şi se întoarse brusc spre Kolea: Dai document!

Kolea îi întinse biletul de liberă trecere şi foaia de însoţire, pe care le ţinuse boţite în mîna lui transpirată. Ofiţerul citi multă vreme, desluşind cu

greu cuvintele rusești. Compară cu grijă numărul de pe sigiliul care atârna de gîtul vacii, cu acela care era trecut în act. Nu, totul era în perfectă ordine. Nu era vorba de nici un fel de substituire, și lucrul ăsta îl înfurie și mai mult pe ofițer.

— Jmecher!... La el trebui frînghie!... și-i întinse lui Kolea actele.

Dar băiatul i le dădu înapoi.

— Domnule ofițer — zise el — aici trebuie să iscăliți...

— Ce?!

— Aici trebuie să iscăliți! Să vă puneți numele... Că altfel, o s-o încasăm noi. O să ne bată...

Ofițerul tuși, scoase stiloul și iscăli repede, strîn- gîndu-și cu răutate buzele subțiri.

— La primar trebui frînghie — repetă el, arun- cîndu-i actele pe jos.

Kolea le ridică, le netezi cu grijă și le vîrî în sîn.

— Noi am plecat — zise el.

Ofițerul dădu tăcut din cap.

Băieții se îndepărtară cîtiva pași, și deodată Kolea se întoarse.

— Domnule ofițer! începu el cu glas jalnic. N-am mîncat toată ziua nimic. Dați-ne o bucățică de pîne!

Ofițerul privi atent și mirat la băieți și fața lui deveni mai omenoasă. Fie, ia să nu creadă rușii ăștia că un ostaș neamț nu este în stare să hrănească un copil fiămînd! Îi spuse ceva soldatului de lîngă el, și acesta dispăru în dosul ușii. Peste o clipă, soldatul se-ntoarse cu un codru de pîne.

Luîndu-l, Kolea se plecă adine în fața ofițerului și, nu se știe din ce cauză,

izbucni chiar în plîns. Vitea îl privea și nu înțelegea nimic. La ce le trebuie pîinea și de ce se mai umilește Kolea în fața nemților, făcîndu-le temenele?

Înfundîndu-și lacom gura cu pîine, Kolea porni repede înainte, iar Vitea se străduia să nu rămînă în urma lui. Astfel se apropiară de platformele cu fîn.

— Smulge-mi pîinea, hai, smulge-o! Ia-o și fugi cu ea! spuse încetișor Kolea. Haide, înșfac-o!... Și fugi... N-auzi, mă? Ești surd?...

Nu era vreme de gîndit. Vitea se apropie de el și îi smulse pîinea din mînă. Kolea îi dădu un pumn între ochi. Lovitura fu atît de puternică, încît lui Vitea totul începu să-i joace dinainte.

— Ce-i cu tine? Ai înnebunit? hîrîi băiatul, ne-înțelegînd ce se petrece.

— Fugi, dacă-ți spun! sîsîi furios Kolea.

Și Vitea o luă la fugă.

— Așa, așa! îi striga Kolea din urmă și, apucînd o piatră, o aruncă după el cu toată puterea, străduindu-se să-l nimerească în spate.

Înțelegînd că Kolea nu glumește, Vitea fugea cît îl țineau picioarele, dar pietrele zburau mereu în urma lui. Deodată, în cale apăru o santinelă. Desfăcîndu-și larg brațele, îl opri pe Vitea:

— Halt, Junge!

Kolea se apropie și el în goană și se agăță de Vitea.

— Dă-mi-o! Dă-mi-o înapoi!...

— Ce-i cu tine, ai înnebunit? Ia-ți pîinea și du-te naibii! se înfurie Vitea și aruncă pîinea jos.

Soldații, nedumeriți, se adunară în jurul lor. Santinela le povesti ce se întîmplase și toți se uitau cu dușmănie la copii. Kolea ridică pîinea, o curăță de pămînt, o vîrî în buzunar, arătînd prin întreaga sa atitudine că pîinea îi aparține lui și că nu are de gînd s-o împartă cu nimeni. Santinela le dădu la amîndoi cîtiva pumni zdraveni, îi împinse dincolo de barieră și le porunci cu strășnicie s-o șteargă cît mai iute.

— Ce-i cu tine, ai înnebunit de-a binelea? strigă din nou Vitea cînd se îndepărtară vreo două sute de metri și nimeni nu mai putea să-i audă. Cît pe aci să mă omori!

— Nu-i nimic, las' că-ți trece pin' te-oi însura! Da' știi unde-i cutia?

— Unde?

— Am aruncat-o în fîn!

Vitea îl privi uluit, scoase un strigăt de uimire și uită pe dată toate jignirile. Istoviți, dar fericiți, ajunseră la dîmb și Kolea povesti amănunțit toate peripețiile. Vitea asculta și se mira cu cîtă dibăcie reușiseră ei să-și îndeplinească misiunea. Chiar și vînătaia de sub ochiul stîng, pe care toți o cercetară cu atenție, i se părea o decorație.

Ghenadi Andreevici îi îmbrățișă bărbătește.

— Vă mulțumesc, băieți! rosti Kolesnik. Sînteți niște adevărați cercetași! Cînd o să ne-ntoarcem în tabără, dau ordin să fiți primiți în detașamentul meu!

Băieții își schimbă din nou hainele. În timp ce Kulikov căra de colo pînă colo îmbrăcămintea, cei din poiană

așteptau cu încordare: a nimerit cutia în fîn sau n-a nimerit? Iar dac-a nimerit, va exploda sau nu?

— Chiar dacă va arde o singură platformă — zise Ghenadi Andreevici — și tot e mare lucru.

— Adevărat — încuviință Kolesnik — dar mie nu-mi vine a crede că acolo e fîn.

— Dar ce poate să fie? întrebă Stremeannoii.

— O să așteptăm și-o să vedem — răspunse Kolesnik în doi peri. Prea sînt egale și uniforme cuburile alea... E foarte suspect! Se uită la ceas: mai erau încă cinci minute.

Ultimele clipe se scurgeau încet. Soarele cobora la orizont: începuse să se însereze.

Kolesnik dădea semne de enervare. Era nerăbdător.

— La naiba! se necăji el. E timpul...

Deodată, în depărtare, se aprinse o luminiță.

— Arde! strigă Ghenadi Andreevici.

Dar luminița se stinse repede. Poate era o lanternă sau poate că vreun soldat își aprinsese țigara cu bricheta.

Se scurseră mai mult de cinci minute peste termenul stabilit. Kolesnik spuse că de fapt ar putea să treacă și zece minute. La urma urmei, la explozibil există un oarecare procent de aproximație.

— Ascultă, Kolea, ești sigur că cutia a nimerit în fîn? întrebă Ghenadi Andreevici, după ce băieții, îmbrăcîndu-și din nou hainele lor, se apropiară de el.

— Sînt sigur — răspunse încet Kolea. Am aruncat întîi două pietre, apoi cutia.

Kolesnik aprindea țigară de la țigară. Fălcile i se mișcau nervos. Nu fuma, ci morfolea capătul țigării. Așa făcea întotdeauna în clipe de încordare.

— Putem pleca. Degeaba ne mai pierdem timpul aici! spuse el. Dar surprinse privirea rugătoare a lui Kolea și se întoarse.

— Bine, să mai așteptăm puțin — rosti cu blîndețe Ghenadi Andreevici. Am așteptat noi altă dată și mai mult...

N-apucă să-și termine vorba, că o flacăra vie luminează totul în jur,

— Arde! strigară Kolea și Vitea.

Flacăra se întinse repede prin fîn, și peste cîteva secunde, toată platforma se prefăcu într-o torță uriașă.

Kolesnik își duse binoclul la ochi.

— Aleargă cu furcile! spuse el, repezit. Împrăstie fînul... S-a aprins și cea de-a doua platformă!... Priviți! Ard și cisternele! Așa, așa! Ce-o fi asta? Poate că nu văd bine? Ia uită-te și dumneata, tovarășe Stremeannoi, ce-i acolo în fîn?

Ghenadi Andreevici luă repede binoclul, se uită și zîmbi satisfăcut:

— Așa furaj, mai zic și eu! Tancuri...

— Da, frate, ai dreptate. Tancuri... — încuviință Kolesnik. Am dezlegat șarada! Pe aceste treizeci de platforme sînt treizeci de tancuri grele... Trebuie să comunicăm imediat la statul major al frontului, ca să trimită bombardierele... Bravo, băieți, bravo vouă, vitejilor! Ați acționat ca niște adevărați partizani! și, plin de veselie, îi cuprinse și-i îmbrățișă cu mîinile lui mari și calde... Și

acum, marș în tabără! Ați obosit, nu? Las' că vă conduce Kulikov.

Cînd flăcăiașii fură aduși în poiană, Kolea și Vitea nu mai erau acolo. Kolesnik îi expediase, ca să nu fie dați în vileag.

— Uite, Sioma, ține o scrisoare — spuse Kolesnik, întinzînd băiatului foaia de hîrtie. Aici scrie că partizanii v-au oprit. Numai despre un singur lucru n-am scris: că tu și cu Vaska ați schimbat vaca. Știu precis că primarul v-a dat o altă vacă.

Speriați, băieții se traseră îndărăt:

— N-am schimbat-o noi!

— Dar cine?

Sioma tăcu, privi în jos și, pînă la urmă, recunoscă:

— Bunicu' a schimbat-o. La noi, oamenii au ascunse vacile colhozului. N-avem cu ce le hrăni, și atunci el mi-a zis: „Uite ce, vaca cea bună o păstrăm pentru colhoz, iar pe cea costelivă, las' s-o mănînce nemții”...

— Spune-i lui bunică-tu — se oțări Kolesnikov, amenințîndu-l sever cu degetul — să nu mai facă asemenea prostii. E bine că de data asta vina nu cade asupra voastră, pentru că, altfel, i-ar fi arătat lui primarul...

Băieții plecară, ascunzînd cu grijă scrisoarea către primar, iar cei din detașament porniră spre tabără.

DIN NOU T-A-87

În ziua aceea, Kurt Meyer plecase din oraș când se întunecase. În ultimul timp avusese foarte multe neplăceri. Incendierea eșalonului s-a dovedit a fi un lucru mult mai serios decît s-ar fi putut crede. Era vorba nu numai de faptul că tancurile fuseseră descoperite — tancuri care aveau destinația Voronej, într-un punct cu totul secret — dar și de faptul că la scurt timp după incendiul acela nenorocit, ale cărui cauze rămăseseră încă necunoscute, deasupra gării începuse să se învîrtească o escadrilă de bombardiere grele. Bombardamentul fusese atît de puternic, încît de aproape o săptămînă se lucra la refacerea căii ferate și încă nu se știa când va fi gata. O altă escadrilă ajunsese din urmă eșaloanele care plecaseră în grabă din gară: dezastrul era mare. A fost nevoie să se trimită douăzeci de tancuri în spatele frontului, pentru reparații capitale.

Bineînțeles că, în mod formal, Meyer n-avea nici o legătură cu cele întîmplate — calea ferată nefiind în subordinele lui — dar din rapoartele comanda- turii căii ferate s-a aflat că, înainte de incendiu, cu o oră, în gară au fost niște băieți

care, după cum s-a constatat ulterior, s-au dat drept alții. Probabil că ei puseseră focul. Trebuia să fii de o șiretenie diabolică, să poți incendia un eșalon păzit de un batalion întreg de soldați!

Și totuși, cea mai mare încurcătură consta în faptul că, după cum susținea Blinov, trenul a fost incendiat de ilegalistii care plecaseră din oraș și se alăturaseră partizanilor.

Meyer opri mașina la locul obișnuit, în spatele bolovanilor, și, strecurându-se printre cei doi pereți prăbușiți unul peste altul, ajunse repede la ușa ce dădea în subsol. După anumite indicii pe care le cunoștea numai el, văzu că era așteptat, și asta îl liniști. T-A-87 este un agent de profesie și e o adevărată plăcere să lucrezi cu el. Este întotdeauna punctual și, ce-i mai important, are o minte extraordinar de ageră și ingenioasă. Se felicita în sinea lui că reușise să păstreze bine secretul în legătură cu acest agent. În nici una din cartotecile gestapoului, în afară de cea de la Berlin, nu figura numele lui adevărat; nimeni n-o să-i poată cere ca omul acesta să primească alte misiuni.

Coborînd pe scara întunecoasă, Meyer își aprinse de două ori lanterna. Jos, cineva tuși încetișor.

— Ești aici? întrebă Meyer.

— Da, am venit de un sfert de oră — îi răspunse o voce groasă și cunoscută. Te sfătuiesc, Kurt, să nu aprinzi lumina. Mi se pare că între dărîmături s-a ascuns cineva...

L-ai văzut dumneata? întrebă Meyer și se opri încordat.

— Am auzit pași.

Meyer și T-A-87 se găseau unul în fața celuilalt. T-A-87 vorbea nemțește cu accent străin, rostind moale consoanele. Judecînd după glas, se vedea că nu se simte la largul lui în acest subsol.

— Nu prea cred că cel care ne urmărește ar fi putut observa unde anume am intrat — spuse Meyer. Ușa de la subsol nu se vede de afară. Iar dacă apare aici, eu cred că un singur glonț îi ajunge...

— Dumneata, Kurt, iei lucrurile prea ușor — vorbi T-A-87. Întîlnindu-mă cu dumneata, risc foarte mult.

— Și-atunci ce trebuie să fac, după părerea du-mitale? întrebă Meyer, ridicînd glasul. Să caut eu însumi printre dărîmături?

— Nu, Kurt. Dumneata trebuie să pleci cît mai repede... Nu trebuie să mai zăbovești nici un minut...

— Dar dumneata?

— Eu voi fi nevoit să aștept pînă cînd se va întuneca bine. Trebuie să mă conving dacă s-a strecurat cineva.

— La dracu'! ocărî Meyer. Să schimbăm măcar două vorbe! Sînt hărțuit din toate părțile. Parcă n-am destule treburi în oraș! Mi-au impus să mă ocup și de raionul fortificat.

— Nu-l mînia pe Dumnezeu, Kurt... Înseamnă că te bucuri de încredere!

— Încrederea aceasta mă costă prea scump! Acum, în afară de ilegaliști, mi s-au adăugat și partizanii.

— În prezent, totul este adunat într-un singur ghem și firele duc spre un singur loc — observă T-A-87.

— Unde?

— Acolo unde i-ai trimis pe cei doi.

— Dar soarta lor...

— Știu. Au fost omorâți!

Meyer tăcu.

— Păcat totuși că ne-am grăbit să-i împușcăm pe bătrînii ăia! spuse el. Știau multe...

— Da, dar mă cunoșteau și pe mine — îi răspunse T-A-87. Nu, Kurt, tot n-ai fi aflat nimic de la ei. Sfatul pe care ți-l dau este să suprimi partizanii prin foame, și atunci o să poți lupta mai ușor cu ilegaliștii.

Deodată amuțiră amîndoi. Sus se auzi un zgomot și foșnete suspecte.

Meyer puse mîna pe pistol.

— Ce-o fi?

— Sînt șobolanii — rîse încetișor T-A-87. Sînt puzderie pe aici. Tare mi-e teamă că pînă la noapte îmi mănîncă nasul.

Pipăind cu mîna împrejur, Meyer urcă cîteva trepte și se împiedică!

— Mare porcărie! Aici poți să-ți rupi gîtul!

— Mergi cu grijă!

— Supraveghează fereastra mea — spuse Meyer, ajungînd pe treapta de sus — curînd o să am nevoie de dumneata.

— Bine... — se auzi de jos. Deschide ușa încet. Vezi dacă nu-i cineva în spatele ei!

În bezna din subsol licări o fișie îngustă de lumină, care străbătu prin crăpătură. Strîngînd pistolul, Meyer se furișă spre ușă și ascultă. Era liniște, întredeschise încetișor ușa. În lumina amurgului se vedeau zidurile și mormanele de pietre. Meyer privi cu

încordare, cercetîndu-le pe rînd. Nu, nu era nimic suspect. Trecu pragul, continuînd să strîngă pistolul. Nimeni! Trăgînd adînc în piept aerul proaspăt, îşi veni treptat în fire.

Băgă pistolul în toc şi porni spre maşină pe cărarea cunoscută, cu mersul unui om bătrîn şi obosit. Deschise portiera, se aplecă vrînd să se așeze la volan şi deodată faţa i se schimonosi de spaimă. Scoase un ţipăt şi se dădu înapoi: în maşină şedea Blinov şi-l privea printre pleoapele întredeschise.

— Bună seara, domnule Meyer — îl salută el cu amabilitate. Iartă-mă, te rog, că, fără să fiu invitat, am intrat în maşina dumitale. Am venit aici să cercetez ceva şi... poftim ce întîlnire fericită! M-am gîndit că n-o să refuzi să mă duci şi pe mine în oraş.

— Dar bineînţeles că te duc! spuse Meyer, stă- pînindu-şi cu greu nervii. Ai însă o metodă foarte ciudată de a speria oamenii! Parc-ai fi făcut un post de pîndă din maşina mea.

— Am vrut să-ţi fac o surpriză. Plăcută, nu?...

Ce gînd l-o fi adus oare aici pe Blinov? Meyer nu se hotăra să-i pună această întrebare, fiindcă ar fi trebuit să-i explice pentru ce venise el însuşi aici. Aşa că îşi făcea de lucru cu schimbătorul de viteză. Cînd scoase maşina la drum, Blinov întrerupse tăcerea:

— Ce zici, se mai poate reface aici ceva? întrebă el. Trebuie să depozităm pentru armată trei sute de tone de grîu, căci grîul putrezeşte în magazie şi

se mai și fură din el. Bine-ar fi dac-am putea reface măcar o parte a silozului.

— Da, n-ar fi rău — mormăi Meyer, privindu-l cu coada ochiului pe Blinov.

Acesta se uita calm înainte. „Se prefăce — se gîndi Meyer — sau, într-adevăr, e o întîlnire întîm- plătoare. Mai știi?”...

— De altfel, și eu am venit să fac unele cercetări — zise el, în sfîrșit. Mi s-a spus că pe aici a fost cîndva o centrală electrică și m-am gîndit că poate s-au mai păstrat niscai motoare. Le-aș trimite bucuros în raionul fortificat. Și fiindcă veni vorba, Ilia Ilici, cum mai stai cu listele?

— Le-am întocmit.

— Cîți oameni ai?

— Aproape șapte sute.

— Cam puțini. Țștia de la „Todt” ne cer o mie.

— Nu, imposibil — răspunse Blinov, clătinînd din cap cu îndărătnicie — am mai primit un ordin prin care ni se cer încă două sute de oameni care, peste o săptămîină, trebuie să fie la Franckfurt pe Main...

— Oare ce gîndesc cei de la Berlin? făcu Meyer, ridicînd nemulțumit din umeri. Ne iau toți oamenii, și după aceea tot noi o să fim vinovați!... Dar eșalonul cu armătura? A sosit?

— Da, azi-dimineață Schwarzkopf l-a trimis la destinație. Douăzeci de vagoane de ciment și douăzeci și cinci de vagoane cu carcase de oțel. Sînt așteptate încă trei vagoane.

— Cine descarcă?

— Localnicii.

— Batalionul de pază a și început să amenajeze lagărul — spuse Meyer. De îndată ce vom fi înștiințați că oamenii pot fi primiți acolo, vom începe imediat transportarea lor.

— V-ați hotărât cu ce-o să-i transportați?

— Cu mașinile — rosti ferm Meyer. Numai cu mașinile. Operația este calculată să se efectueze în două serii.

Făcînd serpentine bruște, drumul se apropie de oraș. Santinele, cercetînd mașina și pasagerii, îl recunoscîră pe Meyer și se dădură în lături. Mașina începu să se strecoare pe străzile înguste, îndrep- tîndu-se spre centru.

Meyer tăcea, gîndindu-se la ale lui. Blinov se lipi de portieră, urmărind cum se mișcă acul vitezometrului. Primarul nu știa să șofeze și de aceea avea un deosebit respect pentru cei care țineau volanul în mînă.

Deodată Meyer micșoră viteza și se întoarse spre Blinov:

— Vreau să-ți spun cîteva cuvinte, Ilia Ilici.

Pe fața lui Blinov apăru un zîmbet mios.

— Mi se pare că am toate motivele să fiu prieten cu dumneata, dragă domnule primar! spuse Meyer.

— Incontestabil — răspunse Blinov. Nici nu pot să-mi închipui altfel de relații între noi.

— Vreau să fiu foarte sincer — continuă Meyer, făcîndu-se că n-a auzit cuvintele primarului. Dumneata ai legături solide la Berlin și n-aș dori să apelezi prea des la ele.

Blinov îl privi uimit:

— La ce te referi, dragă Meyer?

— Hai, nu te mai prefacă! Comandantul întoarse brusc mașina, ca să nu se ciocnească cu un camion mare, încărcat cu lăzi. Blinov fu trântit de portieră și se apucă de clanță. Țin-te bine! îi spuse Meyer cu răutate. Uneori, la cotituri bruște, te poate arunca și afară!... Apoi readuse mașina la poziție normală. Așadar, domnule Blinov, discuția noastră nu va avea loc dacă te vei comporta ca un diplomat. Eu sînt adeptul jocului cinstit, dar știu să joc și cu trișorii...

Blinov roși puternic.

— Și care este jocul pe care îl joci acum, domnule Meyer? întrebă Blinov, neputîndu-și stăpîni enervarea.

— Ți-am mai spus, vreau să vorbim cinstit.

— Te-ascult!

— Am să fiu scurt. Am făcut o greșeală că m-am băgat în muzeul dumitale. Trebuie să recunosc însă că unele tablouri mi-au plăcut. Ca și dumitale, de altfel... — și îl privi cu șiretenie pe primar — dar sînt gata să nu manifest nici un fel de interes față de ele.

— Condițiile? întrebă scurt Blinov.

— Sînt foarte simple. Vei înceta să te mai interesezi de treburile mele. Vei înceta să mai faci jocul organizației ilegale. Toate astea sînt, de alt-fel, și în interesul dumitale. Mai știi? S-ar putea să ne rupem amîndoi gîtul. Haide mai bine să lucrăm împreună!

— Am să mă mai gîndesc, Meyer! răspunse serios Blinov.

Meyer se uită în oglinda prinsă de parbriz, în care se reflecta partea de

sus a feței primarului: sprâncenele încruntate, ochii întunecați...

— Dacă te hotărăști să accepți condițiile mele — spuse Meyer, frînând în fața primăriei — vino deseară pe la mine, am un coniac grozav!...

Blinov dădu tăcut din cap și coborî. Meyer accelerează și mașina porni în goană mai departe.

UN MARȘ ANEVOIOS

Da. T-A-87 era bine informat: rezervele de pîine ale partizanilor erau într-adevăr pe sfîrșite. Kolesnik și Ghenadi Andreevici se gîndiră multă vreme cum să rezolve problema. În satele din apropiere nu mai puteau face rost de pîine. În ultimul timp nu reușiseră să captureze nici un tren regimentar. Peste trei-patru zile vor fi nevoiți să micșoreze rația, și așa destul de redusă.

În sfîrșit, statul major luă hotărîrea să trimită un grup de partizani după pîine. Kolesnik insistă ca, în drum, detașamentul să treacă prin satul Strijevți și să se răfuiască negreșit cu primarul trădător. Se putea întîmpla ca, speriindu-se, primarul să le dea el însuși grîul ascuns. Ghenadi Andreevici voia să treacă pe la bătrînul Haritonov. Și această propunere fu acceptată. Misiunea principală fusese bine gîndită și pregătită cu deosebită grijă. Grupul care urma să acționeze trebuia să atace depozitul cu făină din apropierea morii și să ia de acolo atîta cît vor putea să încarce în căruța la care erau înhămați doi cai.

S-a hotărît ca din grupul respectiv să facă parte vreo cincisprezece oameni, sub comanda lui Stre- meannoî. În mod tacit, Ghenadi Andreevici îl acceptase pe Kolesnik drept conducător și îndeplinea fără crîcnire toate indicațiile acestuia. Îi plăcea ca misiunile să fie date și formulate cu precizie, iar felul cum vor fi rezolvate depindea numai de el. Kolesnik îi acordase toată încrederea.

Bucuros că primise instrucțiuni pentru o misiune importantă și de sine stătătoare, Ghenadi Andreevici desfășură, în Organizarea ei, acea agitație care nu-i plăcea de loc atunci cînd o observa la alții. I se părea că partizanii se mișcă prea încet, caii nu sînt bine aleși — unul e prea înalt, altu-i prea slab și deci le va fi greu să tragă împreună la căruță — că au prea puține arme...

Cunoștea bine toate căile de acces spre sat și spre moară și cunoștea foarte bine și locul unde se afla depozitul, dar în problemele militare nu era chiar atît de priceput. Kolesnik își dăduse seama de acest lucru. Chemă în bordeiul său pe partizantul acela pe care îl ocăra mai mult decît pe toți ceilalți, și tocmai de aceea îl prețuia mai mult decît pe toți ceilalți — pe Feodor Kulikov — și-i ordonă să stea tot timpul în preajma comandantului grupului și să-l sfătuiască la nevoie.

Primul lucru pe care l-a făcut Kulikov a fost că și-a ales zece flăcăi de nădejde cu care fusese de multe ori împreună în misiuni periculoase. Cînd îi rîndui în poiană, în fața bordeiului comandantului, Ghenadi Andreevici

înțelese dintr-o privire că toți sînt oameni verificați și cu experiență.

Spre uimirea lui, observă în flancul stîng două chipuri cunoscute... Înarmați cu automate, Kolea și Vitea stăteau unul lîngă altul, străduindu-se din toate puterile să aibă aerul acela indiferent, pe care, socoteau ei, trebuie să-l aibă partizanii încercați atunci cînd pleacă în misiuni primejdioase.

— Da' voi, băieți, încotro? întrebă aspru Stre- meannoî, apropiindu-se de ei. Ce căutați aici?

Băieții se fîstîciră și lăsară ochii în pămînt; Kolea dădu să spună ceva, dar Kulikov i-o luă înainte:

— Eu i-am pus, tovarășe comandant — raportă el. Din ordinul lui Kolesnik trebuie să avem doi agenți de legătură.

— Ei bine, atunci lasă-i să meargă în eșalonul doi...

Kulikov zîmbi. „Se vede cît colo — își zise el — că omul nostru a studiat tactica la lada cu nisip.

Nu-i nimica, o să mai lupte și o să înțeleagă el cîte „eșaloane” sînt în lupta de partizani”...

Privi cu duioșie băieții și nu-și putu stăpîni emoția. Kolea și Vitea stăteau drepti ca niște luptători încercați, cu căciulile date pe ceafă. În mîinile lor, automatele păreau uimitor de mari.

După ce dăduseră foc eșalonului cu tancuri și fuseseră primiți în detașament, atitudinea partizanilor față de ei se schimbase. E adevărat că apariția lor în pădure păruse multora ciudată. La ce bun să cari aici niște băieți și o fetiță cu codițe? Și fără ei, sînt destule griji și greutateți. Acum,

tuturor le era limpede că băieții aceștia sînt curajoși și pot să le fie de folos. Nu se vor pierde niciodată, nu știau ce-i frica. Și față de Maia — care nu se evidențiasse în mod deosebit — partizanii începură să se poarte cu mai multă căldură și atenție. În ajutorul pe care-l dădea felcerul la îngrijirea răniților, fata punea mult suflet. Tot ea spăla tifoanele și făcea curățenie în bordeiul sanitar. În afară de toate acestea, o parte din aureola de glorie a băieților trecuse și asupra ei.

Kolea se gîndea mereu la tatăl său. Își închipuia că va pătrunde printr-un șiretlic în lagărul de prizonieri, se va întîlni cu el și-l va salva. În capul lui clocoteau zeci de planuri, pe care le împărtășea lui Vitea, însă acesta nu era de acord cu nici unul.

Și Vitea se maturizase parcă în ultimele zile. Vî- nătaia de sub ochiul stîng amintea de întîmplarea petrecută nu demult, și Vitea o considera drept o mărturie evidentă și eroică a participării sale la misiunea aceea grea. Îi părea chiar rău că vî- nătaia pălește treptat...

Băieții îi povestiră Maiei de nenumărate ori, și de fiecare dată cu amănunte tot mai noi, istoria misiunii lor. Pînă la urmă, ea se duse la Miheev și îi ceru cu insistență să fie trecută la cercetare. Felcerul o ascultă cu răbdare, oftă din greu, apoi îi puse în mîna o grămadă de tifoane și-i porunci să le spele imediat. „Și să-ți scoți din cap prostiile astea! adăugă el, bombănind. Îți ajunge treaba care-o ai aici!”

Băieții îl iubeau mult pe Ghenadi Andreevici și aveau o încredere nemărginită în el, dar pentru ei el rămăsese totuși profesorul lor, pe cînd tînărul partizan Kulikov devenise dintr-o dată tovarășul lor. Se purta cu ei de la egal la egal. Era un flăcău curajos și ingenios. În timp ce mergeau spre gară, calul pe care călărea Kolea făcuse un pas greșit, se zvîrlise în lături, părăsise cărarea și nimerise cu burta într-o mlaștină. Kolea se speriasse grozav și se apucase cu amîndouă mîinile de coama bidiviului, neștiind ce să facă. Feodor sărise repede jos și, cu un topor ascuțit ce-i atîrna la brîu, tăiasse cîteva crengi subțiri și le aruncase sub picioarele animalului, care, bătînd din copite, căuta în zadar un sprijin. Cu ajutorul pe care i-l dăduse în grabă, Fedea salvase și calul, și viața băiatului. Proptindu-se cu picioarele de crengi, calul reușise să se cațăre pe cărare.

În urma acestei întîmplări, Kolea se atașă foarte mult de salvatorul său.

Pe copii îi atrăgea la Feodor Kulikov forța lui și faptul că întotdeauna era gata să facă orice și izbutea să ducă la bun sfîrșit cele mai grele misiuni. Le plăcea și cum umbla tînărul partizan. Era iute de picior și trăgea tot timpul dintr-o țigară groasă, răsucită de el. Niciodată nu-l vedeai abătut. Fedea Kulikov împlinise nu demult douăzeci de ani. La Belgorod îi rămăseseră doi frățiori, de soarta cărora nu știa nimic. Taică-su dispăruse fără urmă, iar maică-sa fusese omorîtă de un glonț rătăcit, tras de un polițai; acesta, urmărind un om pe stradă, începuse să tragă la

întîmplare și o nimerise pe mama lui Feodor...

Toată duioșia nesecată pe care Fedea o purta în inimă o revărsă asupra lui Kolea și Vitea. Și băieții aceștia își pierduseră toate rudele și rămăseseră singuri pe lume...

Cînd s-a aflat că băieții vor însoți grupul care pleacă după făină, Feodor făcu rost de două auto-mate de captură și începu să-i învețe pe cei doi să tragă. Dar cînd Kolea apăsă prima oară pe trăgaci, automatul începu să tremure în mîinile lui, cuprins parcă de un acces de furie. Băiatul trăgea un glonț după altul într-o buturugă înnegrită de vreme și tresărea. Văzuse de multe ori cum trag alții, acum însă trăia o senzație nouă și foarte puternică. Automatul greu, a cărui curea lată îi tăia umărul, se supunea voinței iui. Și Vitea învătă să tragă, dar asupra lui acest lucru n-a produs o impresie prea puternică. Poate din cauză că trăgea în gol și nu vedea încotro zboară gloanțele.

Grupul pleacă pe la prînz.

...Paisprezece partizani, înarmați cu automate și puști, doi agenți de legătură și comandantul lor. În total — șaptesprezece oameni. În urma lor venea o căruță cu un vizitiu. Ghenadi Andreevici, încins în curele, ținea în mîini un automat. Înainte de a pleca, chiar în clipa cînd grupul de partizani se alina în fața bordeiului unde se afla instalat statul major, Maia se apropie în fugă și-i strecură lui Kolea și lui Vitea niște pachete cu pansament.

— Drum bun! Să vă-ntoarceți sănătoși! șopti ea.

Kolesnik le ură și el drum bun și strînse voinicește mîna lui Ghenadi Andreevici. Cu glas sugrumat de emoție, acesta comandă: „La drea-apta!... Înainte-e-e, marș!” Și grupul porni.

Din tabără ieșiră în formație, dar cînd ajunseră la poteca din pădure, se înșirară unul în spatele celuilalt. Un grup mic de trei mergea înainte, sub comanda lui Fedea. În cazul unei ciocniri neașteptate cu inamicul, avangarda va fi prima atacată.

Băieții mergeau în grupul din spate. În adîncul sufletului său, Ghenadi Andreevici era nemulțumit că băieții se află împreună cu el. Ar fi putut să se descurce foarte bine și fără ei. Au îndeplinit o misiune și le ajunge. Nu era cazul să-și facă un obicei din participarea la operațiuni. Se hotărî ca la întoarcerea în tabără să discute cu Kolesnik chestiunea aceasta.

Partizanii urmau să traverseze o șosea foarte bine păzită. Zi și noapte treceau pe acolo camioane cu soldați, transportoare blindate și chiar autoblindate. Deseori, fasciștii trăgeau asupra pădurii, ca să bage frica în partizani, în eventualitatea că aceștia s-ar fi aflat prin apropiere.

Kolea și Vitea obosiseră, dar se străduiau să nu arate. Nu aruncară nici o privire spre căruță. Strîn- gînd ca de obicei hăturile între genunchi, căruțașul fuma alene. Din cînd în cînd, roțile căruței se împotmoleau și atunci toți săreau să scoată căruța din mlaștină.

Kolea rămase puțin în urmă, lăsîndu-l în mod vădit pe Vitea să i-o ia înainte. Nu voia ca vreunui dintre partizani să

observe cît sînt de obosiți, Nu-l scăpa pe Vitea din ochi, căci nu știa ce-i poate da în gînd băiatului. Dacă începe să se vaite? Dar Vitea, simțind parcă neîncrederea prietenului său, se străduia să pășească voinicește, strîngînd cu putere la piept automatul.

Soarele rece de toamnă se ridicase deasupra pădurii, aruncîndu-și razele peste copacii desfrunziți. Plopii și mestecenii își pierduseră frunzele. Numai verdele întunecat al brazilor nu suferise din pricina frigului. Liniștea pădurii care se pregătea de iarnă avea un farmec trist...

Cînd ieșiră din mlaștini, începură să înainteze mai încet. Kolea continua să meargă în spatele lui Vitea, care de-abia își mai tîra picioarele, împiedicîndu-se la tot pasul. Fața lui rotundă era nădușită și din cînd în cînd se uita în urmă, la Kolea, cerîndu-i parcă sprijin.

— Hai că-ți duc eu automatul — îi propuse Kolea încet, ca să nu fie auzit.

Dar Vitea cunoștea legile aspre ale războiului.

— Arma nu se dă! rosti el cu un aer grav și porni hotărît înainte.

— Ei, băieți! le strigă vizitiul Egorov. Hai urcați, vă duc eu cu căruța!

Partizanii izbucniră în rîs;

— Urcați-vă, băieți, se plictisește bietul om că n-are cu cine sta de vorbă!

Vitea îl privi nehotărît pe Kolea, se apucă de loitre și se prăvăli stîngaci în căruță. După el sări și Kolea. El ar mai fi putut merge pe jos, dar nu voia ca Vitea să pară mai slab.

— Ei, vulturilor, tot timpul se vorbește despre voi; sînteți niște băieți tare curajoși — începu Egorov, căruia îi mersese vestea că nu-i stă gura o clipă. În ce mă privește, eu numai pe cei viteji îi respect. Ceilalți n-au ce căuta la noi. Să știți de la mine, băieți, că lașul este cel mai mare dintre ticăloși. La noi, la uzină, era un magaziner, unul Mitreaev. Lucra împreună cu mine... Ce mai discursuri îi plăcea să țină! Măiculiță! Cel mai prima orator! Fusesse ales în comitetul de întreprindere, și cum se ținea pe undeva vreo conferință, hop și el! Era delegatul nostru... Ce mai!... Iar cînd a început războiul, unde credeți voi c-a dispărut oratorul nostru? Unde? Cum? Ce? Hm! A intrat ca polițai! Să-și scape și el pielea. Deh! Ce să-i faci... Da' las' că vine ea vremea, și ajung eu pîn' la el... Ridicînd hățurile, plesni calul care o luase la stînga: Ho, ho, fii cuminte!...

Roțile scîrțiau alene, căruța se hurduca încet peste hîrtoapele drumului, și în toate astea sălăș-luia ceva foarte pașnic. Dacă n-ar fi fost automatele, ai fi putut crede că oamenii aceștia sînt niște țărani care se întorc la casele lor, după o zi de muncă...

Deodată, din depărtare, se auzi ordinul lui Chennadi Andreevici:

— Sta-ai!

Partizanii se opriră. Egorov trase de hățuri.

— Ptrrru! Am ajuns! Ce-o fi acolo? întrebă el pe cel din față.

— Șoseaua! îi răspunse un glas înăbușit.

— Ei, poftim, ne-am proțăpit aici! bombăni nemulțumit Egorov. Acum o să le trebuiască o zi întreagă să se hotărască cum să facă un pas și jumătate. Din mers trebuia s-o trecem! În fugă! înainte, și gata!

Coborî din căruță și umblă posomorît în jurul ei. Băieții îi împărtășau necazul.

— O să stăm aici atîta, pînă cînd or să vină polițaii! îl susținu Kolea.

— O să stăm mult și bine! Ehei! și Egorov scupă de ciudă. Cu așa comandanți!...

— Știi, de Ghenadi Andreevici te rog să nu te-atingi! zise Kolea, serios ca un om mare.

— Da' ce are el atît de deosebit, mă rog, că n-am voie să m-ating de el? și Egorov se apropie de căruță. Ia fă bine și nu-mi închide tu mie gura! În fața mea nu ești decît un mucos!

Kolea se supără.

— Nici nu vreau să mai stau de vorbă cu un prost ca tine! se stropși el și sări din căruță. Haide, Vitea!

— Ei, voi! le strigă Egorov din urmă. Să nu dea dracu' să-ndrăzniți cumva să v-apropiați de căruță, că v-arăt eu vouă, împielitaților!

— N-ai decît! îi strigă Vitea și se întoarce sco- țîndu-i limba.

Ghenadi Andreevici și Fedea se pitiseră în tufișurile aflate la marginea drumului. Pe șosea treceau mereu mașini. Unele erau încărcate cu muniții, altele transportau soldați, și la fiecare cinci-zece minute goneau pe motocicletă S.S.-iști înarmați cu mitraliere.

— Da, e o treabă foarte grea — spuse Ghenadi Andreevici, petrecînd cu privirea încordată doi motocicliști cu căști de oțel.

Îndată ce dispărură la cotitura șoselei, în întîm- pinarea lor ieși o mașină plină cu soldați.

— Fedea, vom fi nevoiți să așteptăm căderea nopții.

În aceste cîteva ceasuri, Ghenadi Andreevici se convinsese că tînărul partizan are multă experiență și este foarte prevăzător; se obișnuise cu viața de partizan și pădurea devenise elementul în care se simțea la largul lui. Dacă n-ar fi răspuns decît de el însuși, cu siguranță că hiteriștilor le-ar fi lipsit la numărătoare cîtiva motocicliști. Dar își dădea seama că lucrul principal este îndeplinirea misiunii: cu orice chip trebuia să facă rost de făină. El nu are voie și nu trebuie să riște.

— Bineînțeles, aici putem sta pînă noaptea tîr- ziu — întări Fedea, privind cu un ochi atent de cercetaș drumul — dar cînd oare vom reuși să ajungem în sat? Dimineața, mai devreme în nici un caz. Și acolo va trebui să stăm și să așteptăm din nou căderea nopții. Doar n-o să intrăm în sat pe lumină. O să pierdem o zi și o noapte.

— Și-atunci ce propui?

— Haide să ne-mpărțim în două grupe și să trecem în goană drumul prin două puncte. Dacă una din grupe va fi descoperită, va primi lupta, iar cealaltă va merge mai departe.

— Să ne părăsim tovarășii? se-ncruntă Ghenadi Andreevici.

— De ce să-i părăsim? Grupul se va retrage în pădure, căci acolo hitleriștilor le e teamă să-și bage nasul, iar noi, pe drum ocolit, vom face joncțiunea cu ei.

— Dar asta n-o să ne facă să întârziem?

— Poate că o să întârziem, poate nu — răspunse evaziv Fedea.

— Și căruța? Doar n-o poți vîrî în buzunar. Căruța se vede de departe!

Fedea cercetă cu atenție pădurea care se înălța ca un zid de cealaltă parte a drumului. Da, cu siguranță că n-o să poată trece pe aici, pentru că se va încurca în tufișurile din marginea șoselei. Trebuie să găsească o potecă, fie ea cît de îngustă. Ținea minte că la vreo două sute de metri mai la stînga era un drum de pădure. Ce-i drept, drumeagul acesta e năpădit de brădet și nu va fi lesne de mers pe- acolo, dar va fi mai puțin riscant decît să caute noaptea alt drum. Ghenadi Andreevici acceptă propunerea. Se afundară în pădure și în curînd se apropiam din nou de șosea, în locul unde, după părerea lui Kulikov, le-ar fi fost mai ușor s-o traverseze. De cealaltă parte a șoselei se deschidea un drum îngust de țară.

— Permiteți ca, împreună cu una din grupe, să trec pe aici — spuse Fedea — iar dumneavoastră, cu cealaltă grupă, treceți pe la cotitura drumului. În felul acesta nu vom fi văzuți decît dintr-o singură parte. O să trecem în aceeași timp, semnalul va fi cîntecul cucului. Și Fedea cîntă de trei ori: Cucu! Cucu! Cucu!

— Cînți cu multă măiestrie, parcă ai fi cuc adevărat! zîmbi Ghenadie

Andreevici. Dar vezi, fii atent, toamna cucii nu prea cîntă... Ei bine, atunci ne-am înțeles. Ia căruța și cinci oameni cu tine, iar cu ceilalți am să merg eu. Ne întîlnim, uite colo, unde drumul se pierde în adîncul pădurii.

— Băieții îi iau cu mine.

— Bine. Dar bagă de seamă, ai grijă de ei... — spuse Ghenadi Andreevici.

Nimeni nu se gîndea în clipa aceea că hotărîrea luată va avea consecințe atît de importante pentru cele ce aveau să se petreacă în prima jumătate de oră care urmă.

Grupele se despărțiră. Fedea își opri oamenii lui în tufișuri, le ordonă să se mascheze, mai ales să acopere căruța cu ramuri. Dar cu deosebită grijă...

Ca un făcut, pe șosea începu să se scurgă o coloană nesfîrșită de camioane încărcate cu lăzi pline cu obuze și mine. Fedea numără pînă la 47, apoi le pierdu șirul. Fără îndoială că undeva se pregătea o operație. În urma camioanelor trecură tancurile.

Fedea privea cu încordare fiecare punct negru de pe șoseaua care unduia peste dîmburi ca un șarpe. Cîteva minute însă, șoseaua rămase liberă. Părea că sosise timpul să acționeze, dar mai așteaptă puțin, și această întîrziere salvă detașamentul de la o primejdie foarte mare.

Pe neașteptate, din spatele unui bolovan aflat la vreo trei sute de metri de locul unde se ascunsese Fedea, se ivi un motociclist din trupele S.S., care își întinse brațele în lături spre a-și mai dezmoști spinarea. Stătu ce stătu și intră iar în tufiș, apoi reapăru cu

motocicleta, care avea în față o mitralieră, în urma lui ieșiră din tufișuri încă trei motocicliști. Probabil că făcuseră un popas. Tuspătru își scoaseră motocicletele la drum, discutară îndelung, dînd cu însuflețire din mîini, apoi își luară rămas bun și porniră doi cîte doi în direcții opuse. Cînd zgomotul motocicletelor se pierdu în depărtare, Fedea se tîrî pe brînci pînă la marginea șoselei, ca să cerceteze mai atent. În depărtare se zăreau, coborînd și urcînd pe drum, două puncte întunecate. În sfîrșit, motocicliștii se mistuiră în depărtări.

Fedea privea norii întunecați și grei ce se tîrau jos, deasupra pădurii. El nu-și dădea seama că norii aceștia acopereau cerul și că din cauza lor toate culorile din jur se mohorau... Pînă atunci se părea că vara este în toiul ei. Dintr-o dată însă sosise toamna. O toamnă prematură... Așa i se întîmplă și omului: luptă îndărătnic cu bătrînețea, și deodată, într-o bună dimineată, vede limpede că lupta cu anii este zadarnică...

Fedea era foarte tînăr și încă nu se gîndea că va avea vreodată părul cărunt. Dar chiar și el, văzînd ramurile lăsate, frunzele veștede, care numai din depărtare păreau frumoase, privind zarea tristă și cenușie, pătată cu verzele brazilor, încercă un sentiment sfîșietor care făcu să i se strîngă inima de tristețe...

Iubea pădurea, se obișnuise cu ea, îi știa potecile, cunoștea obiceiurile păsărilor, putea să deslușească toate zgomotele ei... Noaptea tîrziu se stre-

cura prin desișuri, găsind instinctiv drumul cel bun. Pădurea îl apăra... Fiecare copac era o cazemată cu blindajul mobil... Iar acum, pădurea obosise parcă și stătea abătută. „Vine iarna — se gîndi Fedea — și-o să ne fie greu; urma de pe zăpadă n-o poți șterge”...

Șoseaua era pustie. Nu mai aveau timp de pierdut...

...Cucul cîntă de trei ori și în tufișuri răsună pocnetul unui-bici; se auziră glasuri surde, apoi o înjurătură. Prin dreptul lui Fedea trecu ca o săgeată căruța, pe care se hurduca silueta firavă a lui Egorov. Într-o clipă dispăru ca o nălucă în dosul copacilor.

— Cîte unul!... Cîte unul!... comandă Fedea.

Părea că e simplu să traversezi șoseaua, dar cîta stăpînire și cîta încordare cerea acest lucru!

Privind în dreapta, Fedea tresări și se ascunse în dosul unui copac.

— Culcat! strigă el. Căruța la o parte!

Nimeni nu știa despre ce e vorba și din ce direcție vine primejdia. Pînă să ajungă la șosea, unii se trîntiră la pămînt, alții se ascunseră pe după copaci. Egorov chiui atît de tare, încît caii îl purtară în goană, împreună cu căruța cu tot, chiar în desișul tufișurilor. Kolea și Vitea se aruncară în șanț, iar Fedea rămase în picioare, ascuns după un copac și privind încordat șoseaua.

Nu trecu mai mult de un minut și se auzi zgomotul crescînd al motoarelor; din ascunzătoarea lor Kolea și Vitea văzură o coloană lungă de camioane care apăru de după cotul drumului.

În camionul din față, stînd cîte patru în rînd, cu căștile trase pe ochi, se aflau soldați hitleriști înarmați. În celelalte camioane erau bărbați îmbrăcați ca vai de ei: unii cu scurte vătuite sau mantale vechi, alții numai în bluze militare. Pe margini, escortînd coloana, goneau motocicliști.

Dintr-o singură privire îți dădeai seama că în camioane se aflau prizonieri. De bună seamă că erau transportați în raionul unde se făceau fortificații.

Ascuns după un tufiș, Ghenadi Andreevici numără camioanele. Erau treizeci și două. În ele se aflau cel puțin patru sute de oameni. Probabil că ăsta nu era primul transport.

Evenimentele îl depășeau. Trebuia să comunice fără întîrziere la tabăra de partizani că Meyer a și început transportarea prizonierilor. În timpul acesta, Kolea și Vitea priveau cu atenție camioanele care treceau prin dreptul lor.

— Tata! strigă deodată Kolea și își înfipse mîinile în pămînt.

— Cine? întrebă Vitea, uluit.

— L-au dus și pe tata! Uite, în mașina aceea!

Vitea privi cu atenție. Deasupra oblonului lung și verde al mașinii se vedeau capetele oamenilor. Unii erau legați cu bandaje vechi, murdare; altora, vîntul le flutura părul de pe capul descoperit. Fețele lor istovite, nebărbierite de multă vreme păreau că seamănă toate între ele.

De după copaci se ivi Egorov.

— Băieți! strigă el încetișor. Vă cheamă comandantul... Repede!

— Unde-i? întrebă Kolea.

— În tufișuri, la cotitura drumului.

Șirul de camioane se sfârși. Șoseaua rămase din nou pustie. Dar partizanii nu se mișcau din loc.

Băieții îl găsiră pe Ghenadi Andreevici. Ținând portharta pe genunchi, el își nota ceva. După ce termină, reciti în grabă, făcu unele corecturi și, împăturind hîrtia, se ridică în picioare.

— Uite ce-i, Kolea — spuse el repede — nu mai mergi cu noi. Și tu, Vitea, la fel... Voi trebuie să vă-ntoarceți la detașament și să duceți raportul ăsta... Văzînd tulburarea de pe fața lui Kolea, îl întrebă! Ce-i cu tine?

— L-am văzut pe tata, Ghenadi Andreevici!

— Pe tata? Nu cumva ți s-a părut?

— Nu! ședea lîngă oblonul mașinii... Se uita înspre noi...

— Așadar, nu mai încape nici o îndoială, sînt chiar prizonierii... Asta înseamnă că trebuie să te grăbești! N-ai uitat drumul?

— Nu l-am uitat — răspunse Kolea, luînd plicul din mîinile lui Ghenadi Andreevici.

— Ascunde-l cît poți mai bine; cel mai bun loc e la piept. Iar în caz de primejdie, rupe-l... Și-acum, plecați! Transmiteți acolo, în tabără, că peste o zi-două ne întoarcem și noi. După cum ne-or îngădui împrejurările...

Kolea și Vitea se repeziră în grabă la Fedea, să-i raporteze ordinul pe care l-au primit. Fedea se ne-căji, însă nu-și

arăță supărarea; tare n-ar fi vrut el să se despartă de băieți!...

— Ei, și-acum luați-o la picior, și cât mai iute! le spuse el cam aspru. Dar vedeți să nu vă rătăciți!

— N-avea grijă, nu ne rătăcim noi — răspunse Kolea și porni pe cărare, înapoi spre tabără.

În urma lui, lăsându-se greoi de ne un picior pe altul, mergea Vitea.

Spre seară, băieții ajunseră la detașament.

UN JOC PRIMEJDIOS

Seara, Blinov veni cu mașina la Kurt Meyer. În cinstea lui, gazda desfăcu o sticlă de coniac vechi, franțuzesc, foarte bun. Pînă la sfîrșit ajunseră la o înțelegere și hotărîră să acționeze împreună. Blinov îi făgădui că va înceta jocul de-a democrația și că nu va mai căuta să cîștige populația de partea sa. Obligațiile pe care și le luase Meyer fură îndeplinite pe loc. Acesta rupse în bucățele mici și arse într-o scrumieră mare de argint inventarul tablourilor. De acum înainte nimeni n-o să poată stabili vreodată ce obiecte de valoare se păstrau în muzeu.

Blinov privea printre pleoapele întredeschise flacăra, urmărind cum se mistuie hîrtia care înrăutățise atît de mult relațiile dintre ei. Cu capătul țigării de foi, Meyer împingea bucățelele de hîrtie în scrumieră, pentru ca focul să ardă toate rămășițele. Ca im jucător cu experiență, știa că trebuie să-ți convingi adversarul de cinstea și sinceritatea intențiilor tale.

— Sînt foarte fericit, Ilia Ilici — zise Meyer, turnînd coniacul în pahare — ai dovedit că ești într-adevăr un om inteligent. De ce să ne certăm? Zîmbi și

dădu din cap: Avem amîndoi niște firi infernale, nu-i așa?

— Da — încuviință Blinov. Trebuie să acordăm respectul cuvenit părinților noștri.

— Bine zis! reluă Meyer. Să bem în amintirea lor! Deși ești rus, Ivan Ilici, ai în dumneata totuși ceva cu adevărat nemțesc. Aș spune, demnitatea și noblețea spiritului! Se aplecă spre Blinov: Recunoaște, ești neamț, nu-i așa?

Blinov schiță un gest de regret:

— Ehei, aș fi vrut eu, dar nu se poate... Sînt rus sadea, domnule Meyer!

Meyer dădu din umeri, lăsă paharul și se ridică în picioare:

— La naiba, ești tot atît de misterios ca și lada aceea ferecată. Unde ai făcut rost de ea?

— O, asta este o întîmplare de demult — răspunse Blinov. Odată și odată o să-ți povestesc.

Meyer se așeză din nou în fotoliu și mai trase un timp din țigara care se stinsese, privindu-l cercetător pe Blinov.

— Vezi — zise Meyer — dumneata faci ce faci și-mi trezești curiozitatea. În ceea ce mă privește, dacă mă interesează ceva, merg pe urmele respective, adulmecînd ca un copoi... Uneori stau și mă gîndesc: „La ce naiba îmi irosesc atîtea forțe? Ce folos am din toate astea?” Da' nu mă pot stăpîni, așa mi-e firea! și Meyer izbucni într-un rîs forțat.

Blinov îi puse mîna pe genunchi.

— Dragă prietene — vorbi el cu acea simplitate cuceritoare care îl făcea

întotdeauna pe Meyer să se pună-n gardă — noi ne-am întâlnit astăzi pentru a sărbători o alianță... Recunosc că ți-am pricinuit destule neplăceri. Dar mi se pare că și dumneata te interesezi prea îndeaproape de treburile mele. De altfel, împuternicirile mele sînt diferite de cele ale unui primar obișnuit. Dumneata, probabil, ai înțeles lucrul acesta.

— M-am convins — rosti grav Meyer.

— Te întrebi de ce am venit aici, în acest oraș? Să pun mîna pe tablourile din muzeu, ori să uneltesc intrigi împotriva dumitale? După umbra care trecu pe fața lui Meyer, Blinov înțelese că nime-rise la țintă. Meyer se lăsă pe speteaza fotoliului și, fără să clipească, privi fix în ochii interlocutorului său. Blinov sorbi din pahar. Da — spuse el, și vocea lui calmă răsună încet în camera mică, luminat slab de o lampă cu abajur albastru — ai avut o impresie foarte proastă despre mine, Meyer! Din păcate, deocamdată nu-ți pot spune mare lucru... Nu știi ce-o să se întîmple în viitor, pentru că soarta mea nu se hotărăște aici.

— Dar unde? întrebă Meyer și se aplecă cu tot corpul înainte.

— La Berlin — zise Blinov. Și mai mult să nu mă întrebi, că nu-ți spun. Crede-mă, este în interesul cauzei ca noi să mergem spre aceeași țintă, însă fiecare pe drumul lui. Este absolut necesar ca locuitorii orașului să aibă încredere în mine. Se aplecă spre Meyer și, coborînd glasul, șopti: La un moment dat a fost vorba să se organizeze un detașament

de partizani. Eu trebuia să plec împreună cu acest detașament în pădure...

Meyer dădu înțelegător din cap.

— Ei, și? Mai departe? întrebă el.

— Acum nu mai e timp: evenimentele de pe Don se precipită.

Meyer trase adânc din țigara de foi. Era dezamăgit. Primarul nu-i spusese de fapt mare lucru.

ÎN MISIUNE

Kolesnik nu putea să doarmă. Îl dureau șalele și-l frământau gânduri negre. Ce se va-ntîmpla cu detașamentul, dacă Ghenadi Andreevici n-o să facă rost de provizii?

Țăranii i-au informat că la Malinovka exista grîu, iar grîul ăsta ei l-au îngropat într-un loc de care este foarte greu să te apropii. Groapa se găsește chiar alături de casa unde înainte se afla Sovietul sătesc și unde acum locuiesc polițaii. Fără luptă nu vor reuși să ia grîul. Ei, și! La urma urmei, acolo nu sînt prea mulți polițai. Important este să-i ataci prin surprindere.

Kolesnik se gîndea cu recunoștință la acei oameni simpli, mulți la număr, care, înfruntînd primejdiile, se furișau pe potecile tănuite ale pădurii, să aducă partizanilor vești importante. Prin ochii lor, partizanii puteau urmări fiecare pas al hitler-riștilor, pînă în satele și cătunele cele mai îndepărtate...

Datorită acestui ajutor neprețuit reușiseră ca în ultimele săptămîni să atace trei convoaie cu alimente pe care hitleriștii le trimiteau pe front. De asemenea, peste treizeci de camioane

Krupp încărcate cu mine și obuze fuseseră aruncate în aer.

Kolesnik își dădea seama că toate acestea nu pot rămîne fără răspuns din partea hitleriștilor. Se aștepta la detașamente de pedepsire. Mai ales acum, după diversiunea de la gară, hitleriștii erau foarte înverșunați. Va trebui, probabil, ca detașamentul de partizani să-și caute altă ascunzătoare.

Dar ceea ce-l îngrijora mai mult era faptul că nu știa în ce fel să afle, cu ajutorul acțiunilor de cercetare, locul unde fasciștii urmau să construiască sistemul de fortificații. De cîteva ori, statul major al frontului ceruse partizanilor informații prin radio în legătură cu lucrul acesta. Dar pînă acum, la drept vorbind, n-aveau ce să comunice.

„Ce-i de făcut? se gîndea Kolesnik. Să ne strecu- răm pînă la raionul cu pricina? Bine, să presupunem că detașamentul va reuși să răzbată pînă acolo, deși îl va costa multe jertfe. Totuși, pînă la urmă, n-o să izbutim să aflăm ceea ce este mai important, și anume: locul unde se construiesc cazematele, numărul cazematelor, cum va fi organizat sistemul lor de foc. Pentru ca ofensiva viitoare să se poată desfășura cu succes, avem neapărat nevoie de aceste informații.”

Cu o săptămînă în urmă, Kolesnik avusese o întîlnire conspirativă cu Borzov. Nikita Kuzmici aflase că Blinov păstrează la el documente importante în legătură cu raionul fortificat. Meyer i le dăduse pentru ca primarul să poată repartiza muncitorii după necesități. Se

stia că Blinov se bucură de toată încrederea gestapoului.

Nikita Kuzmici văzuse cu propriii săi ochi cum primarul încuiase harta în lada ferecată, în lada aceea din biroul lui... Dacă ar fi reușit s-o spargă!... Ar fi fost de ajuns să fotografieze documentele! Dar Borzov nu știa cum se deschide lada aia blestemată. Nimeni în afară de primar nu știa să umble la ea. Blinov era convins că secretul încuietorii nu poate fi aflat, de aceea a refuzat și paza specială.

Din spusele lui Borzov, lada asta veche n-are nici măcar gaură pentru cheie, iar pereții de oțel sînt atît de groși, încît nu-i poți topi nici cu flacăra oxiacetilenică.

Nu le rămînea decît să afle pe alte căi locul unde se găsește raionul fortificat, unde se construiesc cazematele, și apoi să treacă pe hartă datele obținute.

Dar cum să ajungă pînă acolo? Lucrările se desfășurau din plin și fiecare om era ținut în evidență. Dacă ar fi apărut vreun străin, ar fi fost arestat imediat. Și chiar dacă n-ar fi fost împușcat, ar fi fost pus cu forța la lucru, iar de fugit de acolo era aproape imposibil.

În zori, Kolesnik, trecînd pe la Dudnikov, îl trezi, se așază pe patul din ungher și, înfrigurat de nesomn, își întinse mîjnile înghețate spre soba care mai era caldută.

— Ce tot umbli de colo-colo? bombăni Dudnikov, aprinzîndu-și țigara.

— Nu pot să dorm...

Tăcură. Dudnikov privea prin ferestruia din tavan, făcută din cioburi de sticlă. Razele soarelui, care se înălța din spatele pădurii, inundau bordeiul. Pînă la război, în oraș avusese arareori prilejul să vadă cum răsare soarele. Acum, deși se obișnuise atît de mult, de fiecare dată era vrăjit de strălucirea zilei ce se năștea.

Kolesnik sări deodată în picioare, dar se lovi cu capul de bîrna din tavan, din care pricină se-nfurie și mai tare.

— Oare n-o să putem găsi chiar nimic? se oțărî el. Nu se poate! Trebuie să găsim o soluție! Trebuie să pătrundem acolo cu orice preț! M-aș duce singur, dar cu înălțimea mea, mă vede și-un chior...

Dudnikov fuma și-l urmărea în tăcere. Fusese probabil un copil ca și Kolea Ohotnikov! Îndrăzneț, cu mintea ageră. A crescut, și acum, poftim ce namilă e! Ridică în joacă cinci puduri. Și totuși e naiv ca un copil.

Își aminti de discuția din ajun pe care o avusese cu Kolea Ohotnikov. După ce-i povestise că-l văzuse pe taică-su în camion, băiatul începuse să-l roage să-i îngăduie să plece acolo unde fuseseră duși prizonierii. Bineînțeles că Dudnikov refuzase: „Nu, nu, astea nu-s decît prostii — se gîndea el — este imposibil!”

Dar mai tîrziu, trecînd pe lîngă conovăț, îl văzu pe Kolea, care, cu multă însuflețire, căuta să-l convingă de ceva pe Kolesnik. Băiatul își vîntura mereu țesala, arătînd undeva, într-o parte, iar Kolesnik, cu umerii puțin aduși, îl asculta atent și posomorît.

Zărindu-l pe Dudnikov, Kolea se fîstîci și se întoarce spre cal, care mesteca leneș niște frunze.

— Dudnikov, ia vino-ncoace! strigă Kolesnik și-i făcu semn cu mîna. Ai auzit ce mă roagă?

— Am auzit și mă opun — răspunse tăios Dudnikov.

Kolea se întoarce brusc și în ochi îi străluceau lacrimi:

— Faceți foarte rău! Foarte rău! Aș vrea să știu și eu ce au ei de gînd cu tata!

— Da' cum ai să poți ajunge tu singur pînă acolo, asta te-ntreb? se supără Dudnikov. Scoate-ți prostiile din cap!

— Nu mă duc singur, îl iau și pe Vitea — replică băiatul. Și vă asigur că n-o să ni se-ntîmple nimic. Cunosc bine toate coclaurile. Cît am hoinărit eu cu tata... La pescuit, plecam întotdeauna împreună.

Kolesnik îl privi cu coada ochiului pe Dudnikov.

— Ei bine, isprăvește de țesălat calul — îi zise el lui Kolea — iar eu o să mă mai gîndesc... Hai, Dudnikov! Cînd se îndepărtară și Kolea nu mai putea să-i audă, Kolesnik spuse: Tare mi-i teamă c-o să fugă băiatul ăsta! Prea îl iubește mult pe taică-su

Dudnikov oftă:

— Da, se prea poate...

Apoi intrară amîndoi în bordei și discutară îndelung planul lui Kolea, străduindu-se să prevadă greutățile care s-ar putea ivi.

Se întunecase de-a binelea cînd Kolesnik ieși din bordei și-i ordonă unui partizan care tocmai trecea pe acolo să-

i trimită la el pe Kolea și pe Vitea. Băieții veniră în fugă. Kolesnik îi pofti să stea jos și puse pe marginea mesei un borcan cu lapte condensat. Era singura „delicatesă” de care reușise să facă rost. Kolea refuză politicos, iar Vitea se așază pe un scăunel, cât mai departe de masă, deși, dintre toate dulciurile, cel mai mult îi plăcea laptele condensat.

Copiii așteptau liniștiți.

— Uite ce este, băieți! începuse Kolesnik. V-am chemat aici ca să stăm de vorbă. Mai bine zis, nu să stăm de vorbă, ci să ne gândim împreună... Misiunea pe care vrem să v-o încredințăm e foarte grea. Spune-mi, Kolea, ai putea să pleci la o distanță de vreo treizeci de kilometri fără să te rătăcești?

— Sigur, și cu ochii legați!

Kolesnik zîmbi:

— Iar misiunea este... știți, trebuie să vă apropiați cât mai mult de locul unde se află prizonierii. Să aflați care este raionul destinat fortificațiilor și să cercetați de departe dacă e bine păzit. Ați înțeles?

— Dar tata? întrebă Kolea, și fața lui palidă se îmbujoră. N-am să-l pot vedea?

Dudnikov clătină din cap:

— Nu, n-ai să poți. Și-acum, băieți, hai să ne-nțe- legem: dacă e primejdios să vă apropiați de locul unde se află prizonierii, vă întoarceți imediat înapoi. Să nu vă expuneți! Ați înțeles?

— O să vă luați boccelele — continuă Kolesnik. Dacă o să fiți opriți pe drum, să spuneți că mergeți la niște neamuri, la Belgorod. O să vă dăm și acte în toată regula, așa încît nimeni n-o să vă poată

suspecta. Se sculă în picioare. Ei, deocamdată cam asta ar fi. Iar acum, duceți-vă la culcare. Astfel de lucruri nu se fac cît ai bate din palme. Trebuie să chibzuim bine.

Băieții plecară, dar, tulburați, nu închiseră ochii toată noaptea. Își jurară unul altuia să rămînă pînă la moarte împreună și să se ajute în caz că unuia dintre ei i s-ar întîmpla vreo nenorocire.

Alături de Vitea se afla borcanul cu lapte condensat — darul lui Kolesnik, care-și dăduse seama că Vitea este mare amator de dulciuri. Dar borcanul rămase neatins...

C A P I T O L U
L X X

PLANUL EVADĂRII

La început, Alexei Ohotnikov crezu că vor fi duși în afara orașului spre a fi împușcați. Așa se întîmplase și cu prizonierii din barăcile vecine. La hitleriști, asta se numea operația de „curățire”. Dar camioanele, după ce străbătură periferia orașului, goneau acum pe drumurile de stepă. Se părea că moartea îi ocolise deocamdată. Dar unde îi duc oare? Îi mută în alt lagăr? Îi trimit în Germania? Strîngîndu-se unii într-alții, prizonierii vorbeau în șoaptă, făcînd tot felul de presupuneri.

Dimineața fuseseră treziți la alarmă. În fața barăcilor se aflau camioanele gata pregătite pentru drum. Peste un sfert de oră, în lagăr nu mai rămăsese nimeni.

În dreapta lui Alexei, ghemuit lângă umărul lui, Eremenko tremura de frig. Încă nu-și revenise de pe urma contuziei. Muncile grele îl istoviseră cu totul. În rîndurile din față se afla Iurenev. Printre pleoapele lăsate pe jumătate privea cîmpiile care goneau prin dreptul lor și se gîndea cu încordare la ceva. În ochii lui întunecați licărea o luminiță firavă.

Relațiile dintre Iurenev și Alexei erau foarte ciudate. Părea că actorul vrea să se împrietenească cu Ohotnikov, dar cu toate acestea deseori devenea ursuz și aproape dușmănos față de acesta din urmă. Ba în momentele cele mai nepotrivite începuse să discute cu Alexei despre evadare.

Alexei îl ironiza adeseori:

— Fire de artist! Suflet gingaș... În schimb, de-ai să joci vreodată rolul unui deținut, n-o să mai fie nevoie să născocești nimic: pe toate le-ai trăit din plin!

Iurenev ofta amarnic și nu răspundea. Și totuși îi legau multe lucruri: lipsurile pe care le îndurau împreună, amintirile, cunoștințele comune...

Kurt Meyer uitase parcă de existența lui Iurenev. Asta era, de fapt, o tactică vicleană: acorda agentului posibilitatea de a se acomoda cu viața deținuților, de a-și câștiga simpatia celor din jur. Dacă Iurenev ar fi început să acționeze încă din primele zile, ar fi fost repede

demascat. Meyer juca cu foarte multă prudență, însă Iurenev, care îndura toate mizeriile laolaltă cu deținuții, se în- răia din ce în ce mai mult. Hitleriștii se purtau cu el cîinește, transformîndu-l într-un copoi fără prea mare însemnătate. În aceste condiții, viitorul nu-i putea surîde.

„Bine că nimeni nu știe ceva precis despre mine. Dacă Meyer o să mă dea uitării, pentru toți cei de aici voi rămîne un om cinstit”... — se gîndea Iurenev în clipele de deznădejde, care puneă din ce în ce mai des stăpînire pe el. Asta era singura lui mîngîiere.

Dar nu dura mult, căci îndată începea să se în- vinuiască de lașitate. Nu, el n-are voie să renunțe la scopul lui. Trebuie să scape de-aici cu orice preț. În clipele acelea devenea ursuz, înrăit, pornit împotriva tuturor, gata de harță.

Zilele se scurgeau monotone, Iurenev nu reușise să afle nimic important pentru a-i raporta lui Meyer. Se hotărîse să convingă un grup de prizonieri să evadeze, iar după aceea să-i denunțe. Dar lagărul era foarte bine păzit și toți își dădeau seama că, deocamdată, orice încercare de evadare este sortită eșecului.

În timp ce camionul mergea, Iurenev se întreba dacă va avea mai mult noroc în viitor. Toți prizo-

nierii erau la fel de nefericiți. Istoviți de răni, de foame, de munci grele, păreau zdrobiți cu totul. Unii dintre ei însă, cu toate suferințele prin care trecuseră, se țineau tari. Dintre aceștia făcea parte și Alexei Ohotnikov, care nu se plîngea niciodată. În clipe deosebit de grele scrișnea din dinți, dar tăcea, și pentru asta Iurenev îl ura de moarte. Ii făcea mereu impresia că Ohotnikov îl suspectează. Și, ca să nu se mai chinuiască, se hotărî ca la prima ocazie să-l piardă pe Alexei.

Străbătînd drumurile de țară, către prînz camioanele ajunseră aproape de un sat al cărui nume nu-l cunoștea nimeni. De întreat n-aveai pe cine întreba: în sat nu mai rămăsese țipenie de om. Dar Alexei, care cunoștea bine meleagurile acestea, văzu imediat că de aici pînă la Oboian nu era departe.

Coborînd din camion, cercetă cu privirea împrejurimile și-și dădu seama că erau așteptați. Satul fusese împrejmuit cu două baraje dese de sîrmă ghimpată. La colțuri străjuiau foișoare cu santinele. Nici aici nu-i aștepta o soartă mai bună decît în oraș.

Prizonierii fură cazați, apoi li se dădu cîte o bucată de pîine. Doar atîta au primit drept hrană în ziua aceea. Alexei căută să fie alături de Eremenko, pe care nu-l putea lăsa fără sprijin. Eremenko, care nu părea să aibă mai mult de 50 de ani, își atrăsese dragostea celor din jur, fără voia lui. Scund, uscățiv, cu trăsături comune, avea niște ochi ce păreau decolorați. În privirea lui stăruia întotdeauna mult calm.

Chiar din primele zile, lui Eremenko, „actorul” — așa îl numea el pe Iurenev — îi devenise antipatic, dar nu-și putea explica motivul. E drept că Iurenev se purta cu el foarte distant, chiar cu îngîmfare. Și astfel cei doi prizonieri cu care era prieten Alexei nutreau multă neîncredere unul față de celălalt.

Cînd se însera, casele fură zăvorîte. Prizonierii se culcară pe podeaua goală, pe care aşternuseră nişte paie rămase de anul trecut. Nu li se dăduse voie să facă foc în sobă.

Alexei se înveli cu mantaua. Stătea culcat şi se gîndea la Kolea. Oare unde se afla băiatul lui, singura fiinţă care-i mai rămăsese pe lume? Cît de cumplită fusese ultima lor întîlnire! Cît de schilodit era sufletul copilului! „Ah, Katia, Katia! De ce-ai rămas în oraş? Ai murit printre primii, şi de bună seamă că n-ai reuşit să faci tot ce trebuia”...

Trecuse o bună bucată din noapte, cînd cineva atinse uşor umărul lui Alexei.

— Cine eşti? Ce vrei? întrebă el, speriat, des- chizînd ochii.

— Taci! Eu sînt...

Alexei recunoscuse vocea lui Iurenev.

— Ce s-a întîmplat?

— Trebuie să stăm de vorbă, Despre un lucru foarte important. Chiar acum...

Ferestrele erau cufundate în bezna de nepătruns a nopţii. Alături de ei sforiau şi gemeau în somn ceilalţi prizonieri. Lîngă uşă, cineva delira şi chema o femeie cu numele de Anna...

Alexei se apropie mai mult de Iurenev, dar acesta îl trase de mîneacă:

— Să ieşim în tindă.

Păşind cu prudenţă ca să nu-i calce pe cei culcaţi pe jos, Alexei porni în urma lui Iurenev şi, cu multă greutate, ajunseră pînă la uşă. În tindă fu învăluit de frigul nopţii care-i cuprinse umerii, fu- rişîndu-i-se pe sub bluză, şi, ca o labă uriaşă de gheaţă, i se lăsă pe piept.

— Vino aici! îl chemă Iurenev, dintr-un colț mai îndepărtat. Închide ușa! Ușurel...

Alexei, mai mult pe pipăite, îl găsi pe Iurenev, dar călcă pe o scândură desprinsă din cuie, care scârțâi.

— Stt! șopti actorul, trăgînd cu urechea.

Pe drum, în fata casei, stăteau de vorbă santinelele germane. Undeva, departe, urla trist un câine părăsit de stăpîn. Prizonierul ce dormea lîngă prag continua s-o cheme pe Anna lui...

— Am întocmit un plan, ca să putem fugi de-aici — șopti grăbit Iurenev. Mă auzi? Alexei încuviință din cap și Iurenev continuă: Trebuie să vorbești tu cu oamenii, să-i lămurești... Cînd o să ne ducă la muncă, o să dezarmăm santinelele. Dar, bineînțeles, nu aici, în lagăr, ci acolo, pe cîmp...

Actorul vorbea în șoptă și atît de repede, încît Alexei nu înțelegea aproape nimic. Iurenev era de o nervozitate vecină cu isteria.

— Haide să discutăm pe-ndelete — zise Alexei cînd Iurenev tăcu. E o treabă serioasă care trebuie bine gîndită.

— N-avem timp de gîndit! S-ar putea să ne repartizeze în grupe diferite.

— Ca să fugi fără să te pregătești temeinic, e ca și cum ți-ai trage singur un glonț în tîmplă. Ne vor omorî pe toți dacă ne grăbim...

— Atunci, ce-i de făcut? Să mai așteptăm?

— Să vedem mai întîi cum stau lucrurile.

Iurenev tăcu. Întunericul îi învăluia cu umbra lui ocrotitoare.

— Degeaba tărăgănezi tu lucrurile, Ohotnikov: spuse Mihail cu răutate în glas. Se vede treaba că nu arzi de nerăbdare să fugi.

— Vorbești prostii, Mișa! Vreau să trăiesc așa cum vrei și tu. Căută prin întuneric mîna lui Iurenev și i-o strînse

cu putere. Liniștește-te! Fii prudent! Și despre asta, nici un cuvînt deocamdată!

Pe drum, bocănind din cizme, trecea o patrulă.

Prizonierii se înapoiară la locurile lor. Discuția cu Iurenev îl tulbură adînc pe Alexei. Ce noroc că alături de el sînt oameni atît de curajoși ca Mihail! Ce-i drept, era el cam prea nerăbdător, dar și Alexei ajunsese la concluzia că e mai bine să acționezi repede și cu hotărîre, decît să mori lent, în fiecare

zi cîte puțin, pierzînd orice speranță de a te mai salva...

Alături de el, Iurenev zîmbea prin întuneric. Zorile care mijeau la fereastră îi dădeau parcă putere. Va aștepta! Va avea răbdare! Iar la urmă, ceilalți vor fi împușcați și nu va mai rămîne nici un martor. Atunci el îi va cere lui Kurt Meyer să-și țină făgăduiala. Da! Se apropie ziua cînd va începe o viață nouă.

Iurenev rîse încetișor, Alexei îl auzi, dar crezu că Mihail rîde în somn...

LA DRUM

În zori, din tabăra de partizani ieșiră doi băieți de țăran. Unul dintre ei era înăltuț și vînjos. Ochii luminoși și vii te făceau să-ți oprești privirea asupra feței lui sincere și arse de soare. Băiatul purta o cămașă albastră, din pînză de casă, niște pantaloni negri, cu manșetele zdrențuite, și era încins cu o curea subțire de piele. În picioarele învelite în obiele avea niște ghete vechi, peticite și răspe- ticite, care își pierduseră de mult culoarea. Pe spate i se legăna o desăguță cu pîine.

Alături de el pășea legănat tovarășul lui, un bă- iețandru gras și bine legat. Îmbrăcat la fel de prost ca și prietenul lui, acesta purta peste cămașă o haină veche, cu mîneeile peticite, iar în picioare n-avea ghete, ci niște cizme scîlciate de iuft. Și el ducea în spate o desagă cu pîine. În cap aveau amîndoi șepci, cenușii, turtite ca niște plăcinte.

Băieții mergeau tăcuți, pășind grăbiți. Plecaseră dintre prieteni, ascultînd cuvinte calde de îmbărbătare, sfaturi pentru drum, iar acum rămăseseră singuri, cu gîndurile și neliniștea lor...

Copacii se înălțau văduviți de frunze, iar acelea care se mai împotriveau

rafalelor de vînt erau unele vineții, altele de un galben-aprins; de departe păreau țesute din fire de aramă. Pădurea vuia surd. Sub pașii lor, ramurile uscate trosneau în liniștea sihlei.

— Ei, băieți!

Fără voia lor, amîndoi tresăriră. Se opriră, priviră în jur și, la o cotitură a cărării, o zăriră pe Maia. Într-o bluză militară, cu fustă albastră, cu părul adunat la ceafă, părea mult mai mare decît vîrsta pe care o avea.

— Ce vrei? o întrebă aspru Kolea.

Maia întinse băieților o legăturică:

— Luați-o cu voi...

Vitea luă legăturica și începu s-o cerceteze plin de curiozitate.

— Ce-i aici? întrebă el.

— Zahăr — răspunse Maia.

— Zahăr? Dă-l imediat înapoi! M-auzi? îi porunci sever Kolea. De unde am putea avea noi, niște copii de țărani, zahăr? E periculos.

Vitea oftă și, cu părere de rău, îi dădu înapoi legăturica.

— Luați măcar cîte o bucățică! îi rugă Maia. Măcar cîte una!

Vitea îl privi rugător pe Kolea, care nu rezistă și consimți în silă.

— Ei, cîte una, fie, mai merge! Hai mai repede!

Maia desfăcu tremurînd legăturica.

— Fiți cu luare-aminte — spuse ea — și să vă întoarceți împreună!

Băieții simțiră că li se strînge inima.

— Bine — mormăi Kolea — om vedea noi! Ne întoarcem repede... Ei, Vitea, am plecat...

Băieții se așternură la drum. La capătul potecii, Vitea se întoarse. Maia le făcu semn, fluturându-și mîna, și porni încet înapoi...

Kolesnik le spusese că trebuie să meargă cît mai mult prin pădure, iar cînd se va sfîrși pădurea, să iasă la drum. Să nu se ascundă, să nu fugă dacă întîlnesc pe cineva, ci să meargă așa cum merg oamenii care n-au de ce să se teamă.

Era o zi însorită, plină de lumină. Zile ca asta, vara le cucerește cu greu... Își mai ia o dată rămas bun de la toamnă și te face să-ți pară nespus de rău că pleacă...

Copiii nu știau că în ajun Kolesnik trimisese un agent de legătură la Nikita Borzov. Trebuia ca „băieșul” să-și aranjeze cu orice preț o delegație și să plece la fortificații. Acolo urma să se întîl- nească cu Ohotnikov.

Kolesnik era nedumerit de ce hitleriștii fortifică un raion aflat atît de departe de linia frontului. Nu cumva se tem că trupele lor nu vor reuși să țină piept pe malul Donului? Dacă se grăbesc să se stabilească tocmai aici, înseamnă că așteaptă ofensiva trupelor sovietice și că le e frică de această ofensivă. Și dacă într-adevăr așa stau lucrurile, detașamentul de partizani trebuie să fie gata în orice clipă pentru acțiuni hotărîtoare. De îndată ce va începe ofensiva pe Don, partizanii vor trebui să distrugă spatele frontului hitlerist. Dar asta, ceva mai tîrziu...

Băieții ieșiră din pădure. Tufele din marginea drumului îi ocroteau, împiedicînd să fie văzuți, în timp ce ei

puteau vedea totul pînă departe. Drumul ducea peste cîmpuri, spre un sat întins, cu căsuțe mici, albe, iar printre ele, altele de cărămidă roșie... Satul Strijevți. Pînă acolo mai erau încă vreo șapte-opt kilometri.

Cît timp au mers prin pădure, copiii au fost relativ liniștiți. În caz de primejdie puteau să se ascundă după primul trunchi de copac, să sară într-o groapă, să fugă; Pe drum deschis însă nu te poți ascunde. Glonțul te-ajunge oricum...

— Da' noi de ce ne-am oprit? spuse Kolea, în-vingîndu-și frica, pe care pentru nimic în lume n-ar fi vrut s-o recunoască față de Vitea. Hai să pornim mai departe!

Și, dînd la o parte ramurile tufişurilor, ieși la drum. Vitea îl urmă, privind cu teamă în jur.

Merseră cam un kilometru și jumătate, și abia după aceea se mai liniștiră. Nu se zărea nici țipenie. Trupele foloseau foarte rar drumul ăsta vechi; la cea mai mică ploaie se desfunda atît de tare, încît pînă și tractoarele se împotmoleau în noroiul cleios, care făcea ca totul să pară o mlaștină.

Dar se vede treaba că tocmai acum un intendent neamț fu silit s-o ia pe aici! Băieții auziră hurea unui motor, care creștea din ce în ce, și se uitară în urmă. Săltînd greoi prin hîrtoape, venea un camion Krupp, încărcat cu lăzi.

Înspăimîntați, băieții porniră carencotro. De-abia cînd ajunse pe cîmp, Kolea își mai reveni și, făcîndu-și curaj, se întoarse la șosea. Vitea se ascunsese într-un tufiș, dar, văzînd că tovarășul

său nu se ascunde, ieși apropiindu-se de el.

— Vitea, eu cred că e mai bine să mergem înainte. Dacă stăm pe loc, hitleriștii ar putea crede că cine știe ce gânduri avem. Lasă-i să ne vadă. Nu-ți fie teamă, n-or să ne facă nimic!

Și băieții, străduindu-se din toate puterile să nu se uite în urmă, porniră liniștiți mai departe, deși tare ar fi vrut s-o ia la goană, să fugă cât mai departe de camionul uriaș care se îndrepta spre ei.

Roțile masive înghițeau vertiginos șoseaua. Iată, camionul a ajuns aproape de tot. În cabină, alături de șofer, sta un gefreiter cu fața lată și cînta la muzicuță. Amîndoi nemții zîmbeau. Cînd mașina îi ajunse din urmă pe băieți, gefreiterul scoase capul pe geamul cabinei și strigă ceva. Băieții nu înțeleseseră nici un cuvînt.

Sus, în camion, pe lăzi, ședeau trei pistolari care nu dădură nici o atenție copiilor. Mașina trecu, lă- sînd în urmă rotocoale mari de fum înecăcios.

— Ei, vezi, ți-am spus eu că n-are de ce să ne fie frică! zise Kolea. Ce sîntem noi pentru ei? Ia, doi flăcăiași, acolo, .care n-au cum să facă rău...

Vitea tăcu și-și șterse fruntea nădușită cu mî- neca. Băieții prinseseră curaj și mergeau mai siguri, înainte de a ajunge la Strijevți, copiii o luară peste cîmp, ca să ocolească satul. Era mai prudent să nu fie văzuți.

— Ia te uită, un avion! strigă Vitea.

Un avion de vînătoare țîșni din nori și zbură razant deasupra drumului, tăind-o apoi peste cîmp.

— Un „Messerschmidt”? zise Kolea, mijindu-și ochii.

— Nu, ăsta nu-i un „Messer”! Ăla parcă-i mai scurt.

— Ia te uită, se întoarce, vine spre noi. Culcă-te! strigă Kolea.

Băieții se aruncară în șanțul din marginea drumului și, în aceeași clipă, avionul trecu vîjîind pe deasupra lor... Nu, nu era un avion german. Copiii reușiră să deslușească pe aripile lui stelele roșii. Săriră în picioare și începură să-l urmărească cu privirea. Avionul se întoarce și din nou o luă pe deasupra drumului. De data asta, copiii nu se mai ascunseră.

Camionul reușise să străbată probabil mai mult de un kilometru. Era vădit că avionul căuta să-l ajungă din urmă. Deodată se ridică în sus, apoi se repezi în picaj vijelios asupra mașinii. Pe drum se înălță o trîmbă neagră de pămînt, însoțită de fum alb. Copiii deslușiră zgomotul surd al exploziei. Avionul luă înălțime și dispăru în nori.

Cîteva clipe, băieții stătură locului, încremeniți de spaimă. Își reveniră însă repede și porniră în goană spre locul exploziei. Dacă ar fi fost mai mari, ar fi fost mai prudenți. Dar care băiat la vîrsta lor putea să-și refuze plăcerea de a sosi primul la locul unei explozii? Cu atît mai mult, cu cît pe drum, în afară de ei, nu se mai afla nimeni.

Lui Kolea, care avea ghetе, îi era mai ușor să fugă. Cizmele de iuft ale lui Vitea însă bocăneau pe lutul uscat de-ai fi zis că bate cineva, cu maiul în pămînt, dar el se străduia să nu rămînă în urma

lui Kolea și alerga, strîngînd în mîini desaga cu pîine.

Bomba nimerise în plin! Camionul sta răsturnat într-o rînă și lăzile se rostogoliseră cît colo. Cîteva se sfărîmaseră și în iarbă se zăreau niște obiecte ciudate, de mărimea unui ou de găină. Pe o parte erau vopsite într-un albastru țipător, iar pe cealaltă, într-un roșu foarte viu. Partea roșie era prinsă cu căpăcel metalic, nichelat.

Șoferul și gefreiterul fuseseră omorîți. Gefieite- rul căzuse din cabină și zăcea culcat pe spate în drum, strîngînd muzicuța în mînă. Tot aici zăceau și cadavrele a doi pistolari. Al treilea nu se zărea nicăieri. Îl acoperiseră probabil lăzile.

De-abia cînd ajunseră la camion, băieții înțeleseseră că n-aveau de ce să se mai grăbească.

Vitea se aplecă și ridică unul din obiectele acelea ciudate.

— Ce-o fi asta oare?

— Cred că sînt niște călimări de campanie — spuse Kolea, fără să fie prea sigur. Partea albastră e pentru cerneală, iar cea roșie este capacul. Vezi, are un cerc, ca atunci cînd o duci în buzunar, să nu se verse cerneala.

— Da' la ce le-o fi trebuind oare atîtea călimări? se miră Vitea. Numai într-o singură ladă cred că sînt vreo două sute de bucăți.

— Nu știu — mărturisi Kolea. Poate că duceau niște daruri. Ai văzut, gefreiterul cînta la muzi-cuță!

Băieții începură să răsucescă de zor „călimă- rile” în mînă. Tare ar fi vrut să vadă dacă nu cumva se deschid, dar le

era cam teamă. Kolea auzise că hitleriștii lasă adeseori fel de fel de „surprize”, aruncă ceasuri de mînă sau stilouri, care, de îndată ce le-ai atins, explodează.

— Deschidem? propuse Vitea.

Kolea dădu din mînă:

— Mă rog, hai, deschide!

— Da' se deschid oare? întrebă Vitea, și deodată glasul începu să-i tremure.

— Nici eu nu știu... Cred însă că trebuie scos căpăcelul.

— Cum?

— În partea în care se răsucește... Deșurubat...

Vitea puse „călimara” în palma stîngă, o strînse cu putere, iar cu degetul arătător și cel mare al mîinii drepte trase de căpăcel. În interiorul „călimării” se auzi un fîsîit puternic.

— Arunc-o, arunc-o imediat! strigă Kolea.

Îngrozit, Vitea își făcu vînt și aruncă cît colo „călimara”, apoi se ascunseră amîndoi în dosul mașinii răsturnate.

„Călimara” explodează asurzitor, ca o bombă de o sută de kilograme. Cîteva schije zburară pe deasupra capetelor copiilor, iar una din ele se înfipse într-un cauciuc al camionului.

— Ei, așa „călimară”, mai zic și eu! exclamă Kolea. Astea-s grenade de mînă. Se săltă puțin din ascunzătoarea sa. Ia te uită, dinspre sat vine o mașină — zise el repede. Hai să plecăm!

— Nu mai avem timp — îi răspunse descurajat Vitea.

— Și la ce ne-o fi trebuit să punem mîna pe grenadă? Țștia care vin au văzut cu siguranță explozia.

— Hai să fugim!

— Unde?

— Pe câmp... Să luăm și grenade, ca să ne apărăm cu ele...

Kolea se gîndi: „Nu se poate să călcăm ordinul lui Kolesnik. Dacă fugim, înseamnă că sîntem vinovați”.

— Vitka, eu rămîn — zise el deodată. Iar tu du-te și ascunde-te în tufișurile acelea... Dacă nu-mi vor face nimic, atunci ieși și tu.

— Și dacă-ți vor face? întrebă neliniștit Vitea.

— Atunci nu mai știu. Cred că cel mai bun lucru ar fi să te întorci înapoi... În tabără...

— Ba n-am să m-ascund de loc — răspunse Vitea, hotărît. O să stau aici la pîndă. Dacă o să ai nevoie de mine, îți vin în ajutor... Încep să arunc cu grenade în ei și gata!

Vitea își desfăcu desaga, băgă în ea vreo cincisprezece „călimări” și fugi în tufișurile care creșteau în marginea drumului. Tufișurile acestea alcătuiau un fel de insuliță pe întinsul câmpiei. În altă parte nu se putea ascunde, iar aici era oarecum în siguranță, deoarece nu i-ar fi fost prea ușor cuiva să se apropie de tufișuri, dacă de acolo ar fi început să zboare grenadele.

Kolea își potrivea desaga pe spate. Se aplecă să ridice grenadele, dar se opri. Dacă-l percheziționează? O să-l întrebe de ce le-a luat?... N-o să aibă nici o scuză.

Biruind ispita, se întoarse și porni în întîmpinarea mașinii care se apropia repede. Era un turism ticsit de soldați. Unul din ei ședea călare pe roata de

rezervă din spate și era cu un cap mai înalt decît ceilalți.

Kolea mergea grăbit pe marginea drumului; apucase să parcurgă vreo trei sute de metri de la locul unde fusese bombardat camionul, cînd mașina ajunsese în dreptul lui și șoferul frînă brusc.

Alături de șofer sta pistolarul care scăpase cu viață și care acum avea capul bandajat. Pe scaunul din spate, cu tot trupul aplecat înainte, ședea un om cu cogeamite căpățîna acoperită de un păr rar și zbîrlit, lăsînd să i se vadă chelia. Purta o haină veche, neagră, o cămașă boțită și o cravată legată strîmb. După cum a aflat Kolea mai târziu omul era primarul din satul Strijevți. Alături de el, ținînd automatele în mîini, ședeau doi polițai care priveau speriați, iar cel de-al treilea, cocoțat pe roata din spate, n-avea, de bună seamă, decît un singur gînd: să nu cadă jos.

— Ei, flăcăule! Ce-a explodat acolo? strigă primarul.

Kolea era pregătit pentru această întîlnire, dar, văzînd atîția oameni înarmați, simți că i se usucă gura.

— N-auzi? Pe tine te-ntreb, împielîțatule! ocări primarul. Putem să ne apropiem? Nu arde nimic?

— Nu — răspunse încetișor Kolea.

— Dar ce-i cu explozia asta?

— Nu știu, nene.

Primarul se uită la polițai și din nou se adresă furios lui Kolea:

— Pe tine te-ntreb, mă prostule: acolo nu mai explodează nimic?

— Nu — îngîănă Kolea, simțind ațintită asupra sa privirea pistolarului care seșea alături de șofer.

— Ei, am plecat! zise primarul, satisfăcut de acest interogatoriu, și făcu semn șoferului să pornească.

Dar chiar în clipa aceea, pistolarul deschise portiera mașinii și sări în drum. Se apropie încet de Kolea și se opri în fața lui, cu picioarele larg desfăcute. Kolea îl privi și înțelese deodată că totul este pierdut, că n-o să mai poată pleca. Își amintea bine de soldatul acesta, care fusese de santinelă atunci, la barieră, lîngă gară. Trebuie să fugă! Dar unde? Soldatul o să tragă îndată o rafală în urma lui... Nu-i rămîne decît un singur lucru: să stea și să-și aștepte soarta. Ce păcat că n-a luat cîteva grenade cu el! Ar fi aruncat acum una în mașină, iar cealaltă și-ar fi zvîrlit-o la picioare... Ar fi murit și el, dar ar fi omorît și dușmanii.

Hitleristul rămase o clipă locului. Pe fața lui slabă, cu obrazii supti, se întinse un zîmbet acru. Apoi se apropie fără grabă și îl lovi pe băiat cu toată puterea peste obraz. Kolea se prăbuși la pămînt și, acoperindu-și fața cu palmele, începu să strige cît îl ținea gura:

— Nu da, nene! Ce-ai cu mine? Ce ți-am făcut?

Fără să înțeleagă despre ce-i vorba, primarul urmărea uimit scena. Ce-o fi asta?... La urma urmei, băiatul nu părea de loc suspect! Cîți dintr-ăștia nu bat azi drumurile!

— Herr Soldat¹! spuse el, amestecînd cuvintele rusești cu cele nemțești. Dă-l dracului de Knabe!... Bitte²!... Sîntem grăbiți!

Hitleristul se întoarse spre mașină și începu să strige înfuriat la primar, arătînd cu degetul în direcția băiatului:

— Partizan!... Vaca!... și ridică amîndouă mîinile în sus. Bandit! Zwei jungen³! Vaca batrin, răpciugos!

În sfîrșit, primarul înțelese despre ce-i vorba. Se vede că soldatul recunoscuse pe unul din băieții care adusese vaca la gară. Așadar, iată ce pasăre rară i-a picat pe neașteptate în mînă! O să scoată de la băiatul ăsta toate informațiile de care are nevoie și o să-l ducă chiar el în oraș, la gestapo.

Primarul sări din mașină, schiopătînd de piciorul stîng, se apropie de Kolea și-l înșfăcă de ceafă. Kolea se smulse și-l mușcă de mînă atît de tare, încît primarul scoase un strigăt de durere și-i dădu drumul. Dar peste o clipă, legat burduf, Kolea fu urcat în mașină și zvîrlit la picioarele polițailor, care-l priveau batjocoritor.

— Stai tu, pui de cățea! ocăra primarul, amănîntîndu-l cu pumnul mușcat. Așteaptă numai puțin! Ai să vezi tu acuși pe dracu'... Împielițatule...

Kolea tăcea. Curelele cu care fusese legat îi intrau în carne. Nu și-ar fi putut închipui niciodată că ar putea să rabde asemenea durere. Înainte, cînd se zgîria puțin la genunchi, alerga acasă

¹ Domnule soldat (în limba germană în text). (n.t.)

² Vă rog (în limba germană în text). (n.t.)

³ Doi băieții (în limba germană în text). (n.t.)

să-și ungă zgîrietura cu iod. Și când iodul începea să-l usture, țipa ca-n gură de șarpe, căci durerea i se părea insuportabilă. Dar acum răbda. Răbda și tăcea...

Mașina mai merse puțin și se opri. Primarul, pistolarul și polițaii coborîră și începură să cerceteze resturile care mai rămăseseră din camion, încărcătură și soldați; șoferul își aprinse o țigară și se lăsă pe speteaza scaunului. Treaba lui era să conducă mașina. Și-apoi, trebuia să rămînă careva să păzească partizanul ce fusese prins...

...Șoferul fuma și, cu coada ochiului, privea peste umăr spre băiat. Poate că undeva, în Germania, avea și el un băiețuș ca ăsta... Se încrunta, morfolea țigara între buze și ofta.

Pistolarul și polițaii traseră corpurile celor uciși la marginea drumului și le așezară unul lîngă altul. Primarul trecea șontîc-șontîc de la o ladă la alta. Era în-ciudat nevoie mare! Nimic interesant! De-ar

fi fost cel puțin niscai conserve! Când colo, ce să vezi, niște grenade! Dracu' să le ia de grenade! Doar nu poți să faci supă din ele...

Cu toată durerea ascuțită pe care o simțea, Kolea să săltă un pic și se lăsă pe speteaza scaunului. De aici vedea bine și mașina distrusă, și tufișul în care se ascunsese Vitea. „Ce mai așteaptă? se gîndea amărît Kolea. De-ar arunca odată grenadele! N-ar scăpa unul! îi e frică să nu mă nimerească pe mine!...”

Ar fi vrut să strige: „Vitea, aruncă!”, dar se temea: dacă Vitea se fîstîcește și comite vreo greșeală, vor muri amîndoi!

Poate că Vitea are totuși dreptate. De ce să riște? Nici n-are dreptul s-o facă. Cine o să se întoarcă înapoi, la partizani, să-i raporteze lui Kolesnik tot ce s-a întîmplat? Dacă Kolesnik o să afle că i s-a întîmplat o nenorocire, o să trimită alt partizan. Dar tata n-o să-l mai vadă niciodată pe Kolea al lui...

O explozie puternică răsună aproape de el. Ți- pînd, polițaii se trîntiră la pămînt. Pistolarul și primarul fugiră care încotro. Șoferul, speriat de moarte, apucă volanul și, fără să-și dea seama ce face, începu să meargă înapoi. Lucrul acesta îl salvă de cea de-a doua explozie, care omorî pistolarul ce fugise spre tufiș.

Kolea făcu un efort și, adunîndu-și toate puterile, se răsturnă peste bordul mașinii, căzînd la pămînt. Se zbătea neputincios, străduindu-se să-și dezlege curelele.

Șoferul bombănea și înjura de mama focului Deodată primarul se apropie în fugă de mașină. Cu o singură mișcare îl

zvîrli pe Kolea pe ban-cheta din spate, sări în cabină, lângă șofer, trînti portiera, și mașina, virînd brusc, porni în goană spre sat.

Primarul înjură tot drumul. Nu putea să înțe-leagă ce s-a petrecut. De unde căzuseră grena-

dele? Șoferul, care nu știa nici un cuvânt rusesc, se străduia să-i explice. Văzuse el ceva...

„Ei, ați încasat-o, n-aveți de ce vă plînge!” se gîndea Kolea, mulțumit că fusese răzbunat. De fapt se pregătise pentru tot ce poate fi mai rău, dar era fericit că nu se înșelase în privința lui Vitea. Nu degeaba se spune că numai în împrejurări grele se verifică adevărata prietenie!

VITEA ACȚIONEAZĂ

Vitea intră în desișul tufișurilor și se piti într-o groapă nu prea adâncă. Deasupra lui foșneau încetișor ramurile aproape golașe. Fiecare rafală de vînt desprindea și ultimele frunze, care cădeau pe gîtul și pe mîinile băiatului. Frunzele astea voiau parcă să-l acopere, să-l ferească de primejdii...

Sprijinit în coate, Vitea urmărea cu încordare automobilul care gonea repede în întîmpinarea lui Kolea. „De ce n-o fi rămas cu mine?” se gîndi deznădăjduit Vitea. „Ar fi trebuit să ne ascundem amîndoi!” Tare ar fi vrut să iasă din adăpost și să-l cheme înapoi pe Kolea, dar era prea tîrziu: mașina frînă chiar lîngă băiat.

Tot ce-a urmat a fost îngrozitor. Lovitura puternică a soldatului care l-a doborît pe Kolea, lupta scurtă și inegală între Kolea și bărbatul acela gras și schiop, toate astea l-au impresionat teribil pe Vitea. Neștiind ce să facă, începu să se agite pe loc. El, care de obicei era atît de nehotărît, acum voia să se năpustească în ajutorul prietenului. În același timp însă, Vitea își dădea seama că un singur pas greșit îi poate pierde pe amîndoi. Trebuia să

găsească o soluție! Chiar și pentru un luptător încercat, cu experiență, ar fi fost greu să rezolve această problemă. Darămite Vitea, care se vedea nevoit să ia o hotărîre atît de plină de răspundere, prima hotărîre mare din viața lui, fără ajutorul nimănui...

El asculta întotdeauna supus de acela care îl conducea. Lucrul acesta îl scutea de răspundere pentru faptele sale. Din copilărie fusese crescut în acest spirit. Tatăl lui murise cînd Vitea nu împlinise încă trei ani, iar mamă-sa își luase asupra ei toate grijile și nu-i dădea voie să bată măcar un cui în perete. Avea și slujbă, ducea singură trebu- burile gospodăriei și îngrijea de băiat. „Învață, fiule — spunea ea. Asta este munca pe care trebuie s-o faci. Să înveți!”

Vitea urmărea cu înfrigurare pe soldatul neamț, înalt, cu automatul atîrnat de gît, mergea furios, arătînd ceva grăsanului aceluia șchiop, în haină neagră. Cînd se apropiară mai mult, grăsanul făcu un semn către polițai și amîndoi începură să cerceteze camionul cu multă atenție.

Vitea reuși să-și numere inamicii: trei polițai, soldatul și nenea acela în haină neagră, în total cinci; cu șoferul care rămăsese în mașină, șase... Destul de mulți! Și toți înarmați pînă-n dinți!

Vitea se tîrî printre tufișuri. Vedea cum polițaiul cară lăzile, iar pe cei uciși îi pune unul lîngă altul, la marginea drumului. Din întîmplare, mîna lui atinse desaga, de care uitase cu desăvîrșire. Sub pînza subțire simți „călimările”. Și deodată îl fulgeră un gînd. Ce-ar fi să ia o grenadă și s-o

arunce în oamenii aceștia vii!... Ar fi groaznic!... Privi în stînga și, la marginea mașinii, zări fața lui Kolea. Vitea simți o împunsătură în inimă. „Numai de nu l-ar omorî!”

Scoase din desagă o grenadă, o ținu nehotărît în mînă, apoi trase de căpăcel cu înfrigurare. Grenada începu să fisîie și, fără să-și dea seama ce face, dorind doar să scape de ea, o zvîrli din toate puterile în drum, iar el se aruncă cu fața în jos în iarbă și închise ochii ca să nu vadă nimic.

Explozia zgudui pămîntul. Răsunară țipete. Vitea auzi strigătele, dar îi era atît de teamă, încît nu îndrăzni să ridice capul și să se uite. Rămase cul-cat cu fața în jos. Un minut? Poate și mai mult... Nu-și dădea seama... În sfîrșit se hotărî și deschise ochii. Deasupra lui, atingîndu-i aproape obrazul, atîrna o frunză mare, galbenă, cu vinișoare sub-

țiri, iar pe frunză se târa încetișor o furnică nea- gră. Vitea privi spre drum. Polițaii zăceau nemișcați acolo unde îi surprinsese explozia. Iar hitleristul și grăsanul cel șchiop se agitau de colo pînă colo, neștiind unde să se ascundă. Deodată pistolarul se năpusti spre tufăriș.

Cea de-a doua grenadă, mîinile o înșfăcă ră singure... Peste o clipă, ea zbură la picioarele hitleris- tului. Explozia îl asurzi pe Vitea. Deasupra capului, retezînd ramurile, șuierară schije. Cînd își scoase din nou capul din adăpost, pe drum rămăsese numai grăsanul, care alerga înnebunit spre mașină.

Dar ce se întîmplă acolo?... Grăsanul se apleacă și-l înșfăcă pe Kolea! Îl aruncă în mașină!... Mașina virează... Vitea fu cît pe-aci să arunce și cea de-a treia grenadă, dar se stăpîni. O luă la fugă cît îl ținură picioarele și se năpusti asupra hitle- ristului care zăcea în apropiere, ca să-i ia automatul. Dar era prea tîrziu. Mașina porni spre sat cu o viteză uluitoare, ducîndu-l într-acolo pe Kolea.

De-abia acum pe Vitea îl apucă într-adevăr frica. Se întoarce și începu să fugă înapoi spre pădure... Să ajungă cît mai repede la Kolesnik și să-i po- vestească tot. Picioarele îl duceau tot mai departe de locul acela înfricoșător.

Cînd în depărtare se zări pădurea îngălbenită de toamnă, își dădu seama că poate să se odihnească puțin și se așeză pe marginea drumului. Desaga cu pîine și grenade rămăsese acolo, în

tufiş. Simţind că i-e foame, îşi aminti de ea.

Vitea era chinuit de îndoieli... Chiar dacă va ajunge pînă la Kolesnik, ce se va întîmpla oare? Kolesnik va trimite cu siguranţă un grup de partizani în ajutorul lui Kolea, dar pînă cînd vor ajunge la el, Kolea va fi, cu siguranţă, omorît. Pesemne că au mare nevoie de el, dacă şi în panica pricinuită de explozie nenea acela gras nu l-a uitat...

Vitea privea cîmpiile largi, pălite de bruma toamnei... Îşi dădea seama că nu trebuie să se întoarcă în tabără. Trebuie să încerce totul spre a-şi ajuta prietenul.

Se aplecă, luă automatul de jos, şi-l puse pe umăr şi porni. Încă nu ştia ce are de făcut. Să pătrundă în sat şi să afle unde e ţinut Kolea? Să se pitească şi să aştepte pînă-l vor duce la execuţie, şi atunci să tragă în santinele? Planurile lui Vitea erau copilăreşti: în adîncul sufletului, şi el îşi dădea seama de lucrul acesta.

La o cotitură a drumului, cînd pînă la camionul distrus rămăseseră mai puţin de două sute de metri, Vitea se azvîrli în şanţul din marginea drumului. Dinspre sat se întorcea în goană maşina care de-abia plecase. De data asta nu mai era singură. În urma ei venea încă una, ticsită de poliţai.

Maşinile se opriră la o distanţă respectabilă de tufişuri; poliţaii se desfăşurară în lanţ şi, trăgînd din automate, începură sa le înconjoare... Primarul cel şchiop, ieşind din turism, le comanda, dar de astă dată se ţinea ceva mai la o parte...

Furișându-se, unul dintre polițai aruncă în tufișuri o grenadă, și la scurt interval, încă una... Apoi, sărind cu toții în picioare, se năpustiră unul după altul, luind cu asalt tufișurile și rupându-le ramurile.

Vitea văzu cum polițaiul care aruncase grenadele ieși din tufișuri, fluturînd desaga lui în mînă. Primarul o luă și-i scutură conținutul pe jos. Apoi scoase binoclul și începu să cerceteze cu atenție împrejurimile.

Vitea se piti în șanț. Dacă polițaii se vor în-drepta spre pădure, îl vor descoperi numaidecît. Pentru orice eventualitate controlă automatul. Da, avea destule gloanțe: se va apăra... Totuși ce fac polițaii acolo? Vitea se săltă puțin, privi spre drum și-i văzu cum încarcă lăzile în mașină. Morții nu mai erau acolo. Pesemne că îi puseseră în mașină. Băiatul se culcă din nou în șanț, punînd automatul în fața lui. Era hotărît să tragă de îndată ce polițaii se vor apropia de el.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. În sfîrșit auzi huruitul surd al motorului. Încotro va porni oare mașina? Spre el? Nu, zgomotul se îndepărta. Vitea ar fi vrut să vadă ce se petrece pe drum, dar de data asta se stăpîni. Mai stătu culcat un timp, și pe urmă se ridică.

Scoase un suspin de ușurare. Una după alta, mașinile se îndepărtau, iar în urma lor mergeau polițaii, în front. Pe marginea drumului, cu roțile în sus, rămăsese doar caroseria turtită a camionului și resturile lăzilor sfărîmate.

Vitea așteptă pînă cînd polițaii se îndepărtară și se apropie tiptil de locul

unde primarul scuturase desaga lui. Grenadele nu mai erau acolo. În praf se zăreau doar bucățile de pîine. Ce fericire!

Nisipul îi trosnea în dinți, dar Vitea mîncă lacom; tare îi mai era foame; parcă niciodată nu-l încercase o foame atît de strașnică.

Amurgea... Nori grei, întunecați se lăsau tot mai jos deasupra cîmpiei. Vitea simți cum i se prelingeau pe față picături reci de ploaie. Își ridică gulerul hainei și o încheie mai bine. După ce mîncă pîinea, se simți mai în putere spre a porni din nou... Încotro s-o ia? Ar fi vrut să se apropie cît mai mult de sat. „E cu neputință ca acolo — se gîndea el — să nu dau de oameni buni. Trebuie să ascund automatul undeva, să ajung pînă la prima casă din marginea satului și să bat la ușă. Actele mele sînt în regulă, așa că poate mă vor lăsa înăuntru”...

Și Vitea se hotărî să aștepte pînă se întunecă, apoi să intre în sat. Deodată văzu pe cîmp un bă- iat îmbrăcat într-o haină vătuită, veche și pono-sită, cu un coșuleț în mînă. Băiatul se oprea din cînd în cînd, se apleca, scormonea în pămînt, arunca ceva în coș și pleca mai departe, privind mereu în jos.

Vitea vru să se ascundă, dar se răzgîndi. La urma urmei este înarmat, și dacă băiatul a fost trimis ca iscoadă, în timp ce se va întoarce în sat, Vitea va putea să fugă și să ajungă în pădure.

Dar ce-ar fi să intre în vorbă cu el? Lui Vitea i se părea că băiatul îl văzuse și că doar se preface a căuta ceva. Puse automatul pe fundul șanțului, îl acoperi

cu scînduri și, ducîndu-și mîinile pîlnie la gură, strigă:

— Ei!

Băiatul ridică iute capul și privi în direcția lui.

— Ei, tu, de colo! strigă din nou Vitea, și-i făcu semn cu mîna.

Băiatul, care nu avea mai mult de treisprezece ani, îl văzu și porni în întîmpinarea lui, dar se apropia cu multă prudență. Coșulețul îl lăsase pe cîmp. Se temea să nu i-l fure. Era palid și avea ochii albaștri, iar sprîncenele aproape albe. De sub șapcă îi ieșeau şuvițe de păr blond, cîrlionțat. Îl privea pe Vitea cu îndrăzneală și curiozitate.

— Ce vrei? întrebă el cînd se apropie.

— Ce sat e ăsta? îl iscodi Vitea.

— Dar ție ce sat îți trebuie? răspunse băiatul tot cu o întrebare, cercetîndu-l atent și cu neîncredere: prin locurile astea nu prea găseai băieți atît de grași, și ăsta venise desigur de undeva, de departe...

— Ăsta-i Strijevți? întrebă din nou Vitea.

— Chiar Strijevți. Dar tu ce vrei, la urma urmei?

— Nu vreau nimic — zise Vitea, dînd din umeri.

— Păi numai pentru atîta lucru m-ai chemat? întrebă ironic băiatul.

— Pentru atîta...

— Ei, atunci, la bună vedere... și hai, cară-te!... Eu n-am timp de pierdut — și dădu să plece.

— Dar tu ce faci aici? întrebă Vitea.

— Ce, nu vezi? Culeg ciuperci... — și zîmbi batjocoritor.

— Aici? Ce fel de ciuperci? Ciupercile nu cresc pe cîmp. Fără să-l mai asculte, băiatul se întoarse. Dar Vitea îl opri din nou: Ei, tu, ia stai nițel!...

Însă băiatul nu se opri. Vitea înțelese că a pierdut singura posibilitate de a afla cîte ceva despre soarta lui Kolea și, în culmea deznădejdi, se hotărî să facă ultima încercare.

— Vino-aici, cînd îți spun! strigă el, amenințător. Trebuie să stau de vorbă cu tine!

Flăcăul se întoarse. Pesemne că tonul cu care-i vorbise Vitea îl impresionase și băiatul se apropie din nou.

— Tu știi cine sînt eu? spuse el, apăsător.

— Nu.

— Eu sînt partizan!

Băiatul îl privi cu neîncredere:

— Minți!

— Ba nu mint de loc! Sînt într-adevăr partizan.

— Da' cu ce poți să-mi dovedești? întrebă băiatul.

Vitea tăcu descumpănit. Într-adevăr, cum ar putea să-i dovedească? Doar n-o să-i povestească despre misiunea pentru care pornise la drum! Deodată, privirea i se opri asupra locului unde, de sub scînduri, se zărea patul automatului.

— Uite ce am eu! și Vitea ridică automatul deasupra capului. Acum mă crezi?

Arma îl impresionează la culme pe băiat. Se apropie și mai mult de Vitea, se lăsă în iarbă, continuînd totuși să fie foarte prudent.

— Da', la urma urmei, tu pentru ce ai venit aici? întrebă el, privind-l cu bănuială.

— Dacă am venit, înseamnă că am treabă — răspunse Vitea, misterios. Tu mai bine răspunde la întrebarea mea.

— Întrebarea ta? Nu dau doi bani pe ea! i-o întoarse flăcăul. Ce, crezi că dacă ai un automat, mă sperii de tine?

— Adică cum, tu n-ai încredere într-un partizan? se indignă Vitea.

Flăcăul zîmbi:

— Partizan... Îndrugi la minciuni de-
ngheață apele! Nu ești nici un fel de
partizan! Poate că taică-tu o fi primar
pe undeva, ia te uită ce gras și umflat
ești!

Vitea tăcea. Ce arțăgos mai e și
băiatul ăsta! Va trebui totuși să riște.

— Ia ascultă! Din satul vostru nu s-a
trimis la gară o vacă? întrebă el,
tulburat.

— Ba s-a trimis — murmură băiatul,
tresărind.

— Da' pe însoțitorii vacii nu i-au oprit
cumva partizanii?

— Ba i-au oprit...

— Și nu i-au dezbrăcat de haine?

— Dezbrăcat — confirmă băiatul, cu
desăvîrșire nedumerit; nu mai pricepea
nimic. Dar ia spune și tu, ce culoare
avea vaca? Știi? Nu cumva era roșcată?
întrebă el la rîndul său.

— Nu era de loc roșcată, era albă —
zise Vitea. Numai botul îl avea negru, și
în frunte o pată.

— Ghiar așa-i! și băiatul sări în
picioare. Da' tu de unde știi?

— Cum să nu știu dacă am dus-o chiar
eu!

— Unde?

— La gară.

Flăcăiașul se uită la Vitea cu o
admirație demnă de o faptă atît de
curajoasă.

— Dar tu ai văzut băieții care au adus
vaca? întrebă el.

— Nu, pe ei i-au ascuns în tufișuri.

— De ce?

— Ca să nu ne recumoaască după aceea. Cîte nu se pot întîmpla în viață!...

Băiatul se apropie de Vitea.

— Știi tu cine a stat în tufiș? întrebă el. Habar n-ai! și, după ce făcu o pauză, se lovi cu degetul în piept: Ei bine, chiar eu! Pe mine împreună cu Vaska Lomakin, ne-au reținut partizanii.

— Ia te uită! Dar de, la primar ați încasat-o zdravăn?

— Ehei, și încă cum! Atîta m-a bătut cu ciomagul, că și acum mi-e tot spatele plin de vînațăi.

— Cum te cheamă?

— Sioma... Dar pe tine?

— Spune-mi... Leoșa! Vitea se hotărîse totuși să nu-și dea în vileag numele adevărat. Ia ascultă, Sioma — zise el, trecînd la ceea ce-l preocupa — tu ai văzut pe cine au adus astăzi în sat?

— Văzut! „Cîrjă”, primarul nostru, a adus cu mașina un băiat așa cam ca noi, dar slab și înrăit al naibii... „Cîrjă” l-a legat de mîini și de picioare și l-a aruncat în beci.

— În care beci?

— Ăla din casa unde stau polițaii. Casa aia mare, cu gratii...

— Tu ai putea să te streкори pînă acolo?

— Da' de unde! Acuma polițaii sînt furioși ca niște cîini turbați! Astăzi, pe drum, cineva era cît pe-acî să-i facă de petrecanie lui „Cîrjă”...

— Grăsanul ăla schiop este primarul vostru?

— Al nostru... Gordeev!

Vitea își aminti de un oarecare Gordeev cu care trebuia să se răfuiască

partizanii; așa îi auzise vorbind între ei pe Ghenadi Andreevici și pe Kolesnik.

— Păcat că n-am știut...

— Și dacă ai fi știut, ce s-ar fi întâmplat?

— Nu și-ar mai fi salvat el pielicica!

Sioma îl privi atent:

— Așadar, tu i-ai...

— Eu.

— Ei, știi că asta-i grozav... Cu automatul?

— Nu, cu grenadele... Și-acum, Sioma, ascultă, trebuie să salvăm un tovarăș!

Sioma dădu din umeri:

— Noi doi n-o să reușim. Cu un singur automat nu poți să pornești împotriva tuturor!

— Dar ei câți sînt acolo?

— Cine? Polițaii? Să tot fie vreo zece oameni.

— Păi nu-s chiar așa de mulți — oftă Vitea și se gîndi la Ghenadi Andreevici, care trebuia să fie undeva, pe-aici, prin apropiere, împreună cu detașamentul său. Eh, dacă l-ar găsi! Ia ascultă, dar despre partizani n-ai auzit nimic nou? Întrebă el.

— Ba da. Am auzit. Azi-noapte se spune că au dat foc morii din Steblovka.

— Steblovka? Întrebă Vitea, devenind foarte atent. Acum își amintea bine că, după Steblovka, Ghenadi Andreevici avea de gînd să meargă la Malinovka, deoarece țăranii îi înștiințaseră că acolo se află niște făină ascunsă într-o groapă.

— De aici și pînă la Malinovka e departe?

— Nu! E aproape. Să tot fie vreo șapte kilometri. Uite, o iei într-acolo —

și Sioma arătă cu mîna spre apus. Dar să mergi numai drept înainte, că altfel, în întuneric, ai să te rătăcești. Mergi pînă dai de un podeț, iar de acolo, drumul te duce singur...

Vitea se sculă în picioare:

— Bine, am înțeles... Da' tu ce faci aici?

— Eu? Dezgrop cartofii care au mai rămas în pămînt. „Cîrjă” nu ne dă voie să ieșim din sat și am plecat pe furiș. Că doar n-am să crăp de foame...

Vitea își puse automatul pe umăr și-și luă rămas bun.

— Ei — zise el — eu am să plec. Poate că odată și odată o să ne mai întîlnim...

— Mergi drept înainte pînă la podeț — îi strigă din urmă Sioma. Să nu cotești nici la dreapta, nici la stînga...

Întunericul devenea tot mai des. În zare deslușea raza palidă a unui reflector plimbîndu-se pe cer. Vitea mergea anevoie prin noroiul cleios, dar grăbea mereu pasul. Voia să ajungă la Malinovka în clipa cînd va ataca grupul lui Ghenadi Andreevici...

KOLEA, ȚIN-TE BINE!

Șoferul gonea nebunește și Kolea se lovea mereu cu capul de portieră, dar răbda. Primarul înjura de mama focului și-l amenința că-l împușcă îndată ca pe un „cîine blestemat” dacă nu spune pentru ce a fost trimis.

La marginea satului, mașina frîna brusc. Primarul sări jos și intră ca o vijelie într-o casă de cărămidă, fără etaj, de unde ieșiră imediat două namile de polițai, care-l înșfăcară pe Kolea de mîini și de picioare și-l tîrîră în curte. Aici îl zvîrliră pe pămînt și-i dezlegară curelele.

— Hai, scoală! strigă unul din polițai, urîcios și nebărbierit.

Al doilea se căznea să tragă un zăvor ruginit, care încuia o ușă scundă, trainică. Ușa asta era de la beci. Pînă la urmă, zăvorul înțepenit cedă și polițaiul deschise ușa:

— Marș înăuntru!

Kolea se clătină și, fără să vrea, se opri în prag. Din pivnița întunecoasă răzbătea un frig umed.

— Ești surd? Intră odată, cînd ți se spune!

Polițaiul îmbrînci băiatul și acesta, împiedicîndu-se, se rostogoli pe

treptele de piatră. Ușa se închise cu zgomot și Kolea se trezi într-o beznă de nepătruns. Ținându-se cu mâna de perete, porni de-a lungul lui. Într-un colț, se lovi cu genunchii de un pat de lemn. Pipăi patul și se așează încetișor pe el. Îl cuprinse frica. I se păru că aproape de tot aude pe cineva răsuflând greu.

— E cineva aici? întrebă el.

Nu-i răspunse nimeni. Kolea mai ascultă o vreme, cu respirația oprită. Nu. I se păruse. Era singur în pivniță. Sus, deasupra capului, se auzea bocănit de cizme. Treptat, băiatul începu să se liniștească. Se întinse pe patul tare, și asta i se păru cea mai mare fericire. Nu-i păsa că stă în întuneric, închis în beci. Era atît de istovit, că nu mai dorea decît să doarmă...

Și adormi într-o clipă... Visă că se juca în curte, acasă, cu niște porumbei ce se roteau în zarea albastră, plină de soare. Deodată de pe acoperiș sări tata. Kolea alergă pe cărare spre el: „Tată! Tată!” Și tata îl cuprinse în brațe...

...Cineva îl scutura de umăr:

— Hei! Scoală!

Kolea deschise ochii. Fusese numai un vis...

Ținînd în mîna stîngă un felinar cu geamurile murdare, o namilă de polițai îl trăgea cu brutalitate jos din pat:

— La interogatoriu!

Era noapte tîrziu. Afară bătea un vînt rece și ploua. Scoțînd băiatul din pivniță, polițaiul îi porunci să stea pe loc, iar el bombănea înfuriat, căci lacătul nu se încuia bine. De ce trebuia să zăvo- rască un beci gol, unde nu era

nimeni, nici el nu pricepea, dar așa era regula.

Kolea privi repede în jur, să vadă dacă poate fugi. La poartă se deslușea silueta unei santinele care patrula.

Ferestrele casei erau bine astupate, dar prin crăpături se zărea totuși lumină. Înăuntru se auzeau voci surde. „Ce-o să facă oare cu mine?” se gândi Kolea și, amintindu-și de chipul furios al primarului, se pregăti pentru tot ce putea fi mai rău.

— Nene, unde mă duci? întrebă el.

— Las' c-ai să vezi tu! bombăni polițaiul. Hai după mine!

Urcară niște trepte și intrară într-o tindă întunecoasă. Polițaiul împinse ușa și o lumină puternică îl orbi pe Kolea. Camera nu era prea mare. Într-un colț, la masă, ședea omul oare-l prinsese: primarul cel șchiop.

Cu pleoapa stîngă lăsată puțin, se uita batjocoritor la băiat:

— Ia vin-aici, pui de cățea! Să mă uit și eu nițel la tine!

Kolea înaintă, oprindu-se în mijlocul încăperii. Polițaiul rămase la ușă.

— Domnule primar, ce-mi porunciți să fac? întrebă el.

— Du-te și adu-mi-l pe polițaiul de serviciu. Să ia cureaua și să aștepte la ușă. Când o să am ne-voie de el, o să-l chem — zise Gordeev și, întorcîndu-se spre Kolea: Vrei să-l chem? Dacă nu, vorbește...

— Nu, nu vreau! bolborosi înspăimîntat Kolea.

— Atunci să spui cine te-a trimis la gară!

— La care gară?

Gordeev sări în picioare:

— Cum la care gară?! Faci pe nebunu'? Ți-a- răt eu ție, mucosule! Vorbește! Hai!

Kolea începu să urle cît îl ținea gura:

— N-am fost eu la gară, nene!

Gordeev se apropie de el și-l înșfăcă de guler:

— Minți! Tu ai fost! Te-a recunoscut soldatul! Dar ia spune: cine a aruncat grenadele din tufiș? Ai?

— Nu știu!

— Nu știi? Las' c-o să știi tu acușica...

— și primarul îi dădu un pumn zdravăn după ceafă, încît Kolea se rostogoli pînă în colțul camerei. Și asta așa, știi, pentru început! Primarul se întoarse, întredeschise ușa care dădea în odaia vecină și strigă: Haritonov!

— Aici, domnule primar! Glasul răgușit, de om bătrîn, care răsună dincolo de ușă i se păru lui Kolea foarte cunoscut.

— Cureaua-i la tine?

— Da.

— Moaie-o în terebentină! Acuși o să ai de lucru cu ea.

— Am înțeleș.

Gordeev se întoarse spre Kolea:

— Ai auzit? Acușica începi tu să vorbești... Și-ai să spui tot, drăguțule! Pui de năpîrcă! Deodată se așează în genunchi lîngă Kolea și începu să-i zîmbească cu blîndete: Haide, lasă, scoală-te, te-am speriat numai așa, ca să glumesc! Pe-aici, băiatule, umblă fel de fel de lume, așa că te-am speriat înadins. Scoală-te și să nu-ți fie frică de mine, nu-ți fac nimic! Deschise din nou ușa și strigă: Haritonov!

— Aici sînt, domnule staroste!

— Dă o fugă pînă la gospodina mea și spune-i că i-am poruncit să-mi trimită o găină friptă și niște castraveți murați... Și nu uita de pîine!

— Am înțeles — răspunse supus glasul care i se păruse lui Kolea atît de cunoscut. În fundul coridorului se auzi trîntindu-se cu putere ușa de la intrare.

— Ei, vezi, asta-i — se hlizi primarul, și fața lui mare și roșie se lăți toată într-un zîmbet micios. Acum nimeni n-o să audă ce vorbim noi doi. Vino aici lîngă mine, puiule, să stăm nițel de vorbă! Kolea se sculă și se așeză pe scaun. Primarul se uita la el pe sub sprîncenele stufoase, străduindu-se să-l privească cît mai blînd și înțelegător. Da — reîncepu el, după o tăcere mai îndelungată — mulți copii ca tine umblă acum pe drumuri, fără nici un rost... Război! Cei mari se bat, iar copiii se prăpădesc de pomană... Și eu am un băiat ca tine. Îl cheamă Vovka... Dar tu încotro te duceai?

— La Belgorod — zise Kolea, sughițînd.

De fapt nu se prefăcea, pentru că Gordeev îl lovise atît de tare, încît băiatul se izbise cu umărul de perete și-l durea.

— Așa — făcu tărăgănat Gordeev. Da' pe cine ai tu acolo?

— O mătușă...

— Da' părinții tăi unde sînt?

— Tata-i mort și pe mama au dus-o cu sila în Germania.

— N-au dus-o cu sila — îl corectă Gordeev — au trimis-o la muncă... Înțelegi?

Kolea sughiță din nou și încuviință din cap.

— Cîți ani ai? întrebă Gordeev.

— Treisprezece.

— Și cum te cheamă?

— Stepanov Kosteia.

Gordeev se uită în actele lui Kolea, străduindu-se să compare răspunsurile lui cu cele scrise acolo.

— Pentru tine ar fi fost mai nimerit să te joci de-a hoții și vardistii, mă Kosteia, și cînd colo, uite în ce dandana ai intrat! Afurisită treabă! Ce-o să mă fac cu tine, zău că nu știu... Lovi cu degetele lui scurte în marginea mesei, mîrîi ceva și deodată, încruntîndu-se, zise cu răutate: Și pe tovarășul tău l-am prins!

— Care tovarăș? întrebă Kolea, ridicînd capul și simțind că i se strînge inima.

— Pe ăla care a aruncat grenadele din tufișuri... L-am prins, derbedeul!

— Nu-l cunosc — glăsui Kolea.

Gordeev zîmbi:

— Ei, dacă nu-l cunoști, ai să-l cunoști acuma! Dacă vrei, am să-l chem aici. El o să recunoască tot... Mi-a povestit și despre tine... Știu tot, conspiratorul! Scoase o țigară și o aprinse. Vorbește mai bine de bună voie! N-o să pățești nimic... Dimineața o să-ți dau drumul. Ei, hai odată, nu te încăpățîna!

— Nu știu nimic, nene — spuse încet Kolea, privind undeva, pe sub masă.

— Nu știi? Și în glasul lui Gordeev răsună din nou amenințarea: Gîndește-te bine, Kosteia, gîndește-te!

Kolea tresări. Primarul îi spusese Kosteia. Prin urmare, minte că Vitea a

fost prins și că a recunoscut tot. Primarul nu știe nimic. Se crede viclean și vrea să-l prindă în cursă.

Ridică fruntea și, privind fața încordată a lui Gordeev, rosti străduindu-se să pară cît mai sincer:

— Să mă lovească trăsnetul, dacă mint! Mergeam singur pe drum.

Gordeev se ridică înfuriat și zbieră cu glas sălbatic:

— Haritonov!

Ca din pămînt apăru un bătrîn cu mustăți roș-cate. Kolea îl recunoscuse imediat. Era bătrînul la care se dusese în pădure, ca să intre în legătură cu Ghenadi Andreevici. Bătrînul îl privea posomorît, de parcă l-ar fi văzut pentru întîia oară. În mîini ținea o curea.

— Arde-l! Snopește-l în bățai pe afurisitul ăsta! Du-l dincolo!

Haritonov îl înșfăcă pe Kolea de umăr.

— Hai, nu mai sta! se răsti el; în prag se întoarce: Cîte să-i trag?

— Cincisprezece.

Haritonov îl privi pe Kolea cu un ochi de cunoscător și clătină din cap.

— N-o să reziste, Serafim Timofeevici. Își dă duhul. Mai mult de opt, nu merge... Așa scrie și la regulament.

— Bine! Da' tu să nu-mi scoți mie ochii cu regulamentul! Dac-o să crape, să-i fie de bine! N-are decît...

Haritonov îl scoase pe Kolea în curte și se îndreptă cu el spre o căsuță de lîngă gard. De bună seamă că această căsuță care odinioară servise drept baie polițaii o transformaseră în cameră de tortură.

Cînd ajunseră lîngă ușă, Haritonov privi grijuliu în jur și șopti:

— Uite ce e, mă băiete, de bătut, eu n-am să te bat, dar tu să țiți cît poți de tare! Auzi? Cît mai tare! Să te-audă și starostele...

Deodată, în apropiere, chiar din dosul gardului, răsunară niște împușcături. Una, două!... Și-apoi, lîngă el, a treia...

— Ce-i asta? și Haritonov se opri. Nu cumva ne-atacă? Culcă-te, culcă-te repede, că acuși te-a-tinge un glonț! Și se zvîrli lîngă peretele magaziei, trăgîndu-l și pe Kolea după el.

Pe poartă intră în goană un om, îndreptîndu-se spre casă.

— Alarmă! strigă el cu glas sugrumat. Alarmă! Partizanii! Mai repede! Uite-i, au și ajuns!

Polițaiul, care reușise să se urce în pridvor, se întoarse și trase.

Kolea se zbătea, străduindu-se să scape din mîinile lui Haritonov, dar acesta îl îndesă și mai tare lîngă peretele de bîrne.

— Stai liniștit, mă prostule! se stropși el. Vrei să mori degeaba? Stai să mă duc eu întîi, că altfel ne omoară chiar ai noștri!

Dar Kolea izbuti totuși să se smulgă din mîinile care îl țineau cu putere și se repezi spre poartă. Pe la urechi îi suierau gloanțele.

— Kolea! îl strigă cineva de după un copac.

Kolea ar fi recunoscut glasul dintr-o mie:

— Fedea, Fedenka!

— Culcă-te mai repede! strigă Kulikov.

În urma lui, cineva fugea în goană. Kolea îl văzu pe Haritonov, care mergea

încet, cu cizmele lui grele, respirînd anevoie, hîrîit. Kulikov ridică arma.

— Nu trage! strigă Haritonov. Sînt de-ai voştri! Du-mă la comandant!

Din fundul curţii, cineva trase.

— Cine stă în casa asta? Poliţaii? întrebă Kulikov.

— Chiar ei — răspunse Haritonov.

— Şi primarul?

— Gordeev?... Şi el tot aici este.

Se trăgea din toate părţile. Kulikov alergă spre partizanii care înconjurau casa într-un cerc din ce în ce mai strîns. De undeva răsună apoi glasul lui sonor: „Predă-te!” Şi iarăşi împuşcături. O gre-nadă care explodează bubui surd şi din nou răpăiră rafale scurte de automat. Cineva striga cu glas deznădăjduit. Pe urmă totul se cufundă în tăcere.

Kolea şi Haritonov ieşiră în drum şi o porniră spre locul unde se zărea prin întuneric un punct mişcător. Pe măsură ce se apropiau, punctul devenea tot mai mare: văzură o căruţă încărcată, caii, iar lîngă cai, pe Egorov.

— Egorov! strigă Kolea.

Bătrînul artilerist se întoarse:

— Cine e?

— Eu, Kolea.

— Kolea! Chiar tu! exclamă Egorov. Viu?

— Viu şi nevătămat!

— Lui Vitka să-i mulţumeşti, că el ne-a găsit şi umflîndu-şi plărîinii cu aer, Egorov strigă: Vi- teaaa!

— Dar unde-i Ghenadi Andreevici? întrebă Kolea. Am adus aici pe cineva care vrea să vorbească cu el.

— E în sat. Conduce operaţia.

Partizanii rămași de rezervă pentru pază îi înconjurară imediat și-i potopiră cu întrebări. Lui Haritonov toți îi arătau încredere, dar puseră o santinelă de teamă să nu fugă pînă la venirea lui Ghenadi Andreevici.

Îmbrîncind oamenii, apăru și Vitea. Se vedea că alergase. Abia mai răsufli, și automatul greu, de captură, îi apăsa umărul. Se repezi spre Kolea și-l îmbrățișă:

— Te-am salvat! E grozav, nu? Eu l-am găsit pe Ghenadi Andreevici! Cînd i-am spus că ești în pericol și că trebuie să se grăbească, a pornit îndată încoace, iar eu după el — turui Vitea pe nerăsuflete.

Era foarte fericit că totul se sfîrșise cu bine și că el, Vitea, nu-și pierduse cumpătul și procedase așa cum trebuie.

— Îți mulțumesc, Vitka! spuse simplu Kolea.

Era atît de obosit, încît nu se mai putea gîndi la nimic. Egorov băgă de seamă și îi propuse lui Kolea să se urce în căruță. Ca să-i fie mai comod, mută sacii cu făină și îi acoperi cu o foaie de cort. Culcușul era bun și moale. Egorov îl înveli cu mantaua lui și băiatul adormi. Somn greu, fără vise... i se părea că, așa dormind, căruța îl duce departe...

Kolea se trezi orbit de lumina soarelui, care-și făcea loc printre nori. Se săltă din culcușul lui și dădu la o parte mantaua cu care era acoperit. Căruța se afla în mijlocul unei curți. Caii, deshămați, rumegau fînul așezat în grămezi, lîngă un gard vechi de scînduri. Tot aici era și Egorov, care își cosea mîneca ruptă a bluzei.

— Unde sîntem, Egorov? întrebă Kolea,

— La Strijevți.

— Zău?! Mie mi s-a părut c-am mers mereu cu căruța. Cît să fie ceasul?

Egorov se uită pe cer, spre norul în spatele căruia se ascunsese soarele.

— Aproape opt. Ei, ia spune, ai luptat pe cînte, care va să zică? întrebă el.

— Am luptat — făcu vesel Kolea.

— Și te-ai săturat?

— Pe dracu'! Acum aș putea s-o iau de la capăt! Dar ce căutăm noi la Strijevți?

— Ghenadi Andreevici a hotărît să înnoptăm aici. Oamenii erau din cale-afară de obosiți.

— Polițaii unde sînt? Dar afurisitul de primar?

Egorov rîse pe sub mustăți:

— Toți polițaii tăi, împreună cu primarul lor, sînt de mult în iad și acum își completează formularele de anchetă.

— I-au împușcat?

— N-a scăpat nici unul. Numai bătrînul tău e teafăr. S-a stabilit că e prieten cu Ghenadi Andreevici.

— Dar noi am avut pierderi?

— Doi răniți, însă ușor.

— Și Vitka unde-i?

— Unde să fie — răspunse alene Egorov — pesemne că-și sporește pe undeva kaloriile. O fi slăbit, sărăcuțul de el, din pricina încercărilor prin care a trecut.

Kolea sări jos din căruță. Somnul în aer liber îi înprospătase puterile. Mîinile și picioarele nu-l mai dureau; doar umărul îl mai supăra nițel.

— Încotro? întrebă Egorov.

— Mă duc să-l caut pe Vitea.

Kolea ieși pe poartă, și de cealaltă parte a uliței văzu ruinele casei de cărămidă unde petrecuse atîtea ceasuri chinuitoare. Toți partizanii erau adunați acolo. Văzîndu-l pe Kolea, Fedea se apropie de el și-l bătut pe umăr. Kolea se schimonosi de durere.

— Ce-i cu tine, ești rănit? întrebă Fedea.

— Nu, n-am nimic, m-am lovit nițel.

Din curtea vecină, Vitea se repezi în întîmpina-rea lui. Dar unde era oare băiatul acela greoi și timid de pînă acum? În douăzeci și patru de ore, Vitea se schimbase atît de mult, că părea altul. Devenise mai vioi și în toate mișcărilor lui se simțea încrederea. Numai pofta de mîncare rămăsese aceeași... Vitea ținea în mînă o bucată mare de pîine.

— Kolea! Te cheamă Ghenadi Andreevici — strigă el.

Ghenadi Andreevici îi aștepta într-una din izbele din apropiere. Cînd intrară, îl văzură stînd la o masă veche, care se albise de atîta frecat cu peria. În mînă ținea o hîrtie, pe care se străduia s-o citească la lumina slabă ce intra pe fereastra cu geamurile sparte. Tot aici îl găsiră și pe Haritonov. După felul cum trăgea liniștit din țigara răsucită din tutun de casă, Kolea înțelese că bătrînul nu mințea: era într-adevăr unul de-ai lor.

Văzîndu-l pe Kolea, Haritonov îi făcu semn:

— Ei, orice s-ar zice, ai avut noroc! Nu ți-a fost ție dat să guști din plăcerile băii!

— Am avut, într-adevăr — zîmbi Kolea.

— Stai jos și povestește tot ce s-a întâmplat — îl întâmpină Ghenadi Andreevici.

Kolea relatează amănunțit toate evenimentele petrecute în ajun.

— Da, mare greșală ai făcut că nu te-ai ascuns și tu! Ar fi trebuit să te pitești în tufiș împreună cu Vitea — spuse Ghenadi Andreevici. În cel mai rău caz ați fi omorât și șoferul.

— Dar nici prin cap nu mi-a trecut că pistolarul acela o să mă înșface și o să mă ducă cu ei! oftă Kolea.

Ghenadi Andreevici se sculă și începu să se plimbe prin odaie:

— În viață, multe se întâmplă. Chiar și lucrurile cele mai neașteptate. Dar, cum s-ar zice, bine că s-a sfârșit cu bine! Bine că s-au ales polițaii cu cîte un coșciug. Ghenadi Andreevici tăcu, privind copiii. Ei, acum o să vă întoarceți cu noi în tabără.

Kolea se uită la Vitea, încrețindu-și fruntea.

— Păi, dacă nu mai sînt polițai — rosti el — n-are cine să ne mai prindă și am putea merge mai departe. Ce zici, Vitea?

Această întrebare era un lucru cu totul nou în relațiile dintre cei doi băieți. Înainte, lui Kolea nici prin gînd nu i-ar fi trecut să-i ceară sfatul, și Vitea aprecie acest lucru.

— Să mergem mai departe — spuse el.

Ghenadi Andreevici își dădea seama cît de primejdios este ca băieții să-și continue drumul, dacă de la primii pași pe care i-au făcut singuri au nimerit într-o poveste atît de încurcată.

Stătu mult de vorbă cu ei, sfătuindu-i să acționeze cu multă prudență și chibzuială. Dar Stremeannoi era hotărât ca a doua zi dimineață, după ce băieții vor fi odihniți, să-i trimită înapoi în tabără.

În vreme ce o parte din partizani efectuase acțiuni de cercetare în satele vecine, ceilalți își pe-trecură restul zilei și noaptea în inima pădurii. În timpul acesta, Kolea și Vitea se odihniră și dormiră pe săturate. Când se crăpă de ziuă, Kolea îl scutură pe Vitea, care dormea în căruță, ca să-l trezească.

— Scoală odată! Hai mai repede!

— Ce s-a întâmplat? întrebă speriat Vitea, hol- bîndu-și ochii cîrpiți de somn, de sub scurta împlănită cu care se învelise; căldura îi muiase oasele și nu-i mai venea să se scoale.

— Hai să plecăm! șopti Kolea. Dacă Ghenadi Andreevici ne găsește, nu ne mai dă drumul!

Vitea oftă și coborî din căruță.

...Și băieții porniră din nou la drum, legănându-și în spinare desagii cu pîine... Când să iasă din sat, îl întîlniră pe Sioma, care, plin de bucurie, sări în întîmpinarea lor.

— Luați-mă și pe mine! se rugă el.

— Nu se poate — zise Kolea. Noi avem o misiune militară. Și, apropiindu-se de Sioma, îi șopti la ureche: Din clipa asta, uiți cine sîntem și uiți că ne-ai văzut! Ai înțeles?

— Am înțeles — repetă întristat Sioma.

După plecarea băieților, Ghenadi Andreevici își conduse grupul spre tabără. Nici copiii, nici el nu știau că asta le-a fost ultima întîlnire...

PRIETEN SAU DUȘMAN?

Reprezentantul „Todt”-ului — Schwartzkopf — se înțelese cu șeful gestapoului ca toți prizonierii și localnicii mobilizați la fortificații să fie evacuați departe, în spatele frontului, sau omorâți imediat după terminarea lucrărilor. Secretul fortificațiilor trebuia păstrat cu orice preț.

Meyer venise de cîteva ori acolo, privind cum se săpau fundațiile, tranșeele, cum se instalau carcasele de oțel, cum se montau cupolele blindate și cum fiecare din aceste construcții se acoperea cu un strat gros de ciment.

Șeful gestapoului se străduia tot timpul ca Bli-nov să rămînă pe planul doi. Dar din clipa cînd autoritățile orășenești trimiseră la construcții ultimul lot de mobilizați se părea că Blinov își pierduse orice interes față de aceste fortificații.

Lui Meyer i se raportase că Blinov venise o singură dată la construcții. Primarul cercetase toate obiectivele, comparînd cu multă atenție amplasarea lor cu cea de pe harta pe care o ținea în mînă. Lucrul acesta îi displăcu foarte mult lui Meyer. La urma urmei, acest Blinov își vîră nasul acolo unde nu-i

fierbe oala. În aceeași seară, întîlnindu-se cu Meyer, Blinov i-a spus că vizitase cazematele construite, demonstrîndu-i chiar că unele — cazematele 11 și 14 — nu sînt bine amplasate, deoarece se stingheresc una pe alta, limitează sectorul de tragere și, în același timp, creează în fața lor un spațiu mort, unde inamicul va putea concentra forțe.

Această greșeală trebuie neapărat îndreptată, și pentru asta este nevoie să se construiască în spa-tele lor, pe un dîmb, încă o cazemată care să acopere cu foc tot terenul dintre ele. Era pur și simplu de neînțeles cum un primar se pricepea atît de bine la fortificațiile militare. Meyer fu nevoit să-l cheme imediat la telefon pe reprezentantul „Todt”-ului, care întocmise proiectul raionului fortificat. I se răspunse că maiorul Werner pleacă în aceeași clipă spre el. Același Werner, care, cu cîteva luni înainte, fusese rănit pe cînd mergea cu mașina. Bănuiala căzuse asupra Katerinei Ohotnikova, și femeia fusese spînzurată.

Werner se însănătoșise și ieșise din spital. Cunoștea bine împrejurimile și putea să conducă lucrările în locul lui Schwartzkopf.

De-abia acum se hotărî Meyer să ia legătura cu Iurenev. Răspunsul primit din partea acestuia fu cît se poate de neașteptat. Iurenev îi făgăduia să-i dea în scurtă vreme informații foarte importante. Dar ce anume informații, nu-i spunea în raport. Acest lucru îl alarmă și mai mult pe Meyer. Chiar a doua zi dimineată porni spre lagăr pentru a se întîlni cu agentul său.

La drept vorbind însă, lui Iurenev nu-i mergeau treburile chiar atît de bine cum i se părea lui. Unul dintre grupurile de cetățeni mobilizați la muncă fusese însoțit de Nikita Borzov. Trecînd pe lîngă Alexei, „băieșul” îi spusese în grabă: „Feriți-vă de Iurenev, e un trădător!” Se înțelege că Nikita Kuzmici nu știa nimic despre conspirația pusă la cale de prizonieri, însă cuvintele lui găsiră un teren pregătît.

Nikita Kuzmici trebuia să-i transmită lui Ohotnikov un lucru și mai important: Kolesnik îi dă- dea lui Alexei sarcina de a aduna date privitor la raionul fortificat. Dar oricît s-a străduit Borzov, n-a putut rămîne nici o clipă singur cu Ohotnikov.

Alexei înțelese că, din moment ce Borzov l-a prevenit, înseamnă că are temeuri foarte serioase. În același timp, Iurenev le spunea că „băieșul” s-a vîndut hitleriștilor. Care din doi era prieten, și care dușman?

Cu cît se gîndea mai mult la cele ce-i spusese Nikita Kuzmici, cu atît își dădea seama că în Borzov trebuie să aibă încredere. Și totuși era frămîntat de îndoieli. I se părea că cineva vrea să-i dezbine pe cei care făceau parte din grupa lor. Dacă hitleriștii ar fi știut ceva despre evadarea ce se pregătea, de mult ar fi fost toți arestați. Dacă Iurenev este un trădător, ei trebuie să știe acest lucru, și dacă este, de ce nu acționează? Ce mai așteaptă? Dacă, dacă, dacă... Oricît ți-ai bate capul, nu poți descurca ițele astea atît de încîlcite.

Alexei păstra o taină mare. Sub o scîndură din izba în care locuia grupa lor găsisese o bucatăică de hîrtie galbenă de împachetat și un capăt de creion și desenase pe ea amplasarea tuturor cazematelor pe care le putuse determina. Erau destul de multe.

Alexei nu știa ce întindere va avea raionul fortificat, dar puținele informații de care dispunea erau suficiente pentru a ușura considerabil sarcina trupelor sovietice în ofensivă. Dar cum să transmită acest plan peste linia frontului? Se hotărî să ia hîrtia cu el, în cazul cînd va reuși să evadeze. Dacă vor fi prinși, va rupe hîrtia, iar dacă aceasta va cădea totuși în mîinile dușmanilor, e puțin probabil să-i treacă cuiva prin minte că liniile încîlcite, desenate parcă de o mîină de copil, au un anumit tîlc.

Ferindu-se de Eremenko, nu-și destăinui secretul nici lui Iurenev. Dar avea de gînd s-o facă în eventualitatea că ar fi rănit sau omorît.

După întîlnirea cu Borzov, Ohotnikov se simți apăsător de o grea povară. „Cum să procedez? se gîndea el. Să le spun tovarășilor că Iurenev este un trădător? Știrea ar putea provoca panică. S-ar putea ca într-un moment de furie cineva să-i arunce în obraz actorului tot ce gîndește despre el, și atunci Iurenev, dacă într-adevăr este un agent provocator, va da cărțile pe față. Se va adresa pazei, ca să-i vină în ajutor, și ne vor aresta pe loc!” Nu-i rămînea de făcut decît un singur lucru: să simuleze că nu știe nimic. Important era ca Iurenev să nu aibă nici cea mai mică bănuială că e privit cu neîncredere.

Totodată va trebui ca el, Alexei, să ia inițiativa și, printr-o acțiune neașteptată, să-i dejoace toate uneltirile.

Trebuie negreșit să afle de ce Iurenev caută întotdeauna să se ducă el după mâncare. Ai de mers mai bine de un kilometru: poate că prin cineva de la bucătărie ține legătura cu șefii lui.

Cu șalele frînte, Alexei aruncă pămîntul pe marginea șanțului. De mult ar fi trebuit să se odihnească, dar polițaii adunați în jur discută cu în-suflețire, rîd și nici nu le pasă că a trecut de amiază și de ceasul de repaus.

Lîngă el săpa și Iurenev. Dezbrăcat pînă la brîu, ridică în sus cazmaua, zdrobind bolovanii care îl împiedicau să-și continue munca. Alexei privea mîinile lui puternice, brațele musculoase, fața transpirată, cuta de oboseală și buzele strînse, și se întreba dacă omul acesta care trăiește alături de ei, care împărtășește cu ei toate greutățile vieții din lagăr ar putea fi un trădător. Cît de sus ridică el cazmaua! Cu cîtă putere o prăvălește peste bolovanii! Sar scînteii! Iată-l și pe Eremenko, care îl ajută pe Iurenev, spărgînd bucățile mari de piatră cu o rangă. E cu putință oare ca Mihail să fie omul gata să-i împlînte un cuțit în spate? Sau poate Borzov... Poate că el e un trădător? Poate vrea să se înalțe în ochii șefilor, să vîre zîzaniei între prizonieri, să-i facă să se certe?...

Da, hotărît lucru! În primul rînd trebuie să-l verifice pe Iurenev, dar în așa fel, încît acesta să-și dezvăluie măcar pentru o clipă adevărata lui fire.

În timpul unei pauze scurte, când lăsară din mâini cazmalele și hîrlețele, prizonierii se așezară pe iarbă să se odihnească; Alexei se apropie de Iurenev și-i ceru cîteva fire de tutun. Iurenev consimți bucuros. Îi dădu și o bucățică de ziar vechi. Peste o clipă, fumul albăstrui al țigării se înălța deasupra ierbii pălite de brumă.

— M-am hotărît...

— Ce-ai hotărît? îl întrebă Iurenev, privindu-l cu coada ochiului.

— Vezi tu, situația mea s-a schimbat întrucîtva — zise Alexei. Eu nu pot... într-un cuvînt, eu trebuie să rămîn. Nu pot să fug cu voi...

Mișa tresări:

— Ți-e teamă? Ochii lui erau plini de răutate.

— Nu, dar asta nu-i o treabă pentru mine. Eu n-am dreptul să risc. Am un copil!...

Mișa privi în jur, să vadă dacă nu trage cu urechea vreunul din paznici.

— Asta-i trădare! șuieră el.

— De ce? întrebă calm Alexei. Fiecare e liber să acționeze cum vrea.

— Da, dar oamenii te urmează numai pe tine! Te-ai întrebat ce-o să se întimple cu ei? La început i-ai convins pe toți, și acum dai înapoi... Nu, așa nu merge.

Mișa vorbea răspicat și cu multă convingere: arăta că acum orice retragere nu mai este o slăbiciune, ci o trădare. În ochii lui întunecați care priveau țintă, fără să clipească, căutînd parcă să străpungă, era atîta răutate, încît Alexei, fără să vrea, dădu înapoi,

simțindu-se vinovat. Nu! Astfel de ochi nu mint!

— Bine — zise el, stingherit — am să mă mai gîndesc.

Iurenev trecuse prin clipe grele. Edificiul înălțat cu atîta trudă amenința să se prăbușească. Veriga cea mai importantă din planul lui era tocmai prinderea lui Alexei Ohotnikov, care avea schița fortificațiilor. Observase de mult unde își ascunde el hîrtia. Și din comportarea lui înțelese ce înseamnă de fapt aceste linii și punctișoare, care păreau atît de nevinovate. Fixase și ziua cînd trebuiau să evadeze. Curînd vor fi mutați în sectorul vecin, în satul Kuznețovka. Un grup de prizonieri este escortat de obicei de doi-trei soldați. Oamenii, istoviți și dezarmați, n-au cum să fugă. Discutînd planul acțiunii, Iurenev le propusese să atace soldații din escortă în cîmp, să-i omoare, să le ia armele și, îm-părțindu-se în grupuri mici de trei-patru oameni, să se strecoare spre linia frontului.

Bineînțeles escorta va fi prevenită din timp. Opu- nînd rezistență, ei vor începe să tragă. De după movilele aflate acolo vor sări alți soldați în ajutorul lor. Ceea ce avea să urmeze îl interesa pe Iurenev numai din punct de vedere al relațiilor lui cu Meyer. De aceea, simțind că planul poate eșua, pe Iurenev îl cuprinse groaza și acest lucru îl ajută să-l mai mintă o dată pe Alexei.

Ohotnikov se îndepărtă îngîndurat: asta mai lipsea acum, ca Iurenev să înceapă să-l vorbească de rău! E destul să-ți pierzi încrederea tovarășilor, ca să rămîi singur. Toți încep să te disprețu-

iască, și pînă în ultima clipă a vieții îți merge faima de laș și ticălos.

Din depărtare se auzi deodată glasul răsunător al polițaiului:

— Sus!

Asta însemna că în sector au sosit niște mărimi, pe care deținuții trebuiau să le salute. Alexei se uită spre sectorul vecin, unde se afla o cazemată aproape terminată. De acolo venea spre ei un grup de ofițeri nemți. În fruntea grupului era un colonel înalt, uscățiv, cu o mutră îngîmfată și rea. Lîngă ei mergea Schwartzkopf, șeful șantierului, un om scund și vînjos. Colonelul îi arunca priviri furioase. Pe colonelul acesta înalt, Alexei îl cunoștea bine. Era Kurt Meyer, șeful gestapoului. Venise de cîteva ori la ei în lagăr, și de fiecare dată, după plecarea lui, deținuții aveau mai mult de îndurat, deoarece se luau măsuri foarte severe.

— Vine înapoi! auzi Alexei șoapta îngrijorată a lui Eremenko.

Iurenev continua să stea pe o movilă de pămînt, sprijinit în lopată și mai sus decît toți ceilalți. Alexei îl privi fără să vrea și rămase uimit de încordarea care i se citea pe față. Iurenev se uita fix, dar fără teamă, la Meyer, care se apropia de el. Parcă aștepta să se întîmple ceva foarte important...

Meyer se apropie, dădu tăcut din cap, privi în groapă, apoi în direcția cazematelor vecine, controlînd dacă sînt bine amplasate, pe urmă se întoarse și plecă. Nu, Alexei era sigur că nu se înșelase. Văzuse limpede că Meyer schimbase o privire scurtă, dar semnificativă cu Iurenev. Altă dată n-ar

fi acordat nici o atenție acestui lucru, dar acum fiecare amănunt căpăta importanța unei dovezi. De ce Iurenev, uitîndu-se la Meyer, ridicase imperceptibil din sprînceană? De ce îl alesese Meyer, dintre toți, tocmai pe el și-l privise într-un fel deosebit de atent? Nu mai rămînea de controlat decît un singur lucru: cine va fi trimis la bucătărie, după mîn- care? Alexei aștepta nerăbdător ora mesei. Dacă va fi trimis Iurenev, lanțul se va întregi cu ultima verigă și nu va mai fi nevoie de alte dovezi.

Cînd sună gongul — trei lovituri de ciocan în- tr-un tub mare de proiectil — se întîmplă un lucru la care Alexei se aștepta cel mai puțin: la bucătărie fu trimis chiar el, iar Mihail Iurenev îi strigă glumeț din urmă să se întoarcă mai repede și să nu care cumva să mănînce pe drum din carne — dacă se va nimeri ca supa să aibă totuși carne!...

Și Alexei plecă... Dar cînd se întoarse, radia atîta fericire, încît toți se mirară. Reușise oare să capete o porție dublă, înșelînd bucătarul? Era un vis pe care nu și-l realizase încă nimeni.

De îndată ce Alexei puse cazanul jos, Iurenev ridică repede capacul și privi înăuntru, dar rămase dezamăgit. Era mai puțină supă ca de obicei și nici nu mirosea a carne.

— Ce motiv ai să te bucuri? îl întrebă pe Alexei, uitîndu-se cu răutate la el.

Privirea lui Alexei era însă din nou rece ca întotdeauna, aproape aspră.

Ce noroc că a fost trimis el după supă! Altfel poate că n-ar fi avut loc întîlnirea

aceea importantă, care a schimbat atît
de mult lucrurile...

O ÎNTÎLNIRE NEOBIȘNUITĂ

...Din nou au pornit copiii la drum. Pe Kolea îl mai dureau și acum umărul și încheieturile mâinilor, pe care polițaiul i le strânsese zdravăn în curele, dar nici că-i mai păsa. Ce minunat e să fii liber și sănătos! Kolea trecuse prin atâtea încercări în ultimele 24 de ore, încât i se părea că s-a scurs un an. Și „molîul” ăsta — aruncă o privire blîndă spre Vitea — s-a dovedit a fi un tovarăș bun! Nu s-a speriat, nu l-a lăsat singur în nenorocire, n-a fugit...

Ei, ce să-i faci! După cum se spune în popor, datoria e frumoasă prin răsplata ei. Va veni ea ziua cînd Vitea va înțelege că și el, Kolea, știe ce înseamnă prietenia. Nici nu-ți vine să crezi că băiatul ăsta care scîncea întotdeauna și care se temea pînă și de propria umbră a dovedit atîta curaj și inițiativă! A străbătut în fugă mulți kilometri, pe drumuri necunoscute, și a reușit să ajungă la Ghenadi Andreevici.

Există oameni care trăiesc o viață întreagă fără să dovedească însușiri deosebite. Sînt cinstiți, conștiincioși, muncitori, dar le lipsește tocmai scînteia care îi face să devină eroi. De fapt nu s-a ivit cremenea care să

aprindă scînteia în el. Dar de îndată ce un astfel de om e pus în situații grele, se constată că nici nu-și pleacă supus capul, nici nu se sperie, ci pornește curajos în întîmpinarea primejdiei, biruind-o.

Așa se întîmplase și cu Vitea. Nici el însuși nu bănuia ce forțe zac ascunse în el. Dar cînd a venit ceasul încercărilor, a dovedit că nu este slab din fire, ci, dimpotrivă, puternic și sigur de el.

Se poate spune că de-abia acum între cei doi băieți se născu adevărata prietenie; căci prietenia nu poate exista dacă lipsește egalitatea și respectul reciproc.

În situația grea în care se găseau băieții, unul dintre ei trebuia să fie cel care să conducă, și acesta era Kolea, desemnat de Kolesnik. Dar una este să porți răspunderea îndeplinirii unei misiuni, și alta să simți alături de tine un tovarăș, să crezi în el și să știi că, împreună cu el, nu ți-e teamă de nici un fel de greutate.

Vremea se înrăutățea. Vîntul gonia deasupra cîmpiilor, aducînd nori întunecați. Se cernea o ploaie mărunță ce te pătrundea pînă la oase. Drumul se desfundase și picioarele se împotmoleau în noroiul lipicios. Nu exista decît o singură soluție: să mergi pe marginea drumului.

Băieții erau uzi pînă la piele. Mergeau tăcuți, străduindu-se să-și economisească forțele. Pînă la destinație mai aveau vreo 15 kilometri. De două ori au fost nevoiți s-o ia pe alt drum pentru a ocoli bombeze puse de hitleriști.

Într-un târziu văzură în depărtare grupuri de oameni care lucrau răzleți pe o cîmpie nesfîrșită. Probabil că erau cei ce munceau la construirea fortificațiilor.

Vitea se simțea sleit de puteri și ceru să facă un popas. Se așezară pe marginea drumului și scoaseră din desagi pîinea presărată cu sare. Altceva nu aveau.

— Ei, și-acu' ce facem? întrebă Vitea după ce-și termină porția și ar mai fi mîncat bucuros încă pe atît.

— Mergem înainte — răspunse scurt Kolea.

— Unde?

— Vezi tu satul ăla? și Kolea îi arătă în depăr-tare niște căsuțe albe, înșirate de-a lungul unui deal cu panta lină. Hai să încercăm să ne apropiem de el.

— Dar dacă iar or să pună mîna pe noi — zise Vitea — atunci ce ne facem? Ghenadi Andreevici e departe acum și nu poate să ne mai scape.

Kolea tăcu. De data asta Vitea avea dreptate. Trebuia să-l asculte pe Kolesnik, să nu intre în sat, ci să urmărească din depărtare lucrările de construcție.

— Atunci hai să căutăm undeva un stog de fîn și să dormim acolo — spuse Kolea. Iar mîine dimineață o să ne tîrîm pe brînci cît mai aproape de locurile unde se lucrează și o să ne uităm.

— Și la ce-o să ne uităm?

Nu, Vitea ăsta e nesuferit! Trebuie să-i explici toate alea ca unui țînc. Singur nu pricepe nimic.

Kolea se supără:

— Să ne uităm pe ce drum o să se ducă prizonierii la lucru. Și dacă izbutim să ne furișăm mai aproape de ei, poate c-o să-l văd pe tata.

— Asta s-o crezi tu! Parcă taică-tu umblă brambura pe câmp!

— Ia ascultă, mă Vitka — se răsti Kolea, ieșin- du-și de-a binelea din sărite — tu ai auzit ce-a spus Kolesnik? Dacă nu reușim, să ne întoarcem înapoi, înțelegi sau nu?

— De înțeles, înțeleg — oftă Vitea. Atunci hai să mai stăm aici, iar la noapte să pornim din nou.

— Nu — ripostă Kolea — de ce să mergem prin ploaie? O să găsim noi un stog de fîn și-o să ne-ascundem.

Vitea privi în jur. Aproape de drum se zărea un stog înalt de fîn, decolorat de ploi și vînt.

— Uite colo un loc potrivit!

— Chiar potrivit! și eu mă uitam drept spre el și nu-l vedeam. Hai să mergem!

Peste cîteva minute se cățăraseră în vîrfurile stogului, legat jos la poale cu o sîrmă. Îl legase probabil cineva, ca vîntul să nu împrășteie fînul. Adăpostul era moale și cald și copiii se acoperiră cu fîn, care mirosea pătrunzător. Oboseala îi cuprindea tot mai mult. Băieții adormiră atît de adînc, încît se părea că nici ploaia torențială, nici grindina, nici zăpada, nimic pe lume nu i-ar fi putut trezi.

...Și totuși Vitea se trezi. Se trezi din pricina unui zgomot ciudat care se auzea jos, undeva sub stogul de fîn.

Ridică iute capul și ascultă. Alături sforăia ușor Kolea și vîntul făcea să foșnească fînul... Da, în- tr-adevăr, nu i

se păruse. Chiar sub stog s-ar fi zis că umblă cineva, tropăind din picioare. Ce-o fi asta? Se auzeau și voci înăbușite! Da, este neîndoielnic că vorbește cineva. Dar unde? Poate că e numai o iluzie auditivă.

Vitea dădu la o parte încetișor fînul de deasupra capului și se săltă să vadă ce se întâmplă. Se întunecase de-a binelea; căsuțele din depărtare se pierdeau în ceața amurgului; nu mai ploua, și în luminișurile dintre nori se zăreau pe alocuri pete senine de cer. Străduindu-se să nu facă zgomot, ieși din fîn și se rostogoli jos. Privi în jur, dar nu zări nici țipenie de om. Ciudat însă, aici jos, pe pământ, vocile se auzeau mult mai limpede...

Poate că oamenii se află de cealaltă parte a stogului? Vitea se tîrî spre stînga și glasurile începură să se îndepărteze parcă. Atunci schimbă direcția și glasurile începură să răsunе mai limpede, încă o mișcare, și le auzi alături de el. Ciudat lucru: glasurile veneau din fundul stogului. Vitea atinse din întâmplare sîrma care lega stogul, și deodată unul dintre snopi se mișcă din loc. Speriat, băiatul se trase înapoi: în fața lui apăru o gaură rotundă. Vitea își dădu imediat seama că stogul era pus numai pentru a masca o cazemată, iar în cazemată se aflau probabil soldați. De bună seamă că sol-dații nu fuseseră acolo cînd el se urcase în stog împreună cu Kolea. Ce să facă acum? Cum să plece?

Vitea îndreptă în grabă fînul pe care-l răvășise, se culcă lîngă stog și începu să

asculte cu atenție, înăuntru cineva vorbea rusește.

— Da, într-adevăr, m-ai pus pe gânduri — se auzi o voce groasă de bărbat. Dracu' să-i ia cu născocirile lor cu tot.

Cel cu vocea subțire, care se frîngea la notele de sus, dînd impresia că omul se îneacă, continua probabil să argumenteze.

— Trebuie să plecăm! Ne omoară, Vasili Dmi- trici, zău că ne omoară!

— Da' ție cin' ți-a spus toate blestemățiile astea?

— Nici nu merită să mai vorbim! Ai auzit doar cu urechile tale,

— Și, cum s-ar zice, el vorbea despre prizonieri și mobilizați — nu se lăsa cel cu glasul de bas. Da' noi ce sîntem, mă rog?

— Înțelege odată că pentru ei nu este de loc important acest lucru! Ei vor ca nici un șoarece să nu știe unde se află cazemata asta... Azi sîntem noi de santinelă, dar mîine, cînd se vor termina lucrările, vor începe să curețe locul, și împreună cu gunoiul or să ne- arunce și pe noi... de-a valma... în șanț... Înțelegi?

— Care șanț? întrebă basul, alarmat.

— Ăla pe care l-au săpat nu demult, cu escava- torul, în spatele satului.

— Na-ți-o bună! Păi șanțul e un șanț antitanc!

— Ce tanc? Prostule! De îndată ce se va construi ultima cazemată, acolo o să- i împuște pe toți cei care au lucrat la fortificații. Acum ai priceput?

— Da' noi n-am lucrat!

— În schimb știm mai multe decît ceilalți...

Cei din cazemată tăcură. Vitea simți miros de tutun, ce ieșea printr-o ambrazură a cazematei ca printr-o răsuflătoare. Pesemne că fumau pe ntre- cute.

— Da, zău! Să știi că m-ai pus pe gânduri — repetă basul. Dar unde să ne ducem, nu mă taie capul...

— Ba eu știu — răspunse celălalt. Hai să furăm niște formulare, să ne facem o adeverință că plecăm în Ucraina, într-o delegație, și s-o ștergem frumușel...

— Cred că ai dreptate, mă Petea. Altceva nu ne rămîne de făcut... Și glasul se prefăcu în șoaptă: Da' ce-ar fi dacă am pleca noi la partizani? Să ne căim de ce-am făcut și poate c-or să ne ierte...

— Vai de mine, ce tot vorbești! exclamă îngrozit celălalt. Din lac în puț! Caută și le dovedește că n-am fost trimiși ca iscoade. Ne-atîrnă de-un pom, și gata treaba...

Cel cu vocea de bas oftă din greu:

— Sîntem blestemați, Petka! Asta e! Noi n-avem loc pe pămînt. O să pierim și nimeni n-o să-și aducă aminte pe unde ne zac ciolanele...

— Ei, poftim, altă belea, acum pune-te și tu pe bocit ca o muiere!... Va să zică s-a hotărît, ple-căm?

— Bine, bine, dar cînd plecăm?

— Numai să aranjăm lucrurile și plecăm. Peste vreo două săptămîni.

— Bine! Dar trebuie să mai adunăm bani și pro- vizii.

— Asta negreșit... Ei, m-am dus, Vasili Dmitrici, curînd vine schimbul și-o să ne caute.

În fundul cazematei se auziră zăngănind două paturi de armă. Vitea încremeni de-a binelea. Acuși vor ieși de acolo! Dar pe unde? Și îndată își dădu seama că, de vreme ce în partea asta este ambrazura, ieșirea trebuie să fie în partea cealaltă. Băiatul nu greșise: ieșirea din cazemată se găsea într-adevăr la vreo zece metri, chiar pe panta lină a dealului. Acolo se afla o trecătoare care dădea în tranșee, și pentru a o camufla, fusese acoperită cu un tufiș mare, plantat în mod intenționat.

Polițaii ieșiră unul după altul, se opriră puțin locului, priviră în jur, pe urmă porniră mai departe. Vitea era îngrozit. Se temea că prietenul său se va trezi și în felul acesta se va trăda.

Polițaii aveau o înfățișare jalnică. Unul era înalt, cu un cap mic ca de pasăre, cu umerii înguști, și umbla clătinându-se pe picioarele-i lungi. Celălalt, scund, adus de spate, mergea lângă el cu pași mărunței, continuând să gesticuleze. Probabil îi aducea noi argumente, ca să-l convingă.

Vitea așteptă pînă cînd siluetele se topiră în depărtare. Apoi se urcă în vîrfurile stogului și îl trezi pe Kolea, care la început nu crezu nici o boabă din cele ce-i spunea tulburat Vitea. Povestea era foarte încîlcită. Dar cînd coborîră și scormoniră împreună sub fîn, nu mai rămase pic de îndoială. Sub fîn se afla o cazemată în toată regula, dar care deocamdată nu fusese înzestrată cu armament.

Copiii căzură pe gînduri. Acum misiunea lor nu se limita numai la

întîlnirea cu tatăl lui Kolea; trebuia să-l avertizeze pe acesta și pe toți cei care construiau raionul fortificat ce soartă îi așteaptă.

— Ții minte cum îi cheamă pe cei doi polițai? întrebă Kolea.

— Da: pe unul Vasili Dmitrici, iar pe celălalt, Petka... Da' de ce mă-ntrebi?

— Poate că o să ne prindă bine să știm!

— Eu cred că e primejdios să mai rămînem aici! zise Vitea.

— Ai dreptate... Trebuie să plecăm... cu siguranță că santinelele intră în cazemată să se încălzească, și lucrul acesta se poate întîmpla din clipă în clipă.

Băieții ieșiră la drum. Cît timp stătuseră ascunși în stog se lăsase un frig pătrunzător. Sufla un vînt tăios dinspre miazănoapte. Deodată Kolea simți pe obraji ceva rece. Ridică brațul și în palmă îi căzu un. fulg alb de zăpadă. Și dintr-o dată începu să ningă cu fulgi mari și pufoși. Zăpada le cădea în ochi, aproape orbindu-i.

— Ce vreme cîinoasă! bombăni Vitea.

— Pentru cercetași este timpul cel mai potrivit — rosti Kolea cu înțelepciune, deși tremura de frig. Acum polițaii se vor băga în bîrlog. La marginea drumului zăriră o șură veche, năruită. Acoperișul putrezit se prăbușise pe alocuri. Ușile deschise se legănau și scîrțiau sub rafalele vîntului. Kolea se opri: Ia te uită! Un punct de observație cum nu se poate mai bun... Vom sta acolo pînă dimineață, și după aceea vedem noi ce-o mai fi...

— Dar dacă și-n șură se află ascunsă o cazemată? întrebă Vitea.

Abia rosti cuvintele astea, și din spatele șurei ieși o mașină deschisă, în care, alături de șofer, ședea un ofițer hitlerist. Mașina traversă în goană distanța pînă la drum și frînă la cițiva pași de băieți.

Ofițerul se ridică și strigă tăios:

— Ei, băieți, ia veniți aici!

Băieții se apropiară. Ofițerul îi privea uimit și deodată Kolea recunoscă fața asta mare, cu ochii așezați departe de rădăcina nasului. Era chiar Werner! Acel Werner din cauza căruia murise mama lui.

Și Werner îl recunoscă imediat pe Kolea. Își aducea bine aminte de băiatul care se supăraseră pe el și care se ascunsese în hulubărie. O ținea bine minte și pe maică-sa. Întors de curînd în oraș, se informase despre ea. Aflase că fusese spînzurată! Păcat! Werner știa că nu-i spusese nici un cuvînt despre călătoria pe care intenționa s-o facă, și cu atît mai puțin despre scopul călătoriei și itinerarul ei. Kurt Meyer dăduse dovadă de prea mult zel! Păcat! Mare păcat! Iată, băiatul ei hoinărește pe drumuri și probabil că nici nu știe încotro s-o apuce! La urma urmei, el, Werner, este vinovat de soarta copilului, și pentru acest lucru se simte obligat să-l ajute cît de cît. O să-l ia cu el, și băiatul o să-i ajute ordonanței la treburile gospodăriei... Să vadă lumea că el iubește copiii. Și de bună seamă că rușii vor aprecia acest gest...

— Încotro, băieți? întrebă Werner, străduindu-se să le vorbească pe un ton prietenos.

— La Belgorod — răspunse Kolea, privindu-l încordat pe sub sprâncenele încruntate.

— Atît de mult! (Werner voise să spună: „Atît de departe”!) Dar camarad de la tine?

— Asta-i Vitea... Mergem la mătușa lui.

Werner căuta cu greu cuvintele.

— Vrei treci la mine? Și camarad de la tine. Eu dat la voi mîncare!

Kolea și Vitea se priviră, apoi Vitea dădu afirmativ din cap.

— Bine — încuviință și Kolea.

Werner deschise portiera din spate. Băieții ur-cară și mașina porni. Tot drumul pînă-n sat, Werner nu-și întoarse capul spre ei. Tăcea și se gîndea la ale lui.

Revenea în locurile acestea, deși n-ar fi dorit. I se făgăduise că va fi trimis în Germania. Dar cînd s-a constatat că există nereguli în raionul de fortificații, i s-a spus că aceasta este ultima misiune pe care o mai are de îndeplinit aici. Inspectase cazematele construite și văzuse că mai sînt o sumedenie de lucruri de făcut. Cazemata ascunsă sub șură fusese adaptată numai pentru mitraliere, deși ar fi trebuit să fie înzestrată cu tunuri. Iar pentru alte modificări trebuia timp și iarăși timp. Asta înseamnă că va mai zăbovi încă o lună. Cine-i garantează lui că în decursul acestei luni n-o să-i treacă cuiva prin cap să repete atacul care era cît pe-aci să-l coste viața?

Stînd în spatele lui Werner, Kolea și Vitea tă-ceau abătuți. Ce-i așteaptă oare acolo unde-i duce ofițerul neamț? Nu cumva le întinde o cursă?

Intrară în sat și Werner îi duse într-o casă nu prea mare, ocupată de el, și spuse repede ceva ordonantei care-i ieșise în întâmpinare. Acesta privi mirat băieții, clipi din genele lui albicioase, apoi, cu mișcări repezi, le porunci să-l urmeze. Îi conduse într-o încăpere mică — care pesemne slujise odinioară stăpînilor drept cămară — unde mirosea a șoareci și a lînă mucegăită. În schimb era destul de cald. Important că aveau un acoperiș deasupra capului.

Băieții aduseră din staulul din curte cîteva brațe de paie vechi, le așternură pe jos și li se păru că niciodată nu se instalaseră atît de bine ca acum. Ordonanța, care le spuse că îl cheamă Richard, le dădu o cutie de conserve cu carne și două bucăți de pîine.

Pîna la ziuă, nimeni nu-și mai aminti de ei, iar dimineață, Werner îi anunță că Viktor va lucra la bucătăria lagărului, iar Kolea îi va ajuta lui Richard. De dormit, Viktor poate să doarmă aici. Vitea oftă resemnat. Să vede că asta e soarta lui, să nimerească mereu la bucătărie!...

Werner era abătut. Avea numai necazuri. În timpul nopții primise o telegramă prin care era numit șef al șantierului, iar fostul șef rămînea la ordinele lui. Nu se îndoia cîtuși de puțin că treaba asta fusese pusă la cale de Meyer, că era rezultatul intrigilor lui. Nu avea încotro, trebuia să se resemneze. Pentru a scăpa cît mai curînd de

aici, nu-i rămînea decît să-i pună pe toți să lucreze în draci! Nu va cruța pe nimeni. Vor lucra zi și noapte fără întrerupere. Și chiar de-ar fi să crape toți, el nu va întîrzia nici un minut în locurile astea pline de primejdii.

Richard îl duse pe Vitea într-o casă de cărămidă din centrul satului; acolo se afla instalată bucătăria: tocmai se fierbea terciul pentru prizonieri.

Kolea, înarmat cu un cuțit, începu să-și îndeplinească sarcina care-i fusese încredințată: curățatul cartofilor.

Cînd Richard se întoarse, toți cartofii erau curățați cu grijă, puși în ceaun și acoperiți cu apă. Ordonanța dădu mulțumit din cap, spuse înveselit ceva și îi arătă ușa. Kolea înțelese că deocamdată nu mai are nevoie de el și ieși în uliță. Zăpada care căzuse toată noaptea se topise, și numai pe alocuri, de-a lungul gardurilor de nuiele, se mai vedeau fîșii albe, ce păreau niște iepuri întinși pe pămînt. În spatele caselor se deslușeau două rînduri de sîrmă ghimpată. Din pricina asta, peisajul, și așa destul de trist, părea dezolant. Pe uliță nu era aproape nimeni. Împroșcînd noroiul cu cizmele, trecu în goană un soldat neamț, apoi o mașină ticsită de oameni. Erau prizonierii și locuitorii din oraș mobilizați la lucru. Toți care nimereau în lagăr erau supuși aceluiași regim.

Numai din cîteva hornuri ieșea fum: casele în care locuiau ofițerii și polițaii. Kolea știa unde se află bucătăria lagărului și porni într-acolo, să vadă ce face Viktor.

Și iată că se întâmplă ceea ce așteptase el cu atîta înfrigurare, înfruntînd toate primejdiile...

...Văzu de departe șirul lung de prizonieri. Fiecare dintre ei ținea în mîna un căzănel de tablă. Unul după altul băgau căzănelele pe fereastra bucătăriei și apoi treceau la fereastra vecină ca să-și ia căzănelul cu terci și cîteva bucăți de pîine puse pe capac. Pe urmă plecau, ținînd cu amîndouă mîinile căzănelul, străduindu-se să nu alunece și să cadă în noroiul lipicios ce se lățea sub picioarele lor. Cu pași nesiguri și încordați o porneau pe uliță.

Un om înalt, care de-abia își luase căzănelul, făcu un pas greșit și fu cît pe aci să verse căzănelul. Kolea îl recunoscuse imediat. Era tatăl lui

Băiatul avea destulă experiență și nu alerga spre el. Ar fi însemnat să se trădeze. Știa însă un singur lucru: că trebuie să-l ajungă cu orice preț din urmă, înainte ca acesta să iasă din sat. Cît timp tata mergea prin sat, întîlnirea lor putea să pară întâmplătoare. Dincolo însă va atrage cu siguranță atenția santinelor.

Kolea grăbi pasul și trecu pe cealaltă parte a uliței pentru a-i ieși în față lui tată-său, dar fără să se apropie prea mult de el.

Alexei mergea încet, ducînd căzănelul ca pe un lucru de mare preț. Dacă ar cădea acum, zece oameni, și așa istoviți la culme, vor sta flămînzii douăzeci și patru de ore. Mai bine să meargă încet. Și mergea alegînd cu grijă locul unde să pună piciorul. Dar oricît se străduia, din

pricina slăbiciunii se clătina mereu când într-o parte, când într-alta.

Văzîndu-și părintele cum se chinuie, lui Kolea i se strînse inima de durere. Cît de mult îmbătrînise și cît era de istovit!... Iată, ca să se poată odihni puțin, tata a pus căzănelul lîngă gard și își șterge cu mîneca nădușeala de pe față...

Era clipa hotărîtoare... Kolea îl ajunse din urmă.

— Tată! îl strigă el încetișor, fără să se oprească, și trecu mai departe.

Alexei întoarse capul și se apucă cu mîinile tremurînde de gardul de nuiele. Fericit și mirat, îl privea pe Kolea, dar totodată în ochii lui se citea o adîncă neliniște. Cum a nimerit băiatul în locul acesta blestemat? Ce face el aici?

Kolea încetini pasul, dar între timp se iviră doi ofițeri, care nu erau de loc grăbiți. Mergeau și ei agale, apoi se opriră în dreptul porții. Discutau preocupați și nu părea că se vor despărți curînd.

În prezența lor, Kolea nu putea să se apropie de tatăl lui. Îi făcu numai cu ochiul, zîmbind, și coti în prima ulicioară care-i ieși în cale. Mai privi multă vreme din dosul gardului. Tatăl său se îndepărtă, apoi dispăru cu totul...

Oh! cît de greu a fost să nimerească aici. Dar și mai greu era să îndeplinească ordinul lui Koles-nik.

SECRETUL LĂZII FERECATE

De cîteva zile Nikita Borzov nu-și mai găsea locul.

Un agent de legătură îi adusese ordinul lui Kolesnik, și anume de a afla cu orice preț date amănunțite privitor la raionul fortificat. Dar cum? Borzov văzuse cum primarul, întorcîndu-se din călătorie, scosese harta din porthartă și o ascunsese în lada lui.

Cît timp Blinov umblase la ladă, Nikita Borzov îi urmărise cu atenție mîinile, locul unde apasă, în- crustațiile pe care le răsucește, dar pentru nimic în lume nu putu să memoreze ordinea și direcția în care trebuiau ele întoarse și de cîte ori anume.

Dac-ar pune mîna pe harta asta măcar o singură dată, de cîte eforturi ar fi cruțată armata!

Agentul de legătură îi relatase și faptul că Kolesnik trimisese copiii în raionul fortificațiilor, cu misiunea de a-l găsi pe Alexei Ohotnikov și de a lua legătura cu el.

Nikita Kuzmici îl cunoștea bine pe Alexei, care era un om de acțiune. Dacă Ohotnikov ar fi ajutat cît de puțin, ar fi în stare să facă multe...

Cu mare greutate, străduindu-se să nu trezească bănuiala lui Blinov, Borzov reușise să i se permită să însoțească un grup de cetățeni mobilizați la construirea fortificațiilor.

Trei zile căutase — fără succes de altfel — o posibilitate de a discuta neobservat cu Alexei. Prizonierii erau duși în front, iar după mîncare venea mereu Iurenev. Nikita Kuzmici îl văzuse în fața bucătăriei, stînd la rînd. Privirile li se întîlniră, dar Iurenev întoarse capul.

— A, ce plăcere să întîlnești un vechi prieten! rîse Borzov, apropiindu-se de el. Văd că nicăieri nu-ți pierzi cumpătul. Cîinele meu urlă și acum noaptea, amintindu-și de tine. Plînge că n-a reușit să-ți rupă pantalonii...

Probabil că nimeni, în afară de însuși Nikita Kuzmici, n-a înțeles tîlcul acestor vorbe. Iurenev era convins că „băieșul” îl consideră o victimă a gestapoului, iar ceilalți într-atît se obișnuiseră cu insultele, că nu le mai dădeau nici o atenție.

Dar această întîlnire l-a silit pe Borzov să riște, șoptindu-i cîteva cuvinte lui Alexei, în prezența tuturor. E adevărat că trecuse foarte repede pe lîngă el și reușise să-i strecoare doar o singură frază, însă, după expresia speriată și încordată a feței vărului său, Borzov își dădu seama că vorbele lui au fost auzite și înțelese.

Dar oare îl crezuse Alexei? Nu bănuia cumva că este o provocare?

Auzind că Vitea și Kolea plecaseră într-o misiune atît de grea, se necăjise grozav: primejdia era prea mare. Dar în scurtă vreme îi ajunse la urechi

zvonul că Werner adăpostise în lagăr doi băieți. E adevărat că, nimerind dincolo de sîrma ghimpată, copiii erau izolați și era foarte greu să iei legătura cu ei, dar cînd se vor întoarce în tabără, bineînțeles vor aduce multe informații prețioase. Kolea nu va sta cu mîinile în sân. Va găsi el o posibilitate să vorbească cu tatăl lui. Ceea ce pentru un om în toată firea este nespus de complicat, pentru un copil poate deveni un lucru foarte simplu.

Cu cît se gîndea însă mai mult la toate astea, Nikita înțelegea că, oricîte eforturi ar face, nu va putea obține decît informații parțiale despre raionul fortificat. El avea însă nevoie de date complete. Și aceste date există aici, aproape de tot, în această

ladă blestemată împodobită cu ținte. Nici măcar nu trebuie să furi cheia pentru a o deschide.

Într-o zi, plecînd după treburi, Blinov îl rugă pe Borzov să-l aștepte în cabinet. Plecase și secretarul primăriei, care lucra tot timpul la masa din vestibul. Întredeschizînd ușa ca să-i audă pașii cînd vine, Nikita Borzov se apropie repede de ladă și începu să răsucescă incrustațiile, făcînd eforturi desperate, imitînd mișcările primarului. În interiorul lăzii se auzi un țcănit, însă capacul nu se deschise.

Broboane de sudoare rece îi năpădiră fruntea, iar mîinile îi tremurau, dar, nu nimerea de loc. Auzind pași care se apropiau, Borzov se îndepărtă dintr-un salt de lîngă ladă și mai avu timp să se așeze pe un scaun aflat la celălalt capăt al mesei.

Blinov intră și, după cum i se păru lui Nikita Kuzmici, aruncă o privire atentă spre ladă, iar apoi se așeză la locul său și începu să vorbească despre necesitatea de a reface silozul distrus pentru a putea depozita acolo grîu.

Nikita Kuzmici privea cu atîta ură fața lui lată, liniștită, și cărarea bine aleasă, încît Blinov se întrerupse dintr-o dată și îl întrebă uimit:

— Ce-i cu dumneata, Nikita? De ce ești supărat?

Nikita se lăsă pe speteaza scaunului și se apucă cu mîna de falcă:

— Nu-i nimic, Ilia Ilici, mă doare o măsea.

Blinov dădu compătitor din cap:

— Du-te la doctor. Pe mine niciodată nu m-au durut dinții, dar îmi dau seama cât de neplăcut trebuie să fie.

Nikita Kuzmici ieși, ținându-se cu mîna de falcă, își dădea seama că singura soluție este de a-l ataca pe Blinov în drum, atunci cînd vor pleca din nou spre raionul fortificat.

Dar și acest plan se dovedi a fi greu de îndeplinit. Blinov încetase aproape cu totul să se mai intereseze de construcție, îndreptîndu-și toată atenția asupra muzeului. Stătea zile întregi în depozitul muzeului, și Nikita Kuzmici află că cele mai de preț tablouri fuseseră scoase din rame, făcute sul și pregătite pentru a fi evacuate.

„Asta ce-o mai fi?” se gîndea Borzov. De ce a început Blinov să se grăbească? Unde și ce fel de evenimente sînt în pregătire?”

Nu putea să-i pună întrebări primarului, ca să nu-i trezească bănuieli, iar primarul tăcea cu îndărătnicie. Observîndu-l, Nikita Kuzmici își dădu seama că șeful lui e nervos și așteaptă să se întîmple ceva...

MISIUNEA TREBUIE
ÎNDEPLINITĂ

Trecură cîteva zile, dar Kolea nu reuși să-l mai vadă pe tatăl său. Richard n-avea de loc intenția s-o facă pe milostivul. Nu știa nici un cuvînt ru-sește, dar gesturile lui erau atît de elocvente, încît Kolea se obișnuia repede să-l înțeleagă dintr-o privire: să spele vasele, să curețe cizmele lui Werner sau, înarmîndu-se cu un fel de perie, să măture pe jos. Însuși Werner uitase parcă de existența băiatului. Majoritatea timpului și-o petrecea de altfel la cîmp. Se întorcea seara tîrziu și se culca imediat.

Vitea pleca devreme și se întorcea tîrziu, mort de oboseală și flămînd. La bucătărie se mîncea prost, iar Kolea, cînd putea, ascundea și pentru el din ceea ce reușea să ia de la Richard, care se dovedea foarte gospodăros, dar foarte zgîrcit.

Odată, într-o seară, Vitea se întoarse tare tulburat. Îi făcu lui Kolea semn să-l urmeze în cămară și îi povesti în șoaptă că în cursul zilei la bucătărie se petrecuse ceva ciudat. Unul dintre prizonieri venise cu căzănelul după mîncare. Bucătarul — un gefreiter

foarte sever și care urmărea întotdeauna cu severitate ca porțiile să nu fie mai mari decât cele reglementare — îi aruncase în căzănel o bucată de carne și în același timp îi făcuse cu ochiul. Ce-o fi însemnând asta?

— Dar cine-i prizonierul? întrebă Kolea.

— Nu știu — răspunse Vitea.

— El te-a văzut pe tine?

— Nu m-a văzut, dar eu am simțit că e ceva necurat la mijloc și m-am ascuns după mașina de gătit. M-am ascuns și am așteptat...

— Ei — zise Kolea — poate că gefreiterului i-a fost pur și simplu milă de el.

— „I-a fost milă”! îl îngînă Vitea. Ți-ai găsit! Ăstuia-i pare rău și după niște cartofi putrezi... Nu, aici e altceva la mijloc...

— Ce crezi că poate să fie? întrebă repede Kolea. Începu să-și dea seama cam ce bănuieli îl frământau pe Vitea.

— Prizonierul acela probabil că este un trădător și din cauza asta i se dă mai multă mîncare — spuse Vitea.

Lucrurile luau o întorsătură gravă. Cum să procedeze? Ei nu știau nici numele, nici prenumele prizonierului.

— Știi ceva? zise Kolea. Hai să ne-ascundem seara undeva, după vreun gard, și cînd se vor întoarce de la lucru, tu să mi-l arăți. Să vedem din care grup face parte.

Vitea consimți.

Cu o jumătate de ceas înainte de ora cînd prizonierii erau aduși de la lucru, băieții se pitiră în niște tufișuri dese din marginea drumului, în apropiere de

casă. Chiar dacă i-ar fi găsit cineva acolo, nu i-ar fi trecut prin minte că acesta e un punct de observație. Niște copii care se joacă...

Pe drum se ivi, în sfîrșit, coloana de prizonieri. Mergeau încet, abia tîrîndu-și picioarele; pe cei care erau istoviți peste puteri, tovarășii lor îi duceau de subsuori.

Vitea îi urmărea cu încordare. Uneori i se părea că îl vedea pe omul care venise la bucătărie, dar de fiecare dată își dădea seama că se înșelase. Fețele pămîntii, istovite ale prizonierilor se deosebeau prea puțin unele de altele.

Iar Kolea îl aștepta plin de emoție pe tatăl lui. De două ori îl văzuse de departe și de fiecare dată simțea cum dorul îi strînge inima. Să fii alături de el și să nu te poți apropia!

— Ia te uită! Ăsta e! făcu deodată Vitea. Îl vezi? Cel scund, cu părul negru.

Kolea privi în direcția indicată de Vitea și simți că i se taie picioarele cînd îl văzu pe Mihail, care mergea alături de tatăl lui. Iurenev spunea ceva și Alexei zîmbea posomorît. Pe fețele lor se citea fră- mîntarea și păreau preocupați.

Tata trecu la vreo trei pași de Kolea. Ce-ar fi să-l strige și să-l oprească? Dar iată că vine un S.S.-ist cu automatul... Nu, nu, acum nu se poate!

Cînd prizonierii dispărură după gardul în dosul căruia se afla lagărul, copiii rămaseră descumpăniți. Nu știau cum să acționeze mai departe. Kolea îi povesti lui Vitea tot ce știa despre Mihail, cum îl salvase, precum și

comportarea bănuitoare a bătrînilor din beci.

Da, la mijloc e ceva necurat! Se vede că bătrînii aveau totuși dreptate.

Ziua fu lungă și grea pentru Kolea. Avea senzația că pe tatăl său îl amenință o primejdie foarte mare și se frămînta cum s-o înlăture. Richard îl ocări de cîteva ori pentru că se mișca încet și neatent. În timpul nopții, Kolea îi visă pe cei doi bătrîni. Se încruntau supărați la el și îi spuneau ceva, dar atît de încet, încît nu putu să înțeleagă nimic. Se trezi în zori din pricina frigului și nu mai adormi.

Luă brusc o hotărîre. Se va duce în fiecare zi la bucătărie pînă cînd se va întîlni cu tatăl lui. Trebuie ca într-o zi să fie trimis și tatăl lui după mîncare. Văzîndu-l de departe intrînd pe poartă, el îi va ieși înainte. Iar apoi, ca din întîmplare, se va întoarce. O să meargă aproape unul de celălalt, și acest lucru nu va putea trezi nici o bănuială.

În dimineața aceea, Richard nu se putu plînge de ajutorul său. Kolea se strădui din răputeri să-i fie pe plac. Cizmele lui Werner străluceau ca oglinda. De pe veston fusese curățat și cel mai invizibil fir de praf. Farfuriile de pe masă erau spălate și șterse cu grijă. Iar lui Richard, personal, Kolea îi făcu un serviciu neprețuit: îi aduse din mașina intendenței, care se împotmolise în noroi, o sticlă cu rom. Richard îl plesni peste spate și strigă:

— Sehr gut!¹

În gura lui, asta suna ca o laudă neobișnuită.

În felul acesta, Kolea își cuceri dreptul de a ieși la ora douăsprezece din casă. Ieși pe poartă, ținând în mână un pachetel care-i dădea aerul unui om plecat după treburi. În ultimele zile, soldații care păzeau lagărul se obișnuiseră cu el, știind că lucrează la Werner.

Kolea ieși din casă chiar în clipa când răsuna tingirilor toaca. Peste vreo zece minute, pe poartă va intra primul prizonier cu căzănelul, iar după el vor urma și ceilalți.

Băiatul porni agale, cercetînd cu atenție drumul. Porțile stăteau larg deschise. O santinelă cu casca înfundată pe ochi se plimba de colo-colo.

Pînă să ajungă la bucătărie, Kolea se opri lîngă un gard de nuiele. Mai departe era primejdios să meargă. Dacă și astăzi va veni Mihail, el trebuie să se ascundă înainte ca actorul să-l observe.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. Drumul pustiu era plin de băltoace. În sfîrșit apărură siluetele întunecate ale prizonierilor.

Iată-l pe primul care, ținînd căzănelul strîns la piept ca pe o pavăză, intră în curte. E un ostaș înalt, slab, într-o uniformă militară, peticită. Zîmbește victorios: cel care ia primul supa o nimerește totdeauna mai grasă.

După ostașul cel înalt venea un om cu paltonul rupt, încins cu o curea subțire. Probabil unul dintre cetățenii mobilizați

¹ Foarte bine! (în limba germană în text). (n.t.)

la lucru. Ținea căzănelul pe cap, cu o singură mînă; avea o șapcă înfundată pe frunte, de sub care nu i se vedeau decît mustățile negre. Kolea îl privi cu atenție. Nu, ăsta nu-i Mihail. Mihail e mai tînăr, mai înalt și nu are mustăți... Pe urmă intrară și ceilalți.

Pe tatăl său îl văzu în chip cu totul neașteptat; el intrase pe poartă și înainta încet pe cărarea care șerpuia de-a lungul gardului de nuiele. Ținea căzănelul în mîna stîngă, iar dreapta o băgase după reverul mantalei.

Înainte de a ieși în întîmpinarea lui, Kolea îi privi cercetător pe toți care se aflau prin apropiere. Nu, Mihail nu era printre ei.

Lucrurile se petrecură așa cum își închipuise, sau poate că totuși puțin altfel. Cînd se apropie de tatăl său, acesta se împiedică de o piatră, căzu și căzănelul se rostogoli în noroi. Soldații de la poartă începură să rîdă. Kolea se apropie, luă căzănelul și-l dădu tatălui său, care își scutura mantaua de noroi. Santinelele se întoarseră la treburile lor, iar deținuții care veneau în urma lui se grăbiră să-și ocupe rîndul. N-aveau ei timp pentru astfel de fleacuri...

— De ce ai venit aici? întrebă încetișor tata și, ca să mai cîștige timp, începu să șteargă cu mîneca poala mantalei.

— M-au trimis — răspunse tot atît de încet Kolea. Tu ai o misiune importantă: trebuie să memorezi bine unde se află cazematele.

Tata îl privi cu atenție:

— Unde locuiești?

— La Werner. Nu sînt singur. Am un tovarăș. Și trebuie să-ți mai spun

ceva. Îi cunoști pe polițaii Vasili Dmitrici și pe Petka?

— Da.

— Bine. Să știi că vor să fugă. Le e teamă că vor fi omorâți.

— Ei ți-au spus?

— Nu, eu și cu Vitea am auzit discuția lor din cazemata de sub stogul de fîn... Să știi un lucru, tată — și glasul lui Kolea tremură — trebuie să fugi! Te rog foarte mult, tăticule, să fugi!

Era primejdios să mai rămână acolo. În apropiere răsunară pașii polițaiului. Ridicându-și căzânelul, tata porni din nou. Kolea rămase puțin în urmă, dar se auzeau totuși unul pe celălalt.

— Și unde să mă duc? întrebă tata.

— În pădure. Ții minte locul unde am adunat acum doi ani, vara, ciuperci, la răscrucea de drumuri? În fiecare seară, două săptămîni la rînd, o să te aștepte acolo un om. El o să te conducă.

Tata îl întrebă repede:

— Îl cunoști pe Mihail Iurenev? Zice că a stat închis cu tine într-o pivniță...

— Ferește-te de el, tată, se spune că e un trădător... Bucătarul îi dă o bucată de carne în plus.

— Așa... — zise tata, mijindu-și ochii. Și cînd pleci tu înapoi?

— Cît mai repede! Cum reușim să scăpăm.

Alexei îl privi și, grăbind pașii, adăugă:

— Spune celor care te-au trimis că am să fac tot ce pot. Așteaptă-mă pe-aici. Cînd o să mai vin din nou după mîncare, eu o să scap din mîini căzânelul și pe urmă o să-l ridic. Pe jos va rămîne o hîrtie. Ascunde-o cum trebuie. Dacă o

vor găsi, te- așteaptă moartea... Voi căuta să fug, dar să știi că e foarte greu...

Tata își trecu căzănelul dintr-o mână în cealaltă și porni grăbit spre rîndul care se înșiruisse tăcut lîngă bucătărie.

Kolea privi spatele îngust al tatălui și inima i se strînse din nou, încleștată de o durere cumplită.

O LUPTĂ GREA

Toate acțiunile lui Iurenev, tot ce spunea, tot ce propunea și toate insistențele îi apăreau acum lui Alexei în adevărata lor lumină. Părea că aflate foarte puțin. Dar bucata de carne pe care gefreiterul i-o băga pe furiș sub capacul căzănelului întregia tabloul bănuielilor. Numai protecția unui personaj foarte sus-pus putea sili conducerea lagărului să-i facă astfel de concesiuni lui Iurenev.

Astăzi, când dădu căzănelul prin fereastra bucătăriei, își aruncă privirea înăuntru și observă într-un ungher întunecos un băiat voinic, cu capul rotund, tuns ca un arici, care ședea pe un scăunel și spăla niște ridichi. „Ăsta trebuie să fie prietenul lui Kolea. De acolo vede el, probabil, toate mișcările bucătarului și e sigur că băiatul n-a greșit.”

Lui Alexei nu-i ieșea din cap scena aceea mută, dar atât de semnificativă, când de Iurenev se apropiase ofițerul hitlerist. Își amintea de asemenea cu câtă abilitate reușise Iurenev să schimbe discuția în timpul convorbirii lor de acum câteva zile. Întorsese în așa fel vorba, de parcă Alexei ar fi fost un

trădător. Cît era de viclean! Cu un astfel de om e greu să lupți, dar trebuie, este absolut necesar, pentru că altfel îi va omorî el pe toți.

Alexei socoti că a sosit clipa cînd el nu mai are dreptul să tacă. Trebuie să împărtășească și tovarășilor săi bănuielile care-l frămîntă. Dar și de astă dată trebuie să fie cît mai prudent și mai prevăzător, căci e de ajuns un singur pas greșit, și Iurenev va înțelege că a fost demascat.

Seara, Alexei îi șopti lui Eremenko că vrea să stea de vorbă cu el. Profitînd de un moment cînd toți se pregăteau de culcare, ieșiră în curte și, aprinzîndu-și țigările, se rezemară de gardul de nuiele. Pînă la ora culcării mai aveau vreo zece minute și de-a lungul satului se vedeau patrulele de noapte.

Eremenko ascultă cu atenție ce-i spunea în grabă și încîlcit Alexei, iar pe fața lui istovită și nebărbierită apăru o expresie de neliniște.

— Și ce-ai de gînd să faci? întrebă el.

— Vreau să-l verific pe Iurenev pentru ultima oară. Ohotnikov îi expuse noul său plan.

— E cam riscant — zise Eremenko, încrețindu-și fruntea. Și dacă n-ai să reușești, ce-o să se întîmple?

— Oricum, nu avem altă soluție. Dacă rămînem pe loc, pierim. Dacă îl ascultăm pe Iurenev, tot în șanț nimerim... Așa că e mai bine să riscăm.

— Ei, și cu cine ai de gînd să mai vorbești? îl întrebă Eremenko. Pentru astfel de lucruri, două capete nu sînt de ajuns.

— Da' tu ce crezi, cu cine mai putem vorbi?

— Cu Kravțov.

Locotenentul Iuri Kravțov suferea îngrozitor din pricina detențiunii. Foarte tânăr — n-avea nici douăzeci de ani — era un om cinstit și plin de avînt. Nu se putea împăca de loc cu faptul că viața lui trebuie să se sfîrșească în dosul unui gard de sîrmă ghimpată. Uneori își pierdea curajul, umbla posomorît și abătut, dar sufletul lui tânăr biruia și locotenentul redevenea vesel și plin de viață. Avea încredere în Alexei și, fără să stea pe gînduri, l-ar fi urmat oriunde.

— Da, și cu Iura trebuie să stau neapărat de vorbă — rosti Alexei. Dar el e o fire prea înflăcărată și mi-e teamă să nu ne facă vreo încurcătură.

— Cu atît mai mult trebuie să-l pregătim.

Doi polițai se apropiară de gard.

— Ei — strigă unul — intră în casă! Pînă la culcare mai sînt două minute!

Eremenko se îndepărtă de gard, dar Alexei rămase locului.

— Vasili Dmitrici, dă-mi te rog un foc! zise el, adresîndu-se unuia dintre polițai care stătea cu picioarele rășchirate.

— Ce, eu pentru tine sînt Vasili Dmitrici? urlă acesta. Nu cunoști disciplina? Hai, cară-te, că acu' ți-arăt eu ție!

— Poate tu, mă Petea, faci rost de un foc? se adresă liniștit Alexei celui de-al doilea polițai, care privea mirat la prizonierul ăsta atît de obraznic.

— Du-te, hai, pleacă! zise Petea. Ce, ai chef de vorbă? Că doar nu ești deopotrivă cu noi.

— Poate c-o să fim deopotrivă. De unde știi că nu? insinuă Alexei. Mîine voi ne escortați?

— Nu se știe. S-ar putea ca noi să vă escortăm — răspunse Vasili Dmitrici. Dar ție nu ți-e totuna?

— Pesemne că nu mi-e totuna, dacă întreb — spuse cu tîlc Alexei. Păsările zboară pe cîmp și află multe lucruri despre oameni! Mîine am să stau de vorbă cu voi — și intră în urma lui Eremenko în casă, lăsîndu-i pe cei doi polițai nedumeriți și îngrijorați.

Ce să însemne aluzia asta ciudată a prizonierului? Știe într-adevăr ceva? Despre ce vrea să vorbească cu ei? Umblînd prin satul adormit, se gîndiră mult timp și se hotărîră să nu înceapă ei discuția; dar dacă prizonierul va insista să intre în vorbă cu ei, să-l asculte. Iar dacă va trîncăni cine știe ce bazaconii, atunci îl vor împușca pe loc pentru „tentativă de evadare”.

Dimineața, Alexei nu reuși să se apropie de Krav-țov, deoarece a fost trezit mai devreme ca de obicei și dus la cîmp, iar în timpul lucrului n-a putut vorbi din cauza lui Mihail și a celor doi polițai, care se învîrteau mereu pe acolo. După privirile îngrijorate pe care i le aruncau lui Alexei, acesta își dădu seama că sînt neliniștiți. „Frămîntați-vă, frămîntați-vă — își spunea Ohotnikov. O să fiți mai cumsecade după aceea!”

Privind grupul de oameni care lucrau pașnic pe cîmpul nesfîrșit, ar fi fost greu să-ți închipui că aici au început să clocotească niște patimi care poate se vor dezlănțui. Îi vedeai cărînd pămînt, montînd scheletele de oțel ale

cazematelor, amestecînd cimentul. Nimic nu trăda încordarea lor lăuntrică, acea tensiune care, dintr-o clipă într-alta, se poate transforma într-o explozie...

Timpul se scurgea cumplit de încet. Din sat se auzi în sfîrșit mult așteptata toacă.

Petka strigă cu glas sonor:

— Lasă lucrul! Pauză! și-i privi pe toți cu ochii lui severi. Iar tu, Iurenev, du-te după mîncare! Grăbeș- te-te!

Iurenev apucă iute cu un gest obișnuit căzănelul care se afla deoparte și, vesel, făcu din mîină tuturor, pornind în grabă spre sat. Alexei îl privi cu ură, gîndindu-se: „Du-te, nemernicule, și ia-ți bucata de carne pe care o-nfuleci pe drum!”

Acum putea să stea de vorbă. Se așeză alături de Kravțov, care se rezemase obosit de fundația de beton a unei cazemate, întinzîndu-și palmele înguste, cu degete lungi.

— Iura, trebuie să-ți comunic un lucru foarte important — rosti el, zîbind, pentru ca polițaii care mîncau în apropierea lor, stînd pe niște bîrne, să creadă că îi spune o glumă. Știm precis că Iurenev e un trădător.

La aceste, cuvinte, Kravțov sări împins parcă de un arc, pări și întoarse spre Alexei o față atît de schimonosită, încît acesta se sperie.

— Nu cred! Nu pot să cred! zise el, aproape ți- pînd. E o scorneală. Ai vreo dovadă?

Alexei nu se așteptase ca vorbele lui să provoace o reacție atît de furtunoasă.

— Mai încet, potolește-te! îl apucă pe Kravțov de mână și, cu forța, îl sili să se așeze la locul lui. Sînt fapte verificate. Eu n-o fac de dragul de a-l compromite... Dar să fii foarte prudent cu el. Alexei se abținu să vorbească mai mult, deoarece nu știa ce poate să facă băiatul acesta, care este foarte cin-stit, dar fără un pic de stăpînire de sine. Bagă de seamă — continuă sever Alexei — nu cumva să te trădezi fată de Mihail... Poți să ne pierzi pe toți, și pe tine, și pe noi.

— Bine — șopti Kravțov — dar eu am să verific. Eu trebuie să mă conving. Nu pot să trăiesc dacă omul în care am avut atîta încredere e un trădător.

Alexei se ridică și se apropie de bîrnele pe care ședeau polițaii.

— Poftă bună, domnilor polițai! zise el cu o ușoară ironie în glas.

— Da' tu, mă rog, ce poștești? întrebă supărat Vasili Dmitrici, privindu-l cu coada ochiului. Iar ai venit să trîncănești?

— Vai de mine, se poate? Am de discutat ceva serios.

— Ce discuții putem avea noi cu tine? rîse batjocoritor Petka. Treaba ta e să sapi, iar a noastră, să privim...

— Dacă nu vreți să stați de vorbă cu mine, treaba voastră — făcu Alexei, dînd din umeri. O să vină ea vremea și-o să vă pară rău.

— Da' cînd o să vină vremea aceea? întrebă Vasili Dmitrici, făcînd ochii mici.

— Cînd o să terminăm toate cazematele. Atunci o să vină!...

Polițaii se priviră între ei cu înțeleș.

— Haide, haide, dă-i drumul! zise Vasili Dmitrici. Cu ce vrei să ne înspăimînți?

Alexei pricepu că în adîncul inimii amîndoi sînt foarte speriați. Sînt ei grosolani, îngîmfați, dar de fapt le e teamă. Le e teamă fiindcă se așteaptă să-și primească plata pentru toate cîte au făcut. Da, Kolea îi dăduse cheia potrivită pentru sufletul acestor oameni.

— După muncă, să mă opriți să stăm de vorbă fără martori — grăi Alexei.

Vasili Dmitrici clătină din cap:

— Nu se poate. O să trezim bănuieli. Zi acuma, că nu te-aude nimeni.

— Nu — se încăpățîină Alexei — acum nu e timp. Trebuie să lucrăm! și se îndepărtă de polițai, lăsîndu-i și mai nedumeriți.

Între timp, Iurenev se întorsese cu căzănelul cu mîncare. Observase că Alexei stătea de vorbă cu polițaii.

De data asta era foarte puțină supă, iar stelutele de grăsime și boabele de mei se vedeau doar ici-colo. Mîncau toți, așezați în cerc, luînd cu lingura pe rînd din supă.

Kravțov, care de obicei se așeza alături de Iurenev, își schimbă locul și, ducîndu-și lingura spre căzănel, îl privea cu dușmănie pe fostul său prieten. „Nu cumva să ne facă pocinogul! se gîndea îngrijorat Alexei. Rău am făcut că i-am vorbit deschis!”

Sfîrșind de mîncat, Iurenev își băgă lingura în carîmbul cizmei și așa, în treacăt, îl întrebă pe Alexei:

— Ai tutun?

— Am.

— Hai să fumăm!

Se îndepărtară amîndoi și Mihail începu să-l interogheze.

— Despre ce-ai vorbit cu ei? întrebă el, arătînd cu capul spre polițai.

— Despre vreme — rîse Alexei.

— Eu nu glumesc! și în glasul lui Iurenev răsună amenințarea.

— Da', de fapt, de ce mă descoși? Cu ce drept?

Mihail aprinse chibritul:

— Uite care-i adevărul: după cele ce mi-ai spus, nu mai pot avea încredere în tine! Discuția ta cu polițaii mă face să devin bănuitor...

— Nu cumva crezi că, hotărîndu-mă să trădez, aș fi săvîrșit lucrul acesta în văzul tuturor?

— Îți cer în mod categoric să-mi spui despre ce ați vorbit — repetă aspru Iurenev. Sau ceea ce voi face de-acum înainte mă privește numai pe mine...

— Adică ce vrei să spui?

— Nu sînt obligat să mă destăinuiesc dușmanului meu...

— Așadar, iată cum ai început să vorbești! și Alexei trase adînc din țigară. Bine, fă cum vrei!

Întorcîndu-se brusc, luă lopata și coborî în cazemată...

Aproape tot restul zilei lucrară alături, instalînd cupola de beton. Uneori mîinile li se atingeau, dar amîndoi și le retrăgeau în grabă. O ură reciprocă, care pînă acum sălășluisese undeva, în adîncul fiecăruia dintre ei și nu-și găsisese multă vreme o porțiță de ieșire, se aprinsese brusc și într-o clipă atinsese paroxismul.

„Dar dacă ăsta știe locul unde-mi păstrez schițele? Sau poate l-a văzut pe

Kolea?" își zise Alexei și gândurile cele mai negre încolțiră în mintea lui, involburându-se ca un vârtej.

Din pricina muncii îndelungate îl dureau spatele. Alexei se îndreptă din șale, scrișnind de durere. Cît de bine e să stai măcar cîteva clipe neîncovoiat, cu umerii drepți, și să respiri adînc aerul purificat de prima zăpadă!

Deodată, privirea lui se opri asupra unei gropi întunecate din cazemata vecină. Armătura pentru această cazemată întîrzia undeva, pe drum, și Werner ordonase ca pentru o bucată de timp să se întrerupă lucrul.

Alexei vedea parcă șanțul îngust și scurt, o cotitură bruscă, apoi o mică distanță și altă cotitură. După aceea, fundația adîncă, cu pereții abrupti. Nu demult, în această fundație, grupul lui trecuse prin clipe foarte grele! Într-o zi, profitînd de faptul că polițaii plecaseră la treburile lor, Alexei își chemase tovarășii la o scurtă consfătuire. Polițaii plecau din cînd în cînd, considerînd că nimeni nu poate fugi. Cîmpul neted se întindea pînă în zare și n-aveai unde să te-ascunzi. Glonțul te-ajungea repede din urmă... Stînd cu spatele spre șanț pe marginea fundației, Ohotnikov privea în urma polițailor și nu observase — cum de altfel nu observaseră nici ceilalți — că Kravțov ieșise tiptil din fundație pe cealaltă parte, ascultase discuția lor, iar apoi se ivise în chip neașteptat și îi speriasse pe toți. Nimeni nu se gîndea că acest șanț este asemănător unui tub acustic! Iurenev nu voise să creadă și se dusesese în mod special după cotitură, să asculte...

Alexei zîmbi posomorît. Ce-ar fi să repete acum acelaşi lucru, dar nu în glumă, ci în serios? „O să se prindă el, sau nu?” şi Alexei îl privi cu coada ochiului pe Iurenev, care aranja plăcile de beton. „Ce-ar fi să-ncercăm? Dacă iese, bine. Dar dacă nu?”... şi Alexei căzu pe gînduri. Da, miza era în-tr-adevăr foarte mare... Propria lor viaţă!...

...Şi deodată se simţi cuprins de o pornire răutăcioasă care-l ardea ca o flacăară. Oricum, tot trebuie să moară! Ultima discuţie cu Iurenev era de fapt şi ultimul avertisment. Acum actorul o să facă tot ce-i va sta în putinţă pentru a-l pierde pe Alexei, mai ales că are în mîină atuuri atît de puternice ca refuzul lui de a evada, precum şi discuţia cu poliţaiul. Nu, dacă tot trebuie să acţioneze, atunci să acţioneze imediat, fără nici o amîinare. Cîte nu se pot întîmpla peste noapte! Iurenev ar fi în stare să instige pe careva să-l omoare ca pe-un trădător sau îi va trăda el pe toţi. Lucru foarte posibil, de altfel, fiindcă ştie că viaţa lui atîrnă de un fir de păr. Se poate întîmpla de asemenea ca cei doi poliţai să fie trimişi a doua zi în altă parte, şi atunci el, Alexei, n-o să-şi poată pune planul în aplicare. Şi chiar dacă va rămîne în viaţă, în ochii celor din jurul lui el nu va mai preţui nici cît o ceapă degerată, toţi se vor feri ca de un lepros. Încearcă şi demonstrează că tu ai avut gînduri curate şi planuri chibzuite spre binele lor! Pe marginea gropii, tovarăşii te vor blestema în răpăitul automatelor. Nu,

el, Alexei, nu va lăsa ca lucrurile să ajungă pînă acolo!

Alegînd un moment prielnic, cînd polițaii, cărora li se urîse să tot umble printre oamenii care munceau, se așezară pe bîrne să fumeze, Alexei lăsă lopata și se apropie de ei.

— Uite ce e, Vasili Dmitrici — zise el — ai dreptate, îmi dau seama că nu se poate să mă oprești după muncă...

— Ei, spune, ce vrei? și polițaiul scui pă într-o parte.

— Vreau să mă duceți la cazemata de colo! Am lăsat înăuntru uneltele, niște căldări și niște rîngi... acolo o să putem sta liniștiți de vorbă.

Polițaii se priviră între ei.

— Ei, vezi — rosti alene Petka — asta se poate! Și cînd să te ducem?

— Uite ce e, eu mai lucrez puțin; pe urmă te apropii de mine și mă strigi...

— Bine, acum cară-te — grăi cu un aer ocrotitor Vasili Dmitrici. Văd eu că ai mîncărime la limbă. Deh, să stăm de vorbă, dacă așa ți-e cheful... Nu-mai bagă de seamă, să spui lucruri serioase, că de nu... — și cu un gest elocvent puse mîna pe automatul de lîngă el.

Alexei se întoarse și, liniștit de parcă discuția aceasta n-ar fi însemnat nimic pentru el, plecă... Nimeni nu putea ști cît de greu îi venea să joace rolul acesta cumplit, rol care-i cerea să joace mai bine decît un actor de profesie și decît un trădător de profesie!...

Din mijlocul celor ce lucrau se aținteau spre el privirile pătrunzătoare și încruntate ale lui Iurenev, dar Alexei se prefăcu a nu-l vedea. Două discuții tainice cu polițaii în aceeași zi, în

prezența tuturor! De bună seamă, Iurenev folosisese din plin acest sistem de vreme ce se uita la el cu atîta neîncredere. Cînd Alexei se apropie, toți amuțiră, prefăcîndu-se că muncesc. Numai după privirea tulburată și plină de desperare a lui Kravtov, Ohotnikov își dădu seama că băiatul era complet dezorientat.

Peste vreo cinci minute, polițaii se sculară de pe bîrne, își puseră pe umăr automatele prinse de curea și se apropiară de ei.

— Ei, Ohotnikov — strigă Vasili Dmitrici — ia vino-ncoa'!...

— Iarăși! auzi Alexei în spatele său exclamația surdă a lui Iurenev.

Alexei mai înfipse de cîteva ori lopata în pămînt. Vasili Dmitrici intrase însă bine în rol:

— Ce, vrei să-ți mai spun o dată? răcni el, înfuriat.

Atunci Alexei înfipse lopata în pămînt și începu să coboare de pe movilița unde lucrau. Toți îl urmăriră într-o tăcere de mormmt.

Polițaii n-au spus pentru ce-l cheamă pe Alexei, și lucrul acesta părea misterios. Ce caută el în cazemata neterminată? De ce l-au dus acolo? Și deodată, toți își aduseră aminte de consfătuirea pe care o ținuseră nu demult. Un loc mai bun nici că se putea alege. Ohotnikov se va înțelege cu polițaii. Dar ce anume? Acum e limpede de ce a refuzat să fugă împreună cu ceilalți. Are cu totul alte intenții. Probabil vrea să devină polițai. De aceea s-a împrietenit cu ei... Ia te uită cum

merg împreună de parcă nu l-ar duce ei pe el, ci el pe ei!

Iurenev căuta să stîrnească și mai mult, prin aluzii răutăcioase, neîncrederea față de Ohotnikov. Stătea în mijlocul prizonierilor și își bătea joc de fiecare gest al lui Alexei. Eremenko încercă să-i ia apărarea, dar primi pe loc un pumn zdravăn în spate.

— Ține-ți gura, mă! îți aperi prietenul, ai? strigă Sviridov.

Scund și vînjos, se supunea fără crîcnire la orice muncă oricît de grea; adeseori îl ajuta și pe Eremenko. Dar acum nu mai avea încredere nici în el, nici în Ohotnikov,

Cînd polițaii și Alexei dispărură din văzul lor, prizonierii tăcură un timp abătuți. Lucrurile se petreceau exact cum afirmase Iurenev. Omul în care avuseseră încredere desăvîrșită trece chiar sub ochii lor de partea dușmanului și se obrăznicește într-atît, încît nici nu caută să ascundă lucrul acesta.

Iurenev chibzuia cu ochii închiși. Deodată îi deschise, se uită la fundație și se întoarse spre Kravțov, căruia, de enervare, îi tremura buza de sus:

— Iura! Ia du-te și trage cu urechea. Tu ai experiență!

Kravțov făcu un pas înainte, dar se opri nehotărît.

— Măi, da' laș mai ești, frățioare! spuse disprețuitor Iurenev, strîmbîndu-se. Cînd lucrurile au luat o întorsătură serioasă, dai bir cu fugiții!

În timpul acesta, Alexei și polițaii ședeau în adîncul fundației, pe o movilă de pietriș, și discutau. Polițaii voiau să-și recapete autoritatea pierdută, dar nu

reuşeau, din care cauză se înfuriau şi mai tare. Un nepricopsit de prizonier i-a tîrît pînă aici, în groapa asta afurisită, şi acuma stai şi aşteaptă pînă cînd va binevoi el să spună pentru ce a fă- cut-o...

Iar Alexei tăragăna, îndrugînd verzi şi uscate, dar nu sufla o vorbă despre motivul care-l adusese aici. Uneori tăcea, privind în direcţia şanţului, de parcă ar fi tras cu urechea, şi calmul lui îi înfuria şi mai abitir.

— Ei, hai, n-o mai întinde atîta! izbucni în cele din urmă Vasili Dmitrici. Zău, uite, îţi spun cu frumosu': dacă nu începi, acu' îţi trag una cu patul armei! De ce ne-ai adus aici? Ce vrei de la noi? Vorbeşte!

— Bine — făcu fără grabă Alexei. Nervii îi erau încordaţi la maximum: nu greşise cumva socotelile? Dacă-i așa, atunci el nu va mai pleca de aici, îi va ataca pe poliţai, şi chiar dacă îl vor omori, altă soluţie tot nu exista. Luînd această hotărîre, simţi că-l cuprinde o linişte desăvîrşită. Bine — repetă el încet. Începem! Şi ascultă din nou, deoarece i se păruse că undeva, pe fundul şanţului, scîrţîise pietrişul.

— Ce tot tragi cu urechea? se înfurie Petka. Haide, zi odată!

— Aşadar, domnilor poliţai — începu cu glas tare Alexei — vă aduceţi aminte de cazemata de sub stog?... După cum păli Vasili Dmitrici şi după cum se rezemă moale Petka, cu spatele într-un colţ, el înţelese că lovitura nimerise în plin şi încă o dată îi mulţumi în gînd lui Kolea. V-aduceţi aminte sau nu? repetă el.

— Da, cunoaștem noi o astfel de cazemată — zise prudent Vasili Dmitrici. Și ce-i cu asta?

Alexei se aplecă înainte, sprijinindu-și coatele pe genunchi:

— Uite ce-i cu asta! Acum câteva zile, voi amîndoi, aflîndu-vă în această cazemată, v-ați înțeles să fugiți.

Vasili Dmitrici sări în picioare, cu mîna pe automat:

— Minți, ticălosule!... Așa ceva nu s-a întîmplat... Acu' te omor!

Alexei rămase imperturbabil.

— Haide, omoară-mă — zise el, calm. Ce mai stai? Omoară-mă... Dar chiar astăzi comandantul lagărului va afla tot. Înțelegi? Crezi cumva că sînt mai prost decît tine? Am lăsat într-un loc sigur o scrisoare. După moartea mea, scrisoarea va fi găsită imediat. Ei, poate acum ai înțeles, flăcăule, și o să lași jos jucăria asta. Petka, spune-i tu! Văd că ești mai înțelept. Hai mai bine să vorbim liniștiți!

Petka se sculă și-l trase pe Vasili de mîneacă.

— Bine! rosti el, împăciuitor. Să-l ascultăm. De împușcat putem să-l împușcăm oricînd...

Vasili își roti furios ochii și se așeză din nou la locul său.

— Da' ce treabă ai cu noi, mă? întrebă el cu glas surd. După cît văd eu, ți s-a urît cu viața...

— Nu, dimpotrivă — zîmbi Alexei. Și eu vreau să trăiesc, cum vreți și voi... De aceea interesele noastre sînt comune.

— Și ce vrei de la noi? întrebă Petka.

Alexei privi din nou spre șanț; acum era aproape sigur că după cotul cel mai apropiat se află cineva.

— Eu vreau să v-ajut — zise el.

— Să ne-ajută! exclamă Vasili. Ah, a dracului pramatie mai ești!

Mai mult nu se mai puteau preface. Petka se apropie de Alexei și-l întrebă cu un aer grav:

— Știi un loc unde am putea merge?...

Alexei dădu din umeri:

— Dacă plecăm împreună, atunci găsesc eu drumul!

— Dar cîți o să fim? Numai tu și noi? și Petka ridică trei degete.

— Nu, de ce? Se vor mai găsi și alții...

— Ai auzit? se adresă Petka lui Vasili.

Acesta încuviință tăcut din cap, și pe fața lui se ivi pentru prima oară o licărire omenească.

— Eu, băieți, vă propun să fugiți împreună cu noi — zise Alexei. De aceea v-am chemat aici. Știți foarte bine: dacă rămînem aici, și pe noi, și pe voi ne-așteaptă aceeași soartă. Dar dacă o să mergeți cu noi, o să spunem acolo că voi ne-ați scăpat și atunci o să fiți iertați...

— Unde „acolo”? întrebă Vasili.

— Ei, prea multe vreți să știți — zise Alexei, ridicînd din sprînceană. Cînd o s-ajungi „acolo”, o să vezi...

— Ehei, în primejdioasă treabă ne tragi tu, Ohotnikov! oftă Petka. Da. Chiar foarte primejdioasă.

Alexei își desfăcu mîinile în lături:

— Gîndiți-vă și... mă rog... cum vreți, că voi vă sînteți stăpîni!...

Vasili se ridică:

— Ei, bine, am stat cam mult. Acum trebuie să plecăm! Își potrivește automatul pe umăr. O să ne mai gândim. Pentru treaba asta trebuie să-ți pui mintea la contribuție...

— Și când o să-mi dați răspunsul? întrebă Alexei.

— Mîine dimineață când o să vă ducem la lucru — răspunse Petka.

Alexei ridică mîna:

— Dar hai să ne-nțelegem: dacă veți refuza, socotiți că discuția asta nici n-a avut loc... Că altfel, înțelegeți și voi... Și tăcu semnificativ.

Petka zîmbi posomorît:

— Atîta lucru înțelegem! Degeaba ne înspăi- mînți! Tu să-ți ții limba-n gură, că noi sîntem învățați... Se apropie de Alexei și întrebă încetișor: Da' cum de-ai aflat despre discuția asta? Că atunci, în cazemată, am fost numai noi doi...

Alexei făcu ochii mici:

— Ia spune, ce crezi, cîți sîntem noi aici?

— Unde?

— Aici!

— Trei...

— Aș! Nu știi să numeri! Ia uită-te cine-i acolo, după cotitură. Și mai repede, pînă n-apucă să fugă!...

Pe fața lui Petka se așternu o spaimă cumplită. Ochii se holbară și polițaiul începu să tremure din tot corpul, cuprins subit de patima vînătoarei. Strîn- gîndu-și automatul la piept, se năpusti în șanț, îm- brîncindu-l pe Alexei. În aceeași clipă se auzi tropăit de pași. Pesemne că omul fugea spre ieșire cît îl țineau picioarele.

— Stai! strigă Petka cu glas subțire. Stai, că de nu, trag! și dispăru în fundul șanțului. Vasili nu se putu stăpîni și porni în goană după el. Alexei auzi undeva, în fund, glasurile tulburate ale cîtorva oameni, dar nu putu să distingă nici un cuvînt. Dar cînd glasurile se apropiară, Alexei desluși limpede vocea din pricina căruia înfruntase o primejdie atît de mare. Era Iurenev.

Peste o clipă, Petka îl îmbrînci pe Iurenev din șanț în fundație și rămase în urmă, fără a lăsa automatul din mînă. Iurenev stătea liniștit, chiar provocator de liniștit, de parcă el ar fi fost aici cel mai mare.

— Ai auzit tot? îl întrebă calm Alexei.

— Da, tot — răspunse Iurenev, cu glas tare.

— Și ai înțeles?

— Tot.

— Și-acum mai susții că sînt un trădător?

— Da! răspunse batjocoritor Iurenev, privindu-l drept în ochi.

— De ce?

— Pentru că asta mă va salva pe mine!

— Cîine!...

Vasili se apropie de Alexei și-i puse apăsător mîna pe umăr:

— Ia ascultă, Ohotnikov! El zice că pînă acum ai îndrugat numai minciuni! Vrei să ne duci cu vorba!

Alexei zvîrli cît colo mîna lui Vasili de pe umăr:

— La cine pleci urechea? Țasta-i un provocator! E în slujba gestapoului!

Petka tresări și lăsă automatul în jos. Ia te uită în ce încurcătură au nimerit!

Iurenev se așează pe un morman de pietriș.

— Și-acum, Ohotnikov, să dăm cărțile pe față — zise el, gustându-și satisfăcut puterea. Da, tu ți-ai dat seama cine sînt. Sînt într-adevăr în slujba gestapoului. Și putrezesc aici, alături de tine, ca apoi să te predau! Da, sînt un trădător! Dar tu ai să mori, iar eu am să trăiesc... Și uite, ăștia — continuă el, arătînd spre polițaii, care, cuprinși de spaimă, se strîngeau lîngă perete — te vor împușca chiar acum, din ordinul meu. Te vor împușca pentru că ei vor să trăiască și numai eu singur pot să le acord iertarea.

— Dar ei pot să te ucidă și pe tine! strigă Alexei.

— Nu, nu pot! rosti liniștit Iurenev, dînd din cap. Dacă mă vor ucide, vor fi și ei împușcați. Nimeni n-o să-i creadă că am fost omorît încercînd să fug sau pentru că nu m-am supus unui ordin... Nu! Nu pot! Tu însă ai să mori ca un trădător mîrșav, și mormîntul tău se va acoperi de scaieți. Ridică mîna, poruncind polițaiilor: Ia trageți o rafală în el! Și deodată, întorcîndu-se, începu să răcnească sălbatic: Trageți, vă ordon!... Sau vă împușc pe voi!

Polițaii ridicară automatele. O clipă încă, și Alexei ar fi fost omorît. Dar în aceeași clipă, sus, pe marginea fundației, apăru un om care strigă:

— Stați!... Nu trageți!

Toți întoarseră privirile și-l văzură pe Kravțov, care ținea în mîini, deasupra capului, un drug de fier. Tînărul era înspăimîntător în furia lui nestăpînită.

— Am auzit tot! zise el. Și de data asta am fost aici! Tu, cîine — și se plecă spre Iurenev — nu poți muri din pricina unui glonț, dar poți foarte bine crăpa printr-o întîmplare nenorocită!

Iurenev, cuprins de spaimă, se lipi de zidul fundației.

— Ce faci?!... urlă el.

Dar chiar în aceeași clipă, drugul de fier zvîrlit cu putere îi zdrobi capul. Iurenev se prăbuși.

Kravțov sări jos și se năpusti spre Alexei.

— Am să spun tuturor adevărul și oamenii vor avea din nou încredere în tine — zise el, plin de însuflețire.

Polițaii, cu automatele lăsate în jos, rămaseră lîngă trupul neînsuflețit al lui Iurenev, apoi Petka zise:

— Ce om imprudent! I-am spus doar să nu se bage sub drug, că poate să-i cadă în cap!...

Vasili, oftînd adînc, adăugă și el:

— Uite așa se întîmplă! S-apucă omul de un lucru care nu-l privește, bagă nasul unde nu-i fierbe oala, și pe urmă pierde-ți timpul cu înmormînta-rea iui!

...Kurt Meyer, care în aceeași seară se pregătea să se întîlnească cu Iurenev, aflînd despre moartea lui neașteptată, fu cuprins de o furie sălbatică. Dar și cele mai minuțioase cercetări confirmară că Iurenev căzuse victima propriei sale imprudențe.

Kurt Meyer nu făcea însă parte dintre oamenii care pot fi ușor convinși... Și luă anumite măsuri...

ȘI ACUM — LA TREABĂ!

Kolea aștepta îngrijorat dimineța. Știa că Mihail murise și auzise când Werner interogase polițaii, ra- portându-i apoi la telefon lui Kurt Meyer cele întâmplate. Kolea nu știa nemțește, dar Werner pomenise de mai multe ori numele lui Iurenev, așa că nu trebuia să fii prea deștept, ca să-ți dai seama despre ce vorbesc.

Cei doi polițai susțineau într-una că Iurenev este victima unei întâmplări nenorocite, că ei nu pot avea grijă de fiecare om în parte și, dacă unul imprudent își bagă capul sub un drug de fier... ei nu sînt răspunzători... Kolea înțelese că tatăl său reușise să scape de trădător, fără a fi bănuțit.

Numai de nu s-ar întâmpla ceva înainte de întîl- nirea lor! Vor hotărî ce trebuie să facă, apoi Kolea și Vitea vor lua drumul taberei de partizani.

Copiii născociseră un mijloc ca să scape din lagăr. Se vor ascunde în mașina care pleacă zilnic în satul vecin, după pîine. Vitea mai fusese de cîteva ori: bucătarul îi dăduse bucuros învoirea, căci lui nu-i plăcea să se hurducăne pe drumurile desfundate. Te pomenești că mașina se împotmolește

în noroi, și aleargă pe urmă de caută ajutoare!

În afară de șofer, în mașină mai mergeau doi soldați sau polițai, care luau pîinea de la brutărie, o puneau în camion, apoi se urcau pe ea cu cizmele. Pîinea fierbinte le ținea cald, și dacă se turtea, se rupea și se murdărea, asta n-avea nici o importanță — deținuții înfulecau și firimiturile...

Acum cîteva zile, gefreiterul îl căutase pe cel de-al doilea polițai de serviciu, dar nu-l găsisese, așa că îi ordonase lui Vitea să plece, deoarece șoferul începuse să facă gălăgie. Vitea se achită onorabil, și de atunci, plecarea după pîine devenise una din obligațiile lui. Copiii se hotărîră: dacă Vitea merge cu mașina, de ce n-ar merge și Kolea? Vor pleca împreună în sat, vor lua pîinea; iar la întoarcere vor sări din mașină. Cînd mașina va ajunge în la-găr și cei de acolo își vor da seama că băieții au fugit, abia atunci vor trimite pe cineva pe urmele lor. Sau poate nu vor trimite. Oricum, ei vor fi departe.

Noaptea trecu într-o așteptare înfrigurată, iar dimineața, așteptarea deveni și mai chinuitoare. Se apropia clipa întîlnirii cu tatăl lui!... „Va veni oare? se gîndea abătut Kolea. Dar dacă se întîmplă ceva, dacă-l arestează?!”

Werner plecase în zori; Richard dormi pe săturate și, cînd se trezi, îl puse pe Kolea să curețe cu praf de dinți lingurițele, cuțitele și furculițele. Lui Werner îi plăcea ca tacîmurile să strălucească.

Nu era mare lucru să cureți două rînduri de ta- cîmuri, dar Richard îi mai

găsi ceva de lucru. I se năzărise să repare aparatul de radio, care se stricase, și deși Kolea nu se pricepea de loc, Richard îi porunci să stea lîngă el și să se uite cum umblă cu șurubelnița. Lui Richard nu-i plăcea singurătatea, iar prezența băiatului îi amintea de căminul lui îndepărtat...

Timpul trecea. Pendula din perete arăta douăsprezece fără un sfert. În curînd va suna toaca pentru masă. Ce să facă? Cum să scape de Richard? Turba de furie că pierde un timp prețios, uitîndu-se cum Richard se moșmondește cu niște piese și sîrmulțe afurisite, și nu poate pleca.

Pe pervazul ferestrei se afla o muzicuță. Lui Werner îi plăcea să cînte uneori. Kolea se sculă, o luă și o duse la gură. Muzicuța de nichel împodobită cu desene complicate scoase un sunet subțire și puternic. Kolea o trecu repede peste buze, suflînd cu nădejde, dar sunetele erau cu totul lipsite de armonie. Deodată își aminti de neamțul acela fălcos din mașină, care, de bună seamă, știa să cînte bine la drăcovenia asta.

Richard se strîmbă și clătină din cap. Nu trebuie! Dar Kolea suflă din nou cu putere în muzicuță. Richard bătut cu pumnul în masă:

— Stop!

Kolea sufla cu furie și desperare. Întîmplă-se ce s-o întîmpla! Oricine în locul lui Richard și-ar fi ieșit din fire la auzul unui asemenea concert. Dar Richard era răbdător. Grumazul i se înroșea însă tot mai tare. În sfîrșit, cînd zgomotul deveni cu totul de nesuportat,

sări în picioare, smulse muzicuța din mâinile lui Kolea, se repezi spre ușă, o deschise cu piciorul și-l lovi pe băiat cu putere ceva mai jos de șale...

Kolea atîta aștepta. Începu să alerge cît îl țineau picioarele. Era timpul: toaca sunase și poarta care dădea spre cîmp sta larg deschisă. Temîndu-se ca Richard să nu-l caute, se ascunse după magazie și, urcîndu-se pe o piatră mare, începu să privească peste gard.

Zăpada care căzuse în timpul nopții nu se topise încă. Învăluise cîmpul pînă în zare, și doar drumul pe unde treceau mașinile șerpuia ca un rîu negru printre dîmburile cu panta lină. Acum, pe drumul acesta veneau ca întotdeauna prizonierii: unul după altul, duceau în mîini căzănelele care străluceau. Ce minte bolnavă, rafinată în torturi, născocise oare acest pelerinaj umilitor și plin de chinuri? Ar fi fost mult mai simplu să se pună cîteva cazane mari într-o mașină, și masa să fie dusă la cîmp! Dar oamenii nu trebuia să aibă nici o clipă de liniște. Să-i istovească nu numai munca, dar și așteptarea chinuitoare!

Tata! Iată-l că se apropie de poartă. Ține căzănelul în mîna stîngă, iar dreapta o mișcă repede. Se grăbește! Ce îngrozitor e că nu se poate apropia de el, să-l cuprindă cu amîndouă brațele, să-i sărute obrazul neras de multă vreme.

De data asta Kolea o luă pe cealaltă parte a uliței. Cînd ajunsese în dreptul lui, tata îi zîmbi și-i făcu semn cu ochiul. Băiatul merse în aceeași direcție vreo

douăzeci de pași, apoi se întoarse brusc îndărăt.

Ce tare îi bate inima! Acum trebuie să se în- tîmple lucrul cel mai important: va reuși să-l ajungă neobservat pe taică-său? Dar oare de ce merge atît de repede? Pînă la bucătărie mai sînt doar cîțiva pași.

Deodată tata se oprește, pune cu grijă căzănelul în noroi și, îndepărtîndu-se puțin, într-un loc ce pare mai uscat, se apucă să-și lege fără grabă șireturile la ghețe.

Kolea era la vreo cincisprezece pași de el cînd, în sfîrșit, tata termină de legat șireturile, ridică binișor căzănelul și, fără să se uite înapoi, își continuă drumul.

A rămas oare ceva pe jos? ... Da! Sub un bulgăre de noroi se află o hîrtiuță. Dar cum s-o ridice? Cine poate să-l asigure că drumul nu este ținut sub observație de la fereastra uneia din casele învecinate? Deodată Kolea simte că-i trosnește sub picioare un ciob de sticlă. Îl ridică. Privește prin ciobul colorat spre cer, apoi îl aruncă. Ia de' jos o pietricică, se joacă cu ea și o azvîrle. Mai face un pas — ultimul pas — și, în sfîrșit, hîrtiuța e în fața lui!...

Cît de greu este cîteodată să faci un gest firesc, să te apleci și să ridici o hîrtie! Lui Kolea i se pă- rea că cineva pîndește și de-abia așteaptă clipa cînd el va pune mîna pe hîrtiuța plină de noroi.

Stătu cît stătu, își trase sufletul, apoi, cu o mișcare grăbită, se aplecă, luă hîrtiuța și o strînse în pumn.

Mai târziu a trecut prin încercări și mai grele în drumul pe care l-a străbătut. Dar întotdeauna aceea i s-a părut cea mai grea.

Se opri doar când băgă de seamă că se află în fața casei unde locuia Werner. Nu trebuie să mai alerge. Richard va ieși în cerdac și-l va striga, poruncindu-i să intre în casă... Da, chiar așa s-au și petrecut lucrurile. Ordonanța spărgea lemne lângă gard și, văzîndu-l pe băiat, îi făcu semn cu mîna. Peste cîteva minute, Kolea ațîța focul în sobă. Nu avusese timp să ascundă hîrtiuța în crăpătura pe care o ochise dinainte în staul.

Prinzînd un moment când Richard trecu în sfîrșit în odaia vecină, se năpusti în cămăruța lui și, privind repede în jur, puse hîrtia sub o lampă de gaz ce stătea pe o etajeră.

Graba asta era cît pe-aci să-l piardă. Richard se înapoie în cameră, apoi trecu în bucătărie, ținînd în mînă bidonul cu gaz. Îndată va căra aici toate lămpile, le va deșuruba capacele și le va umple rînd pe rînd cu gaz. Kolea se repezi înapoi, dar ordonanța apucase să intre în cămăruță înaintea lui, luă lampa de pe etajeră, o privi cu atenție, apoi întinse mîna și luă hîrtiuța.

Kolea încremeni în prag. Totul s-a sfîrșit. Tatăl lui e pierdut, și el... ce să mai vorbim!...

Richard privi atent hîrtia, apoi o mototoli, șterse cu ea funinginea de pe lampă și o aruncă într-un colț. Când trecu pe lângă Kolea, cu lampa în mînă, băiatul simți că-i tremură tot corpul și că picioarele îl lasă. După ce ușa se

închise în urma ordonanței, Kolea se prăbuși istovit pe paie, ca un călător care cade în colbul din marginea drumului, simțind că nu mai poate face nici un pas.

De-abia după ce auzi că Richard umblă cu lămpile în camera vecină, Kolea ridică de jos hîrtiuța și o desfăcu. Din fericire se murdărise numai pe dos. Desenul făcut cu un creion chimic se lățise puțin, dar se vedea bine.

Cînd Kolea reuși să iasă din casă, intră în staul și ascunse hîrtia adînc în crăpătură.

Werner se întoarse noaptea tîrziu. Era prost dispus și multă vreme îl ocări pe Richard. Kolea și Vitea se culcaseră în cămăruța lor; copiii ascultau glasurile ce răzbăteau surd pînă la ei și se sfătuiau încetișor ce trebuie să facă.

Azi, Vitea, văzînd că Kolea întîrzie, plecase singur după pîine. Și cît de bine se aranjaseră lucrurile! Spre dimineață ar fi ajuns în tabără. Acum trebuie să se frămînte din nou, să aștepte, să rabde...

Să rabde! Să aștepte!... Asta nu e prea ușor. Mai ales cînd știi că de tine depind multe: schița care trebuia să ajungă la timp, viața tatălui său și viața altora...

Alexei nu-i spusese ce zi fixase pentru evadare. Probabil că nici el nu știa încă. Vitea și Kolea hotărîră să stea de strajă la marginea pădurii și să aștepte trei, patru, cinci, zece zile, pînă cînd va veni tata cu tovarășii lui.

Băieții adormiră tîrziu după miezul nopții. Vitea era cît pe-aci să întîrzie. Trebuia să se prezinte la bucătărie la oră fixă. Gefreiterul nu-i făcea nici un

fel de concesi, aplicându-i chiar corecții corporale... În ziua aceea însă trebuia să fie extrem de punctual, nu de teamă că ar încasa bătaie, ci pen-tru ca nimic să nu-i împiedice să-și ducă la bun sfârșit misiunea lor. Să scape din locul acesta blestemat.

Fix la ora două mașina va pleca în cursa ei obișnuită și băieții nu trebuie să piardă prilejul.

Se înțeleseră: Kolea se va urca în mașină în ultima clipă. Santinelele știau că mașina iese pe poartă în fiecare zi, la o oră anumită, și o lăsau să treacă fără a o controla în mod deosebit; mai știau că toți cei ce se aflau în mașină au dreptul să părăsească lagărul. Un vechi cîntec ostășesc spune: „Planul a fost el alcătuit pe hîrtie, dar au fost uitate rîpele, și tocmai peste ele trebuie să treci”. Așa s-a întîmplat și cu planul care părea atît de bine gîndit, planul întocmit de copii.

Cînd sosi în sfîrșit ora malt așteptată, Kolea se afla în apropierea mașinii ce staționa în spatele bucătăriei, lîngă hambar, ale cărei uși erau date în lături. Șoferul și polițaii de serviciu cărau în mașină sacii și lăzile goale, iar Vitea, nu se știe de ce, nu apărea de loc.

Kolea învelise într-o cîrpă schița și o vîrîse în- tr-un bocanc, care-i strîngea grozav piciorul. Bie-tul băiat nu mai putea de durere. Trebuia să plece cît mai iute din lagăr, căci nu se putea învîrți fără rost în jurul hambarului. Pînă la urmă o să-l vadă cineva și va fi vai de pielea lui!...

În sfârșit, șoferul și polițaiul terminară de încărcat. Șoferul, un tânăr uscățiv, luă găleata și plecă după apă, iar polițaiul intră în cabină și, scoțând din buzunar punga cu tutun, începu să-și răsucescă o țigară. Mașina rămăsese fără nici un fel de supraveghere.

„Ce-ar fi să mă urc chiar acum?” se gândi Kolea și, apropiindu-se de mașină, se apucă cu mâinile de oblon, își sprijini piciorul pe roată și peste o clipă se prăvăli pe sacii murdari de făină, lovindu-se cu capul de colțul unei lăzi.

Uitându-se în jur, Kolea își dădu seama că cei de jos nu-l pot vedea, dar prin ferestruica îngustă a cabinei se zărea capul polițaiului. Dacă se va întoarce, îl va descoperi imediat pe pasagerul nepoftit din mașină. Kolea se târî spre partea din față a mașinii și se culcă chiar sub ferestruie. Acum se găsea într-o „zonă moartă”, care nu putea fi văzută din cabină.

Se ivi însă o nouă complicație: cum să-l înștiințeze pe Vitea că el s-a urcat în mașină? Vitea, văzînd că prietenul său nu este prin apropiere, s-ar putea să rămînă în lagăr. Și atunci înseamnă că el, Kolea, a fugit, lăsîndu-și tovarășul în voia soartei. Aflînd de fuga lui Kolea, Werner îl va înșfăca pe Vitea, și ce va urma nu-i greu de ghicit.

Ar fi vrut să coboare, dar era prea târziu!... Șoferul s-a și întors și își face de lucru la motor. Dacă o să-l vadă pe Kolea coborînd, se va mulțumi să-l înjure, dar mâine n-o să-l mai lase să se apropie de mașină.

Da, nimic de zis, în frumoasă încurcătură a nimerit! Iată ce se întîmplă cînd te grăbești.

Se auzi trîntindu-se portiera — coborîse polițaiul, care vorbi în șoaptă cu șoferul, apoi plecă.

Urmă o scurtă pauză. Șoferul ciocănea de zor, reparînd ceva la motor. Pesemne că avea nevoie de o cîrpă, căci se urcă pe scara mașinii și își trecu mîna peste oblon. Dacă s-ar fi săltat mai mult, l-ar fi văzut pe Kolea. Din fericire, șoferul știa bine unde aruncase sacii și, pe pipăite, trase unul. Apoi sări de pe scară și trebăluî mai departe la motor, iar Kolea rămase culcat, cu ochii închiși. Nu-i venea să creadă că n-a fost văzut. Aștepta plin de neliniște ca polițaiul să apară din clipă în clipă și să-l înșface... De cîteva ori, cineva trecu pe lîngă mașină. Kolea trase cu urechea. Pesemne că e Vitea, care-l caută îngrijorat.

— Ce-i cu tine, mă băiete? Ce tot te învîrtești de colo-colo? E timpul să plecăm!

Din fundul curții se auzi glasul desperat al lui Vitea:

— Păi nici eu nu știu...

— Ce nu știi? Urcă-te odată!

— Mă doare piciorul!

— Las' că nu ți se întîmplă nimic, afurisitul... Urcă-te cînd îți spun!

Oftînd din greu și gemînd, Viktor se apropie de mașină.

— Zău nu pot! Mă doare piciorul!

Iată-l, se află chiar lîngă mașină. Doar scîndura subțire a oblonului îi desparte pe unul de celălalt... Dacă Kolea l-ar striga încetișor, prietenul său ar auzi.

Vitea tropăi puțin pe lângă mașină și se îndepărtă din nou. Șoferul însă se urcase în cabină; alături de el ședea polițaiul.

Să sară afară! Acum! Pînă nu-i prea târziu!

Kolea se săltă, dar chiar în clipa cînd capul lui se iți deasupra oblonului, Vitea îl zări, holbă ochii și, dînd din mîini, se năpusti spre mașină.

— Stai! Merg și eu! răcni el,

Kolea se trînti din nou jos în mașină.

Dintr-un salt, Vitea se urcă. În aceeași clipă mașina porni și se îndreptă spre poartă. Stînd pe ladă alături de Kolea, Vitea privea posomorît pe deasupra cabinei, spre drum. Acum mașina va trece pe lângă santinele!

La poartă, șoferul frîna, aruncînd cîteva vorbe în glumă soldatului care-i făcu semn cu mîna: „Treci!”

Și iată că vîntul răcoros al cîmpiei îl lovi pe Vitea în față... Vîntul libertății...

El se plecă spre Kolea.

— Mă, mare nerod mai ești! spuse înfuriat. De ce te-ai ascuns? Am fi putut merge amîndoi, în vîzul tuturor. Acum ce-i de făcut?

— Sar din mașină și am să te-aștept.

— Dar eu?

— Tu sări la întoarcere.

Vitea se gîndi:

— Bine, bine. Dar vezi tu, poți să te schilodești sărind așa...

Și, într-adevăr, șoferul, pentru că întîrziase, gonea cu o viteză de cel puțin 60 de kilometri pe oră. Mașina se hurduca, lăzile săltau în sus și una dintre ele era gata-gata să-i cadă pe piept lui Kolea.

În timp ce băieții chibzuiau ce să facă și cum să dreagă, drumul începu să coboare lin și în depărtare se iviră căsuțele satului. Peste cîteva minute va fi prea tîrziu.

Deodată Vitea spuse repede:

— Am găsit! Am s-arunc jos un sac și am să opresc, mașina. Am să le spun că l-a luat vîntul.

— Și cine-o să te creadă?

— Uite cum am să fac! Vitea se aplecă, alese un sac dintre cei mai mari și și-l puse pe umeri, învelindu-se spre a se apăra de frig; vîntul umflă deodată sacul ca pe-o pelerină. Vezi? Eu voi sta în dreptul ferestruiei și o voi acoperi-o cu corpul meu, iar tu, cînd mașina va începe să frîneze, sări jos... Hai, du-te în spate, lîngă oblon!

Kolea făcu întocmai cum îi spusese Vitea, care se lipi de ferestruia cabinei și își zvîrli sacul din spinare. Asemenea unei păsări întunecate, sacul se înălță, apoi se prăbuși greu pe șosea. Vitea prinse să bată cu pumnii în acoperișul cabinei. Mașina frînă.

Kolea sări lovindu-se cu genunchiul de un stîlp de telegraf prăvălit în drum, dar în aceeași clipă se ridică și se ascunse în șanțul adînc din marginea șoselei!

— Ce s-a întîmplat? auzi el, aproape deasupra capului, glasul nemulțumit al polițaiului.

— Sacul! A zburat sacul! strigă Vitea.

Se auzi trîntindu-se ușa cabinei și glasul poruncitor al polițaiului:

— Hai mai repede! Dă-te jos și adu-l!

Vitea coborî, căută pe drum, apoi se întoarse. Motorul începu să huruie mai

puternic, frînele scîr- țîră și mașina porni mai departe.

Cînd zgomotul se stinse în depărtare, Kolea ieși din șanț și privi în jur. Nesfîrșite se întindeau cîm- piile acoperite de zăpadă, care pe alocuri se topise. Vîrfurile dealurilor păreau de cărbune. Pe cer pluteau grăbiți nori zdrențăroși, prevestind vreme urîță.

Genunchiul se umflase și îl durea, dar foamea îl chinuia mai tare decît durerea. Ca să nu trezească bănuiala lui Richard, Kolea nu luase nici o bucățică de pîine. Dimineața, în frigurile așteptării, nu mîncase nimic...

Mașina urma să se întoarcă peste un ceas. Trebuia să aștepte. Dar ce-o să facă Vitea, cum o să iasă din încurcătură? Doar n-o să poată arunca a doua oară sacul, și chiar în aceeași loc! Mare dandana! Dacă Viktor nu va reuși să sară, și mașina, în mare viteză, va trece pe lîngă el, situația va fi deznă- dăduită.

Trebuia să aștepte totuși.

La marginea drumului, Kolea găsi o moviliță cu o adîncitură în ea și se ascunse înăuntru. Aici vîn- tul nu mai sufla atît de tare și băiatul putea să aștepte în liniște sosirea mașinii.

Trecu foarte multă vreme. Simțind că îngheață, Kolea începu să sară într-un picior spre a se mai încălzi. Dar frigul se strecura tot mai nemilos pe sub paltonașul lui. Oare cînd va sosi mașina? Nu i s-o fi întîmplat ceva lui Vitea? Dar dacă Richard l-o fi căutat pe el, și în lagăr toți sînt în stare de alarmă? Dacă au telefonat în sat, iar mașina a fost reținută? Acum i se ia lui

Vitea interogatoriul și se așteaptă desigur venirea S.S.-iștilor...

Kolea privi spre drum. Dinspre lagăr, în mare viteză, gonea o mașină mică. Cine era înăuntru, el nu putu să deslușească: în geamuri se reflecta lumina și automobilul trecu prea repede. Băiatul simți dintr-o dată o greutate pe inimă.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. Deasupra câmpiilor cobora amurgul. Trecuseră cel puțin patru ceasuri. Kolea se hotărîse să plece de îndată ce se va întuneca. Va pleca singur! La început spre miazăzi, apoi spre apus. Va merge toată noaptea. Cît îl vor ține puterile...

Întunericul învăluia câmpiile măturate de vînt. Undeva, departe, se aprindeau și se stingeau niște luminițe. Lui Kolea i se păru că în apropiere, pe marginea drumului, se mișcă oameni, dar, privind mai atent, văzu doar niște tufe și se liniști.

Cînd răbdarea lui ajunsese la capăt, în depărtare, dinspre sat, se zăriră două lumini albastrii cam chioare. Tremurînd, luminile se apropiau. Era o mașină, da, era sigur o mașină. Poate că se întoarce turismul, dar s-ar putea să fie și mașina cu pîine, iar cu ea vine și Vitea.

Cum să-l ajute să sară, ca să nu se schilodească?! Deodată Kolea își aminti de stîlp... Stîlpul acela de telegraf de care se lovise el cînd sărise din mașină. Mai are încă timp!... Kolea se năpusti spre drum. Se împiedică, dar se ridică repede, găsi stîlpul și, apucîndu-l de ceșcuțele izolatoarelor sparte, îl tîrî de-

a curmezișul șoselei... Șoferul va fi nevoit să oprească mașina.

Abia apucă băiatul să se întoarcă în adăpostul lui, că mașina se apropie și opri brusc, scîrțîind din frîne. Pe drum era liniște; nu se auzea decît huruitul motorului. Apoi, una după alta, răsunară cîteva salve de automat. Gloanțele trecură pe lîngă el și Kolea le auzi șuierînd.

Nu, n-au putut să-l observe! Polițaiul și șoferul trag în neștire, ca să-i sperie pe cei care eventual s-ar fi ascuns în apropiere. Le e frică să nu-i atace partizanii.

Farurile albastre se stinseră, motorul tăcu și mașina încremeni. Da! Se pare că e chiar mașina pe care o așteaptă el. Deodată, dinspre drum, răzbătură glasuri și înjurături. Cineva se certa în nemțește. Dar lui Kolea i se părea că aude glasul lui Vitea. Apoi se auzi un zgomot surd. Era pesemne stîlpul pe care-l aruncau în șanț. După aceea luminile albastre se aprinseră iar și, smuncindu-se din loc, mașina începu să se îndepărteze cu viteză bună.

Din nou se lăsă liniștea. Kolea ascultă. Nimeni... Nu-i rămînea decît un singur lucru: să plece... să plece singur.

— Koleaaa! răsună deodată dinspre drum. Ko- leaaa! Unde ești, mă?

— Aici! și Kolea se repezi în întîmpinarea prietenului.

N-o să mai povestim cum s-au întîlnit cei doi prieteni pe drumul acela pustiu, în noapte. Să spunem doar un singur lucru: a fost una dintre cele mai fericite revederi. Poate cea mai plină de bucurii!...

Se întâmplă de multe ori ca lucrurile cele mai complicate să fie de fapt foarte simple. Și de data asta era la fel. Șoferul întâlnise în sat un prieten și întârziase cu el la un pahar de vin...

PUTEREA PRIETENIEI

Au mers toată noaptea. Ziua și-au petrecut-o în-tr-o claie de fîn, în mijlocul câmpului. Vitea nu uitase să arunce din mașină două pâini mari. Ceea ce era, din partea lui, o dovadă de mare prevedere...

După întâmplările prin care trecuseră, claia asta rece, aproape înghețată, li se păru băieților un adăpost foarte plăcut. Important era că sînt din nou împreună, că sînt în viață și că în curînd vor fi în mijlocul prietenilor, care, bineînțeles, îi vor certa, însă nu încape îndoială că se vor bucura totuși de venirea lor! Mai ales că aduc vești foarte prețioase.

De-ar ajunge mai repede la Strijevți, că de acolo pînă la pădure mai e doar o azvîrlitură de băț.

Cînd se întunecă, Vitea și Kolea porniră la drum. Se hotărîseră să meargă mai mult pe câmp, iar pîrîiașele să le treacă prin vad. În fața lor, nu prea departe, se deslușea șerpuint prin întuneric un afluent al Donului. Era un rîu bogat în ape și nu puteai să-l treci prin vad, așa că se văzură nevoiți să caute o barcă sau un pod. Se înțelege că ar fi fost mai bine să găsească o barcă. Era primejdios să treacă noaptea

peste pod, căci aproape toate erau păzite de santinele.

Ajungînd la rîu, băieții umblară mult timp de-a lungul malului. La o cotitură văzură în sfîrșit umbra unui pod de lemn.

— Să ne strecurăm mai aproape — șopti Kolea.

Peste cîteva minute zăriră balustradele înalte și groase ale podului. Se părea că pe pod nu-i nimeni. Deodată, în beznă se aprinse un chibrit, luminînd pentru o clipă o față bine bărbierită. Punctul roșu al țigării aprinse descrie un cerc.

Santinela stătea în mijlocul podului, apoi, fără grabă, trecu spre celălalt capăt. Da, pe sub nasul santinelei e cam greu să te streкори!

Băieții se îndepărtară puțin, se opriră în spatele unei gherete și începură să se sfătuiască.

Poate că cei mai bun lucru ar fi să meargă cu curaj drept spre santinelă? Și dacă santinela nu se află în post pentru prima oară și cunoaște toți copiii din împrejurimi? Iar ei nici măcar nu știu cum se numește cătunul acesta și care-i satul cel mai apropiat!

— Știi ceva? zise deodată Vitea. Uite cum cred că e bine să facem. Cînd soldatul se apropie, eu intru în vorbă cu el, iar tu, pe la spate, îl pocnești cu o piatră-n cap!

Planul era riscant, dar probabil că n-aveau altă soluție.

— Haide! spuse Kolea și, aplecîndu-se, ridică de jos o piatră grea. Tu ține-l de vorbă și, în ceea ce mă privește... nu greșesc ținta.

Punctul de foc al țigării se apropia încet, venind din partea opusă; se opri acolo unde se sfârșea podul și începea drumul.

— Du-te! șopti Kolea.

Vitea ieși din spatele gheretei și se îndreptă spre pod. Trecuse prin atâtea încercări grele în ultimul timp, încât sentimentul primejdiei nu-l mai neliniștea. Mergea și nici nu se gândea măcar ce se va întâmpla în clipa următoare.

Deodată răsună vocea tăioasă a santinelei:

— Stai!

— Vin la dumneata — răspunse Vitea.

Auzind un glas de copil, soldatul se liniști în-trucîtva. În mîna lui se aprinse o lanternă și lumina ei vie jucă pe fața băiatului.

— Wohin gehst du?... Unde tu mergi? întrebă santinela, stîlcind cuvintele rusești și amestecîndu-le cu cele nemțești.

— Din sat! răspunse Vitea.

— Warum?

Vitea știa că în limba germană „warum” înseamnă de ce.

— M-am dus după der Brot¹ răspunse el.

Soldatul își îndreptă automatul pe piept:

— Der Brot? Warum?

Discuția asta ar mai fi continuat poate multă vreme, dar în aceeași clipă soldatul își prinse capul în mâini, scoase un urlet și, făcând câțiva pași, se prăbuși greoi peste balustradă.

Vitea se năpusti pe pod. În fața lui alerga Kolea.

Mai repede!... Mai repede!... Of!

De-ar ajunge odată pe celălalt mal!

Se vede însă că strigătul soldatului atrăsese atenția patrului. Cineva alerga în urma băieților, bocănind pe scândurile podului, cu cizmele-i grele. Se auzi o rafală de mitralieră,

Înaintea lor se afla un tufăriș des. Kolea se năpusti într-acolo și în spate auzi gemetele lui Vitea. Se întoarse: Vitea zăcea în drum și plîngea.

— Ce-i cu tine?

— M-au rănit...

— Unde?

— La mînă.

Kolea îl înșfăca pe Vitea de umăr:

— Haide, Vitenka, scoală-te! Trebuie să fugim! Am să-ți pansez mîna...

Vitea se ridică anevoie și Kolea îl duse drept spre tufărișul desfrunzit. Soldații trăgeau în neștire, dar nu se hotărau să se depărteze de drum. Pînă la urmă renunțară să-i mai urmărească.

¹ Brot — pîine. (n.t.)

Ajungînd pe cîmp, băieții se opriră istoviți. Vitea, sleit de puteri, se prăbuși la pămînt.

— Unde ești rănit? întrebă Kolea.

— Uite-aici!

Glonțul îi străbătuse brațul stîng, mai sus de cot, și mîneca era năclăită de sînge.

— Rabdă nițel, te pansez numaidecît.

Kolea își scoase cămașa, o rupse fîșii și, sufle- cîndu-i mîneca lui Vitea, îi legă strîns mîna.

— Acum poți să mergi?

— Pot — răspunse Vitea abia auzit.

— Mergi, Vitenka, încearcă, te rog mult de tot...

Vitea pierduse bucata de pîine, dar, din fericire, Kolea mai avea o jumătate din pîinea lui; rupse o bucată mare și îl sili s-o mănînce.

Și din nou au mers toată noaptea... Se opreau din cînd în cînd, pentru ca Vitea să mai prindă puteri. Zorile îi găsiră în apropiere de Strijevți.

Băieții recunoscuseră satul după turnul înalt al silozului. Ziua o petrecură într-o carieră veche de piatră. Vitea suferea mult din pricina rănii, și Kolea se temea să nu facă vreo infecție. Cînd ajunseră în sfîrșit la pădure, se înnoptase. Puterile îl părăsiră cu desăvîrșire pe Viktor. El se sprijini de un copac și stătu multă vreme, respirînd greu.

Kolea se văzu nevoit să-l ducă în spinare. Cînd obosea, se oprea în loc și se așeza alături de el, apoi din nou se întorcea cu spatele spre prietenul său, și Vitea, apucîndu-l de gît cu mîna teafără, se sălta în spinarea lui, iar Kolea îl ținea de picioare. Și-l ducea... și-l ducea...

...În tabără ajunseră a doua zi pe la amiază.

Zărindu-i de departe, patrulele nu deslușiră la început ce fel de ființă ciudată, cu două capete, se îndreaptă încet, legănându-se, pe cărare. Dar când îi recunoscără, scoaseră exclamații de uimire și alergară în întâmpinarea lor.

Vitea fu dus imediat în bordeiul sanitar, și Miheev, ajutat de Maia, îi dădu îngrijirile necesare. Iar Kolea, învingându-și cumplita oboseală, porni spre Kolesnik. Intră în bordei chiar în clipa când Kolesnik discuta înflăcărat cu șeful de stat major, trecându-și creionul peste o hartă. Văzîn-

du-l pe Kolea, tăcură amîndoi. Erau obișnuiți și cu suferința, și cu durerea și cunoșteau prețul adevăratei bărbății. După felul cum intrase băiatul, cu umerii aduși, abia tîrîndu-și picioarele, după gestul indiferent și obosit cu care aruncase pe scăunel o bucățică de pîine uscată, după fața lui chinuită, care nu mai avea nimic de copil, înțeleseseră tot.

Așezîndu-se într-un colț, Kolea își desfăcu greu șireturile de la ghetee... Mîinile nu-l mai ascultau... Kolesnik urmărea tăcut mișcările lui obosite. În sfîrșit, Kolea își scoase gheata, și din gheată, branțul. O dată cu branțul căzu și hîrtia; băiatul o ridică și o netezi cu grijă.

— A trimis-o tata — spuse el.

Kolesnik cercetă îndelung planul. Ca militar, înțelese semnele ce păreau așezate în dezordine. Cazematele, cîmpurile de mine, barajele antitanc. Denumirile satelor arătau cu precizie locul unde sînt amplasate. Era doar o parte a raionului fortificat, și poate nu cea mai importantă. Dar și ceea ce reușiseră să facă băieții constituia un act de mare eroism.

Războiul este totuși război și nimeni n-are dreptul să încalce legile lui aspre. Kolesnik ar fi vrut să-l îmbrățișeze pe Kolea, dar se stăpîni. În primul rînd trebuia să-l muștruluiască zdravăn, și flăcăul merita asta.

— Ia spune, pe unde-ați umblat? întrebă Kolesnik, împingînd hîrtia deoparte, cu indiferența omului pentru care lucrul acela nu prezenta nici un interes. Ați fost în lagăr?

— Am fost — răspunse posomorît Kolea.

— Da: cine v-a dat voie? Ce vi s-a ordonat și ce-ați făcut? Întîmplarea cu primarul nu v-a învățat minte?... Unde-i Viktor?

— E rănit!

— Rănit?! Și Kolesnik sări în picioare. Unde e?

— Aici. Eu l-am adus.

— Pleacă! Îi porunci aspru Kolesnik.

Și strecurându-și corpul uriaș prin ușa îngustă a bordeiului, se grăbi spre bordeiul sanitar.

...Peste cîteva zile, în poiană, în prezența tuturor partizanilor, Kolesnik înmîină lui Vitea și lui Kolea Ordinul Drapelul Roșu...

Dar în clipa asta măreață, cu ei nu se afla nici Ghenadi Andreevici, nici Fedea Kulikov. Oamenii care le erau atît de apropiați plecaseră, cu o săptămîină în urmă, împreună cu un grup de partizani, într-un marș îndelungat...

AȘTEAPTĂ CU ÎNCREDERE!

Kolea și Vitea stau culcați alături, într-o tranșee nu prea adâncă, bine camuflată cu ramuri. Rana lui Vitea e vindecată și el poate împărți împreună cu prietenul său orele lungi de așteptare. E cald. Miroase a fîn. Sub cap, Kolea și-a pus un rucsac. La șoldul stîng simte apăsarea unui automat nemțesc. Nu e prea comod, dar senzația că are o armă îi dă mai multă siguranță.

De zece zile băieții stau de strajă la marginea pădurii. Dar tata tot nu vine... Fiecare văioagă a fost cercetată de ei. Fiecare tufiș. Nici nu mai au ce să-și spună. Și-au povestit tot în zilele astea de așteptare chinuitoare. Se pare că și-au pierdut răbdarea. Și totuși trebuie. Dacă Kolea ar fi fost singur, de bună seamă că s-ar fi descurajat. Dar alături de el e Viktor, tovarășul lui credincios și încercat.

Înainte, Kolea se purta cu Vitea cum te porți cu un frate mai mic și slab. Se străduia să-l ocrotească. Încercările prin care trecuseră amîndoi nu numai că îi apropiaseră, dar schimbaseră și relațiile dintre ei. Fără să-și dea seama, Viktor se maturizase, devenind mai călit sufletește. Și cînd pe Kolea îl

cuprinseseră îndoielile, Vitea rostise atît de liniştit şi de hotărît: „Eu aştept”, încît Kolea îşi recăpătase încrederea...

Copiii nu ştiau cît e ceasul. Se întunecase de mult şi noaptea părea nesfîrşită. Undeva, în adîncul pădurii, urla un lup. Din cînd în cînd, vîntul se năpustea în desişul copacilor şi legăna coroanele. Apoi se lăsa iar liniştea...

...Kolea oftează şi se răsucesce în culcuşul incomod. Acum e rîndul lui să doarmă, dar îl năpădesc gîndurile... De cîte ori nu se plimbase în pădurea asta cu tatăl lui! Se temea să rămînă în urmă, ca să nu se rătăcească. Ciudat! Se pare că tocmai în această poiană găsise o familie întreagă de mînatărci, cu pălăriile de un roşu-aprins. Erau atît de frumoase, încît îţi era milă să le rupi. Cînd tata şi băiatul aduseseră acasă un coş plin, mama nu-şi mai luase ochii de la ele. Îi plăcea atît de mult culoarea roşie...

— De ce nu dormi? îl întrebă Vitea.

Kolea se ridică şi bîjbîi după bidonul cu apă.

— Tu vrei să bei? întrebă el.

Vitea nu-i răspunse. Kolea bău o înghiţitură şi se culcă din nou.

...În curînd o să vină patrula... Vizitează băieţii de două ori pe noapte. Numai după îndelungate rugăminţi, Kolesnik îngăduise băieţilor să stea de strajă la marginea pădurii. Îşi dădea seama ce înseamnă pentru Kolea aşteptarea. Dar tot el ordonase ca patrulele să-i supravegheze...

În depărtare se auzi o bufniţă.

— Nu ţi-e frică de bufniţe? întrebă Kolea.

— Înainte mi-era — răspunse Vitea. Se plictisise să tot tacă, așa că începu să vorbească repezit: Când eram mic, bunica mă speria întotdeauna: „Dacă n-ai să dormi mult, o să te ducă bufnița în pădure!” Eu eram prost și credeam.

— Pe mine bunica mă speria cu coșarul. „Acu' te înșfacă coșarul și te bagă în horn.” Și eu eram prost și-o credeam... Eheh...

Vorbeau, dar trăgeau tot timpul cu urechea. Zgomotele misterioase ale pădurii cufundate în beznă îi speriau.

Se auzi trosnind o ramură. Parcă tușea cineva... Fără voia lor, băieții își strînseră automatele. Așteptau venirea patrului, dar cine știe ce se poate întâmpla!...

În depărtare cineva fluieră ascuțit de trei ori. După o scurtă pauză, mai fluieră de patru ori.

— Să mergem! șopti Kolea. Sînt ai noștri.

— Unde sînteți, copii? întrebă liniștit un glas necunoscut.

Feodor! în sfîrșit, s-a întors din marș! Băieții săriră din șanț și porniră în direcția glasului, dar atît de repede, încît Feodor, fără să vrea, sări la o parte.

— Ei, diavolilor, mai încet, m-ați speriat! Și eu care credeam c-am dat peste o ambuscadă!

— Țștia au prins rădăcini aici — zise Haritonov, care venise împreună cu Feodor și trăgea dintr-o țigară groasă, acoperind din obișnuință luminița ei cu palma făcută căuș. Acum au tabăra lor de partizani.

— Ei, băieți, cum e? Tot mai așteptați? întrebă Feodor.

— Așteptăm — răspunse Viktor.

— Și-o să mai așteptați mult?

— Pînă cînd vor veni.

Feodor tăcu.

— Poate că nu mai este nici o speranță! Au trecut aproape două săptămîni.

— Tata a spus că vine — rosti hotărît Kolea.

— Bine. Către ziuă mai trecem pe la voi. Acum n-avem timp.

— Dar unde-i Ghenadi Andreevici? întrebă Kolea.

Feodor se codi puțin:

— A plecat.

— Unde?

Fedea întîrzie din nou cu răspunsul.

— Într-o misiune care va dura multă vreme... — zise el abia auzit. Și deodată începu să vorbească repede: Ei, noi am plecat, băieți...

După felul în care întrerupsese discuția, Kolea simți că Feodor îi ascunde adevărul.

— Și cînd se întoarce? insistă el, străduindu-se să privească prin întuneric în ochii lui.

— Cînd se întoarce? repetă Feodor, și glasul lui deveni dintr-o dată răgușit. Mi-a fost milă de voi. Am vrut să vă mint, dar... nu se mai întoarce, copii. Ghenadi Andreevici nu se mai întoarce niciodată. Înainte de moarte și-a amintit de voi. Îi părea rău că n-a apucat să vă mai vadă...

Kolea ar fi vrut să-l întrebe cum a murit Ghenadi Andreevici, dar nu fu în stare... I se pusese un nod în gît. Auzi

alături un suspin și înțelese că Vitea plîngea.

Mîna mare și caldă a lui Feodor se lăsă pe umărul lui Kolea.

— Fiți tari, băieți! atîta putu să le mai spună, înțelegînd ce grea lovitură le dăduse...

...Băieții n-au dormit toată noaptea. În depărtare prinseră să se contureze tufișurile: soseau zorile.. Cerul era acoperit de ceață și soarele nu putea auri vîrfurile copacilor, dar ziua biruia încet, însă cu insistență.

O împușcătură neașteptată străbătu liniștea pădurii, făcîndu-i pe cei doi băieți să sară în picioare. O rafală de automat! Încă una!

— Tu rămii aici! Eu dau fuga după Feodor, la izvor! strigă Kolea și se năpusti afară din adăpost.

Dar se opri locului, deoarece îi auzi pe Feodor și pe Haritonov foarte aproape:

— Cine trage? și Feodor, îngrijorat, se apropie în fugă de copii. Pe obrazul drept i se prelingea o dîră de sînge: în grabă, nimerise peste un ciot ascuțit.

— Iar trag! Acum îs foarte aproape... — zise Haritonov, ascultînd cu atenție. Trebuie să ne-as- cundem.

Se pitiră în dosul copacilor, privind alarmați peste cîmp, în depărtare. Dincolo de tufișuri cineva traversa șoseaua și împușcăturile veneau din partea aceea.

— Acolo! Acolo! strigă deodată Vitea.

Din tufișuri ieșiră cîțiva oameni. Erau vreo zece. Alergau peste cîmp, spre pădure. De la prima aruncătură de ochi se vedea că nu erau soldați. Numai ultimul dintre ei purta o manta

nemțească. Alerga șchiopătînd și se oprea mereu.

Kolea îl căută din ochi pe tatăl său, dar nici unul dintre cei care alergau nu semăna cu el. Vitka privea țintă spre omul în uniformă nemțească; ceva din înfățișarea acestuia i se părea cunoscut: forma capului, trupul stîngaci, mîinile lungi.

„Păi ăsta-i Petka polițaiul!”

Și Kolea îl recunoscuse în aceeași clipă. Se repezi spre Feodor, care se ascunsese după un copac.

— Sînt din lagărul de prizonieri! Sigur din lagărul de prizonieri — rosti el, sufocat de emoție. Îi cunosc. I-a trimis tata! Pot să strig ca să vină spre noi?

— Să nu care cumva să îndrăznești! Mai întîi să vedem cine sînt... — se răsti Feodor.

Dar Kolea nu mai avea nici o îndoială. Erau oamenii lor! Tovarășii tatălui său din lagăr! Nu aveau arme. Hainele, numai zdrențe... Iată, se disting fețele lor palide, chinuite.

Dar de ce nu se grăbește Feodor? Trebuie să iasă mai repede în întîmpinarea lor, să-i întrebe despre tata...

Kolea dădu să alerge spre ei, dar Kulikov îl opri:

— Fără ordin, nici un pas!

Cei care alergau ajunseră în sfîrșit în pădure și se ascunseră după copaci. Acum Kolea era sigur: tatăl lui nu se afla printre ei.

— Fedea, pot să mă duc acolo? întrebă Kolea, înfiorat de nerăbdare. Pe noi ne caută... Ei știu cu siguranță unde-i tata!

Dar Feodor nu-i răspunse. Deodată se plecă cu tot corpul înainte și pe fața lui apăru o expresie aspră, îndărătnică... Kolea privi de după copaci și în depărtare văzu doi oameni care trăgeau, aler- gînd de la un tufiș la altul. Trăgeau în direcția șoselei. Ca răspuns la împușcăturile lor, dintr-acolo se auzeau rafale de automat.

Unul dintre ei era scund, vînjos, cu bluza descheiată la piept. Celălalt... Kolea își încleștă făl-cile pînă la durere; nu e cu putință să aibă alt-

cineva mișcări atît de cunoscute... Știa parcă dinainte cum o să ridice mîna slabă, cu cotul ascuțit... Cum o să fugă... L-ar fi recunoscut dintr-o mie...

— Tată! Tăticule! strigă Kolea, ducîndu-și mîinile pîlnie la gură.

Dar o lovitură puternică îl sili să-și lase brusc mîinile în jos.

— Prostule! Mucosule! auzi Kolea la ureche. Vrei să-l nenorocești chiar tu?

Feodor se pregătea să mai adauge ceva, dar se opri. Își ridică automatul și se lipi de copac.

Kolea văzu că din tufișurile de la marginea șoselei, chiar în spatele tatălui său, apăruseră patru hitleriști. Unul dintre ei, acela care mergea în frunte, ținea în mîină un obiect. Uite, ridică brațul și îndată va azvîrli obiectul...

Era atît de cumplit, încît Kolea, fără să vrea, închise ochii. Pe obraz i se prelingeau șiroaie de lacrimi.

— Tăticule, dragă tăticule, ferește-te! Ferește-te-te, te rog! murmură el.

E puțin probabil însă că băiatul înțelegea adevăratul sens al celor ce se petreceau. Doi bărbați curajoși, dar care își pierdeau forțele — și unul dintre ei era tatăl său — se condamnaseră la moarte, devenind ținta hitleriștilor pentru a-i apăra pe ceilalți...

Alături de Kolea răpăiau automatele. Trăgeau Feodor și Haritonov, care voiau să-l salveze pe Alexei Ohotnikov și pe tovarășii lui.

Primul căzu hitleristul care ținea în mîină grenada. După el, fluturîndu-și caraghios brațele în aer, se prăbuși pe spate încă unul. Ceilalți doi, culcîndu-se

la pămînt și neînțelegînd pesemne dincotro vine primejdia, începură să tragă și ei în neștire. Automatele lor se înăbușeau parcă de fu-rie și gloanțele păreau fără sfîrșit. Cîteva zburară pe deasupra capului lui Feodor, retezînd o ramură groasă. Foșnindu-și frunzele, creanga se prăvăli.

Kolea nu mai vedea nimic în afară de spatele îngust al lui Feodor, bluza lui cenușie, learcă de nădușeală, și umerii care-i tresăreau de încordare. În el, în Feodor, era concentrat visul lui Kolea: speranța că tatăl lui va fi salvat și că va rămîne de-acum înaintea alături de el...

Cîteva împușcături încă, și automatele hitleriștilor amuțiră.

Feodor se lipi de copac și Kolea băgă de seamă că mîinile îi sînt cuprinse de un tremur mărunț. Kolea îl văzu din nou pe Alexei traversînd cîmpul și tîrînd pe jos automatul. Mergea împleticindu-se. Cu mîna stîngă ținea cureaua armei, iar dreapta și-o dusesese la piept. În jur stăruia o liniște neobișnuită. Liniștea care se lasă îndată după ce încetează tragerea...

Tata mergea clătinîndu-se ca bătut de vînt, și atît de încet, încît distanța dintre el și Kolea părea că nu se micșorează de loc. Băiatul nu mai putea să aștepte. Nu mai avea putere să aștepte. Și Feodor zări dintr-o dată silueta lui strecurîndu-se printre tufișuri.

— Stai! strigă Feodor.

Dar Kolea nu mai auzea nimic. Alerga... Alerga în întîmpinarea tatălui său...

Feodor văzu cum omul acela înalt se oprește și, încet-încet, se lasă jos de

parcă pământul îl trage spre el. Băiatul se repezi și-l îmbrățișă, străduindu-se să-l țină pe picioare.

Feodor se întoarse brusc spre Haritonov:

— Dacă se-ntîmplă ceva, acoperă-mă cu foc! strigă el și porni în goană în întâmpinarea lui Kolea și a tatălui său.

Peste o oră, toată tabăra de partizani știa că un grup de prizonieri, în frunte cu Alexei Ohotnikov, reușise să evadeze din lagărul fascist, că zece oameni ajunseseră cu bine, dar că Alexei Ohotnikov era grav rănit. Și că, împreună cu prizonierii, fugiseră și doi polițai: unul murise pe drum, iar celălalt, hotărît să rupă cu trecutul, venise la partizani.

...Trecură multe zile pline de griji pînă cînd Alexei Ohotnikov fu în afară de pericol, O rană adîncă în piept este foarte primejdioasă pentru un om istovit de o muncă peste puterile lui și de o foame îndelungată.

De fiecă dată cînd își recăpăta cunoștința și începea să deslușească cele ce se petreceau în jurul lui, Alexei Ohotnikov vedea o fetiță cu codițe. Era Maia, prietena fiului său. Multe nopți nedormite a petrecut Maia lîngă patul bolnavului și, credincioasă ordinului lui Miheev, nu-l lăsa pe Kolea să se apropie: emoția putea să-i fie fatală lui Alexei.

Într-o dimineață, după ce-l examină, Miheev oftă ușurat: momentul critic trecuse, viața rănitului era salvată.

În aceeași zi, Ohotnikov ceru să vină la el comandantul taberei de partizani. Kolesnikov nu stătu multă vreme lîngă

Alexei. Rămase numai atît cît îi îngăduia felcerul, dar amîndoi reușiră să discute lucruri foarte importante. Cu mîna lui slăbită și nesigură încă, Ohotnikov mai schiță o dată pe hartă planul raionului fortificat, amplasarea cazematelor și cîmpurile de mine. Nu știa prea mult, dar ceea ce știa el și cele ce mai completau oamenii care fugiseră împreună cu el aveau importanță nu numai pentru partizani, dar și pentru armată.

Kolesnik putea să trimită harta cu însemnările făcute de Alexei Ohotnikov peste linia frontului. Comunică prin radio cu Marele Pămînt, cerînd să i se trimită un avion.

...Cu inima strînsă, Kolea trecu prima oară pragul bordeiului unde zăcea tatăl său. Încat de emoție, văzu trăsăturile ascuțite, durerea mută din ochi și părul aproape cărunt...

De cîte ori nu-și închipuisse Kolea întîlnirea cu tatăl său! I se va agăța de gît, îl va îmbrățișa, se va ghemui la pieptul lui. Acum însă băiatul era sfios. Trecu încet pe lîngă pat și se așează alături, pe o banchetă.

Tata îi luă mîna:

— De ce ești abătut, fiule? Fii mai vesel! și zîmbi.

Fața lui Kolea se luminează.

— Ei, și-acum așază-te și lasă-mă să te privesc mai bine... Ia te uită ce-ai crescut!

Tata se săltă într-un cot, îl trase pe Kolea spre el și îl sărută apăsător. Și de-abia atunci, Kolea se lipi de omul care-i era nespus de drag și rămase așa, fără

a scoate o vorbă. În sfârșit, i se împlinise visul...

Tata îl mîngîia pe păr și tăcea. Abia acum își dădea seama că se întorsese într-adevăr la viață, îi povesti lui Kolea toate peripețiile prin care trecuse; unele, Kolea le știa de la tovarășii tatălui său.

La cîteva zile după moartea lui Iurenev se află că Meyer nu crede că a fost o întîmplare nenorocită. Institui o anchetă și interogă foarte aspru pe polițai. Petka și Vasili Dmitrici îi spuseră lui Ohotnikov că din zi în zi trebuie să se aștepte la o răfuială strașnică. Nu le rămînea decît un singur lucru: să încerce să fugă, deși momentul nu se arăta tocmai prielnic. Cel mai greu lucru era să iasă din lagăr.

Odată, într-o seară mohorîță de toamnă, un grup de deținuți se întorceau de la lucru. Întîrziaseră intenționat, lăsînd să se întunece. Toți știau că nu se vor mai înapoia în lagăr. Numai Eremenko nu plecase cu ei. Își dădea seama că nu-l țin puterile și nu ieșise la muncă.

Oamenii aveau la dispoziția lor doar trei ceasuri. Nădăjduiau că în timpul acesta cei din lagăr nu vor sesiza lipsa lor. Se hotărîră că atît cît îi vor ține puterile să meargă toți la un loc. Fugiseră în total douăzeci și șapte de oameni. Aveau numai două automate — cele ale polițailor. Cîteva bucăți de pîine economisite cu mare trudă se aflau într-un sac pe care Kravțov îl ducea în spinare.

Greu le-a fost, ce să mai vorbim! Din douăzeci și șapte au ajuns numai zece. Ceilalți au murit pe drum sau au fost prinși în timpul urmăririi organi-

zate de Meyer. Pe toate drumurile circulau patrile de motocicliști. În sate, polițaii se legau de fiecare nou venit. Și în aceste condiții, evadații trebuiau să-și procure alimente.

Ohotnikov se temea ca Petka și Vasili Dmitrici, cuprinși de spaimă, să nu-i trădeze. Dar Vasili Dmitrici fu omorât chiar a doua zi, în timpul unui schimb de focuri, când fuseseră descoperiți de o patrulă în apropiere de șosea. După această în- tîmplare, Petka se schimbă foarte mult, străduin- du-se din răputeri să-și răscumpere greșeala. De cîteva ori fugarii au fost salvați de uniforma lui nemțească, într-o zi, el opri pe drum o mașină cu alimente și ceru șoferului cîteva cutii de conserve. Nu putură să atace mașina, deoarece înăuntru se aflau cinci soldați înarmați.

De cîte ori nu s-a tras din ambuscade asupra fugarilor! Morții erau lăsați pe loc. Cei care rămî- neau în viață mergeau noaptea, ocolind drumurile, ducînd în spate răniții. Ultima oară, S.S.-iștii îi ajunseseră din urmă pe cînd se apropiau de locul unde îi așteptau partizanii. Atunci, Alexei Ohotnikov și un tovarăș de-al lui se hotărîseră să acopere cu trupurile lor retragerea grupului.

— Mă gîndeam că de data asta nu mai scap — spuse el, oftînd.

Tatăl și fiul stătură mult timp de vorbă în bordeiul mic, din fundul pădurii. Dar încercările prin care trecuse el însuși, Kolea i le povesti numai atunci cînd Alexei se însănătoși de-a binelea și deveni unul din ajutoarele lui Kolesnikov.

ÎNTÎMPLĂRI DE DEMULT

În dimineața zilei de 28 iunie 1942, pe unul din drumurile militare, la apus de Voronej, din dreptul unei căsuțe prizărite și cenușii, umbrită de sălcii prăfuite, plecă un camion. Erau puțini acei care știau că aici, în căsuța asta scundă, cu trei ferestre, se afla casa de campanie a Băncii de Stat. De obicei casa se afla împreună cu statul major al diviziei. Dar cu cîteva zile în urmă, din ordinul comandamentului, casa, împreună cu alte instituții de spate, fu mutată mai departe de linia frontului. În camion, sub o foaie cenușie de cort, se afla o ladă mare de fier, încuiată și sigilată. De bună seamă că mult se trudise meșterul care făcuse această ladă. Ca să fie mai trainică, o ferecase în cercuri de fier, iar ca să fie mai frumoasă, o împodobise de sus pînă jos cu ținte și încrustații de aramă foarte ciudate. Nici un incendiu n-ar fi putut topi pereții groși ai lăzii, nici un spărgător experimentat n-ar fi putut să-i deschidă încuie- toarea.

La drept vorbind, lada asta ar fi fost mult mai potrivită într-un colțisor tăinuit al unui conac, în- tr-o casă de negustor sau, pur și simplu, într-un

magazin de consignație, unde ar fi fost poate observată de un amator de antichități.

În cancelaria de campanie a conducerii diviziei nu prea era la locul ei. Dar se întâmplase că fosta casă de bani a diviziei, care stătuse ani îndelungați la statul major al diviziei și slujise cu cinste și dreptate, cu vreo trei luni în urma refuzase într-o bună zi să se mai descuie și oamenii fură nevoiți s-o spargă.

Șeful serviciului financiar al statului major al diviziei, căpitanul de intendență Sokolov, nu era dintre acei care se dau ușor bătuți. Se dusesese la șeful spatelui diviziei din care făcea parte, se interesase prin vecini și peste vreo două zile, în locul lăzii vechi și atât de obișnuite ca înfățișare, apăru o ladă ferecată și împodobită, cu o încuietoare ingenioasă care ar fi putut concura cu cel mai solid dintre dulapurile de fier moderne.

Deoarece lada cea nouă era foarte grea, o coborau arareori din mașină. În ultimele săptămîni, statul major al diviziei se mutase mereu, și căpitanul Sokolov, ca să evite pierderi inutile de timp, prefera să-și țină contabilitatea de campanie pe roate.

Sub acoperișul de foaie de cort al camionetei se hurduca, pe asfaltul sfărîmat de șenilele tancurilor și pe făgașurile cocoșate ale drumurilor de țară, întreaga arhivă, dosarele legate cu sfoară groasă, actele financiare, o masă de campanie pliantă și niște scaune pliante, cu spetezele foarte subțiri, de

placaj, scaune care constituiau obiectul unei deosebite mîndrii a lui Sokolov.

„Poftim, admirați-le! spunea el. Cînd le pliez, poți să le pui și într-o geantă!”

Lucrurile personale, șeful secției financiare și le păstra într-o valiză neagră, ponosită, dar destul de încăpătoare.

Întreaga gospodărie era păzită de doi pistolari și, meritul lui Sokolov, paza era excepțională. Cei doi pistolari păzeau cu același zel lada cu bani, dosarele cu acte și scaunul pliant, pe care ședea de obicei șeful lor cînd plătea solda militarilor.

La drept vorbind, poate că Sokolov exagera lău- dînd ordinea exemplară a „subunității sale de luptă”. Era totuși surprinzător să întîlnești în iureșul războiului o mașină atît de bine întreținută. Stăpînul ei, într-o manta care părea cam strîmtă pe trupul lui vînjos, cu umerii drepți, ședea întotdeauna alături de șofer. Ușor lăsat pe speteaza banchetei, își netezea barba deasă, castanie, cu care se mîndrea (tovarășii o numeau „barbă de partizan”, și se pare că asta îi făcea lui Sokolov o deosebită plăcere). Sus în camion fumau cei doi pistolari. Sokolov era ceea ce se numește un om pedant. Nu uita nimic și nu greșea niciodată.

Cînd un ofițer aducea o cerere pentru a se trimite familiei solda, ridica ușor din sprîncene și-l privea atent. După ce împătura hîrtia, o puneă cu multă grijă în portharta lui galbenă. Din clipa aceea puteai fi sigur că treaba s-a și făcut. Cererea nu rămînea niciodată uitată pe undeva, și solda locotenentului Firsov,

sau poate a vreunui maior Sidorenko, era imediat expediată și se plătea, în Bugulum sau în regiunea Gorki.

Dacă respectivul mulțumea, el dădea din mâini: „Se poate, dragul meu? Țștia sînt bani, nu surcele!” În ziarul diviziei apăruse o notiță intitulată „Grija față de om”. Printre altele, în notiță se aduceau laude șefului secției financiare a statului major al diviziei. Căpitanul Sokolov o decupase cu grijă și o ascunsese în buzunarul de la piept. Se vedea cît de colo că era bucuros și măgulit.

Sokolov era un om agreabil. Știa să povestească cu mult haz întîmplări vînatorești. Îi plăcea la nebunie să vîneze și să pescuiască și, oftînd, spunea că în timp de pace își petrecea întotdeauna concediul în pădure sau pe malul apelor.

Făcea parte dintre oamenii care, cum se spune, se descurcă în orice împrejurare. Pretutindeni avea cunoscuți. Își făcuse relații printre inten- denți, la cooperativa militarilor, la atelierul de cizmărie al statului major al armatei, ba chiar și la frizerie.

Aceste numeroase relații le folosea arareori pentru el, personal, dar își ajuta cu multă plăcere tovarășii. Îți făcea impresia că lucrul acesta îi dădea o deosebită satisfacție. Într-un cuvînt, era un băiat de viață, agreabil, care nu supăra pe nimeni.

Cu tot acest număr uriaș de cunoscuți însă, So- kolov nu avea prieteni adevărați, oameni care să-i fie apropiați.

— Dracu' să te ia! îi spunea odată maiorul Medînski, comandantul batalionului sanitar al diviziei, un om inteligent, vioi, dar puțin cam grosolan și dispus să trîntească, și cînd trebuia și cînd nu trebuia, adevărul în față. Pe toți îi cunoști, cu toți ești pertu, fără tine nu se poate face nimic, și totuși, nu știi cum să zic...

Sokolov nu se supăra. Îi făcea chiar plăcere că oamenii văd în el ceva deosebit.

— Ce să-i faci! răspundea el, netezindu-și mulțumit barba de partizan. Poate că așa trebuie să fie. Nu prea poți să fii cu sufletul deschis pentru toți, cînd răspunzi pentru sute de mii de ruble. Ia-ncearcă să stai puțin în locul meu...

Era greu să-i răspunzi și discuția înceta de la sine.

...Și tocmai omul acesta, care știa atît de bine să se adapteze împrejurărilor, tovarășul acesta bun și ordonat, ofițerul conștiincios, dispăruse într-o zi fără urmă.

În dimineața zilei de 28 iunie, camioneta lui Sokolov plecase ca întotdeauna într-o deplină „ordine de luptă” într-o cursă obișnuită: Sokolov trebuia să ridice bani de la casa de campanie a Băncii de Stat — 300 000 de ruble — pe care urma să-i plătească ofițerilor statului major și tuturor celor care făceau parte din comandamentul diviziei.

Peste o oră, banii au fost luați în primire. Sokolov se iscălise cu penița-i de aur a stiloului, cu scrisul său elegant și citeț, cu o înfloritură la capăt, și se

așezase din nou în cabină, lângă șofer. Mașina a plecat din sat, dar la locul de destinație — statul major al diviziei — n-a mai ajuns...

Pe atunci, divizia se găsea în direcția loviturii principale a inamicului. Împotriva ei porniseră în ofensivă două divizii de tancuri. Două sute de „Junkers”-uri și „Messerschmidt”-uri bombardau

fără încetare dispozitivele de luptă și formațiunile de spate. Luptind, divizia începu să se retragă spre Voronej.

În război, zile ca asta nu sînt o raritate: dimineața începe ca de obicei. E liniște. Marea gospodărie ostășească își duce viața obișnuită, simplă în aparență, dar plină de frământări și complicații. Și deodată liniștea dispare. Rămas bun, căldură atît de scurtă a unei locuințe străine, bucurie scurtă a odihnei, a somnului, a mîncării mîncate pe îndelete! Din nou pămîntul se cutremură sub picioare și văzduhul vuieste!

Așa s-a întîmplat și în ziua aceea memorabilă de iunie.

...Soldații au pornit la luptă împotriva unor auto- blindate germane care pătrunseseră în spate. Unul dintre ele fusese avariat, iar celălalt reușise să fugă. La un kilometru ele locul unde avusese loc lupta ardeau pe drum resturile sfărîmate de proiectile ale camionetei diviziei, camioneta atît de cunoscută și care trecuse prin atîtea încercări! Contabilitatea de campanie a căpitanului Sokolov... Oricare soldat din divizie ar fi recunoscut-o. Lîngă mașină se aflau cadavrele unuia dintre pistolari și al șoferului. Șeful secției financiare, Sokolov, precum și celălalt pistolar dispăruseră. Dispăruse și lada ferecată, cu banii și actele. Dar soldații găsiră într-un șanț un scaun pliant care, prin cine știe ce minune, scăpase neatins. Un scaun dintre acelea cu care se mîndrea atît de mult căpitanul Sokolov... Și portțigaretul lui, făcut de comandă, din plexiglas, cu o

monogramă foarte întortocheată pe capac...

Soldatul și șoferul fură îngropați într-un crîng de la marginea drumului, alături de cei care fuseseră uciși în această luptă. Pe căpitanul Sokolov, pe cel de-al doilea pistolar și lada cea trainică nu i-a mai căutat nimeni... Divizia putea să nimerească într-o încercuire și trebuia ca, la ordinul comandamentului, să se facă un marș forțat pentru a ocupa apărarea în raionul Voronej.

Curînd, la statul major al diviziei a fost trimis un alt șef pentru serviciul financiar, care nu semăna de loc cu primul. Înalt, slab, adus de spate, cu două perechi de ochelari, avea un nume ciudat: Barabaș. Pe căpitanul Sokolov, care fusese trecut pe listele celor dispăruți fără urmă, tovarășii începură să-l dea treptat uitării.

La drept vorbind, de Sokolov își aminteau adeseori tovarășii lui de muncă. Nu, nu s-ar fi putut spune că era prea iubit, dar de lăudat îl lăudau toți: și comandanții, și tovarășii...

LOVITURA DE PE SEIMA

De la luptele din iulie trecuseră opt luni. După un scurt răgaz, divizia în care servise căpitanul Sokolov fusese transferată unei armate vecine și trimisă într-un nou sector al frontului, pe cursul mijlociu al Seimei. Divizia ocupă poziții de-a lungul malului râului, în fața unui orașel complet distrus de hitleriști.

Colonelul Iastrebov, comandant cu experiență care îndeplinise multe misiuni grele, își pregătea unitățile pentru ofensivă. Comandantul armatei îl chemase la el și dădu diviziei următoarea sarcină de luptă: să scoată hitleriștii din fortificațiile de pe malul râului, iar apoi, cotind spre sud, să elibereze străvechiul oraș rus O. Era o acțiune importantă pentru asigurarea succesului pe tot frontul.

Urma să aibă loc o bătălie în cursul căreia divizia trebuia să forțeze Seima și să ocupe malul opus al râului. Misiunea nu era dintre cele mai ușoare. Spre apă cobora o pantă abruptă, pe care dușmanii o transformaseră într-o adevărată fortăreață. Săpînd nenumărate lăcașe de tragere unite prin șanțuri de comunicație, ei

instalaseră acolo mitraliere, tunuri, aruncătoare de mine.

În seara din ajunul ofensivei, lângă cazemata în care se afla punctul de comandă al diviziei se opri o mașină din care coborîră doi oameni îmbrăcați în paltoane civile, cu gulere cenușii de miel.

Cel mai în vîrstă, un bărbat uscățiv, deși avea vreo 50 de ani, era avîntat și ager în mișcări. Doi ochi negri, neobișnuit de vii și înfundați în orbite luminau fața lui smeadă. Avea o privire deschisă și pătrunzătoare, plină de tinerețe. Gulerul paltonului era descheiat. De sub șapca dată puțin pe ceafă ieșea rebelă o șuviță de păr negru.

Sări sprinten din mașină și, în așteptarea ofițerului de stat major, care se dusesse să raporteze comandantului diviziei despre sosirea lor, începu să se plimbe pe cărarea îngustă, acoperită de zăpadă bătătorită. Ca să se mai încălzească, își pocnea călcîiele unul de altul.

Însoțitorul lui coborî din mașină fără grabă. Scoase un picior, se sprijini cu nădejde în el și după aceea, chibzuind puțin, îl scoase și pe al doilea. Își frecă mîinile înmănușate cu mănuși groase și își înfundă căciula pe urechi.

Fața înroșită din pricina gerului avea o expresie neobișnuit de serioasă, pe care ochii albaștri, co-pilăroși nu reușeau s-o îndulcească. Se uită întîi în dreapta, apoi în stînga și, tușind, spuse cu un aer grav:

— În sfîrșit, am ajuns!

Chiar în clipa aceea, ușa cazematei se deschise larg și în pragul ei apărură însuși comandantul diviziei, colonelul Iastrebov, un om mărunț și uscățiv, căruia numele i se potrivea de minune¹. Avea un profil ascuțit, cu nasul ca un cioc de pasăre. Sprâncenele coborau aproape vertical deasupra, ochilor rotunzi și căprui, totodată și veseli, și severi.

Soldații din divizie îl numeau „Micul nostru uliu”. Ei nu știau că asta îi fusese porecla cu care terminase școala militară și academia și că la fel îl poreclise și comandantul armatei din care făcea parte divizia comandată de el.

Ieșind în întâmpinarea oaspeților, Iastrebov salută și strigă cu glas sonor, care răsună puternic:

— Pofțiți, tovarăși! Intrați!

Cel uscățiv se întoarse brusc și porni repede spre comandant, cu pași sprinteni. În urma lui, cu mers legănat și lăsând pe zăpadă urme bine conturate, pășea tovarășul său.

— Bună ziua, tovarăși — spuse cu amabilitate comandantul diviziei, strângând cu putere mâinile oaspeților. V-am așteptat! O să luptăm mai bine știind că, împreună cu noi, intră în oraș și Puterea sovietică. Dumneata, dacă nu mă-nșel, ești Artiom Danilovici Gromov, secretarul comitetului orășenesc de partid.

¹ Iastrebov, de la „iastreb” care în limba rusă înseamnă uliu. (n. r.)

— Chiar el — răspunse uscățivul. Iar dînsul este Serghei Filipovici Morozov, președintele sovietului orășenesc.

Morozov înclină ușor din cap, păstrîndu-și expresia severă, apoi întrebă cu un aer preocupat și grav, de parcă s-ar fi aflat în tren și trenul s-a oprit în cîmp:

— Cînd ajungem la destinație?

— Exact după orar — răspunse zîmbind Iastrebov — deși ar fi posibil să survină întîrzieri neprevăzute.

Gromov rîse, Morozov îl privi întrebător și după aceea, uitîndu-se la Iastrebov, ridică ușor din umeri.

— Uite, vezi? Așa sînt militarii — zise el, of-tînd, apoi se așează în fața măsuței pe care se afla harta. Nu pot trăi fără să glumească. Pentru noi însă, tovarășe colonel, este foarte important ca divizia să cucerească orașul cît mai repede și, mai ales, prin surprindere. Prin absolută surprindere...

— De ce? întrebă Iastrebov și, trăgîndu-și banca, se așează în fața președintelui sovietului orășenesc. Dar deodată își aminti ceva și zise: Vă rog să vă scoateți paltoanele! Vreți să mîncăți? De altfel, nici nu vă întreb... Sergușkin! Zboară la bucătar și spune-i să aducă aici mîncarea — ordonă el ostașului de legătură. Și asta, cît mai repede... Pentru trei, ba nu, pentru patru persoane, fiindcă vine și șeful de stat major.

Sergușkin porni în goană să îndeplinească ordinul. În dreptul ușii se opri și se dădu la o parte, lăsînd să intre un ofițer înalt. În scurta albă de miel, încins cu o curea lată și cu diagonală,

cu o porthartă mare pe șold, omul acesta părea uriaș, ocupînd toată ușa.

— Iată și pe șeful nostru de stat major, loco-tenent-colonelul Stremeannoi. Vorbești de lup, și lupul... — spuse Iastrebov. Și-acum, Egor Ghena-devici, orice s-ar întîmpla, trebuie să cucerim orașul. Înțelege și dumneata: vine cu noi și conducerea organizației orășenești de partid, și conducerea sovietului.

— Aha, va să zică așa stau lucrurile! Ei bine, în cazul ăsta o să ne străduim — spuse Stremeannoi, cu un zîmbet plin de subînțelese.

Cînd își scoase căciula albă de miel și scurta groasă, se micșoră dintr-o dată aproape la jumătate. Acum se vedea că omul acesta, care nu avea mai mult de 27—28 de ani, era foarte slab, dar foarte vînjos și rezistent. Avea talia subțire și umerii lați. În mișcările lui se vedeau încrederea și siguranța. Privindu-l, te gîndeai fără să vrei că schiază bine sau poate e fotbalist ori atlet. În orice caz, un bun sportiv...

Părul bălai ca spicul de grîu încadra o față palidă și prelungă, pe care era greu să ți-o închipui înroșită de căldură sau de ger. Deasupra gurii mizea o mustăcioară aurie.

Cînd Stremeannoi intră în cazemată, Gromov observă că șeful de stat major și comandantul diviziei schimbă o privire plină de înțeles; se vedea că oamenii ăștia lucrează bine împreună.

Și într-adevăr, în lunile acelea grele, pe care Iastrebov și Stremeannoi le petrecuseră în lupte (Stremeannoi fusese numit șeful statului major al

diviziei, cu o săptămână înainte de memorabila bătălie din iunie), se obișnuiseră să se înțeleagă din-tr-o privire.

Fiecare aprecia la celălalt calitățile care-i caracterizau pe amândoi: bărbăția și priceperea de a lua o hotărîre justă în situații grele.

Salutînd oaspeții, Stremeannoi reținu o clipă mîna președintelui sovietului orașenesc și, închizînd un ochi cu șiretenie, spuse:

— Dumneavoastră, tovarășe Morozov, după cum se vede, nu vă mai amintiți de mine... Eu însă v-am recunoscut imediat.

— Cum? Vă cunoașteți?! se miră Gromov.

— Nu — răspunse scurt Morozov.

— Depinde cum o iei! și Stremeannoi rîse. Dumneavoastră ați avut mai multe cunoștințe ca mine, dar noi, ce să zic? Noi nu v-am avut decît pe dumneavoastră...

În ochii lui Morozov se citi neliniștea.

— Nu-mi aduc aminte... — spuse el. În ce împrejurări ne-am întîlnit?

— Numai în biroul dumneavoastră de audiențe. Am făcut atunci destulă gălăgie, ca să nu mă uitați chiar atît de repede...

— Și de ce ai făcut gălăgie? întrebă Morozov, cu un ton dojenitor. S-ar fi aranjat totul și fără gălăgie.

— Nu s-a aranjat nici cu gălăgie, nici fără gălăgie. Stremeannoi oftă. Am tot umblat, v-am rugat, am ocărit, dar toate au fost de prisos; pînă la urmă, tot nu mi-ați reparat acoperișul căsuței unde locuiam! Poate că acum o să-mi primiți

cererea? Stradela Sevasteanovski nr. 2...

— Ia te uită! E doar de-aici, din oraș — se adresează Iastrebov lui Gromov, arătând spre Stremeannoi, cu o mișcare a sprâncenelor. Merge acasă la el, nu într-un loc oarecare!

— Da, într-adevăr, acasă — repetă Stremeannoi și fața lui se posomorî dintr-o dată. Aici m-am născut, aici am terminat școala și tot aici am început să lucrez la centrala electrică. Ca muncitor... După ce am terminat institutul, tot aici m-am întors ca inginer de schimb. N-am lucrat însă multă vreme; numai vreo doi ani; nu m-au mai lăsat hitleriștii pe urmă...

— Dar în oraș a rămas cineva din familia dumi- tale? întrebă cu grijă Gromov.

— A rămas tata... Acum nu mai știu...

Morozov scoase din buzunar un carnețel:

— Și care-i adresa dumitale? Sevasteanovski 2? O să-ți reparăm acoperișul, fii liniștit, negreșit o să-l reparăm. Numai să intrăm în oraș. Atunci a fost, desigur, o scăpare din vedere... Iartă-ne, frate. O scăpare din vedere. Se întâmplă...

Gromov se lovi cu palmele peste genunchi:

— Dragă Serghei Filipovici, ești grozav! Ce avînt ți-ai luat! Vezi întîi dacă a rămas casa întreagă. Poate că nici nu ai pe ce pune acoperișul...

Morozov îi aruncă o privire blajină:

— Asta cam așa e, ai dreptate — zise el, dus pe gînduri. Să vedem întîi dacă

mai este casa. Dacă e întreagă, îi punem și acoperișul.

Luă carnețelul și notă ceva în el, cu un scris citeț, dar mărunț ca niște mărgeluțe. Gromov privi peste umărul lui și citi cu jumătate de glas:

— „Sevasteanovski 2, locotenent-colonelul Stre- meannoi. Dacă este întreagă, să fie acoperită cu tablă.” Doamne ferește, Serghei Filipovici! Se poate să scrii așa ceva? și izbucni în hohote de râs.

Fără voia lor, Iastrebov și Stremeannoi râseră și ei.

Morozov dădu din umeri imperturbabil:

— De ce te miri? Scurt și limpede. Nu înțeleg ce-i de râs aici?!

— Nu ai simțul umorului, Serghei Filipovici!

— Nu-l am, e adevărat — încuviință Morozov, Uite, și nevastă-mea îmi spune mereu: „Ești un om plicticos. Serioja, n-ai umor nici de doi bani!” Și cu toate astea, orice i-aș spune, ea râde.

Cei din jur izbucniră în hohote de râs.

Morozov dădu din mână:

— Rîdeți, rîdeți, că sînt obișnuit!

Ușa se deschise și în cazemată intră bucătarul, un flăcău înalt, îmbrăcat cu halat alb peste manta. În mîinile lui mari și înroșite de ger ducea cu grijă un ceaunaș, cîteva farfurii de aluminiu, cu- țite și furculițe. În cazemată se răspîndi un miros ademenitor de carne prăjită cu piper și foi de dafin.

Iastrebov împărți carnea în farfurii, și turnă oaspeților cîte un pahar de votcă.

— Ei, tovarăși — spuse Gromov — să bem paharul acesta în cinstea celui deal doilea, pe care-l vom bea în oraș!

— Minunat toast! îl susținu Iastrebov și ridică paharul. Dar explicați-mi, vă rog, ce treabă urgentă aveți în oraș... De altfel, nici noi n-avem de gând să tăragănăm lucrurile...

— Asta e clar — și Gromov se plecă peste marginea mesei, apropiindu-se de Iastrebov. Știm cu precizie că hitleriștii intenționează să scoată din oraș tot ce poate fi încărcat în mijloace de transport și să ia cu sila pe toți cei apti de muncă. Ar fi bine să-i putem împiedica. Dumneavoastră ce credeți?

— Tot așa — răspunse Iastrebov, zîmbind. Trebuie să recunosc că și noi, eu și tovarășul Stre-meannoi, avem unele informații cu privire la acest lucru... Și, cum să vă spun, considerentele noastre...

— Bineînțeles! reluă Gromov. Iartă-mă, tovarășe Iastrebov, dar eu și Serghei Filipovici nu sîntem militari. Gîndim ca civili. În timp ce veneam aici, am tot chibzuit la diferite probleme operative... Uite ce ne-am gîndit: dacă am reuși să ocolim repede orașul și să tăiem drumul spre apus, i-am prinde pe hitleriști ca într-o pungă și n-ar mai avea decît o singură grijă: cum să-și ia mai iute tălpășița.

— Bine gîndit — spuse Iastrebov — dacă misiunea care ne stă în față s-ar fi limitat numai la cucerirea orașului. Din păcate însă, aceasta nu este decît prima parte. Greutățile cele mari ne așteaptă de-abia după aceea și după ce vom trece de oraș. Mai spre vest, cam la

vreo 50 de kilometri de oraș, hitleriștii au construit fortificații într-un întreg raion. Întîlni privirea întrebătoare a lui Gromov și dădu din cap: Vă explic îndată. Mîna lui mică, uscățivă, dar puternică, luă cu un gest obișnuit creionul. Socoteala dușmanului este următoarea: dacă noi reușim să străbatem spre Belgorod, ei vor să oprească ofensiva noastră uite aici, la vreo 70 de kilometri spre est. După datele pe care le avem, fortificațiile sînt construite destul de solid: cazemate, baraje antitanc, șanțuri antitanc, cîmpuri de mine, baraje de sîrmă ghimpată... Într-un cu-vînt, tot ce trebuie. Drumurile de țară și șoselele sînt ținute sub foc suprapus. O să avem de luptat din greu. Iastrebov bătu îngîndurat cu creionul în masă. Observați că dispozitivul raionului n-a fost ales la întîmplare... Comandamentul hitlerist caută să ocupe drumurile și să ne forțeze să mergem drept peste cîmpiile troienite de zăpadă. Or, în acest raion, cîmpiile, după cum știți, sînt tăiate în lung și-n lat de văi, iar pe dealuri se întind crîngurile. Locul este foarte potrivit pentru apărare... Iastrebov tăcu o clipă, apoi urmă: Așa că, slavă Domnului, avem la ce ne gîndi...

— Da, într-adevăr, situația e destul de serioasă — vorbi Gromov. Dar dacă știți că există un raion fortificat, aveți, probabil, și date despre el.

— Bineînțeles că știm destul de multe — conveni Iastrebov — dar ar fi trebuit să știm și mai mult. Vă închipuiți cîte eforturi am economisi și, mai ales, cîte

vieți am cruța dacă, pornind să cucerim raionul fortificat, am cunoaște toate datele despre el. Tovarăși, pot să vă spun un singur lucru: vom face tot ce ne stă în putință, și chiar mai mult decît atît. Divizia va acționa după planul comandamentului. Interesul nostru este să eliberăm orașul în cel mai scurt timp posibil. Să sperăm că vom termina operația cît mai repede! În oraș sîntem așteptați!

Morozov asculta cu atenție și pe fața lui rotundă apăru o expresie de concentrare.

— Da — zise el — organizația noastră ilegală a lucrat foarte bine! Păcat că pe mulți n-o să-i mai văd niciodată! Au murit... Uite, nu demult, partizanii ne-au transmis prin radio că a fost omorît în luptă un tovarăș foarte bun. Conducătorul organizației ilegale... De altfel, tovarășe Stremeannoî, e tizul dumitale... Poate că l-ai cunoscut?

Stremeannoî păli și se sprijini cu mîinile de masă:

— În oraș n-au fost decît doi Stremeannoî: tatăl meu și cu mine...

Morozov privi descumpănit la Gromov.

— Artiom Danilîci — întrebă el — poate că ai încurcat numele de familie?

— Pe acesta îi chema Ghenadi Andreevici — spuse Gromov.

Locotenent-colonelul se ridică încet, își trecu mîna peste frunte de parcă și-ar fi netezit părul și se îndepărtă. Stătu multă vreme într-un colț, fără să se întoarcă...

Peste cincisprezece minute, Sergușkin conduse oaspeții în cazemata alăturată. Abia intrară, că ușa se deschise din nou

și pe scări coborî în goană șeful secției speciale, maiorul Voronțov. Fața lui rotundă, rumenită de ger, părea tulburată. Se opri în mijlocul blindajului și timp de câteva clipe privi undeva, în colț, închizînd ochii din pricina luminii puternice. Mîinile și le ținea adînc înfundate în buzunarele scurtei îmblănite. La șold îi atîrna un pistol într-un toc nou, de piele galbenă.

Stremeannoi își trase scăunelul mai aproape:

— Stai jos, tovarășe Voronțov!

Voronțov dădu înciudat din mîină, își scoase șapca și se așeză.

— Uite ce-i, tovarăși — spuse el, privindu-l cînd pe Iastrebov, cînd pe Stremeannoi. Acum o oră, unul dintre ilegaliștii noștri, Nikita Borzov, a tre-cut linia frontului. În timp ce se apropia de pozițiile noastre, fasciștii au tras asupra lui și l-au rănit mortal... Eu am mai apucat să stau de vorbă cu el. Mi-a comunicat că ieri noapte gestapoul a împușcat în oraș cinci tovarăși. Se vede că i-a trădat un ticălos.

Iastrebov îl privi posomorît pe sub sprîncenele-i stufoase.

— Și nici un fel de amănunte? Nici o bănuială? Întrebă el repede.

— Nimic... Nu s-a putut stabili cine e trădătorul.

Stremeannoi se ridică agitat:

— Dar Borzov nu avea nici un indiciu?

Voronțov își desfăcu mîinile a neputință:

— Nu. N-a putut să-mi spună nimic precis.

Tăcură toți trei.

Apoi Voronțov se sculă în picioare, își înfundă șapca pe cap și ieși grăbit.

Cînd comandantul diviziei și șeful de stat major rămaseră singuri, acesta din urmă întinse din nou harta pe masă și începu să dea ultimele dispoziții...

Le mai rămînea foarte puțin timp. De la statul major al armatei se primise ordinul de luptă ca fix la ora 6 să se înceapă pregătirea de artilerie, iar la 6,45 să se treacă la ofensivă.

În blindaj se auzeau sunînd tot timpul telefoanele. Iastrebov vorbea cu comandanții regimentelor, indicîndu-le caroiagele asupra cărora trebuia să atragă atenția artileriștilor, mai ocăra pe cîte unul, lăuda pe altul, făcea observații.

Așa trecu noaptea. Fix la ora 6, din zeci de tunuri izbucni prima salvă.

Evenimentele se desfășurau cu o iuțeală uimitoare. Nici Iastrebov nu se așteptase la atîta operativitate. Artileria, bine reglată, neutraliză chiar din primele clipe punctele de foc ale inamicului, nimicind cazematele și tranșeele în care se ascundeau servanții aruncătoarelor de mine și distru- gînd tot sistemul de transmisiuni dintre subunitățile inamicului. Hitleriștii, luați prin surprindere, se străduiră să tragă, dar focul intens al artileriei nu-i lăsa nici să-și ridice capul. În același timp își făcură apariția „Il”-urile și „Petleakov”-urile și asupra inamicului se prăbuși un covor de bombe. Iar în clipa în care „katiușele” mascate în tufele de salcie își ridicară glasul, linia întîi a apărării inamicului amuți pentru totdeauna.

Pionierii trecură repede la acțiune, și primele tancuri, spărgînd din mers gheața cu șenilele, se năpustiră pe malul drept și o luară în sus, stîrnind vîrtejuri de zăpadă. Pe făgașurile adînci făcute de tancuri porni de îndată infanteria.

Peste o jumătate de oră, soldații luptau în adîncimea apărării inamicului, alungîndu-l tot mai departe de mal. Hitleriștii începură să se retragă în dezordine pe șoseaua care ducea spre orașul O., unde se găsea statul lor maior și unde nădăjduiau să poată organiza apărarea. Dar în acest timp, unul din batalioanele de tancuri, făcînd o manevră de învăluire, pătrunse în spatele, unităților germane care se retrăgeau.

Văzînd că se află în primejdia de a fi complet încercuiți, germanii schimbă direcția și, la 20 de kilometri de orașul O., cotiră brusc spre vest, străduindu-se să scape de urmăritori.

Hitleriștii se retrăgeau înnebuniți peste cîmpul înzăpezit, aruncînd tot ceea ce nu puteau duce cu ei. Pe șosea zăceau autobuze avariate, tunuri, aruncătoare de mine, mormane întregi de proiectile, învelitori împletite din pai de orez.

La statele majore ale inamicului, aflate în orașul O., izbucni panica. Valizele zburau grămadă în mașini, iar stăpînii lor se aruncau aproape din mers în urma bagajelor și porneau în goană pe șosea. Nu se știa cît timp se va mai putea circula. Unitățile lăsate pentru acoperirea trupelor în retragere ocupau în grabă poziții de-a lungul suburbiei

nord-estice a oraşului. Soldaţii erau foarte demoralizaţi. Auziseră că s-a rupt frontul şi nu se mai gîndeau decît să-şi salveze propria lor viaţă.

La 10 dimineaţa, în apropierea oraşului apărură primele tancuri sovietice. Se dezlănţui o luptă aprigă pe distanţe scurte.

Colonelul Iastrebov îşi instalase punctul de comandă într-un tufăriş des, pe panta unui deal, de unde se vedea bine cîmpul de luptă şi străduţele de la periferia oraşului.

Morozov şi Gromov erau alături de el, la punctul de comandă, şi urmăreau prin luneta stereoscopică tancurile care străpungeau cu şenilele barajele de sîrmă şi striveau tranşeele inamicului. Infanteria sovietică, acoperită de tancuri, se strecura tot mai aproape de oraş.

În ultimele cîteva ore, Iastrebov descoperi la preşedintele sovietului orăşenesc trăsături sufleteşti cu totul noi. Îi plăcuse că Morozov, chiar sub focul artileriei, rămăsese la fel de imperturbabil cum fusese în cazemata bine încălzită, la adăpostul unui acoperiş alcătuit din trei rînduri de bîrne groase.

În timpul acesta, Morozov, care nu-şi lua binoclul de la ochi, cerceta cu atenţie casele îndepărtate, turnurile, resturile podului feroviar aruncat în aer. Se apropia clipa cînd el şi Gromov vor intra în oraş, unde vor trebui să lucreze mult. Va fi desigur foarte greu.

Se gîndea că va trebui să hrănească, să îmbrace, să aprovizioneze cu lemne pe toţi aceşti oameni care-i aşteptau cu

înfrigurare, care înduraseră chinuri cumplite sub ocupația hitleristă. Da, da, desigur, divizia lui Iastrebov își va îndeplini misiunea și va porni mai departe, iar ei doi vor rămîne în oraș, unde vor avea atîtea de făcut.

ÎNTOACEREA

Fix la ora 2, sau vorbind în limbajul comunicatelor militare, la ora 14.00, orașul era complet eliberat de hitleriști. La periferii se stinseseră ultimele împușcături. Colonelul Iastrebov, încartiruit într-o casă nu prea mare de pe strada principală și care se păstrase destul de bine, raporta la telefon comandantului armatei că ordinul a fost îndeplinit: divizia a eliberat orașul.

Era de ajuns o privire fugară ca să-ți dai seama de uriașele distrugerii lăsate în urmă de hitleriști. Cele mai bune case din oraș fuseseră nimicite — aruncate în aer sau arse. Clădirea albă a teatrului orășenesc, care odinioară, seară de seară era inundată de lumină, își căsca acum găurile negre ale ferestrelor sparte, în dosul cărora se vedeau mormane de cărămizi arse și traverse ruginite, îndoite în chip ciudat; un pod feroviar mare, cu două deschideri, aruncat în aer de explozivi chiar în mijloc, se răsturnase în râu, și de departe aveai impresia că două jivine uriașe, cu spinările rotunde ca de elefant, sprijinindu-se în pilonii de piatră cu picioarele din spate și cufundându-se cu cele din față în apă,

beau, beau într-una fără să-și potolească setea. Pe dealul din marginea orașului se vedea silueta întunecată a unui siloz uriaș, distrus și el. Semăna cu o cetate veche, după un asalt cumplit. Erau aruncate în aer și vechea clădire a gării, și foișorul de apă din cărămidă roșie, care semăna cu un turn de șah, și centrala electrică. O grea pierdere pentru oraș era și dispariția celor mai valoroase tablouri din muzeu.

Cînd Morozov află că pînă în ajun, seara, tablourile se mai aflau încă la locul lor, simți că se sufocă de furie. Fața-i deveni pămîntie.

— Nu, e de necrezut! Să le care chiar de sub nasul nostru? Asta-i culmea ticăloșiei! bombăni el.

Gromov își păstra calmul și în momentele acestea grele, continuînd să fie la fel de comunicativ, aproape vesel.

Din clipa în care el și Morozov apărură pe străzile orașului, fură imediat asaltați de cetățeni, care voiau să afle ce se petrece la Moscova, în țară, pe fronturi... Gromov nici nu apuca să răspundă la toate întrebările, să strîngă toate mîinile, să consoleze, să liniștească și, la rîndul său, să pună și el un potop de întrebări. Se informa vrînd să afle tot ceea ce se referea la oraș. Cum au trăit oamenii, ce au distrus hitleriștii și ce n-au apucat să distrugă; dacă au mai rămas întregi întreprinderile mai importante — uzina de mașini agricole, fabrica textilă și atelierul de reparat vagoane. Și deși știa dinainte și își simțea sufletul greu și întristat, dorea să se urce cît mai

repede în mașină, ca să vadă cu propriii săi ochi proporțiile distrugerilor, să-și dea seama de unde și cu ce trebuie să înceapă refacerea.

Hotărîră să cerceteze orașul împreună cu Stremeannoi. Acesta însă întîrzia. Trebuia să instaleze statul major, să stabilească legătura cu comandamentul armatei, cu regimentele din vecinătate și cu propriile regimente, să dea indicații referitoare la paza orașului, să numească un comandant al orașului.

Cînd Morozov propuse să intre în casă să se mai încălzească, apăru și Stremeannoi, încheindu-și scurta din mers.

— Să mergem, tovarăși! spuse el cu glas tare, făcînd semn cu mîna șoferului. Să vedem și noi cum stau lucrurile...

Stremeannoi ședea lîngă șofer, cu corpul aplecat înainte, sprijinindu-și coatele pe genunchi. Privea cu atenție casele cunoscute din copilărie, gardurile de lemn, copacii din scuarul orașului, care se înălțau deasupra unui grilaj scund, de fontă, cu niște dinți asemănători harpoanelor și cu ornamentații greoaie de frunze de măslin. După cum spunea o veche legendă, grilajul acesta fusese turnat pe timpul Ecaterinei a II-a, la uzinele „Demidov” din Ural.

Morozov și Gromov stăteau în spate, vorbind preocupați. Stremeannoi nu-i auzea. Ciudat!... Oare acesta era orașul în care își petrecuse copilăria? Cerceta urmele luptelor care se dăduseră recent, urmele unei robii grele ce durase aproape un an...

La întretăierea a două străzi — Spartacus și Karl Marx — zăcea un autobuz german, cu geamurile sparte, cu portierele smulse de o explozie puternică. Autobuzul era cenușiu, iar pe caroseria lui, un dragon negru își întindea în direcții diferite trei capete mici, hidoase, încununate cu coarne. Acest semn războinic aparținea unității care ocupase orașul. Acum „dragonii negri” se găseau la vreo 50 de kilometri de oraș...

Morozov se aplecă în afară, străduindu-se să deslușească dacă e cineva în interiorul autobuzului, dar mașina lor coti după colț, ajungând în dreptul unei case de piatră, cu un etaj, cu tencuiala scorjită, căzută. Pe alocuri se vedeau cărămizile înnegrite, măcinate de vreme, de ploi și de vânt...

...Câte amintiri îl legau pe Stremeannoii de această casă!... Uite aici, unde se cască gaura asta neagră a ușii smulse din țîțîni, el, copil încă, își cercetase îndelung carnetul de comsomolist, care abia îi fusese înmînat de secretarul comitetului orașenesc.

Mașina intră într-o piață.

În colț, o clădire înaltă, roșie. Școala! Cîți ani din viață își petrecuse aici tatăl său! Și cît de fericit ar fi fost dac-ar fi putut să intre în orașul eliberat! În fiecare seară, cu pas domol, ieșea pe ușa cancelariei, cu un vraf de caiete sub braț. Acasă, după ce cina și se odihnea puțin, lua în mînă un creion bicolor — roșu și albastru — și începea să controleze tezele. Cu albastru pune nemilos notele 2 și 3, și cu atîta supărare, încît deseori rupea vîrful. Din

cauza asta, doiurile se terminau întotdeauna cu o coadă lungă ca de cometă.

Notele 4 și 5 le puna întotdeauna simplu, dar cu dragoste, rotunjindu-le cu creionul roșu.

Șoferul frână. Zidurile clădirii emanau un miros înțepător de han. Ferestrele de la parter mai păstrau încă gratiile de fier grele, iar deasupra intrării se mai vedeau o firmă neagră, mică, pe care sta scris în nemțește, cu vopsea albă și litere gotice: „Kommandatur”.

— Ia te uită, ticăloșii, au stricat bunătate de clădire! se oțărî Gromov. Acum zici că-i o închisoare, nu alta.

Morozov oftă și nu spuse nimic. Ocolind piața, mașina pătrunse într-o stradă laterală. Mai încolo era strada Orlovskaja... De-a lungul ei se aflau căsuțe înconjurate de livezi. De multe ori Stremeannoi, împreună cu alți copii, făcuse adevărate incursiuni asupra merilor și vișinilor. Stăpînii livezilor îi socoteau spaima grădinilor, lucru care-i măgulea mult pe copii.

Deodată inima i se strînse. Fără să vrea, își mușcă buzele pînă la sînge. E cu putință? Unde-i strada? Acum nu mai sînt nici grădini, nici garduri, nici case. De jur împrejur se întindea un uriaș loc viran. Copacii fuseseră tăiați, casele distruse. Rămăseseră doar mormanele de cărămizi vechi, prăvălite pe temeliile de piatră.

— Le-au desfăcut oamenii, ca să aibă lemne de foc — spuse Morozov. Au ars ce-au putut...

De-aici pînă în strada Sevasteanovski era foarte aproape. Trebuia să traverseze doar locul viran, unde se afla

parcă îngropată toată copilăria lui, să ocolească ghereta stației de transformatoare clădită din piatră, care se păstrase, și colo, în dreapta, a doua casă după colț...

Pe ghereta stației de transformatoare era desenat un craniu și două fulgere negre încrucișate. Când Stremeannoi avea nouă ani, se temea să se apropie de gheretă, crezînd că va fi omorît pe loc.

— Oprește puțin! spuse el șoferului.

Erau primele cuvinte pe care le rostea din clipa în care se urcase în mașină.

Mașina se opri și Stremeannoi se întoarse cu tot corpul spre dreapta, privind încordat o căsuță de lemn, cu un singur etaj. Fațada dădea la stradă și căsuța nu se deosebea cu nimic de celelalte. De ambele părți ale pridvorului nu prea înalt, cu trei trepte lăsate într-o rînă, străjuiau posomorîți doi copaci bătrîni și scorburoși. Nu se simțea nici o adiere. Dar supunîndu-se parcă unei voințe nevăzute, ramurile copacilor se clătinau din cînd în cînd, scuturînd pe trepte pămătufuri de zăpadă imaculată. Stremeannoi privea copacii și tăcea. După felul cum își strînsese buzele, după privirea încordată, cei doi însoțitori înțeleseseră că asta este casa despre care le vorbise în glumă în cazemata de pe malul Donului...

Tăcură cîteva clipe.

— Poate vrei să cobori din mașină, tovarășe Stremeannoi? întrebă Gromov, stingherit, atingîndu-l ușor pe umăr.

Fără să se întoarcă, Stremeannoi clătină din cap:

— Nu, nu cobor... E inutil... Totul e pustiu acum...

— Poate că nu... Ia te uită! La fereastră se vede o oală. Geamurile sînt proaspăt lipite cu hîrtie de parcă ar locui cineva...

Stremeannoi coborî din mașină. Urcă cu pași repezi treptele pridvorului și dispăru în dosul ușii. Cînd se întoarse, fața lui era răvășită.

— La gară, Varlamov! spuse el șoferului.

Mașina ocoli gropile făcute de obuze și ieși la bariera de cale ferată pe care o traversă. Strecurîndu-se cu greu pe lîngă dărîmăturile clădirii și ale pompei de apă, ieși în piața mică din fața gării, unde, înainte de război, în mijlocul unui scuar, se înălța monumentul lui Lenin. Acum nu mai rămăsese decît postamentul de granit. Șoferul frînă brusc.

Stremeannoi coborî din mașină, iar în urma lui scoțîndu-și căciulile, coborîră și ceilalți.

În fața lor, pe un răzor de flori acoperit cu zăpadă și aplecat în pantă, zăceau cadavrele prizonierilor împușcați de hitleriști. Erau vreo douăzeci. Unii în mantale soldățești rupte ferfeniță, alții în scurte vătuite, fiecare așa cum îl ajunsese moartea. În uniformitatea acestor trupuri întinse pe pămînt era ceva înfiorător.

De după colțul unei case se ivi tiptil un băiat — să tot fi avut vreo nouă ani. Purta o hăinuță scurtă, din stofă militară, care nu-l apăra de frig, deoarece copilul se zgribulea cu un aer jalnic. În picioare avea niște pîslari

peticiți și răspeticiți, iar în cap, o căciulă soldățească ruptă. Băiatul se apropie încet de grilajul scuarului. Fața lui mică cât un pumn era serioasă, aproape severă. Ochii mari, cenușii îi cercetau cu priviri pătrunzătoare pe necunoscuți.

Timp de o clipă stătu, așteptînd parcă să fie întrebat de ce a venit. Dar ei nu-l observară și băiatul, văzînd că nu-l întrebă nimeni, le spuse:

— Azi-dimineață i-au împușcat... pe la 9. Nu vroiau să plece...

Gromov se întoarce:

— Nu vroiau să plece, zici?

— Ihî...

— Unde i-au trimis? Nu știi? întrebă Stre-meannoi.

— În lagăr.

— Da' lagărul unde-i?

— Uite-acolo. Mergi drept înainte, pînă în capătul străzii, apoi o iei la stînga — și băiatul arată cu mîna în ce direcție trebuiau să se îndrepte.

— Ei, și acum, tovarăși, să mergem! Spuse Gromov.

— Stați puțin! Varlamov, ai la tine ceva de-mîncare?

— Am, tovarășe locotenent-colonel. O cutie de conserve.

— Dă-o-ncoa'! Băiețaș, ia vino mai aproape!

Nehotărît, băiatul se apropie.

— Uite, ține asta — și Stre-meannoi îi întinse o cutie albă de conserve. Ia-o cu tine, o mănînci acasă!...

Băiatul luă cutia, dar privirea lui rămase tot gravă și speriată. Fără să mulțumească, strîngînd cu putere cutia

la piept, dispăru undeva, în dosul unei case...

— Tovarășe locotenent-colonel!
Tovarășe loco-tenent-colonel!

Stremeannoi se întoarse. Alergînd, venea căpitanul echipei pentru strîngerea capturilor, și omul abia mai putea să respire.

După ce fusese grav rănit la piept, l-au numit într-un serviciu de spate. Pînă azi, în echipa pentru strîngerea capturilor nu prea avusese mult de lucru, dar evenimentele se precipitaseră, iar acum echipa munea pe brînci. Soloviov alerga dintr-un capăt în altul al orașului, cu sufletul la gură.

— Ce este? întrebă sever Stremeannoi. Ce s-a întîmplat?

— Tovarășe locotenent-colonel — raportă căpitanul — am găsit cinci depozite mari cu alimente și echipament! Vedeți biserica aceea? și căpitanul arătă spre o biserică mare, veche, cu o clopotniță înaltă. E ticsită pînă în vîrf cu lăzi cu conserve, unt, vin... Alimentele acestea hrănesc o lună de zile întreaga noastră armată!

— Pune pază severă în jurul bisericii! zise Stremeannoi. Inamicul nu este prea departe și ne putem aștepta la orice. Fără permisiunea mea, nu dai nimănui nici un strop!

— Am înțeles, nici un strop! și, salutînd, Soloviov se întoarse în pas alergător.

Gromov, Morozov și Stremeannoi porniră spre mașină.

— Încotro? întrebă Morozov. Spre lagăr?

— Bună idee! Acolo să mergem.

Abia apucară să-și ocupe locurile în mașină, că dintr-o stradă lăturalnică ieșiră în piață câțiva soldați înarmați cu automate care escortau doi prizonieri. Hitleriștii, îmbrăcați în vestoane scurte, cu gulerile ridicate, pășeau zgribuliți.

Fără să vrea, Stremeannoi își opri privirile asupra unuia dintre prizonieri, un om între două vârste, îndesat, cu ochelari fumurii. Simțind privirea cuiva atîntită asupra lui, prizonierul își îndreptă umerii și se întoarse. Chiar în aceeași clipă, șoferul dădu drumul la motor și mașina porni, lăsînd în urma sa și prizonierii, și soldații care îi escortau.

Deodată, mîna înmănușată a lui Morozov atinse ușor umărul lui Stremeannoi, care se întoarse.

— Muzeul este aici, în colț — vorbi Morozov. Hai să ne oprim o clipă!

Se apropiară și se opriră în fața unei clădiri de piatră, cu etaj, îmbrăcată toată în plăci albe de ceramică. O inscripție întunecată, în mozaic, arăta că aici este „Muzeul orașului”.

O ușă înaltă de stejar, dată în lături, atîrna prinsă numai într-o singură balama. Scara cu balustradele sculptate era plină de moloz și de urme murdare de picioare.

Stremeannoi, Morozov și Gromov urcară și intrară în prima sală.

Peste tot, pustiu. Pe pereții murdari se vedeau cîrligele tablourilor, pe care atîrnau bucăți înno-date de șnur. Ici-colo se zărea strălucirea aurie a ramelor care nu mai înrămau tablouri, ci pătrate și ovaluri de perete zgîriat murdar. Pe podea zăceau aruncate bucăți de scîndură, saci rupți, cuie...

— Mda! mormăi încet Gromov, străduindu-se să înăbușe zgomotul pașilor, care răsunau puternic în clădirea pustie, și merse cu grijă înainte.

Traversară sala și intrară în încăperea următoare. Se opriră în prag, uluiți. Într-un colț, aplecat deasupra unei lăzi mari din scânduri, stătea un bătrîn mărunțel, cu umerii aduși, într-o scurtă roasă de blană. Cu degetele lui lungi și slabe alegea ceva cu multă grijă. Bătrînul era pleșuv, dar barba-i cărunță, nerasă de multă vreme și care se răsucea în sus, într-un fel foarte caraghios, îi acoperea toată fața.

Auzind pași în spatele său, aruncă asupra celor intrați o privire piezișă, de pasăre de pradă. Recu-

noscîndu-i, se întoarse brusc și, cuprins de o uimire plină de bucurie, își desfăcu brațele în lături, fără să scape din mîini două tablouri mici, cu rame negre.

— Serghei Filipovici! Tovarășe Gromov! spuse el, cu glasul înecat de emoție. V-ați întors! Ei, asta e într-adevăr grozav! Foarte bine! Mă bucur!

— Cum? Chiar dumneata?! se miră Morozov. Stremeanno! abia recunosc glasul acela atît de cald! Cît de simplu și de omenesc răsuna! Ce bine îmi pare că ești viu și nevătămat, Grigori Fomici. Un singur lucru nu înțeleg: ce faci aici între ruinele astea?

— Cum adică, ce fac? și bătrînul îl privi uimit prin sticlele ochelarilor așezați strîmb pe nasul subțire și coroiat. Cum vine asta, ce fac? Am venit la serviciu. De astăzi s-a instalat în oraș Puterea sovietică, dacă nu cumva greșesc...

— Ești un om minunat, Grigori Fomici — spuse Gromov, apropiindu-se de ladă. Și tot atît de minunat este că ai rămas în viață.

— În viață! și bătrînul clătină amărît din cap. Ce folos că eu sînt în viață, dacă muzeul a murit! Ați întîrziat, tovarăși! Ați întîrziat cu o singură zi... Și doar i-am povestit amănunțit despre toate astea lui Nikita Borzov. A reușit să ajungă pînă la voi?

— Da — zise posomorît Morozov — dar pe cînd trecea linia frontului, a fost grav rănit și a murit... Tot ce-a fost mai de valoare au cărat hitleriștii cu ei, nu-i așa?

— N-aş putea spune că tot! se aprinse bătrînul. Am reuşit să mai salvez cîte ceva. Se întoarse şi arătă cîteva acuarele pe care apucase să le pună sub sticla unei vitrine ce se afla lîngă fereastră.

Toţi trei se aplecară asupra vitrinei. Era atît de ciudat să vezi în sălile acestea pustii, murdare, dărăpănate, albastrul gingaş al mării de pe acuarelă, profilul fin al femeii într-un şal viu colorat, petele de soare jucînd pe frunzişul crud al unui crîng...

— Acuarelele astea le-am sustras una cîte una —continuă bătrînul, scuzîndu-se parcă, și puse cu duioșie pe marginea vitrinei mîna lui uscățivă. Sub pielea subțire ca pergamentul se vedeau vinele albastre, îngroșate. Le scoteam și le băgăm la piept, sub cămașă... Și arăta cum făcuse: privind în jur, își desfăcea repede scurta, apoi o încheia repede. În mișcarea asta era atîta gingășie și atîta tristețe totodată, încît Stremeannoi oftă fără să vrea, mutîndu-și privirile în altă parte. Se simțea parcă vinovat că nu apucase să vină la timp și dăduse posibilitate hitleriștilor să jefuiască fără milă muzeul.

Trecu printre lăzile puse în neorînduială una peste alta și se opri lîngă lada aceea mare, deasupra căreia stătea aplecat Grigori Fomici în clipa cînd intrase el.

— Dar aici ce-i? întrebă el. S-ar părea că sînt tablouri.

— Da, tablouri — zise bătrînul, oftînd. Niște reproduceri conștiincios făcute și cu grijă... dar reproduceri... Noroc că au mai rămas și astea... La drept vorbind, le-aș da pe toate pentru acele zece pînze de valoare pe care le-au luat hitleriștii...

— Dar din cele contemporane s-a mai păstrat ceva? întrebă Gromov.

— Nimic — răspunse Grigori Fomici. Pe acelea le-au distrus imediat. Mai bine să nu ne reamintim.

— Dar în lăzile celelalte ce ai? se interesă Morozov.

— Obiectele care au fost la etajul de sus — răspunse bătrînul. Vase vechi,

arme de pe vremea lui Pugaciov, manuscise... și cîte altele... După cum vedeți, aveau de gînd să ia tot, pînă la ultimul capăt de ață.... Dar cînd s-au simțit strînși cu ușa, au înșfăcat bucățica cea mai grasă și și-au luat picioarele la spinare... Așa se face că au rămas celelalte. Se vede treaba că n-au mai avut timp...

— Și totuși, tare aș vrea să știu cine a manevrat aici — rosti Stremeannoî printre dinți. Poate c-o să avem ocazia să ne mai întîlnim...

Gromov îl privi cu un zîmbet ușor:

— În cazul ăsta nu-l invidiez... Dar dumneata ce crezi, Grigori Fomici, cine a făcut toate astea?

Bătrînul strînse din umeri:

— Numai primarul. Asta e opera lui Blinov. El a fost aici cel mai mare cunoscător de obiecte de artă. Țineți minte cînd pregătisem totul pentru evacuare, împachetasem, făcusem tablourile sul, iar el, tîlharul, m-a forțat să le pun din nou la loc pe toate... Cunoscător în artă!... Țineți minte, da, cunoscător! Venea aici cu prețuitorii ca să evalueze tablourile. Pentru fiecare tablou fixa prețul în mărci... Tîlharul! De altfel nu pot garanta că tocmai el le-a luat. Amatori pentru bunurile noastre au fost destui pe-aici!

— Dar oamenii din oraș n-au observat cine le-a luat și în ce direcție au fost duse tablourile? întrebă din nou Gromov. Oamenii observă tot. Dumneata nu i-ai întrebat?

— I-am întrebat — răspunse trist bătrînul — dar asta s-a întîmplat noaptea, și noi n-aveam voie să ieșim

noaptea pe stradă. Te aștepta pedeapsa cu moartea. Totuși cineva a văzut cum ticălosul de Blinov a încărcat mașina, înfundînd-o cu baloturi. Dar ce era acolo, tablouri sau șube de astrahan, asta numai el singur știe... Eu știu doar atît: că noi nu mai avem cele mai de preț tablouri. Asta-i tot... — și bătrînul se întoarce, suflîndu-și cu zgomot nasul.

Se așternu o liniște grea.

Preocupat, Morozov se scărpină în cap:

— Da! Da!... Ei, Grigori Fomici, vino mîine la mine, cam pe la douăsprezece, să mai stăm de vorbă, să ne mai gîndim.

— Dar unde te găsesc mîine? întrebă bătrînul.

— Cum unde? Lucru știut, la Sovietul orășenesc. Că ăsta a rămas întreg!

— În clădirea veche? Asta-mi face mare plăcere. Am să vin, am să vin neapărat. Să știi...

Strîngînd pe rînd mîna slabă și rece a bătrînului, se îndreptară spre ieșire. Iar el, aplecîndu-și capul într-o parte, privi lung în urma lor. Pe fața lui era întipărită o expresie ciudată: și de bucurie, și de tristețe.

— La lagăr! ordonă scurt Stremeannoî cînd se urcară în mașină.

Dar chiar în aceeași clipă, de după colț apăru din nou căpitanul Soloviov. Ca să nu-l supere pe șeful de stat major, se străduia să nu alerge, făcînd pași extraordinar de mari, de aproape o jumătate de metru.

— Tovarășe locotenent-colonel — începu el, tulburat, apropiindu-se de mașină și punînd mîna pe bordul ei. Am

găsit administrația financiară din localitate.

— Administrație financiară? Întrebă cu interes Morozov și, cu o vioiciune care nu-i era de loc caracteristică, dădu să iasă din mașină. Da' unde-i? Ia du-ne acolo!

— Ce poate să fie? și Stremeannoi ridică înciudat din umeri. Niște bancnote hitleriste, probabil...

Nu voia să renunțe la hotărîrea de a merge la lagăr.

— Nu, sînt și bani de-ai noștri, sovietici. O sumă colosală. Chiar acum se numără. Dar, mai ales, știți ce-am găsit? Soloviov își trase capul între umeri și le vorbi în șoaptă, cu un aer tainic: Lada noastră de fier! Țineți minte lada aceea care s-a pierdut atunci cînd ne-am retras de la Voronej?

— Crezi că-i aceeași ladă?

— Vai de mine! Cum de nu! N-am recunoscut-o numai eu! Toți ai noștri spun că este lada șefului secției financiare, Sokolov.

Stremeannoi clătină neîncrezător din cap:

— Mă îndoiesc. Și unde-i lada asta celebră a lui Sokolov? La administrația financiară?

— Nu. E chiar aici, alături.

— Alături? Da' cum a nimerit aici?

— Foarte simplu, tovarășe locotenent-colonel, hitleriștii au vrut s-o care cu ei. O și încărcaseră... Poate că ați băgat de seamă că acolo, în colț, se află un autobuz cu niște dragoni pe el. Ei bine, chiar în autobuzul acesta... Măiculiță, ce matahală! De-abia am tîrît-o...

— Interesant — spuse Stremeannoi — o fi chiar lada aceea? Nu-mi vine să cred...

— Chiar aceea, tovarășe locotenent-colonel. Și Soloviov, ca să fie crezut, își duse mîna la inimă. Toți au recunoscut-o. Veniți s-o vedeți și dumneavoastră. Sau vreți întîi să vă duceți la administrația financiară?

Stremeannoi se întoarse spre Gromov, cerîndu-i parcă sfatul, apoi coborî din mașină.

— Bine... Să vedem întîi ce-i la administrația financiară, pe urmă om vedea și lada. Dar repede. Înainte de a se întuneca trebuie să ajungem la lagărul de prizonieri.

DIN NOU LADA FERECATĂ

Administrația financiară a hitleriștilor fusese amenajată într-o casă de piatră, cu două caturi. Înainte de război, în clădirea asta funcționa Secția orășenească a Băncii de Stat.

Cînd Stremeannoi și Gromov intrară în sală, primul lucru pe care-l văzură fu o masă mare de lucru pe care se înălța un morman de bani, păzit de o santinelă. La mesele vecine, furierii statului major numărau banii și treceau totalul sumelor într-un registru.

Deasupra casei mai atîrna încă anunțul de pe timpul primarului:

„Domnilor contribuabili! Nu uitați că datoria voastră este să plătiți impozitele la termenele fixate de conducerea orașului. Cei care nu plătesc sînt socotiți de către comandamentul german drept sabotori, fiind pasibili de a fi dați în judecată”.

Soloviov mergea în fața lui Stremeannoi, cu pași sprinteni, cu pieptul scos ușor înainte. Era foarte mîndru că acesta acceptase propunerea lui de a vizita administrația financiară. Orice s-ar spune, e plăcut să arăți șefului cît de bine ai organizat serviciul.

Inventarierea trofeelor se făcea într-o ordine exemplară.

— Ce de-a bănet, Doamne! Ce de-a bănet! exclamă Morozov, ridicându-și sprâncenele blonde. Cît poate să fie, aproximativ? Înirebă el pe un furier mustăcios, care făcea parte dintre lucrătorii contabili.

Bătrînul număra cu multă dibăcie banii, și vraful de pachete bine legate creștea văzînd cu ochii.

— Pînă acum sînt vreun milion șapte sute de mii — rîse furierul. Un pachet de bani, strîns legat cu sfoară, apăru din nou în fața lui. În general nu sînt prea mulți. Vreo cinci-șase milioane.

— Asta-i bună! Ți se pare puțin!? se miră Morozov. Păi e un buget întreg!

Gromov ocoli masa, luă o hîrtie de o sută și începu s-o cerceteze cu atenție.

— Dar nu vi se pare suspect — se adresă el lui Stremeannoi — că aici sînt atîția bani absolut noi- nouți?

— Ce vrei să spui, Artiom Danîlici? întrebă Morozov, luînd o bancnotă. Crezi cumva că sînt falsi?

— Tot ce-i posibil.

Crezi c-au fost aruncați intenționat aici?

— Lucrul ăsta trebuie controlat — răspunse Gromov.

— Hm!... Morozov luă cîteva hîrtii și, aplecîndu-se de parcă le-ar fi admirat, începu să le cerceteze.

— Să facem o expertiză — propuse Stremeannoi. Bineînțeles că așa nu le putem pune în circulație.

— Nu-i nevoie de nici o expertiză — zise Morozov. E limpede că banii sînt falsi.

— Ești așa de convins, Serghei Filipîci? întrebă Gromov, întorcîndu-se spre el.

— Foarte convins... Mai uită-te o dată, dar mai atent, ca să te convingi și dumneata.

Gromov scoase dintr-un pachet o hîrtie și începu s-o cerceteze cu atenție. O răsuci în toate felurile, o privi la lumină, o pipăi, încercînd grosimea hîrtiei cu degetul. Stremeannoi luă și el o hîrtie de o sută, scoase din buzunar o bancnotă și începu să le compare cu multă migală. Trecură cîteva clipe.

— Nu — rosti în sfîrșit Gromov — nu văd nimic. Bani ca toți banii!

— Ei, da' dumneata, Stremeannoi, ce zici?

— Eu? Ce să zic? Dacă-mi dai solda în banii ăștia, o iau fără nici un pic de șovăială.

— Eh, voi, experților! Ia dați-le încoace! Morozov luă bancnotele și le puse alături. Priviți!

Vedeți? Numerele și seriile lor sînt aceleași. Pe hîrtia asta este seria BC 718223, și pe cealaltă, la fel. Am controlat un pachet întreg de bani dintr-ăștia noi, și toți au aceleași numere.

— Extraordinar, Serghei Filipîci! exclamă Gromov. Cît e de simplu. De ce să mint, nici nu mi-a trecut prin cap!

— Ce să fac cu banii ăștia? întrebă preocupat Stremeannoi.

— Să-i arzi, bineînțeles! zise Gromov, Cîteva bancnote le vom trimite la Moscova pentru a fi studiate.

— Ai dreptate! Căpitane! și Stremeannoi îl chemă pe căpitanul Soloviov, care chiar în clipa aceea așeza

teancurile de bancnote, bine legate, într-un sac de foaie de cort. Verifică banii cu cea mai mare atenție. Dacă găsești printre ei bani buni, dă-i la o parte.

— Păi asta am și făcut, tovarășe locotenent-co-lonel — raportă Soloviov. Șeful secției financiare, Barabaș, a ordonat de la bun început ca banii noi să-i numărăm separat. Dar cum ordonați: ce să facem cu banii buni?

— Cîți sînt?

— O sută cincizeci și șase de mii.

— Predă-i la unitatea noastră financiară maiorului Barabaș.

— Am înțeles, tovarășe locotenent-colonel! Voi executa!

— Și-acum, hai să vedem lada! spuse Stremeannoi și se îndreptă spre ușă, făcîndu-i semn lui Soloviov să-l urmeze.

De data asta însă nu mai plecară cu mașina.

Soloviov îi duse pe niște ulicioare dosnice, prin curți și grădini de zarzavat, și-i scoase în strada vecină. Peste cîteva minute treceau cu toții pe lîngă un loc mistuit de foc, printre ploi și mesteceni înnegriți de flăcări. În fața lor se înălțau în dezordine grinzi arse, mormane de cărămizi sfărîmate, de moloz.

— Stați, tovarăși! spuse Stremeannoi, privind în jur. Unde ne duceți? Aici, dacă nu mă-nșel, a fost clădirea Școlii tehnice de agricultură. Acum nu-ți mai poți da seama ce e. Și ce frumusețe de grădină a fost pînă la război.

— Dar hitleriștii ce-au făcut aici? întrebă Gromov.

— Gestapoul orășenesc — răspunse Soloviov. După cum vedeți și dumneavoastră, e un loc mai ferit și are în jur mult teren...

Gromov dădu tăcut din cap.

— Ei, dar lada unde-i? întrebă Stremeannoi.

— Am adus-o aici, în ghereta asta, unde era paza gestapoului. Am pus o santinelă s-o păzească.

— Bine, bine, o să vedem.

Traversară grădina și intrară într-o căsuță de lemn, aflată chiar lângă poarta care dădea în stradă.

Intrară într-un coridor îngust, despărțit cu placaj, în care era o ferestruie bine acoperită cu o scîndură, iar în spatele despărțiturii, o cămăruță. Într-un colț se afla un godin, iar în celălalt un birou grosolan, pătat cu cerneală violetă.

În mijlocul camerei se afla o ladă. Așezat pe marginea ei, un ostaș într-o scurtă îmblănită, bine tăbăcită, își răsucea tacticos o țigară groasă. Văzîndu-l pe Stremeannoi, ostașul se sculă.

— Haide, arată-mi și mie lada — zise vesel Stremeannoi. Într-adevăr, asta-i lada noastră! N-aș fi crezut c-o să mai am prilejul s-o văd vreodată!

Se aplecă, o privi cu atenție, își trecu mîna peste capacul ei, pipăind barele de fier cu ridicăturile dese ale țințelor și puzderia de plăcuțe de aramă închipuind cînd o steluță, cînd o romaniță, cînd o scoică.

Morozov cerceta și el cu un aer preocupat lada. Văzînd că nu există nici un fel de lacăt sau broască pentru

cheie, stabili, datorită dîrelor de ceară roșie de pe pereții ei, în ce parte se desface capacul.

— Nu-nțeleg totuși cum se deschide lădoiul ăsta? întrebă el.

— Uite, ai să vezi acum — răspunse Stremeannoi, continuînd să pipăie capacul. Aha!... Iată căușul... Iată și mînerul... Carul mare...

— Ce fel de car? se miră Gromov.

— Ai răbdare. O clipă.

Stremeannoi apăsă cîteva ținte, răsuci o romaniță la stînga, o scoică la dreapta și ridică cu ușurință capacul greu al lăzii.

— E lada noastră — spuse el, triumfător — dar conținutul nu-i al nostru!

Lada era plină vîrf cu diferite obiecte de aur înghesuite aici, în frigurile ultimelor clipe dinaintea plecării.

— Așa — spuse Gromov.

Soloviov se aplecă și scoase un pachet învelit în ziare, în care găsi douăsprezece ceasuri de aur, de mînă și de buzunar, și încă multe obiecte dintre cele mai variate, care n-aveau decît o singură trăsătură comună: valoarea lor.

— Nimic de zis, a jefuit zdravăn, tîlharul! rosti Morozov. Iar tu, Stremeannoi, ai spus: „Conținutul nu-i al nostru”. Cum adică, nu-i al nostru? Totul este al nostru! De la noi a fost furat. Ia vezi, nu mai e nimic?

— Ba da — răspunse Soloviov și scoase din ladă cîteva mape cu acte.

— Sînt mai mult acte nemțești — zise Gromov, desfăcînd una din mape și citind cîteva documente. Ia te uită, asta-i interesant! Ia uitați-vă și voi! Aici e un

act foarte interesant: dispoziția de a trimite oamenii la construirea fortificațiilor. Ia-l, tovarășe Stremeannoi. Să fie cercetat întâi la divizie, apoi să ni-l dați înapoi...

Stremeannoi luă în grabă actul pe care i-l dăduse Gromov și îl parcurse repede cu ochii. Dar chiar primele rînduri bătute la mașină îl dezamăgira. Era traducerea în limba rusă a dispoziției date de Schwartzkopf, reprezentantul „Todt”-ului, către primarul orașului Blinov. În această dispoziție se cerea intensificarea transportării forței de muncă în raionul unde se construiau fortificațiile. Actul era datat cu două luni în urmă, și dacă reprezenta o oarecare valoare, aceasta consta doar în faptul că era o mărturie că inamicul nu-și încetase lucrările nici chiar în timpul celor mai aprige geruri de decembrie. Prin urmare, comandamentul hitlerist își pusese în aceste fortificații speranțe mari. În rest în cele douăzeci de rînduri nu mai găsiră nimic important.

Stremeannoi cerceta atent celelalte acte din mapă, dar nu mai găsi nici unul care să se refere la raionul fortificat.

Băgă actele în porthartă și se întoarse spre So-loviov:

— Ei, căpitane, fă te rog un inventar al obiectelor, dar bagă de seamă să nu se piardă nimic. Apoi, conform inventarului, trebuie să le predai Sovietului orășenesc. Poate că se vor găsi stăpînii, dacă mai sînt în viață. Și trînti capacul. Să mergem, tovarăși!

— Stai, stai nițel! îi spuse Morozov. Explică-mi întâi cum se deschide.

— E un lucru destul de complicat. Trebuie să cunoști puțină astronomie. Închipuie-ți cum arată Carul mare.

— Ei, hai, lasă fleacurile — spuse Morozov — te rog, fără magie!

— Păi nici nu apelez la magie. Sistemul de deschidere este construit într-un mod, pur și simplu, foarte original. Pentru a putea deschide lada trebuie să apeși cîteva ținte. Sînt o mulțime și aproape toate sînt ținte obișnuite. Dar șapte dintre ele sînt false. La drept vorbind, sînt butoane și nu ținte. Trebuie să le apeși într-o anumită ordine: întîi butonul trei din primul rînd, uite aici, la mijlocul barei de fier, apoi butonul șase, uite aici, pe a doua bară, butonul cinci pe a treia, apoi pe aceasta, pe aceasta și, după cum vezi, toate butoanele sînt așezate în formația Carului mare. Prin urmare, nici-un fel de magie. Și acum, pentru a putea deschide capacul trebuie să răsucim romanița asta și scoica asta... Vezi? Asta-i tot, și lada s-a deschis!

— Curată minune! zise Morozov. Și care înțe-lept o fi născocit-o! Ia spune-mi, de ce ai ținut obiectul ăsta atît de rar în unitatea voastră? Nu era mai simplu să vă faceți rost de un seif obiș-nuit?

— De simplu, era mai simplu, însă se spune că șeful secției noastre financiare era o fire romantică. Împreună cu el ne-am bătut destul capul. Se pare că lada asta a nimerit la noi de la niște spanioli, cînd divizia noastră a acționat pe front primăvara trecută, la Leningrad. Am nimicit una din unitățile lor, iar statul major l-am luat împreună cu financiarul

și cu lada. Așa se face că a nimerit la noi ca trofeu...

— Se-ntîmplă... Gromov se uită la ladă. Și lucrurile au soarta lor ca și oamenii. Interesant este cum a nimerit aici, în orașul ăsta ocupat? Și cui a servit?

— Și eu aș vrea să știu. E o istorie ciudată, tovarăși — zise Stremeannoi și povesti pe scurt, lui Morozov și lui Gromov, evenimentele de lîngă Voronej și împrejurările în care lada dispăruse atunci.

— Ciudat, într-adevăr — conveni Gromov. Dumneata, Serghei Filipovici, n-ai auzit niciodată de Sokolov?

— Nu.

— O fi murit...

Stremeannoi clătină din cap:

— S-ar putea, nu e exclus... Un singur lucru nu pot pricepe. Lada e întreagă. Prin urmare, hitleriștii i-au aflat secretul. Doar nu s-au dus să-i întrebe pe spanioli.

Porniră pe cărare, înapoi spre mașină. Deodată, între doi copaci carbonizați se zări zidul casei vecine. Stremeannoi se opri fără să vrea. Bucățica aceea de perete, proaspăt vopsită în verde, încadrată de ruinile mohorâte, negre și arse, i se păru foarte ciudată.

— Dar asta ce mai e? întrebă el. Cine a locuit aici?

— Primarul — răspunse atotștiutorul Soloviov. Se spune că înainte aici a fost o creșă. După aceea și-a instalat el reședința.

— Reședința? rîse Gromov. Tare aș vrea să știu unde-i acum reședința lui. Dacă n-o fi în vreo rîpă...

— Da, și asta pentru scurtă vreme — îi spuse Stremeannoi peste umăr, pornind repede înainte.

LAGĂRUL DE PRIZONIERI „OST— 24”

La poarta lagărului de prizonieri, Stremeannoi sosi singur. Timpul era foarte măsurat. Aveau multe treburi și, ieșind din grădina pîrjolită care înconjura ruinele gestapoului, Morozov și Gromov își luară rămas bun de la însoțitorul lor.

Gromov se duse la atelierele căilor ferate, iar Morozov porni spre Sovietul orășenesc, de pe fațada căruia fusese smulsă inscripția „Primăria orașului”.

Să găsești lagărul, nu era un lucru chiar atît de simplu.

La început, Stremeannoi îi arătă șoferului pe unde s-o ia, dar constată că acolo unde înainte fusese drum, mașina se oprea aproape la fiecă cotitură din pricina unor colți antitanc sau a unor rețele dese de sîrmă ghimpată întinse de la un capăt la altul. Exploziile bombelor lăsaseră pîlnii adînci, adevărate gropi peste care nu se putea trece. Pînă la urmă, Stremeannoi renunță să mai dea explicații și lăsă șoferul să ajungă la lagăr cum l-o tăia capul. Șoferul îi ceru o țigară, se dădu jos la primul colț, stătu de vorbă cu un cîrd de băieți care apărură pe

neasteptate dintr-o fundătură, apoi, bombănind și ocărînd de mama focului, începu să ocolească hîrtoapele, locurile virane, ulicioarele și fundăturile, călăuzindu-se nu atît după indicațiile căpătate, cît după instinctul acela care nu dă greș al șoferului cu experiență, obișnuit ca în orice situație, ziua sau noaptea, să-și ducă șeful acolo unde i s-a ordonat.

În sfârșit, șoferul viră pentru ultima oară, se scufundă într-o groapă și ieși din nou la suprafață...

— Am sosit, tovarășe locotenent-colonel!

Iată-l, dar, locul acesta blestemat!

Porțile stăteau larg deschise. Alături de ele, pe un stîlp, era bătută o tăbliță de lemn cu o inscripție nemțească „OST-24”. Hitleriștii înconjuraseră cu un gard înalt de sîrmă ghimpată două străzi periferice lungi și le transformaseră într-un lagăr de concentrare.

Mașina intră încet pe poartă. Stremeannoii sări jos și se opri locului, privind în jur. Acum un an, străzile acestea erau la fel ca și cele din vecinătatea lor. N-aveau nimic deosebit. Aceleași căsuțe, aceleași grădinițe, aceleași curți năpădite vara de iarbă, iar iarna troienite de zăpadă... Dar acum? Acum totul arăta altfel. Îi era pur și simplu cu neputință să-și închipuie că el, Egor Stremeannoii, pășise cîndva pe acest pămînt. Și doar lucrul ăsta se întîmplase de atîtea ori!

...Își aminti cum în toamna dinaintea războiului se întorsese acasă chiar pe una din aceste străzi, venind de la vînătoare. Era seară. În fața porților, bătrînele ședeau pe bănci, la taifas. Băieții jucau fotbal, punînd hainele în chip de porți. Cîinele lui se aruncase tam-nisam asupra mingii... Mingea se lovise de el și zburase într-o parte. Toți izbucniră în rîs și începură să strige: „Ăsta da fotbalist!” Iar el mergea cu pas legănat, fluierînd. Simțise o oboseală plăcută răspîndindu-i-se în tot trupul...

Nu, nu se poate! A fluierat el oare cîndva pe strada asta? Aici, unde acum nu îndrăznești să rostești un cuvînt?...

Stremeannoi privi șirul de căsuțe cenușii, cu fe-. restrele murdare, nespălate de multă vreme... Căsuțele astea păreau moarte. Nici o dîră de fum nu se ridica din coșurile înghețate... Pe drumul pustiu nu se vedea țipenie de om...

Ar fi vrut să plece cît mai repede, să se cufunde în vălmășeala aceea tumultuoasă a vieții, pe care o lăsase dincolo de poarta lagărului. Dar făcu un efort, își luă mîna de pe bordul mașinii, traversă drumul și, urcînd treptele crăpate, intră în prima casă de lîngă poartă.

Penumbra tulbure și aerul închis al unei încăperi reci și neîngrijite îl învăluia ca o ceață. Mirosea a haine nădușite, a paie putrede. Cea mai mare parte a camerei era ocupată de niște paturi de lemn. Într-un colț zăceau un morman de cîrpe murdare și cutii de conserve afumate în care se fiersese probabil mîncare...

Stremeannoi stătu o clipă în prag, scrutînd toate ungherele.

— E cineva pe-aici? întrebă el, ca să se convingă că cercetase cu atenție.

Nu-i răspunse nimeni. Trecu dintr-o căsuță în- tr-alta. Pretutindeni același lucru: cîrpe murdare, cutii de conserve, paturi de lemn, paie putrede. Găsi cîteva lucruri uitate: o gamelă soldățească, un briceag cu lama ciopîrțită, un capăt de lumînare prins de un pervaz... Toate acestea trădau că pregătirile de plecare se făcuseră

noaptea și în mare grabă. Cine știe al cui era cuțitul, gamela, cui a luminat pentru ultima oară lumînarea asta de ceară?...

În fiecare căsuță, Stremeannoi repeta cu glas tare: „E cineva pe-aici?” Și de fiecare dată, întrebarea lui rămînea fără răspuns. Încetase să spere... Dar într-una din căsuțe, poate a cincea sau a șasea, de pe un pat de lemn, sus, se auzi o voce stinsă, abia auzită;

— Da!

Stremeannoi se apropie, însă din cauza întunericii nu reuși să vadă nimic.

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Cine ești dumneata? Vino aici!

— Nu pot — răspunse omul, cu aceeași voce stinsă.

— De ce nu poți?

— Am picioarele degerate.

În fund, pe patul de lemn, se auzi un foșnet, iar din paie apărură un cap ciufulit, apoi umerii acoperiți cu o bluză militară veche și ruptă. Gemînd, omul se tîrî pînă la marginea patului.

— Așteaptă, vin să-ți ajut — spuse Stremeannoi și, urcîndu-se pe patul de jos, se prinse cu o mîină de stîlpul ce susținea paturile, iar cu cealaltă cuprinse umerii omului și-l trase spre el.

Omul gemea de durere. Stremeannoi îi cuprinse umerii cu mîna dreaptă, cea stîngă i-o vîrî pe sub genunchi și îl trase jos. Omul era ușor ca un fulg, într-atît era de slab. Ședea acum pe patul de jos, cu spatele rezemat de perete, și respira greu. În întunericul care se lăsase, Stremeannoi nu putu să-i deslușească

chipul neras de multă vreme. Mîinile muncite și pline de vîntăi zăceau fără vlagă pe genunchi. Picioarele, în cizme negre, atîrnau inerte...

— Cine ești dumneata? întrebă din nou Stremeannoî.

— Un prizonier... Am căzut pe Tima — răspunse soldatul, frecîndu-și tot timpul genunchii, care se desenau ascuțiți prin pantalonii rupți.

— Dar ce ai la picioare? Ți-au degerat tare?

— Mă ard ca focul... Mă dor... Nu mai pot răbda. Omul tăcu o clipă și, înfrîngîndu-și durerea, rosti printre dinți: Am fost la construirea raionului fortificat. Ne-au cărat de acolo timp de douăzeci și patru de ore, pe ger. Am mers pe jos. Și ce încălțăminte crezi că aveam? Nici una...

— Ascultă — întrebă Stremeannoî — despre ce raion fortificat vorbești? Acela care se află la vest de oraș?

— Da, cum o iei drept pe șosea...

— E departe de-aici?

— Cam vreo patruzeci de kilometri.

— Și ce-ai făcut dumneata acolo?

— Păi ce să fac?... Am construit cazemate, am săpat șanțuri... Of, tovarășe șef, nu mai am putere!

— Am să te duc la spital — zise Stremeannoî — și acolo te vor ajuta. Ai putea să ne-arăți pe hartă unde sînt cazematele?

— Cred că da.

— Da' cum ai nimerit aici?

— Ne-au adus înapoi, ca să încărcăm maga-ziile.

— Cînd?

— Iacă, să tot fie vreo patru zile de-atunci.

„Patru zile! se gîndi Stremeannoi, uluit. Așadar,

a fost înainte de ofensivă.”

— Dar unde sînt ceilalți?

— I-au dus de-aici. Noaptea... Dar unde, nu știu... Of, picioarele, picioarele mele! se vaită el și și le cuprinse în mîini, legănîndu-se încetișor.

Stremeannoi scoase lanterna din buzunar și luminează picioarele soldatului. Simți că-i vine amețea. Ceea ce crezuse el că sînt cizme erau de fapt picioarele înnegrite de cangrenă.

— Ce nenorocire! Ține-te de umerii mei, prietene. Stremeannoi îl ridică și, luîndu-l în brațe ca pe un copil, îl scoase în cerdac.

Îl așează pe bancheta din fund a mașinii, îl acoperi cu pătura, pe care o avea întotdeauna la el, și se așează alături. Mașina porni.

— Din ce divizie faci parte? îl întrebă Stremeannoi, privind îndurerat barba roșie, încîlcită, și fața brăzdată de cute adînci.

Ceva asemănător unui zîmbet flutură pe fața soldatului.

— Păi sînt din divizia noastră, o sută douăzeci și patru — spuse el încet.

— Și din ce unitate?

— Corpul de gardă al statului major...

Stremeannoi îl privi fix.

— Eremenko! strigă el fără să vrea, și glasu-i tremură de emoția revederii.

În omul bătrîn și istovit care ședea lîngă el îți era aproape cu neputință să-l recunoști pe Eremenko, care numai cu

un an în urmă ar fi fost în stare să frîngă în mîini o potcoavă.

— Eu sînt, tovarăşe comandant — zise soldatul, oftînd din greu.

— Da' pe mine mă recunoşti?

— Cum de nu! V-am recunoscut de prima dată...

În clipa aceea maşina săltă peste o hîrtoapă.

Eremenko se lovi cu picioarele de speteaza banchetei din. faţă şi gemu sfişietor.

— Condu mai cu grijă! ordonă Stremeannoi cu severitate şoferului.

Maşina începu să meargă mai încet. Şoferul ocolea cu grijă toate hîrtoapele şi mormanele de pe drum. Eremenko şedea ghemuit pe banchetă, cu ochii închişi, cu capul dat pe spate.

Prin urmare, asta era! Stremeannoi îşi aminti tot. Eremenko era cel de-al doilea pistolar care dispăruse o dată cu şeful secţiei financiare. După toate probabilităţile, el ştia ce s-a întîmplat cu Sokolov.

Stremeannoi puse încetişor mîna pe umărul soldatului:

— Tovarăşe Eremenko... tovarăşe Eremenko... nu ştii cumva ce s-a întîmplat cu Sokolov? Unde e?

Soldatul tăcea.

Stremeannoi puse mîna pe mîna lui. Era rece. Şi numai după aburul uşor care-i ieşea din gură îşi dădu seama că Eremenko mai trăieşte.

Peste un sfert de oră, Eremenko fu dus la spitalul de campanie care ocupa cele trei etaje ale clădirii de piatră unde fusese şcoala. Peste o jumătate de oră se afla pe masa de operaţie şi chirurgul

îi ampută amîndouă picioarele, pînă la
genunchi.

DOI OSTAȘI

În razele reci ale soarelui strălucește faianța albă a sobei pe jumătate dărîmată. Soba asta rezistă în mijlocul unei îngrămădiri haotice de scînduri, de bîrne prăbușite, de moloz. Doi oameni stau și privesc ruinele, și pe fata lor e întipărită multă tristețe. Fețe asprite de suferință...

Unul dintre ei, înalt, nu prea tînăr, e îmbrăcat într-o scurtă îmblănită, afumată toată și care de mult și-a pierdut culoarea inițială. Scurta asta a fost albă cîndva, dar acum e cafenie. Bucățile smulse au fost cusute de mîini neîndemînatice; celălalt, un băiat îmbrăcat într-o haină vătuită, are fața arsă de vînt, cu pomeții ascuțiți; în mîină ține un automat nemțesc de captură, a cărui curea lată și-a petrecut-o pe după gîtul subțire; din pricina greutății, băiatul stă cu umerii ușor încovoiați. În flăcăiașul ăsta, prea serios pentru vîrsta lui, e greu să-l recunoști pe băiețandru care plînsese cîndva în hohote în hulubăria pustie...

— Katia, Katia! șoptește Alexei... Să mergem, Kolenka, e timpul...

Aruncă o ultimă privire pe locul unde se înalță ruinele casei lor, se întorc și pornesc de-a lungul străzii distruse și arse. Merg și tac, gîndindu-se la tînăra

femeie blondă, căreia îi spuneau „mamă” și „Katia”...

Detașamentul de partizani ieșise din pădure și defilase în formație strânsă, în piața orașului, prin fața reprezentanților comitetului regional și a comandantului diviziei, Iastrebov. Era ultima paradă. Spre seară se va hotărî soarta lor. Cei mai mulți vor intra în rîndurile armatei, iar ceilalți vor rămîne să lucreze la reconstrucția orașului.

Alexei Ohotnikov știa că va pleca cu armata, deși Kolesnik căutase să-l convingă să rămînă în oraș. Gara e distrusă. Depoul, distrus și el. Muncă, slavă Domnului, pînă peste cap! Comitetul regional caută specialiști. Cu Kolesnik, lucrurile stau altfel: el e ofițer de carieră. Alexei Ohotnikov, din cauza suferințelor îndurate și a răni care a lăsat urme, trebuie să se întoarcă la munca pașnică.

Kolesnik vorbea convingător și Alexei era gata să accepte. Are un băiat... Și un băiat care mai trebuie să crească pînă să fie mare!

— Kolea, unde locuiește Klavdia Feodorovna?

Alexei se opri. Nu, el nu mai poate să îndure privirea înțelegătoare și supusă a fiului...

— Să mergem! și porniră din nou.

Pe strada distrusă, mergeau alături doi ostași: tatăl și fiul. Amîndoi știau că cel mic va rămîne, iar cel în vîrstă va pleca departe, pe drumuri necunoscute.

— Am vorbit cu Klavdia Feodorovna — zise tata — vei locui la ea împreună cu Viktor și Maia.

Kolea tăcea.

— Tu trebuie să înveți... — urmă tatăl. Nu se poate să nu înveți!... Iar eu trebuie să plec... Trebuie! Înțelege! Ridică glasul, temîndu-se parcă de rugămințile băiatului. Cunosc bine raionul fortificat... Am să le arăt unde sînt cazematele, apoi mă-ntorc.

Kolea tăcea, dar tăcerea lui era mai grea decît cuvintele.

— Automatul pot să-l port? întrebă el deodată.

— Nu se poate — răspunse sever părintele — acum nu se mai poate.

Pe stradă pășeau doi ostași. Unul înalt, celălalt abia ajungîndu-i la piept. Ajunseră la o răscruce. Se opriră. Cel înalt se aplecă, îl sărută pe cel mic, îi spuse ceva, se întoarse și porni mai departe. Iar cel mic, în scurta înnegrită de fum, privi în urma lui și-și înghiți lacrimile ca un om mare. Și abia cînd cel vîrstnic dispăru din raza lui vizuală, cel mic se lipi de un gard și izbucni în hohote de plîns...

**C A P I T O L U L
XXXVIII**

EVENIMENTELE SE PRECIPITĂ

De departe vîntul aduse în oraș zvonul abia auzit al canonadei de artilerie. Era armata vecină, care scotea inamicul din raionul fortificat. În piață se auzea

zgomotul hîrlețelor care scormoneau pămîntul înghețat. Un pluton de pionieri săpa un mormînt frătesc pentru soldații împușcați de hitleriști. Iastrebov fixase pentru a doua zi înmormîntarea solemnă a celor împușcați.

Pe străzile pustii umblau patrule. Din cînd în cînd treceau mașini cu faruri albastre. Cercetașii aduseră la cunoștință lui Iastrebov că hitleriștii, retrăgîndu-se spre Novîi Oskol, sapă tranșee și primesc rezerve. E posibil ca în zilele următoare să încerce să treacă la ofensivă.

Iastrebov ceru permisiunea comandantului armatei să continue urmărirea inamicului. Statul major al armatei avea însă alte planuri. Iastrebov primi ordinul să organizeze o apărare puternică a orașului și să aștepte indicații.

Stînd la masa de lucru, Stremeannoi vorbea la telefon cu comandanții de regimente cînd de la stația de radio i se aduse o telegramă de la statul major al armatei. După felul cum zîmbea locotenentul uscățiv, care-i întinse hîrtia cu textul descifrat, Stremeannoi înțelese că vestea pe care a primit-o este bună și importantă.

Și într-adevăr, telegrama aducea numai bucurii. Stremeannoi o parcurse repede cu ochii și exclamă fără să vrea: „Oho!” Trecu în camera vecină, unde colonelul Iastrebov discuta cu locțiitorul politic al unității, colonelul Korneev, un om scund, vînjos, cu mișcări potolite, mare amator de tutun bun și de glume bune.

Ședeau la masa pe care se aflau comunicatele operative și hărțile acoperite cu multă grijă. În încăpere se afla și un străin îmbrăcat civil, un om cam de vreo 50 de ani. Poate să fi avut mai puțin, dar lunile trăite sub ocupație îl costaseră mulți ani de viață. Părul lui negru, cândva des și ondulat, era acum atât de rar, încât i se zărea pielea capului. Obrajii erau acoperiți de o barbă deasă și căruntă. Paltonul, vechi, ascundea niște pantaloni subțiri, rupți. Bătrînul purta ochelari, legați la rădăcina nasului cu ață. Lentila stîngă era plesnită. Discutînd cu comandantul, omul se uita din cînd în cînd la telefonistul care ședea într-un colț și mîncă supă dintr-o gamelă.

Lîngă fereastră stătea maiorul Voronțov, șeful secției speciale, cam de aceeași vîrstă cu Stremeannoi, însă arătînd mult mai vîrstnic, poate datorită faptului că era predispus la îngrășare. Ținînd ușor întredeschiși ochii căprui, pufăia liniștit din țigară, ascultînd atent ceea ce povestea omul îmbrăcat în palton. Acesta ținea în mîini cîteva fotografii, pe care cei doi le văzuseră probabil, așteptînd ca Iastrebov și Korneev să le cerceteze și pe celelalte.

Aruncînd o privire civilului, Stremeannoi se apropie de Iastrebov și, stăpînindu-și cu greu zîmbetul, rosti cu glas tare:

— Tovarășe general-maior, permiteți să mă adresez.

Iastrebov îl privi mirat și sever:

— Lasă glumele, Stremeannoi! Acum avem ceva mai important de discutat.... Fă te rog cunoștință. Este fotografia din

localitate. Ne-a adus niște fotografii foarte interesante... Vom putea să le imputăm unora. Și Iastrebov îi întinse lui Stremeannoi vrafu de fotografii.

Stremeannoi luă din mîinile lui vreo zece fotografii, care nu se uscaseră încă. Erau făcute pe hîrtie mată, nemțească, zimțată pe margini. Una din ele înfățișa niște S.S.-iști jucînd fotbal, fără tunici, cu mînecele cămășilor suflecate. Alta: aceiași indivizi stăteau în jurul unei mese, în uniforme și cu decorații, cu paharele întinse spre obiectivul aparatului. Printre ei se aflau și cîteva femei. Cea de-a treia fotografie îi reprezenta pe hitleriști în mașini, cu căștile și șepcile trase bine pe frunte și cu automatele pe genunchi. Nu uitaseră să se fotografieze lîngă spînzurătoare, chiar în momentul unei execuții, și la cimitir, printre crucile de mesteacăn...

În aceste fotografii, lateral sau mai în spate, se distingeau siluetele cîtorva civili. Pesemne participaseră și ei la cele întîmplate, dar îți puteai da seama că oamenii aceștia sînt doar subalterni și că între ei și stăpîinii lor este o distanță uriașă.

— Da, tovarășe general, fotografiile acestea ne vor fi de mare folos — spuse Stremeannoi și, dîndu-se un pas înapoi ca să nu-l observe Iastrebov, trecu telegrama locțiitorului politic.

— Iar îmi spui?! se supără Iastrebov.

— Tovarășe general, de fapt de ce vă tot legați de șeful de stat major? zise zîmbind Korneev. După părerea mea, are perfectă dreptate. Sînteți într-adevăr general... Poftim, priviți! și îi întinse lui Iastrebov telegrama. Pentru

eliberarea oraşului vi s-a acordat gradul de general-maior şi sînteţi decorat cu Ordinul Drapelul Roşu.

— Dar divizia? întrebă Iastrebov.

— Nimeni n-a fost uitat, Dmitri Mihalîci. Divizia a primit mulţumiri. S-a ordonat decorarea tuturor acelor care s-au evidenţiat în luptă — spuse Stremeannoi, fără a-şi mai stăpîni bucuria.

Iastrebov cercetă multă vreme telegrama şi, nu se ştie de ce, îşi încruntă supărat sprîncenele. O mai citi o dată, apoi o dădu la o parte.

— Nici nu-ţi vine a crede — rosti el, cu glas scăzut. Patru evenimente, şi toate în aceeaşi zi!

— Trei le cunosc, tovarăşe general. Lui Stremeannoi îi plăcea să-l numească pe Iastrebov general. Doar cu cîteva luni în urmă fusese loco-tenent-colonel, iar la începutul războiului, maior. Primul eveniment, eliberarea oraşului. Al doilea, gradul de general pe care l-aţi primit. Al treilea, ordinul de decorare... Dar al patrulea?

— Ei, ăsta-i cel mai puţin îmbucurător — vorbi stingherit Iastrebov. Împlinesc azi patruzeci şi cinci de ani.

— Vă felicit, Dmitri Mihalici — spuse Korneev, strîngîndu-i voiniceşte mîna. Lucrul acesta trebuie sărbătorit. Astfel de evenimente se întîmplă doar o dată în viaţă.

— Şi eu vă felicit, tovarăşe col... — Stremeannoi se încurcă, dădu din mîna şi, îmbrăţişîndu-l pe Iastrebov, continuă: Dragă tovarăşe general...

Iastrebov se eliberă cu greu din îmbrăţişarea lui puternică.

— Bine! zise el, înveselit. Felicitările le primesc numai întovărășite de flori... Haideți să isprăvim treburile. Vă mulțumesc, tovarășe Iakușkin — se adresă el fotografului, care stătuse tot timpul tăcut la o parte. Din întreaga lui înfățișare se simțea însă că participă cu tot sufletul la ceea ce se petrecea în cameră. Ați procedat just aducînd la comandament aceste fotografii. Vă mulțumesc. Văd că ați dus-o greu aici. Ați stat și la închisoare! Cum ați reușit să salvați fotografiile?

— Pachetul cu fotografii l-am înmuiat în smoală și apoi l-am îngropat în grădina de zarzavat. Așa se face că s-au păstrat.

— Bună idee! Luați și nota! Iastrebov se aplecă deasupra mesei și, luînd o foaie de hîrtie, scrise pe ea cîteva cuvinte. Duceți-vă la șeful aprovizionării și el o să vă dea rația...

— Mulțumesc, mulțumesc mult, tovarășe general! Iakușkin zîmbi larg, dezvelindu-și dinții lungi și galbeni, strînse mîinile pe rînd și porni spre ușă.

— Ei, Voronțov — se adresă Iastrebov maiorului cînd ușa se închise în urma lui Iakușkin. Vezi ce material important ți-a adus? Ce zici? După părerea mea, e un om interesant.

— Da, indiscutabil — conveni Voronțov, adu- nînd fotografiile și făcîndu-le teanc. Am să iau toate fotografiile, n-aveți nimic împotrivă?

— Ia-le, te rog! spuse Iastrebov și dădu din cap, în timp ce-i mai întindea niște fotografii pe care le ținea în mînă. Ție o să-ți prindă bine, pentru albumul de familie... Eu n-am ce face cu ele...

Stu- diază-le cum trebuie... Sînt documente care constituie probe vădite.

— O clipă, tovarăşe Voronţov! spuse Stremeannoi, observînd privirea plină de aşteptare a maiorului. Vreau să mai văd cîteva...

Luă ultimele trei fotografii. La una din ele, atenţia îi fu atrasă de silueta unui ofiţer neamţ în vîrstă, îndesat, cu umerii foarte drepţi... Ofiţerul privea undeva, într-o parte. Purta o haină largă de piele, cu grade de general S.S., şi se adresa unei mulţimi care stătea cu capetele plecate, în faţa clădirii primăriei oraşului. Ceva din înfăţişarea acestui ofiţer i se păru cunoscut lui Stremeannoi. Unde îl mai văzuse oare?... Şi deodată, în mintea lui apărură cei doi prizonieri pe care îi văzuse în dimineaţa aceea pe strada oraşului. Cel mai în vîrstă, cu gulerul ridicat şi cu ochelari fumurii... Sigur...!

Stremeannoi ieşi ca o furtună din cameră, sări de pe pridvorul înalt şi-l ajunsese din urmă pe Iakuşkin chiar în clipa cînd fotograful întreba pe santinela de la poartă cum poate ajunge la depozitul de alimente.

— Tovarăşe Iakuşkin! Tovarăşe Iakuşkin! îl strigă Stremeannoi. Spune-mi, te rog, cine-i ofiţerul ăsta? Ştii cumva? Nu, nu ăsta! Uite ăla din spate...

Iakuşkin îşi potrivi ochelarii şi luă fotografia din mîinile lui Stremeannoi.

— A! Credeam că întrebaţi despre oratorul în haină de piele, care-i Kurt Meyer, şeful gestapoului, iar cel din spate, primarul Blinov. O celebritate în felul său.

— Primarul? Și de ce poartă uniformă de S.S.-ist?

— I-au îngăduit hitleriștii. În ultimul timp umbla numai în uniformă militară.

— Mulțumesc! Stremeannoi se întoarse repede în cameră și chemă la telefon comandamentul militar al orașului.

Îi răspunse maiorul Tepluhin.

— Tovarășe maior — vorbi repede Stremeannoi — acum trei ceasuri au fost aduși la dumneata doi prizonieri... Da! Ofițeri. Cum? Numai unul? Nu, doi trebuie să fie... Unul dintre ei e scund, vînjos, cu ochelari fumurii... Unde? Nu, nu cel șchiop, celălalt... A fugit? Cum de-ați permis așa ceva? Să vă ia dracu'! Știți cine a scăpat din mîmle voastre? Primarul! Trădătorul! Chiar el! Trebuie să-l găsiți, orice s-ar întîmpla... Din pămînt... Ați auzit?... Repetați ordinul!

Mayorul Tepluhin repetă ordinul la telefon. Stremeannoi dădu dispoziții ca toate permisele să fie controlate cu cea mai mare severitate și numărul de patrule să fie dublat. Apoi îi relată lui Voronțov întîmplarea, îi dădu fotografia, iar cînd Voronțov plecă, Stremeannoi se așeză din nou la lucru. Dar nu se putea concentra de loc. „Ciudat! se gîndea el, pășind enervat dintr-un colț în altul al camerei. Ce bine mi s-a întipărit în minte S.S.-istul de azi- dimineată! L-am văzut pentru prima oară și poftim!”...

O VESTE NEAȘTEPTATĂ

În seara aceea, toată energia motorașului care de obicei lumina statul major al diviziei a fost cedată spitalului și tipografiei, unde se tipărea primul număr al ziarului orașului eliberat

La o masă mare, acoperită cu un cearșaf, în lipsă de față de masă, și slab luminată de cîteva lumînări de stearină ședea sărbătoritul — generalul Iastrebov. Masa era încărcată cu sticle, cutii de conserve, farfurii cu salam, pește conservat și cartofi fierți aburind. Proaspătul general mai purta grade de colonel, întrucît magazia militară nu prevăzuse o avansare atît de rapidă. În jurul mesei, pe taburete, scaune și lăzi, ședeau locțiitorul politic Korneev, Stremeannoi, care era mereu chemat la telefon, Gromov și Morozov, care erau foarte obosiți. Ziua fusese agitată și bogată în evenimente. Cercetaseră tot orașul, stătuseră de vorbă cu zeci de oameni și acum știau ce trebuie făcut de urgență în orașul pustiit de inamic. Tot aici se afla și Kolesnik. De mult nu se mai simțise atît de liniștit și bine ca astăzi.

Dincolo de camera în care se sărbătorea evenimentul, statul major al

diviziei ducea munca obișnuită, plină de încordare și răspundere. Tele- foniștii nu tăceau o clipă: „Aici Volga, ascult!”, „Niprule, Niprule, răspunde lui cincizeci și șase!” Ușa se trîntea mereu. Cizmele bocăneau pe dușumea. Flacăra gălbuie a lumînărilor tremura și se răsfrîngea pe pereți, lungind umbrele.

Cînd se umplură paharele, Iastrebov se sculă în picioare. Se ridicară și ceilalți.

Iastrebov începu:

— Vreau să vă felicit în orașul pe care l-a eliberat divizia noastră. Am stat multă vreme pe malul răsăritean al Donului. Multă vreme am așteptat ordinul... Și iată că, în sfîrșit, înaintăm spre apus. E dureros să vedem orașele noastre în ruină și oamenii noștri atît de chinuiți... Vreau ca în primul rînd să-i cinstim așa cum se cuvine pe cei care au murit pentru Patrie... Comandantul diviziei tăcu și își plecă fruntea. Păstrară un moment de reculegere. Dar ceea ce este mai important — continuă el — și de asta sînt convins, e că lovitura pe care am dat-o noi va grăbi distrugerea totală a inamicului. Prieteni, să bem pentru victorie!

Răsună clinchet de pahare. Toți erau emoționați.

Stremeannoii duse paharul la gură.

I se întîmpla adeseori să se scoale de la masă pentru a citi ultimele rapoarte. Cele mai importante dintre ele le arăta pe loc lui Iastrebov, și atunci acesta se ducea în camera vecină, la telefon, și raporta comandantului armatei.

De la statul major al armatei întrebau: cîte și ce muniții trebuie aduse; dacă există date noi cu privire la raionul fortificat; cînd să se trimită mașinile după răniți; cum merge evidența capturilor; cîți soldați și ofițeri inamici au fost luați prizonieri; în ce stare e orașul. De la comitetul regional al partidului se interesau dacă se va pune repede în funcțiune centrala electrică, precum și alte întreprinderi, și rugau ca, în limita posibilităților, populația să fie aprovizionată cu alimente și combustibil.

Cei adunați în jurul mesei își împărtășeau impresiile bătăliei de dimineață, își aminteau de întîlnirile care avuseseră loc de curînd. Gromov povestea despre un bătrîn bolnav, un lucrător de la căile ferate, vechi membru de partid, care făcuse în ghereta lui o locuință conspirativă pentru partizani, transmițînd informații relativ la mișcarea eșaloanelor inamice. Bătrînul își păstrase carnetul de partid, și prima întrebare pe care i-o pusese lui Gromov fusese: „Tovarășe secretar, cui plătim acum cotizația de membru de partid?”

— Știți — spuse Iastrebov — mi s-a raportat că la marginea orașului a fost găsită mașina șefului gestapoului din localitate, distrusă de o bombă de avion.

— A fost omorît? întrebă Morozov.

— Nu se știe. N-a fost găsit. Probabil c-a fugit.

În depărtare se auziră cîteva explozii puternice. Erau artificierii care curățau cîmpurile de mine. Jos, deasupra

acoperişului, zbura o patrulă de bombardiere.

În clipa aceea uşa se deschise încet şi în prag apăru comandantul batalionului sanitar, maiorul medic Medînski. Nu prea înalt, gras, era îmbrăcat cu halatul alb, peste care îşi aruncase în mare grabă mantaua, fără a mai apuca s-o îmbrace cum trebuie. După faţa lui tulburată, Stremeannoi înţelese că la spital se întâmplase ceva neobişnuit.

Văzînd în cameră atîţia oameni, Medînski, stingherit, se retrase dincolo de pragul uşii, dar Stremeannoi îl urmă în aceeaşi clipă în camera vecină.

— Ce s-a întîmplat, tovarăşe Medînski?

Medicul îl luă deoparte, să nu-i audă nimeni, şi spuse încetişor:

— O veste neaşteptată, tovarăşe locotenent-co-lonel. A fost găsit căpitanul Sokolov!

— Sokolov? Extraordinar! Fostul şef al secţiei financiare?

— Chiar el.

— Şi unde-i acum?

— La noi, la spital.

— Dar cum a nimerit la voi?

— A fugit pe drum dintr-un eşalon cu prizonieri de război. Hitleriştii îi duceau spre apus. El însă a reuşit, nu se ştie cum, să scape. Cei din escortă au tras asupra lui şi l-au rănit la piciorul drept. Dacă l-aţi vedea cum s-a schimbat! Ce manta ponosită, ce cizme! Vai de el! Tot e în zdrenţe! S-a salvat printr-o minune!

— Şi în ce stare este?

— E slăbit, dar vioi. Glumeşte chiar. Mi-a spus să vă transmit salutări. Spune c-ar vrea să vă vadă.

Stremeannoi rămase pe gânduri:

— Bine. Voi veni imediat. Pășii spre ușa pe care aiîrna scurta lui, apoi se întoarse. Dar cum se simte soldatul Eremenko, căruia i-ai amputat azi picioarele? Știi, acela din lagărul de prizonieri?

— Eremenko? A murit acum o jumătate de oră. Nici nu și-a mai revenit, sărmanul. Operația a fost prea grea, iar el era sleit de puteri. Gîndiți-vă și dumneavoastră...

Stremeannoi se opri în prag:

— Spui c-a murit... Da... Da... Ei, ce să-i faci!... Vin și eu îndată...

Își îmbracă în grabă scurta și, dînd ofițerului de serviciu dispozițiile necesare, ieși din încăperea statului major...

ÎNTÎLNIREA

Cînd Stremeannoi intră în curtea spitalului, doi sanitari scoteau pe ușa o brancardă. După rigiditatea corpului turtit și lipit parcă de pînza brancardei se vedea că duc un mort. Eremenko! Stremeannoi privi fața întunecată, cu ochi închiși, adînc înfrundați în orbite. „Ah, fir-ar ei blestemați să fie! Cît a suferit omul ăsta! Și-acum, totul s-a sfîrșit!”...

Stremeannoi își scoase căciula și, lăsînd sanitariii să treacă prin fața lui, privi în urma lor pînă ce cotiră după colțul casei. Apoi, dintr-o smucitură, deschise ușa grea și intră în spital.

Îl învăluie mirosul cunoscut al saloanelor de spital, al podelelor abia spălate, al eterului și al formolului. Becurile electrice, rare, lumineau slab. În celălalt capăt al coridorului stăteau îngrămădite pupitrele școlare.

Clasele fuseseră transformate în saloane. Ușile stăteau larg deschise, lăsînd să se vadă paturile înghesuite unul lîngă altul. Și în coridor se aflau paturi. O singură ușa era închisă. „Aici e probabil cabinetul lui Medînski” — se gîndi Stremeannoi și întredeschise ușa.

Pereții și dulapurile erau acoperite cu cearșafuri albe. Pe măsuța nichelată de instrumente străluceau, în lumina puternică a unui proiector prins de perete, sticlute, cești, pensete, bisturie și foarfeci de diferite forme. Pe masa de operație din mijlocul camerei se afla un rănit, acoperit pînă la piept cu un cearșaf. O femeie în halat alb și cu mască pe față îi cosea rana cu mișcări repezi și sigure.

Auzind scîrțîitul ușii, sora întoarse fața acoperită pînă la ochi și se uită întrebător la Stremeannoi.

Acesta zîmbi stingherit, dădu din mîină și închise repede ușa.

„Dar unde-i Medînski? Unde s-o fi dus?”

În aceeași clipă, șeful spitalului apărură în capul scării,

— Sokolov nu-i aici, tovarășe locotenent-colonel, e sus, în salonul pentru cei răniți ușor — zise el, aplecîndu-se peste balustradă. Medînski își scosese mantaua. Halatul-bine călcat, șireturile legate cu grijă la spate și la mîini insuflau calm și siguranță. I-am spus că veniți să-l vedeți.

— Și ce-a zis?

— S-a bucurat nespun de mult. Nici nu vă puteți închipui cît de chinuit este omul acesta.

Medînski îl conduse pe Stremeannoi la etajul întîi. Trecură pe lîngă sala de pansamente din care, prin ușa bine închisă, răzbăteau gemetele unui rănit și un glas de femeie tînără: „Hai, dragul meu, hai bunul meu, mai rabdă puțin! Încă o clipă și sînt gata”.

— Cine face pansamentul? Nu-i cumva Anna Petrovna? întrebă Stremeannoi, oprindu-se și ascultînd.

— Da, chiar ea. Ați recunoscut-o imediat.

Stremeannoi dădu din cap:

— Cum să n-o recunosc! Cît s-a mai chinuit femeia asta cu mine... N-am s-o uit toată viața...

Ajunseră la capătul unui coridor lung și larg. Ușile celor cinci clase erau date în lături. La ultima, Medînski se opri:

— Aici... Mai aveți nevoie de mine?

— Nu, mulțumesc. Dacă voi avea nevoie, te voi căuta.

— Am înțeles.

Medînski plecă, dar Stremeannoi nu deschise ușa. Zăbovi cu mîna pe clanță. Își amintea cu o uimitoare claritate capul ciufulit al lui Eremenko, bezna care înconjura patul de lemn, ochii lui de mort, căzuți în fundul capului, cu pleoapele aproape negre... Dar Sokolov cum arată oare?

Stremeannoi deschise ușa, intră în salon și dădu imediat cu ochii de Sokolov, care se afla culcat în patul din margine, lîngă fereastră. În salon se vorbea tare și se rîdea. Văzîndu-l pe Stremeannoi, amuțiră toți. De pe patul de lîngă ușă îl fixau ochii mari, cenușii ai locotenentului Fediunin, care în ajun nimerise sub un bombardament. Avusese noroc. Scăpase cu viață. Suflul exploziei trecuse pe alături, dar îi intraseră trei schije într-un picior. Stremeannoi îl cunoștea bine și era fericit că scăpase atît de ușor.

— Noroc, Fediunin! spuse el, trecînd pe lîngă locotenent. Nădăjduiesc că n-ai să stai mult în spital.

— De ce să stai mult? Peste două săptămîni mă-ntorc la unitate — răspunse Fediunin, zîmbind cu toată gura.

Afară de Sokolov, Stremeannoi nu mai cunoștea pe nimeni. Erau soldați din diferite unități, care îl întîmpinară însă ca pe-o veche cunoștință.

— Bună ziua, tovarășe locotenent-colonel, ați venit să ne vedeți? grăi un soldat mustăcios, mai în vîrstă, cu umărul bandajat.

— Se-nțelege...

— În salonul numărul nouă totul este în ordine, tovarășe șef! Toți sînt prezenți. Nimeni nu lipsește nemotivat — raportă în glumă soldatul.

Stremeannoi zîmbi:

— Văd că aveți chef de luptă!

— Și încă ce chef! răspunse din celălalt colț un artilerist bandajat la cap. Aici la noi există o perfectă cooperare între toate categoriile de trupe, de la artilerie la bucătăria de campanie. Sîntem gata să pornim!

— Asta-i bine — zise Stremeannoi, privindu-l. Artileristul avea o față lată, ciupită de vărsat. Ochii, care păreau foarte negri sub bandajul alb, erau vii și cercetători. Mai intrați în reparații, mai strîngeți șuruburile și... la drum!

Trecu de patul artileristului și se opri în dreptul geamului. În colț sta culcat fostul șef al serviciului financiar.

— Bună ziua, tovarășe Sokolov.

Făcînd un efort, Sokolov se ridică de pe pernă. Mîna dreaptă îi era bandajată

și imobilizată cu o fașă legată în jurul grumazului. Stremeannoi îi strînse cu putere mîna stîngă.

— Cît sînt de bucuros că ați venit! spuse Sokolov, emoționat, continuînd să strîngă mîna lui Stremeannoi. Pierdusem orice speranță. Nu credeam c-o să ne mai întîlnim vreodată. Este o adevărată minune că am rămas în viață.

Pe obrajii lui palizi, nebărbierți, se rostogoleau lacrimi de bucurie. De cînd îl văzuse pentru ultima oară, Sokolov se schimbase foarte mult. Dar Stremeannoi nu putea să-și dea seama în ce consta această schimbare. Îmbătrînise, slăbise? Da... Totuși... nu asta era schimbarea. Nu mai avea barbă? Ce-i drept, lucrul acesta schimbă foarte mult un om, dar la el era cu totul altceva, ceva imperceptibil... Stremeannoi privea încordat fața buhăită și plină de vînatăi a lui Sokolov. Acesta zîmbea cu buzele tremurînde și-l rugă pe Stremeannoi să stea pe pat, la picioarele lui. În salon era mare înghesuială și nu mai rămăsese loc pentru taburete. Sokolov vorbea, vorbea într-una, grăbit, fericit și emoționat. Se temea ca tăcerea să nu-i alunge oaspetele.

— Ce bucurie mi-ați făcut! Și cu degetele tremurătoare atinse cotul lui Stremeannoi. Sînteți locotenent-colonel. Îmi aduc aminte... Cînd ați fost numit la noi, erați încă maior. Și nu sînt de atunci decît vreo șapte-opt luni... Numai opt luni! Se lăsă pe pernă și-și acoperi ochii cu mîna. Cîtă suferință și durere s-au adunat în aceste luni... Dumnezeuule, cît chin!

— Nu te frămînta, tovarășe Sokolov — spuse Stremeannoi, străduindu-se să-l liniștească, insu- flîndu-i calmul lui. Nu trebuie să-ți mai amintești de toate astea!

— Dar nu pot uita! Nu pot... — izbucni Sokolov, aproape strigînd, și glasul îi tremură. Vreau să vă povestesc cum am căzut prizonier. Puteți să m-as- cultați?

— Bine, bine, povestește — îi răspunse Stremeannoi. Dar fii calm, te rog! Tovarășii nu te deranjează?

— Nu, nu! zise tot atît de aprins Sokolov. S-audă toți! N-am secrete... Vă amintiți, tovarășe locotenent-colonel, în ce împrejurări am fost făcut prizonier?

Stremeannoi încuviință din cap.

— Bine — continuă Sokolov. Afară de șofer, în mașină mai erau doi pistolari: Berezin și Eremenko. Cînd ne aflam la jumătatea drumului spre Seme- novka — vă amintiți că acolo urma să fie instalat statul major al diviziei noastre — de după nori au apărut cîteva „Junkers”-uri. Au început să bombardeze șoseaua... Am oprit mașina și ne-am aruncat în șanț... Chiar în apropierea noastră a căzut o bombă de o sută de kilograme. Schijele au avariat în așa hal mașina noastră, încît nu mai puteam pleca cu ea. Doar s-o fi dus în spate... Ce era să facem?

— Foarte simplu. Trebuia să remorcați mașina și s-o trageți după voi — zise vecinul lui Sokolov, șoferul Gheraskin, care, din pricina exploziei unui butoi cu benzină, avea fața arsă. Rana începuse să se vindece, dar era unsă cu alifie

groasă, verde, care-l făcea înspăimântător la vedere.

— Ușor de zis — se enervă Sokolov, întorcîndu-se repede spre Gheraskin. De o sută de ori am încercat să opresc mașinile care treceau pe-acolo. Da' de unde! Nu ne-auzea nimeni. N-au vrut să oprească nici în rușul capului.

— Se întîmplă! rosti împăciuitoare Gheraskin.

— Ce era să fac, tovarășe' Stremeannoî? și Sokolov îl apucă pe Stremeannoî de mîină. Spune și dumneata! În mașină aveam lada cu bani, pentru care răspundeam cu capul.

— Încurcată treabă! exclamă mustăciosul.

— Păi asta-i! Sokolov prinse din zbor privirea lui plină de compătimire și-i răspunse printr-o înclinare a capului. Foarte încurcată... Atunci m-am hotărît să trimit pe unul din pistolari, pe Eremenko, să meargă pe jos pînă la statul major al diviziei, să ceară ajutor. Iar eu, celălalt pistolar și șoferul am rămas să păzim lada cu bani.

— Bine-ai făcut! îl aprobă Fediunin.

— Ei, și pe urmă — continuă Sokolov, încurajat de atenția plină de prietenie a celor din salon — pistolarul a plecat... A trecut o oră, au trecut două, dar Eremenko nu se mai întorcea. Ajutor, de nicăieri. Și deodată a început iar bombardamentul. Ne-am culcat din nou în șant. Sokolov tăcu o vreme, apoi reluă. Ce s-a întîmplat mai departe, nu mai știu... Am fost contuzionat... Cînd mi-am revenit, eram prizonier... Într-o baracă... Toată ziua am zăcut pe un braț de paie putrede, fără strop de apă...

— Ticăloșii! se auzi din celălalt capăt al salonului.

— Dar nenorocirea s-a întîmplat mai tîrziu — spuse posomorît Sokolov — cînd au aflat din acte că sînt șeful secției financiare. Atunci să-i fi văzut!... Își trecu mîna sănătoasă peste frunte și închise ochii de parcă ar fi vrut să gonească o năluca.

— Dar despre soarta celor care au fost cu dumneata, știi ceva? întrebă Stremeannoi, căutînd să-i alunge măcar pentru o clipă amintirile care-l chinuiau.

Sokolov își ridică pleoapele umflate și-l privi.

— Numai despre unul dintre ei — vorbi încet și închise din nou ochii.

— Care?

— Unul dintre pistolari, Eremenko. Translatorul mi-a spus c-a fost închis într-un lagăr de prizonieri, dar se pare c-a murit.

— Dar dumneata unde-ai fost?

— Eu — răspunse Sokolov cu un zîmbet schimonosit — am stat aproape tot timpul la gestapo, în beci. Uneori mă interogau de trei ori pe zi, pe urmă mă dădeau uitării săptămîni întregi...

Stremeannoi se apropie de el:

— Dar la construirea raionului fortificat n-ai fost?

— Cum de nu! Acum o săptămînă m-au trimis acolo. Ce fortificații! Doamne, ce fortificații! în- cleștă dinții, din care cauză fălcile i se umflară. Putea să piară toată divizia și tot nu l-ar fi cucerit!

— Cred că exagerezi, tovarășe Sokolov! Te-au speriat, și atîta tot! Nu-s chiar atît de înspăimîntă- toare cum ți s-au părut dumitale. Totuși e bine c-ai

fost acolo... Vorba zicalei: „Orice rău e spre bine”. Mai târziu voi trece pe la dumneata cu harta și vom sta de vorbă mai pe-ndelete. Deocamdată caută să-ți amintești cum este organizat sistemul de foc în raionul fortificat.

— Nu pot să dau prea multe relații despre întregul raion fortificat — zise Sokolov, după ce se gândi puțin. N-am văzut decît cîteva fortificații.

— Unde? Care?

— Niște cazemate la marginea unui sat. Erau vreo cinci. Despre astea pot să vă vorbesc amănunțit.

— Ei, ce să-i faci, vei spune ce știi. Se lăasă o tăcere apăsătoare. L-am găsit pe Eremenko! zise Stremeannoi, ca să pună capăt liniștii. Chiar eu l-am adus la spital. Avea picioarele degerate...

Nici n-apucă să termine, că Sokolov se schimonosi la față, maxilarele i se umflară și holbă ochii.

— L-ați găsit pe Eremenko? Asta-i foarte bine. Acum o să avem pe cine împușca! Vroiam tocmai să vă povestesc. El e acela care a adus mașina aia blindată de la hitleriști în care a fost pusă lada cu bani. El! Ticălosul! Nemernicul! Din cauza lui m-au luat prizonier... Din cauza lui au murit și șoferul, și Berezin.

— De unde știi toate astea? întrebă Stremeannoi.

— Am aflat în timpul interogatoriului la gestapo... Am fost și confruntat cu el! Acum unde e? Spune-ți-mi unde e, trebuie să-l distrug pe ticălosul ăsta! Lașul! Am să-l strîng de gît cu propriile, mele mîini!

Sokolov sări din pat. Fața îi ardea. Într-un acces de furie, izbi cu mâna bolnavă în speteaza de fier a patului și gemu de durere.

— Liniștește-te, tovarășe Sokolov, liniștește-te! strigară ceilalți bolftavi.

Stremeannoi îl luă de umeri și-l așeză pe pat.

— Culcă-te imediat! Eremenko nu mai este! A murit. N-a suportat operația.

Sleit de puteri, Sokolov se lăsă pe pernă. Fața și pieptul i se acoperiră de broboane de sudoare. Cîteva clipe rămase cu ochii închiși.

Stremeannoi privi îngrijorat fața umflată și congestionată a rănitului. Se aplecă deasupra lui și deodată tresări... În cuta din colțul gurii, în mișcarea capului era ceva foarte cunoscut... În aceeași clipă, simțindu-i parcă privirea, Sokolov deschise ochii și-l privi țintă.

— Spuneți c-a murit? întrebă el încet. În sfîrșit! Așa și merita.

— Cîinele! exclamă cu ură mustăciosul. Țsta merita să fie spînzurat, nu alta... Păcat c-a murit de moarte bună!

Stremeannoi privi cu coada ochiului la mustăcios și se ridică de pe pat.

— Încotro, tovarășe Stremeannoi? întrebă Sokolov, îngrijorat, apoi adăugă rugător: Mai stați puțin!

— Mă-ntorc îndată — aruncă Stremeannoi din mers. Ți-am adus ceva bun, dar am uitat jos, în buzunarul scurtei. Vin numaidecît. Deocamdată odih- naște-te. N-ai voie să vorbești atîta.

Stremeannoi ieși repede din salon, coborî, scoase din buzunarul scurtei un

pachet de ciocolată și, ur- cînd cîte două trepte deodată, ajunsese din nou sus. În drum se opri la cabinetul lui Medînski, îi dădu acestuia unele dispoziții și se întoarse în salon. Sokolov îl aștepta sprijinit în cot, privind îngrijorat spre ușă.

— Și ce-a fost mai departe? întrebă Stremeannoi, dîndu-i ciocolata și așezîndu-se la picioarele lui. Povestește!

— Mai departe? Sokolov dădu din mîină. Mai departe... Tot timpul mi-au cerut să deschid lada. Li se părea, probabil, că acolo sînt zăvorîte documente foarte importante... Eu însă știam că, în afară de bani, nu mai era nimic. Dar nu voiam să deschid lada. Puteți să mă credeți sau nu, dar pur și simplu nu-mi permitea onoarea. Așa au trecut mai bine de trei luni de zile. După aceea...

Tăcură toți, așteptînd să vadă ce va spune Sokolov. Locotenentul Fediunin, săltîndu-se între perne și întinzîndu-și gîtul, îl privea țintă, fără să clipească. Soldatul cel bătrîn își tot ciupea nerăbdător mustața. Gheraskin se apucase de bărbie, fără să observe că-și murdărise toată mîna cu alifie. Stremeannoi ședea nemișcat, cu mîinile pe genunchi, și asculta atent.

— Apoi... — continuă Sokolov, stingherit și bîl- bîindu-se puțin — într-o noapte m-au scos în curte, m-au pus la zidul magaziei, au îndreptat automatele spre mine și mi-au spus: „Sau deschizi lada, sau vei fi împușcat”. Sokolov se întoarse spre Stremeannoi: „Ei, mi-am zis eu, tovarășe locotenent-colonel, să-i

ia naiba de bani, tot nu ne mai sînt de nici un folos... Iar pe mine să mă omoare din pricina lor?"...

— Și ai deschis-o — zise Stremeannoî.

— Da, am deschis-o. De unde știți? Sokolov îl privi uimit.

— În primul rînd, pentru că dumneata ești în viață, răspunse Stremeannoî, în hohotele de rîs ale celor din jur. În al doilea rînd, pentru că astăzi am văzut lada cu propriii mei ochi. Și-atunci m-am gîndit: dacă lada-i întregă, poate că și dumneata ești viu și nevătămat...

Sokolov ridică din umeri.

— Judecați-mă cum vreți, tovarășe locotenent- colonel — spuse el, plecîndu-și resemnat capul. Eu, bineînțeles, sînt vinovat... Dar gîndiți-vă și dumneavoastră, aș fi murit și m-ar fi îngropat. Ei tot ar fi forțat lada și, pînă la urmă, ar fi deschis-o.

Răniții se priveau tăcuți între ei, cîntărind în sinea lor fapta lui Sokolov.

— Asta cam așa-i — rosti cineva cu timiditate- Dacă ar fi fost acolo acte sau documente secrete, mai zic... Da' erau bani. Nu merită să moară un om din pricina banilor...

Sokolov privi cu recunoștință spre colțul de unde răsunaseră aceste cuvinte.

— După aceea m-au băgat la închisoare — continuă el, întorcîndu-se din nou spre Stremeannoî. Chiar aici, la marginea orașului. Am stat acolo pînă-n ultimele zile. Azi noapte, pe neașteptate, am fost ridicați și urcați în mașini. Mi-am dat seama că ai noștri au început probabil ofensiva. M-am hotărît să fug... La o barieră, în timp ce trenul

trecea peste un pod, am sărit din mașină... Hitleriștii au observat și au început să tragă... M-au rănit... Dar am reușit să m-ascund în tufișurile de pe malul râului. Apoi m-am întors. Asta-i tot.

— Tot?... Întrebă Stremeannoi, preocupat.

— Da.

În salon se așternu o liniște apăsătoare.

Ușa se întredeschise și se ivi capul pleșuv al lui Medînski:

— Tovarășe locotenent-colonel, vă caută cineva.

— Vin îndată — zise Stremeannoi și ieși din salon.

Stătu cîteva minute în spatele ușii și se întoarse tulburat.

Sokolov observă numaidecît.

— Ce s-a întîmplat? întrebă el.

— O chestiune destul de neplăcută — răspunse Stremeannoi, plimbîndu-se printre paturi. Ei, lasă, o să-ți spun eu mai târziu. Unde ne-am oprit?

— Nu mai e nimic important. Am povestit tot. Nu mai am ce adăuga — și Sokolov se uită la Stremeannoi, cu o privire calmă și încrezătoare. Mîna lui stîngă însă se strîngea spasmodic, frămîntînd cutele păturii și trădînd neliniște.

Deodată lumina se stinse. Salonul se cufundă în beznă.

— S-a stricat motorașul — se auzi glasul mustăciosului.

— O fi adormit mecanicul — spuse în batjocură Gheraskin.

— I s-a terminat combustibilul!

Răniții izbucniră în rîs.

Stremeannoi ieși în coridorul întunecat și strigă:

— De ce s-a stins lumina?

Din întuneric i se răspunse:

— Se aprinde numaidecât.

— Aduceți o lampă cu gaz!

— Îndată! S-a-nțeles!

Dincolo de ușă se auziră pași grăbiți. Cineva cobora repede pe scară, bocănind. Altul urca. Se zări o rază de lumină care dispăru imediat.

— Aici, aici! zise Stremeannoi, adresându-se cuiva care trecea pe coridor. Ce ai în mână? O lampă? Aprinde-o imediat! Chibrituri n-ai? Nici eu... Se-ntoarse în salon, iar omul cu lampa rămase în ușă. Tovarășe Sokolov, nu ai chibrituri?

— Nu — răspunse Sokolov — nu fumez.

— Cine are chibrituri?

— Luați-le, tovarășe locotenent-colonel — spuse Gheraskin, întinzându-i prin întuneric cutia.

Stremeannoi luă chibriturile, dar în aceeași clipă le scăpă jos.

— Ei, drăcie! se înfurie el. Tovarășe Sokolov, chibriturile n-au căzut lângă dumneata?

— Nu — răspunse Sokolov — se pare că au căzut lângă patul vecin.

— Auzi? se adresă Stremeannoi omului care stătea în ușă.

— Aud — răspunse acesta.

— Ce auzi?

Tăcere grea...

— Ce auzi dumneata? repetă Stremeannoi, mai insistent și mai tare.

Omul din prag își dresă glasul și răspunse încet și răgușit:

— Aud glasul lui Blinov, primarul oraşului.

— Lumină! strigă tare Stremeannoi.

— Lumină! strigă Medînski în coridor.

Dar chiar în aceeaşi clipă, Sokolov sări din pat şi se repezi spre fereastră. Apucă doar să scoată rama când Stremeannoi îl înşfăcă şi-l aruncă pe pat, apăsîndu-l cu toată greutatea corpului său vînjos.

În lumina care se aprinse apărură doi oameni încleşaţi într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Răniţii săriră din paturile lor, ca să vină în ajutorul lui Stremeannoi, dar acesta nu mai avea nevoie de ajutor. Sokolov era imobilizat, legat fedeleş cu cearşaful de pat.

În pragul salonului se ivi fotograful Iakuşkin, cu o lanternă în mînă. Într-o tăcere plină de încordare se apropie încet de Sokolov şi se aplecă deasupra lui.

— Mă recunoaşteţi, domnule Blinov? întrebă el. Sînt fotograful Iakuşkin. V-aţi fotografiat la mine.

— Minciuni! Scorneli! urlă Sokolov, străduin- du-se să scape din cearşaful care-l ţinea strîns legat.

În uşă apăru Voronţov. Trecu încet printre paturi, scoase din buzunar o fotografie şi i-o arătă lui Sokolov:

— Priveşte, domnule primar... Şi bineînţeles că ai să te recunoşti...

Răniţii se ridicară din paturile lor şi nu se mai culcară. Mustăciosul tremura ca prins de friguri. Stătea lîngă patul lui Sokolov şi cerea să i se dea un automat să-l împuşte pe trădător. Locotenentul scrişnea din dinţi. Nu-şi putea ierta că-l crezuse cinstit, compătîmindu-l chiar.

Deodată Gheraskin se năpusti asupra lui Sokolov și ridică pumnii.

— Nu-l atinge! Treaba asta o va hotărî tribunalul! interveni Stremeannoî.

Peste cîteva minute, Sokolov fu pus să se îmbrace și, escortat de un soldat, fu dus pe ulițele întunecate și pustii la secția specială, ca să i se ia interogatoriul.

TAINA

— Tovarășe general, am venit să v-aduc la cunoștință declarațiile pe care le-a făcut Sokolov la interogatoriu... Am greșit, nu Sokolov, ci Sommerfeld.

— Cum vine asta, Sommerfeld? Întrebă Iastrebov. E neamț?

— Da, e spion neamț, și nu un spion de rînd, ci unul de talie mare... A fost trimis în Rusia cu mult timp înainte de război. A trecut granița pe la nord, și de atunci a trăit sub numele de Sokolov.

— Da... Da...

Maiorul Voronțov scoase dintr-o geantă mare, galbenă, procesul-verbal de interogatoriu și-l puse pe masă în fața lui Iastrebov. Mai erau acolo o mulțime de hărți și comunicate. În stînga generalului, într-un toc de piele galbenă, se afla telefonul, iar în dreapta, un penar de metal, plin cu creioane.

Iastrebov se aplecă deasupra foii de hîrtie. Nete- zindu-și fruntea cu mîna, citi cuvînt cu cuvînt procesul-verbal de interogatoriu.

— Tovarășe Voronțov, cum s-a aflat că Sokolov este de fapt neamț?... Sommerfeld, sau cum ai spus? Un spion atît de încercat să recunoască...

— Da, tovarășe general — zise Voronțov — a recunoscut.

— Ciudat!

— Nu-i chiar atît de ciudat, tovarășe general. Au fost dovezi zdrobitoare.

— Care?

— Printre actele pe care le-a ascuns în lada cu pricina am găsit un document. Iată-l! Voronțov deschise geanta voluminoasă și scoase cîteva foi de hîrtie, acoperite cu un scris subțire și ascuțit, cu cerneală albastră. După cum vedeți, sînt scrise chiar de mîna lui și semnate de el. Se-vede că e copia datelor autobiografice pe care le-a trimis șefilor săi.

Iastrebov luă foile pe care i le dădu Voronțov și, fără să se grăbească, le citi cu atenție de la început pînă la sfîrșit.

— Uluitor! exclamă el, pocnindu-și degetele. Cum de n-a distrus el un asemenea document? Ce lipsă de prevedere!

— Tovarășe general, de aia cad spionii, pentru că nu prevăd unele lucruri — îi răspunse Voronțov și zîmbi.

— Și-apoi... mai e ceva foarte ciudat — zise Iastrebov. Cum se poate ca pe un spion atît de experimentat, hitleriștii să-l facă numai primar? L-ar fi putut trimite înapoi. Puteau să-i aranjeze o fugă din lagăr sau ceva similar.

— Nu-i nimic ciudat — răspunse Voronțov. Ne-am interesat în mod special de problema aceasta. Hitleriștii socoteau că orașul este un important punct de sprijin și se străduiau din toate puterile să-i nimicească pe ilegaliști. Dar n-au putut găsi un om cu experiență, potrivit pentru treaba asta.

Atunci s-au hotărît să-l folosească pe Sommerfeld... În oraș, toată lumea îl credea rus. Ei a lansat zvonul că hitleriștii l-au făcut primar cu sila, dar că el, chipurile, este un om cinstit. A acordat chiar unele favoruri... Între timp căuta pe toate căile să ia legătura cu ilegaliștii.

— Și n-a reușit să stabilească această legătură? întrebă Iastrebov.

— O căuta mereu, dar ilegaliștii n-aveau încredere în el.

— Dar moartea celor cinci prizonieri e opera lui?

— A lui și încă a cuiva... De altfel nu și-a trădat încă agenții... Tace cu încăpăținare. Dar încăpăținarea lui este prostească. O să-și piardă el răbdarea și o să înceapă să vorbească... O să spună tot. Sînt convins de asta.

— Ai dreptate, dovezile sînt zdrobitoare. Iastrebov îi întinse lui Voronțov procesul-verbal de interogatoriu. Și ce-a spus despre raionul fortificat?

— Pentru asta am și venit, tovarășe general. Va trebui ca șeful de stat major sau șeful secției de cercetare să asiste azi la interogatoriu. Să pună întrebările care-i interesează.

— Bine — zise Iastrebov. Cînd trebuie să vină ei la dumneata?

— Peste vreo patruzeci de minute.

Iastrebov se sculă repede, se apropie de ușă și, întredeschizînd-o, strigă:

— Tovarășe Stremeannoî, vino te rog la mine!

Dincolo se auziră glasuri: „Șeful de stat major la general!” „Locotenent-colonelul Stremeannoî la general!”

Ușa de la intrare se trânti și Stremeannoi năvăli în cameră, aducînd cu el un val de aer înghețat. Era cu scurta îmblănită și cu portharta atîrnîndu-i pe șold.

— M-au scos din mașină, tovarășe general! Din ordinul dumneavoastră plecam să iau în primire muniția.

— Ai ceva mai important de făcut! spuse Iastrebov. Chiar acum va trebui să asisti la interogatoriu. Cum îl cheamă... — se uită la Voronțov — ei, la interogatoriul ăluia, cum îi zice, nu Sokolov, altfel...

— Sommerfeld — îi suflă Voronțov; și surprinzînd privirea uimită a lui Stremeannoi, explică: Este adevăratul nume al vechiului dumitale coleg Sokolov... Unele amănunte ale interogatoriului le-am și comunicat tovarășului general, iar dumitale am să ți le aduc la cunoștință mai tîrziu... pe drum...

— Și ce să fac cu muniția, tovarășe general? întrebă Stremeannoi.

— Să plece șeful aprovizionării cu muniție... Nu-i nimic, lasă, se descurcă el... Iar dumneata împreună cu șeful secției de cercetare trebuie să, asistați la interogatoriu...

— Am înțeles! Dar ce facem cu șeful cercetării? L-am trimis la unul din regimente.

— Cu atît mai mult trebuie să asisti dumneata. Nu merită, să-l chemăm înapoi pentru atîta lucru.

— Am înțeles — repetă Stremeannoi.

Iastrebov se sculă și, cu un aer preocupat, făcu cîțiva pași prin cameră.

— Străduiți-vă să obțineți informații cât mai amănunțite despre raionul fortificat. Cât mai amănunțite — repetă el, oprindu-se în fața lui Stremeannoi. Sînt convins că Sommerfeld știe multe... Și asta o să ne prindă foarte bine... De altfel — se adresă el lui Voronțov — nu înțeleg de ce n-a fugit totuși Sommerfeld la timp? Ce l-o fi împiedicat?

— Și pe mine m-a intrigat acest lucru, tovarășe general — zise Voronțov. La primul interogatoriu l-am și întrebat. Sustine că relațiile dintre el și Kurt Meyer, șeful gestapoului, erau foarte încordate, dar nu mi-a dat amănunte. După cîte înțeleg, s-au certat de la nu știu ce împărțeală — jafuri de-ale lor — și unul din oamenii lui Meyer a pus sub roțile camionului lui Sommerfeld o mină antiinfanterie. În urma exploziei, Sommerfeld și-a pierdut cunoștința și n-a mai putut pleca... Pînă și-a revenit el, ceilalți au apucat să scoată din mașină toate tablourile.

— Tablourile!? întrebă mirat Iastrebov.

— Da, tablourile — repetă Voronțov.

— Lucrurile încep să se lămurească — zise Iastrebov. Ei, dar voi i-ați arătat ce-am găsit?

Voronțov rîse:

— Da, mult timp ne-am bătut capul cu jucăria asta. Am răsucit scoicile încolo și-ncoace.. Acum însă pot să deschid lada cu ochii închiși. Dumneavoastră n-ați băgat de seamă ce fund gros are? Eu cred că Sommerfeld mai ascunde acolo multe taine.

În aceeași clipă se auzi în depărtare o împușcă- tară izolată, apoi rafala unei mitraliere.

Comandanții ascultară atenți.

— Probabil că se verifică armamentul — fu de părere Stremeannoi, apoi se adresă lui Voronțov: Și mai departe?

— Mai departe, el susține că festa i-a jucat-o unul dintre oamenii de încredere ai lui Kurt Meyer, agentul T-A-87. După cum vedeți, ca să se răzbune pe fostul său prieten, este gata să denunțe un spion pe care Meyer a mizat totul.

— Și cine se ascunde sub acest cifru?

— Nu știe.

— Ciudat... Cunoaște cifrul și nu cunoaște pe cel care-l poartă.

— Aceeași întrebare i-am pus-o și eu. Sommerfeld pretinde că cifrul i l-a dezvăluit Meyer într-una din discuțiile lor, când șeful gestapoului a vrut să-i arate cât este de puternic și cât de întinsă e rețeaua lui de informații. Asta se întâmpla înainte ca relațiile dintre ei să fie rupte definitiv. Meyer vorbea despre T-A-87 ca despre unul dintre agenții cei mai încercați și iscusiți, căruia i se încredințau cele mai importante misiuni ale gestapoului. Dar cum arată acest om, Sommerfeld nu știe. Nu știe nici dacă este bărbat sau femeie.

— La urma urmei — interveni Stremeannoi — ce importanță au pentru noi declarațiile acestea? T-A-87, după ce și-a îndeplinit misiunea, a plecat din oraș o dată cu hitleriștii.

— Ei, aici e aici! replică Voronțov. Sommerfeld susține că T-A-87 a fost lăsat pentru acțiuni diversioniste.

Hitleriștii sînt convinși că în curînd vor ocupa din nou orașul. De aceea, pentru ei este foarte important să aibă aici o agentură.

Iastrebov clătină îngîndurat din cap.

— Din această informație trebuie să tragem toate concluziile. Chiar astăzi voi sta de vorbă cu Kor- neev. Iar tu, Stremeannoi, acționează pe linia ta, ia măsuri energice pentru apărarea orașului și a tuturor obiectivelor militare.

— Am înțeles! spuse Stremeannoi și se ridică.

Se ridică și Voronțov. Punîndu-și actele în geantă, se adresă lui Stremeannoi, care se pregătea de plecare, încheindu-și scurta:

— Știi, Egor Ghenadevici, după părerea mea, tablourile se află totuși în oraș.

— De ce? Ai anumite indicii?

— Nu, deocamdată n-am nici un fel de indiciu. Dar hai să raționăm: T-A-87 a furat tablourile din însărcinarea lui Kurt Meyer, chiar în ultima clipă. Prin urmare, tablourile împreună cu alte bunuri furate trebuie să fie în mașina lui Meyer. Noi am găsit mașina, nu-i așa? Și, după cum știi și dumneata, am mai găsit două valize pline cu lucruri de valoare. Dar de tablouri, nici urmă...

— Nici Meyer nu mai este — zise Stremeannoi. Tablourile sînt mai valoroase decît lucrurile pe care le-a ascuns în valiză. Și, în afară de asta, mult mai ușoare... Să duci cu tine zece pînze făcute sul, nu constituie nici o problemă.

Voronțov ridică din umeri:

— Se poate. În treaba asta mai sînt multe puncte nelămurite.

— Asta așa e — zise Stremeannoi după ce se gîndi puțin — dar, în cele arătate de dumneata, există o anumită logică. Eu cred că Morozov și Gromov ar face bine să caute tablourile în oraș. Să vorbesc cu ei despre asta?

— Vorbește.

În aceeași clipă se auzi trîntindu-se o ușă. În camera vecină intră cineva care întrebă cu glas tare dacă maiorul Voronțov se află aici.

Voronțov sări în picioare și deschise larg ușa:

— Ce s-a întîmplat, tovarășe Anișcenko? Intră! și se dădu la o parte, ca să poată intra sergentul- major Anișcenko, un om scund, slăbuț și foarte tînăr. Fața copilăroasă, acoperită de un puf blond, era congestionată din pricina tulburării și a alergăturii. Stătea în fața comandanților, pierdut, fără căciulă, cu părul vîlvoi. Unde ți-e căciula? întrebă Voronțov, simțind că s-a întîmplat ceva grav.

Sergentul, fără să înțeleagă parcă întrebarea, îl privi absent:

— L-au împușcat pe primar! și oftă.

— Ceee?! strigă Iastrebov, și în aceeași clipă se repezi spre sergent. Cine-a îndrăznit?

— A-ncercat să fugă — vorbi sergentul și începu să se retragă spre ușă. Îl duceau la interogatoriu... Iar el, cîinele, a încercat să fugă spre carierele de piatră, prin niște curți dosnice... A doborît soldații din escortă și a fugit, tîlharul!

— Nu l-ați putut prinde viu? întrebă Stremeannoi. Din pricina emoției, fața lui palidă se acoperise de pete roșii. La dracu'! Nici nu se putea întâmpla ceva mai rău! L-ați scăpat din mâini așa, prostește...

— Nu s-a putut, tovarășe locotenent-colonel — vorbi soldatul cu un aer vinovat. Nu s-a putut cu nici un preț. Vedeți și dumneavoastră că s-a întunecat de-a binelea. Ba e și ceață! Iar el apucase să treacă dincolo de centura orașului. Mă gîndeam că dacă reușește să intre în cariere, nu-l mai prinde nici dracu'! Pînă acolo mai avea doar vreo sută de metri... Noi am vrut să-l prindem viu!

Voronțov, care tăcuse tot timpul, luă geanta și porni spre ușă. Era palid.

— Anișcenko, vino cu mine să-mi arăți locul unde s-a petrecut tărășenia asta.

— Am înțeles!

Ieșiră amîndoi în goană.

Comandantul diviziei și șeful de stat major rămaseră singuri, privind tăcuți fereastra prin care se zărea orașul. Din hornurile caselor se înălța spre cerul întunecat un fum albicios. Femeile, cu coșuri în mînă, se grăbeau spre prăvăliile unde se vindea pîine. În oraș viața își relua cursul normal... Pe ei însă îi aștepta un drum lung și greu... Va trece o zi, vor trece două, și zorile îi vor întâmpina undeva, la marginea pădurii, într-o căsuță de lut. Orașul va rămîne în urmă... Orașul de care-l legau pe Stremeannoi cele mai scumpe amintiri din copilărie. Cînd îl va mai revedea oare?

— Ce să-i faci, Stremeannoi! spuse Iastrebov, stingîndu-și țigara. Și-acum,

poți pleca unde ai plănuit. Când te întorci dumneata, voi pleca eu în inspecție la regimente.

Și Stremeannoi părăsi încăperea. Peste o clipă, mașina lui trecea în viteză prin dreptul ferestrelor, dar Iastrebov nu mai auzea nimic. Se aplecase concentrat deasupra hărții, făcând însemnări. Ordinul de luptă referitor la ofensiva care continua trebuia să găsească unitățile diviziei bine pregătite.

MOROZOV PRIMEȘTE VIZITATORI

Stremeannoi a avut o zi foarte grea.

O mulțime de treburi se iveau la tot pasul și se cereau imediat soluționate. La depozitul de materiale de artilerie fusese adusă muniția. Sosiseră și rezervele. Avioanele inamicului distruseseră legătura cu unul din regimente. Trebuia neapărat să ajute pe șeful transmisiunilor să refacă cât mai repede linia. Din ordinul comandantului diviziei trebuia să stea de vorbă cu corespondenții care sosiseră chiar atunci și pe care îi interesau amănuntele luptei date pentru eliberarea orașului.

Într-un cuvânt, șeful de stat major avea multă bătaie de cap. Dar în mijlocul acestor treburi importante, Stremeannoi revenea mereu cu gândul la evenimentele din ultimele zile. Lupta dată pe căile de acces spre oraș. Străzile cunoscute, cu urmele incendiilor și bombardamentelor, porțile larg deschise ale lagărului de prizonieri... Capul lui Eremenko cu părul vîlvoi, corpul lui nefiresc de scurt pe targa, în curtea spitalului... O amintire lua locul alteia. Salonul de la etajul întâi și fața puhavă, prefăcută, a

acestui jalnic trădător, Sokolov... Ba nu, primarul Blinov, adică spionul Sommerfeld.

Stremeannoi nu putea să-și dea seama cînd a recunoscut în omul culcat pe patul de spital pe ofițerul S.S. care trecuse prin fața lui, ascunzîndu-și bărbia în gulerul mantalei și ochii în dosul lentilelor fumurii ale ochelarilor. Oare cînd a încetat să mai creadă în vorbele șefului secției financiare, a

omului care părea atît de deschis la suflet şi care spunea, pare-se, numai adevărul? Şi de ce a fost nevoie ca el, şeful de stat major al diviziei, locotenent-colonelul Stremeannoi, să pună la cale această înscenare — copilărească la drept vorbind — cu stingerea luminii în salon? Era absurd. N-ar fi putut să identifice în Sokolov pe primarul Blinov şi în plină lumină, cu ajutorul fotografiilor şi al declaraţiilor martorilor? Nu degeaba a fost Voronţov atît de nemulţumit. Şi cum de i-a trecut prin cap? De unde? Probabil din străfundul amintirilor din copilărie, din cărţile de aventuri, citite cîndva, demult... La urma urmei, lucrurile nu ieşiseră chiar aşa de prost. Dacă nu i-ar fi venit ideea să stingă lumina, Sokolov n-ar fi încercat să fugă. Or, tocmai această încercare de fugă l-a demascată iremediabil. Într-un cuvînt, este limpede că nu s-a pasionat cîndva inutil după romanele de aventuri. De cîte ori nu l-au certat părinţii! Da, trebuie să recunoască, aceste cărţi, citite şi răscitite, îşi aveau rostul lor. Extraordinarele aventuri ale călătorilor plini de bărbăţie, curaj şi nobleţe, care scormoneau insulele şi peşterile pustii unde se aflau ascunse comori, pergamente cu iscălituri cifrate şi alte minunăţii, erau foarte instructive.

Şi fiindcă îşi aminti de comori ascunse, ar fi vrut să ştie unde au ascuns hitleriştii tablourile. Voronţov are probabil dreptate. Trebuie să fie pe undeva pe aici prin oraş sau, în cel mai rău caz, pe aproape. S-ar putea să fie ascunse sub podeaua magaziei din

vecinătate, de pildă. Vor putrezi acolo sau le vor ronțai șobolanii și nimeni nu va ști nimic...

Nu, trebuie să se ducă la Morozov să afle cum stau lucrurile, dacă nu s-a găsit cumva vreun om care să fi lucrat la fortificații; de asemenea, voia să-l întrebe dacă n-au nici o știre despre tablouri. Îl muncea gândul să înceapă cercetările. A doua zi dimineață, revenind de la regiment, Stremeannoï

trecu pe la Sovietul orășenesc și-l găsi pe Morozov primindu-i pe cetățeni în audiență. Zeci de oameni își așteptau cu răbdare rîndul în sală și pe coridor. Sosiseră și doi locțiitori ai președintelui, care primeau și ei, străduindu-se să răspundă la numeroasele cereri, ajutînd populația cu ce se putea.

Stremeannoi urcă scara largă, cam murdară, și străbătu un coridor lung unde așteptau îngrămădiți oamenii.

Îl găsi pe Morozov în cabinetul neîncălzit. Pungile de sub ochi arătau cît este de obosit. În fața lui stătea o femeie în vîrstă, cu o broboadă neagră și îmbrăcată cu o haină vătuită, veche, de culoare kaki, peticită cu albastru pe la coate.

— Înțeleg, Klavdia Feodorovna — spunea încet Morozov. Totul este foarte limpede.

— Nu, nu înțelegi nimic — se stropșea femeia, aplecîndu-se peste masă.

— Te încredințez că înțeleg.

— Am douăzeci de copii... douăzeci! Auzi! De la cinci la paisprezece ani! Și nici un băț de lemn. Înțelegi?

— N-am încă mijloace de transport. Orașul a fost eliberat de-abia de trei zile. Mai așteaptă puțin! Pe dumneata am să te aprovizionez printre primii... Desfă un gard și pune-l pe foc! O să facem altul nou în locul lui...

— Un gard! Hm! rîse femeia. Care gard? De al meu să nu mai vorbim, dar și gardul vecinilor l-am ars...

— Salut, tovarășe Morozov! spuse Stremeannoi, apropiindu-se de masă. Cum merge?

— Nu mă mai întreba! și Morozov ridică spre el ochii obosiți, în care se citea totuși multă încredere. Klavdia Feodorovna, poftim, în fața dumitale se află însăși puterea militară. Și arată cu mâna spre Stremeannoi: Adresează-te lui, poate că te va ajuta.

Femeia se ridică și, cu o mișcare bruscă și avîntată, îi întinse lui Stremeannoi mâna.

— Șuhova, Klavdia Feodorovna — spuse ea. Țasta e numele meu. Judecați și dumneavoastră, tovarășe comandant!

Stremeannoi se opri la marginea mesei, lîngă părțile în litigiu, și privi cu mult respect la femeia în vîrstă, care îi cucerise dintr-o dată afecțiunea.

— Tovarășa Șuhova este responsabila Casei copilului — insistă Morozov — și cere să-i dăm ceea ce i se cuvine de fapt.

— Foarte bine — zise Stremeannoi — dacă are dreptate, să-i dăm.

— Eu n-am nimic împotrivă — vorbi Morozov, desfăcîndu-și brațele în lături a neputință — dar n-am mijloace de transport. Transportul nu este încă organizat. Trebuie să mai așteptăm. Ne zbatem să rezolvăm într-un fel problema.

Șuhova îl privi cu o furie nestăpînită.

— Eu pot să aștept, tovarășe Morozov — spuse ea, ridicînd tonul — eu pot să aștept cît vrei, dar copiii, ei nu pot aștepta! Și lucrul acesta dumneata nu vrei să-l pricepi de fel!

— Și care e oful dumitale? întrebă Stremeannoi.

— Nu e mare lucru — zise Morozov. Vreo două mașini cu lemne.

Stremeannoi scoase din porthartă un blocnotes și un creion.

— O s-aveți lemne, Klavdia Feodorovna. Dați-mi vă rog adresa.

— O s-aveți! îngînă Șuhova și, lăsîndu-se greu în fotoliu, își acoperi fața cu mâinile, izbucnind în hohote de plîns.

Morozov se ridică în picioare și se apropie de ea.

— Klavdia Feodorovna, ce-i cu dumneata?

Stremeannoi tăcea, înțelegînd că nu există cuvinte care ar fi putut s-o liniștească.

— Cît e de greu!... Doamne, cît e de greu! spunea Klavdia Feodorovna, străduindu-se să-și potolească hohotele de plîns. Simt că mă lasă puterile... Dacăți ști prin ce-am trecut...

— În curînd, totul va intra în normal, tovarășă Șuhova — zise Morozov, ținînd-o stîngaci de umăr. Sînt fericit că ești în viață. Ai făcut un lucru mare. Ți-am asigurat alimente pentru copii, iar lemnele ți se vor trimite în cursul zilei de azi. Ei, și asta-i bine... Vino, peste zece zile, atunci toată gospodăria orașului va fi pusă la punct. O să vezi.

Șuhova se liniști treptat, își șterse lacrimile și se ridică.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc din suflet — i se adresă ea lui Stremeannoi. Mi-ați luat o piatră de pe inimă. Poftim, aici în cererea pentru lemne e indicată adresa noastră — și arată o hîrtie de pe biroul lui Morozov.

— Nu vă frămîntați, vă găsim noi — zîmbi Stremeannoi. Sînteți grăbită, Klavdia Feodorovna? Plec și eu îndată, aș putea să vă duc cu mașina.

Șuhova încuviință din cap și se așeză din nou pe scaun, ștergîndu-și pe furiș ochii cu colțul batistei.

Fără să se amestece în discuție, Klavdia Feodorovna privea pe fereastră și se gîndea la ale ei. Dar cînd veni vorba despre tablouri, se învioră și începu să asculte cu atenție.

— Eu cred că merită totuși să le căutăm — zicea Morozov. Dacă în graba retragerii n-au apucat să le scoată din oraș, n-au avut nici timpul material să le ascundă prea bine. Trebuie să le fi aruncat în grabă în vreo magazie părăsită sau în vreun pod, și zac acolo. Numai că noi nu știm unde sînt.

— Nu credeți oare — interveni deodată Șuhova — că în treaba asta v-ar

putea ajuta băieții mei cei mari? Ei cunosc fiecare colțișor din oraș,

— Aveți dreptate — zîmbi Stremeannoii
— copiii sînt cei mai indicați pentru o treabă ca asta. Și eu, dac-aș avea paisprezece ani, m-aș entuziasma la asemenea propunere.

Morozov dădu din cap:

— Bineînțeles! Pentru orice băiețandru este foarte măgulitor, dar e mai bine ca să nu li se dea

astfel de însărcinări. Să nu nimerească undeva peste vreo mină.

— Nu e vorba de asta! zise Klavdia Feodorovna. Băieții ăștia au trecut prin multe. Doi dintre ei au fost într-un detașament de partizani și știu bine ce sînt minele. Totuși, eu nu le-aș încredința o astfel de treabă. Să stea de vorbă cu oamenii, să afle, asta da, dar nimic mai mult.

— Într-adevăr, așa e — încuviință Morozov. Uite ce m-am gîndit, tovarășe Stremeannoi, poate ar fi bine să înștiințăm populația că Sovietul orășenesc roagă pe toți cei care știu ceva despre locul unde se găsesc tablourile să anunțe imediat. Și, în general, întrucît tablourile sînt în oraș, să ne ajute, cît le stă în putere, să le căutăm.

Stremeannoi căzu pe gînduri.

— Asta e o idee bună! Sînt convins că oamenii vor răspunde acestei chemări. Apoi se întoarse către Șuhova: Dar dumneavoastră ce credeți, Klavdia Feodorovna?

— Fiecare va face tot ce-i va sta în putere — zise ea. Ei, și-acum e timpul să plec. Călătorului îi șade bine cu drumul... Tovarășe locotenent-colonel cînd credeți c-o să ne trimiteți lemnele?

— Chiar astăzi — răspunse Stremeannoi.

— Dacă se poate, nu prea tîrziu, pentru că la descărcat îmi vor ajuta copiii.

— Am înțeles, tovarășe șef, să nu le trimit prea tîrziu! răspunse zîmbind Stremeannoi și îi întinse mîna lui Morozov. La revedere, Serghei Filipovici. N-ai de gînd să faci o mică

pauză? Hai să mergem la statul major să mîncăm.

Morozov clătină din cap:

— Se vede că azi nu mi-e dat să mănînc. Ai văzut cîți oameni așteaptă?

— Păi așa o să stai aici pînă la noapte!

— Am să stau, ce să-i faci — replică Morozov, oftînd. E timp de război. E nevoie de operativitate.

— Ia te uită ce operativ ai devenit! zîmbi Stremeannoî.

Morozov zîmbi și el:

— Bine, bine, lasă aluziile, tovarășe locotenent- colonel. Pleacă, mănîncă și nu mă mai ispiti... Uite, eu n-am pierdut încă speranța că voi găsi omul care cunoaște bine raionul fortificat. Întreb pe fiecare. Dar deocamdată — făcu un gest de nepu- tință — n-am găsit pe nimeni. Adevărată nenorocire!

Șuhova și Stremeannoii ieșiră din birou. În urma lor intră o femeie înaltă, cărunță, care povestise pe coridor despre fiul ei dispărut fără urmă...

ÎNCEP CERCETĂRILE

Chiar din prima zi a eliberării oraşului, Klavdia Feodorovna începuse să organizeze Casa copilului. Se înţelesese cu Morozov ca, temporar, să ocupe casa în care locuise primarul Blinov, o casă cu un etaj, bine întreţinută, şi care de curînd fusese complet renovată. Se vede că primarul avea de gînd să se așeze temeinic şi pentru multă vreme aici, deoarece nu precupeţise cheltuielile.

Băieţii au fost cazaţi la parter, iar fetiţele la etaj. Klavdia Feodorovna locuia într-o cameră mică, sub scară, care îi servea şi de cancelarie.

În magazie şi în pivniţă, Şuhova şi copiii găsiră mari rezerve de alimente de captură, care puteau să le ajungă pînă avea să se pună la punct aprovizionarea oraşului.

Întorcîndu-se de la Sovietul orăşenesc, Klavdia Feodorovna îşi scoase broboada, scurta vătuită, şi trecu în camera ei. Era foarte preocupată. Trebuia să facă rost de topoare, ferăstraie, să se gîndească pe care dintre copii va putea să-i pună la tăiatul şi aranjatul lemnului. Dar nu stătu mult pe gînduri. Strigă prima fetiţă care-i

ieși în cale — Maia Șu- bina — și-i spuse să-l caute imediat pe Kolea Ohotnikov și câțiva băieți. Maia plecă în goană. Cât ai clipi din ochi, în cămăruța Klavdiei Feodorovna se adunaseră toți copiii mari, care o ascultau cu mutrișoare serioase.

— Mergem noi, Klavdia Feodorovna — vorbi Sașa Zubavin, un băiat înalt, blond, cu ochelari. Era foarte miop și, dacă-și scotea ochelarii, avea un aer de om zăpăcit, chiar speriat. Mergem noi să cerem de la soldați topoare și fierăstraie. Ne vor da cu siguranță.

— Bineînțeles c-o să vă dea. Spuneți-le că îi rog eu și că mâine le trimitem înapoi, întregi și nevătămate.

Băieții se ridicară și porniră în grup spre ușă.

— Kolea și Vitea, voi rămâneți aici — îi opri Klavdia Feodorovna. Avem de discutat ceva... Închise bine ușa și se așeză la masă. Pe fața ei apăru expresia de încordare lăuntrică, pe care o surprin- deai cu greu, însă pe care copiii o cunoșteau bine, și de aceea își dădură seama că e vorba de ceva foarte serios. Uitați-vă ce este, copii — zise ea, în- cruntându-se — aveți de îndeplinit o misiune importantă.

De îndată ce Klavdia Feodorovna rosti cuvântul „misiune”, atît de cunoscut copiilor, amîndurora începură să le strălucească ochii de emoție.

— Ce trebuie să fac? întrebă Kolea.

— Nu te grăbi și nu mă-ntrerupe... Ascultați: astăzi mi s-a adus la cunoștință din partea Sovietului orășenesc că hitleriștii au prădat muzeul. Au vrut să fure cele mai bune

tablouri, dar n-au apucat. Tablourile sînt pe undeva prin oraş.

— Şi trebuie găsite? întrebă repede Kolea.

— Nu, Kolea — zise Klavdia Feodorovna, pri- vindu-l cu severitate. Nu trebuie să le căutaţi. Trebuie să mergeţi din casă în casă şi să întrebaţi oamenii. Poate că în felul acesta veţi afla ceva despre ele.

— Numai atîta?! făcu dezamăgit Vitea.

— Nu-i un lucru uşor — îl dojeni Klavdia Feodorovna. Ştiţi şi voi cît de important este să daţi de urma lor... Dar băgaţi de seamă, copii, fiţi cu grijă, în oraş mai sînt încă multe mine. Străduiţi-vă să nu călcaţi pe zăpada neumblată.

RUINELE DE PE DEAL

Băieții mergeau unul după altul pe zăpada bătătorită, de-a lungul zidurilor și gardurilor. În frunte pășea Kolea, cu două lopeți grele pe umăr. În spatele lui, la o distanță de doi metri, venea greoi Vitea, îmbrăcat într-un palton vechi, cu mânecile scurte și rupte la manșetă. Mîinile mari, înroșite de frig, și le vîrșe în buzunare aproape pînă la cot. Nu avea mănuși și-i înghețaseră de tot.

Așa ajunseră la prima răscruce.

Lîngă un stîlp de telegraf, aplecat într-o parte, Kolea se opri.

— Ei, Vitka, încotro o luăm? La dreapta sau la stînga?

— Nu știu. Dacă ar fi după mine, m-aș duce acasă. Pînă cînd să mai hoinărim aiurea pe străzi?

Înfuriat, Kolea înfipse în zăpadă lopețile.

— De ce ești bleg? întrebă el, mînios. Te-ai co- cîrjat ca un moș, că dai cu nasul de pămînt!

Ultimele cuvinte, Kolea le rosti cu satisfacție: le auzise de la un plutonier care ocăra un soldat încet și stîngaci în mișcări, cînd, cu o oră în urmă, în curtea lor intrase mașina cu lemne.

— Da' tu ce vrei de la mine? se oțări Vitea. Mai spune și tu un lucru ca lumea! Ce-i aia: „Dai cu nasul de pământ!”

— Ei, dacă vrei un lucru ca lumea, atunci hai să intrăm pe poarta asta.

— Și iar n-o să găsim nimic! O să ne alegem numai cu ocări.

— Ia te uită la el ce delicat e! Nici să-l ocărești n-ai voie...

Și Kolea se-ndreptă spre o casă scundă de lemn, înconjurată de garduri vechi, magazine și alte acareturi. Intră plin de curaj în curte, puse lopețile lângă cerdac și se îndreptă spre magazia înaltă, de cărămidă, care-i se păru un loc foarte potrivit pentru a ascunde tablourile. La ușă atârna un lacăt mare, ruginit. Abia puse mîna pe el și lacătul cedă. Nu era încuiat. Îl scoase din belciuge într-o clipă Ușa scîrții și din întunericul magazinei guițînd fericit le sări în față un purceluș.

În aceeași clipă, ușa căsuței se deschise și în cerdac ieși valvîrtej o băbuță bătrînă, tare bătrînă, cu cipici în picioare și încinsă cu un șorț de stambă.

— Pungașii! Ia te uită la ei! țipă ea. Am scăpat purcelușul ăsta de Hitler, și acum vor ei să mi-l fure! Să știți că strig după ajutor! Derbedeilor! Afară cu voi! Nici urma să nu vă rămînă!

Vitea se pierdu cu firea, se dădu înapoi și fugi spre poartă. Dar Kolea nu-l urmă. Păși plin de în- drăzneală spre bătrînă, se opri în fața ei și-i spuse cu demnitate:

— Mai mare rușinea, bunicuțo, să ocărești așa! N-avem noi nevoie de

purcelușul dumitale... Dacă vrei, ți-l prindem imediat!...

— Ei, vezi, tocmai asta nu vreau! vorbi supărată bătrîna. Îl prindeți voi, da' nu pentru mine... Hai, pleacă, întinde-o cît mai ești teafăr! Că de nu, te-ating cu nuiaua!

Guițînd fericit și scurmînd pămîntul cu rîtul mic cît un bănuț, purcelușul alerga pe cărarea dintre casă și magazie. Kolea se aplecă, înșfăcă purcelul, îl băgă în magazie și închise ușa. Văzînd cum stau lucrurile, bătrîna se mai liniști.

— Bine, bine, du-te! zise ea pe un ton mai pașnic. Și altă dată să nu mai umbli haihui prin curți străine!

— Noi, bunicuțo, nu umblăm haihui — spuse Kolea, apropiindu-se de cerdac. Noi căutăm tablouri.

— Ce tablouri?

— Alea din muzeu care-au dispărut. Hitleriștii au vrut să le scoată din oraș, dar n-au apucat și le-au ascuns... Dar unde, nu se știe. De-aia le căutăm noi.

— Păi la noi în curte nu-s nici un fel de tablouri — grăi bătrîna — nu-s nici în curtea vecină, nici în cealaltă. Despre tablourile acestea am fost anunțați și de Sovietul orășenesc... Dacă ar fi fost aici, le-aș fi dus singură, nu v-aș fi așteptat pe voi.

Aruncîndu-și lopețile pe umăr, Kolea se-ndreptă spre poartă.

În așteptarea lui, Vitea țopăia pe zăpadă.

— Afurisită treabă! se necăji Kolea. Tablourile nu-s la ea și, de altfel, pe strada asta nu sînt nicăieri.

— Da' ea de unde știe?

— Știe, dacă spune! Și toată lumea știe că tre-buie să caute tablourile. Sovietul orășenesc a și anunțat.

— Atunci de ce să le mai căutăm noi? întrebă Vitea. Le vor căuta oamenii prin ogrăzi și magazine și cineva tot o să le găsească... Să-i spunem tușii Klavdia să trimită sugacii pentru treaba asta. Hai acasă!

— Nu merg — se încăpățână Kolea. Dacă vrei, du-te; eu rămân să le caut.

Pentru orice eventualitate, mai intrară în câteva curți, dar nu mai gospodăriră singuri, ci, plini de răbdare, întrebau locatarii. Toată lumea știa că tablourile au dispărut din muzeu, presupuneau unde ar putea fi, își spuneau părerea, dar îi încredințau că în curtea lor nu se află nici un tablou...

— Nu, în felul acesta n-o să le găsim niciodată — zise Kolea când, peste un ceas, se opriră la celălalt capăt al străzii. Uite ce cred eu: ar trebui să le căutăm acolo unde nu le caută nimeni și unde nu există locatari.

— Adică unde? întrebă cu interes Vitea.

— Ei, prin ruine, în subsolul vechii biserici, în cavourile din cimitir. Mergem, ce zici?

Vitea se însufleți dintr-o dată.

— Ei, asta-i cu totul altceva, bineînțeles că mergem!

— Da' încotro o pornim?

— Unde vrei tu.

— Atunci să țmergem întii la ruine — rosti hotărât Kolea.

Copiii numeau „ruine” zidurile silozului care fusese distrus de avioanele germane în timpul primelor

bombardamente. Ca să ajungi acolo, trebuia să traversezi tot orașul, și băieții porniră...

Deodată, de după colțul unei case aproape dărîmate și arse, le ieși înaintea Maia. Fetița purta un palton prea scurt pentru ea și niște pîslari prea mari. Din cauza asta părea și mai mică.

— Eh, Maika — spuse necăjit Kolea — mare ghinion cu misiunea asta! Curat chin! Umblăm fără nici un rost.

— Da' ce vreți să faceți voi? întrebă ea.

— Uite, avem un plan.

În ochii Maiei străluci o rugămintă.

— Luați-mă și pe mine! îi rugă ea.

— Nu, nu, degeaba ne rogi, că tot nu te luăm! zise Vitea. Mergem într-un loc primejdios. Nu e pentru fete.

— Mie nu mi-e frică.

Și Maia plecă cu băieții.

Tot mergînd, ajunseră la marginea orașului. Trecuse de ora patru. Începuse să se întunece. Silozul dărîmat se înălța ca o masă informă și uri-așa pe deal. De jos părea tare mohorît, aproape înfricoșător. Lîngă drum, în dreapta, se afla un stîlp pe care era bătută o tăbliță de lemn cu o inscripție scurtă și categorică: „Minat”. Kolea se opri și-i spuse sever Maiei:

— Bagă de seamă, să mergi numai pe drum ca să nu dai de niscai mine.

Maia încuviință tăcută din cap.

— Să știi că n-apucăm să ajungem azi și la biserică, și la cimitir — zise Vitea.

— Nu-i nimic, mergem mîine. Important, e că am început.

Kolea și Vitea începură să urce repede dealul; Maia ținea pasul cu ei.

Înghetase zdravăn. Ca să-și mai încălzească mîinile, le freca mereu una de alta. Drumul coti brusc spre dreapta, ocolind dealul. Pînă la siloz mai rămăseseră vreo cincizeci de metri. Se vedea că de mult nu mai trecuse nimeni pe-aici, deoarece drumul era troienit și nici urmă de pași. Trebuia s-o ia drept peste cîmp. Kolea se opri nehotărît.

— De ce te-ai oprit? întrebă Vitea.

— Poate că sînt mine.

Cercetară cu atenție distanța care îi mai despărțea de siloz. Pămîntul era acoperit de un strat gros de zăpadă, neatins de picior de om.

Amurgul care se lăsa molcom îi învăluia cu o ceață albăstruie.

— Băieți — zise deodată Maia, care stătea deoparte. Ia uitați-vă ce-i aici!

Băieții se apropiară în fugă.

— Unde? întrebă repede. Kolea. Ce-ai găsit?

Maia îi arată ceva pe zăpadă:

— Ia uitați-vă... Urme pe zăpadă care duc spre siloz.

— Adevărat, sînt urme! observă și Kolea.

— Ei, vezi! Vitea puse cu grijă piciorul în urma aceea mare și adîncă: E cineva care a vrut să ajungă acolo.

— Dacă a reușit să treacă, înseamnă c-o să trecem și noi. Kolea păși înainte: Trebuie să mergem însă numai pe urme, ca să nu rătăcim.

— Stai, Kolea! strigă deodată Maia.

Kolea se întoarse:

— Ei, ce mai e?

— Da' dacă el e acolo?

— Care „el”?

— Omul care a trecut pe-aici.

— Ce să faci acolo pe asemenea ger? A făcut ce-a avut de făcut și și-a văzut omul de drum. De-atunci poate să fi trecut o săptămână.

Vitea porni în urma lui Kolea. Dar Maia, tre- când printr-un vicleșug în fața lui Vitea, porni între cei doi băieți. Înfundându-se pînă la genunchi în zăpadă, copiii ajunseră la zidurile silozului și se opriră în dreptul unei spărturi mari și întunecate. Aici urmele se pierdeau de parcă se topiseră.

— Acum trebuie să acționăm — zise Kolea. Tu, Maia, rămîi aici și ne-așteaptă.

— Bine! se învoi fata.

— Eu și cu Vitea intrăm înăuntru, să cercetăm ce-i pe-acolo. Dacă o s-avem nevoie, o să te strigăm. Pînă atunci tu stai de pază.

— Bine! repetă ea.

Băieții intrară prin spărtură, se cățărară pe niște dărîmături și nimeriră sub o boltă care se formase din două ziduri prăbușite unul peste celălalt. Zăpada nu pătrunsese aproape de loc aici. Pe jos, numai movile de pietriș, ciment, drugi de fier, Kolea și Vitea făcură cu greu vreo zece pași, când deodată văzură în zid o ușă întredeschisă. Dincolo era întuneric. O beznă atît de adîncă, încît nu îndrăzniră să intre. Rămaseră în prag ascultînd. Printre dărîmături suiera sinistru vîntul. Undeva, în depărtare, se auzeau bubuituri... Un tun antiaerian... Dincolo de nori, huruitul unui avion...

Ușa asta misterioasă îi speria și în același timp îi atrăgea. Kolea o împinse încetitor; ușa scîrții și se deschise.

Cu gîturile întinse, băieții priviră înăuntru și, prin întuneric, zăriră o scară ce ducea jos.

Ce-o fi asta? Li se păruse?... De undeva, din adîncuri, ajunse pînă la ei un geamăt.

— Ai auzit? întrebă Kolea.

— Am auzit — răspunse Vitea.

Tăceau amîndoi... Vîntul suiera...

— Ce poate să fie oare? întrebă Kolea.

— Da' tu ce crezi?

— Că e cineva acolo.

— Cine?

— Cin' să fie? Un om! Că iarna doar nu sînt bufnițe.

— Kolea, Vitea! auziră deodată în spatele lor. Ați găsit ceva?

Maia se cățăără pe un zid dărîmat și coborî la ei.

— Am găsit — răspunse posomorît Kolea.

— Ce, ce-ați găsit?

— Nu ce, ci pe cine! Un om.

— Care om?

— Probabil acela ale cărui urme le-am văzut noi... Zace acolo jos și geme...

Maia își frînse mîinile:

— Și de ce mai stați pe gînduri? Poate că moare chiar în clipa asta! Urmă un moment de tăcere încordată. Atunci, uite ce este, băieți — spuse hotărîtă fata. Să mergem împreună... Toți deodată. Nu poate să ne facă nimic... Unul contra trei!

Kolea și Vitea nici n-apucară să-i răspundă, că Maia se și strecură pe ușă și se mistui în întuneric. Porniră amîndoi în urma ei. Pe scară, Kolea o luă înaintea lui Vitea și se apropie de Maia, strîngînd în mînă o lopată. S-ar putea să fie atacați...

Coborîră într-o beznă desăvîrșită. Omul gemea greu, hîrîia... Din cînd în cînd bolborosea ceva, dar nu se putea desluși nici un cuvînt. Maia se împiedică pe scară de ceva. Se auzi un huruit. Judecînd după zgomot, nu putea fi decît un obiect de metal care se rostogolise. Copiii tresăriră și încremeniră pe loc. Apoi Kolea se aplecă și începu să pipăie scara cu mîinile.

— E o lanternă — șopti el la urechea Maiei.

Fata îi transmise lui Vitea:

— O lanternă...

O pipăiră pe întuneric. Toți trei se gîndeau la același lucru: s-o aprindă sau nu?

În sfîrșit, Maia strînse încetișor cotul lui Kolea, care înțelese. S-o aprindă! Un snop de raze spintecă întunericul, lunecă pe zidurile negre și umede ale subsolului, pe unde cîndva trecuseră țevile caloriferului. Lîngă treapta de jos a scării zăcea un om fără cunoștință. Alături de el se aflau cîteva cutii goale de conserve și un rucsac desfăcut.

Dintr-o ochire, copiii înțelesesă că în fața lor se află un hitlerist. Și nu unul de rînd. Judecînd după mantaua acestuia, se vedea limpede că este un ofițer superior. Kolea cercetă cu lanterna întunericul din jur. În subsol, nici țipenie. Hitleristul era singur.

Copiii se apropiară de el.

Pentru orice eventualitate, Vitea îi cercetă buzunarele. Erau goale.

— Ia să-i vedem fața — propuse Maia.

Snopul de lumină lunecă pe ochii închiși, pe nasul scurt și bont, pe bărbia lată...

— El e! Nu vedeți? șopti îngrozită Maia.

— Cine? Care? întrebă Kolea.

Deodată Maia se dădu la o parte. Ofițerul deschise ochii bulbucați, întinse mîinile și începu să strige:

— Zu mir! Zu mir¹!

Copiii încremeniră de spaimă cînd îl recunoscuseră. Pînă nu demult, numai numele acestui om împrăștia groaza în tot orașul.

¹ La mine, la mine! (în limba germană în text).
(n.t.)

Da, copiii nu greșiseră. În fața lor se afla chiar șeful gestapoului: Kurt Meyer, cel care fusese stăpînul orașului... Acum zăcea aici, ca un cîine alungat de stăpîn... O explozie îl azvîrlise afară din mașină. Șoferul fusese omorît, iar el scăpase numai cu o rană la piciorul stîng. Asta se întîmplase în apropiere, la cotitura drumului. Biruindu-și durerea, izbutise să ajungă pînă aici, în subsol. Adusese cu el o rezervă de alimente și două încălzitoare chimice, care puteau să-l încălzească multă vreme dacă le ținea la piept. Dar o rană nu este un lucru simplu. Norocul îl părăsise pe Kurt Meyer. Visase bogății, mărire, decorații, și în locul lor venise moartea, care-l găsisese într-un subsol mizer unde, printr-o întîmplare, nimeriseră trei copii curajoși...

— Ce să facem cu el? întrebă Kolea. Noi n-o să-l putem scoate de-aici. E greu al dracului.

— Trebuie să chemăm pe cineva în ajutor — propuse Vitea.

— Și ce se mai umfla în pene cînd umbla prin oraș! spuse Maia.

Deodată, îngrozită, ea îl apucă pe Kolea de mînă:

— Repede! Uită-te! Uită-te la el!

Kolea îndreptă lanterna spre fața lui Kurt Meyer. Printre pleoapele abia întredeschise priveau spre copii doi ochi strălucitori. Kurt Meyer nu mai gemea. Părea că-și revenise. Acum privea și se străduia să înțeleagă ce se petrece. Tăcea. Apoi începu să-și miște încet buzele.

Fără voia lor, copiii se dădură înapoi înspăimîntați. Fața lui umflată și

acoperită de o barbă deasă era îngrozitoare la vedere. Se hotărîră să se ducă după ajutor. Dacă ar fi bănuit ce avea să facă omul acesta în următoarele cinci minute, ar fi procedat altfel.

Cînd ieșiră din ruine, luînd cu ei rucsacul lui Kurt Meyer, se întunecase. Ajutîndu-se unul pe altul, trecură peste hîrtoape, străbătură în fugă distanța pînă la drum și se opriră, răsufînd din greu. În jur era pustiu. Nici o mașină, nici țipenie de om.

Din adîncul ruinelor ajunse pînă la ei zgomotul înfundat al unui foc de revolver... Kurt Meyer, în- țelegînd că nu mai este nici o speranță, trăsese pentru ultima oară...

Despre lucrul acesta, copiii aflară mai tîrziu.

Acum îi stăpînea un singur gînd: să ajungă cît mai repede în oraș. Alergau tăcuți, respirînd anevoie. Vîntul le bătea în față și le îngreuna fuga. Prin pîclă se zăreau contururile primelor case de la marginea orașului. Deodată zăriră un om, a cărui siluetă se contura nedeslușit prin negura albicioasă. Omul venea în întîmpinarea lor. Copiii fugeau din ce în ce mai repede, străduindu-se să nu rămînă unul în urma celuiilalt.

Cînd se apropiară, omul se opri și strigă:

— Voi sînteti, copii? Ce faceți aici? Unde fugiți? Și în glasul lui răsuna multă blîndețe.

Copiii îl recunoscuseră pe Iakușkin, fotograful din piață.

— Alergăm spre casă! strigă Vitea.

Încetiniră pașii; acum mergeau liniștiți de parcă ar fi depășit o anumită linie invizibilă, dincolo de care rămăsese subsolul acela sinistru și înspăimîntătorul Kurt Meyer.

— Știți de unde venim? strigă Kolea, bucuros că se întîlnește cu Iakușkin și, fără voia lui, îi apucă de mîneacă. Știți de unde? De la ruine!

— Cum? Ce zici? Iakușkin nu înțelese: De unde?

— Ei, de la siloz... — și Viktor îi arătă cu mîna prin întuneric. Știți pe cine am găsit acolo?

— Pe Kurt Meyer! șeful gestapoului! continuă Maia.

Iakușkin încremeni de uimire:

— Ce tot vorbiți, copii? E cu putință? Pe Kurt Meyer? Da' cum a ajuns acolo?

— Nu știm — spuse Kolea, clătînînd din cap — dar de văzut, l-am văzut cu ochii noștri... E acolo, în subsol!

— E singur și e rănit — adăugă Maia.

— Și în jurul lui sînt o mulțime de cutii de conserve — completă Viktor.

— Asta e cu neputință! Și Iakușkin își desfăcu mîinile cu neîncredere. Cred că vi s-a năzărit din senin... Ce subsol? Ce conserve? Și pentru ce v-ați dus acolo?

— Noi am căutat tablourile — zise Vitea. Știți, acelea care au fost furate din muzeu... Dar de ce nu ne credeți?

— Nimeni n-o să vă creadă.

— Aha, așa! Bine! Atunci uitați-vă ce am în spate! vorbi Kolea. Ei, ați văzut? Ce-i asta?

Iakușkin se uită.

— O raniță! Nemțească parcă — spuse el, uimit. Glasu-i devenise mai blînd.

— Păi ranița asta am luat-o noi de la Meyer.

Iakușkin începu să pipăie repede sacul:

— Ia te uită! Chiar așa este... N-or fi în el niscaiva conserve, copii? Tare sînt flămînd, la drept vorbind... Așadar, ați spus că l-ați văzut chiar pe Kurt Meyer? Întrebă el din nou.

— Chiar pe el, în carne și oase! rîse Kolea. Dacă nu mă credeți, duceți-vă și uitați-vă! Noi ne grăbim s-ajungem acasă!

— Duceți-vă, duceți-vă, copii — spuse Iakușkin. Eu locuiesc aici aproape. Am ieșit să caut niște lăzi de proiectile... N-am cu ce face focul... Hai, plecați mai repede...

Copiii porniră spre oraș. Tușind și tîrîndu-și picioarele, Iakușkin scruta întunericul, să descopere în marginea drumului vreo ladă de proiectile goală, azvîrlită acolo de hitleriștii în retragere...

ÎNCĂ UN MISTER

Divizia primise ordin de înaintare spre Oboian, localitate pe care trebuia s-o elibereze. Dis-de-di- neață, Iastrebov adună comandanții de regimente și le expuse sarcinile de luptă ale regimentelor. Pînă la începerea ofensivei mai rămăsese doar o zi și o noapte.

Stremeannoi ședea în biroul său și cerceta ultimele rapoarte. Întredeschizînd binișor ușa, în cameră intră translatorul statului major.

— Tovarășe locotenent-colonel, permiteți să intru!

— Intră. E ceva urgent? întrebă Stremeannoi, fără să-și ridice privirea.

— Da. Am tradus cîteva documente, tovarășe locotenent-colonel, și am venit să vă raportez.

— E ceva important?

— Nu. Numai documentul referitor la fortificații. Dar și acela are un caracter prea general; se referă mai ales la repartizarea forțelor de muncă. Mai există un document într-adevăr interesant, dar aș putea spune că este interesant mai mult din punct de vedere psihologic decît militar.

— Ce document?

— Un carnet de însemnări al șefului gestapoului, Kurt Meyer. Știți, carnetul

acela pe care mi l-a adus responsabila Casei copilului... Din păcate are prea puține însemnări și, ca să zic așa, numai de ordin personal.

Stremeannoi își desprinsese privirea de pe șirurile violete ale raportului și ridică ochii spre translator:

— Și ce-ai găsit dumneata interesant acolo?

— Caracterul însemnărilor, tovarășe locotenent- colonel. Felul de a gândi. Aș putea spune că e un hitlerist tipic al generației vîrstnice. E greu să vă explic în două cuvinte. Mai bine uitați-vă dumneavoastră... cînd aveți timp.

— Cînd am timp? și Stremeannoi zîmbi. Bine, lasă-l aici. Poate că s-o întîmpla vreodată să am timp... Și zicînd asta, puse peste un vraf de hîrtii cele cîteva coli bătute la mașină pe care i le dăduse translatorul.

Seara, adunînd hîrțile de pe masă, Stremeannoi dădu peste însemnările lui Kurt Meyer. Cercetă în grabă cîteva pagini prinse cu o clamă, dar ceva îi atrase atenția în mod deosebit. Se așeză pe scaun și, punîndu-și colile dinainte, se apucă să le citească de la început.

Da, trebuia să recunoască: era meritul lui Kurt Meyer, deoarece fiecare însemnare constituia o trăsătură de caracter din care se năștea treptat un portret destul de expresiv.

Stremeannoi își aminti de fotografiile pe care i le arătase fotografii Iakușkin, precum și de altele, găsite în arhiva gestapoului... Un om înalt, blond, voinic... Un cap mare, bărbie lată. Nasul bont... Un aer de om încrezut, grosolan... Ce fotografie atot- grăitoare!

Și totuși, rîndurile înghesuite din carnetul de note vorbesc mai mult decît fotografiile.

Iată niște adnotări foarte laconice: „11 septembrie 1942. Au fost executați 150 de oameni”; „25 septembrie — 176. Doi s-au opus. Au fost împușcați pe loc”.

Kurt Meyer descria amănunțit ofensiva din octombrie. Se entuziasma de pitorescul priverii... dar regreta că piloții ruși... au stricat spectacolul... Mai departe înjura pe un oarecare căpitan Frei; acesta venise la el, cu o scrisoare de la soția sa, care se afla pe moarte. Căpitanul ceruse o învoire. Drept răspuns, Meyer îl amenința că-l va trimite în linia întâi. „Un soldat neamț nu se înduioșează. Dacă-ți moare nevasta, nu-i nimic, găsești alta. În Germania sînt destule văduve.”

Cîteva însemnări atraseră în mod deosebit atenția lui Stremeannoi.

„4 noiembrie. Primarul începe să mă enerveze. Este prea încrezut. E convins că numai el știe cum trebuie să se poarte cu rușii. E un intrigant! Totuși are legături puternice la Berlin. Este recunoscut ca unul dintre cei mai buni specialiști în problema rusă. Nu am nimic împotriva. Să rămînă în Rusia pînă la moarte, și chiar după... cu toate mesele, blănurile și divanele lui... Dar ceea ce trebuie să recunosc este faptul că are un miros de copoi. Nu mi-aș fi închipuit că într-un orașel ca ăsta să gălesc atîtea lucruri de valoare!”

„15 decembrie. Mare porc e primarul ăsta! I-am spus să facă o razie în piață, dar n-a fost în stare! Și mai susține, idiotul, că se va răfui cu toți ilegalistii și

partizanii și că în curînd va obține deplina lor încredere.

Astăzi am fost iar la muzeu. După părerea mea, nu-i nimic interesant. Dar Miți mi-a spus că unele tablouri sînt de mare valoare”...

Ajungînd aici, Stremeannoi se opri fără voia lui: „Ia te uită! Prin urmare, Kurt Meyer a pus de mult ochii pe pradă! Interesant! Foarte interesant!”

Stremeannoi citi atent însemnările pînă la sfîrșit, căutînd date care să se refere la situația militară. Despre asta nu pomenea însă nimic. În schimb dădea din ce în ce mai des peste însemnări cu privire la primar. Pesemne că relațiile dintre cei doi S.S.-iști se înrăutățeau pe zi ce trecea.

„Nu pot încredința absolut nimic acestui carierist! scria Meyer. Sînt convins că, în ciuda înțelegerii dintre noi, trimite denunțuri în fiecare zi. Vom vedea pînă la urmă care pe care.”

„M-am convins că este pur și simplu un mare prost — scria el mai departe. Un provincial oarecare! Face pe misteriosul, vorbește în șarade. Un spion obișnuit, de care te debarasezi ușor în clipa cînd nu mai ai nevoie de el. A-l cunoaște e tot atît de simplu ca a afla secretul încuietorii lăzii cu care se mîndrește el atît. O singură dată am văzut cum o deschide și-mi ajunge. Carul mare, apoi Carul mic.”

Pe Stremeannoi îl fulgeră o idee cu totul neașteptată. Se sculă și începu să se plimbe agitat prin cameră.

„Probabil că Voronțov are dreptate: lada trebuie să aibă un fund dublu...

Dar cum se poate ajunge la această despărțitură secretă?"

Își aminti de o discuție pe care o avusese demult cu Sokolov și care, în aparență, n-avea nici o importanță.

Ei, Stremeannoi, îi propusese să înlocuiască lada ferecată și greoaie cu o casă obișnuită de fier, dar întâmpinase din partea lui Sokolov un refuz categoric.

„La ce bun? spusese el. Cei de la secția financiară s-au obișnuit cu lada asta. Priviți cum e lucrată! Adevărată artă, aș putea spune! Iar în ceea ce privește trăinicia ei, pentru asta garantez cu capul! Scapă teafără din orice foc. Ia uitați-vă, tovarășe comandant, ce fund are! Dintr-un fier extraordinar. Și gros de aproape un deget!"

Într-adevăr, fundul era neobișnuit de gros și ar fi putut foarte bine ascunde o despărțitură secretă.

Acum era limpede de ce n-a vrut Sokolov să înlocuiască lada asta cu o casă de bani obișnuită. Poate c-o stricase în mod intenționat pe cea veche, atunci când aflase că lada găsită are o despărțitură secretă.

Cine știe ce taină păstra fundul dublu! Obiecte de preț, documente importante!

Aluzia la Carul mic poate fi o simplă glumă, o ironie. Totuși Carul mare nu e o scorneală... Țintele de pe ladă sînt aranjate într-adevăr în formația Carului mare... Și atunci de ce acest Car mic n-ar fi bun pentru despărțitură secretă? Ar trebui să încerce. Dar întâi să afle mai precis cum arată Carul mic. Va trebui să întrebe pe meteorologul

diviziei, iar apoi să se ducă la Voronțov, deoarece lada se află la el.

Stremeannoi băgă în buzunar însemnările și ieși, îmbrăcându-și din mers scurta îmblănită.

„OPERAȚIA K.V.”

Kolea și Vitea se sculară cu noaptea în cap. Pășind încetișor ca să nu trezească pe nimeni, tre-cură în sufragerie și se așezară la masă. Deși se străduiau să discute calm, se înfierbîntau din ce în ce mai mult.

— Nu — zicea Vitea, bîlbîindu-se de enervare. Eu nu-u mă-mă mai duc nicăieri. Mie-mi ajunge în-în-tîmplarea de a-a-laltăieri. Tu ce vrei, să ne dea a-afară?

Klavdia Feodorovna, aflînd că încălcaseră dispozițiile ei și se duseseră totuși la siloz, se supă-rase foc.

Cu asemenea indisciplinați, ea nu poate răspunde pentru fiecare în parte. Și apoi, este o totală lipsă de respect față de ea. Klavdia Feodorovna le vorbise cu mult calm și-apoi ieșise din cameră. Și iată că acum Vitea refuza să mai plece în căutarea tablourilor.

— N-o să ne dea nimeni afară — repeta îndărătnic Kolea. Klavdia Feodorovna ne-a vorbit pur și simplu în linii generale. De ce să ne dea afară? N-am făcut nimic rău. Iar dac-o să ne dea afară, am să mă duc la comitetul orășenesc.

În fundul sufletului însă, Kolea se considera vinovat. Dar mai mult ca orice îl chinuia faptul că nu i-a dat prin minte să strige patrula. Să înnebunești

nu alta! Dacă l-ar fi trimis pe Vitea în oraș, ar fi reușit să-l prindă viu pe Kurt Meyer. N-ar mai fi avut timp să se sinucidă. Cu alte cuvinte, n-ar fi scăpat de judecată și n-ar fi dus cu el în mormînt informațiile prețioase care se puteau obține de la el.

Toată noaptea Kolea s-a răsucit de pe o parte pe alta, certîndu-se în gînd cu Klavdia Feodorovna, închipuindu-și cum l-ar fi adus la comandament pe Kurt Meyer, rănit, dacă ei ar fi procedat cum trebuie și neamțul n-ar fi apucat să se împuște. Spre dimineață luă o hotărîre. El și cu Vitea vor continua în cea mai mare taină cerceiările. În oraș mai sînt încă destule ascunzișuri. Chiar aici, alături...

Hotărîrea era plină de riscuri, dar dacă vor găsi tablourile, n-o să-i certe nimeni. Ba mai mult decît atît, vor fi date uitării și cele petrecute ieri.

Această nouă acțiune se hotărî s-o intituleze „operația K.V.”: denumirea se născuse din împreunarea inițialelor celor două nume — Kolea și Vitea.

După ce operația căpătă și o denumire proprie, Kolea se simți chiar vesel. Evenimentele din ajun nu i se mai păreau atît de grave și ardea de nerăbdare s-o ia de la început! S-o șteargă neobservat din casă și, pe-aci ți-e drumul... Dacă ar fi trăit Ghenadi Andreevici, cu siguranță că el l-ar fi încurajat: „Acționează, Kolea!” Chiar așa i-ar fi spus...

Și deodată, toate planurile cad baltă... Din cauza cui? Din cauza acestui tipicar plicticos de Vitka! De unde i-o fi venit ideea asta? Pînă nu demult era un om

în toată firea. Nu știa ce-i frica, arunca cu grenade în dușmani, iar acum... o mămăligă! Nu e de recunoscut! Kolea îl ocăra, îl certa, îl convingea, îl ruga, dar în zadar. Vitea nu se clintea din hotărîrea lui...

— Am spus că nu mă duc, și nu mă duc!

Discuția se isprăvi printr-un categoric: „N-ai decît să rămîi!” strigat de Kolea, care își puse pe umeri scurta vătuită și ieși în fugă trîntind ușa.

Vitea rămase tăcut vreo zece minute. În timp ce se certa cu Kolea, afară se luminase de-a binelea. Umbrele nopții se risipiseră treptat, în strălucirea unei dimineți însoțite și reci.

Cei din casă începură să se trezească. Se auzea cum rîd fetele în camera lor. În antreu, cineva turna apă într-un vas. Altul, tropăind, trecea în goană pe coridor. „Pînă să ne dea demîncare, mai avem o jumătate de ceas sau chiar un ceas — se gîndi Vitea. Mă duc să mă uit, poate că n-a plecat încă!”

Își îmbracă paltonul ponosit și ieși în cerdac.

Era o dimineață senină, liniștită. Pe balustrada cerdacului se odihnea o fișie de zăpadă, ușoară și gingașă ca un puf.

Vitea coborî grăbit treptele. Zăpada scîrțîia sub picioare. Aerul era uimitor de proaspăt și curat. Făcu cîțiva pași, apoi Vitea se opri locului și privi în jur. Unde-o fi Kolka? Maia scoase capul prin ușa întredeschisă și dispăru imediat. De undeva din dreptul pivniței auzi glasul prietenului său:

— Vitea, Vitenka, vino aici!

Kolea nu era supărat, se arătă doar nerăbdător și îngrijorat. Bucuros că n-a rămas singur, Vitea străbătu în goană curtea. Își găsi prietenul într-un colțișor ascuns, între pivniță și magazie. Kolea stătea pe creasta unui troian înalt de zăpadă și, ținîndu-se cu mîna de vîrfurile ascuțite ale ulucilor, privea în curtea vecină, unde pînă nu demult, printre tei bătrîni și tufe dese, se afla cumplita clădire a gestapoului.

— Uite ce este, Viktor — vorbi el, foarte serios — trebuie să cercetăm neapărat ruinele astea.

— Ce să mai cercetăm acolo?! se miră Vitea. A ars tot.

— Poate că nu e chiar tot.

— Bine, atunci hai!

Ocolim sau sărim gardul?

— Sărim!

Se cățără pe gard și, făcîndu-și vînt, săriră dincolo, unde se cufundară pînă la genunchi în zăpada adîncă și pufoasă... De aproape, ruinele păreau sinistre. Mai urîte și mai triste decît din depărtare. Nu mai rămăsese decît temelia de piatră. Îngrămădite unele peste altele, zăceau bîrne arse, cărămizi, moloz. Băieții le ocoliră cu grijă și se opriră în fața treptelor năruite de cărămidă care duceau la subsol. Ușa joasă și ferecată cu drugi de fier și cu un zăvor greu sta întredeschisă.

— Intrăm? șovăi Kolea.

Trase spre el ușa grea, care se deschise încet, și băieții pășiră într-un coridor îngust de piatră ce tăia probabil subsolul în două, pe toată lungimea casei. Dar nu reușiră să facă

decît vreo cinci-şase paşi. Coridorul era blocat de cărămizi, bucăţi de fier şi moloz. Lîngă intrare rămăsese o uşă întreagă, deşi acum nu mai folosea la nimic. Alături se căsca o spărtură mare, de două ori mai mare decît uşa asta cumplită, scundă, ferecată în fier... Uşă de închisoare... Băieţii o priveau tăcuţi, o pi- păiau, se uitau prin ferestruie. Nu se simţeau de loc la largul lor...

— Dacă nimereşti în dosul unei astfel de uşi, nu mai scapi cîte zile ai — spuse încet Vitea.

— Uneori se întîmplă să mai şi scapi — răspunse Kolea.

Se strecurară prin spărtură şi intrară în camera cu pereţii cenuşii de beton şi cu pardoseala din lespezi mari de piatră. Ceva mai sus de nivelul pămîntului se aflau două ferestruie înguste, cu gratii de fier. Prin tavanul prăbuşit se revărsa o lumină albăstruie.

— Tu ce crezi, aici îi împuşcau oare?... Întrebă în şoaptă Vitea.

— Nu, nu aici. Cred că-i duceau undeva mai departe... — răspunse tot atît de încet Kolea. Închipu- ieşte-ţi şi tu: e noapte, oamenii dorm pe paturile de lemn. Deodată se deschide uşa şi cineva strigă: „Ieşi afară!” Omul se scoală şi porneşte spre moarte... Şi Kolea oftă, amintindu-şi de beciul în care se întîlnise cu cei doi bătrîni... Dacă n-ar fi fost ei, cine ştie ce li s-ar fi întîmplat lui şi Maiei... Ia te uită, ce-o fi asta? întrebă el deodată.

— Unde? Unde? Nu văd nimic! se agită Vitea.

— Uite aici, pe zid! Chiar deasupra capului tău... Ia te uită ce scrie...

— Așa e!

Băieții se cățărara pe pat și începură să cerceteze cu atenție literele inegale, stîngace, zgîriate cu ajutorul unui cui sau al unui ciob de sticlă.

„Fedea, taci din gură!” poruncea cineva prin scris.

„Valecika, m-au omorît la 27 octombrie. Crește tu copiii”... și urma o iscălitură, pe care însă nu putură s-o deslușească.

— Ia te uită colo, mai sus oleacă, ce inscripție lungă! S-o citim! spuse Kolea.

Și băieții, săltîndu-se în vîrfurile picioarelor, începură s-o citească.

Trecură vreo zece minute pînă cînd reușiră să descifreze liniile strîmbe, zgîriate pe perete: „Tovarășii, noi vom muri. Ne-au mai rămas doar trei ore. Luptați, tovarășii, munciiți, trăiți. Noi am rezistat pînă la sfîrșit”. Urmau apoi numele: „Șubin, Fomicev, Korobov, Samohin, Kondratenko”...

— I-ascultă! zise deodată Vitea. Cred că Șubin este tatăl Maiei. Ți-aduci aminte? A fost arestat și a, dispărut fără urmă...

Kolea întoarse tăcut capul spre Vitea. Îl privea cu ochi mari și întunecați. Și Vitea înțelese. Kolea se gîndea la mama lui... Și ea trecuse poate prin beciul ăsta înainte de a fi spînzurată...

Băieții continuară să caute. Kolea se chinci și începu să silabisească un cuvînt pe care cădea umbra patului. Se străduia să-i înțeleagă sensul, dar nu reușea.

Cînd în sfîrșit silabisii cuvîntul, băiatul tresări și îl apucă pe Vitea de umăr:

— Vitea, ia te uită ce scrie aici!

— Ce, ce? Unde?

— Aici, vezi? „Feriți-vă!”

Vitea privi peste umărul lui, dar nu văzu decît niște zgîrieturi.

— Nu văd — zise el, încordîndu-și privirea pînă la durere. Omoară-mă, dar nu văd nimic!

— Uită-te și tu mai atent... Ei, un' te uiți? Acolo jos, lîngă pat. „Fe-ri-ți-vă!” Ultimele litere sînt în dreapta, chiar sub pat. Și mai scrie ceva. Probabil că este numele aceluia de care trebuie să te fe-rești. Numai că acolo-i o beznă, de îți dai cu degetele în ochi... Nu se vede nimic... De unde facem rost de chibrituri?

— Băieți, sînteți aici? se auzi vocea Maiei.

Ridicîndu-și capetele, văzură în golul dintre două bîrne fața ei înroșită de ger.

— Cum de-ați ajuns acolo? Pe scară sau prin tavan? Cobor și eu acum.

— Nu! strigară într-un glas Kolea și Vitea și, sărind de pe pat, fugiră repede în curte.

— Încotro? întrebă bănuitoare Maia. Ați găsit ceva și nu vreți să-mi spuneți...

— Nu, dragă, n-am găsit nimic de soi — vorbi Kolea, suspect de blînd și prietenos. Mai bine să plecăm de-aici. Să căutăm în alte locuri — și sări de pe mormanul de cărămizi sparte.

— Aha! Ia te uită cine-i aici! Din dosul unui horn se auzi un glas cunoscut. Peste tot colindă băieții ăștia, peste tot îi întâlnești...

Băieții se întoarseră. La cîțiva pași de ei, pe o bîrnă arsă, stătea Iakușkin, zgribulit în paltonul lui vechi. În mîini ținea trepiedul, iar aparatul de

fotografiat, pus într-un toc vechi de piele, îi atârna pe umăr, prins de o curea. Ochii întunecați și bulbucați priveau prin lentilele sparte ale ochelarilor, mirați, alarmați, nemulțumiți parcă.

— Ce căutați voi în subsolul ăsta? întrebă el, apropiindu-se de ei. Se vede că vreți cu tot dinadinsul să dați peste o mină și să săriți în aer.

— Noi am intrat numai așa, să ne uităm — zise Viktor.

— Așa, să vă uitați?... rîse acru Iakușkin. Când o să explodeze o mină, n-o să mai puteți vedea nimic...

— Dar dumneata știi ce-am găsit noi acolo? sări aprins Kolea.

— Ei, ce mare lucru ați găsit? întrebă Iakușkin, ironic, îndreptîndu-și ochelarii, care-i căzuseră într-o parte. Cătușă? Bombe? Ce grozăvii ați găsit?

— Nici un fel de cătușă și nici o bombă — vorbi liniștit Vitea. Pe perete sînt niște inscripții... Cei condamnați la moarte și-au scris acolo numele...

Emoționat, Kolea îl dădu la o parte pe Vitea și continuă el:

— Mai este acolo și numele unui trădător... pe perete, chiar sub pat... Scrie: „Feriți-vă”, dar de cine să te ferești, n-am putut desluși prin întuneric. Aveți cumva chibrituri? Haideți să ne uităm!

Maia se înfurie:

— Nu vă e rușine? Voi ați stat și ați citit și pe mine nu m-ați lăsat! Și se năpusti pe scara blocată de cărămizi sparte.

— Maia, Maia! Nu te duce! strigă Kolea în urma ei.

Dar fetița dispăruse după ușă.

— Peste tot își vîră nasul împielitații aștia!... mormăi Iakușkin, clătînînd din cap. Ei, fie, hai, am să mă duc și eu să văd ce e cu inscripțiile alea...

Cu pași mici, ca să nu se împiedice de vreo piatră, icnind, bătrînul începu să coboare în urma Maiei. Băieții se înțeleseră dintr-o privire și porniră în urma lor.

Maia stătea pe pat, cu gîtul întins, și se căznea să citească inscripțiile zgîriate pe perete. Cu ochii ficși, cu privirea încordată, fetița descifra literă cu literă, de teamă să nu-i scape vreun cuvînt. Zidul acesta plin de amărăciuni vorbea cît o istorie întreagă...

„Bine-ar fi să nu vadă nimic” — se gîndi Kolea, îngrozit de durerea Maiei. Dar fetița văzuse... citise și înțelesese... Se sprijini cu mîinile de perete, chiar pe locul unde era zgîriat adînc și limpede numele ce-i era atît de drag.

— Tată, tată! strigă ea, și lacrimile începură să-i curgă șiroaie.

Băieții, palizi, nu știau ce să facă, cum s-o consoleze.

— Eh, copii! oftă Iakușkin. Ce durere, ce mare durere!... Se apropie de Maia, o săltă încetișor și, luînd-o în brațe, o coborî de pe pat. Haide, fetițo, nu mai plînge! Bătrînul o mîngîia pe umăr cu mîna lui aspră cu degete lungi, noduroase, îngălbenite de tutun. Lacrimile n-ajută la nimic... Ce să-i faci... Uite, eu am să fotografiez acum peretele și am să-ți dau în dar o fotografie... Hai, liniștește-te, liniștește-te! Băieți — spuse el, întorcîndu-se spre Kolea și Vitea —

duceți-o acasă, nu trebuie să mai stea aici!

— Să mergem, Maia! zise Kolea și o luă de mână.

Sughițînd, Maia porni supusă. Desfăcîndu-și trepiedul, Iakușkin începu să potrivească aparatul, ca să întipărească pe vecie ultimele cuvinte ale oamenilor care își dăduseră viața pentru patria lor... Cuvinte care aveau să rămînă în istorie...

Cînd se apropiară de gard, băieții nu observară că din pragul gheretei de la poartă, îi urmărea un soldat. După ce mai stătu puțin locului, cercetînd cu privirea ruinele arse, soldatul intră în gheretă, trîntind ușa în urma lui.

Copiii se întoarseră acasă și-i povestiră totul Klavdiei Feodorovna. Maia plîngea în hohote. Klavdia Feodorovna o luă lîngă ea, mîngîind-o cu cuvinte pline de duioșie.

Credincios cuvîntului dat, Iakușkin aduse o fotografie mare, umedă încă. Pe fotografie se vedeau atît de limpede inscripțiile, încît păreau săpate în granit.

Klavdia Feodorovna îi mulțumi din toată inima. Vru chiar să-i plătească, dar Iakușkin refuză categoric și se grăbi să plece, spunînd că nu și-a făcut decît datoria față de fiica unui tovarăș mort pentru patrie.

— Să-i rămînă o amintire de la tatăl ei...

Klavdia Feodorovna se hotărî ca deocamdată să nu-i dea Maiei fotografia. Suferința pe care o încerca fata era prea mare. Să mai treacă un timp și pe urmă... Înainte de cină, Kolea

și Vitea luară niște chibrituri și, fără să-i vadă Maia, porniră din nou spre subsolul gestapoului. Se întunecase de-a binelea, dar băieții meraseră pe cărarea bătătorită și nimeriră repede în celulă. Se lăsară în genunchi în fața patului și Kolea aprinse un chibrit.

Flăcăruia galbenă, tremurătoare lumină marginea patului, apoi peretele cenușiu și zgrunțuros.

— Acum vezi? întrebă Kolea.

Vitea privea în direcția chibritului.

— Nu văd nimic — răspunse el. Dă-mi mie chibritul! Kolea îi dădu cutia și Vitea aprinse cel de-al doilea chibrit. Ținând flăcăruia foarte aproape de perete, desluși cu greu cuvîntul: „Feriți-vă”. Văd, văd! strigă el, tulburat.

— Și acum luminează sub pat! Ce-i acolo?

Dar chiar în clipa aceea chibritul arse pînă la capăt și îi fripse degetele. Fără să simtă durerea, luă din cutie trei chibrituri și le aprinse dintr-o dată. Chibriturile se aprinseră fîsîind. Vitea le apără cu palma și se vîrî sub pat.

— Ce-i, ce-i acolo? Ce vezi? întrebă nerăbdător Kolea.

Vitea nu răspundea. Se auzeau numai icneli și pufăieli. Cînd chibriturile se stinseră și în cameră se făcu întuneric, ieși de sub pat.

— Nu înțeleg nimic — zise el. Poate să fi fost și vreun nume, dar tencuiala a căzut jos. Nu pot descifra nimic.

— Ia nu mai născoci bazaconii!

Kolea se vîrî sub pat, arse aproape toate chibriturile, dar nu putu să deslușească nici el nimic. Tencuiala căzuse pe pardoseala de beton, formînd

o grămăjoară mică, și din inscripție nu mai rămăsese aproape nimic.

— Dar asta ce-o fi? întrebă deodată Viktor, privind în colțul cel mai întunecat. Ia luminează aici!

— Ce-i acolo?

— Niște bețe!

Kolea aprinse ultimul chibrit și, în lumina slabă, copiii deslușiră contururile vagi ale unor obiecte. Vitea întinse mîna și apucă unul dintre ele. Era un rulou gros de pînză aspră. Peste cîteva minute, în fața copiilor se aflau cîteva rulouri de grosimi și lungimi diferite.

— Tu ce crezi, ce să fie astea? întrebă Vitea.

— Nu știu — răspunse Kolea — că înainte n-au fost aici.

— Adevărat că n-au fost! întări Viktor. Azi-di- mineață am scotocit prin toate colțurile. M-am băgat și sub pat.

— Cine le-o fi pus aici?

Băieții tăcură, pipăind rulourile.

— Poate Iakușkin! fu de părere Kolea.

— Sigur că el — întări Vitea. Nu ți-ai dat seama că voia să scape cît mai repede de noi?

Și atunci, în mintea lui Kolea se perindă scena întîlnirii cu bătrînul fotograf, cînd Iakușkin, aflînd că a fugit de la unchiul Nikita, îl adăpostise la el... Își aminti cum unchiul Nikita intrase în casa lui Iakușkin, îl luase cu forța și-l dusesese în subsol, ca pe un arestat... Unchiul Nikita nu voia pentru nimic în lume să-l lase pe Kolea la Iakușkin. De ce? Poate că știa ceva despre bătrîn? De altfel, și maiorul de la statul major al armatei care venise la Casa copilului,

după ce băieții îl găsiseră pe Meyer, îi întrebaseră amănunțit despre fotograf când ei i-au spus că l-au întâlnit pe bătrîn lîngă ruinele silozului. Și în mintea lui Kolea încolțiră bănuiele ciudate...

Deodată, sus lîngă intrare, se auzi căzînd o piatră, apoi niște pași. Sub bolta subsolului prinse să joace o rază de lumină.

— Veniți după mine! Aici jos! auziră băieții un glas necunoscut.

Ar fi vrut s-o ia la fugă, dar înțeleseseră că era prea tîrziu și că nu mai aveau cum să iasă. Fără să se sfătuiască, intrară amîndoi sub pat și se pitiră.

— E cineva aici! auziră ei din nou același glas.

— Nu cred. Șobolani poate — răspunse altul.

Pașii se apropiiau. Răsună zgomotul unui pat de pușcă lovit de pardoseală.

— Hai, repede, arată-ne unde le-ai ascuns! auziră din nou copiii.

Și atunci, la ureche le ajunse vocea tremurătoare a lui Iakușkin:

— Ce tot vorbiți! Nu le-am ascuns eu! Le-am găsit sub pat...

Raza lanternei lunecă pe pereți și lumină la un moment dat rulourile aflate pe jos.

— De ce sub pat? rîse omul care ținea lanterna. Iată-le aici, pe jos!

Kolea încremeni, văzînd cum raza lumina mîinile omului care număra rulourile.

— Unu... doi... trei... — începu să socotească Iakușkin. Trebuie să fie zece, dar văd numai nouă.

— Poate că ai greșit la socoteală?

— Nu! replică Iakuşkin. Lipseşte unul.

— Bine, să facem procesul-verbal — spuse omul.

Se auzi tăcănitul încuietorii unei genţi de campanie; în subsol se aşternu liniştea şi se auzi numai foşnetul hîrtiei.

— Afurisită treabă! Mi s-a rupt creionul! N-a- veţi cumva un briceag?

— Cum de nu — răspunse îndatoritor Iakuşkin — poftim!

— Lukin, ia ţine tu lanterna!

Raza de lumină tremură şi se muta. Băieţii auziră cum briceagul zgîria lemnul creionului.

— Ei drăcie, stricat mai e briceagul dumitale! zise supărat omul. Nu ascute de loc! Şi-apoi e şi rupt... Ia-l, că tot n-am ce face cu el. După o scurtă pauză, întrebă: N-are cineva un creion?

— Am eu, tovarăşe sergent — răsună un glas, pe care băieţii nu-l auziseră încă.

Prin urmare, împreună cu Iakuşkin sînt patru! Unul dintre ei este sergent şi au cu ei arme. Ciudat, de ce oare pe Iakuşkin îl întovărăşesc oameni înarmaţi? După glas, fotograful pare nesigur, aproape speriat.

Ce să facă? Să iasă de sub pat? Dar cei veniţi aici împreună cu Iakuşkin ar putea crede că ei sînt înţeleşi cu fotograful.

— Aşadar, susţineţi că n-au fost decît zece tablouri — vorbi sergentul.

— Zece?— confirmă Iakuşkin — aşa i-am spus şi tovarăşului Morozov: „Am găsit zece tablouri”.

— Şi erau sub pat?

— Exact! Sub pat.

Sergentul tăcu.

— Asta-i adevărat — zise el — au fost sub pat! Dar cine le-a scos de-acolo? Și vezi, lipsește unul...

Kolea simți că Vitea îl împunge încetisor în coaste cu ceva tare. Întinse mâna și degetele îi alunecară pe o pânză aspră, strânsă sul. Cel de-al zecelea rulou! Acum situația lor e de-a dreptul deznădăjduită. Sergentul se va uita sub pat, și-a- tunci...

Dar experiența este lucru mare. Kolea smulse din mâna lui Vitea ruloul și strănută tare, ca să fie auzit.

— Cine-i acolo? strigă sergentul, și aproape în același timp se auzi zăngănit de arme. De bună seamă că soldații se pregăteau să tragă.

— Noi sîntem — răspunse Kolea de sub pat. Aici se află ceea ce căutați dumneavoastră!

În aceeași clipă, raza lanternei se îndreptă spre ei.

— Ia ieșiți de-acolo! ordonă sever sergentul, aplecîndu-se. Și repede! Cîți sînteți?

— Doi — răspunse Kolea.

De data asta, Viktor se arată mult mai agil. În timp ce Kolea ieșea tîrîș, el sări repede în picioare.

— Nu mai e nimeni? întrebă încă o dată sergentul.

— Nimeni — replică Vitea.

Raza lanternei lunecă pe fețele lor. Copiii închiseră ochii din pricina luminii puternice.

— Așa! Acum vă recunosc — zise sergentul. Voi sînteți de la Casa copilului.

Kolea dădu din cap. Sergentul îndreptă lanterna spre Iakușkin,

luminându-i fața. Luat prin surprindere, chipul bătrînului arăta grozav de istovit. Umbre puternice îi schimbau cu desăvîrșire expresia. Ochii încercănați îi căzuseră în fundul capului, iar nasul ascuțit se lungise și mai mult.

— Pe ei i-ai fotografiat? întrebă sergentul.

— Da, pe ei. Ce faceți aici așa de tîrziu, copii? De ce nu vă duceți la culcare? întrebă Iakușkin. Să vedeți voi ce-o să pățiți de la Klavdia Feodorovna!

Sergentul se apropie și, luînd unul din rulouri, îl desfăcu. Toți încremeniră de uimire. Soldații care

stăteau în prag se aplecară și ei. Copiii se lăsară în genunchi, ca să vadă mai bine minunea ce li se arăta în fața ochilor. În lumina tremurătoare a lanternei străluceau culorile unui portret vechi — o fată tânără, într-o rochie albă, largă, brodată cu perle. Fata nu era din cale-afară de frumoasă, dar zîmbetul liniștit și înțelept o făcea minunată. Părea că fata se adresează peste veacuri oamenilor, transmițându-le ceva foarte important. Sergentul rulă pînza și vraja se risipi într-o clipă. Ai fi zis că întunericul devenise și mai adînc în beciul ăsta umed și friguros...

— De ce-ați mai venit iar aici, băieți? întrebă sergentul, îmbunat parcă.

— Am vrut să citim o inscripție — vorbi Vitea.

Sergentul părea bine informat:

— Sub pat?

— Da! Acolo jos — răspunse Kolea.

— Și ați citit-o?

— Un cuvînt l-am deslușit, dar pe celălalt l-a șters cineva.

Sergentul nu mai zăbovi.

— Uite ce-i, copii — zise el — ia ajutați-mă voi. Luați rulourile, fiecare cîte cinci bucăți... și duce-ți-le cu grijă. Mergeți înainte. Noi venim în urmă. Apoi se întoarse spre Iakușkin: Pe dumneata te sfătuiesc să mergi liniștit. M-ai înțeles? Ești arestat!

— Am să mă plîng — răspunse surd Iakușkin. Sînt un om cinstit... Lucrul acesta poate să-l confirme însuși tovarășul Morozov. El mi-a spus că trebuie să fiu răsplătit.

Copiii luară rulourile, care nu erau de loc ușoare. Dar niciodată pînă atunci,

Kolea și Vitea nu încercaseră un sentiment atît de complex. Bucuria se împletea cu simțul răspunderii. Ei găsiseră tablourile pe care le căuta tot orașul. Fiecare din aceste pînze era o adevărată minune! Copiii știau prea bine lucrul acesta.

Iar în spatele lor, tîrîndu-și picioarele și tușind bătrînește, pășea omul pe care-l escortau soldații...

**C A P I T O L U L
XLVII**

EROII SE DESPART

Cînd Stremeannoi intră la secția specială, Voronțov se ridică tăcut de la locul lui, aruncă țigara și, fără să întrebe nimic, îl conduse în camera vecină.

Trasă lîngă perete, stătea faimoasa ladă.

— Am crezut că ai și uitat de ea — zise Voronțov.

— Aproape că uitasem — și Stremeannoi zîmbi. Dar vezi că a intervenit ceva... Întîmplător am dat peste o însemnare din jurnalul lui Kurt Meyer și am vrut să mai arunc o privire asupra lăzii. Poftim, citește și dumneata! Întinse lui Voronțov o foaie de hîrtie, pe care, cu creion albastru, erau subliniate cuvintele Carul mare... Carul mic...

Voronțov citi atent hîrtia acoperită cu rînduri dese.

— Mda, într-adevăr, s-ar putea să fie așa — spuse el. Poftim, descîntă, eu nu te-mpiedic!

Se așeză pe pervaz, își aprinse o țigară și, închi-zînd un ochi din pricina fumului, începu să-l urmărească pe Stremeannoi, care se aplecase deasupra lăzii și o deschidea după procedeul obișnuit.

Ținta a treia din primul rînd, a șasea din al doilea, a cincea din al treilea... Răsuci romanitețele, scoicile, și capacul se ridică aproape singur.

Stremeannoi privi înăuntru. Nici o schimbare. Fundul neted, lustruit lucea ca oglinda. Nici vorbă să-l poți ridica. Lăsă din nou capacul și, urmărind schema constelației pe care meteorologul i-o desenase pe hîrtie, începu să apese cu grijă țintele așa cum sînt așezate stelele în Carul mic.

Primele două ținte le nimeri repede, deși nu erau acelea care trebuiau apăsate ca să poți deschide capacul.

— Așa — zise mulțumit Stremeannoi. Cred că sînt pe drumul cel bun.

Pîna să găsească cea de-a treia țintă, fu nevoit să-și bată destul capul. Dar faptul că pierdea timp nu-l mai supăra. Kurt Meyer îl pusese pe drumul cel bun, vorbind de Carul mic. Meșterul care făcuse lada însă nu respectase cu precizie poziția stelelor, așa încît constelația nu-l mai putea ajuta. Trebuie să se descurce singur.

Iată și țintele patru și cinci.

Le-a găsit pe toate, le-a apăsător, dar fără folos. Fundul dublu al lăzii nu se

deschise. Nu se mișcă nici cu un milimetru. Enervat, dîndu-și seama de neputința lui, Stremeannoi lovi din răsputeri cu pumnul în capacul lăzii.

Voronțov îl urmărise cu atenție pe Stremeannoi, care pipăise pînă atunci orbește, căutînd cu vîrf degetelor țintele. Deodată, pierzîndu-și răbdarea, se sculă și se apropie de ladă.

— Ești inconsecvent în ceea ce faci dumneata — spuse el.

Stremeannoi se întoarse:

— Ce?

— Uite, am să-ți explic. Cînd ai deschis capacul, ai apăsă la început șapte ținte, așezate după schema Carului mare, iar apoi ai răsucit o romaniță și o scoică. Așa-i sau nu?

— Exact! încuviință Stremeannoi.

— Iar acum, nu știu de ce, ai renunțat la acest principiu. Intenționat?

Stremeannoi privi fața concentrată a lui Voronțov și clătină din cap:

— Nu, mi s-a părut pur și simplu că nu poate fi vorba de o repetare a sistemului.

— Încearcă și repetă.

— Așa voi face.

Se lăsă în genunchi, apăsă din nou toate țintele pe rînd, iar apoi răsuci romanița și scoica. De data asta însă, condus de instinct, le răsuci în sens invers.

În fundul lăzii răsună un țăcănit...

Pierzîndu-și firea de bucurie, deschise capacul și văzu că fundul neted și strălucitor se ridică. Băgă o mîna în ladă, la început pînă la cot, apoi pînă la umăr, se aplecă și începu să caute cu înfrigurare. Voronțov urmărea mișcările

lui avîntate, cu un zîmbet reţinut. Dezamăgit, Stremeannoi se ridică în picioare:

— Dracu' ştie ce-i asta! Nu mai înţeleg nimic!

— Ce anume? Lădiţa noastră e goală? întrebă calm Voronţov.

De-abia acum se uită şi el înăuntrul lăzii: despărţitura misterioasă era goală!

— Nimic! zise Stremeannoi şi trînti cu zgomot capacul lăzii, lăsîndu-se greoi pe el, Eram con- vins că...

Voronţov trase adînc fumul în piept şi se îndreptă spre fereastră.

— La drept vorbind, nici nu credeam că vom găsi ceva — rosti el. Treaba-i mult mai complicată decît pare...

— Ce vrei să spui?

Voronţov arătă cu ţigara spre ladă:

— Să dai de tainiţa unei lăzi şi să reuşeşti s-o deschizi, nu este, la urma urmei, un lucru chiar atît de complicat, tovarăşe Stremeannoi. Mult mai greu este să dibuieşti adevărata faţă a unui om, tainiţa din sufletul lui. Cu atît mai mult, cu cît există oameni care ştiu s-o mascheze bine, cu multă viclenie, şi ajungi la ea mai greu decît la tainiţa lăzii noastre!...

Stremeannoi îl privi uimit:

— Nu prea înţeleg...

Voronţov dădu din cap:

— Asta pentru că nu ştii încă tot.

— Ce nu ştiu încă?

Voronţov nu avu timp să răspundă. Se auziră bătăi în uşă şi în prag apărură sergentul Anişcenko. Faţa zîmbitoare şi bucuria din ochii lui arătau cît era de

nerăbdător să comunice o veste extrem de importantă:

— Permiteți să raportez, tovarășe maior!

— Ei, ce e, ce s-a întâmplat? întrebă Voronțov.

— Totul este în ordine, tovarășe maior.

— Cum este în ordine când nu mi-a telefonat încă?

— O să telefoneze, tovarășe maior! După cum ați ordonat, l-a trimis, la dumneavoastră după răsplată.

— Ei, dar creionul l-ați ascuțit?

— L-am ascuțit, tovarășe maior!

— Și?

— Totul este în ordine, tovarășe maior. Chiar așa cum ați presupus dumneavoastră. Și Anișcenko începu să se frământa, lăsându-se de pe un picior pe altul. Pot să vă spun două cuvinte în secret?

Voronțov ieși cu ei, iar peste o clipă se întoarse mai însuflețit, aproape vesel. Deschise sertarul biroului și puse înăuntru un pachetel cât o cutie de chibrituri.

— Tovarășe Stremeannoi — zise el — rămii aici. Trebuie să ies pentru o clipă și te-aș ruga să fii atent la telefon.

— Bine.

Stremeannoi simțea că se pregătește ceva important și aștepta cu interes deznodământul. Voronțov își aruncă mantaua pe umeri și ieși. Soneria telefonului îl smulse pe Stremeannoi din gândurile lui.

— V-ascult! vorbi el în receptor.

La celălalt capăt ai firului auzi vocea cunoscută a președintelui sovietului orașenesc.

— Tovarășul Voronțov?

— Nu, nu-i Voronțov, e Stremeannoi...
Te-ascult, Serghei Filipovici!

— Ce s-a întâmplat, a greșit telefonistul? Nu te-am sunat pe dumneata.

— Nu, ți-a dat legătura bine. Voronțov a ieșit, și eu, ca să zic așa, îi țin locul.

— Ei, bine... Dumitale am vrut să-ți telefonez ceva mai târziu. Morozov vorbea foarte grav: Te felicit, tovarășe Stremeannoi.

— Pentru ce, Serghei Filipovici?

— Cum, pentru ce? S-au găsit tablourile! Toate zece! E adevărat că nu le-am văzut încă, dar am trimis după ele...

— Și cine le-a găsit?

— Fotograful Iakușkin! L-am trimis la Voronțov să-l răsplătească.

— De ce la Voronțov? El este acela care se ocupă cu treaba asta?

Morozov rîse încurcat:

— Nu știu! Așa a cerut Voronțov. Întreabă-l pe el... Și-acum, la revedere și să fii sănătos!

Stremeannoi puse telefonul în furcă; în clipa aceea intră și Voronțov, congestionat la față din pricină că mersese prea repede. În prag se întoarse și ordonă:

— Cum vine Iakușkin, îl trimiți la mine!

— Ce-i cu dumneata, tovarășe Voronțov, ai devenit șeful secției de premiere? Întrebă Stremeannoi și zîmbi.

— De ce mă-ntrebi? A telefonat cumva Morozov?

— Da.

Voronțov își scoase mantaua și se așeză la masă.

— Aici este ceva care nu merge cum trebuie — zîmbi el. Dar, după cum ai să vezi îndată, asta nu mai are nici o importanță.

— Nu-nțeleg absolut nimic — spuse nedumerit Stremeannoi. Ce legătură are fotografia lui Iakușkin cu treaba asta? La urma urmelor, te rog să-mi explici și mie ce se întîmplă aici?

— Poftim!

În aceeași clipă, dincolo de ușa biroului se auziră voci, ușa se deschise și în cameră intră Anișcenko, urmat de Iakușkin, care era cu mâinile legate la spate; doi soldați cu automate se opriră în prag, așteptînd ordine.

— Ei, Iakușkin, ai venit după răsplată? întrebă Voronțov. Ia loc! Să stăm puțin de vorbă.

Anișcenko puse pe masă aparatul de fotografiat, trepidul și obiectele pe care i le luase lui Iakușkin în timpul percheziției, îi dezlegă mâinile și ieși din cameră, închizînd ușa în urma lui.

Cu toate că fusese poftit să ia, loc, Iakușkin continua să stea în picioare, frecîndu-și palmele amorțite. Bătrînul era atît de abătut, încît Stremeannoi se gîndea dacă nu cumva se pripise Voronțov. Ce primejdie putea să prezinte bătrînelul ăsta prăpădit, cu umerii aduși?...

— Ce se întîmplă, tovarășe Voronțov? întrebă cu glas plîngăreț Iakușkin. Se poate să mă aresteze pe mine? De ce? Pentru că am căutat cu atîta devotament tablourile și le-am găsit?... Se poate? După ce am ajutat la

demascarea trădătorilor!... Apoi se întoarse către Stremeannoî: Da' dumneata, tovarăşe şef, dumneata n-ai văzut cum l-am recunoscut eu pe primar? Atunci pentru ce toate astea? Pentru ce?

Iakuşkin îşi acoperi faţa cu mâinile, cuprins de o desperare fără margini.

— Stai jos! Ia loc, Iakuşkin! spuse Voronţov. O descurcăm noi imediat şi vedem dacă a fost sau nu o greşeală.

Iakuşkin se aşază supus la masă, punîndu-şi mâinile pe genunchi şi arătînd, prin întreaga sa atitudine, că este gata să-l ajute să descurce itele acestei neînţelegeri, atît de neplăcute pentru toţi.

— Iată ce este, Iakuşkin! De dumneata depind foarte multe lucruri... În primul rînd, propria dumi- tale soartă. De aceea te rog să răspunzi sincer la întrebări — zise Voronţov şi trase spre el pachetul cu obiectele care-i fuseseră luate arestatului. Unde ai fost percheziţionat?

— În cameră, la ieşire.

— Ai predat tot?

— Da.

— Ia să vedem ce este aici...

Maiorul desfăcu ziarul şi Stremeannoî văzu o batistă boţită, o legătură de chei — probabil de la locuinţa lui Iakuşkin — un briceag rupt, cîteva monede şi cîteva hîrtii de zece ruble. Tot aici mai era un buletin şi o delegaţie, amîndouă foarte vechi şi jerpelitate... În general părea că nu este nimic interesant. Voronţov desfăcu batista, o cercetă cu atenţie, o puse deoparte, apoi numără monedele, opri una din ele, scutură legătura cu

chei, ca să vadă dacă nu cade ceva din vreo cheie, apoi își aruncă în treacăt privirea asupra actelor.

Iakușkin îl urmărea liniștit pe Voronțov, care cerceta conținutul atât de simplu al buzunarelor lui.

— Și nu le e rușine oamenilor dumneavoastră să chinuiască un bătrîn! spuse el, cînd Voronțov termină cu cercetarea lucrurilor. După toate aparențele, nu se ivise nimic nou. La ce bun toate astea? Oare n-am voie să port în buzunar o batistă și cheile de la casă?

— Bineînțeles că ai voie — spuse Voronțov.

— Atunci dați-mi toate lucrurile înapoi.

— Stai nițel — și Voronțov trase lucrurile de la marginea mesei. Apoi, schimbînd dintr-o dată tonul: Ia spune, Iakușkin, unde ai locuit dumneata înainte de război?

Luat prin surprindere, fotograful se fîstîci:

— Eu?... Pînă în nouă sute patruzeci am locuit în Bielorusia apuseană, în orașul Lida.

— Așa... Și după aceea? Cum ai nimerit aici în oraș?

Iakușkin se aplecă cu tot trupul înainte și începu să vorbească aprins:

— Vedeți, în timpul lui Pilsudski eu am dus-o foarte greu. Ani de zile am îndurat foamea. Cînd s-a putut să mă întorc în Rusia, bătrîn și singur cum eram, m-am hotărît să plec într-un oraș mic, de stepă, unde sînt mulți vișini, multă liniște și multe grădini... Să-mi trăiesc ultimii ani în tihnă...

— Asta-i frumos — făcu Voronțov. Aș putea spune că, așa cum prezinți

dumneata lucrurile, este chiar poetic... Maiorul își sprijini coatele pe masă și se lăsă cu pieptul înainte. Dar ia spune, Iakușkin, cum de-au nimerit tablourile la dumneata? Unde le-ai găsit?

Fotograful ridică mirat din umeri:

— Am căutat și-am tot căutat, pînă le-am găsit... Toți oamenii din oraș le-au căutat... Trebuie să recunosc însă că am avut mai mult noroc decît alții... Le-am găsit în subsolul gestapoului, sub pat... M-au dus acolo băieții aceia de la Casa copilului, ca să-mi arate niște inscripții pe un perete, cu numele celor uciși și, din întîmplare, am dat peste ele.

Voronțov îl privi pe Stremeannoi și-i zîmbi din colțul gurii, făcîndu-i semn să urmărească mai atent mersul interogatoriului. Stremeannoi, care și pînă atunci urmărise totul cu multă luare-aminte, observă că în liniștea aparentă a lui Iakușkin se ascunde o mare încordare.

— Așadar, toți au căutat, ai căutat și dumneata — repetă Voronțov. Asta-i bine. Se sculă în picioare și, înconjurînd masa, se așază în fața lui Iakușkin: Dar dacă am să-ți spun că tablourile nu le-ai găsit în subsolurile gestapoului, ci în siloz? Chiar în seara cînd au fost acolo băieții de la Casa copilului, dumneata te-ai strecurat și ai luat tablourile, aduse aici de Kurt Meyer. Era lucrul cel mai de preț, pe care el, rănit, a mai avut putere să-l ia cu el... La asta ce poți răspunde?

Iakușkin dădu din umeri:

— Degeaba îmi spuneți mie toate astea! N-am fost în nici un siloz... E

adevărat c-am întâlnit copiii pe drum și ei mi-au povestit că fuseseră acolo. Dar nu m-am dus... Și de ce m-aș fi dus, la urma urmei?

— Noi nu sîntem copii — zise sever Voronțov. În aceeași noapte, dumneata ai transportat tablourile într-un loc ascuns, apoi te-ai hotărît să le găsești... Să faci un dar Puterii sovietice. Și pot să-ți mai spun un lucru: pînă în ultima zi, ele n-au fost în subsolul gestapoului.

— Unde au fost înainte, nu știu — răspunse Iakușkin. Știu numai unde le-am găsit.

Voronțov se aplecă din nou spre el:

— Bine. Atunci de ce ai șters de pe perete — știi, acolo, sub pat — numele trădătorului? Ți-a- duci aminte că scria: „Feriți-vă”... Cuvîntul l-ai lăsat, dar numele l-ai șters.

— N-am șters nimic... Nu știu nimic... Habar n-am... Ce inscripție?... Ce nume?...

Voronțov trase spre el ziarul cu lucruri și scoase briceagul cu lama ruptă.

— Unde ai rupt briceagul ăsta, Iakușkin?

— Nu țin minte — și fotograficul își încreți fruntea. A, da, odată cînd am vrut să deschid o cutie cu conserve și n-am reușit...

Voronțov se sculă, se întoarse la locul său și scoase din sertarul biroului un pachetel pe care-l desfăcu. Iakușkin urmărea cu gîtul întins mișcările maiorului, uitîndu-se în pachetelul desfăcut. Stremeannoii se ridică și el de pe scaun și se apropie de masă. Pe hîrtie se vedea o bucățică de metal.

— Privește aici, Iakușkin! și Voronțov puse bucățica de metal lângă lama ruptă: era vârful briceagului. Te-ai cam grăbit și ai rupt lama. Iată bucata care-ți lipsește... A fost găsită sub pat. Ce ai de zis?

Iakușkin își frecă nervos genunchii cu palmele.

— Nimic — răspunse el brusc și începu să tușească. Dați-mi batista!

— Ia-o pe asta — și Voronțov scoase din buzunar o batistă și i-o întinse lui Iakușkin. Este curată, acum am scos-o din valiză.

Dar Iakușkin nu mai tușea. Cu fața încordată, încruntat, îi urmărea pe sub sprâncene pe maior.

— Tovarășe Stremeannoî, vino mai aproape — spuse Voronțov, cercetînd din nou lucrurile fotografului. Uite ce descoperire interesantă... Privește! Voronțov desfăcu batista lui Iakușkin. Cu o lamă, pe care o păstra între foile carnetului de note, tăie grijuliu unul din colțurile batistei... Din tivul gros se rostogoli pe masă o pilulă mică și neagră. Otravă! continuă Voronțov. E de ajuns să strivești pilula asta între dinți, și moartea este fulgerătoare. Înveli pilula într-o hîrtiuță și o puse într-o cutie de chibrituri. Ei, Iakușkin, acum vorbești?

Fără a-și întoarce fața, Iakușkin privea cu coada ochiului la Voronțov. Se gîrbovise, capul îi intrase adînc între umeri și părea că îmbătrînise mult dintr-o dată.

— Vorbește, te rog, te-ascult! spuse liniștit Voronțov.

— Da, e adevărat, am fost în legătură cu gestapoul — începu Iakuşkin. Dar numai în calitate de fotograf... Nu mă lăsau în pace... Când refuzam să fotografiez cadavrele sovieticilor împuşcaţi, mă ameninţau cu moartea... Din cauza asta, în oraş unii începuseră să mă considere trădător! Am suferit îngrozitor, dar n-am putut scăpa de gestapou... Şi-a- tunci când aţi venit dumneavoastră, am crezut că acest coşmar s-a sfîrşit pentru totdeauna. De aceea am început să vă ajut atît de activ... Da, m-am străduit să capăt încrederea dumneavoastră. Mi se părea că, demascînd din toate puterile mele pe duşmani, voi reuşi să obţin această încredere... Adevărat, eu am şters numele trădătorului de sub pat... Era numele meu.

— Şi asta-i tot ce ai de spus? întrebă Voronţov.

— Tot — răspunse Iakuşkin.

— Eşti sigur că-i absolut tot, pînă la sfîrşit? întrebă Voronţov, subliniind ultimul cuvînt.

— Da, pînă la sfîrşit. În ce priveşte otrava... mi-a dat-o Kurt Meyer, de milă... dacă partizanii m-ar fi considerat trădător, eu n-aş fi putut să-mi dovedesc nevinovăţia.

— Şi-acum cinci minute ţi s-a părut că n-o să poţi face lucrul acesta?

Iakuşkin ridică mîna speriat:

— Nu, nu, cum se poate?!

— Şi totuşi mi-ai cerut batista... Ei bine — spuse Voronţov, lăsîndu-i impresia că-l crede — explicaţiile pe care mi le-ai dat au destulă logică.

Ușurat, Iakușkin se lăsă pe speteaza scaunului și, cu dosul palmei, își șterse sudoarea de pe frunte.

Stremeannoi îl privea cu curiozitate.

„Iată că s-a deschis tainița” — gândi el și, fără să vrea, se uită la Voronțov.

Aplecat peste masă, maiorul îl privea pe Iakușkin cu încordare, încît Stremeannoi, surprinzîndu-l, se întrebă: „De ce-l privește oare așa de stăruiitor? S-ar putea să mai existe încă o tainiță?”

Dar în aceeași clipă, Voronțov se ridică de la locul său și, cu un gest brusc, aruncă în fața lui Iakușkin o monedă, sau mai bine zis o jumătate de monedă de aramă valorînd cinci copeici, pe care o scoase din sertar. Văzînd moneda, fotograful se trase înapoi. Sîngele îi fugi din obrazii congestionați și nădușiți.

— Ei, Iakușkin, ajunge! Rolul pe care l-ai jucat s-a sfîrșit! Omul care posedă cealaltă jumătate a monedei se află în camera vecină. Vrei să te confrunt cu el?

— Nu, nu trebuie — și Iakușkin își rînji dinții lungi și galbeni. Aveai impresia că e gata să sară și să-l muște de beregată pe Voronțov.

— Tovarășe Stremeannoi — vorbi Voronțov — dă-mi voie să fac prezentările: în fața dumitale se află agentul gestapoului T-A-87.

Iakușkin se smuci de la locul lui și se prăbuși neputincios peste marginea mesei.

„Iată că s-a deschis și cea de-a treia tainiță” — se gândi Stremeannoi.

Voronțov se sculase de pe scaun și, cu mâinile în buzunare, se opri în fața lui Iakușkin:

— Și-acum să-mi spui ce-ai făcut cu portharta pe care i-ai șterpelit-o primarului, atunci când zăcea fără cunoștință. Știi când? În autobuzul pe care l-ai aruncat în aer, cu o mină anti-infanterie. În portharta aceea erau niște acte. Unele din ele se refereau la raionul fortificat.

O licărire vie și vicleană însufleți ochii stinși ai lui Iakușkin. Dădu din umeri:

— De ce le-aș fi păstrat? Se-nțelege că le-am distrus.

— Nu — spuse Voronțov — nu le-ai distrus.

— Credeți?

— Sînt sigur. Ești prea calculat, ca să fi făcut asemenea prostie. Dumneata cunoști bine prețul fotografiilor și al tablourilor... Știi cît valorează și actele militare, mai ales atunci când sînt necesare pentru operațiile care urmează să aibă loc.

— Într-adevăr, valorează foarte mult — rosti deodată Iakușkin și se chinei de parcă s-ar fi pregătit să facă un salt. Aveți dreptate, le cunosc prețul și fiți sigur că n-am să le dau ieftin.

— Și care-i prețul pe care-l ceri? zîmbi Voronțov.

— Viața.

— Nu-ți promit. Nu depinde de mine. Dacă vrei să riști, n-ai decît.

Iakușkin stătu cîteva clipe pe gînduri. Cu ochii mijiți, privea undeva, peste capul lui Voronțov.

— Ei, ce să fac? Voi risca — și întinse mîna spre trepiedul aparatului fotografic. Permiteți?

— Așteaptă! zise Voronțov și, trăgînd trepiedul spre el, desfăcu unul din piciorușe în două, apoi, cu grijă, scoase din țevă un film făcut sul.

— Asta-i? întrebă el.

— Da — răspunse Iakușkin, sprijinindu-se greoi de masă. Pe el se vede totul foarte bine. Am fotografiat eu însumi. Uitați-vă la lumină. Originalele sînt distruse. Ca să le păstrez, era și incomod, și primejdios.

Stremeannoi se ridică repede și privi negativul peste umărul lui Voronțov. Acesta îi dădu filmul, pe care Stremeannoi îl cercetă cu atenție.

Printre clișeele a nenumărate ordine și rapoarte erau cîteva în care se vedea o grămadă de semne și de linii întortocheate. Se părea că fiecare desen diferă de celălalt. Dar ochiul experimentat al lui Stremeannoi desluși îndată că acestea sînt părțile unui singur plan; probabil că Iakușkin le-a fotografiat sector cu sector.

— Ei, cum e? întrebă Voronțov.

Îngîndurat, Stremeannoi rulă filmul.

— O să facem o copie și o să vedem mai bine —spuse el, uitîndu-se la Iakușkin.

— O să fiți mulțumiți — întări agentul. În clișeele astea o să găsiți multe lucruri care vă vor fi de folos.

Voronțov îl strigă pe Anișcenko, ordonîndu-i să-l ia pe arestat.

— Să mergem! spuse Anișcenko.

Iakușkin se ridică și, cu umerii aduși, porni resemnat în urma ostașului.

— Interesant — vorbi Stremeannoi după ce se închise ușa. Cum o să se întâlnească el cu agentul pe care l-ai arestat? Se vor recunoaște fără monedă?

Voronțov se sculă și se plimbă prin cameră.

— Da — zîmbi el. Într-adevăr, interesant. Numai că nu se va întâlni cu nimeni, tovarășe Stremeannoi.

— Înțeleg. I-ați așezat separat.

Voronțov se spri jini de marginea mesei.

— Am să-ți împărtășesc un mare secret — zise el, de data aceasta serios. Din păcate, pe omul care are cealaltă jumătate de monedă nu l-am arestat încă. Iakușkin n-a rezistat pur și simplu în fața atacului psihic. L-am dejucat. Acum, bineînțeles, va trebui să aflăm care au fost legăturile lui și locuințele conspirative.

În clipa aceea se auzi o bătaie timidă în ușă. Voronțov strigă:

— Intră!

Ușa se deschise încet. În prag stăteau Kolea și Vitea, ciufuliți și obosiți.

— Noi am vrea să plecăm! zise Kolea.

Voronțov le făcu semn cu mîna:

— Intrați, intrați și stați puțin jos!

Băieții intrară și se așezară stîngaci pe taburetul pe care stătuse Iakușkin. Stremeannoi îi privea cu o vădită nemulțumire. De ce au venit tocmai acum băiețașii aceștia cînd începuse o discuție serioasă? Ce nevoie avea Voronțov de ei? Mai bine îi trimitea acasă, decît să-și piardă vremea. Dar Voronțov era foarte preocupat de copii.

— Ei, cît pe-acî să ne stricați toată treaba! li se adresă el, sever. De ce v-ați băgat în subsolul ăla? Asta vă-ntreb!

— Am căutat tablourile — răspunse Kolea.

— Și le-am găsit — completă Vitea.

Voronțov își desfăcu brațele în lături:

— Despre faptul că erau acolo, Anișcenko îmi raportase încă în cursul zilei! Iar bătrînelul acesta blînd ar fi putut să vă împuște. Sînteți doar cercetași cu experiență! Se poate?

— Ei, cercetași! zîmbi Stremeannoi. Lasă-i să plece acasă, tovarășe Voronțov! Haide, nu mai ține lecții de morală unor țînci.

— Ia descheiați-vă paltoanele — zise Voronțov — și arătați ce fel de țînci sînteți voi!

Cînd Stremeannoi văzu decorațiile strălucind pe pieptul copiilor, își desfăcu larg brațele.

— Așadar, voi sînteți! exclamă el. Am auzit multe isprăvi de-ale voastre! Care dintre voi este Ohotnikov?

— Eu — răspunse Kolea, zîmbind cu toată gura. Locotenent-colonelul acesta înalt i se părea deosebit de simpatic.

— Kolea, am pentru tine o veste importantă:— vorbi Stremeannoi. Astăzi a fost decorat tatăl tău. A acționat cu succes în cercetarea raionului fortificat. Grupa lui a adus o „limbă”! Scrie-i o scrisoare! Neapărat să-i scrii... Auzi?

— Am să-i scriu! zise Kolea, dar inima lui era neliniștită. Cît de mult ar fi vrut să fie alături de tatăl lui, să-l vadă în fiecare zi, să-l ajute la nevoie...

— Și-acum, băieți, puteți pleca — spuse Voronțov.

Dar Vitea, care tot timpul se lăsa de pe un picior pe altul, rosti cu glas plîngăreț:

— Tovarășe șef! Spuneți-i vă rog Klavdiei Feodorovna să nu ne certe!

Rugămintea era atît de neașteptată, încît Stremeannoi se lăsă cu pieptul peste masă, rîzînd în hohote.

— Ei, ce ți-am spus? Copii!... Adevărați copii!

Kolea se înfurie și, pe neobservate, îi trase lui Vitea un ghiont zdra vîn.

— Mare prost mai ești, mă! șopti el.

Voronțov rămase însă serios.

— Am să-i spun directoarei voastre că v-ați purtat vitejește — îi liniști el — dar cu o singură condiție, copii. Tăcu puțin, apoi continuă: De azi înainte să vă ocupați de un singur lucru: de învățatură! Și-acum, hai să vedem tablourile.

— Sînt aici?! se miră Stremeannoi și dădu în ciudat din mînă. La drept vorbind, și eu m-am străduit să le găsesc! Mi-ai luat-o înainte, Voronțov! Mi-ai luat-o înainte! Ei, să mergem căci în curînd va trebui să plecăm mai departe.

Peste o jumătate de oră, copiii se întoarseră acasă. Așa a luat sfîrșit „operația K.V.”, și asta a fost ultima misiune militară la care au participat Kolea și Vitea.

...Au trecut ani de-atunci. Kolea, Vitea și Maia au crescut, dar au păstrat pentru totdeauna în amintirea lor acele zile... În încercări grele s-a născut prietenia lor...

Și-n inimi au păstrat toată viața deviza: „Să crezi în tovarășul tău, să

nu-l părăsești în clipe grele, să lupti
pentru el!”

Să crezi!... Să lupti!... Să învingi!...

1958—1960

CUPRINS

Capitolul I	
Execuția din piață	
7	
Capitolul II	
Noaptea	12
Capitolul III	
Urmărirea	23
Capitolul IV	
În casa lui Nikita Borzov	
31	
Capitolul V	
O zi grea	41
Capitolul VI	
Noi încercări	
47	
Capitolul VII	
Se încurcă ițele...	57
Capitolul VIII	
O convorbire secretă	
73	
Capitolul IX	
Fuga	83
Capitolul X	
Locuința conspirativă	
95	
Capitolul XI	
O nouă încercare	100
Capitolul XII	
În căutarea unei soluții	117

Capitolul XIII	
Lagărul „OST-24”	
125	
Capitolul XIV	
În cercetare	
132	
Capitolul XV	
O misiune importantă	
141	
Capitolul XVI	
Din nou T-A-87	158
Capitolul XVII	
Un marș anevoios	
165	
Capitolul XVIII	
Un joc primejdios	179
Capitolul XIX	
În misiune	182
Capitolul XX	
Planul evadării	187
Capitolul XXI	
La drum	193
Capitolul XXII	
Vitea acționează	205
Capitolul XXIII	
Kolea, țin-te bine!	
215	
Capitolul XXIV	
Prieten sau dușman?	
227	
Capitolul XXV	
O întâlnire neobișnuită	
234	
Capitolul XXVI	
Secretul lăzii ferecate	
246	
Capitolul XXVII	
Misiunea trebuie îndeplinită	
250	
Capitolul XXVIII	

O luptă grea

256

Capitolul XXIX

Și acum — la treabă!

272

Capitolul XXX

Puterea prieteniei

284

Capitolul XXXI

Așteaptă cu încredere!

290

Capitolul XXXII

Întimplări de demult

300

Capitolul XXXIII

Lovitura de pe Seima

306

Capitolul XXXIV

Întoarcerea

318

Capitolul XXXV

Din nou lada ferecată

331

Capitolul XXXVI	
Lagărul de prizonieri „OST—24”	
330	
Capitolul XXXVII	
Doi ostași	345
Capitolul XXXVIII	
Evenimentele se precipită	
347	
Capitolul XXXIX	
O veste neașteptată	
353	
Capitolul XL	
Întâlnirea	357
Capitolul XLI	
Taina	369
Capitolul XLII	
Morozov primește vizitatori	
377	
Capitolul XLIII	
Încep cercetările	384
Capitolul XLIV	
Ruinele de pe deal	
386	
Capitolul XLV	
Încă un mister	
397	
Capitolul XLVI	
„Operația K.V.”	401
Capitolul XLVII	
Eroii se despart	414

**Redactor responsabil: Alexandrina
Țîmpău Tehnoredactor: Constanța
Vulcănescu**

***Dat la cules 19.11.1962. Bun de tipar
14.01.1963.***

***Apărut 1963. Comanda nr. 5703. Tiraj
40.160. Bro-
șate 38 100 + Legate 2060. Hîrtie tipar
de 50 g/m², 540X840/16. Coli editoriale
22. Coli de tipar 27.***

***A.T. 963. C.Z, pentru bibliotecile mici
8AR.***

**Tiparul executat sub comanda nr. 21.195
la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”,
Piața Scînteii
nr. 1, București R.P.R.**

EDITURA TINERETULUI

Lei 8,50